

★ ★

★ Q 403 10 ★

x

Thomas Prince
Library.

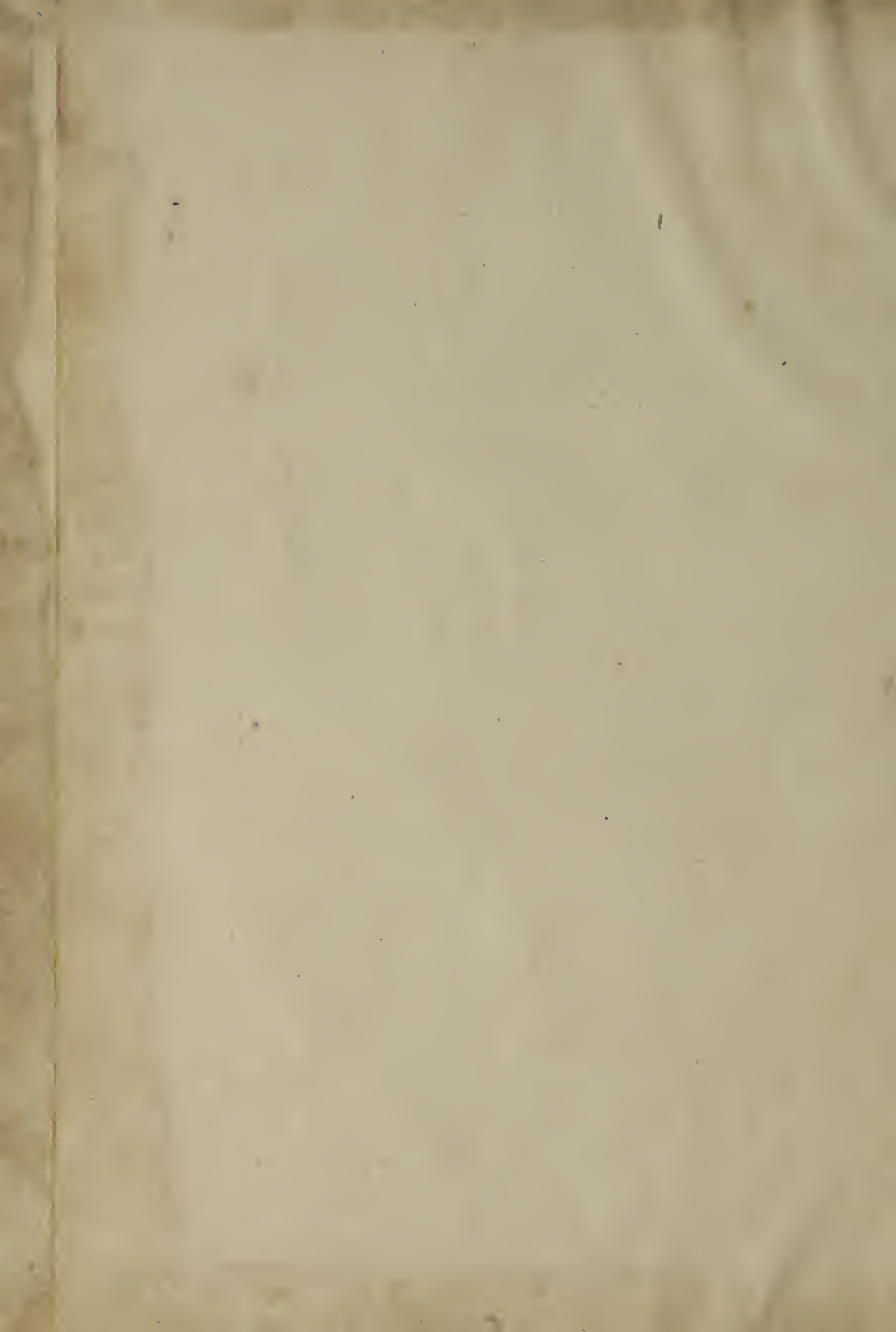

IN THE CUSTODY OF THE
BOSTON PUBLIC LIBRARY.

SHELF No. H. 00.7

194 -

No 28. 3. 2. 4

3703

Gregorius secundus an Italian; after called Pope in the 2^d. He lived in the year 1404. He was very learned; an excellent Orator; a Great Poet, Philosopher & cosmographer: He could speak eloquently. Magna quidem in Dicendo Nil Sani fuit, quod cum sapius in fisdem de rebus loqueretur. Diversa semper visus est dicere: tanta erat in Homine Elegantia, et copia. (Platina De vita Pontificum Romanorum) Scientia sane iniquis Papalis cathedrae Oris in eo scilicet enituit. (Morn. Hist. Iniq) He was at the Council of Basel, wrote every thing, drawing the Decrees that were made there - exceedingly, &c. Loign of Religion & learned Men.

He was scribe in the Council of Basel, & approved it in his publick writings. afterward was Secretary of the Emperor Frederick; then a Bishop, afterward a Cardinal; & at length a Pope; being chose about Aug. 1458 & Died Aug. 16. 1464.

Catvifial.

1222 - 1444.
 MCCC XLIV. 1444
 1226. - 1446.
 1227. - 1445.
 1228. - 1447.
 1223. - 1443.
 1222. - 1442.
 1276. - 1456.
 1271 - 1457.
 1277 - 1455.
 1272 - 1452.
 1261 - 1461.
 1260 - 1460.
 1279 - 1459.
 1262 - 1462.
 1278 - 1458.
 1263 - 1463.
 1211 - 1477.

This Book belongs to
The South-Church-Library
 in BOSTON, Begun to be collected by *Thomas Prince*, upon his being ordain'd their Colleague Pastor with the Rev. Mr. *Joseph Sewall*, Oct. 1. 1718; and was The gift of *sa Prince* to *sa Library* for the use of their ministry for ever.

The first printed book, (a Bible) was executed between the years 1450 & 1455; being less than 27 years earlier than this volume

Enee filij senensis poete laureati imperialisq; secretarij vici omni
um facile prestantissimi **Rerum familiarium Incipiunt epistole petra**
mene.

Q singulari numero scribendum sit Item cur libri cumulentur.

Qneas filius imperialis secretarius Magnifico iohan
ni Comiti de lupfen Salutem plurimā dicit. In scrip
tis veterum tria inuenio que nostri partim negligūt
partim assequi non valent. Elegantiā enim et gra
uitatem sententiarū quibus vetusti codices redolent ne
quiunt nostri seculi homines imitari. Quod vltatissi
mo priore fuit allocutiones singulares enunciare/et se in epistolarum
capite ponere possent nostri/sed supina quadā ignorantia decepti dum
blandiri volunt/omnem orationis textum confundūt/vos precor inquit
unt/vobis supplico/cesar vestram maiestatem appello/vestrum officium
implozo/vestram clementiam obtestor/ceddite iudicium imopi/iudica
te potentem/meam calamitatem respicite/nemo vos magis q̄ iustitia mo
ueat cesar. Et in hunc modum infinita Hoc et michi facere liceret/sed
veterem morem magis commendo. Et cum summos illos imitari sa
pientes in eloquentie atq; philosophie studijs nequeam/in hac certe
parte ipsorū reliquijs inherebo. Ideoq; te q̄uis claro sanguine cretus
et multa doctrina his fretus singulari appellatioē saluto. Et sicut julio
cesari scribens cicero se anteponebat sic et tu equo animo fetes/eneam
tuam in ipso primo epistole angulo intueri/quia non arroganter sed ve
teres imitantis est/quorum ignorantiam/modernorū scientie prefero.
Nunc quid ex te velim paucis accipe. Retulit vir mitis et michi ami
cissimus/pmo alter ego michael phullendorius te pluribus libris ha
bundare quorū nomina etiam michi prescripsit. Inter quos nonnulli
sunt quos visere cupio/non q̄ antea non perlegerim sed q̄ diu illis ca
rui. Et sicut amicus post magnam temporis intercapedimē avidus est
amici videndi/hic michi cupiditas est contubernales illos meos quibus
nimium priuatus fui in domum recipere/et per aliquod tempus esse cū
eis. Hoc potest michi prestare humanitas tua vt me michael instruxit
Est enim apud te ovidius de tristibus/de arte amandi et amoris reme
dio. Terencius quoq; comicus et iheronimus in epistolis. Quos tam
expeto relegere q̄ nunc paschalem adesse diem vt piscibus atq; oleci
bus et oleo semotis velci carnibus possim Quod desiderium si tua benigni
tas implevit magno me tibi nexu retinebis obmirum. Erubescō dum

hic scribo Namq̄ cum nulla inter nos vsita precesserit nullaq̄ notio/
temerarium quodammodo videtur me beneficium ex te petere Quis
quis enim p̄scere aliquid cupit/ante omnia sese debet metiri/et an
impetrati sit dignus rigida trutinare censura/ne postulatis carens/
et damno et irrikone mulctetur Sed neq̄ hoc ego pretermisi Sunt
enim nonnullae rationes quae michi spem faciunt te meis votis annui
turum/quas breuiter tibi exponam ne me temere atq̄ in consulte mo
tum iudices/Omnes qui libros cumulant/aut oblectari illis et fieri
legendo periciores cupiunt / aut videri amatores sapientiae volunt /
vt transeuntes per viam digitalis monstrantur Hii sunt qui magnas
et preciosas habent bibliothecas in quorum pluteis / aristotiles / pla
to / cycero / seneca / virgilius / liuius / plinius / et omnis vetustas de
litescit / Priores quidem vt gaudium perfectum habeant / opuscula
communicant commodant et in commodatum recipiunt / transcribi
permittunt / et tanto magis epulant q̄tum vulgatiores sapientium
virorum volumina conspiciantur / Alij vero tamq̄ thesaurum libros
recondunt / et corodi potius tinea et opizis muribus q̄ in apertum
dare volunt / Nec tam diligenter vellus aureum draco custodiebat /
aut aditum orchi cerberus / q̄ isti suos libros / quorum dumtaxat
marginibus et aureis bullis oblectantur / nunq̄ quid interius sit
aut legentes aut intelligentes Q̄ si tu ex hjs esses / nunq̄ vel tibi
scribere vel te alloqui temptassem Sed aiunt omnes q̄ te noxunt simi
lem illis prioribus esse / qui poetas et oratores non vt in tetro car
cere claudis / sed vt ad tuam et communem vtilitatem publice eme
re congregareq̄ studes Aiunt preterea te fore in omnibus rebus li
beralem benignum munificum et tum in omnes homines tum in eos
qui tuorum studiorum amatores sunt largum atq̄ beneficium Hjs
ergo allectus moribus decreui has meas litteras ad te dare / teq̄ hor
tari rogare obsecrareq̄ vt per aliquod tempus in vsum meum ora
tores et poetas quos prescripti venire permittas / quoniam ad te michi
lo periores reuertentur/sed potius per tidentia prata et flozidos agros
verno tempore transeuntes meam postq̄ confabulati aliq̄tisper fue
rint/tamq̄ recreati alacriores te reuertent/Quia nullus est tam gratis
locus/nulla societas tam iocunda/cuius non aliq̄n emergat sacietas
Missos igitur illos fac/vt non solū m̄ h̄ vt iphs etiam geras morē Ad
hec accedit michaelis q̄ apud te est familiaritas/huic etiam placebis/
et his vadem cum ticio tui obseruantissimo se dabit/libros non ituros

esse sinistrosum/sed ad te pura fide remeatuos. Adde et tertium/quo
niam michi etiam libri sunt quorum te potero cum voles participem fa
cere et sic vicissim tu meis uteris codicibus et ego pfruar tuis. Ut ergo
finem epistole donem/credo me non esse stulta petitione vsum/si id pos
tulo quod moribus tuis est consentaneum concedere/si tu te michi potes
annuere si tua etiam in eo versatur utilitas/si non solum meam sed eti
am michaelis amantissimi tui commoditatem promoueo Tu fac ut ra
tione potius obtineam/quam ceca fortuna repellar/michi que uti mancipio
impetra. Datum in noua ciuitate aultrie quinto ydus aprilis. Anno do
mini. 1222.

11

Qualis debeat esse princeps et cur scribitur in singu
lari numero.

Eneas filius D p d Illustrissimo principi domino sigismundo
aultrie duci tirolisq; comiti domino suo. In cesaris curiam quam
primū migraui magna me cupido incessit tibi ut aliquid scribe
rem/sed veritus sum nostri seculi morem cui nichil placet nisi quod est sui
similimum. Omnes hodie fere qui scribunt quamuis vnum alloquantur/
numero vtuntur plurali/tamquam multiplicando personas plus honoris adi
ciunt reuerentiores videantur. Que consuetudo late in germania patet/
et apud ytalos aliquod diu viguit. At postquam franciscus petrarcha omisso
temporis sui squalore piscinam cepit eloquentiam imitari plebisque sic lo
qui placuit ut castior etas locuta est veterum Venit ex grecia post hec
iohannes crisolozes qui constantie sepultus est/vir plurimum latinum
cuius maiores ceti rome constantinum magnum post translationem
imperij bizantium que nunc constantinopolis dicitur secuti fuerant.
Hic ytalos iam scobrosi et obuoluti sermone penitentes/non tamen
plus habentes luminis quam franciscus intulerat ad veram eloquentiam
reduxit Ita ut similis videatur hodie ytalorum facundia illi que octaui
ani temporibus viguit/si quis leonardum aretinum/guarinum vero
nenfis/pogium florentinum/arispam siculum/anthonium vicencium/
et alios legerit qui nunc viuentes apud ytalos florent. In quibus et
tulliane fluminis eloquentie/et lacteus titi liuij patanini riuus elu
cet. Hij nunc eos ad quos scribunt singulari compellant numero.
Qui tam grecos quam latinos sic locutos fuisse commemorant/sicut pso
crates ac demosthenis et ciceronis et mecenatē eple ad maximos viros
scripte testant. Nec gentiles solum sed eos quos colimus/quos veneramus
sanctos viros imitari se dicunt iheronimum ambrosium augustinum grego

rium/qui non solum homines/sed ipsam diuinam que omnia nutu suo regit maiestatem adorari sermionibus/presta inquit da fac concede mi serere largire/qui tamen multo ornatus pluralitate uti nouissent quod nos/sed visum est illis recte loquendi ducibus ornatum omnem atque leporem confundi/si ut modo sic locuti fuissent/His ego quoque consentio nec meo nomine scribens aliter quam propriam compello At te tamen da turus litteras quid agam subdubito/veritus ne tuorum hominum plus consuetudini tribuas quam meo iudicio Et arbitraris forsitan regibus et principibus non aliter scribendum esse quam ipsi prescripserunt quibus mos est uti pluralitate/mandamus enim inquit/volumus/facimus/sed hoc quod ex humanitate trahit originem nefas est ad iactantiam ducere/reges namque scribunt ut qui dominatum habeant/ut quicquid eis placeat legis vigorem habeat Ea tamen moderatione utuntur cum scribunt ut precipientes aliquid ne se solos videre velint fecisse/sed cum aliorum consilio Nec te moueat quod principes inferiores scribentes superioribus pluralem numerum tanquam superbie fomitem obiciant sicut ad cesarem imperij principem misse littere manifestant Scribit enim dux mediolani suppliciter peto rogo/me vestre maiestati commissum facio Nam et hoc rationem habet aliam quam arbitraris Et quod inferiores potestates a superioribus deriuantur non ab te pluralitatem est poni cum inferior scribat/tanquam dicat inferior ad te loquens O superior aliorum vice uti non possum quia tu illos michi commisisti quos erga alios represento/erga te minime/quod tu illos et me presentas Quod vero regibus ac magistratibus consuetudo sit pluralitatem offerre/nichil te vegeat/nam id est quod stomachabar modo/qui enim idcirco pluralitatem principibus dedit ut ipsi ea propter moderationem utantur/non honorare hoc est sed deprimere atque contempnere/tanquam nichil ipsi sine subditis queant/quibus si vellemus reuerentiam imitari quod ipsi model te faciunt/nos honorifice ageremus Nec enim quia romanus pontifex seruorum dei se seruum appellat/idcirco nos sibi scribentes eundem sibi reddimus titulum/sed pro seruo seruorum patrem dicimus patrum/Hec fortasse nimium longe sunt repetita principio que me a proposito remotius abduperant / Spero tamen his factum esse ut vel mecum senties / vel sequenti magnos doctores michi des veniam te singulariter alloqui Quod si alia ratione non facies / tua tamen singularis benignitas / et innata te mouebit humanitas / Nunc quid sit quod maluerim scribere absoluendum est Namque cum in hanc patruelis tui cesaris curiam veni/multa michi de tua prestanti virtute sunt dicta/

Alius benignitatem precipuam referebat / alius mirificam honesta-
tem atq; modestiam / alius prudentem ultra q̄ etas ferret te predica-
bat / alius te liberalem et iusti amantissimam affirmabat / alius quod
raro inter huius etatis principes reperitur te latini sermonis obseruan-
tissimum commemorabat / quibus ex rebus et mirari te simul et amare
cepi / et tanq̄ monstrum putabam adolescentem principem tot virtuti-
bus elucescere / Non tamen statim credulus fui / nec omni vci prebui
fidem / Accessi alios / praenuntatus sum vniuersos / reperi omnes vno
ore loquentes / Nec apud me ista satis Adhesi lateri tuo / et inter coro-
nas nobilium tanq̄ explozator ingressus / mores tuos dum adhuc me
ignorares sum speculatus / Attendi gestus sermonum / vultum perlus-
traui / vidi modestam incessum / latinum incorruptum / Notam famam
res ipsa vicit / Non potui michi non credere / sed oculos meos et aures tu-
arum virtutum testes admisi / et earum factus sum predicator / quarum
ante fueram inquisitor / Nec me ista in assentatorum modum referre cē-
seas / Ante omnia enim tibi suadeo vt omne genus adulatorum quasi
pestem teterrimam fugias / et nullos homines magis detesteris q̄ eos
qui tibi blandiuntur / qui te coram laudant / qui omnia que facis pro-
bāt / qui vbi negas negant / et vbi affirmas affirmant / Apunt apo a
pud therentium inquit gnato / Et iuuenalis Si dixeris / estuo sudat /
Nam hoc est genus hominum pessimum quod principes maxime dicit
et precipitat / timendum non solum adolescentie / sed etiam senectuti /
Cur tamen te palam commendauerim non tacebo / Glucet sane in te
quas commendaui virtutes / sed illas non retuli vt gloriaris / vt te iac-
tes / superbias vel infleris / solum hec scribo vt custodias tantum bo-
num et serues et amplifices hunc thesaurum / vt sic te habeas q̄ virtu-
tes tue cum etate crescant et fias in dies virtuosior / Ne in vicium ali-
quorum incidas / qui boni fuerunt iuuenes et pessimi senes / et vt est in
prouerbio / bonus pullus mala gallina Ego enim cupio vt ex bono ado-
lescente fias vir optimus / Quod eo tibi facilius erit / quo melius es
nutritus / Et sane debes ante omnia genitori tuo clarissimo principi
grates referre / qui tuum animum excolendum putauit / qui te sub dis-
ciplina tenuit / et preceptores tradidit eruditos / Nec enim duplex
est hereditas / quam principatus melior / opes enim et potentatus
et huiusmodi honores seculi / bona fortune sunt fluxa mutabilia ca-
duca / que vt fortuna vult huc atq; illuc feruntur / Illa enim mor-
tale genus quasi in ludo habet / et hunc depimit hominem / hunc
exaltat / nec ei magnum est ex sigolo regem et cursum ex rege fi

gulum facere / Hinc Iuuenalis Si fortuna uolet fies de rethore consul
Si uolet hec eadem fies de consule rethor Magnus alexander subac
ta india ut optum posset ostenderetur ortulanum quemdam ad regni
fastigium erexit / Dyoecleianus uero cum orbis haberet imperium /
deposita purpura et fascibus / rigandis ortorum oleribus / et plantan
dis arboribus operam prebuit / At animi bona que sunt continentia /
castitas fortitudo / iusticia / moderatio / intellectus / ingenium memo
ria / stabili quodam nexu adherent homini / nec auferri a nobis nisi
cum uita possunt Hec uere nostra sunt bona hec dum luce inter morta
les fruimur uitam prestant saniozem / postq̄ migramus ex hoc seculo
spem dant felicitatis eterne Cum ergo has dotres natura tibi concesserit
et parentis cura in te illas auferit / monitum te esse uolo ut serues
bonum quod est in te Ad quam rem maxime necessarium censeo litte
rarum studium / quo iam iniciatus existis / Quia tamen iam illas ui
deris quasi aliquod iugum abieuisse / non erit ab te si te ad eas conat
reducere Non enim ut aliqui arbitrantur idcirco principes discunt lit
teras / ut latinum scientes participare cum alienigenis queant Nam
et si hoc frugi est / alia tamen nobilioz ratio est / quoniam enim om
nes bene uiuendi nozme litterarum studio continentur / ideo illas expe
dit nosse Nec sat est imbibisse principia / nisi et ultra progressus fiat
Seuuli tamen principes nostri plerumq̄ illa ad phos relegant / aut
iuris interpretes / tamq̄ princeps non deceat bene uiuere Oro igitur te
ne illis auscultes quoniam nemo in clarum uicium aut famosum prin
cipem potest euadere / nisi cu nature dotibus adiunctam habeat doctrina
Omnes sane qui superioribus seculis claruerunt p̄ncipes studiosi lraz
fuerunt Philippus macedo / alexandro nato gauisus est q̄ eo tempore
filium habuisset quo florebat aristotiles / Nec alexander hac qua tu
nunc es etate litteras a se relegauit / sed p̄fectus in aham aristotilem z
calisthenem magistros secu duxit / nec audire p̄hiam inter armorz stre
pitus ac tumultus cessauit / Felix samitum si uicio uimolentie caruisset
Alchibiades et themistocles qui apud grecos illustres habentur studi
osi fuerunt phie Epaminundas thebanus qui grecie princeps est ha
bitus non minorem litteris q̄ armis operam tribuit Transeo ad roma
nos Quid limatius quid eloquentius scribi potest q̄ ea commentaria
que iulius cesar de se condidit / Is enim cum in gallia bellum gereret /
diem armis / noctem litteris dabat / Heres eius augustus z orationem
solutam et carmen optime dictauit Extantq̄ adhuc eius elegantissi
mi uersus in eneydos laudem / Quid fabios cornelios aut catho

nes referam/quid de pompio dicam/qui tam affectus fuit litteris vt egrotantem pessidonium philosophum quous consul ipse non omiserit in rhodo visitare/Catho dum esset doctrina plenus/litteras grecas diu contempnit postea propoliti penitens/quod iuuenis spreuit/senex concupiuit/Rec dubitauit senium suum litteris peregrinis imbueret/et ad grecam volubilitatem os contorquere Recte hij quidem/qui et si principatum haberent/dominarenturque populis/seruice tamen litteris voluerunt Sed nozant illi platonis vocem/que dicta diuinitus/tum a cyce rone/tum a boetio refertur/beatas scilicet fore res publicas si rectores earum studere sapientie contigisset/que sapientia haud dubium ex philosophie fontibus hauritur/Tu fortasse fabulosa reris/que de antiquis sunt scripta/qui et in ocio negocium/et in negocio ocium diligenter referuntur curasse/sed hanc opinionem possunt tibi auferre nonnulli viuentes/qui et si rei publice prebent et munera regant arduissima/disciplinas tamen non negligunt/Leonellus marchio extrin tam eleganter scribit vt nichil inter eius et ciceronis litteras putes distare. Similia de marchione saluciarum dicuntur Marchionis mantue filij/et arma tractant et litteras colunt Alphonfus rex aragonum cui et cilia parent/et ytalie pars obedit que olim magna grecia dicebatur/qui totiens victus tandem vicit et aduersarij fortunam in fauorem sui conuertit/nunquam in castris est sine libris/quoacumque it bibliotheca sequitur/sive in tectis est sive in tentorijs/singulis diebus aut legit aliquit aut audit Egredior ytaliam et penitus toto diuersos orbis terminos petam/Ibi dux est cleofestrie/qui regnum quod modo anglicum dicimus pluribus annis gubernauit Huic tanta litterarum est cura/vt ex ytalia magistros asciuerit/poetarum et oratorum interpretes/Vides ne quia hoc seculum principes litteratos admittit/Inter hos et tu poteris numerari/si quod cepisti studium fueris prosecutus/Rec enim ideo litteratum te dicam quod latine pronuncies Non et si hoc pulcrum est/coruis tamen et picis datur victo anthonio cum rediret octavianus/edoctus latinum coruus inquit/salue auguste imperator: cesar Hinc perhanum illud quis expediuit/phantaco suum chere picasque docuit nostra verba conari/et addidit causam magister artis ingenijque largitor venter/Quid tamen tibi videtur cum venit hungarus aut ytalus aut gallicus/latineque fatur cum tu adolescens illos intelligas/alij senes tamquam surdi astant Pulchrius tamen erit et tunc te litteratum vocitabo cum oratores intelliges/cum philosophos nosces/

cum poetas suapte perarretes / Hoc tibi fortassis grande videtur et arduum
cum nimis / Haud sic est Nolo te noctes diesq; libros voluere / sed vnam
dumtaxat cuiusq; diei horam quam exposco litteris / Illud autem cur
tibi esse volo vt doctus sit quem audias / et prudens quem sumas ma
gistrum Nec te vana titulorum ambicio fallat Non enim propterea
doctior est aliquis q; magisterij nomen aut patricius est aut athenis
sortitus Ille autem peritus est qui naturali praeditus ingenio / vigili cu
ra perscrutatus est magistros artium auctores / qui cum multa vide
rit atq; legerit librorum volumina tum memoriae plurima commenda
uerit / qui non solum diuinis litteris / sed etiam secularibus sit imbutus
Ex hijs vnum apud te vellem degere / quo cum pro tuo loquereris arbi
trio / qui tempus docendi non ex se sumeret / sed ex tua voluntate / qui
cum velis legat / qui cum nolis taceat / sed tuum erit singulis diebus
velle aliquid / Namq; postq; biennio hunc modum seruaueris nimirum
plus te lucri ex lectione contraxisse putabis q; si prouinciam ali
quam sis adeptus Ego quidem laudo edes tuas militibus plenas esse
hij enim sunt qui tutantur patriam / et decorum est armorum gloria
principem mitere / sed nullum apud te esse virum doctum / nec laudo
nec probo Sicud enim milites pascis / ita et doctrinarum institutores
nutrire posses / qui te iusti et iniusti differentias et limites edoceret /
vtriusq; redderent ex omni parte perfectum Non decet te illos sequi q;
sumptus minuant / doctores excludunt / leones tamen pascunt / sicud
est illud Iuuenalis Non habet infelix munitor quod mittat amico qn
tilie quod donet habet / nec defuit illi / vnde emeret multa pascendum
carne leonem iam domitum Et prouince subiungit Constat leuiori te
lua sumptu / nimirum et capiunt plus intestina poete / Dume igitur
tibi grandis doctrine aliquem virum / nec percas expensis vbi ingens
redundat emolumentum Edicam paucis ne litterarum utilitatem con
temnas / postq; enim vitales attingeris annos hoc tibi honoris et com
modi erit vt te in concilio loquente ceteri sileant cum tu vnus plus
omnibus sapias Nemo te decipere poterit Nemo dicere audebit / hoc
equum est hoc iniquum nisi verum id esse manifeste cognouerit Si q; s
psu mperit inhonesti aliqd suadere presto eris rationibus confutare Si af
fari volueris pplm quo pacto loquendum sit lre te instituent Si aut
laudare aliquem aut vituperare volueris / et quintilian? et cicero te do
cebit Si bellum suscipiendum erit et armis opera danda / Vegetius
modum ostendit / et liuius et qntus curius et iulianus et lucius florens

et suetonijs et salustij crispi et historiarum cunctis In quibus et alexandri magni fortitudinem et hamibalis calliditatem/et fabij verucias/et hipionis prudentiam/et julij cesaris disciplinam militarem/seritoris et marcelli audaciam/et iugurte sagacitatem/et omnium que res bellicas gesserunt artes inuenies/ Nunquam tam multa experiendo videbis/quam multa legendo perdisces/ Si quomodo rem publicam gubernes scire uoueris/legendi erunt tibi politicorum libri quos aristoteles composuit/et leonardus acetinus latinos fecit/ Veterem autem translationem tibi nequaquam assumes/ quia et eloquentiam uiciat et intellectum nimis uerpat/ Ad regendam familiam et reipsum utilis erit yconomica ethicaque aristotelis tum de officijs cicero/ et epistole senece omnesque libri ipsius Quomodo regenda sit uxor scripsit franciscus barbarus uentus/ quomodo libri educandi plutarchus/ quomodo te coram amicis habere delectas et quomodo in senectute arpinas cicero Idem quoque de mortis contemptu aliarumque passionum scripsit in tusculanis Morales uirtutes quomodo amplectende sint et hij quos modo retuli auctores et post eos macrobius habunde tradiderunt/ **Dis** agriculturam cognoscere/ uirgilius georgicorum te admonebit/ **Dis** orbis situm mentis oculis perlustrare et diuersarum prouinciarum situs ac mores intueri/ et quid queque regio ferat/ et quid queque reuset assit plinius de naturali historia/ assit ptholomeus solinus yhidius hispalensis/ **Dis** celi sidera et planetarum cursus/ et grandinis et pluuiarum et fluminis causas scire ad aristotelem redito senecam uirgilium/ **Dis** regum mores et fastigia principantium perscrutari senecam in tragedijs legito/ **Dis** plebeos homines et milites gloriosos et lenonum infidias et seruorum deceptiones ut euitare illas possis intelligere/ plautum tibi et therentium assumito/ **Dis** quando fulminanda sunt uicia edoceri/ oracius iuuenalis et perhus in promptu sint/ **Dis** pastorum consuetudinem cernere/ bucoliam uirgilianum habeto/ **Dis** fabulas genijum et fastos et tristium miserias et amancium epistolas et amoris remedia nosse Naso te uersibus erudiet Nec stacius tebaydos uel achilleydos inutilis erit sententij grauibz ubique refertis Post hec uero fiet perfectior Et cum de religione cogites cum de salute anime Hieronimi libros euoluens Augustini ambrosij gregorij lactancij cypriani leonis/ scripturam sacram semper domi habebis/ et nunc uetus nunc nouum intueberis testamētum Hec que nunc scribo si quis extra ytaliam doctus legeret me

maxime argueret/ q̄ inter auctores legendos non numerauerim hugo-
nem de sancto victore/alexandrum de halis vel magnum albertum/
vel petrum blesensis et nicolaum de lyra ⁊ alanum et hanc nouorum
turbam/ Sed tu caue non istos audias Nam et si docti sint Iuueni-
bus tamen committi non debent Ego tibi suadeo quod per me rectum
puto/nec somnio/sed viros totius ytalie peritissimos in hanc senten-
tiam habeo concurrentes/Crede michi nichil discendum est quod dedis-
cere oporteat Sed illis in auctoribus te exerce qui sunt probatiores/
Discipere namq̄ semper optima debemus ad ymitandum/Cu ergo
hos sequeris hos audies hosq̄ leges quos tibi prenominaui si vis
et multarum rerum sciens et princeps toto in orbe singularis et mi-
randus haberi/ Inter viuendum tamen non suadeo vt conuentus ho-
minum fugias nec te solitarium esse volo nisi cum meditari aliquod
volueris et in secessum mentis progredi ad aliquod tempus / ymo
suadeo vt sis affabilis et communis omnibus vt te videndum pre-
beas vt nunc hos nunc illos alloquaris vt consilia ingrediaris vt
conciones ad eas vt populo te exhibeas et per te loquaris Deo namq̄
frangi esse que homines litteris didicerunt experimento comprobari
Nec ego hos homines laudo qui sic se litteris dedunt vt res ceteras
peruifaciant/qualem fuisse democritum dyogenemq̄ constat/qui si
bi duntaxat vixerunt Illi sunt omni laude et precomio digni qui
et rei publice seruiuerunt et litterarum studia non omiserunt Intuere
platonem et aristotelem et demostenem et iulium et ciceronem et
plinium et mecenatem et augustum Hii namq̄ quod ex litteris hau-
serant in administranda re publica exercebant Idem et tu facies si
vix et princeps optimus esse volueris/litteris suum tempus/et suum
rei publice dabis Nunc iudicium facies/nunc tenebis consilium/nunc
arma tractabis/nunc rem familiarem conspicias Et hijs omnibus
quid littere valeant experieris Et ocij utilitatem cum negocij com-
modo coniungens/imitam omnibus de te spem facies/et vel solus/vel
cum paucis orbe toto mirandus habebis princeps Nec te splendor for-
me tue qui est egregius/nec vestes auree aut ornamentum crinium
et equorum pompa tantum honestabit/q̄tum ipsarum decore littera-
rum/et virtutum fama/quatum facies si videri possit pulchrior est
q̄ lucifer aut hesperus Ad hec autem sicuti michi videtur tam tu ap-
te incensus es/Cum enim subditi tui nuper ex atthesi venientes ma-
iestati regie supplicarent vt te ad regendam prouinciam mitteret .

Non sum dixisti adhuc adeo maturus ut gubernare patriam possim
Digna vox que tuo progredere ab ore / et quam omnis laudatura sit etas
Conuenit enim quid ferre reculent et quid valeant humeri quilibet me
ditari cum aliquid est gerendum / quia cum lecta potenter erit res hic
demum recte se habebit / Nam (quod bias ait) magistratus virum ol
tendit nos rectissime de principatu dicemus In quo qui moderationem
seruat dijs est quod hominibus similior Nec enim arduum est in pauper
tate seruare continentiam / sed ut marcialis ait Difficile est opibus non
tradere mores / Magna peccandi facultas sequitur principatum / Adest
irritamentum gule copia vini et quehitorum vndique ciborum et laute gloria
mensa Ut verbis utamur lucani / sunt mulieres formose que tum oculis
tum verbis tum osculis tum amplexibus adolescentulorum mentes et oculos
fascinant Assunt corruptores adulatores ioculatores hystriones que
arcem adolescentie vndique nituntur expugnare / Ille auaricie cultor ve
nalem iusticiam facit / suscipe inquit hoc et commedatum habe / qui dat
perliberalis est / et habet multum quod det / Alius ad iram preuocat In
te inquit peccauit

Suscipe gladium / vindica scelus / tu ne prin
ceps que iniuriam ferres quam nec priuatus impunitam relinqueret / Ali
us inquit / mulier formosa te amat / et amore tuo moritur / Cur non com
pateris et misereris adolescentule et gaudes cum ea / Eamus venatum
ait vir robustus / quid torpescunt ceruorum greges et aprorum clausi sunt / spec
taculum tibi prebebo Veni mitte hos senes res publicas tueri / tu letus
esto dum tempus fert / At hijs quibus in palato viuendi est causa / quid
stas inquit princeps Jam epule allate sunt et frigescent Veni dum
accipiter calidus est / et antequam fumare lepus desinat / squilla est optima
et aper et boletus in mensa / quid stas et voluptatis tantum amittis /
Multi vicia suadent pauci virtutes / quid facit adolescens cuius etas
parum per se roboris habet et cuius animus a natura procliuus est in
libidinem Dixi grandaevi homines resistere tot blandicijs poterunt ne
dicam adolescentes / Sed aiunt aliqui / Consilium habebit princeps /
maiores nati astabunt / quid sit agendum censibunt primores pa
trie / scitum est / Sed omnes qui principem coronant facere illum sibi
amicum student / et non que sunt apta sed que iocunda putant in con
silio dicunt Et nititur per se quisque ut carior sit Nec est qui libera profe
rat animi verba / et quis pars bene consulat / liberum est adolescenti
quos vult sequi / et quia inexperitus est parum perni habet / non quod expe
dit sed quod libet plerumque amplectitur Et quippe quodmodum fert

opinio et maturum principem esse oportet et suo consilio fretum/aut
adeo rudem vt in modum trunci nichil per se disponat sed quod maior
pars suadet executioni mandetur Nam qui aliquid scit minus tamē
q̄ satis periculosus est rei publice et imperia sepe subuertit/cum non
ad rationem sed ad libidinem regat Hinc est q̄ in libris regum puel
lum octo annorum bene cepisse reperimus/hue is septem annorum fuit
ioas filius ezechie/non enim is cepit/sed eius satrape regnum adminis
trant Est autem principatus irritamentum quoddam viciorum/et
admodum pauci reperiuntur qui non aberrant cum frenis omnibus
sunt soluti A saul vsq̄ ad zedechiam nouem et triginta reges in iuda
et israhel fuerunt Inter quos solum octo boni numerantur/reliqui ve
ro ignari/imperiti/indocti/impotentes/auari/superbi/iracundi/crude
les/libidinosi/adulato:um/et stulticie serui/qui abitione nescio qua
effrenata tamq̄ ad pestem mortalium nati ydolis seruientes bellis sem
per indulserunt/pacis et ocij hostes fuerunt Et hij tamen in populo
dei regnabant/et horum pleriq̄ per seruos domini prophetas fuerunt
vncti Nec salomon q̄uis scientiam et sapientiam a deo fuerat assecu
tus perseuerare potuit/sed adamauit mulieres alienigenas/et hjs co
pulatus est ardentissimo amore/fueruntq̄ ei vxores quasi regine sep
tingente/et concubine trecente/et auerterunt mulieres cor eius vt se
queretur deos alienos/Nec dauid q̄uis electus esset a deo vicijs ca
ruit liquidem ⁊ homicidium simul ⁊ adulterium perpetravit quod non
fecisset vnde pastor erat/sed eum licentia regni prouocauit Quid ali
us faciat cui minus est roboris/quid iuuenis/quid adolescens/An est
aliquis qui annis teneris dominium censeat committendum cum sepe
robustior etas sub illo deficiat Pudenter tu quibē qui patrueli et san
guini tuo potius q̄ alijs credidisti/nec dominatum prius suscipere q̄ pe
riciam voluisti/Alius fortasse aliter fecisset/qui opinione inflatus sui
quid ad me dixisset obedientia ista/ego iam liber esse volo Jam scio bo
num et malum/quid melius est q̄ imperare/dicam illi fac ⁊ facit Jam
vt euolem tempus est/hic dedali filius/vt est in fabulis egit Namq̄
cum pater alarum remigium sibi et filio cera ⁊ pice coaptasset vt la
boranti carcerem fugerent/liquidum percipit aerem/et sequere me inquit
pate nec a me quoquam recedas/Paruit ille tam diu quo ad timor
artis mansit ignote/Ubi vero iam se volandi aptum putauit/nec se
amplius rectore credidit indigere/iussum patris egressus percussis
amplius alis vagari cepit et modo huc modo illuc discurrens ac con

tinuo altius euolans regionem igniferam attigit / vbi dissolutis alarum compagibus et omni penna solis ardore perusta / ruinas fecit et nudus in mari cecidit quod adhuc eius nomine vocatur pcarium / Prosequar iterum fabulas / Pheton filius phebi patrem rogauit sibi vt quam peteret rem concederet Iurauit per stygem pater se nichil negaturum / ffilius curcum solis sibi regendum committi postulat / penituit phebum promissi scientem tanti regiminis impotentem natum / sed quia iurarat negare non potuit / quous cycero in officijs hoc iuramentum potius rescindendum putasset / Ascendit pheton curcum gloriabundusq; loa recepit tumq; et se regem et deo similem arbitratus est Vbi vero ad medium celi est ventum cum solis equos inhibere non posset illiq; vagarentur / et mundus omnis ignibus conflagraret / iouis fulmine ictus est et in eridanum precipitatus / Hisce figmentis admonent quilibet poete vt anteq; presit et dominetur / vires suas rigide metiatur / ne sub pondere ruat / quoniam onus est non voluptas alijs imperare / si modo id volumus cum ratione efficere / et in eum finem regere propter quod reges sunt instituti / Reges romane que ab atheniensibus et spartanis quas tradiderunt licurgus et solon sunt orti / pueros vsq; ad annum quartumdecimum sub tutela esse vluerunt / post hanc etatem in annum vicesimumquartum curatores adolescentibus dabant Nam ante hoc eum infirmam censebant etatem Tam ob causam cum duo scipiones et carthaginens in hispania fuissent occisi / et hamibal armis ytaliam premeret / iterum se scipio affricanus maiore repromittens diu per senatum reiectus est quod quartum et vicesimum dumtaxat annum esset natus Tandem cum esset alius nemo qui se diceret profecturum prouinciam / necessitate magis quam voluntate senatus optinuit / Carthaginensis eorum imperatore defuncto hamibale imperium filio qui iuuenis erat committere recusarunt Nec hamibal prius dux pnozum creatus est quam hano esset occisus qui patri successerat / Rex numidie masinissa filius suos moriens qui iuuenes erant romano populo presertim cornelie familie commendauit / Quid tibi gentilium gesta commemoro / Prohibent sacri canones ante vicesimumquartum annum fieri quam presbiterum / aut pontificem ante tricesimum / Refertamus aliquid ex veteri testamento / nam et ibi quoq; concilia iuuenum ad regimen patrie immatura vident / Notuo salomone qui super duodecim tribus regnabat / venit filius eius robam in sicchem vbi aggregatus erat omnis israhel ad psituendum eum regem / et dixit multitudo Pater tuus

durissimam iugum imposuit nobis / tu quoque nunc imminue paululum
de imperio patris tui et iugo durissimo et seruiemur tibi. Quia ait ite ad
tertium diem et reuertimini ad me. Cumque abisset populus / inijt confi
lium rex cum senioribus / qui responderunt. Si obedieris hodie populo
huic et peticioni eorum cesseris locutusque fueris ad eos verba leuia /
erunt etc. At ille reliquit consilium senum et adhibuit adolescentes
qui nutriti fuerunt cum eo / qui dixerunt ei Sic loqueris populo huic /
Nihilus digitus meus fortior est dorso patris mei. Et nunc pater
meus posuit super vos iugum ego autem addam super iugum vestrum
Pater meus cecidit vos flagellis / ego autem cedam vos scorpionibus /
fecitque sic / et irritato populo recesserunt ab eo decem tribus / qui consti
tuerunt sibi regem hieroboam filium nabath / scissusque est israel in ppe
tuum / quia inexpectus rex consilia iuuenum recepit. Melius fuerat il
lum infantem fuisse / nam tunc senes obtinuissent. Ochozias filius ioa
duos et viginti natus annos regnum accepit in israel et afflixit popu
lum domini et fecit quod malum erat coram domino. Nec aliter se ha
buert acham filius ioatham qui viginti annorum erat cum regnare ce
pit in iuda. Nemo peior quam manasses inter reges fuit / qui duodecimo
sue etatis anno suscepit imperium. Similis ei filius amon fuit qui reg
num viginti duo etatis anno inchoauit / et a seruis suis propter scele
ra quibus implicitus erat occisus est. Quid ioatham referam et duos
ioachim patrem et filium et sedechiam nomen qui perit in iherosoli
ma captus a caldeis / prius coram se natos suos occidi vidit / postea pri
uatus est oculis. Hii omnes infra tertium et viceimum annum regna
re ceperunt / et quoniam inexpecti erant malum coram deo gerentes / et
se et suos populos pessundarunt. Quorum stulticie contraria est ado
lescentia tua / que licet quantum in hac etate potest esse prudentie sortita
sit / spemque maximam de sua sapientia prebeat / non tamen prius ad re
gendam prouinciam mitti voluit / quam robur etatis et rerum essequere
tur experientiam. Sciebas namque inapte ingenio quoniam non rectu
rus sed regendus iter / quod sub patre tuo cesare nostro sapientis
simo potius quam sub alijs tollerare voluisti ut interim dum etas crescit /
regiam maiestatem secutus interis consilijs / iudicia noscas / res ac
duas videas / viros sapientes audias / in dies fies rerum experi
entia doctior. At cum hijs seruandum est quod supra dixi / ut tem
poris aliquod spacium concedas litteris que reliquas virtutes tu
as condiant et illustrent / quibus si fueris ut spero in futurum ri
te imbutus / cum ad regendum venies non par alijs sed omnium

principam eris speculum / teq; vicini omnes suarum litium moderato
rem et arbitrum facient **E**t q̄admodum ad visendum sapientiam sa
lomonis regina saba et alij orientales conuerterunt / sic te totus occi
dens venerabitur et septentrio / et ad famam tue prudentie infiniti vi
suri te venient **E**ris enim quasi iohas alius filius amon / populum tu
um recte gubernans / nec ad dexteram neq; ad sinistram declinans /
Age insuper princeps optime et adolescens clarissime / dum tempus
habes incumbe litteris / edisce scientiam et studio te prebe **N**ec tibi sit
curæ si res aliquæ in athehi sunt innouate **I**llas enim patrielis tuas
componet et pro sua epimia tum sapientia tum bonitate pacabitur /
teq; cum tempus aderit et dominio & virtutibus auctum remittet in
patriam **I**nterea reginæ recte illi commissum est / q̄a indiget athehis
regio fauore propter finitimos plures qui tuis indigent terris et a
pertis faucibus expectant quomodo tuum possunt patrimoniū deuora
re / nec aliud verentur q̄ nomen regium imperialemq; dignitatem **E**t
licet nonnulli aliqua inpresentiarum comitent / melius tamen regio
q̄ dicali nomine compescetur / quos si tu regeres / adolescentiam con
temnentes tuam acerbius affligerent terram / **S**ed mitto hec quia tu
scisti quid esset agendum / et te regi commendasti / **M**eum est te hor
tari vt litterarum q̄ta sit vtilitas q̄tusq; fructus noscens / non nichil
horarum studio attribuas / quod iam tibi satis arbitror persuasum
Non eloq̄tia mea que nulla est / sed bonitate tua / qui ab ipsa natu
ra innatum habere videris amorem scientie **S**ed facio iam finem
quia rumor vociferatio et strepitus in quo sum non fert vt plura di
cam / **V**iuo enim inter clamores qui rumpent somnum druso vi
tulusq; marinus / **U**nicum est toti cancellarie receptaculum cum
plures sumus vnus in edibus commessantes et combibentes / **N**ec
formice tam presse in suis antris q̄ nos vna in auleola degimus
Apes distincte cellulis in aluearibus delitescunt / nos vno in con
clauū velud oues in ceptis alter alterum premimus **N**ec sperere quis
q̄ potest nisi alterius commaculet vestem / tantumq; inter nos ser
uamus silentium / vt picas in nemoribus vel cornices / aut in palu
dibus ranas audire te sentias / **M**iror mei qui tantum tibi exprimere
potuerim / sed hoc fortasse nimis est tibi / qui iam litteras quasi iugum
aliquod abiecisti et nunc magis vacandus est ad studium q̄ trahen
dus **I**llud michi molestum est q̄ ad te scribens inter verationes
plurimas perpolite non potui quod ad te legi speraui **A**t tu veni
am dabis & loco et ingenio meo quod tam ebes est vt nedum in tu

multu sed vix in quiete ornare queat qd scribit Vale iam tandem ⁊ me
optum cesar pmittit tuum habeto. Ex grez; nonas decembris. 1222.

Laudat poeticam et juris scientie prefert.
Eneas filius dno gwilhelmo de lapide militi literato et stren-
nuo **D**p d Venit ad me hodie tuus michael ymo meus ymo
noster. Et heus tu inquit enea vix ab hinc hora me aggressus
est qui se tantā iuris periciam iactat habere vt nullius ytalici disputa-
tionē formidet. Nec panormitano/nec ludouico romano si viueret pal-
mā daret. Cīm bertolū baldū iohem andree ymoleū butriū fulgohos/
omnesq; nouos legum interptes post se facit. Inter sceuolas ylpianos
neruas pomponios paulos seruiosq; se locat. Multoz verbor est sed q̄
tū salis habeat non scio. Qui eum sequuntē audire magis q̄ loqui pnt
Horis amplius q̄ quatuor scū fui/nunq̄ michi vacuū tempus p̄bit q̄
aliquid dicerē. Cicada est que vt tacta fuerit semel nunq̄ filet. Is poe-
ticā stemmit/nec si dñj musas ei om̄s infunderēt/grās ageret/quia p̄ter
legum periciam nullā esse scientiā p̄dicat. Poeticā vero proesus inutile
esse ostendit que nec panem lucrā nec restitū. Dolus iustimian⁹ ⁊ ypo-
crates marsupiu implent. Jeiu⁹ cantat lucanus in or̄is/et satur est
cū dicit orati⁹/oe **D**tomachatus sum dum hec audio wilhelme militū
deus nec me op̄mere possum qn bilem expuam/si nō cū alijs saltē trā
qui iudiciū habes rectū. Non vitupero leges vt ille musas q̄uis ouidij
verbis vsus. Vosas leges dicere potuissem. Dunt em̄ vtiles/ostingūt
hoim vitas/et quia nō p̄t quilibet esse philosophus vt quid vitandum
quidq; sequendū sit agnoscas edite leges sūt ⁊ ante omniū oculos posi-
te tamq̄ cancelli quidā vltra quos p̄gredi nullus audeat. Regib⁹ tamē
nemo p̄fectus fiet nisi philosophie studijs incubuerit/quia nō possunt
omnē casum p̄plecti leges. Ideo p̄nceps moderatoꝝ legis epykepā ha-
bet vt durā mollificet/laxam vero sanctioꝝ restringit/qd nunq̄ recte
p̄ncipes agerēt nisi magistrā vite/eq; pultriciēq; vicioꝝ secuti fuerit phi-
losofiam. Sed hic noster monarcha vel bipes asellus p̄ci⁹ inflatus
opinione sui ciuilem scientiā omnib⁹ p̄fert. Matrem filie postponit/et
fluminib⁹ mare. Is est ex illis cecis et obtusis hominib⁹/qui postq̄ le-
ges quatuor aut decē memorie p̄mendarūt/iam non ampli⁹ homines
sed deos se putāt. Legesq; diuina censent oracula que vel appollo vel ap-
pollim maior deus ipse p̄ moysen tradiderit/aut qualia sunt xpi respon-
sa que nos euangelia nuncupam⁹. Ac p̄pterea si quid egisse cesarē au-
diunt qd iuri scripto stratiēt/id irriū garriūt nulliusq; esse momētū/

quasi obnoxius sit princeps terminos curie et stilum seruare/ligatusque legibus sit/quod nec ipse leges volunt/que legis vigorem dicunt habere quicquid principi placuit Sed nesciunt hi stulti atque dementes equitatem plus in principe locum habere quam rigorem Quod si non iuri scripto cesar nonnunquam obtemperat/satis est quia sequitur equitatem apud philosophos late descriptam/quam nulli iuriste dissoluere possunt nisi ad fontem veniant unde leges scaturiunt/imitenturque peritissimos illos iurifconsultos quorum scripta et philosophiam et oratoriam redolent/sed nostri panis questores et auri corrosores vix intelligunt ornatum iurifconsultorum sermonem/neque quid illi vellet quouis pacto scirent/nisi commentatores sententias textuum exponerent/hoc dicit ista lex hoc illa/quos isti sequuntur ut ceci ductorem suum Dicerem plura in hanc partem sed vocat me defensio poësis quam noster tabulus non contemnerat Credo equidem nam nec sues margaritas curant/Ballus esopi iaspidem contemnit/escamque magis quam iacinctum inuenire voluisset Contemnis a sine poësim/spernis musas vos/fugis humanitatis studia caper/Contemnet te poësis nec te intrare choros suos permittet In omnibus cum his fatuus miror in hoc vno te esse sapientem/quia cum videas obseratam tibi atque abditam poësim/nolle te suum commercium dicis/Dapere hoc est Nunc te philosophum video quia non cupis quod non potes habere Stultum est desiderare quod assequi nequeas Tu tamen ultra progredieris/scientiarumque omnium splendorem vocas inepcias/Didit pendentes a selli testiculos vulpula et prope casuros credit/scuta est predam spectans At postquam diu frustrata est quia non caerebāt Quod inquit nigri sunt testes/nuncquam illos esse potuissim Nigra est tibi poësis stulte quia candorem eius obnubilat oculis non vides Non sapit egrotato vinum quia lesus est gustus Non est de pane lucrando dicis/tibi nuncquam panem lucrari poësis posset/quia crassis ingenijs nubi lohisque mentibus non potest fructum prestare At virgilio frugifer fuit/Oratio ad modum pinguis qui frui partis optabat/Opianus quia nomina piscium naturasque describit/magnas opes est assecutus Quid noui leonardus aretinus Guarrinus aurispa panormitanus anthomius lascus pluresque alij Hijs et patrimonia sunt ampliata et opes accumulatae quam plures quia poësim et oratoriam sunt secuti Nec tibi unquam tantum auri speculator prebebit quantum quintilianus aretino tribuit Quod si apud tuam germaniam non sunt in precio vates/non poësim sed princeps potius argue quibus leuissimarum rerum magis est cura quam litterarum Apud ytalos autem florent huiusmodi facultates/nec erubescunt

princeps audire et nosce poeticam Item spero quod tu nolles et in germania futurum aliquando/quia et olim viros doctos hec terra tulit/et iam plerosque noui dicendi peritos/qui te inuito/etiam si tibi rumpant plia/eloquentiam inter germanos seminabunt Nec enim inutile ventur ut tu asseris poeſim/sciunt ex hac maximum gigni fructum Quomodo enim pacati prouincie et amicicie vel conſulari vel integrari poſſent/mihi fiducia foret quam poeſis alit An neſcis quod tuus eſt eplaz vsus/quod tuus hyltoiaz/quod tuus orationum Rex regi per leas conciliatur/ciuitates federa periciunt/absentes cum absentibus fabulant/Historia nobis res geſtas refert que teſtis eſt temporum lup veritatis et vite magiſtra/Orationes ſenatum regunt/populos ducunt/leges ſuadent/ Sed quod hec bene agat mihi poeticis et oratorijs imbutus diſciplinis/Quas preterea geſtas referre homero debent greci atque troiani qui iam duobus annorum milibus mortui adhuc viuunt/ Nouit quod tu ſit utilitas poetarum alexander magnus cui per aſiam iter facienti cum obuiam tumultus achillis fieret O fortunata inquit adoleſcens quod tanta decantauit tuba/homeri ſcilicet muſam designans Alexander aminte filius rex macedonum pyndarum poetam licium apprime dilexit/Archelaus eius ſucceſſor in tantum poetam amauit ut euriſtidi tragico conſiliozum ſummam crederet/cuius ſuprema non contentus proſequi ſumptu funeris crines tonſus eſt/et merorem quem animo conceperat vulu indicauit Africanus prior quinti ennij ſtatuam ſepulchro ſuo iuſſit imponi/Lysander lacedemoniorum dux cum obſideret athenas quia ſophoclis inhumatum corpus iacebat/inducias dedit ut congrue et diſtigne poete exequie fierent/Julius ille ceſar qui nobis romanum imperium peperit non ſolum poetam amauit/ſed ſi eri et dici etiam poeta voluit/Item et auguſtus octauianus Ac propterea mortui viuunt/nec vlla iſtorum etas immemor erit Quod ſi nonnulli principes equos potius et canes alere quam poetam volunt/et multa carne leones verſosque paſcunt in teſtimis poetarum nichil prebentes/talis erit eorum obitus qualis equorum et canum/nec poſt mortem maius erit iſtorum nomen quam verſi atque leonis/Integri morientur nec beneficio muſarum famam ſibi vendicabunt/quas tuo ex more nichil curauerunt/Antiquitas prouida tanti poeticam fecit ut tam poetam poſt editum opus quam imperatores poſt victoriam triumphare et curru magnifico duci per vetes voluerit Communeque illis inſigne prouerit lauream/quam ſicut ab hoſtibus impatores liberant ciues/hic vicia fulminantes et virtutes extolles poete ciuitates cuſtodiunt et amplificat At tu maior alexandro magno/liſandro virtuoſior/melior ſcipione/prudentior iulio/auguſto

Fortunatioꝝ/ꝛ omni antiquitate sapientioꝝ/ inutilem poeticā dicis/ quia
nil panis affert nil auri nil diuiciarum **E**sto quod ais/ non tamen id
circo legibus tuis poetica cedit **N**amqꝫ dum tu aurum petis/ auare fe
cis amatoꝝ/ mundi cultoꝝ/ poeta/ honorem famamqꝫ queritat/ et cantās
superum laudes/ virtutisqꝫ excitans amorem/ iter sibi facit in celum/ tu
cum auro et diuicijs quas sequeris/ quasqꝫ solas dare beatitudinem
putas/ in terrā manebis ꝛ animam simul ꝛ vitam perdes **N**on est mihi
crede cognoscere leges q̄ poeticam maius/ scio quia non credis sed stul
ti credulitas non dat verum nec aufert • **C**icero qui fuit lingue latine
princeps semper poeta s fuisse rarus testatur/ quoniam hec facultas do
num dei est quod non omnibus datur/ **A**rtes cetere studio diligentia
preceptionibus possunt apprehendi/ hanc nemo assequitur/ nisi diuino
munere preditus **T**ute vides iuristarum greges inter quos plures ex
cellunt habenturqꝫ doctores ꝛ legum interpretes quorum mores nichil
a brutis distant/ qui res humanas minus q̄ capre norunt/ **T**u non fate
bis hoc quia fortasse caprioꝝ es capris/ **E**go polinum noui mediolanensē
qui lumen habitus est iuris ciuilibis **I**s facturus edificium magistros
conduperat/ **T**rabes in edium medio erant quibus lacunar aule construī
debebat/ tempus cenandi fuit/ ite inquit polinus architectis commedi
te ego interim aliquid operis faciam **I**llis amotis trabes metis/ q̄ lon
ga ex pariete in parietem mensura recepta nec q̄ intra murum pars
ligni esse deberet animaduertit/ sciditqꝫ trabes ꝛ perdidit edificium/ **I**s
tamen iuris preceptor erat/ multisqꝫ annis cathedram repperat **Q**uid n̄
tu hanc disciplinam iuris tantopere laudas et omnibus prefers/ cuius
asim possunt esse preceptores **O**riator atqꝫ poeta si ciceroni plusqꝫ tibi
credere volumus nullus erit nisi et prudens ꝛ bonus multarum scientia
rum periciam fuerit assecutus/ **A**tqꝫ idcirco raro semper poete rariqꝫ ora
tores fuere **I**n quorum numero facis sapienter si non desideras esse q̄a
non potes stulte si contemnis q̄ tanti vici commendauerunt/ **H**ec ad
nostrum asellum sint dicta **T**u wilhelme disciplinarum amatoꝝ si vn
q̄ hosce homines audiueris suscipe poetice partes/ et ostende te huius
diuini muneris cultorem/ **V**ides q̄ facile sit has picas conuincere **N**os
tamqꝫ pulices inter vngues comprimere/ nec huc vt diuinam poeticam
que vt cycero tradit omnium doctrinarum est prior inuenta/ pollutis
arguant labijs **D**efende hanc pulcherrimam dominam/ cui si presidio
fueris nomē habebis eternum/ et non solum inter meas epistolas que
tamen non sunt cito casure/ sed inter scripta potioꝝum vatum inuenie
ris legendus/ **V**ale et illustrissimo principi dño duci albertō me amen

datum facito Et quia scilicet eius es admone illum ne litterarum studia contemnat Iterum atq; iterum vale Et wienna kl Junij. 1522.

Suadet seruari aurum et priuata negocia com-
mendat.

Aneas filius iohanni peregallo fratri amatissimo D p d Recepti
tuas eplas quas martin? regie cancellarie notari? attulit/ cog
nouiq; te bene valere q̄uis inani marsupio debile/ sed illud q̄
aliquando implebit si sperata vino detur Cupis scire anthomius luscus
in meas ne manus venerit/ venit et apud me est michi carissim?/ tu ro
go gr̄as meo nomine prestati et facundissimo theologo fr̄acisco de fuce
dicas meq; sibi offeras quia non ero deses in omnib; quib; possum mo
rem sibi gerere/ magniq; numeris loco recipiam si quid me posse conari
sciam eius desiderio gratum Munus q̄; stephani nisi redditu est sicut
eidem scribo aureos illos quatuor quos velle per barbaturum mittere scri
bis suadeo vt apud te habeas/ quia multa possunt occurrere p̄ter que
illis in mea causa opus sit Dicis quia tridentina p̄benda impet̄e tuq;
defensor es cause Nichil est q; absq; argento romana curia dedat/ nam
ipse man? impositiones et sancti spiritus dona vendunt/ nec peccatorum ve
nia nisi nummatis impendit. Pecunia igitur aurum vt ai opus sit presto
reperias De officio scriptorie cognoui tuum scilium/ mitto procuratori
um tibi vt illud q̄ti pluris potes vendas/ Circa preposituram mediola
nen? quid suadeas plane percepi/ laudq; sententiam tuam/ sed nescio
an fieri possit quia non habeo promotores Si obedientia restitueretur
concilio vellem te causam inchoare/ quia tua res erit si poterit obtineri
Q; reservationem expedieris super beneficijs ecclesie tridentine admo
dum probo Cupio enim vt illic sis vt cum quiescere velimus vna illic
senium peragamus cum francisco nostro/ q̄q; illius propositum muta
tum vereor qui bellum timens illinc ebiit nec postea reuersus est/ et for
sitā cum vxore potius q̄ cum ecclesia viuere cupit/ Q; si sic sit/ vellem
suum presentires animum vt de suo conatu aliquid inuicem consultare
mus si qd tibi et michi posset conducere laurentius varella noster/ Pre
posituram pinguem in administratione recepit in patria ceham a quile
gien? intenditq; illic religionē p̄stari si possessionē nancissi possit Ego
q̄a sibi fauori sum suasi vt ante canonicatum tridentinum tibi resignet/
michi vero ipse suapte vult ecclesiam parrochiale resignare Si res
athesis in nozenberga sicuti credim? componant aliquid boni poterit
nobis euemire Ego non desinā hic te pmouere vt meipsū q̄a meritis es

Reuerendissimus dominus aquilegiens in extremis laborat/parua sue vite spes est/minor sanitatis/exanguis est/spiritus iam non corpus videt In ecclesia brixinens quid optet rex scitis omnes/rogo consulo supplico/ne plus athehinoꝝ q̄ maiestati regie auscultetis/quia in noꝝember ga nulla vox est athehinoꝝ/regis autem nutu omnia fient/ Nolle ali quid fieri quod mentem regiam perturbaret Nos in breui ascendemꝰ quia iam inducias hyemales cum rege polonię z hungaris sibi obedię tibus nacti sumus/nec aliud in presentiarum agimus q̄ nos vie accin gere/Michi iohānes amantissime bene est/bene habeo z bene spero qđ michi non tam mei causa iocundum est/quia paucis essem contentus/ q̄ vt tibi et amicis ac necessarijs ceteris possim aliquando pdesse/Andream pauigalium iacobum cernetium gasparem nouariens guarinũ veroneń julianũ romanũ z in primis franciscum quadratũ meo nomine saluos dicit et vale optime ex wienna kalendꝰ junij Anno. 1522.

¶ Dolet pro laurencij captura z mortem cardinalis polo ni commemorat.

Eneas filius Iohāni peregallo scriptori apostolico S p d Ob signatam tibi has littaras/nuncioꝝ in crastinum committere animus erat/sed accidit inopinatus et acerbus casus qui et e pistolam retinuit et mentem affecit dolore Laurentius namqꝰ noster quem velle religionem ingredi scripseram non claustrum sed carcerem ingressus est Poloni enim vt cardinalem moriturum viderunt/manꝰ in laurentium iecerunt/nulla penitus auctoritate freti Tu inquit ar gentum heri impignorasti/non exibis nisi luatur/Deptuaginta et du centarum mercatum argentum est quod alberti habet basilee Hoc vo lunt vt laurentius redimat/Obligatum est pro septingentis aureis quos cardinalis accepit Digna res est vt seruius es alienum exsoluat. Ego mitto hominem iuuare/quia compacioꝝ viro in aliena terra capto et amico/ Sed quid tu facias vbi nulla vox auditur nisi auri cum tu sis inops Ille adhuc deprehensus est/nescio quid futurum sit Nulla exco municatio pdest nulla fideiussio/dum res sic stat anima illa que in car dinalis aquilegiens corpore diu alligata filo vel cera detinebatur/abrup tis retinaculis carcerem euasit/Obijt ille quarto nonas junij hora post meridiem quarta Nullas extorshiones passus est/nullos cruciatus/sed tamqꝰ dormiturus animam exlauit/Viderat medicus mortem instare suavitqꝰ testamentum fieri/hic et amici astantes/ Ille vos me deficere censetis inquit et ego robustus sum nec in me quicqꝰ sentio deficere

Nec post hec verba mediam vixit horam / Cuius corpus per alteram di-
 em seruatum est ostensumq; omnibus / Tertia vero luce apud sanctū
 stephanū et ad dexterā altaris dexteri sepultū est ffusus iuxta moem
 germanie magnū et honorificum fuit Apud ytalos non fuissent tanto
 viro exēq; digne Vileus vultus ob neutralitatē non est pmissus mor-
 tuo q̄ viuo non negabat Dermo ante funus habitus Nescio quis vir
 fuit Verba hominis laudo Est hoc anno hijs in regionibus maxima
 siccitas / nescio an iterum p̄heton currum p̄hebi ducere cepit / frumēta
 omnia sunt exasta / magna caristia timetur / nulle pluuie sunt / calores
 p̄ter solitum admirandi Dicebant plebi non pluit quia excommuni-
 catus est cardinalis / Orator igitur qui ante funus verbum fecit vs in-
 quit iudeis similes estis q̄ cum xp̄m honorificētissime recepissent adue-
 nientē / postea p̄secuti sunt et crucē subire coegerūt Vos hunc legatū cu-
 p̄ide rexp̄istis mirificeq; honorastis ingredientē Nunc q̄a peccatis vel-
 tris iratus deus nō pluit causam in ipsū vertebatis Ecce iam triduum
 mortu⁹ est cardinalis cur vobis pluuia non p̄bet / scelerib; vestris de-
 negat̄ humor nō illi Et in hunc modū plura locutus est Ego cardinal
 ephitahū feci / qd̄ tibi cū p̄sentib; mitto Iterum atq; iterū vale Ex viē
 na quarta Junij Anno .1522.

V De morte cardinalis poloni et de rebus con-
 cilij.

Eneas filius Reuerendissimo in xp̄isto patri Johanni cardi-
 nali sancti calixti P p̄d Pauci dies sunt quibus littere tue
 michi fuerunt reddite que annum in via consumpserant vel
 minus paulo Illis ergo non respondebo quia nil est nunc in eo statu
 quo tunc fuit / solum attingam nouitates aliquas ex quibus possis ad
 res conciliates vigilantius et vtilius intendere Regia maiestas sedulo
 operam dat vt q̄ celeciter noxenbergam petat / nec puto hijs in parti-
 bus diu manebit / Res ecclesie aliq̄ finem nunc accipient / deus illū do-
 net / nec finet amplius tenebray p̄ncipem dominari Cardinalis aquile-
 gien̄ die secunda Junij migravit ex hac vita / nullum testamentū condi-
 dit / Verum est qd̄ dici solet / sicut viuis ita morieris / qualis vita talis
 mors / ffunus eius non tam dignitate dignū / q̄ vita fuit Depultus est
 quarta Junij luce / apud sanctū stephanū vienneñ / Non puto magno
 detrimēto esse scilio mortē eius / q̄a nō multū vtilis vita fuit Qui nam-
 q; legatione abutebat Nec papa id agit quod hic faciebat Omnia ei
 plana erāt / Itaq; murm⁹ fuit aduersus sciliū quale vix queam dicere

Tu scis q̄ mundas manus habere oporteat qui aduersarios habet. Si
 deerat aliquid aliis prouidus dispensator q̄ famosa legatio apud po
 loniam gesta recommendat/ is nunc litteras ante obitum cardinalis
 obtinuerat cum omni potestate q̄ cardinalis habebat Itaq; legatus le
 gatum creabat Ego vidi et legi litteras/prehendiq; quia non potest
 legatus de latere facultates suas speciales super quibus industria per
 sone electa est alteri delegare Sed frustra clamaui quia nullum est
 apud fatuos consilium Nescio quid factururus sit homo Ayunt eum ad
 huc velle poloniam petere/ forsitan facultatibus vult etiam post mortem
 mandantis/ Is laurentium prodidit/ captureq; sue structor fuit/ Ne
 nunc pro liberatione studere oportet/ Nichil formidabilius est q̄ homo
 bilinguis/ Nichil terribilius q̄ hostis familiaris At hic beneficia ex
 laurentio plura susceperat/ neq; huc remisisset nisi expensas ille fecisset
 Digne patitur laurentius/ quia benefacere malis malefacere est/ Nes
 trum est cogitare ne apud polonos loquacitas hominis atq; cupiditas
 fauorem concilij obnubilet/ Venerabili ac doctissimo theologo fran
 cisco de luce refero gratias qui anthonium luscum ad me misit Andre
 am contheologum et confratrem saluum dico Neuter eorum miretur si
 non vco dominos quia nemo dominus est absq; domino/ Mendicanti
 bus autem nedum dominium sed omnis proprietatis est interdicta vale
 ant igitur ipsi et me compauperem ament Tu quoq; me vt soles dilige
 et inter famulos habe fidos Ex vienna die sexta Junij Anno. 1522.

Vaudat secretarium pragen̄ z famam non esse contem
 nendam dicit.

Eneas filius imperialis secretarius iohāni cuskoni secretario
 ciuitatis pragen̄ amico primario Sp̄ d̄ Epistolam tuam diu
 legi atq; relegi modestissima cū doctrina pugnante vidi/
 namq; cum cœnatissime scribas videri te tamen ais ad me litteras da
 re minus comptas/ Sed obsecro te ne de inceptis tali vtaris princi
 pio quia nichil ad me potes non eleganter scribere etiam si cœnatus
 qui tuis in scriptis elucet maximus/ nullus foret/ Amicitia enim non
 eloquentiam sed rem expedit/ Tu vero et michi amicus es z ego te in
 paucis amo Itaq; supplet amor quicquid facundia negat Que exau
 satio non minus michi q̄ tibi conuenit Tu namq; cum imperitus
 videri vis doctissimum te ostendis/ ego dum aliquid me sapere iacti
 to impericiam prodo meam/ Quo fit vt meis in litteris arrogancia
 cum inscicia certet/ non tam honeste q̄ in tuis certare dixi cum doctrina

modestiam Sed pretereo iam hec/tuisq; optatis respondebo/Mis te cu
 pre si qd noui ediderim tibi vt comunicem/Vererem tuo desiderio mo
 rem si tam libenter rescriberes q̄ scribo Michi tamen id viciu est vt
 plus q̄ semel nichil scribam Plura post tuum abitum compilauī/si
 gismūdo duci patrueliqu; regis nostri non perua ep̄lam destinaui Pla
 rima illic bene viuendi p̄cepta tradēdo/De passione domini ynum edidi
 regiq; dño dedi/Littaras nunc ad istum nūc ad illum mihi/Exemplaria
 omniū wencela? noster habet/Is te potest p̄cipē facere Tibi plume?
 michi plumbe? est calam? Man? illi relox/michi tardioz Qd ex me cu
 pis/ex illo pete Nichil noui ex mea manat officina qd ipse nō antra
 exemplatū retineat Si ergo ignorātiā meas tantope cupis/satis ha
 beto ex me doceri quō vti p̄pos fias/Motū in bohemia eneam nō inuī
 tus audio/qa melius est nomen bonum q̄ diuiciē multe Sed vtinam
 stabilis esset quā de me fama p̄dicas Qd ita demū erit si fundamentū
 bene iactum est sub petra veritatis Ego michi d̄scius sū non me talem
 esse qualis predicoz/Vtūmq; sit/laudari potius indigne q̄ vituperari
 digne cupio Est em̄ laus virtutis excitamentum Quis em̄ tam mal?
 est q̄ virtutem illam non assequi studeat de qua se percipit laudari Ma
 gis sane magnos stimulos ad eloq̄tiam capiscendam adhibet is quē
 de me d̄cis inter bohemos esse rumoz Et vtinam possim aliquando ta
 lis euadere qualis credo?/tu vide ne vanus laudator inueniaris Si q̄s
 me casus pragam detulerit vbi mea presentia nomen adumbret/in ar
 morum tuorum descriptione prebebo quam optas operam/wencelaoq;
 prouinciam demandabo/cui nichil est tui causa durum facere/ffrancī
 cus regie cancellarie/vetus mancipium multa michi de te cum laude
 retulis que non abs voluptate cognoui ffacit deus vt secundoza sint
 q̄ diu vixeris tua tuorumq; fata/tibiq; vnq̄ me do ffrancisco nunq̄ de
 ficiat Verum wencelaus et ego coluūm bitemus vbertim Vale ex vi
 enna kl may Anno 1222.

c

Commendatur ab amicis amicis.
Eneas filius et michael pulendorp Ap̄ dicūt et sese dedūt reuerē
 do in p̄po patri et illustri principi dño conrado ep̄o constantien̄
 Viros bonos et litterarum amatores tue dignationi dilectos
 esse nequaq̄ ambigim?/qa similis est amare similem/et omnis p̄bus
 afficiē p̄bis/nec virtus potest nō placere virtuti Hoc facit vt iohannē
 cilium qui tuo indiget auxilio non multis tibi verbis commendemus

Nam cum sit ille probitate plenus et omni ex parte laudandus/satis
 in se prehidij habet ad tuum fauorem nanciscendum/nec commendatio
 ne nostra magnopere indiget **N**e tamen in suis necessitatibus verba si
 bi nostra defuisse arbitretur scire te volumus/magni beneficij loco nos
 suscepturos quicquid in eum te boni contulisse percepimus/**A**mamus
 enim hunc et in amicitia nostra tertium habemus/nec sibi quisq̃ pro
 desse potest quin is nobis gratificetur/**N**on tam pilades orestem/aut
 peritheim thestus dilexit/q̃ nos inter nos seruamus amorem/**H**uic
 regia magnificentia primarum precum ius prebuit/capitulumq̃
 zohugenj tue dioecesis pro eo rogatum fecit **J**amq̃ in canonicum est re
 ceptus **P**rebendam autem assequi non potest/quoniam alius sibi im
 pedimento est/habet igitur honorem absq̃ commodo/alius forsitan li
 bentius commodum absq̃ honore suscepisset/quia vulgus vtilitatem
 prefert honori/**V**era tamen philosophia nichil vtile censet quod non
 sit honorificum/**U**trumq̃ sit noster iohannes optat honori suo misce
 ri commodum/quia caduca res est mundialis honor nisi pecunia susten
 tetur **T**u ergo qui illic episcopus es in cuius manus calix mixto ple
 nus/quiq̃ potes ex hoc in hoc miscere iuuua hunc amicum nostrum et
 fac vt nostras preces illi censiamus fuisse proficias/quod si feceris vt
 de tua humanitate confidimus non solum illum et nos tibi obligabis
 sed imperialis etiam fastigij erga te gratiam efficies promiozem **V**ale
 ex vienna kl may Anno .1525.

Commendat ius ladiſſai

Hedericus dei gracia romanorū rex semp augustus sanctissimo
 patri dño Eugenio ppe quarto **D**p d Et si non dubitem? apli
 cā sedem tamq̃ veritatis doctricē iustāq̃ vite magistrā quozūli
 bet vicijs fauorabile esse/nulliq̃ proelus iniuriā facere/q̃a q̃cquid ab eo
 solio manat iusticie lancibz libraf̃ z equitatē/non tñ ab re putam? ali
 qua p nos scribi quibz bñtudinē tue ius serenissimi pncipis ladiſſai hū
 garie regis patruelis nostri carissimi pueri pupilli z cephami omenda
 tū efficiam?/et eoz q̃ ficta p veris referūt impijs resistam? conatibz/
 scit em tua bñtudo patruelē nostrū p̃fatū q̃ p? obitū diue memorie pa
 trui z añcessois nr̃i alberti rōnoz atq̃ hūgarie bohemięq̃ regis in vte
 ro paterno posthum? remāsit vt p̃^m natus fuit .z sacri fontē vnda rena
 tus .adhibitis ex more solēmbz vram hungarie z sanctā suscepisse co
 ronam/nunc autē haid accepimus magnopere quidam instant vt tua
 sanctitas titulum regni huius in alium tranſferat/multa illinc emoli

menta tum sanctitati tue tum regno prouentura dicentes/que licet nul-
latenus aplicam sedem mouere credamus qa nullum modum est tam
ingens p quo bene uendi iusticia possit/Mirandus tamen est eoz cona-
tus q̄ ex alieno incommodo suum querentes modum altissimi sangui-
nis puerum et paterno z auito regno cupiunt spoliare/Iniquum p̄fec-
to et abhominabile scelus/ffecerit enim alius quis magnalia sit po-
tens/sit aptus regim.mi/sit p aliquos acceritus/wolumus ista discutere
nec cum iniuria wolumus loqui cuiusq̄/Nulla tamen ratio suadet huic
puero suum adimi regnum/qui si propter se non esset magniputand⁹/
ei tamen propter facta paterna vniuersa xp̄istianitas fauorabilis es-
se deberet Quis enim nostri temporis homo est qui patris huius glo-
riosos conflictus/tum contra turchos/tum contra hussitas non audie-
rit/Debent preterea et huic puero fauorem prebere aui sui clarissima
gesta/et illa ecclesie vmo constantie reperta/tum vero karoli quarti
et henrici septimi/quorum vltimus hic sanguis est memoria cesarum
Facemus inclite domus nostre australis opera tam pro imperio q̄ pro
ecclesia per nostros et huius pueri progenitores edita Quis tandem
non compati deberet innocenti puero/parentibus orbat⁹/vero hunga-
rie heredi veroq̄ regi/Insane profecto mentis et animi trucis sunt ac-
totius hostes iustitie/qui tam generosum puerum regno priuare et
ius tam clarum conculcare nituntur Sciunt tamen et iph qui talia pe-
tunt/inhumanum esse quod optant/atq̄ idcirco extinctum puerum et
nulsq̄ inueniri constringunt/vt vel hoc colore/regni titulus in alium dici
uetur Sed aliud reperitur/Quit enim ladislaus rex et fausta z felici
fruitur sospitate/scitus puer atq̄ formosus Is est in noua ciuitate vi-
cinus hungarie/adiriq̄ ab omnibus potest/qui eius visendi sunt cupi-
di Sp̄s et nostra z omnium est/antecessorum suorum virtutes in hoc
puero reuicturas Que omnia tue beatitudini recensemus ne per simi-
tras suggestiones aliquid ex curia tua valeat extorqueri quod hinc
patrieli nostro possit esse nocuum/Utq̄ puerum istis omnibus impe-
rij principibus sanguine iunctum apostolice sedis fauore tua sancti-
tas prosequatur Sit igitur hic rex pupillus in tuo conspectu commen-
datus/sit ante oculos tue mentis sua generositas sua etas sua puri-
tas/suorum memora predecessorum et huius iusticiam ex qua non im-
amis et ficta sed vera z ampla utilitas apostolice sedi redundare potest
amplecti atq̄ tueri velis Datum wienne kalendas may Anno Mille-
simo.cccc.pliij.

Commendat vitam agrestem et comoda ruris.

Eneas filius **S**p d Johanni lauterbacensi sacerdoti et viro
probissimo amicoq; optimo Credo te quid agam & vbi sum ex
multis percunctari cu me apud regē nō esse cognoscis / **S**; hoc
tibi nullus exponet q̄ meus calamus? q̄ libenter desiderio tuo morē ge ret
sciens quia me amas Audi ergo quid acciderit nobis in noua ciuitate
prius / deinde quid faciam et vbi sum breuiter edoceberis. **E**ramus nup
in curia cesaris apud viduam quamdam sermōnis gnaram itali / nam
et in domo illorum de scola seruiuerat dum virguncula fuit / hec primū
magnorum ministrabat equis / egrotare cepit ac septima die decessit
e vita / **M**oxq; alius ex familia vic robustus epydimiam professus est
se perpeti / cuius morbi tanta vis fuit vt eum triduo interfecerit **E**xin
de mox hospita dolere caput et ancilla febricitare ceperunt **B**ermanus
quoq; magnifici gasparris cancellarij vertiginem paciebatur **P**auere
omnes ac de fuga cogitare ceperunt **A**ccessit cancellarius viamq; fugi
endi mortiferam suscepit / **A**tq; sicut hodie sunt octo dies huc perueni
mus **S**umus enim hic in plebe reuerendi patris electi frisugeij / oppi
dum tibi notum arbitror / pugh nomine inter duas aquas muram et
murzam que hic ante oppidum copulantur et vnum facientes flumen
in dranum ferunt **H**ic nundine sunt que per octauam diui martini so
lent perdurare **E**go remissis omnibus curis nunc merces que huc vndi
q; afferuntur contemloz / nunc in egredioz montesq; apicos et silua
rum latibula / ac lucidi fluminis limphas non absq; singulari mentis
oblectatione intueoz **H**abes nunc et vbi locorum degam et quid rerum
agam **N**unc illud te volo scire beatum michi videri qui vitam ab ne
gocijs procul publicis sibi delegit / sicut prisca gens mortalium consue
uit / **Q**uis enim non felicem illum dicat qui nullo fauore aut ere alie
no obligatus paterna rura suis bobus exerceat / **A**udi q̄ beatus sit
Nemp̄ non truci excitatur classico quo bellum petere ac pugnam iu
beatur inire **N**on horret iratum mare / forum vitat / et litigantium
iurgia / non vilitat superbe diuitem atria / non fastidiosis curialibus
est supplex / sed aut altas populos adultis vitium propagimibus ma
ritat / aut in secreta redactaq; valle errantes boues et armenta pas
cencia prospectat / **I**nterdum ramos inutiles falce resecat ac felici
ores inserit • **I**nterdum mella que pressit puris recondit ampho
ris / aut oues tondet lanasq; recipit / **A**t cum autumnus decorum
caput mitibus pomis per agros extulit magno afficitur gaudio /
pita ex arboribus decarpens quas sua manu inseruit / **I**nterdum

purpureas uuas colligit ⁊ aut suspendit in usum hyemis aut mustum
 exprimit/Libet illi iacere modo sub antiqua plice modo in tenaci grami
 ne Labuntur aque ex altis rupibus/queruntur aues in filiis/obstre
 pescunt fontes manantibus limphis/somnosq; leues inuuant/Ut uero
 hybernus aduenit annus ⁊ ymbres niuesq; dominant/aut ap:os mul
 ta cane in obstantes detrudit plagas aut rara rechia leui amite seu fur
 ca contra edaces turdos suspendit/aut pauidum leporem et aduenam
 griuem laqueo captat **Q**ui publica mulier illi fuerit quales olim fue
 runt sabine siue de quibus sacra scriptura meminit sara rebecca vel ra
 chel que solibus perusta domum seruet/et dulces nutriat liberos mul
 to beacior fiet cum illa in aduentu lassu uici retustis lignis sacrum ex
 truet focum/claudentq; tectis cratibus letum pecus distenta sicabit
 vbera/et dulcia uina dolio promens daptes inemptas apparabit **Q**uis
 hanc non laudet ⁊ desideret vitam **N**onne me amplius loctrina conchi
 lia aut romibi vel stari nec ex quouis mari vel flumine quesiti pisces
 iuuerunt/ꝫ leta de pinguisissimis ramis arborum oliua decerpta/aut
 agna quam solis paschalibus festis rustici mactant/vel hedus precep
 tus ab ore lupi **N**am ꝫrum iuuat inter rusticales epulas micia poma
 et castaneas molles ac peruas ⁊ cascum pastas oues videre ai domum
 properant/inucriq; fessos boues inuersum uomere collo trahentes lan
 guido/Multa sunt ruris gaudia que nunc singula prosequi no est epis
 tolarum angustie **I**deo vale et hec ex multis pauca notans amorem
 ruris aliqui indue **I**terum vale mei ut soles memore **E**x oppido pugk
 die xij nouembris. 1222.

T De rebus hungaricis et
eccehe.

Quas filius Domino iohanni campilio perspicaci philosofo
S p d **V**rgent me res hungarie tibi ut sepius scribam **N**am
 et tu illas nosce desideras qui ladislao regi bene cupis **E**t illa
 libenter conscribo que scio esse ut sciantur utilia/In meis autem scrip
 tis plurimum interest cum vel affirmo aliquid factum vel refero quod
 audiui/In altero namq; veri periculum ad me recipio **I**n altero fidem
 requiri apud auctores uolo/Hoc autem ideo dixi quia rumorem hic fu
 isse tibi significauit regem bosne per quosdam uocatum esse ut hungarie
 regno potiretur **Q**ue res minime scuta est/nec famam ueritas adqua
 uat **S**ed nunc quo pacto inter hungaros conuentum sit ex me audi

Nam certum est quod nunc scribo/Tu hec domino nostro comuni car-
dinali tarentino cōicata facito vt per eum nō solum sacri collegij aures
sed ipsius quoq; sanctissimi summiq; sacerdotis adire p̄sentiam queant
Nam et sacerrimi illius senatus interest quid in regno geratur hunga-
rie p̄noscere/cum mutus sit illa regio/xp̄stiane religionis et nostre
fidei solidus paries/Credo igitur te accepisse proceres illos hungarie
qui estata deuersa cum cardinali strigomien̄ hic fuerunt rebus infectis
recessisse Nam neq; regi eorum oblationes satisfecerunt/nec eis rur-
sus regis responsum placuit/Dignificauī tunc omnia tibi Post hec in
hungariam cum redisset nycolaus waynoda transiluanus plurima per-
temptauit/sed regnicolis nulla via persuaderi potuit que ladissum ex-
cluderet/Conuenit igitur alterum waynoda iohannem ladissaiq; ius-
tueri insimul pepigerunt/missisq; clanculum ad cesarem nostrum nun-
cijs confirmationem suorum officiorum obtinuerunt/ac rursus facul-
tatem quandam cuius vigore ceteras regnicolas ad obedientiam ladis-
lai reducentes officia dignitatesq; possent illis confirmare/conuentum
q; regni apud albam regalem in hoc tempus induxerat Jamq; plures
illic sunt/reliquos expectantes Sed laurentius palatinus non im-
memor suarum arcium Vbi iam signenta minime amplius prodesse
perpendit nam mors venerabilis ladissai polonie regis omnibus per-
suasa est quia non potest mendacium diu latere/nouum deceptionis
genus excogitauit Humorem namq; in populos diuulgat se cum duce
burgundie conuenisse vt eius filium in hungariam nauigio transmit-
tat/eiusq; rei mediatorem q̄dam hyspanum fuisse asserit qui classi pon-
tice nomine philippi ducis preerat et nuper hac transiit romam petitu-
rus/ Sed nemo est qui palatino fidem habeat Nec enim post tot men-
dacia dignus cui credatur est/ Sciunt insuper omnes ducem burgun-
dorum vicium duntaxat habere filium q̄ minime ire perditum vellet
cum sit diues ac potentissimus et regi ladissao sanguine iunctus/cui
non est putandum nobilem principem iniuriari velle et maxime cum
eius dominia ab hungaria remotissima sint/nulloq; possunt vsui esse
hungaris Que res palatinum nedum mendacem sed dilirum reddūt/
Hinc ipse cum suos conatus in cassum ire perpenderet/conuentumq;
apud albam teneri Jamq; waynodam iohannem illuc pergere et ad
vigesimalium lapidem esse in vicina/missis litteris ac nuncijs iohanni
indicat insidias sibi apud albam structas esse/nycolaumq; velle in eum
manus micere Q; si velit captiuitatem euadere aut mortem albam ne-
petat instruit/ Iohannes territus hoc nuncio minime vltorius pergit/

Acceptit hec nycolaus vocatisq; proceribus suis/multis inquit fraudi
bus vtatur palatinus/sua est hec tegna q; ad nos iohannes venire ti
met/**S;** adibo ego eum/nec timebo eum qui me timet/**E**rpurgabo qd
michi ingeritur crimen **N**ec de alijs cogitabo quod ipse in alios non co
gito **N**eq; saluum conductum neq; fidem peto vllam/**D**atis tuta inno
centia est/**S**i quid tamen preter spem euenerit viros vs esse commo
ueo/meam vt vindicetis iniuriam/**A**tq; sic nycolaus cu paucis iohem
accessit/**I**nterea giskra vie magnificus nostriq; seculi non paruū de
cus qui patris ladiislaui apud hungaros aut solus aut certe cum pau
cis vsq; in hanc diem tutatus est/cum pancracio stantibus inducijs q;
sibi castellum per insidias eripuisset vlturus iniurias exercitum coegit
atq; cum octo milibus pugnatorum ingressus pāctacij territoriu/quod
dam munitissimum eius oppidum obsidione cinxit/**A**ccersito comite
georgio de sancto georgio vt sibi auxilio foret **N**am is quoq; pauca
cij vicinus ⁊ inimicus est **G**eorgius vero wienam mox venit auxilium
q; regis romanorum petit/multisq; verbis rogauit vt ante calexium
quod est oppidum magnifici gasparis cancellarij ad nouum castrum
pertinens/sed a pancracio occupatur obsidionem ponent australes
Que dum sic aguntur pancracius qui antea dudum litteris securita
tis accersitus/conuentum hungarorum accedere recusauerat nec cen
tum sigillis credere voluerat/timore postposito hungarorum/nam ma
ior giskre instabat metus/cum septem militibus albam perrexit **I**n
manusq; se procerum tradens queritur se giskre conatus opprimi/pe
titq; auxilium **N**am se regi ladiislaui fidem dare pmittit **N**ec se alium
velle regem habere testatur nisi ladiislaum postq; mortuus est rex polo
nie cui sese astrinxerat/**S**imiliter et oratores ad regem romanorum
destinat/se pacem cu austria perpetuam habiturum/nulliq; alteri q; la
dislaui in hungaria tanq; regi pariturum asserit **R**ogatq; scribi giskre
ne se infestet/**B**arones hungarie audito pancracio sub tutela sua euni
recipiunt presertim nycolaus raynoda et dyonihus cardinalis strigo
nenhs/scribuntq; cesari ne deinceps giskream insultare permittat/pan
craciumq; reparare/q; vigore mandati sui cum omnibus eius bonis ad
graciam ⁊ obedientiam ladiislaui suscepissent **H**is apud cesarem respon
sum est/committi georgio australes no posse ante diem sancti georgij
castrametari/tum propter impedimenta pluuiaz/tum q; in campis nul
le sunt herbe/sed adueniente vere nisi interim qd debitum est pancracio
fecerit paratos esse austriae pceres in campu exire temeritate pancracij
opscece/**I**nteri vero tricetos equites sibi ex austria in solaciū venturos

Exinde rogati sunt oratores pantraci nonquid in mandatis haberent
cū cancellatio giskraque rem opponere/ quorum bona pantraci? inuasis? Cum
negassent/dictam est eis ad herum suum ut rediret/cui si opus esset ma
iestas regia per suos nuncios respondisset/ **P**roceribus autē hungarie res
ponsum est placere cesari quod ad ladislai obedientiam pantraci? remissum/ quod
remia sibi sit data **N**on tamē hic ei ignosci debet ut aliena cū iniuria te
neat oppida/bonaque plurima/nec eam esse unquam facultatem accessam/ **N**ihil
suum tamē cesarem oratores suos ad eorum uentum et tam super hijs quod
super alijs regni negocijs responsurum/ **D**ic res hungarice usque in hanc di
em acte sunt/quas pro ut singulari domino meo episcopo adrieno quod iam in ra
uennate assumptum esse audio et gaudeo communicatas facias/sibi que me com
mendes quod suus sum/ **I**n rebus ecclesie hec sunt **C**hiemenis episcopus in renum
iuit/electoresque uenit/ **J**amque hac die cum eis habiturus est in francofor
dia uentum/bonamque spem facit ad unionem et pacem ecclesie **N**escio
quid sequetur **H**ic magna est admiratio de tarditate legati vestri **N**am
secundum contenta iam pluribus diebus in hac curia se debebat ostendere
de quo nichil hic sentiri modo scimus **I**ngerturque magna suspicio que
possit aliquid mali parere/ ut scire possunt quod inuentiones norunt hic ha
bitas **E**x basilea fuerunt apud nos oratores quorum petitio fuit quod ce
sar auctoritatem ecclesie iuxta declarationem constancie factam et ba
silee renouatam tueretur et manuteneret **U**tque dietam nozenbergenis ma
daret teneri/ad quam suos oratores basiliense consilium cum plena po
testate mitteret super omnibus que ad pacem ecclesie pertinerent/ peti
uerunt et saluum conductum cuius vigore ad dietam illam mittere ora
tores tute possent/ **A**d primam petitionem data responsio est/cesari sem
per curam fuisse et adhuc esse ut auctoritas ecclesie cum pace populi
christiani sicut declarata litteris ac per sanctos doctores et consilia ge
neralia una cum potestate sedis apostolice cum suo vigore permaneat/ **A**d secundum
dictum est urgentibus causis dietam nozenbergenis esse postpositam/sicut
principibus electoribus chiemenis episcopus intimaturus erat/ **A**c sic de saluo
conductu illuc eundi non esset opus verba facere/sed eis cum quo receder
rent nullatenus esse negandum/ **D**ic in effectu responsum quod quis et ornatus
et rebus? **T**antum est quod ex hijs partibus tibi possum scribere **U**num
addo quod miraberis/ **J**am ego subdiaconus sum/quod olim valde abhorreram/
Sed recessit a me illa animi leuitas/qua inter laycos crescere cupie
bam **J**am nihil magis amo quam sacerdotium/ namque deo dante infra oc
tendium diaconus/ et suo tempore sacerdotalem recipiam dignitatem
Hoc si noritano nostro et iacobo caluo dixeris/scio teum mirabuntur

Sed eligendum est aliquando viuendi genus quod inter christicolos duplex est laycorum et clericorum et illa rursus ut nosti distinguntur/ Michi in ordine beati petri manere decretum est in quo gratiam michi elargiatur ut que tibi placeant solum cupiam faciamque Vale et domini comiti reuerendo abbati me commenda Ricardum et Julianum nostrum Iuxta saluos esse Ex wienna septa marcij Anno 1226.

21

Increpat eum qui non bono proposito amicam nuptui dedit Dicit dietas pregnantes esse et ecclesiam perire non posse.

Eneas filius viro prestanti et singulari domino iohanni vr̄t insignis ciuitatis agrippine secretario et amico suo percaro **S**p̄d Pauci dies sunt quibus tuas recepi litteras ornatas quibusdam et multa continentes/ quibus responsurus nescio quid primum attingam Sed tamen seruabo morem De puella tua primum dicam quam viro tradidisti laudo in ea re factum tuum Quid enim melius est quam nuptias coniungere/ ex quibus soboles fiunt/ replentur liberis ciuitates **E**t autem post factum doles mirandum est Nec enim solet alicuius operatio virtutis penitentiam habere Qui virtuose operatur letus est/ dolet qui crimen admittit Quomodo ergo fit ut tu doleas qui actum fecisti virtutis Nempe arbitror quia bonum fecisti/ sed non bene/ **A**duerbia sunt mi iohannes que nos leant/ non verba nomina vel participia Non quid hic faciat sed quomodo faciat querendum est Et in omnibus rebus finis expectatur/ Si igitur puellam maritali ut p̄bro leuaretis bene fecisti/ si etiam ad rem illam timor accessit dei At si solum quid homines loquerentur considerasti/ non satis est Non enim hominibus tantum/ sed deo placere debemus Queris remedia/ non potest cum antidotum recipe euangelicum Quid fornicatio est aliud quam mors Tu beatus es si te cognoscis qui materiam delinquendi a te abiecisti Qui esse obscuro ne ultra memineris tue iuuentutis delicta Scio dices Ecce quam seuerus est enneas Nunc michi castitatem predicat in wienna/ et in noua ciuitate coniugium laudabat Non nego iohannes mi amantissime Sed labitur tempus In dies seniores sumus Appropinquant mortis dies Cogitandum est iam non quomodo viuam? sed quomodo moriamur Miser homo est et gratie dei expars qui non aliquando ad cor reuertit qui se non cognoscit/ qui vitam non emendat suam Qui non cogitat post hoc seculum quod in alieno sit Ego mi iohannes satis erravi et nimium scire Jam me cognosco/ et utinam non sit tarde Nunc quadragesimale adest tempus?

nunc dies salutē/nunc tps misericordie/**P**one ex trā mentem tuam pu
ellam s'finge mortuā esse/nunq̄d velles viuere/q̄d est q̄ cū ea possis ha
bere solacij **Q̄** breuis ē voluptas q̄ cū mulieribz haurit q̄ momentaneū
gaudiū **A**n satis stultus est q̄ p̄ter tpalia z momentanea pdit eterna
Hoc dico scdm theologos q̄a nō vis q̄ poete dicūt audire **H**oc est reme
diū q̄d hic in apothecis inuenitur wienne **T**u obsecro vendica te tibi ne
vna te puella vincat/q̄ vix impator supet **T**urpe est in puīs succūbere
q̄ in magnis victor fuit/**N**ec tu michi de successore nouo **V**bum facias
q̄d fuit ouidij remediū **N**am q̄d est vna muliere relicta amare aliā mī
hi ex igne in ignē saltare/**S**fuge obsecro ōne femineū gen?/relinq̄ hmo
di pestē/cū feminā vides dyabolū esse credito/**D**; q̄d ego trā hec fero/
scio frustra me fari/**V**erbis meis esse fide **N**am tu me pleno stoma
cho/veris ieiuniū dmedare **S**fateor amātissime frat plen? sū/stomacha
tus sū/ nauisā michi femina facit/**T**um q̄; et illud verū est languescere
vires meas **C**anis aspersus sū/aridi nerui sūt/ossa cariōsa rugis/cor?
arātū est/nec vlli ego femine possum esse voluptati/nec voluptatē michi
afferre femina p̄t/**B**acho magis qua veneri parētat senex/**V**inū alit se
nem iuuat oblectat beat **H**ic liquor suauis vsq; ad mortē durat **S**ed
hoc q̄; peccatū est si ad iocunditatē magis q̄ ad necessitatē biberim? **T**u
mi iohānes si fortis es si sanguine succoq; plen?/si neruis vales nō mī
ror te amare/q̄uis pluriū te **V**boz eē credā q̄ opm si vel ctas vel occupa
tiones vires demūt **S**ed esto vt ais robust? calid? p̄mptus intrepid?/
tunc bonū est crimē abijcere cū tu illud relinqs/non trip̄sū fugit/**N**ichi
hercule parū meriti est in castitate/namq; vt verū fateat non sum ap
tus veneri **S**ed ago deo grās q̄a nō maior est appetitus q̄ p̄tās/**D**icis
tamē de te non esse ante plūm descendū q̄ hosti victoria cedat **Q**uod
verū non est in eis bellis in quibus vincit victor veneris/**D**ueliator q̄
plura confecit q̄ sese pluri bz affectit cladibz/**S**ed q̄d ego tam scuerus
sum **O**mnes quidem dum valemus recta concilia egrotis damus/sic
michi replicare pot̄s et illud terencianū obicere/**T**u si hic sis aliter sen
tias **V**eni aliq̄n q̄d nunc sentis/sed tu aliq̄n senties q̄d ego sentio q̄n
huc eui venies **Q**uod si nunc faceres tanto laudabilior esses/q̄to diffici
lius vinceres **C**yceronisq; tibi verbū illud suemret/quo difficili? eo p̄e
clari? **P**ossem plura in hanc sententiā dicere s; neq; tu ista vis audire/
nec iohes noster norēbergen p̄mittit scribere scia/q̄ rulturis in modū
cadaueribz nutrit? in capitolino campo venari vellet **N**ec iam pip emē
formidaret/dum feras haberet quas posset condire/**I**s te amat vnice
tuiq; sepe non sine laude mentionem habet **C**upitoq; vt hic venias/

quod' michael et ego maxime desideramus vt loquamur aliquando si
mul'videamus/bibamus/cenemus/et quod littere non prestant/sola
men inuicem recipiamus/Rimis remote a nobis vitam ducis/raro ex
inde nuncij veniunt quibus litteras demus/Neq; omnia committi lit
teris possunt/De suētibus qui sup rebus eccle sunt tuam sententiā pbo
Nec enī dieta fit que dietā nō pariat Credo quia femininū est nomē li
bēter impregnari dietas ⁊ pturire ⁊ ne hec consuetudo paret sciliū nozē
bergeñ qd erat indictū neutri generis qd nō poterat scipe qā fortasse si
nem dedisset in rebus eccle sublatū est/et ad dietas reuentū plicātes vt
in eternū fiant suētiones/maneatq; neutralitas dulce ac suaue nōnul
loz auicipiū Mirum est tam parue cure teneri ecclam Forhtan sic deo
placitū est cui? consilia humano nequeūt ingenio dephendi/Ille hinc ali
quam venat vtilitatē nobis incognitā Res grandes et totius rei pub
lice statum concernētes de suelsum ordinantur/nec quisq; est qui futu
ra sciat/Cogitant homines deus autē disponit/Unū scim? beati petri na
uiculam quam ecclesiam nuncupamus/et si fluctibus agitetur/quacia
tur ventis/innumeris vepetur procellis submergi tamen non potest/qā
futurum se cum ea saluator noster ihesus vsq; ad consummationē seculi
repromisit Quod de regis coronatione apud te predicari dicis/minime
verum est Neq; enim adhuc verbum fieri audiui in loco autentico de
tali coronatione/qd tamē me non fugeret/q̄uis ⁊ hic etiam multi mul
ta loquant ex opinione magis q̄ ex sententia/ Noua hic alia non sūt
nisi q; vlticus cilie comes post diutinam obsidionem castri atile quod
est in hungaria/ac p franconem germanū maticonis bauū tenebatur/
tantē victoria potius est vnoq; illius occiso filio alium cū vxore ⁊ om
ni gaza secum in captiuitatē abduxit Giska in campo est cū magno ex
ercitu extra pancraciū Itaq; tota hungaria trepidat ouentumq; habet
apud albam regalem/spesq; optima ē hungaros oēs ad obdientiā la
distai reuersuros Nam iohannes et nycolaus vaynode transilvani et
despotus rascie iam sese reconciliarūt/ac eoz officia confirmari sibi opti
nueant ⁊ si pancraci? et oslacius michael in ptnacia pscuerarint
ac laurēcij palatini dementiā sequi maluerūt/decretū ē in festo sancti
georgij aduersus eos regalē duci exercitū/Cum michaele sueniendo mo
do q; res de quo scribis expediti potest is ad te latius scribit Neam curā
et diligentiā nulla in te vnq; tua denegabo Tu me vttere vt tuo/Vale
optime ⁊ quando facultas datur dño coloniē et germano traiectē cō
mendatū me facito/michiq; scribi sepius/nam tuis lris iocundissime
fruce Iterum vale Ex wienna octaua marcij Anno. 1226.

Remedium contra amorem.

Eneas filius? **P**ypolito mediolaneſi **S**p d **Q**uereratis mecum nocte p̄terita q̄ amozi op̄erā daret/nec delibātū ac vinctū aīm ſoluere poſſes **D**iſiſti te nec virginē nec nuptā nec viduā amare/ſed mulierē q̄uis pulchrā meretricē tamē/q̄buſlibet viciis p̄cij cauſa ſeſe ſubſternentē **I**d tibi moleſtū eſſe aiebas/libēterq; amorem hunc vel le te poſtergare/h̄ viā modūq; neſcire/q̄ fieri liber et amore vacuus poſſes **N**am etſi plures ſacerdotes conſulueris/neminē t̄j remedia q̄ tibi viderent efficacia p̄tuliffe dicebas **R**ogabas igit̄ me magnisq; p̄cijs eſſe flagitaſti egritudini tue vt aliquā afferā medelā/ac iter oſtenderē tibi q̄ poſſis ardētēs amoris flāmas effugere **P**arebo deſiderio tuo ſalubria q; p̄beo tibi remedia ſi ea amplecti volueris **N**ec verebor̄ medici culpā michi aſcribi ſi tu obediētis egroti p̄ſonā ſuſceptis q̄uis arbitror q̄s conſuluiſti ſacerdotes ſatis tibi feciſſe ſi p̄cepta tenuiſſes que illi dederūt **S**ed tibi viſa fuerūt fortaiſſe grauiā **N**am cū dicerēt fuge illam/michil ſibi loquaris/michil de illa audias durū verbū viſum eſt **A**t febricitās quoq; inuitus audit frigida pocula ſibi negari **S**i t̄j ſanari vult quod medicus mandat diligenter obſeruat **T**u ergo mi pypolite ſi ris amorem euadere liberq; fieri p̄para vt q̄ p̄cipiam facias **N**am ſcito egrotū te eſſe/maximāq; infirmitate detentū/et p̄pter ſanitatē dura et aſpera eſſe plurima ſubeūda **N**empe egrotus eſt mi pypolite omnis q̄ amat/ac nedum egrotus ſed mente etim captus atq; inſanus et amens **D**e amore inq; illicito **N**am deum colere/et amare parentes/vxorē et liberos virtutis nō eſt vicij ſanitatīſq; non egritudinis **A**t tu amorem illicitum ſequeris **Q**uid tu eſſe amorem de quo iam loquimur credis **V**eteres putauerunt illum ex venere vulcanoq; natum puerum cecum/alatum ſagittas in manibus habentem/quibus viros ac mulieres feriens ardorem dilectionis infunderet **A**pud virgiliū legimus **N**unc ſcio q̄d ſit amor duris in coribus illum p̄ſynarus aut radope aut extremi gamāctes/nec generis noſtri puerum nec ſanguinis edunt **S**ed error hic mortalis populi fuit qui veritatem attingere non potuit **A**mor vt in tragedijs inquit ſeneca nichil aliud eſt/miſi vis quedam magna mētis blanduſq; animi calor quā iuuenta gignitur/luxu ocio/et inter leta fortune bona nutritur **H**ic mentem hominis eripit/iudiciū omne peruertit/ſenſum ebetat/animū extinguit **N**amq; cum mulierem diligis/non in te ſed in illa viuīs **Q**uid igit̄ pius eſt q̄ viuētē non viuere/q̄ ſenſum habentē non ſentire/q̄ oculis p̄ditum non videre **E**quidē q̄ amat in alium mutat̄ virum/nec loquitur nec facit que ante ſolebat

Hinc perueno apud thetencium **D**ij boni quid hoc morbi est **A**deo ho-
mines immutas ex amore vt non cognoscas eundem esse **P**utat comi-
cus morbum esse amorē nec male putat **N**am et apud macrobiū luxu-
riam que vel mater amor est vel filia teterrimi morbi partem ypoetra-
tes dicit **H**ic morbus plerumq; iuuenes aggreditur sed viros quoq;
senes vixat **T**antoq; periculose et risu dignior est/ q̄to persona que
capta est etate aut scientia censetur prestantior/ **C**um ergo ypolite cap-
tus sis amoriq; seruias scias te morbosum esse/ si morbosus es liberari
stude/ **N**am quis morbum patitur qui curari non velit **H**anc vt mor-
bus grauior acerbior periculoseo eo morbo mo maiore sit de sanitate cura
Si tua infirmitas magna est/ sit et cure diligentia magna/ **C**ogita mi
ypolite quo in statu es **T**u nichil te estimas/ quicquid tibi eueniat le-
ue est/ solum super amica anxius es **N**on parentes non necessarios nō
benefactores magnificis/ solus tuus animus in amica est/ **I**llam amas
Illam promoues **I**llam somnias/ **D**e illa cogitas **D**e illa loqueris **D**e
illa suspiras/ nichil agis quin memoriam eius habes/ **E**n stulticiam a-
menciam morbumq; teterrimum/ **A**n non est petenda cura **Q**uis non
sanari hoc morbo velit/ **C**eterum ad salutem tuam hec sunt necessaria
mi ypolite/ que si feceris sanus eris/ si neglexeris/ sepelietis in morbo tuo
nec te quisq; iuuare poterit/ **C**ogita primum q̄ remote a preceptis dei re-
cessisti qui cum deberes deum ex toto corde diligere/ creaturam amasti/
et in ea omnem tuam dilectionem et oblectationem posuisti **H**ic enim
factus es ydolorum cultor/ **N**am qui creaturam deo p̄ponit ydolatra est
Negabis te ydolatram esse cū non p̄ponas creatori creatū **A**t si verum
fateri vis/ plus tuam amicā diligis q̄ deum **N**am que deus mādāt neg-
ligis postergas contempnis/ que vult amica summa cū diligentia curas
adimplere **E**t hoc nempe est p̄ferre mulierē deo **H**eu q̄ magis est malū
q̄ periculosū q̄ detestabile creaturā sic amare vt deum peruisfacias **D**e?
cū esses nichil/ te aliquid esse fecit/ **N**ec te lapidē nec te gentile nec iu-
deum sed hominem xp̄istianum fecit/ vt possis scire diuina sacramēta
et viam qua itur in celum/ **I**pse quoq; deus cū ob culpam p̄mi parētis
tu et ceteri homines paradisu amissetis/ nasci p̄ te voluit/ fieri homo
capi cedi vituperari crucifigi mori/ ac suo te p̄cioso redimere sanguine
En q̄ magna inq̄tudo ē inq̄tas inhumitas feritas hunc q̄ tanta p̄ te fe-
cerit p̄pter vilem relinque mulierculā **H**oc satis te/ ceterosq; xp̄ianos
mouere deberet vt omnis amoribus illicitis deo soli seruiret/ **D**ed cogita
vlterius/ quid agis ypolite/ pulchra tibi videtur amica tua/ credis ne sic
semper pulchra erit **R**es est forma fugax vt inquit tragedius/ **M**ulier

que hodie formosa est cras deformis erit Quid tu bona perpetua et im-
mutabilia pro caducis mutabilibusq; permutas Sit vt putas spectacu-
li formosa mulier leue hoc bonum est Nichil enim forma mulieris est
nisi moribus sit adiuta Castitas est que feminam laudat non forma
Tu non castitatē sequeris sed solum formam amas Forma hec vt flos
agri decidit Rosa mane rubra/sero languescit Nichil formosius est vir-
tute atq; honestate Si hanc intuereris multo tibi formosior videret q̄
tua sit amica Etenim nec lucifer/nec hesperus tam decorus est q̄ ipsa
facies honestatē/quam qui reliquit propter mulierem/existima oro q̄
sit delirus et amens/Ceterum ypolite vt tecum non multis vtar/quam
amas mulier non tua sola est id est complures eam habent/ipsa te nō
solum habet sed alios quoq; amat Quid tu in turba vis facere Cogi-
ta te esse iam in vespero/iam senem iam mortis proximum Vis ne cum
iuuenibus contendere Vis cum robustis pugnare Quid tibi in eo pre-
lio queris in quo victor succumbis Magna res est virum senem a iuue-
nibus extorquere mulierem/si tam es potens vt extorqueas q̄ vicisti cū
prelium huiusmodi sit vt vincens succumbat Quid est oro mulier
nisi iuuentutis expilatrix/viroy rapina/senum mors patrimonij deuora-
trix/honoris pncipes/pabulum diaboli/ianua mortis/inferni supplemē-
tū Cogita ypolite quot mala p mulierē obuenerint cū salomon cū holo-
fernes cū sampson p mulierē decepti fuerint Non te credis sic forte es-
se vt non illudaris Sed q̄to vitis illis debiliores es incautiores impruden-
tiores/tanto te ab eo loco semoue in q̄ potes decipi Nichil est mulieris a-
mor qui cū peccato est Non est in muliere stabilitas/q̄ nunc te amat/
cras aliū amabit et vna teū amabit alios Quid tu hūc amorem existi-
mes q̄ in plures diuisus est Nulla mulier tam fixe aliquē amauit q̄ ve-
niente nouo pro nouisq; vel precibus vel muneribus nō mutauit amorē/
Mulier est animal imperfectū variū fallax multaq; moribus passionibusq;
subiectū/sine fide/sine timore/sine constantia/sine pietate De hijs loquor
mulieribus q̄ turpes admittūt amores Nunq̄ hec stabiles sunt Namq;
vt semel a recto tramite recesserūt/iam se liberas arbitrat̄ vt quocūq; ve-
lint vagēt/nec apli? vel amici vel mariti timorē habēt Credo equidē illā
coeūdi fetidā voluptatē tibi q̄ iam semio exhaust? es parū placē Nam
qd nedam tibi antiquo et arido/sed iuueni humecto illa inepta et spurci-
da voluptas confere potest quam mox penitudo consequitur An non
magna res est ammonicio illa et citacio siue comminatio quedam que
post peccatū euestigio mentē hominis cruciat Quid iniqu? est homo q̄ toti-
ens ammonitus non quiescit/q̄ punitus non emendatur/q̄ correctus

non efficitur melior **Q**uid ille actus carnalis operatur nisi carnis interitum/**V**itam solum carnem interimeret non occideret animam/**A**t duo cum inuicem coeunt vir atq; femina quasi duo vasa testea michi videntur que inter se confricentur donec rumpantur et ad nichilum redigantur **T**u tamen non in coitu sed in visu sermoneq; forsitan oblectaris/**Q**uid obsecro in visu est tam pulchri vt non inuenias aliquid pulchrius **P**ulchritudo quam debemus querere in celo est cui nulla potest res mundana comparari **I**n illa omnis perfectio est/mundana semper diminuta sunt/**I**lla perpetua/hec caduca/**I**lla fixa hec fluxa **H**anc quam tu miraris formam paululum post febris eripiet/**A**ut si morbus affuerit/senectus non deerit que illam teretem succi plenamq; faciem rugosam crispamq; reddat **S**ient illa que nunc miraris membra decursu temporis arida nigra squalida/fetore ac spurcie plena **N**on oculi splendorem seruiabunt/fetebit os/collum incuruabitur/corpus vndiq; ficeo et arido trunco fiet simile **C**ogita hec et auerte spem/piusq; fuge quam priueris/**M**ulto enim melius est rem contemnere quam perdere/**I**am vero de sermone suauis dulcis placido et mellifluo quo te dicis oblectari admodum miror/**Q**uid enim sermo muliebris in se dulce habet **Q**uid dicit tibi amica **N**empe aut queritur aut plorat aut minatur aut tibi inanes fabulas refert **D**icit quid vicina fecerit/quid somniauerit/quot oua galina peperit/quibus floribus certa componantur/**O**mnis sermo mulieris de re vana leuius est **I**n quo qui oblectatur et ipsum leuem esse oportet **N**arrat tibi nonnunquam se et cum alio amatore et quo pacto iacuerit/quid domi receperit/quam cenam habuerit/quibus voluptatibus fuerit vsa/que res non gaudium tibi sed cruciatum afferunt/**D**ed accipe que velis gaudia in sermone amice **E**ris ne tam amens/rationisq; inops/vt non magis in alicuius docti viri verbis sermonibusq; leteris/**N**e sume omnia simul que in amore sunt gaudia/rursusq; tedia/mlta ista/pauca illa reperies/**V**eramq; illius sententiam dices/qui parum mellis in multo felle mersum inquit amorem esse/**C**um ergo ypocrite totus amor de quo loquimur vanus asper amarus dampnosusq; sit/et hominem morbo grauissimo teneat curandum est vt ab eo libereris **C**ura autem ea est vt menti tue persuadeas malum esse amorem **P**ost hec declines amice sermonem/ocium fugias/in negocium semper sis/viros bonos que te instruant sequaris/nulli ludo nulli conuiuio interis/**S**i quid largita est tibi amica abs te abicias/**N**ichil penes te sit quod illius est **P**uta illum esse nuncium dyaboli qui te perdere velit/**S**int in memoria tua xpisti beneficia que tibi impendit **C**ogita quam beneficiam premia in celesti

bus sedibus/et quod male facienti supplicia apud inferos parata sunt
 Cogita dies tuos assidue fieri breuiores/instantesq; semper vltimum/
 Cogita quia irrisus est qui amat/et presertim vir euo maturus Cogita in
 stabilem mulieris animum Cogita perditionem temporis/quo nichil
 est preciosius Cogita discipationem bonoz Cogita vitam qua viuimus
 breuissimam in hoc seculo quous voluptatibus sit dedita Et in alio mun
 do quod inquirimus nullum esse vite finem/Hec si tecum sedulo cogitaue
 ris preceptaq; ista tenueris/amorem quo cruciaris a te breui tempore
 relegabis/vitumq; alium te prestabis deo gratum celoq; dignum Va
 le Hec habui que nunc captim contra amorem dicerem/alias vbi oci
 um fuerit pluribus te ammouebo Iterum vale et quod tibi damno
 est auertere stude Ex wyenna pridie 12ta Januarij Anno 1226.

De rebus hungaricis.

Eneas filius imperialis secretarius Ad p d Reuerendo in xpiis
 to patri et illustri principi leonardo episcopo pictauiens domi
 no suo colendissimo Quis res hungaricas post obitum diui si
 gismundi partim videris partim audieris vsq; in hanc diem quod pac
 to sint geste Descripturus tamen nunc aliqua de hungaris cui magis
 quam tue dignitati talia dirigam non scio Nam et si vera scripsero auctori
 tatem epistole dabis/et si falsum aliquid interciiderit lima tua eradetur
 Referam ergo breuissime quod menti scbet/ut sciant posteri et a quibus
 impunatum ladislai regis hungarie ius fuerit/et a quibus defensum
 Ac ipse postea dum grandiusculus fuerit/nostra legens scripta si quan
 do illa in manus suas deuenierint/qui de se bene/et qui male sint meri
 ti sciat Ut illis premia/et istis si se humiliauerint veniam tribuat/per
 tinaces autem in penam rapiat Est enim principis officium parcere
 subiectis et debellare superbos/ Sed ne modum propositae breuitatis ex
 cedam narrationis hic principium erit/ In hungaria mortuo sigilmun
 do gener eius albertus dux austrig regnum suscepit/ Qui dum varijs
 bellorum strepitibus fatigatur/ dumq; caloribus insuetis se miscet/ con
 tracto morbo relicta elizabeth vxore pregnante breui tempore extinctus
 est/ Hungari more hominum qui nouitatibus oblectantur reginam
 aduunt regnum amplissimum/ multisq; hostibus circumdatum rege ca
 rere non posse dicunt Viduam quoq; nubere admouent/ extorquent de
 niq; ladislaum polonie regem adhuc ephebum vocari/ Illa et si partum
 expectari cupret/vbi tamen precibus locum furo: negat/oratores mit
 ti annuit/qui ladislaum accersant Camq; legem adicit ut si matre in

terea pateat/ nulla legationi vis inhit **D**um legati viam faciunt prius
q̄ ladiſſlaum ueniant paciente regiam/ ladiſſla? alteri filius naſciē/
ſciſculus infans et in orbe toto nobiliſſima p̄genies **S**cribit legatis ne
q̄d vlt̄eri? attingat/ ladiſſla? apud albā regalē ex dyomiſi ſtrigoniēſi
archiepi manibz coronā quā beati ſtephani fuiſſe putant inunctuſq; re
cepit **N**icola? autē vaynoda tranſiluan? milicie baltheo et gladio eū
cincit **L**egati vero in polonia miſſi ſpretis regine iuſſibus/ huc corrup
ti auro/ q̄s em̄ non munere v̄niciē / huc trouthomici nominis odio **N**am
raro inter vicinos concordia eſt/ tamq̄ nichil de puero ſcierēt wadiſſa
um accedūt/ p̄miſſoq; regno ſeam in hungariā ducūt ſibiq; budā in ad
uentu tradūt/ **S**candif eueſtigio regnum/ z hinc regina puerū defendē
te inde polonis impugnantibz infinite rapine cedēſq; fiunt/ **N**icolaus
vaynoda tranſiluan? huc nouarum cupidus rerum/ huc regine laceſſi
tus inuēſi (quam em̄ non fidem otemptus frangit) ad polonū defecit
Et quia vbi fortuna fauet/ illic et fauor hominum ſe inclināt infra pau
cos dies maior procerum pars wadiſſlaum ſequitur **E**rat wadiſſlaus
adoleſcens q̄uis corpore debilis/ liberalitate tamen et animi magnitu
dine dignus laude/ **A**lloquebatur populum abſq; interprete/ **Q**uos vir
tute preſtante viros nouit muneribus ſibi conciliauit/ **P**lura donauit
q̄ ſibi retinuit **I**taq; diues in modum regis/ videri tamen pauper pote
rat **N**ulli rei difficili atq; periculose ſapſum negauit/ **Q**uibus artibus
et vulgi ſibi z nobilium animos ocliauit **I**ſit ergo ouentus regnicola
rū apud budā/ vocant vtriuſq; partis plati atq; barones tamq̄ de cōi
toti? regni vtilitate ſit tranſigendū **E**t ne q̄s venire formidet lre ſaliuō
ductus quibullibet accedentibus ephibentur **D**ub quarū fiducia z dyo
miſi? archieps et ladiſſla? bauus de gara budam proficiſcunt **S**ed nul
la eſt ſancta regni ſocietas vt ennius inq̄t **N**ulla pietas fidelē locum
habet/ vbi dominium queritur **C**apiunt igitur archieps bauuſq; licet
centū et ampli? ſigillis ſeſe tutos arbitrarentur/ et niſi mortem ſubire
velint/ alter coronare nouum regem alter iuuare et fidelitatem polono
promittere cogitur **Q**uod ſi neq; catho feciſſet neq; regulus qui vitam
ſubmittebāt honori non tamē improperandū hoc eſt noſtro tempore ſi
p̄ter vitā facim? q̄ non vident faciēda **N**ec em̄ hī hodie ſum? q̄ p̄ iuſ
ticia capita noſtra ponam?/ q̄uis z ſtaltū eſt p̄pter iuſticiā mori/ ſi nul
lum iuſticie omodum nullumq; iuuamē mors ipſa oſtulerit/ **I**n regine
partibus altertus dux aultrie magni cordis adoleſcens/ vlticus alie
comes conſilio maturus/ giſka bohemus inoconſiſſe vir fidei cum non
nullis ciuitatibus z aliquibz baronibz permāſerūt **S**ed regina cū ſe

debiliorem vidit imparemque polono/filium paruulum cum corona ad
fredericū cesarem transmittit sibiq; patruelē commendat Archieps autē
bauusq; vt p̄mū libertati redditi sunt ad reginā redeūt q̄a nō potest esse
diuturnū qd̄ violentū ē/nec stabile fieri p̄t qd̄ animis p̄mittit̄ inuicē/
Interfecto deinde tpe cū regina ad colloquiū cū polono veniss̄/nōnulla
q; pacis federa p̄cussiss̄ ex matricis dolore qui sibi familiaris erat vitā
et regnū amisit **Q**uidā ex veneno extinctā putauere vt sūt homines in
malas suspiciones p̄mpti/z ad criminandū magis q̄ ad laudandū na
ti **P**ost hec cū iam fredericus cesar ex alienis p̄tib; accepto dyadema
te remeass̄/**J**ulian? sancti angeli cardinalis/vir et ingenij z animi do
tibo singularis qui tūc aplice sedis legatus pacē in regno p̄ponere ac
exercitiū contra turchos excitare iussus erat maiestatem cesareā apud wien
nam uenit/quē secuti sūt warieſ ep̄s z decian? cracouieſ regis polonie
oratores/alter comitate p̄cipua/alter eloq̄tia maxima memorabilis/
hortatiq; sūt cesarē vt contra turchos auxilia mitteret/z vt de pace cū re
ge polonie ueniret q̄ regē hungarie nunciabant **P**ed q̄a nec leges
pacis offerebant que ladisslao regi aducerēt/nec tutū erat id bellum iu
uare in quo rex polonie principatū teneret qui post triumphū sicut inso
lentes homines victoriā facit aduersus austria signa uertret/infectis
rebus iulian? atq; college remissi sūt **F**racte fuerūt tamē paulopost ad
bienniū inducie/quib; cautū est nec partib; ladisslai regis p̄ wadisslāū
suosq; dare nocumentū/nec rursus turbari debere q̄ regē polonie seque
rent **S**i quis violato: federis ess̄ hunc ambe partes compescerent **R**ex
autem polonie iuliani suasu et instigatione regnicolarum cū exercitu
in turchos traicit **C**umq; ad flumē veniss̄ qd̄ moronam incole vocitāt/
auditū est in p̄p̄quo exercitus hostiū delitescere/**I**ū est igit̄ in preliū
ac cum bassa conflictatum/**Q**uo victo duo milia hominū cesa sunt/2°
milia capta inter quos ductores tredecim fuere/signa militaria nouem
Sic enim iulian? suis litteris cesari qui in carinthea fuit significauit/
q̄uis alij more hominum qui de magnis maiora loquuntur triginta
milia hominū cecidisse suis epistolis annotarūt/**C**um quoq; et sophia
vrbs vulgarum nonnullaq; oppida et castella hostium in deditiōe
recepta sunt/**E**xinde cum fame laboraret exercit? nec angustias roma
nie transire liceret/nam turcho milite custodiebantur/dimissis copijs
budam reuentum est/quam wadisslaus cum magna totius populi leti
cia quasi triumphator intrauit/**P**ed huius victorie preter auspiciū/
nichil ad eum pertinuit **N**am solus iohānes waynoda transiluan? rei
militaris periclitissimus cū decem milibus expeditoz militū bellum p̄fecit/

Fracti hac pugna turchi/nam et ex alia confugere cogebantur/induci
as petūt/quas tradit quibusdā arcibus iureiurādo firmatas obtinuerūt
Sed audito paulopost classis aduētū quā pontifex maximus eugeni?
ac philippus burgūdorū dux in helleſpontū tranſmiſerāt tamq̄ ex alia in
europam tranſire turchos prohibita foret/elati prioris victorie ſuccel
ſibus hungari ſuadente iuliano q̄ tregas nullius momenti fore dice
bat/imuſſu ſedis aplice cū hoſtibus xp̄iani nominis factas pacem rupe
runt/Collectoq; grandi exercitu terras hoſtiū ingrediuntur/Vaſtanteſq;
ferro et igne quecūq; obuiam fiunt non longe ab andrianopoli caſtra
locant/Quibus cognitis et ipſe magnus turchorū impator copias aggre
gat Ac ſi vera eſt fama centū milium viroz exercitum conflat tranſna
toq; mari vt quidā volunt circa bolſorum tracie non ſine magna genuē
hum infamia in europam venit Nam et quedam genuenſium naues p̄
buiſſe tranſiū illis referebant/Cuius tamen veri periculum ad me non
recipio Nec mihi perſuaſū eſt tanta q̄q; auaricia fore vt xp̄ianum ſan
guinem pecunia vendat/nifi quē dyabolus in modū inde ſubiecerit/Ad
uentus turchorū tam ſubitus fuit vt p̄us veniſſe viſi ſunt hoſtes/q̄ audi
ti venire Vbi ergo in ſpectu fuere/viſaq; multitudo eſt pugnatroz lon
ge maior q̄ putaret/ingens terror xp̄ianos inuaſit/vt ſit q̄q; ex inopi
nato pugnandū eſt Non tamen detractauere certamen hungari/nec
regio ſanguini defuit animus Sed ſtructis ordinibus aciem educūt/cō
mittiturq; durum et atrocē plium Ac dum noſtri p̄ fide et illi p̄ perfidia
pugnāt/tr̄m ſanguinis vtrinq; effundit vt in modū lacus ſtagnaret
Diu certatum eſt equis vitibus/dum xp̄iani ſuas acies virtute ſusten
tant/turchi ſuas numero ſupplent Cumq; per plures horas nūc illi nūc
iſti cederent ad extremum inclinata xp̄ianorū acie/victores euadunt
turchi/iuramenta non ſolum domeſticis fidei/ſed etiam hoſtibus ſerua
da demonſtrāt/ In hoc plio clarus adoleſcens aut captus eſt aut occi
ſus rex polonie Nec em̄ adhuc equata eſt noticia veritati Penas t̄ij
certum eſt eum dediſſe vſurpati alieni regni qui dum ſpoliare paterno
regno ladiſlaum querit/ſuum amittit Ceca eſt nimirū cupiditas homi
nū q̄ non contenti ciuitatibus dñari/ptuincias querūt poſt regnū Nec ſic
deſiſtunt expletis/etiam regnis regna cumulare nituntur/Reſciētes q̄a
parua res eſt q̄ vitam eripit hominū/et omnibus pompis et dominijs nu
dū in momēto reddit Corpufcula noſtra vnde ſpiritus euolauit modico
ſarcophago ſtentant Et tam leta ſunt inter aurum gemasq; recondita/
q̄ inter feces hominū ferarūq; collocata Quid ſi wadiſſa? animaduertit
ſet q̄etus in regno ſuo (nam ſatis diuiciarū poſſidebat) nunq; hūgaria

attigisset sed secuti sunt eum varadienſis et agrienſis episcopi/qui regnam
in diuisionē adduxerūt/pluresq; alij p̄ceres dominiq; potētes Qui dum
incoſulti? q̄ audati? p̄liant/hoſtiū gladijs occubuerūt **C**esa ex amba
bus p̄tib; circiter quadraginta milia referunt Nam et cœuenta lugu
brifq; victoria hoſtib; fuit/qui vt erant numero plures/sic etiā ex suis
plures deſiderarūt/Julian? cardinalis in bello vulneratus est Ac dū fi
git amisso ſanguine deſiciēs apud paludē quādam in impijs hungaro
rū mambus/non ex voluntate nobilitatis sed ex furore plebis occiſus
est/clariq; illū ſpiritu emiſit/q̄ quondā ſuaui oratioē generale ſciliū/
cunctoſq; patres baſilee aggregatos ex arbitrio ſuo gubernauit Pau
ciſſimi ex tanto exercitu ſupſuerūt/Eoſq; non tantū fuga liberauit/q̄
tū hoſtiū timor/qui dum ſe victos arbitrant/plequi fugiētēs negligūt/
Diu poſt mors wadiſlai et iuliani incredita fuerat Quidam namq; vt
inuicte virtutis illos ſciebant/sic et immortales eſſe rebātur Que res
per plures meſes abſq; nouitate regnum ſuſpēdit/Laurentius prete
rea palatinus hungarie acri vir ingenio nouas in dies litteras conſin
gebat/quibus populi mentes paſceret Nunc wladislaum in polonia
ſoſpitem eſſe/nunc intra dies paucos venturum aſſerens/At vbi de
mū comperta mendacia auctori abrogarunt fidem/sic enim plectitur
mendax vt dum credi ſibi falſa vult/etiam in veris repellatur Conuen
tum regni haberi placuit Et quia palatinus budam clauserat In peſte
qui locus pars bude trans danubium cenſetur/congregatio facta eſt
Quod vt accepi loci nomine ſum exterritus/sicut ⁊ pompepū cum in
cypium veniſſet catho baſilea deteruit quod mala regina interpreta
tur **M**ichi quidem in peſte quod in malum ſonat nichil boni videbatur
concludi/nec adhuc meliorem ſpem habeo/Illic prelati baroneſq; reg
ni conuenientes vnanimi voto wadiſlaum alberti filium in regem eli
gunt/vicarios regni ordinant/decreta pro comuni pace faciunt/et ora
tores nominant qui ad ceſarem petitori puerum deſtinentur **P**lacet
tamē in polonia miti inueſtigari regem/ac certo tempore noticiam ex
pectari **N**unciuſ in poloniam miſſuſ/matrem regis allocutuſ/nichil
certi reperit/labitur expectationis terminuſ/Tum oratores iter arci
piunt/sed interim hunzenſes hungari qui plura latrocimia in dominijs
auſtrie commiſerant crudeliores ſeſe in dies oſtendentes manſuetudi
nē ceſaris ad iracundiā puocarūt Qui p̄parato exercitu intra paucos dies
eos in muris clauſit/obſidione cinxit/⁊ ad deditionē ſpuliſt Quo cogni
to maturatur oratorum aduentuſ interuenientibus tractatibus Ce
ſar qui budam vſq; cum exercitu profecturus fuerat/auditurus hun

garos dimissa milicia wiennam rediit/ Jam giska bohem? rerum om-
nium gnarus anteq̄ cesar in campo foret/nouam ciuitate intrauerat/
et q̄ facturi essent hungari pdiperat/ Is p̄sentia regis ladislai desidera-
uit/ Ad quē cū ueniss̄ puerūq̄ asperiss̄/ collacrimat? est Et heu q̄tas
inqt̄ p̄ te labores subij/ q̄t adiuu p̄icula/ q̄tum sanguinis pdidi/ S; tu
hec p̄pter etate nō intelligis **V**tinā tantū uite michi det̄ q̄ tu senla elo-
qui possis/ et q̄ tibi cū fide seruiert̄ cognoscere **N**onnullaq̄ munera pu-
ero dedit **T**um iohānes magister camere imp̄ialis q̄ tūc forte aderat/
Hic inqt̄ serenissime p̄nceps diu tuas p̄tes in hūgaria tutat? est/ hic tu
us dup/ tu? tutor/ tu? defensor/ tuusq̄ rector est **C**ur nō tibi stipendiū p̄bes
Ad hec puell? diuino quodā spū duct? aptis oculis q̄ iux̄ philacterias
iohānis pendebāt sex nūmos recepit/ giskeq̄ tradidit/ q̄s ille filo aureo
ad collū suspēdit z vsq̄ in hac diē ob memoriā puerilis liberalitatis se-
cū defert/ S; remeāte ab obsidione cesare ex hijs q̄ regni legati fuerāt
deputati/ dyomis? cardinalis archieps̄ strigoniē uenit/ magne pudē-
tie z integritatis pater/ et cū eo lidilla? bauus p̄fectus/ z magni gene-
ris uir/ **N**ycola? autē vaynoda palatini uerbo quatuor ex amicis suis
transmisit cū istis/ z giska tamq̄ regnicolam se diunxit/ **I**nterea comes
georgius comes croatei oswaldus de wolgom ad cesarē p̄fecti sunt/ sci-
turi res hungarie quem exitū sortirent̄/ **P**eticio legatorū fuit/ quia reg-
num in peste ueniens ladislaam alberti filium in regem elegit/ oram?
te cesar hūc ad albam regalem cū sancta corona nobis assignes **N**am
z ibi eum coronare uolum?/ et tibi ut par est homagia p̄stare/ **P**ost hec
satis erit si eum in regno coronamq̄ habuerim? uerba alia fuerūt/ sen-
tentia tantū ista/ **R**esponsum est qui coronatus sit/ eum non esse ampli-
us coronandum **L**adislaos et paterno z auito et materno iure regnum
deberi hungarie **B**ene tamen fecisse hungaros q̄ uirum suum heredem
non alium elegerāt **Q**uod in regno puer teneat/ non esse inuitū cesarem/
q̄uis z alia regna eū respiciāt z alia dominia **P**luraq̄ alia dicta sunt
ut est in curijs principum mos ad ostentationem magis q̄ ad ueritatē/
Cum pluribus vtrinq̄ tractatib; habitis/ nulla concordia inueniri poss̄/
nycolaam vaynodam accerchi placuit **A**d quem ladislaus bauus et
nonnulli alij missi sunt **D**ed is nescio qua differentia motus uenire no-
luit/ nisi z aliqui ex concilio cesaris ad eum mitterent̄ **O**b quā causam
vlcius comes de scaumberch adolescens supra etatem prudens cui? pa-
ter ob singularem prudentiam alberto regi acceptissimus fuit/ et modo
apud fredericum cesarem percurus/ in quouis magno negotio consult?
habetur/ tum gasper slick cancellarius ingenio celeri/ concilio graui/

et in hungaria notissimus cum plebisq; alijs destinati sunt **Hij** apud
suponium conuenientes/nicolaum in quadam inhospita villa amoeā
tem accerserunt/multisq; verbis ac promissionibus vt wiennam pete
ret induerunt **Nallius** tamen verba magis eum mouere q̄ gasperis/
quem ipse cum sigismundo et alberto cesaribus potentem viderat et in
primis acceptum/ **Is** ergo in celebritate diui iheronimi wiennā ingres
sus est **Comites** illi erant mathias episcopus vspriemē antiquus reg
ni cancellarius/ **Die** corpore breuis/ sed honesta facie/atq; canicie vene
rabilis **Aderat** et emericus de marcellis/curie quondam regie magister/
antiquisq; regibus carus **Plures** etiam alij venerant domini nobiles/
equitatus circiter quinquaginta personarum/fuit locati ducenti qua
drige quatuor et viginti/ **Cesar** illi cum omni militia/sigismundoq; duce
viuaci et animoso iuvene extra portas obuiam iuit/premissis qui vay
nodam mouerent ne in conspectu suo equum descenderet **Sic** enim ho
die imperij dignitas attenuata est vt vix illi comites caput inclinent/
cui maximi reges sese solebāt ad terrā p̄sternere/ **Red** est omniū potes
tatiū finis/ **Nec** romanorū imperiū vt virgilius credidit sine fine datum
est **Quod** sic iam videt̄ egrotū vt de sepultura magis q̄ de medico sit
cogitandū/ **Pomposus** ergo nycolay aduentus fuit cui et cesar obuiā p̄
cessit/et omnis ciuitas quasi ad spectaculū effusa est/ **Hungarorū** q; in
tuitu ladillaus puer qui tūc in arce suadumē vbi scyriā austria emi
nat tanq̄ in munitissimo loco tenebat/vsq; in lachsenburch deductus
est/postq; finitis solemnitatib; ad tractatus reuentū est **Nycolaus** eadē
postulauit que cardinalis atq; college p̄s p̄cietāt/ **Dum** varie colloca
tiones habent̄ hungari in scilium regis intrabāt cū alijs hungaris vsq;
ad p̄brum stenderūt **Giska** quoq; nicolaū iurgio aggressus est q̄ is no
ua quadā coronatione se qui fidē mutauerat iustū ostendere vlllet/ et ali
os qui fidē inōcissam tenuerāt reprobare **Dolebat** em̄ giska q̄ ampli
m scilio hungarorū nō reciperet/ h̄ clam eo singula fierent **Itaq;** postea
in cesario scilio receptus est **Et** q̄uis industria gasparis cancellarij et
aliorū amicorū cū scilijs noluit interesse/ recōciliatus nycolao fuerit/hū
garorū tamē scilijs voluit interesse **Post** hec cū iam hungari in diuio
cū cesare fuissent/pluraq; tractata inuanū viderent/ **Ultimum** respon
sum postulatiū est/quod in hanc fere sententiā cesar dedit/coronationē
nouā q̄uis necessaria non esset vnctione emissa p̄ pace et vnione regni
permitturum se fore **Velle** tamen publicis regni litteris caueri/pinnā
nullatenus violari coronationem/securitatemq; dari et puerum et coro
nam post hoc sibi restitui/quem in postimo qui est regni locus inlig

mis nutrire vellet si nomine pueri cuius est rex sibi conſignaretur **O**bligatiōe quā hungari petebant abſq; voluntate vicarioꝝ regni puerū non abduci/fieri non decere/ceſari ſolum tamq̃ primo conſanguineo ⁊ per matrem ⁊ per alios commendatus puer fuiſſet/ꝑ mittebat/cū litteriſq; ſe firmaturum Ceſar dicebat deſiciente puero nec coronam nec caſtrum poſonij alienari a regno/videriꝝ ſibi bonum dicebat/prelatos ac barones regni apud poſonium conuenire **U**bi de modo celebrande coronationis cum ſecuritate/deꝝ regno gubernando concluderent **S**uper quibus rebus ſi poteſtatem hungari haberent regni nomine ſtatim ſe cum eis determinationem facturum aiebat **P**inautem hoc tatus eſt talia ad comunitatē regni deducerent/ꝛeſponſumꝝ mitterēt/**M**ouitates autem fieri magnopere diſſuaſit/pꝛedicens eis rexum hungarie regem eſſe ladillaum/nec ſine ipſo pacem inuenire poſſe/cuius ſū damentū eſt iuſticia **Q**uo ꝛeſponſo ſturbati hūgari moꝝ ſe ꝛeſſuros aiebant **S**ed q̃ ꝑꝛimum ad diuerſoria redierūt vocato vltico cilie comite viro cordato atq; ſagaci qui ꝑꝑter huiusmodi tractatus aduenerat **G**aſparem quoꝝ cancellarium appellauerē **N**am et ei magnam fidem habebant/tum quia induſtrium virum cognoſcebant/tum q̃a eum ceſari acceptū putabant ex ꝛeſponſis q̃ fere omnia ipſiꝝ ꝛe ꝑꝛnūciabant **H**iſ aiūt hungari ꝛeſponſū ceſaris iniuſtū eſſe/futurūꝝ regno ingratū **C**ontra gaſper atq; vlticus omnia equa dicūt q̃ ceſar ꝛeſponderit/miraꝛiꝝ ſe hungaros tam aridos ſterilesꝝ ꝛemiſſe vt neꝝ vnā regni ꝛecem assignare ladillao poſſent in qua poſt coronationem iuxta deus regūm habitaret **Q**uid multa **V**olumus inquirunt hungari ſic nudi ꝛecere **S**unt etiam alia ſi vultis in quibus licet conuenire **A**lex poſonij in poteſtate noſtra nō eſt/ſed albam regalem ceſari trademꝝ/q̃ eam dum coronatio celebratꝝ ſuo ex arbitrio munit/nec ꝑꝛuces introire ꝑ mittat q̃ vlit **N**os qui ſumus hic ex hungaria et tu comes cilie cū gifka fidem ceſari dabimus puerum celebrata coronatione in hamburgā quod eſt auſtrie oppidum reſtitueret coronam in manibus vicarioꝝ regni ſeruari volumus **A**ut ſi hoc non placet ſub tua cuſtodia ꝑꝛnetur vltice/tum quoꝝ et alba regalis nycolao vaynoda reddenda erit/**R**eferuntur hec ceſari / quidam improbant conuites croacie / et hij quozum longe diuerſa ſententia fuit aiunt hungaros humiles factos/**N**onnulla iuſta ꝑꝛmittere/multa tamen ꝑꝛmiſſuros ſi ꝑꝛopitiū teneatur **E**xinde quod ſemel ꝛeſponſum eſt minime placet mutari/**N**am quod reges dicant fixum et ſolidum eſſe debere contenditur **I**ncoſtantiam cū in ꝑꝛiuatis quoꝝ hominibꝝ vitanda ſit/in regibus

detestandam esse quorum verba pro legibus recipiuntur. Rursus hun-
gari que supra retulimus offerunt/adiunguntque coronam quoque in man-
celaris se reddituros/Caueri tamē volunt ne vel pueri vel cesaris mor-
te a regno possit alienari/Cesar in concilio postquē hec audiuit Craue-
est inquit vici consulares si hungaris non confidimus regnum/puero
perdere grauius est confidendo/regno puerum admittete consulite in me-
dium michi iurati fidelesque estis mihi fides habeatur de puero dubium es-
se/nec videri causam cur puerum regnicole perdituri crederent. Nichil
tamen in concilio plus reperiri potuit quā prius/hic re infinita hungari
recesserunt quos cesar extra urbem comitatus est. Cum rogaretur nyco-
laus suum regem visitare quā suo propinquus erat itinere. Nescio adhuc
inquit quem regem sim habiturus. Nec puerum hunc venerabo/misi prius
sciuero meum esse dominum. Quidam ex hungaris aiebant ladis-
laum se regē habere/nec sibi quiddam imputandum quā per etatem loqui
non posset/ac propterea cum plures eorum tamquam suum regem audiuerūt
muneraque puero tradiderūt. Et quasi diuinū numē intuerent genibus
fletis multas lacrimas ante ipsum effuderunt. Disprimienſ antistes. O
inquit generose puer dabit ne vniquam deus vt prius te in regno videā quā
hec senectus deficiat. Cresce puer cresce/nemo te viro regnū hungarie
tibi surripiet. Dyomisius autē cardinalis magnā auri pathetā in mani-
bus regis dedit/osculatusque puerū. Heu quot inquit pro te labores subiui/
quot damna sustinui/quot me periculis subieci. Sed omnia michi dulcia
forent/si te semel in regno viderē. Mansitque triduo post apud cesarem.
Dicit res acta est cum hungaris. Accepi exinde conuentum regni apud
albam regalem breui habendum esse. Vbi responsum cesaris ad notici-
am regnicolarum deducatur. Sparit deus vt quod pestis reliquit infec-
tum/alba ipsa perficiat et pro regni salute et pro iure pueri/de qua re
non despero/cum despotus rascie/comes cilie/gilka/archiepiscopus
strigonenſis/comes georgius resgomenſis tam firmiter pueri partes
teneant vt nulla regnicolarum pressint suasionem/nullaque violentia mu-
tari. Nec possunt hungari habere regem nisi ladislaum puerum/quā et
auūto et paterno atque materno iure hungaris imperare debet. Ex hun-
garia post hec nouitates allate sūt. Johannē vaynodā transiluanū ad-
uersus turchos/et quous felici bello quedā castella prius obtinuisse/ad-
extremū tamē mutata fortuna que nulli perpetuo bona est ingentē glo-
riā quā prioribus annis adeptus pugnando fuerat victū occisūque maculasse.
Veritas tamen rei adhuc in obscuro ē. Classis eugemiana quā in ponto fuisse
se dixim?/per histriū extra fluminis impetū nauigando per istianis dum hec

fiebant opitulabat. Nunc quid rerum agat incertum est. In bohemia
 qui parū fidei habent noue res parant/ q̄ nisi p̄edianē in eaz ortu/post
 q̄ creuerint difficile poterūt emēdari. Malum cū nascitur cumq̄ recēs
 est absq̄ negocio radiē/cū aduētū est difficile extinguit. In ytaliam con
 tra franciscum comitē eugenius armis regis aragonum pugnat etq̄
 superior. Sed omnis euentus belli dubius est. Depe q̄ victus videtur/
 victæ exsurgit. Nemo vere vicit nisi q̄ domū reuersus sibi suisq̄ subditq̄
 pacem fecit. Bononiē post occisionē hanibalis lentiuolij et baptiste
 canuetuli per duces mediolani obsidione cincti sunt. Veneti et florenti
 ni eos iuuant. Si cesat cū aliquo exercitu ytaliam p̄teret omnium harū
 rerum moderator existeret. Sed nō sapiunt hec nobis/nec nos alijs sa
 piri. Ut homines imperare sciunt sic subditos habent obedientes. Nisi
 vos germani ad quos imperiū translātū est maiorem rei publice curam
 habueritis timeo ne diues illa et insignis ytaloz tellus q̄ quondā inpe
 rij caput fuit/et adhuc sub impio se forte fateat/in alias deducta manet/
 et nomen mutet et iugum. Hec fuerūt q̄ nunc tibi scribenda putabam.
 Cetera q̄ apud nos agunt ex magnificis gaspere cācellario/iohāne de
 neytperg ac iohāne vngenad viris p̄stantibz ac sciliaris regijs/qui
 nunc et in bauariā et in sueuiam legati mittunt/audire poteris. Nam
 et per patauiā vt arbitror viam facient. Ego me tue paternitati omis
 sum do cui parere sum p̄nus. Ex wienna quinto lz' nouembriis Anno
 dñi. 1527.

De dietis germanicis.

Eneas filius? Reuerēdo patri dño iohāni carnaial iuris cōsulto
 et aplici palacij causarū auditori. D p d Accepi cupide te ger
 maniam repetisse/q̄a et te reuifere spero/q̄ cū loquor et diuio liben
 ter/q̄uis inter nos sepe de rebus eccle scertatio fit. Ma namq̄ non p̄ti
 nar aut rancida est sed quales inter phos esse cōsueit/q̄ nō vt ap̄ciāt
 sed vt inueniāt verū disputāt. Nec varius ego is sum q̄ me vlim inuis
 te diuisionis p̄ncipem facere. Theologoz est hec disputatio/michi satis
 sentire fuerit qd plures senserint. Petis ex me de cursu diete vt quid
 sperē tibi renuncie. Satisfacit desiderio tuo q̄tum potest cācellari? Me
 nec scire neq̄ significare plus eo fas est. Sed me tamē diuinate vis/qz
 poetarum est presagia scribere/pauca subiungam. Ego tibi vt verum
 fatear non puto dietam hanc alijs esse steriliorem. Scis quid hoc ver
 bo sentiam/ffecunde sūt omnes diete/quelibet in ventre alterā habebit.
 Apud arabes auis est femi carminibus p̄etaz illustis. Hec dum tibi

factum instare sentit (quingentis em̄ et quadraginta annis viuit) ro-
 gos suos instruit cynamis / ex cui? cinerib? moy altera surgit / et semp
 vnica semp est Tu hoc vt vis accipe Annis iam plurib? dietas habem?
 nec statim finis / Res turbulente sunt / diuisi animi Quosdam delectat
 neutralitate vigere / qz nouu est aucupiu possessores vniones sut hostes /
 qa nulli ius reddi vellent Serpentē q tibi suspectus erat vidi audiuiqz
 nec alius fuit qua tebar / Tu morsus eius plenties pisci nisi antidotu
 habes Vix nutritates aduersus hoc acomitu tutus iret Habes qd sperē
 qdqz posse pter iniuria mei officij dicē Tu vale z si quē tibi resonantē a
 mas / me etiam ama Ex wienna xx may Anno . 1522 .

V Cuius gaudet de reditu amici .

Gasper Slick cancellari? imperialis D p d Reuerēdo patri dño io
 hāmi cardinali iuris consulto et aplici palacij causaz auditori Ve
 nit ad me nunci? tu? cū lrs quib? michi significas te iterū no
 renbergā repetere In qua te pphetā me reddis / scis em̄ hūc reditū tuum
 me tibi pdixisse / qa dietas nostras ptermittere non potes Et siuid arbi
 tro? inter nos libēter viuis Nam et nos letis animis te intuemur S;
 vellem ego aliam ob causam te inter germanos amozari nec semp hoc
 eccle negociū in manib? nr̄s nunq̄ expediendū penderet Longe namqz
 plus mali seā affert hec diuisio xpianoz qa inuicē litigam? / q̄ turco
 rum impugnatio aduersus quos cuncti sentimus idem Sed dabit de
 us hys quoqz finem Quod de diete cursu depolcis nō possum cū certitu
 dine scribere Hoc scio et hoc tibi notum facio nostrum regem in dies se
 instruere vt ad dietam ascēdat / Diem certā recessus pscribere nequeo /
 sed omnis apparatus fit vt q̄toti? iter sumat Quid autē impedierit ce
 leriozē recessum dicā tibi cū psentialiter verba serem? / nam et bohemoz
 et hungaroz res innouate sūt / quas me referētē pleni? agnosces Tum
 etiam quomodo in te frihugen̄ successerit tibi aperiā / q̄q̄ iam audisti
 germanū meū castrosū et aduersariū meū castratū esse / cui iam ademp
 ta sunt q̄ inuaserat castra S; multe nobis p basilienſes inferunt mine /
 aduersus quos opus erit armis tuis ne iuri nostro z aplice sedi fiat in
 iuria noua bona q̄ scribis te afferre leto corde intelligā vt illinc fruct?
 aliquis emergere possit q̄ te nosqz leticia opleat Vale optime Ex wiē
 na xx may

V Reprehendit cardinalem non scribentē Et iterum cesarē
 adscribit vnionem eccle tractaturum .

O Asper Nlick Cancellarius Imperialis **D** p d Reuerendissimo
in xpusto patri domino Juliano cardinali sancti angeli **A**cce
dunt nos in dies ex buda diuersi nuncij nec vllus est qui me
tuis litteris consoletur **Q**uid cause sit non scio solumq; mirari me rel
tat/interdū etiam coniecturis vtor/sepeq; meū dico/**A**ut nimis secūde
sunt res cardinalis que seruitoz obliuionē prestant/aut nimis aduerse
quas scribere nō vult ne me strist.**D**ed neq; hic quiesco **N**am cū tu
am prudentiā z summā sapientiā menti reuoluo scio quia nec p̄speris
rebus inflaris/nec strarijs succūbis/sed q̄ admodū de socrate suo dicē
pantippe solebat/in omī fortuna vulū eundē geris/nec vultū dūtaxat
vt ille h̄ aim q; **C**ur ergo aut vnde sit hec taci ueritas nō possum agnos
cere **I**s nūci? q̄ modo palatini lrās ad me deuulit/ep̄la; meā inq̄t se tue
paternitatē reddidisse **P**oss; aliq; dicere latere te cū aliq̄ huc veniūt/id
sit q̄a nō est inq̄ntio sc̄a **N**on admitto expurgationē/aut alcioz causa
q̄ quiescē faciet/quā nec cogitare possum/nec somniare **U**tūq; sit p̄cor
tuā dignitatē ne me des obliuioni/ne ue me tuis sc̄pt̄ puatū facias **C**
upio scire sospitatē tuā/regni hūgarie statū/z q̄d adūsus p̄fidā mahume
ti sectā paref. **D**icis itaq; nos eē adictos/vt z tu in hūgarica/z ego tibi
teuthonia facta renunciē/**I**nter om̄s hoies seruāda sūt pacta/et hinc
fides dicit/q̄a sit qd dictū ē **D**i nō ē apud te papyrus/scribe more vetus
to in cereis tabulis z ego ab hinc nauē nō papiro tm̄/h̄ etiā p̄gameno
p̄ hilstrū tibi onustā mittere cura' **N**unc ne qd rēphendo ip̄e faciā/fig
nificabo quid hic fiat/**D**ilatū est vsq; in hanc diem iter ad ouentū nozē
bergen̄/non sine magnis et arduis cauhs possum dicere non esse itum
Ped cur non sit itum et si scio causas non possunt dici **T**u scis regibus
quāte sint cure/**N**on tam facile rex mouet castra/q̄ miles equū ascēdit
Nunc iam sum? ad iter accincti **N**on puto me ampli? ex hijs locis tue
reuerendissime paternitatē scripturū **E**x nozenberga meas fortasse lit
teras recipies **I**lluc sequuntē regē albertus et h̄gismund? austrie duces
Vlcicus cilie comes et dominus de walsee p̄nceps teuthonie z oratores
cōitatū oēs aderūt **Q**uid scaturū sit in rebus eccle/medū scribere h̄ co
gitare difficillimū ē **D**unt em̄ inter se p̄ncipes admodū discordes/z ali
huc alie huc trahunt/**I**ohānes carnaial vir tū doctus/tum sensatus/z
nycola? cusan? nū sanguinis oculatissim? illic sūt/et alteri? partē ora
tores **I**am tonitrua et choruscationes inceperūt **U**tinam pluuiā non
grandinē habeamus/**D**unt nonnulli q̄ iudicia sua plurifaciūt q̄ toti?
oebis fūiām **V**oluissē in hoc ouētū tuā reuerēdissimā paternitatē affu
isse **N**on min? h̄c vtilis sermo tuus fuisset/q̄ man? p̄tra turchos/**D**e

lum apud eos verbis geretur In quo certamine scio quodam valuisses
Prelium contra infideles/et si militum cohortationes desideret/et scilicet ma-
tura/mambo tamē quod verbis magis gerendum est Nec preterea minus est
utile unionem in ciuitate tueri quod hostes pellere/Quid enim potest eos qui ex-
tra ecclesiam sunt comprimere/si ab hijs qui intus sunt lacerantur Sed dixi iam
satis Ex italia michil noui habeo nisi quod ille uentus qui semis per omni-
totius ausonie pace diuici? sedit/rebus infectis dissolutus est Nec ami-
mi principum iunctiores sunt quod ante fuerunt Tibi forsitan certi? illius
terre noua scribunt unde tua origo est Michi quia solo materno genere
sum italiae diuictus/nō tam diligenter singula patefiunt Vale optime/et
me qui semper tuus fui et ero vita comite noli scriptorum tuorum exptem facere
Datum wienne die xxiiij Junij Anno .1522.

Laudat treugas in regno hungarie fieri et aliqua de
unionem ecclesie ac de passagio contra turchos inserit.

Crispino cancellarius imperialis. Ad Reverendissimo in
Christo patri domino Juliano cardinali sancti angeli apostoli-
ce sedis legato Etiam dubius quid cause foret quod ad me diu non
scripsisses Verebar namque ne vel mei esses oblitus vel alia tibi mole-
stia contigisset que scribere non permitteret Cum litteras tuas accepi
in die ascensionis ex buda missas que michi non solum dubietate ademe-
runt sed magnam quippe voluptate et leticiam prouere Ex illis namque
sospitate tua intellexi/et memoria mei semper menti tue herere Agnouit
quoque quo animo literas cernis meas/quod certe ex amicitia prouenit ut scri-
bis/quod quis aliqui inter seruum et dominum non amicitiam sed tantum dicat di-
lectionem vigere/Non est tamen de re sed de nomine disputatio Michi tam
serui qui pro salute dominorum/quod dominum qui pro seruorum capite magnis sese obiectat
periculis veri videntur amici Quis enim non seruum illum vere amicum iudi-
cet qui ob vindictam necati amici penorum imperatorem interemit/captus
ridens crucem haurit et liuius scribit et cycero Nisi fortasse dicere volu-
im? seruum esse desinere qui dominum nanciscetur amicitiam/cum amicus sit alter ego/
et amicitia nichil sit aliud quam diuinorum et humanorum rerum cum summa ca-
ritate consensio Inter cuius pomeria nec seruitus intrat nec dominium/
Sed siue hoc siue illud sentim? michi palam est ex amore fieri quod epistol-
is meis benignus est auditus tuus Et quia sic confido scribo sepius
tue dignationi/nec verborum inepcias meas ostendere/et nunc res leues
nunc irrisione dignas significare dum tui non videar oblitus qui semper
sum memor Sed utinam reuerendissima paternitas tua quo vultu quo

animo quoque iocunditate et alacritate tuas suscipiam litteras/certe non semel sed omnis dies michi scripta tua differret/et cum me scribere possis/ipse potius scriberes. **S**ed mitto hoc sperans deinceps frequentiores epistolas ex te me recepturus. **Q**uod de treugis refers cognoui libenter/nam et ego in hac parte magnam operam prebui ut reciperentur ut qui hungarie tanquam patrie mee bene esse cupio et illius videre quietem totis affectu precor: dijs/nec exercitui contra turchos ituro vellem aliquid obstare tum quod subditos meos pacis commoditate potiri desidero. **S**ed timeo ne meum desiderium euanescat et plus alijs quam michi mea stulticia proficit bene fit quod alijs conferimus agros. **N**am pancracij satellites qui ca filij sunt non abstinent holdis meosque rusticos non sinunt quiescere/his grauioribus in dies exactiones agitant. **U**t iam videre videatur treugas ipsas que omnibus sunt accommodare/michi tantummodo noxias fore nisi aliter prouideat. **E**go certe apud cesarem nostrum sumo studio mirus ut in agris magnifici palatini holdarum cesset exactio. **I**n qua re scriptum est capitaneo iuueni quantum opus est/nec illi? agricolae amplius verabunt. **C**onfido igitur palatino ipsum in vicissitudine redditurum sicuti sibi scribo. **S**ed perdit etiam michi diligentia tua cum ipso palatino si apud regem polonie et alios putares res desiderauerit mea causam promoueris. **A**d quam rem non porrigo multas preces/quonia vitis prudentibus et amantibus satis est indigentiam denudasse/vulnusque medico detexisse. **V**olum peto ut treuge que publice sunt utiles/privatim quoque frugiferae sint quia nec publica sine privatibus sunt/nec sat est erarium civitatis vel principis habundare/mihi et domus private sint opulente/et scimia civium plena. **M**agnopere curandum est ut hec biennales inducie rate sint et stabiles/quonia si aut existimas aliquid pariet hec temporanea pars/ut melior possit haberi et longior. **N**am sicut ex peruo bello maius sequitur/sic ex breui pace gigni diuturnior potest. **M**ollificabuntur hoc biennio sicut putandum est truces animi/subibit iniuriarum obliuio/omercia inuicem habita familiaritates parient. **E**x quibus facile si sic diuine pietati placuerit vniuersalis concordia poterit inueniri/quod deus concedat. **N**unc res ecclesiasticas ingredior. **L**audas me quod in noxenbergen conuentu labores meos pro pace ecclesie et veritatis defensione sum positurus. **H**oc non me dignum laude sed indignum reprehensione facit/quia obnoxij sumus omnes qui christiano censemur nomine/matre nostram ecclesiam consolari/veritatem tue rixi christi vicarium honorare/et apostolice sedi reuerentiam atque obedientiam impetiri. **Q**ui seus agit dignus est obprobrio et anathemate/ac cum datham et abironem deglutiri a terra. **S**ed certe in scismate quod nunc

ecclesiam laefactat/hos decet potissime insurgere qui maiori auctori-
tate et potestate fruuntur Et hij maxime arguendi sunt si negligentes aut
desideres crescere malum sinunt/et vicus effundi amplius/Ne quidem et mei si
miles oportet hortari rogare instare et incessabili vocis tuba clamitare
ut princeps euigilet manuumque apponatur Quod ego pro mea virili non negligo
speroque si res non bene iuerit michi nichil esse imputandum quia nec cla-
uus nec temo in manu est mea Jam ibimus nozenbergam Nam rex et sui
fratres germanique et patruelis itineri se accingunt Puto quia circa io-
hannis festum exibimus austriam Quid secuturum sit nec dicere possum
nec opinari Tot enim capita sunt ut nichil difficile sit quod vaticinari
quo illa diuertant Quot homines tot sententiae Audio plura quam me tur-
bant Utinam sicut alias scripsi tua reuerendissima paternitas in die
ta fuisset/qua et scilio et auctoritate multum ad pacem valuisset Quicquid se-
quetur fortis animo tollerandum erit/quis non putet id optinere quod paucorum
perfidia et ambicio querit Sed tamen aduersus hos tua paternitas profuisset et
cum regia maiestate et principibus electoribus de passagio transigere potuisset Res
ardua et magna/magnos promotores desiderat/nec tot princeps in unum
conuenire queunt nisi facundia boni viri moneant/ Ipsi pro se princeps nunquam
ista somniant Nec fidem prebent hi quos non maxime auctoritatis velit persua-
dere Ego certe reuerendissime pater egregie quod scribis capio/nec derideo
cogitatus tuos ut suspicaris/sed probo laudoque/nec scio in qua re possis
utilius quam in hac insudare Quid enim vel honesti? vel sancti? est/quam non
christianum ampliare/quam fidem seminare catholicam/quam animas dyabolica
fraude deceptas ad lumen veritatis reducere Hoc est sane quod cardines de-
cet ecclesie/hoc est opus ecclesiastici viri/hoc dignitati tue precipue conuenit/ Sed
michi reuerendissime pater impossibile videtur tamen opus per litteras fieri Cum
atheniensem bello promoueretur/demostenes qui tunc exul erat non litteris quamuis scri-
bere facundissime sciret/sed lingua vniuersas grecie ciuitates in fauorem
patrie nouit Idem in tue reuerendissime paternitati gerendum videretur Suf-
ficienda legatio foret ad germanie gallie et britannie princeps Rogandus
rex noster ut sicuti regum primus est ita et belli principem se constitueret Scio
quia mineruam doceo sed non obest Magna res hungaria est/multos
vivos habet multasque vires Sed ad pellendum turchos/curopamque vin-
dicandam maiori potentia opus est Nec tu id inficiaris qui et germanos
concurrere cupis et ytalorum classem Sed michi non persuado tantam rem
per litteras posse moueri Ideo videre vellem reuerendissimam paternitatem tuam
principes nostros adire cum mandatis et bullis apostolicis et eorum qui consenti-
unt litteris/quo casu nedum de passagio greciam ex vnguibz mahu

meti sed aham quoq; liberandam speractm Nec volui dixisse cum venia
Commendo me tue paternitati reuerendissime Cesar tibi ⁊ virtuti tue
mirum in modum est affectus Deus secundet iter tuum et quod paras
opus Datum wienne xiiiiij may:

Commendat amici causam.

Eneas filius. S p d Magnifico et generoso domino gaspari
cancellario imperiali. Attulit tibi sicut opinor hartongus litte
ras nostras quibus magnope postulabam vt amiciu meū sermo
nē presbiteri missiueij regie maiestati commendares peticiunculā suā sup
vicariatu sancti michaelis pmouēdo Nichil epinde michi respōdisti/pu
to q̄a non supeditauit tps. Verū cū amici causa nō sit deserēda nisi ad
finem vsq; pducat. iterum atq; iterum p̄cor vt mei desiderij memoriā
habeas/et hanc vnā michi graciā impetres quia p magno munere suf
cipiā Ego nunc orationē vnā edidi que nouam papirū implet/quam
cū videris dices me tum tibi tum tuo germano officiosum esse Itaq; vo
go vt pro mercede illius sermonē michi promotum reddas/quia digna
est omnino hoc premio/meq; iudice multo maiori Ideo velis hanc pol
tulationē michi impetratā reddere/meq; super hoc cerciorare De me ve
ro quicquid fieri iusseris id fiet Intellexi apud te omnia esse precij gra
uoris ideo manebo hic q̄ diu non vocabor Que semp mea sentētia fuit
noue ciuitati wiennam esse preponendam/q̄q; caput iudeorum et mo
nachoz plus fit. Nec me nouus benedictinoy habitus huc bernardini
finit oblectare q̄uis fama est cruce aureā fore adiunctā que de collo au
iusq; monachi pendet Vale optime ⁊ nisi nozenbergen cura diete nimia
regem teq; grauat non nichil michi rescribe.

Dicit stephanum caccium aduocatum factum.

Eneas filius imperialis secretarij. Stephano caccio nouariēij iu
ris vtriusq; doctoz amico i mario S p d Laurentij rocella vir
pbus ⁊ tibi notus vt fert hera fortuna p familiā patriarche a
quilegieij dū ille in vltimis ageret apprehensus incarceratusq; fuit Ego
tum ppter amicitia tum ppter patriā tum q̄ iniuste detinēti eum vidi
pro sua liberatione laboraui/opinuiq; cancellario tamen et me fidei u
bete Hac de causa oportuit me ire ad regem qui est in noua ciuitate ab
hinc xx milibus passuum semotus Postq̄ illic fui acta re laurencij/tu
am aggressus sum Jamq; impetraui te regnum aduocatum fieri Nec
aliud restat nisi lras confici/quod faciam vt primum curia infimul erit

Nunc nequos quia sigillo carimus Tu te tamen scias aduocatum esse
et p regem libenti animo susceptū Namq; vt is de tuis virtutib; certi
or fact; est/stephan; inq; me rogat/et cū rogari a me par fuerat Cog
nosce ergo regis animū/z q̄a iam su; es causas eius suscipe omēdatas
Nam de aquilegien; et tridētina age; ecclā Vide ne q̄d fiat q̄d p̄ter ei;
sit mentē Cardinalis arelateñ cui rex scribit tibi aperiet quid sit opus
Ego tuas lrās curabo instantius expeditas ad te mittere Vale et apud
mercatores de albertis cura vt nunci; laurençij wtine redeat expeditus
Ex wienna xx junij. 1522.

Petit inhigne imperium regis anglie pro amico
Meas filiū; imperialis secretari; Reuerēdo patri ade de mulin
aplice sedis pthonotario ac serenissimi regis anglie secretario
S p d Tantū est inter nos terrarū maris montiū fluminūq;
vt raro inueniam q̄ ad te vel abs te veniant Sic fit vt nec tu meas lit
teras vt vellem crebras nec ego tuas videre possim Est michi hoc graue
Nam sumope q̄d rerū agas/q̄d ue fortunaz habeas scire cupio Nunc
cū lato; p̄sentium vie pbus ad te venturū se diceret hanc breuem epif
tolam statui ad te mittere Ex qua si non multa cognosces/tuum saltē
eneam bene valere cognosces Verum q̄a nulla pcticio amici causa refu
tanda est cū lrātus vie magna; virtute p̄ditus michael pullentor;hus
secretari; impialis n̄ amatissim; inhigne serenissimi p̄ncipis reg; vr̄ de
ferre cupiat sitq; hoc munere dignissim;/te p̄co: hortor obtestorq; vt
hoc tibi apud regiā maiestātē impetratū reddas/lrās michi trāsmitte s
regias per quas ei hoc ferre liceat Qd si feceris michi singularē opla
cenciā grām; oferes/et hominē dignissimū pmouebis/q̄ regie maiel
tati nō min; honoris p̄stabit/q̄ ipsa tibi maiestas decus afferat P̄cis
em̄ tales res illis omitti debere qui tueri earum honorificenciā possint/
sicut is est de quo tibi scribo Tu fat vt p̄ces mee sicut osueuerunt apud
te bene recepte efficacesq; sint Vale michiq; omnino rescribe In rebus
ecclē breui percipies q̄ maiestati impatorie mens extat Datū wienne
xxvi octobris Anno. 1522.

Agit gratias pro biblia tibi transmissa.
Meas filiū; secretari; impialis Domino iohāni tullzani viro
p̄stati S p d Procopi; eques bohēm; cui de rauēsteyn cogno;
est vie singularis modestie bibliam quā ex te cepi ad me
detulit Ago tibi grās ingentes Volumen namq; id est qd circumferri

commode possit. Precium vero minus fuit quā tanta scripturā meretur
fecisti ut amicum decet. Rem meam quasi tuam curasti. Pecuniam ego
statim proprio numerari quā eam tibi restituet. Nichil post est quod in hac
re dicere sit necessarium. Inter amicos namque prohibita est volūtas. Tu scis
qui sum/si quid est quod ex me velis iubere potes. Nunquā tuis optatibus me
repugnantē inuenies. Vidi quam scripsisti cancellario scedulā. In rebus
publicis is nunc abest in senā missus. Summā scriptorū tuorū quantum opus
fuit regie maiestati exposui. Ego suadeo tibi ut quisque consulat. Meminē
tamen persecutio quāuis maxima ex recto fidei tramite depellat. Venselaū
vestrum si quando vides meis verbis saluum iubeto/dicitoque nullum sa
cerdotum tanti esse ut calamum sumere dedigne. Vale et me ut soles
ama. Ex vienna. pp. nouemb. Anno. 1571.

Quadet pacem particularem vbi vniuersalis haberi
non potest et negat mendacijs vtendum esse.

Eneas filius P. p. d. Magnifico et generoso viro Gaspari Slick
imperiali cancellario/Leonardo Selsecker equiti nobili quā in Saxo
niam missus est verbosas litteras commendauit ex itinere ut
tue magnificentiē transmitteret. Tuncque singula scripta digna recen
sui/hue rem publicam huc priuatam tuam concernerent. Expro illas
in manus tuas delatum ita mihi iam delate fuerint. Non igitur que tunc
scripsi hoc loco repetam/ne sim verbosior ne dicam tediosior. Post hec
dum essem in aula regia casu comperi Franciscum Strasoldium insignē
equitem cuius obseruatissimus/percunctatus sum ex eo quid cum pan
cracio gestum esset. Is ait venturum se ad me relaturumque omnia ex or
dine. Sic actum est. Conuenit me homo in cancellaria/legationemque
suam et pancracij responsionem exposuit. Nec contentus hijs ut est vir
diligens et amicus/amici suscepto calamo lēas omnium rerum iudices
ad te ferēdas dictauit michique tradidit/quas cum priuatis transmittito. Nec
plura in hac dico quia ex francisco plenissimam instructionē recipies.
Solum consulo ut que pacis sunt amplectaris et consideres nequitiā tēpis.
Non enim ut volumus sed ut possumus viuendū est. Coaptāda est tēpi vita
nostra. Michi ex integro non videt hungaria nūc tēpis pacē habitura.
Quia si qua via est ut priuatim sit pax in bonis tuis id probo commendo
suadeo. Ex hungaria allate sunt apostolice littere que maiestati regie
et iohanni carnaial dicitur zebanē. Regales in hanc sententiā scripte fue
rūt Hungaros in armis esse/magnūque rursus turchorū rabiem exercitū
instituisse ut cladem priorū anno receptam vlciscantur. Regis ergo

officiam esse/cūctate ne q̄ ex germanie partibus impedimentum preste
tur hungaris qd̄ ex cepto queat eos itinere reuocare/ **I**d̄ si rex egerit/
loco subh̄dij recipiendū esse/q̄ in re tanta/tam vtili/tam sancta/tam ne
cessaria roman̄ p̄nceps p̄stare debet **N**ichil h̄ijs resposū est/**A**d ioh̄ā
nem sue lr̄e p̄ gūdonē duplamatariū transmissē sunt **T**abellari⁹ qui ex
hungaria venit ait in festo diui nicolai ouentū regni apud albam rega
lem esse habendū **P**enturūq; illuc polonie regem vt est hominū auda
cia affirmauit/**M**ira res h̄ tanto tempore vel mors vel vita vni⁹ hominis
ignozari potest **Q**uibusdā mentiri vtile est dum sic se exaltant **F**lozē
tinoz puerbiū est/dum bella vigent vtendū esse mēdacijs **Q**d palati
nus noster nō negligit/ **S**unt om̄s puillamimes vicioh̄ p̄h̄di sceles
ti q̄ se mendacio poti⁹ q̄ veritate defendūt **S**ocrates in iudicio reus mo
ri poti⁹ voluit q̄ falsitatis plena eschimis oratione liberari **A**biecte con
ditionis est homo qui ne quā dignitatis vel fortunatum amittat ad
mendacia confugit/**V**ic fortis et bonus nunq̄ timet dicere fateriq; rex
Smittito ista viuiana nostra in iudicio est **S**tra bartholomeū xronen
sem/cuius causa plurimū vacillat **E**t h̄ refutato impiali iudicio austrie
tribunal nacta sit/qd̄ forsitā sibi in damnū verget **C**onfessa iam est h̄
se plurima que fuerūt brunozij obtinuisse/q̄ illa ex mariti successione
ad se venisse ostenderet **E**go sibi compacioz quam video vndiq; spoliari
Ded magis bartholomeo faueo q̄ suam amittere pecuniam iniquum
esse credo/cui omnino/nichil est et sorozem habet annis nubilem ⁊ for
ma pulchram **I**udicium crastina die habendum est **E**go multum h̄orta
tus sum ad concordiam/vt femina inclinaret/sed durioz est ad amāte **C**re
do spem victorie sibi datam esse/sed faciet coacta qd̄ volūtarie recusauit
Procopius ex bohemia reuersus est/omnia illic esse turbida refert **L**it
teras tuas sibi restitui **M**aynardus de noua domo huc venturus est sed
credo incassum **I**llustris conthozalis tua apud hiezesteyn bene valet
Potuisti audiuisse quomodo apud fr̄ihugam nuncijs germani tui ny
colaus interceptus fuit/et cū iuramentis obligatoijs relaxatus **I**dem
factū est hic wienne/nuncio aduersarij q̄ p̄cessus apud multas huius
vrbis eccl̄as publicauit **N**am omniū rerum vicissitudo est **E**t qua mē
sura vtimur in alios/eadem ergo nos vti fas est **S**cripsi magnificen
cie tue/wolfgango vt mandares ne pecunias meas retineret **H**abebit
enim modum vti spero et satisfaciendi michi ⁊ reseruandi tibi bonam
partem **E**go tamen quas recepi pecunias nō denegabo in vsum cancel
larie si opus fuerit **A**lia nunc scribenda non occurrunt / **C**ommen
do me tue magnificentie et tuis collegis / **I**udouicum et vlticum

iureo saluam esse cum omni familia tua/iussibus tuis obedire paratus
Ex wienna ipso die clementis Anno. 1227.

De sepulchro patauenſis episcopi

Eneas filius imperialis secretarius **S**p d Reuerendissimo in
xp̄isto patri & illustri principi leonardo episcopo patauenſi Ba
silicam diui stephani prothomartiris cui preſides in vrbe tua
patauenſi cum nuper intrassem mirarerq; veterum sepulchra/ Nichil in
quit magnificus gaspar cancellarius adhuc vidisti moderni inspecta
dus est lapis/ Dequentiq; die cum viri prestantes aduenissent filue
ter chiemenſis episcopus ac iohannes magister regie camere/ tu illos cu
cancellario postq; solemmiter recreaueras vt lapidem cerneſet addux
isti/ Nec dedignatus es me quoq; inter spectatores vocare/ Vidi ergo
mirificum marmor quod tam subtili ingenio sculptum erat vt vel fidie
vel p̄cipitelis opus videri potuerit Nec meo iudicio qui tamen roma
nas statuas contemplatus sum/ alciouis edificij quicquid huic operi po
teat adiungi Vera illic tua iacebat ymago Job in vtroq; latere erat in
sculptus Duper pectus tue ymaginis crucifixus reſidebat In infulis q̄
q; circa beatam virginem bis tua effigies cernebatur Ad pedes tuos
duos leones tam viuus similes vt terrorem ingererent aspicientibus
Angeli vndiq; quasi volantes astabant Inſignia tum tue ecclesie in
plerisq; locis viſebantur/ Laudauit ergo te mirum inmodum qui et si
altum tenes dignitatis gradum/ multasq; possides opes non tamen te
esse hominem obliuisceris. Sed quod est hominis sapientis et morta
lem te nosti & de morte sedulo cogitas Quo fit vt te non nisi iustum iu
dicare possim Nam qui viuendo moriturum se continuo meditatur/ is
proculdubio et vitam ducit meliorem & cum dies obitus adest minus
angitur/ quia preuisa iacula sicut gregorius inquit/ minus nocent Et
facile contemnit huius mundi blandicias & inquinamenta refugit qui
se semper cogitat moriturum Vnum tamen in tuo sepulchro defuit/ q̄a
nō erat illic epythasium te et tuis virtutibus dignum Volui igit sup
plere defectum edidiq; nonnullos elegos/ que si placebunt in aliqua
ex lapidibus sarcofagi tui parte poterunt insculpi/ et ad posteritatis
deduci memoriam vt non solum presentes sed etiam futuri populi qua
lis prelatus fueris et q̄ ecclesie vtilis recognoscant/ Et qui tibi succe
dent non locum duntaxat sed et virtutes tuas habere procurent Dicta
ui p̄terea p̄ hos dies epistolā quādam quam vsq; romā mittere statui
ad campisium philosphum elegantem amicum optimum meum In

qua de tuis artibus ac magnificis edificijs mentionem feci **M**am tibi nunc edo vt si quid emendandum sit prius iudices q̄ tabellario confignem quem propedine sum habiturus **V**ale optime ⁊ fac q̄ tuus enneas si fas est dicere tuissimus sit **E**x urbe tua patauie ꝑ kl̄ iulij Anno. 1552

Exponit quo pacto episcopus patauen̄ fredericum cesarem honorauit.

Eneas filius imperialis secretarius **A**pud Johanni campisio prestanti philosopho et amico veraci **I**ubet lex amicitie omnia inter amicos esse communia siue modesta siue iocunda que contigerunt **T**e hec philosophia iam dudum et a teneris vt aiunt vnguiculis edocuit/ideo non agam hoc pluribus sed ad rem veniam **M**agna michi per hos dies oblata voluptas est/ad cuius plenitudinem sola tui presentia defuit que michi omne gaudium solidius reddidisset **S**ed cōmunicabo tibi litteris quod verbis nequeo/q̄uis et calamus impotens est omnia referre **A**udi tamen et voluptatis mee porciunculam recipe **I**fui nuxer apud wiennam plurimum mestus quia cesarem nostrum res tum ecclesie/tum imperij timebam negligere **N**am quod dictum ⁊ scriptum fuerat de conuentu noerenbergen̄ videbam quodammodo potergari **D**ed aduenerunt mox regia mandata que nos sequi regem iubebant quoniam is die iouis ix̄ iulij ex noua ciuitate recesserat iter suum versus noerenbergam continuaturus/**L**etati omnes hoc nuncio sumus **E**go cum magnifico cancellario gaspere tui amante regiam maiestatem biduo sum secutus **D**ost cum rex oppidum suum quoddam extra viam positum visere vellet/nos anasum perrexiimus vbi olim ecclesia metropolitana flozuit laureacensis dicta **I**fuit enim laureatum urbs ad modum insignis in ampla camporum planicie/et super flumē quod etiam anasum vocitant **D**ed postq̄ achilla rex hunorum urbem hanc deleuit vbi arx erat oppidum ex nomine fluminis restructum est **S**edes vero metropolitana in saltzburgam translata **H**ic vna nocte conledim? **P**ostera die cum duo miliaria trutthonica confecissemus/nemus supra collem transiuimus/castellum conspiciamus ecclesie patauen̄ quod alij aporum planicierum montem appellant **I**bi platus insignis rehidebat leonardus episcopus patauen̄ qui suscepturus regem illic obuiam venerat **T**u hominem nosti **N**am et hic wiennae fuit cum tu cardinalem sancti angeli secutus regiam maiestatem iam annus est visitasti vic elegantis stature blandi colloquij/ingenij prudentis ac liberalis qui primum in concilio regio locum tenet **H**ic vbi ex alta speula cancella

riū vidit aduentem mare stallum suum obuiam destinauit qui nos ad
secretam viam deduceret In publicis autem diuersorijis p̄ceptum erat
ne quid nobis venundaretur vel ad hominum vel equorū vsū Et quia
dispensator cancellarij p̄uenerat iamq; xp̄inā armauerat omnia ius
sit eripi Nec vnū ex familia nostra passus est extra arcē esse sed equis
etiā pabula ministrauit qd vberū triduo factū est Venim? igit̄ ad ei?
aspectū Postq̄ hic diuina pegerat Non tam letus herculem suscepit
euander aut achestes anchisen q̄ hic nostrū cancellariū Nam et illum
et nos singulos blando vultu et alacribus oculis ad se recepit modesto
q; risu quoslibet amplebatur ac dulcissimis verbis consalutabat et
vt quilibet valeret p̄cunctabat Nec nos vtī seruos qd nō erat impar
sed vt filios vel fratres p̄tractabat Nemo crede michi est iohānes amā
tissime q̄ vnq̄ viderim tam benignus atq; human? in suos hospites/
tam magnific? in edificijs/ tam splendid? in ciuijs/ tam largus erga
p̄sonas miserabiles/ tam equus in subditos/ tam iustus in omnes q̄ is
tum prelatū accepi Hospitalitatē magnificentiā ac liberalitatē ego ipse
sum contemplanus Neq; hic sicut pleriq; bona ecclesie inter necessarios
partitur/ aut in alios inlaudabiles vsus auertit/ Sed elargit̄ paupe
ribus xpi q̄ plurima Nec p̄nceps est hys in partib; ante cuius hostiū
plures pascant̄ inopes Taceo elemosinas quas clanculum facit Nam
et comitibus et baronibus nonnullis occulte subuenit/ quos vota fortu
ne instabilis precipitauit Patet p̄terea dom? eius p̄claris semp hos
pitibus Et licet ea resistentia quam sibi albertus austrie dux fecit qui
postea rex hungarie bohemie ac romanorū fuit in octuaginta milibus
aureorū suam ecclesiam damnicauit/ hic tamen postea q̄ pacem nac
tus est in edificijs tum castroꝝ tum ecclesiarū reparandis septem et vi
ginti milia florenorū exposuit In redimendis autem senibus ac p̄dijs
pignore datis tria et viginti milia Utinam tales prelatos tridentina
sortita fuisset ecclesia/ Sed quid ego ista commemoro/ sequar quod ce
pi Erat iam prandium opiparis epulis appositum Ascendimus aulam
ibiq; iuxta fenestram quam leuis aulta perflabat consedimus Primus
erat episcopus/ secundus cancellarius/ tertius illustris comes octaber
gen?/ quartus prepositus frisingen? vir et nobili loco natus et iuris inter
pres Sed nec michi vltim? locus in tam sublimi mēsa negat? est Cre
do me alienigenā honorare voluerunt Nichil laucius illa quadra fuit
nec tam florentes epulas metellus questor̄ hispani dicitur habuif
se/ nec tam exquisita ferula crispinus aut apicius et alij romani
vozabant **P**ostq̄ abrogatis cibarioꝝ legibus p̄sca siuertas

lupu cessit maligno/mos germanorum est pisces carnibus admiscere/
nec felix putat qui tantum carnibus vescitur. Suauissimi igitur fuerunt
pisces appositi quos tum danubius propinquus/tum trauna preterlabes
administrabat. Nescio quem accipenserem laudat antiqui quas ue mure
nas. Ego inter edendum sepe recordatus sum eius que aristoteles dicit collu
gruis optauisse ut quod maxima ciborum voluptate proueret. Inter carnes
autem ardeam comedimus turdos altiles olices ceruum aprium leporem omit
to reliqua. Nec dum hec legis saluam in labia deducas/mundatosque de
tes lactuca fatiges. Inter alias autem voluptates iocundissimum erat
seruatas per hyemem glacies in feruenti estu mense apponi vnaque il
lis reddi frigidiora. Quid tibi de urbanitate faceris miroque dicendi
lepore huius prelati satis potuerim dicere. Sunt nonnulli qui hospi
tes quasi verecundia coacti vocitant omnemque moerum dinumerant. Ac
cum agnum lacerari dentibus cernunt non minus tristat quam si propria membra
mandarentur. At hic preful tunc dolebat tunc increpabat hospites cum
cessare videbat. Nec quod edilia ponerentur sed quod non essent quere
batur. Quod si ut dicimus nobilitat multum frons generosa daps/quid
tunc dicemus cum laute mense copiosisque apparatibus et vultus leti
et verba gratissima adiungunt. Postquam vero exempta fames epulis men
seque remote sunt/ducit nos pontifex per castrum locaque singula mon
strat. litum ostendit et quicquid est laudabile in aperto facit. Prebe au
res paululum/locum tibi describam ut cum legeris exhilarari etiam
possis. Castellum hoc in ea terra est que inter bauariam et austria iam
cet marcionatus anahi. Quidam volunt hanc esse portionem austriae
postquam ibi ducatus erectus est. Dedit autem castellum in rupe tramie
cui ab oriente austria/et ab occidente bauaria. Bozeam sibi bohemia pre
bet austrum hiria. Trauna fluius est mire perspicuitatis qui ex alpibus
hirie precipitatus quosdam lacus efficit. Exinde per quinquaginta milia
passuum discurrens/planciemque peramenam secans non longe ab
hoc castello fertur in histrum. Habet hic annis miri saporis pisces.
Nec scio an auius feracior sit. De aph iam tibi cursum eius qui admo
dum breuis est. Ius in eo piscandi multorum est. Patauensis ecclesia
xij. habet piscatores/quorum quilibet tres ministros secum ducit. Dux
austriae quatuor. Comes de scaumberga totidem. Dominus walsee pre
positus sancti floziani. Domini de trauna et de lichtenstepn totidem
qui pro libitu suo piscantur ac familias suas nutriunt. Preter has
tamen qui in horum manus pisces adueniunt ad theolonium hu
ius oppidi quadraginta piscium modij quotannis dicuntur ex hijs

qui ad mensuram venundant. Nam grandiusculi numeratim venduntur. Radius autem permagna mensura est et vltta q̄ reputes capax. Quid plura. Nusq̄ terram aut arenam iuxta hoc flumen effodies q̄n aqua interrescente mox pisces inuenias. Hoc q̄admodum vides ad ornamentum castelli lociq̄ voluptatem plurimum conducit. Sed adhibe amplius te michi totumq̄ intueri melius. Michi si castrum aliquod datur inhabitandum vbi ad recreationem viuere velim hoc potissimum placeret. Quid em̄ est ad plenam letiam necessariū qd̄ hic desiderare. Fartoz non esse hic vineeta seu oliueta/non ficus non cedros/non poma punica et alia quedā que apud ytalos habentur oplurima. Sed vna hic ex austria q̄ gratissima perferunt amica nature/gustuiq̄ suauia q̄ nos in prandio affatim bibim? Nec ex atheni desunt aut ex tergesto/ quia vbi pecunia est illuc et vna vehunt. Q̄ si desunt racemi et cum sicibus melones/sunt pica et poma admodum gustui sapida/sunt cerasa multi modi generis. Est aer saluberrimus/Ventulus suauis. Si nudus incesseris si os aperueris/si ventrem ostenderis et q̄tumuis flantis aure preceperis/nichil exinde leberis. Cum estus est q̄tumuis alibi maximus semper in castro flatus respirat amenus. Prospectus illinc ad nouem decem ue treuthonica miliaria protenditur. Videntur montes nemora fluuij campi colles culti/vireta iocunda. Hinc trauna currit illic hystee prolabitur. Prata q̄ plurima videntia cum tempus fert circumspiciuntur. Pomeria circa castella tria sunt. Duo altissimis communita foueis/nec vctibus omnino nuda vbi stationes habentur vmbraacula contra solem aptissima. Si piscare velis aque in oculis sunt. Si aucupari sepes q̄ plurime auiculis referte circumstant. Si tibi venatio placet vix ad mille passus silue distant/quarum vis ferarum genere plene. Est in colle proximo nemus vmbrosus altissimis quercibus septum quod fouea sepsq̄ cingit in modum porci seu leporarij. Vbi q̄ plurime fere coneluse sunt. Illic etiam nisi sunt q̄ plures quos in arboribus humana diligentia ad orbeozum vsum custodit/que ibi porrectis cibis nutriuntur. In planicie feraces sunt agri tantum frumenti filiginisq̄ reddētes/vt ex eo qd̄ superest castro munito facile possit vinū oparari. Nec foris sunt. Nunc arcem ipsam intēri? aspice. Est vt dixi sup alta rupe constructum castellum ex tribus partibus ex planicie sursum erectum ac sua natura defensum. Pars quarta duplicem habet foueam/pontemq̄ duplicem. Profunditas fouearum altissima est. In hac parte turris est in celum tendens vndiq̄ propugnaculis communita. In cuius summitate custos celsidet qui cornu tuba perpetue clamitat.

Interdum et rusticam musam exagitat. Murus cancelli vndiq; duplex est/et in pleriq; locis triplex. In medio vero platea est arcularis. Vbi q; fons amenissimus statuit ac per fistulas ereas bis sex/aquam propinat. Fontis ambitus marmoreus est. Inter columnas mediū est tabernaculum qd desuper eminent ereum mirifice structum vt elcanozis opus diuidices aut policleti cuius fabrica trecentis et mille aureis empta est. Septem circum pice ac frondose vlmī tendunt in celum que vmbriā gratissimā reddūt. Cena dum estus est in cancellis apud hūc fontē pascuntur. Pisces ex fluminib; in fonte tanq̄ in viuario reseruant. Ac dum sedes in prandio capi pisces et in coquinam deferri cernis/quos euestigio cotos manducas. Est et alius fons lapideus dulces et perlucidas aquas effundens. Tertius in coquina est cuius cannule limphas in quaslibet ollas igni admotas inferunt. Est preterea huius castri mitum priuilegium siue consuetudo/ruricule qui circum habitāt obnoxij sunt queuis necessaria ad vsum castri p̄bere/exceptis hijs que maiorū habent sumpus. Dant caseum butirum lac lignū et fenum ad cloacas oportunū/gratis mandāt domū/ligna scindunt/discos mensarū exhibent/scutellas et cacabos lauant. Post hec capellam vidimus ad diuinum cultum perornatam vbi tres are consecrate sunt. In ambitu superiori post aulam maiorem habitatio regi parata erat vbi hec loca notauī/stufa vna tapetibus ornata et attrebatensibus pannis/camera perampla vbi et lectus aureis ornamentis et apparatu regio relucebat. Ex qua et fenestra quedam in capellam prebebat intuitum. Erat et studiolum perpulchrum. Rursusq; alia camera propinqua post habitaculum extra murum castri pontibus sustentatū vndiq; patulum in occiduum et septentrionē meridianumq; solem respiciens vbi semp̄ aura suavis respirat cum alibi feruidus estus sentitur. Exinde aditus per pontes in alteram fertur camerā que extra murum trabibus sustentata est/et orientē arcuū et occidū solem intuet/quam marecallus regius inhabitat. Secundū locū dux sigismundus obtinuit qui et aulam et stufam et thalamū in minorū cultu q̄ rex habuit. Ipse sibi p̄tifer cancellariū seruauit. Vbi rursus alia mansio suis membris ad vsum principis erat ornata cancellario ppulchrū thalamū in alta turri et sub eo vltimo regis conciliario/locum castri qui respicit orientem meridianumq; solem p̄fectus arcis cū diuge ac nōnullis nobilib; dominab; occupauit. Nam et ibi māñones q̄ plures fuerē tum ample tum decore cellaria sub castro perampla et stabula multa. Inter castellum et flumē traunam villa quedam fuit aperta quā hic pontifex breui tempe cinxit et ad incolentium

cutelam armauit/atq; hijs in locis romanoꝝ regem et sigismundum
austrie duceꝝ suscepit/honorauiť/pauiť/atq; omnē equitatuꝝ peditatuꝝq;
recreauit Neq; otentus hijs sumptibꝝ rursus cū rex linchiã pꝛepisť cū
cācellatio viam pꝛipuit ac patauię apud regiam maiestatem mansit Est
autē patauia pꝛelara diuesq; ciuitas inter danubiũ euoꝝ sita quā pisci
cesares eccle tradiderũt Danubius ex montibus sueuie venit Eius ex
alpiibus que germaniam ab ytaliam disternat/atq; hoc in loco mix
tus danubio nomen amittit/Debs ipsa in longum tenditur nec mag
no negocio formam insule susciperet/si quis ab eo foueam in danubi
um duceret Nec em̄ quingenti passus sunt ex vna in alteram aquam
Dup euo pons est ligneus q̄ sexdecim habet arcus et ciuitatis partē q̄
trans flumē est ciuitati maiori iungit Est ⁊ alius pons sup danubiũ
p quē via est ad montes q̄ bohemiã respiciũt Post hos montes fluiũ
alius niger admodum plabiē q̄ ex bohemia veniens oppidulum iudeoꝝ
et tertiã patauię partē diuidens sub castro presulis danubio quasi ex
opposito euo se immiscet Itaq; tria flumina vno in loco iunguntur Ac
pꝛterea locum istum quidam verbo ytalico passum hoc est transitum vo
citant Nam ⁊ per hunc locum merces ytalie in bohemiã ferebantur/
Et superiores teuthonici austriam vel hungariam petebant sicut et ho
die fieri videmus In medio vrbis templum est diui stephani primi
martiris huius episcopatus patrie egregie ceptum sed nondum per
fectum Chœus hic admodum pulcher edificatur Sed quia parce mi
nis tum ciuitas tum capitulum ad fabricam conferebat/leonardus
episcopꝝ magnam pecuniam ad hoc opus dedit/Adcoꝝ iam celeriter
edificatur/vt quadriennio putetur ex integro perfici posse Apud hoc
templum ebes episcopi sunt ad eam partem que respicit euum tum ca
pacissime tum splendissime In quibꝝ fredericũ cesarem ac sigismun
dum duceꝝ aptissime collocauit Esset iam admodũ longa ep̄la si tibi
om̄s edium ptes vellem describere/si vel capelle reliquias sanctas vel au
ros pannos q̄bus vndiq; muri vestiri erāt ostēdere otenderē Nescio q̄s
pꝛnceps non se hijs edibus egregie habitare putaret Ego et regibus ⁊
cesaribus/atq; ip̄is ecclesie romane summis pastoribus commenda
tissima vel conuenientissima hec palacia iudicaerim Nisi q̄s forsitan
hussitay more nimũ sumptuosa hec sacerdotibꝝ existinauerit S; nec
hic solum habitacula regibꝝ digna sunt Trans danubiũ due quoq;
sunt arces ep̄i/altera in summo montis cacumine/altera in radicibus
apud aquas vbi danubiꝝ et niger bohemie fluius q̄ etiam fert vno
nes coniunguntur Est ad sublimioreꝝ arcem grandis ascensus atq;

difficilis que tantum ex vno angulo potest oppugnari Sed tot ibi munitiones addite sunt tam muroꝝum q̄ fouearum vt expugnari posse nulla vi hominum videatur/ Ibi et aule sunt ⁊ camere splendorissime quas qui viderit nec ornacius aliquid nec municius vsq̄ esse putauerit At vbi descenderis in arcem que infra iacet ornatum maiorem videbis/ testudinatatas cameras et aulas q̄ plures/lectos ad regium cultum stratos/ Mirari ergo potius q̄ commendare potui/ Sunt meo iudicio trathonici mirabiles mathematici/omnesq̄ gentes in architectura superant At hic episcopus precipuus est huc suapte natura in hoc inclinatus/huc peritissimis magistris edoctus Vidi ego q̄ plurimas arcetum apud ytalos tum apud alias gentes/ Sed et ille vel ad bellum sustinendum constructe vel ad voluptatem parate fuerunt Has vero leonardus episcopus ad vtraniq̄ rem miro artificio coaptauit/ ita vt nec ad iocunditatem nec ad tutelam vltterius quicq̄ desideret Que omnia cancellario et michi ostensa fuerunt dum patauie regem opperiremur Venit autem rex die lune cum sigismundo duce p̄ij kl iulias/triduoq̄ mansit quem patauen̄ episcopus cum omni familia tam copiose q̄ splendoris pauit Nec aliquem vel principem vel priuatum hominem qui curiam sequeretur passus est patauie obulum exponere Cunctis ipse sumptus q̄ liberalissime prebuit Si qui fuerunt qui verecundia ducti nolent feracula petere/illis vsq̄ in domum vbertim edilia mittebantur et vna/ Nec potuit aliquis cibum mordere qui non ex epi coquina venisset Cum rex moneret episcopum ne tantis se sumptibus honoraret/ tace inquit rex/ nolo cum hac vita migrauero patronus meus me arguat stephanus/ qui scit hec bona sibi per tuos añcessores elargita/ digneq̄ tibi ex illis honorem impendi/ Ministri preterea esculenta et poculenta/ equozumq̄ pabula tam voluntarie exhibebant/ vt tunc se q̄ maxime lucrari putarent/ cum effusius dispensarent Ego mi iohannes non potui dum ista cernerem non letari/ Videbar videre p̄iscos illos et admirabiles viros quos tantopere commendat antiquitas/ sicut de seneca scribunt p̄isoneq̄ gneo et cotta quibus ⁊ titulis et fastibus maior fuit donandi gloria Fortinet deus hunc presulem vitamq̄ comicis prebeat et annos nestozis / Sapientiam autem eam sibi vsq̄ in finem vite prestat quam modo habet Nam et si multos sub se populos tenet et castella vltra triginta possidet/ et dyoccesim ad trecenta milia passuum extensam a ratispona prope vsq̄ in posonium quod est hungarie oppidum regnat/ tanta eius tamen est prudentia singularisq̄ virtus vt nichil dubium sit sub eius gubernatione

prestantissimam hanc eccliam tam in spiritalibus q̄ in tpalibus p̄spera
ri/Vale campisi optime et huius clarissimi vici laudes reuerendissimo dño
tuo meoq̄ cardinali tarentino et ceteris romane curie senatoribus expo
ne/quis tarentin? ipse prelatu hunc et noscat et amet Ex patavia decio
kl Julias Anno 1222.

Commendat amici et suorum familiarium causas.

Eneas filius? Dp d Magnifico dño gasperi slick imperiali can
cellario/ Insigne lratum militie p̄cipiu rauenssteyn q̄ti faciam
quaõq̄ amē mltis signis potuisti intelligere Is nūc eccliam bu
donicē germano suo offerri petit Eps ali? bohē? dicit eā sibi p̄missaz
Michi stat hunc ep̄m nō vacaturā s̄ vacante impetrasse Et q̄a tūc nō
vacauit vana fuit ei? impetratio/Potestq̄ regia maiestas vt vult inde
disponere Consulci? videē p̄cipij fratē q̄ illum ep̄m p̄moueri Multa
sentio q̄ scriptis nolo committere Tu amas p̄cipium et ab eo amaris/
ideo nō expedit me mltā dicere Si q̄d tamen p̄ces mee valere p̄ eo pos
sunt/scito omni conatu et integro corde ip̄ius me omodum cupere Nos
ps noster vellet ad te p̄fici tuoq̄ auxilio p̄sentiam regis habere/si sal
tem triduo in noua ciuitate rex sit mansurus Q̄ si huc venturus sit ex
spectabile eius aduentus Tu velis me quid fieri debeat instructū face
re Dum tergesti essem preterita hyeme exposui maiestati regie inanes
fuisse quas p̄ medium tuum p̄ meis familiaribus regias preces impetra
ueram q̄a non essent vere collaciones Pecijq̄ alias preces/si locus va
cans reperiretur Annuit rex p̄sente wilhelmo tam p̄thonotario Nunc
dicit michi iacobus locū esse vacuum quem in scedula tibi significo Pe
to vt p̄mittas p̄ iohanne familiari meo ad collacionem istam preces
expediti/quia ex hoc magnum me beneficium recepisse putabo/quis
tot sint tua erga me merita vt flere potius q̄ amplius petere debeam
Sed facio sicut rustici qui postq̄ vident se non posse obligationibus sa
tisfacere/curant vt obligationes ip̄se q̄maxime sint/Domini quoq̄ id
solent querere vt seruos suos q̄obligatissimos habeant Vale et me tu
um tuissimum facito Ex wienna die secunda Junij Anno domini Mil
lesimo.cccc.pliij.

Commendat nouelle negocium.

Eneas filius? D plurimam dicit Magnifico domino gasperi
slick imperiali cancellario Guido tabellarius apostolice sedis
ad me hodie venit/litterasq̄ michi ex roma reddidit iohannis

campisij et petri nozetani qui michi ex tota humani generis societate sunt amicissimi **H**ij venerabilem et ornatissimum virum bartholomeum conatellam secretarium et cubicularium apostolicum magnopere commendant Utque res suas iuueni non suadent tantum sed cogunt/quale negocium sit non scio **S**ed id magnificentie tue scribitur tum per eundem bartholomeum tum per alios audio illum tui germani causam toto conatu promouisse dum res ecclesie frisingensium rome tractabatur/ Aliunt preterea hunc esse apud summum pontificem magno loco/virumque et litteris et virtutibus ornatum **Q**uibus ex rebus si quid apud te roboris meo inest precibus peto rogo et supplex oro vt rem huius vici expeditam reddas si modo est que possit impetrari **N**am et gratiam reddes homini bene merito/et amicis meis qui tui sunt serui plus complacebis quam si montes auri reddideris/ **D**ic eos in hanc rem affectos videro **T**uum est morem seruare vetustum qui felicitatem tuam soles in acquirendis amicitijs collocare **R**ecessum regis suumque transitum sicut iussisti et hamistoni et ceteris socijs significavi **H**eboldus in balneis est/hospes dubius est venturus ne ad te sit/ego dissuasi quia et tu huc venturus es **V**ale optime **E**x vienna die tertia Junij Anno domini **M**illeesimo.cccc.xliij.

Congratulatur episcopo nouiter assumpto et qualiter viuat admonet.

Eneas filius imperialis secretarius **D**e p d Reuerendo patri et claro principi domino iohanni de aich electo episcopo fecisti benigne pater optime quod in litteris tuis quas huc ad amicos misisti de tuo successu mei quoque memoriam habuisti **N**ec enim eneam tuam que tibi obuenerat bona ignorare uoluisti quam sciebas tuo gaudio solide gauisurum **E**go igitur vir prestantissime gratias in primis optimo et maximo deo refero qui te dignis honoribus excoluit **P**ost hoc laudo magnopere capitulum tuum/singulosque canonicos qui sue prouisionem ecclesie non ut plerique faciunt indoctos imperitos inperitos in ecclesie assumunt/sed te virum scientia iuris et omnium litterarum pericia clarum/in rebus agendis diu versatum/apud principes etiam singulari solertia predictum elegerunt **U**tinam horum exemplum et alij sequerentur **N**empe non sic laycorum impressionibus ecclesie terrerentur si earum gubernacula apud eos essent quos studere sapientie contigisset **P**ostremo tibi admodum regretatioe qui factus maior non despicias me minorem ut plerumque fieri solet **N**os enim hominum est ut que infra sunt semper contemnunt

Hinc vulgo prouerbiū est: Societas hominum dirimī quociens ali-
um aliū dignitate vel opib⁹ excedere cepit. Sed ista inter plebs stin-
gunt qui non in virtute sed vtilitate omnem vite rationem ponunt. Vi-
ri autem boni et virtutis amatores vt magis eleuantur eo magis ami-
corum meminerunt. Nec enim africanus iunior lelij vnq̄ oblitus est
aut eum peruifecit quous ipse duos consulatus cum summo populi deli-
derio suscepit: ille vero candidatus ex petitione deiectus fuerit. Nec pe-
ritheus architam neglexit quous ipse fortunatus: ille vero captiuus es-
set sed libertatem amico impetrauit. Amicitia namq; que inter virtuo-
sos est nec varietate fortune: nec tempore diminuit. Ita inter nos esse
video bonitate tua. Quia licet iam inter antistites ecclesiarum et seculi
principes sublimatus sis: qui modo priuatus fuisti: non tamē mei memoriā
ponis. Sed inter varias occupationes que in principijs dignitatum adep-
tarum euenire solent: inter magnas curas interq; diuersos strepit⁹ de
me scribere non neglexisti. Iudicium est hoc michi maximum firmam es-
se stabilem perpetuam et immortalē benignolentiā nostrā. Verū p̄sul amā-
tissime quous ego michi gaudeo quod annuū honorib⁹ auctum et in sublimi
positum video tibi tamen an gaudere deo hereo. Nam tuam dignitatē
tuasq; diuicias: multe cure multe anxietates multi metus sequentur.
Nec enim augeri opes possunt quā et laudes crescant. Omnis potentia
subiecta est inuidiē. Qui ep̄s est in specula sedet: omniq; oculos in se cō-
uersos habet. Si bene facit: fecisse debitum dicitur: si male linguis om-
niū carpit. Adde quod nemo tam sancte viuere potest quā aliqui se offensos
putēt. Nichil est michi crede in hac vita mortali durius quā pontificatū ge-
rere. In quo si deo places hominib⁹ displices. Peruicere medium ardu-
um est. Ut autem sit nauigandum est hoc pelagus: pro salute omniū seruic-
dum est rei publice. Nec em̄ nobis nati sum⁹: vt plato dicebat: sed ort⁹
nostri partē amici partem patrie vendicant. Ego autē addo partē quo-
q; debere ecclesie. Et si nos totos obligatos sibi dixerim que nos pro p̄sto
regenerauit non errauerim. Exinde cum te intus et in cute nouerim mo-
detationemq; tui animi sciam: nullū mihi dubium est quā tuus honor
perpetuo duret: cū tua sit virtus eterna. Et quā magistratus virū ostendit
vt bias inquit in hoc pontificio tuo prestantes animi dotes que latebant
manifestabis. Sed omnia hec cum labore multo diuersisq; anxietatib⁹
facies. In omnibus hijs tamen moneo te precor obtestor ne magis po-
pulo quā tibi viuere studeas. Metire tempus tuum: et aliud rei publice
tribue: aliud tibi retine. Relaxa nonnunq; curas: animumq; oblecta.
Incipio leuiusq; de quibus supra memini: quous magni essent vici:

et rem publicam suis ingenijs ac studijs sustinetent / nonnunq̄ tamen
in laurentem agrum exeuntes sic se ocio quietiq; dabant vt conchas
ymbelicosq; legentes ad magnam diei partem iactu lapillorum oblec
tarentur **O**portet sic agere michi crede presul insignis **N**am qui semper
seria tractat q̄uis non est mortuus tamen viuens moritur **T**u ergo
qui iam maximam dignitatem adeptus es / effice ne te maḡ dignitas
possideat / q̄ tu illam in potestate habeas **M**ulti sunt modi quibus a
nimus relaxatur **I**nterdum libris indulgendum / interdum venatibus
non prohibitis ac piscationibus / **M**ulti sunt modi menti secessus **C**ura
vt fideles comites habeas cum quibus non aliter q̄ tecum ipse lo
quaris **I**nter omnia hominum oblectamenta / nulla maior voluptas
est / nulla iocundior / nulla securior q̄ cum fideles amici inuicem coeunt /
Deniq; ita est nullius boni vt seneca dicit sine socio iocunda possessio
est / **Q**uot quis maior est q̄to dicioz / q̄to potentioz tanto fideli amico
magis indiget **T**ibi hec pluribus verbis dico q̄ opus sit **T**u hoc par
tim legendo / partim inter homines viuendo didicisti **F**ac ergo vti op̄
scis **E**go michi iph congratulor q̄ te sic sublimatum audio **D**erispetram
tibi nuper de miseria curialium longam epistolam / sed tu iam in eo sta
tu es vt hijs scriptis non indigeas **C**urabo tamen vt epistolam vide
as **N**am q̄to maiores sunt illorum anxietates qui principibus serui
entes tedia subeunt curiarum / tanto magis letaberis cum te hijs libe
ratum videbis / **A**pod ytalos anthomius massanus ex ordine minorum
magnus verbi dei predicator fuit / **C**uius sermo tam populo acceptus
erat / vt ad magnam diei partem absq; cibo audiretur **C**allebatq; ho
mo et in grecis et in latinis litteris **H**unc sua virtus generalem ordi
nis magistrum fecit / post episcopum massanum **N**on tamen tot dig
nitatibus auctus sermones deseruit **N**e presente semis predicare de
paupertate cepit / multaq; incommoda pauperum multasq; miseras
in medium adduxit **E**xinde quid dicam inquit **T**ot sunt paupertatis
tedia vt nichil supra **E**go quidem gracias deo refero qui per episcopa
tum hijs liberatus sum **D**ic ergo et tu dicere potes **N**am ep̄atus ex mi
serijs curialium te extraxit quod tam michi iocundum est q̄ tibi vtile
Tu vide vt diues factus sis non pauper **F**am tibi facultas est qua po
tes q̄ multos ditare **C**ura homines dignos promoueas **N**on tamen
sic te lege hac astringeris / quin etiam pro tuo libitu aliquibus non
excellentibus omnino benefacias **I**s cui scripsisti de tua promotione
multum in te sperat **V**ie bonus est et tui amantissimus **F**ac vt eius
noticia non sit apud te infructuosa **I**nter alios autem quos dignos et

virtute prestantes ad beneficia ecclesiastica promoueris/si vnum vel al
terum minus dignum subleuaueris non erit reprehendendum/quia non
vituperat qui errat semel sed qui nimis errat Concedendum est aliquid
amicicie atq; consuetudini non tamen cum preiudicio veritatis quam
platonem pretulit aristoteles meo iudicio magis fame q̄ veritate amore
Michael phullenscorf secretarius regius ex tua promotione mecum le
tatus est valde Nec ego quemq; scio qui hanc dignitatem in te collo
catam non magnopere commendat Vale ex vienna die .xxi. octobris
Anno .1557.

Redarguit arguentem et veram scientiam dicit scire
mori.

Eneas filius imperialis secretari? Viri bono et amico constanti
frederico tergestinoꝝ cancellario D p d Quis? es me tibi nō
scribere q̄uis michi scripseris aliquando Dicisq; id esse signi
nec constantis nec veri amici me fungi officio/sic enim refertur qui ex
te huc proficiuntur ffacis sicut mancipia solent que vbi peccarint
prius clamare et vociferare incipiunt q̄ domini/crimenq; aliquod
excogitant quod heris ascribentes/obliuionem suorum peccatorum
inducant Sed erras non paciar tuam negligentiam inultam Nec
propterea exauiatus eris q̄ prior conqueraris Scio ego has artes/no
uū has versucias/calleo has tegnas/nec me penitet bastum esse Nic
hil agis mi frederice dum me acusas qui numq; ad me scripisti post
q̄ abite recessi nisi pauca verba quibus amici tui causam commen
dabas Ego vero ad te sepius scripsi et anteq̄ irem romam et postq̄
reuersus sum Si ergo me vincere vis non querendo sed scribendo id fa
cies melius/nunc tamen missa hec facio veniamq; do/si modo in futu
rum aliter agas Ego nunc quod ad te scribam non habeo aliud nisi
me tuum dixerim tibiq; velle complacere te colere/te amare te observa
re vince tuumq; bonum statum/validitudinem optimam et tuorum feli
cem successum optare Sed ista verba sunt et tibi notissima/et inter a
micos minime repetenda/qui magis factis q̄ verbis cognoscuntur Cau
sa tuorum ciuū nondum est terminata Ego libenter viderem harum
litium finem qui vbi tergestine ac ciuibus omnibus sum affectus
Nec placet michi videre bonos illos viros ac sue rei publice amato
res tociens huc trahi Nec rursus libenter audio postponi negariq; nos
tro principi que debentur / Q̄ si essent mediatores qui studio pa
cis intenti que sunt pacis consulerent non tam diu res ista penderet

Melius est michi crede de suo iure aliquid et adicere cum pace / q̄ to-
 tum litigando consequi At ista viderint qui plus sapiunt Ego michi
 viuere volo non semper alijs Jam regia magestas beneficia michi lar-
 gita est quibus possum honeste viuere Dequestro me tandem ab hijs
 curiarum miserijs Et quia senectus adest vrgetq; mors cogitabo quo
 modo bene moriar Id enim est recte philosophari / id est scire / id est es-
 se sapiētem Nam qui iura nouit et astrozum cursus & pluuiatum ven-
 torumq; causas et argumentandi rationes / et mensuram terre & carni-
 nis & orationis vitæ et omnem armoniam Is tamen nichil scit nisi
 mori scit **U**ltima humanarum artium mors est **Q**ui omnia recte fecit
 et in fine deficit hijs frustra operatus est **I**nsulsus poeta est qui actum
 quintum negligit **S**ic qui mortem nescit bene concludere demens est /
Curandum est ergo michi vt finem bonum faciam **D**atis vixi **D**atis
 puer & iuuenis fui **D**atis mundo seruiui / ymo mimis Jam hora me ad-
 monet redeundum est in viam **F**aciam mihi fallos **I**dem tibi censeo faci-
 endum quous in eam rem iam dudum accintus fueris persueua **C**oniu-
 gem tuam probam mulierem et honestissimas filias tuas / atq; filium
 tuum adhuc adolescentem et que iuuentus imperitat facientem iulro
 saluere et incolumes esse cupio **I**dem iacobus facit qui iam est pleba-
 nus insignis ecclesie se seq; tibi commendat **V**ale et bonum apium
 vestri senatus principem meis verbis salutate **E**x noua ciuitate kl̄ julij
 Anno 11227

**Consolatur amicum super amice fuga et capitolio
 agrippinensi.**

Quas filius imperialis secretarius **J**ohanni vrunt secretario
 insignis ciuitatis colonie **S**p̄d **P**lura tibi per hos dies scrip-
 si si litteras meas suscepisti letus sum / q̄ si scis accidit egre-
 fero **M**ulta enim fuerunt que alienas manus incidere noluissem / **V**t
 cumq; sit pauca modo vt ex me recipias velim amicorum more qui tril-
 tia dolent et leta gaudent que amicis accidunt **J**ohannes secretarius
 nozenbergen̄ vir bonus doctusq; et tui obseruantissimus ad nos iam
 reuersus est / aitq; te melius reliquisse **N**am et capitolina clades
 te quedam affecerat **N**escio quid ex capitolio fugerit quod animum
 conturbarit tuum **I**s retulit suo in recessu te adeo dolentem fuisse / vt
 ne verbum effari posses **N**on intellexi virum **D**icebat enim in ca-
 pitolio fui / **I**lluc iohannes sepe delicias ibi habuit / **A**ufugerunt
 doluit non inueniuntur / nimis perplexe locutus est / **N**on potui

quid rerum esset agnoscere/solum te mestum percepi nec consolationem
 recipere vach mi iohanes quid nam hoc esse potest Ego te virum noui
 Vbi nam mutatus es Quid est qd sic te queat alienare Viri est sic suas
 rationes ostituere vt nichil noui possit accidere Animaduertenda sunt
 omnia futura z parandus est animus ad ea ferenda si accidunt mala
 Nam que p̄uisa sunt min⁹ feriant iacula Si amicus mortuus est/mo
 riturū sciebas Si perditæ opes sunt/sciendū erat hec fortune bona/ad
 nutum fortune ponenda fore Si amica recessit/confidenda fuit insta
 bilitas malierum quarum voluntas in horas mutatur Nichil incerti⁹
 animo femineo Nullus amor femine durat diu Fallax est animal mu
 lier vanum crudele absq; fide plenum dolis Verum cum omnibus infi
 deles sunt femine/sensibus quidem infidelissime sunt Tu mi iohannes
 in vesperum pergis/Nichil est quod tibi cum feminis conueniat/Veri
 sui es z fabule Nulla te sequitur mihi questus causa Abit hoc maledic
 tum a te genus/quod et barsam exhaurit z animam occidit Nempe
 mi iohannes si abijt femina non te lesit sed alium lesura recessit/gaude
 quia fugit Ego hec dico qz michi sic videt iohannes nozenbergen iudi
 care/nescio an verum sit Si aliud est te ipsum cura/Nichil est tam acer
 bum qd tempus non minuatur Consule tibi iohannes z merorem pone
 Nam qui tristat ob rem perditā seipsū cruciat z tamen qd pdidit non
 recuperat Et vt tusci dicūt Centū libe mesticie debiti summā non exsol
 uunt Vale ex wienna die xx nouembris Domini Anno 1221

V Dicit suas epistolas inultas esse et tamen se laudari
 cupit.

Eneas filius D p d Domino iohanni schindel singulari astro
 nomo viroq; pbatissimo Reuersus nunc ad cesarem insignis
 miles procopius rauenssteyn tui meiq; amantissimus retulit
 quod michi summe voluptati fuit/me tibi dilectum esse measq; litte
 ras quas sepe ad amicos scribo tui iudicio admodum commendari
 Utumq; apud me miūm est/Quid em̄ in me est quod a te viro lau
 datissimo diligi debeat Quid rursum ep̄le mee in se habent quod lau
 de dignum videat Nichil ego vnq; erga te boni operatus sum/Mores
 mei omnes sunt viuo vt vulgus hominū facit Nulla singularitas in
 me est/nulla prestantia/nulla virtus que non alijs omnis sit Ep̄le
 mee plane sunt/apertū stilum habēt/currenti calamo picte sūt Nichil
 hys ommissum quod in sermone vulgari non cadat Non est in illis orna
 tus non lepos non grauitas/Rude sunt et solum animi mei iudices

Cur ergo vel me colas vel illas magnificas non scio nisi quod homines sunt quidam tanta bonitate preediti ut omnia laudent / contra quoque malicia tanta quorundam est ut omnia que vident queque audiunt vituperant Tu inter primos numerari vis et sapias certe qui laudando potius quam vituperando vis excedere / Verum tua laus quam michi ascribis et si meritum excedit meum / michi tamen iocunda est Quis enim non potius indignam laudem quam dignum vituperium ferat At quia laus ea demum dulcis est que a laudato viro processit / magno me munere donatum arbitror / dum tuis me verbis extolli audio / Dum enim omnes cupidi laudis Et ut cicerō dicit / optimus quisque cupiditate glorie trahitur Ieniaculus ille demosthenes etiam susurre muliercule aquam ferentis oblectari se dicebat / dum audiret se transeunte Hic est ille demosthenes qui et senatum et theatrum sue orationis vi moderatur Oblector ergo et ego dum me tuis verbis commendatum audio quamuis non sim his quem tu iudicas Plerique hoc vituperarent / velletque potius contemni quam laudari / Verum ego has laudes tuas non ad iactanciam quia michi sum conscius / sed ad incitamenta virtutum recipio / daturus optam ut talis sim qualem me predicas / ne fama quam de me vulgo prebes omnino sit irrita Plura in hanc sententiam dicere possem / sed abest hoc loco disputatio / facessant argumenta Agamus inuicem ut amicorum est Nunquam ego te vidi / neque tu me uti arbitror vidisti / sed tua fama facit ut te vnicuique obseruem / nam seculi nostri precipuum decus censeres / qui et syderum cursus et futuras tempestates et pestes / et steriles et fertiles annos solus vere predicere noxas Hinc ego te amo colo obseruo sumque tuus Nam virtus huiusmodi et quos nunquam vidimus amare nos facit / Hinc veteres illos fabios / scipiones / fabucios cornelianos ceterosque virtute prestantes qui multis ante nos seculis vitam exuerunt etiam mortuos diligimus / sicut et fundatores nostre fidei vel apostolos vel martires singulari deuotione et affectu veneramus / Virtus namque sui natura amabilis est / vitium vero odibile Tu ergo vir prestantissime iure a me amaris quia tua singularia et prestanti virtute nostrum ornas seculum / me curtu diligas non scio / ut tamen diligere non cesses oro et obsecro / magnifico namque tuum amorem et ornari me tua dilectione non ambigo Perseuera igitur nam et si non sum quem veris / is tamen sum qui diligentes me reciproce diligo totisque viribus amo Vale ex vienna vicelima nouembri Anno domini

Notatur legatos regni hungarie vt ladislaum absq;
conditione regem recipiant.

Eneas filius Ep d Dionisio sancte romane eccle cardinali
archiep̄o stazoneij patri et dño colendissimo Si quis me ro
get p̄stantissime pater cur ego natus in etruia de statu regni
hungarie loqui p̄sumā respondebo me hominē esse/ et vt therentianus
ille chremes dicebat humani nichil alienum a me putare/ Dicas me
ptalum scire plures scire plures mei generis homines hoc in regno et
opibus et honoribus auctos ad magnam gloriā euasisse/ Dicam me
legisse hystorias inuenisseq; hungaros multis victorijs claros nomē
ad astra tulisse/ atq; idcirco sicut natura iubet eorum me virtutibus
affici Quid plura xp̄istianum me dicam sollicitudinēq; habere vt
xp̄istiana religio in tuto collocetur Quod sane fieri non potest nisi et
murus eius qui est hungaria sit incolumis Dum igitur anxius nec
aliud hoc tempore magis opto q̄ tue legationi bonum finem imponi
Verum dum hec mecum sepius animo reuoluo/ multum hoc ex tua et
collegarum tuorum voluntate dispositionēq; pendere reperio/ Nam cum
ubiq; id eueniat vt tunc res bene concludantur cum nuncij qui eas
tractant voluntarij promiq; sunt/ q̄to hoc magis nunc sperandum est
si vos inclinati et affecti sitis/ qui non solum legati estis regni sed ip
sum quoddammodo regnum in potestate habeatis/ quia qd per vos fieri
contigerit nemo dubitat apud alios quorum nomine venistis haberi
ratum Sunt igitur hee cause que me reuerendissime paternitati tue
scribere nonnulla compulerunt/ que et in bonam partem recipi precor
et alijs collegis tuis comunicari/ quia et si vestrum acre iudicium que
regno vestro adducant optime videat/ non tamen qd exteri sentiant neg
ligendum est Loquor autem cum dignatione tua tamq̄ ceteri ex colle
gis audiant In principioq; meorum verborum id illud fundamenti lo
co recipiam quicquid homines ex suo arbitrio faciant id sibi vtile iu
dicare Nam quod sibi damno sit/ nemo sciens volensq; facit/ Vos igit̄
hungari vici clarissimi qui huc venistis/ in conuentu pestienh prius fuistis
ac cum ceteris regni baronibus et accolis ladislaum regem petere
deceulistis/ nunc legationem explentes dari vobis regem cum sancta
corona deposcitis Coronari denuo regem vultis/ homagia sibi pre
bere/ et ipsum exinde in aliquo regni loco sub tutela frederici cesa
ris sui patruelis constitui Hec est si recte teneo summa vestre pe
titionis/ Quod minime conclusissetis nisi et regno et vobis singulis
id putaueratis expedire Quid ad hec responsurus sit cesar non scio

Id tamen scio quia et suam quoque utilitatem et patrielis commodum
cesarea maiestas intuebitur Nec scienter aliquid permittet quod suo
et patrielis statui posset obesse Si quis ergo vult inter cesarem et vos
fieri plenam concordiam is ea afferat que sint utriusque parti accommo-
da Nemo enim sermonis ornatu et verborum lenocinio plus suadet quam
utilitas Cum ergo hijs in rebus que nunc aguntur et vos hungari vest-
rum commodum sequamini et australes suum Libet michi pauca de
statu condicioneq; vestri in medium referre sic enim que sint vobis uti-
lia melius intuebimur nam et apud australes in eadem sententia sepe-
rationatus sum Vos quod ex pura mente sinceroque corde premititur
benigna fronte et letis animis audite et que vobis sint vsui quamuis lon-
ge melius prospicitis me referente notare non pigeat Status regni
hungarie prochole non sine graui damno totius christianitatis con-
fractus quassatus laceratus et omni splendore nitoreque pristino denuda-
tus est Tantaque mutatio in regno vestro a paucis annis citra facta
est vt si quis procerum antiquorum iam ab inferis resurgeret hunga-
riamque intraret nullatenus suam patriam recognosceret Apud histori-
cos veteres reperiri vestrum regnum florentissimum quondam fuisse et
hominibus et opibus beatum Cuius tanta longitudo latitudoque fuit vt
ab andrinopoli marique pontico vsque in austriam et a polonia vsque in si-
num adriaticum protenderetur In cuius ventre septem amplissima reg-
na clauderantur que a corona hungarie tamquam feuda dependebant vt
merito quidem non tantum regem sed archiregem hungariam habere
dixerim Nec sat fuit tot gentibus hungaros imperare sed ex se quoque
emiserunt qui omnem illam ytalie partem que olim gallia transalpi-
na vocata est Hodie vero ab ipsis hungaris longas barbas ferentibus
lumbardia dicitur occuparent Ex vobis insuper duces exierunt qui et
almaniam et galliam et hispaniam inuascerunt Nec gens fuit ce-
le toto que vestrum tunc regnum lacessere auderet ita venerabile et
clarum erat vbiq; terrarum hungarorum nomen At nunc lacerum quam
sit vestrum regnum ipsi scitis Circa inspicite totum Veneti qui quon-
dam profundo ciuitatis sue tributa pendebant iam dalmaciam mag-
na ex parte tenent Turchi qui trans hellespontum formidare vestros
arcus solebant in ipsis hungarie visceribus grassantur Poloni mol-
daniam sui iuris fecerunt Nec bohemi sine portione vestrorum domi-
norum sunt nec teuthonici Quid scismaticos et hereticos referam per
hungariam debachantes Quid tristia bella per vos cum turchis gesta

Quid animas perire infinitas ex regno hungarie quotannis asportari
Quid abigi pecora et omnia in predam duci Quid monasteria mag
naq; dei templa vbiq; apud vos tuere Q regnum olim opulentissi
mum/o auream prouinciam/o terrarum deus/quomodo sic abiit co
lor optimus Vbi vigor ille tuorum hominum vbi reuerentia quam ti
bi omnes gentes impendebant Vbi maiestas regia/vbi gloria Quid
tibi tot victorie profuerunt si tam cito in triumphum duci debebas
Quid romanorum ducum restitisse potentie iuuat si nunc nullorum vi
ciorum impetus ferre potes Heu fortuna heu rerum vicissitudo Qd ci
to imperia variantur qd cito mutantur regna qd repente dilabuntur po
testatis Regnum hungarie cuius vix simile sol vidit sic dissipatum
est vt vix inter se partes vllle cohereant Que autem tante mutatio
nis et ruine causa non est intueri facile quia occulta sunt iudicia dei
Non minus hodie qd olim fertiles agri sunt/non minus fecunda pecora
assunt/vinearum puentus reddunt vsuram effosse auri et argenti mi
nere/sensati homines sunt/industrij/magnanimes/multarum rerum
experci/Littere tam vigent qd vniq; Non possum ego de ceteris loqui
quos non vidi De vobis qui hic estis illud possum dicere quod de quo
uis hominum genere dici potest Video enim vos corpore pcceros forma
decoros/vicibus robustos/sermone gratos/z in omni conuersatione ac
ceptos Quid igitur est quod regnum vestrum tantopere depressit cum
nec vires vestris hominibus desint nec ingenia sicut ex omnibus audio
qui vestram regionem peragrarunt/ Sunt fortasse nonnulla peccata que
deus punire vult qd admodum in veteri testamento factum nonnumq;
legimus Ob quam rem considerandum est diligenter vt si quid erra
tum est emendetur/vt per opera pietatis diuina maiestas mitigetur
quam propter iniquitatem aliquam constat iratam esse Nec miremini
si dixerim inter vos aliquid iniquitatis esse Nam nulla est omnino
prouincia iniquitatis ex parte/ Ceterum cum hijs pie z misericorditer de
us agit quorum delicta in hoc mundo punit Deus enim homines pro fi
lijs habet/et quos diligit arguit et castigat/vt per multas aduechta
tes ad opera pietatis inducat Quos autem nichili facit delicate et de
liciose patitur viuere/quia non putat emendatione sua dignos Cum
ergo regnum vestrum deus multis plagis afflixerit signum est quia
vos amat et saluos esse desiderat Nunc vestrum est vt omnia emen
detis in quibus cogitare potestis offensam esse maiestatem diui
nam Inter alia vtro que deus egre tulit forsitan illud e qd regi ladislao
infanti orphano sine crimine no vti par fuerat fauorabiles exististis

Nam quous pleriq; vestrum ex magna causa illum reliquerint / quonia
sibi quisq; consulendum putauit regnum tamen totum excusari non po
test. Utamq; sit videndum est vt deus placeat vbi offensus est. Ut et
inde medela prodeat vnde vulnus fuit illatum. Nempe quoniam ego yma
ginari possum ex deo datum est vt regnum hungarie ad suum verum
et legitimum regem ladislaum reuertatur sub cuius auspicijs integra
ri possit et ad pristinum reduci nitorem. **B**ona est equidem vestra delibe
ratio probanda recta salutifera sancta. Verum quia et ante desertum
ladislaum ymo et diu ante sigismundi potestatem regnum vestrum de
clinare cepit / nullam ego causam vestre ruine maiorem arbitror quam
discordias vestras. Namq; siquid res vestre per concordiam creuerunt
hic per discordiam sunt diminute / quoniam nulla potestas durare va
let vbi dissensio regnat. Romani tam diu magni et rerum domini fue
runt quam diu in caritate vixerunt. Vbi vero ciuilia et intestina bella sub
orta sunt / mox et romana maiestas defecit. Sic et athenas et spartam
et carthaginem domestica deleuerunt odia. Ciuiles autem discen
siones / inuidia et ambicio alunt / que pestes in regno vestro crassantes
omnium contentionum vestrarum et omnium malorum causa fuere.
Et vti nam non etiam hodie inter vos hij essent morbi. Namq; si depo
sitis similitudinibus intestinisq; odijs concordis essetis et vnanimi voto
ad commune regni bonum intenderetis / nichil esset quod vestri vicini
contra vos auderent. Nec enim prouincia vlla est que si viros habet et
filij vniti sint / suum non possit tueri statum. Difficile monumentum
est amor ciuium. Impugnabilis est ciuitas quam vnitas populi tue
tur. Quod si parua regna sterilia paupercula per concordiam sese tuentur
nec vicinorum impetus timent / quoniam magis gloriosum regnum ves
trum amplissimum ditissimum et omnium rerum copia habundans
insultantibus resisteret hostibus si omnes in vnum barones regnicole
q; concurrerent. Sed sunt connexa inuicem nescio quomodo iusticia
atq; concordia / nec vnquam altera sine altera reperitur nisi fortasse ad mo
dicum tempus. In malo etiam quidam conspirauerunt / sed hij non
possunt diuturni esse / quia nullius criminis est longeva societas.
Qui diu concordiam appetunt hos necesse est in virtute iacere fun
damentum. Dicam plane quod sentio nec vos egre laturus puto
quod in bonum finem eloquor. Liquidum est apud me idcirco vestrum
regnum in magna parte vastatum esse quia concordia caruistis. Con
cordia vero propterea vos deseruit quia iusticiam non amastis /

Desipfi potestis reminisci multis in locis apud maiores vestros iustici-
am fuisse neglectam. Vostis vero temporibus magnum illud fuit qd la-
dislaum deseruistis infantem et nullum habentem qui suum ius tuere-
t nisi deum. Quis nonnulli vestrum necessitate magis qm voluntate ab eo
defecerint. quibus nichil est imputandum si metu graui periculi vite sue
consulere voluerunt. Nec enim hii hodie sumus qui pro iusticia capita
nostra ponamus. Dicimus iam causarum aliquas regno que vestro ob-
fuerunt qdam nos opinari valeamus. Apud deum fortasse motorem om-
nium in cuius manu sunt omnia regna mundi alie sunt quas ignora-
mus. Nunc de remedijs transigendum est vt eam inueniamus quam
querimus vtilitatem. Nempe vici pstantissimi si regnum vestrum vul-
tis instaurare. vultis enim non ambigo contrarijs artibus emittendum
est. Querenda iusticia est. habenda concordia. jungendus amor. la-
dislaus qui verus rex est repetendus. iuuandus fouendus vt violata in eo
iusticia resarciatur. Dicitis forsitan. frustra hec loquetis cum iam ob-
eam causam hic sumus. Sed hoc haud satis est. Nam et legatio vestra
condiciones quasdam habet. quas possibile est cesarem no admittete.
quid tunc facietis quid si non detur puer ad albam regalem quia non
videtur cesari faciendum. quid si negetur coronacio noua. an infecto ne-
gocio recedatis. Hic delibendum est. hic consulendum. hic videndum
est ne iusticia deseratur et ne quod expedit regno vestro negligat. Sci-
tis quia ius gentium est neq electionem neq coronationem regnum
dare sed successionem. Qd si quibusdam in regnis electio regem facit
id certe apud vos non est. Nam et apostolice sedis sententia est succes-
sionem in regno vestro locum habere sicut et bonifacius diffiniuit et ve-
tus obseruatio docet. Est igitur vobis ad iusticiam conseruandam la-
dislaus in regem habendus. qui sigismundi nepos alberti et elizabeth fili-
us. auito paterno et materno iure regnum vendicat. Nino patri nino
successit apud assyrios. Apud macedones philippi successor alexander
extitit. Apud hebreos salomon patris dauid solum tenuit. Apud ro-
manos cum prole careret iulius adoptiuum filium augustum successo-
rem habuit. Apud traianos laomedontam patrem secutus est priam.
Apud francos pippini scdem post obitu karolus magnus accepit. Apud
gothos autem qui et ipsi vestri generis fuere almas patri suo gapt
successit. Sic et alberto regi vestro par est la-
dislaus succedere filium.
nisi et pietatem et humanitatem et omnium populorum gentium nacio-
numq iura velimus peruertere. Verum ne propostii nostri metas egre-
diamur cu iustum sit la-
dislaus apud vos regnare videam. an etiam

utile existat. **S**topcorum sententia est nichil utile fore quod non sit idem honestum. **N**ec ut michi videatur false arbitrantur stopci quia nichil est utile quod turpe sit/vixeri potest utile esse aut non potest. **N**am turpia et viciosa caduca sunt mutabilia fluxa curas semper atque molestias afferentia. **Q**uæ iusta sunt et honesta ea manent nec unquam mentem turbant. **S**ed disseramus hec alio modo. **S**unt ut accepi sunt nonnulli qui nec vocandum la dissilium ventur/nec cum cesare quicquam pactitandum. **Q**uidam vero honestum aiunt ut iam factum est vocari la dissilium. **Q**uod si non detur per alium modum regno consulendum censent. **A**puð hosce homines minima est de iustitia mentio. **U**tilitatem solummodo sectantur. **S**ed nesciunt quia nulla est sine virtute utilitatis possessio. **D**iscutiamus ergo istorum opiniones respondeamusque contrariantibus. **E**go quidem tunc utile putarem regno vestro negligi la dissilium si sine ipso et concordies esse possētis et ab hostibus regnum tueri. **S**i hec ab sint/quid vobis esse utile queat examinemus ista. **S**i pacem in regno et concordiam vultis habere aut populare regimen aut regale habendum est. **D**imitto nunc illam aristotilis quam in politicis de modo regendi considerationem habuit. **N**am ad hec duo possunt omnia referri. **Q**uid vos obsecro inter hec eligetis. **Q**uis vestrum est qui populare regimen audeat suadere. **O**mnes vos qui hic estis nobiles estis. **A**t in regimine populari omnis nobilitas suspecta est. **D**urgunt plebei et equato iure rem publicam administrant quicquid excellit amputant. **R**espiciete civitates que in communi gubernantur. **N**ullus in atrio nobilis est/mercatoris sunt omnia. **E**go non puto ququam vestrum sub artificibus potius esse velle quam sub regibus. **V**estrum preterea regnum usque in hoc eui semper sub auspicio regum gubernatum est/nec reor novitatem vos velle nunc agere que mater erroris esse consuevit. **E**pinde cum regnum vestrum undique bellis flagret necessarium est regem habere ad quod omnia referantur. **U**bi pax est multitudo regnare potest. **U**bi sunt bella nisi unus sit qui dirigat omnia corruunt. **C**um cymbri cum trecentis milibus armatorum ytaliam peterent/velles ytalie que tunc erant libere/sponte sua romanum sibi prefeceerunt. **R**omani autem marium duceem omnium constituere. **N**ec enim sine principe frementibus armis possunt provincie defendi. **V**os ergo qui cum turchis assidue bella geritis necessarium est regem habere. **S**ed hic quoque de rege deliberandum est. **A**iunt nonnulli multos esse in regno et sanguine claros et virtutibus preditos quos reges esse nequaquam dedecet/quod ego non negauerim. **N**am et ex vobis qui hic estis non icem inficias corona dignum fore. **S**ine claritas gentis

huc forme deus/huc animi magnitudo et pbitas requirat Verum cum
nō possit nisi vn⁹ rex fieri/inter vos autē plures sint dyademate digni/
fitq; magna equalitas inter vos/qs non vidit magnā inuidiam nasci
si qs vstrū in regem sublimet Inter impares nunq; inuidia deest/nec
equo animo quisq; sui similem sibi pferri sinit Sunt inter vos diuerse
voluntates/et vt comicius ait quot capita tot sententie Quis vnq; sibi
suadeat tot platos tot pceres tot ciuitates tot incolas in vnū consentire
qs ex hungaria pficiat in regem/Adde q; inimici vstri circūstantes
turchi vires mox vstras contemnerēt audientes ex vobis esse creatum
regem Cum ppter ea scient vos ab omnib; xpicolis desitutos/et a ger
manis pfectim quoz sanguinem p iniuriam reliquissetis Quid vltra
An patandū est regem bosne de poscumq; rascie et alios hungarie mag
nates/q; vix sigismundum ludouicum ue regem sup se ferebāt iam vnū
ex vobis equo animo sibi dominātem pati Taceo ciuitates que in par
te sunt ladillai/Taceo domum austriae et comitem cilie que nunq; ab
obediētia pueri recebent Quo circa non video quomodo ex vobis eli
gi rex possit qui et hostes repellat et regnicolis pacem prebeat Demio
extra regnum/nec quo pacto ex alijs gentibus regem habere possitis vi
deo Nec enim eo deductos vos arbitror vt ex infidelibus regem accipi
atis/q; multis non dicam annis sed seculis fidem xpi pprio sanguine cō
tra infidelium impetus defendistis Polonia que vobis regem dare volu
it/in eo iam statu est vt vix regem suum habere possit In almania qui
cūq; sūt pncipes regio digni fastigio ladillao regi artissima iuncti sunt
consanguinitate Nec quisq; est ex hjs tam regnandi cupidus vt pprium
sanguinē ledat Bohemia ladillau recipit Ceterae nationes inmotissime
sūt/ex qbus si regē vellent habere/et si psonā haberent/auxiliū tñ p tot re
giones tot gentes tot terrarū marisq; spacia non possēt habere Sed
concedamus esse aliquem vel in germania vel alibi q; vstro vocatu reg
num accipiat vt sit verum qd vsurpare cesar solebat ex euripide/si vio
landum ius est regnandi causa violandū est in ceteris rebo pietatem
colas/An ppter ea pacem habebitis/an turchis resistere poterit/an vti
litate quā vult sequimini Num hinc australes/inde turchi vstrū regnū
infestabūt Num partes in regno erūt q; nihil ociose fieri pmittēt/ Da
ne viri prudētissimi et alto sanguine nati si pacē in regno vult habē/im
micosq; turchos paul accere/nec populare habendū est regimē/nec est
ex vobis rex assumendus/nec in alia gente querendus q; in austria Hic
est de quo locutus sum et q; vos accersitis ladillaus alterti filius
In quo si nobilitatem queritis nemo est eo in orbe toto nobilior

cuius paternam genus ab ipsa iulij cesaris stirpe diriuatur. Sic enim domus austriae initium habet/in qua plurimi romanorum reges fuerunt/que et bohemiae et poloniae et alijs regnis persepe reges dedit. Maternū genus ex regibus vestris prodit/mater illi regina vestra elizabeth fuit. Auus sigismundus imperator pausus karolus quartus/exinde iohes rex bohemiae/ac henricus septimus cesarum/qui post translationē impij apud germanos fuit excellentissimus. Vbi nam tanta nobilitas/tantaq; sanguinis claritudo. Certe hic potissime ex omni christianitate dignus est qui vobis generis claritate pollentibus rex esse debeat. Hic inter vos natus est et in ipsa infantia coronam vestram adeptus. Nemo in regno vestro ius habet nisi puerulus iste. Hic vobis teuthonicos omnes amicos reddere potest atq; bohemos coniungere. Hic pacē vobis intrinsecā reddet. Hic despotum et comitem cilie in vnum vobiscum coniunget. Hic vobis fredericum cesarem patrualem suum affectissimum faciet. Hic omnia dominia austriae/hic ducē burgundie sanguineū suū et francie domū sibi coniunctā in vestrum auxilium cū opus fuerit aduocabit. In hoc puero regia maiestas relucet. Jam in puerili etate liberalitatem ostēdit/ac prudentiam pre se fert singularem. Forma illi egregia et plus q̄ dici possit decora. Jam iam paternam magnanimitatem et auitam sagacitatem indicat. Breui tempore grandiusculus erit ac per seipsum loqui equitare ac gubernare poterit. Cum hoc exstirpare scismaticos de regno poteritis/cū hoc turchos repellere/dalmaciā vindicare et quicquid alienum est ad coronā reducere/paceq; sancta et optima frui. Quo circa cū tanta et tam euidens vtilitas appareat si persuetare cum ladislao rege volueritis/q̄uis non puto vos vllō pacto absq; desiderata conclusionē recessuros/vt tamen oraciuncule mee destinatum finem imponam circumspeditiones vestras oro precor obsecro et obtestor vt hec tanta regni commoda considerantes cū cesare nostro conueniant/nec in eo vim faciatis. Sed quid est qd̄ ex vestris petitionibus diminuat dūmodo rex regni vestri aliquo modo sit maiestati cesaree acceptus. Nam nec cesar ipse qd̄ iustum fuerit denegabit quia etiam de sua vtilitate agitur/tum regnum vestrum amicum habet. Nec moueant vos institutiones in peste facte. Nam et vos ipsi potissimi auctores earum fuistis. Nemo non modeste accipiet si quid per vos p̄ regni pace fuerit immutatum. Valatinus autē et qui cū eo sentiūt allegare pestiēles ordinationēs nullo modo p̄nt qui ab eis multis iam modis recesserūt. Dum ite igitur animū viri prestantes/concludite cum rege quocunq; modo potestis. Dicite demum nullius vos regis nisi ladislai dominatum passuros. Amplectimini

iusticiam patri respicite que vobis vtilia esse ostendimus Efficitur ut
 et hungaria tota per vestram operam se quietam et pacificam intelligat
 redditam/ et puer ipse ladislaus vester hungarus suum regnum p ma
 nus vestras vestraq studia recuperasse cognoscat De cum virilem togā
 accepit te cardinalem q̄ eum baptisasti/ te vispretineñ ep̄m qui patri
 suo scruiisti/ te nycolaum vaynodam qui militem eam creasti/ te ladis
 laum bauum qui sanguine sibi coniungeris/ te eskram qui eius par
 tes indefesso animo semp defendisti/ te emerium qui auo suo carissim⁹
 fuisti Et vs omnes legatos presentes tamq̄ suos tutores/ suos defen
 sores suos parentes veneretur/ ac honoribus dignitatibus opibus et om
 nibus officijs et beneficijs sup ceteros regni p̄ceres ex animi iocundi
 tate psequat Wienne kl̄ julij. 1522.

W Damnat verbosa volumina.

Quas filius Mariano sozimo **S** p̄ d Attulit michi vir perbe
 nign⁹ ludouicus tuas l̄as et q̄ sibi omisit seriose retulit Vidi
 litenter ipsum tui causa/ et tuas litteras que vnice post meum
 ex te recessum apud me sunt auide legi Quod michi mandasti non po
 tui absoluere vt forsitan cito voluisses propter recessum regis festinum
 qui raro vno in loco moratur In dies tamen ero tui memor et quid
 fecerim alijs litteris tibi significabo/ Res enim huiusmodi longum ha
 bent tractum/ sed postq̄ cepte sunt non facile dimittunt nec tantam ha
 bent variacionē vt nostre Tu tibi psuadere debes me tuum esse semper/
 cupeq̄ morem in omnib⁹ gerere Et vtinam in loco esses quo te et tua
 doctrina vt̄ sepius possem Gaudeo te patremfamilias factū et rogo di
 uinam maiestatem vt soboles ex tuis lumbis orta similis sit tibi Comē
 tarios tuos super decretalibus et si faciendos arbitror miramq̄ scientiā
 pre se ferentes/ videre tamen non cupio quia terruit me librorum nu
 merus cum eos in quatuor et viginti volumina distinctos scripseris
 Nos est legistarum vt longi sint Hinc ouidius verbosas dicit leges/
 et iuuenalis de caudicis scribens libellos inquit eos in falce sequi Tu
 tamen qui et oratoris et poete et iuriconsulti locum impleas deberes
 ista metiri et modum pagine facere nec scribere in immensum/ quia et
 scribenti labor est et legenti fastidium Tuas sortes si quando ad me mi
 seris auide videbo quia illarum codices non dixisti esse admodum nu
 merosos De rege aragonum que scripisti ex alijs quoq̄ audiui Deus
 illi iter faciat ad suum desiderium quia vir est victoria dignus/ nec
 qui dominetur par est in orbe sibi/ Ego illi afficioz propter suas

virtutes nunq̄ tamen vidi eum Tu vale ⁊ andream iuris interpretem
hugonis filiū q̄ apud te esse audio meo nomine saluū dicitō Ex grez
viij. decembriſ Anno. 1223.

¶ Duadet conduci marianum ſozimum.

Eneas filius D p d Johāni maers cācellario aultrie benefac
tori ſuo Alloquet te vir bon⁹ luduicus lato: pſentiū in re ma
riani ſozimi ſeneſ vtriuſq; iuris doctoris excellentiſſimi q̄ libe
ter in hac temporis tribulatione ad germanie ptes ſe trāſſerret et ius
wiēne legēt Quae ſi vides ad eam rē eſſe modū ſupplico vt me instruc
tum facias et ego regi referam Nichi enim res videtur vtilis et vniuer
ſitati et patrie ⁊ regi Nam cum ille ſit ex primis ytalie doctoribus ml
ti remanebunt wiēne qui nunc paduam ſtudij cauſa vel pappam p
gunt/et omnis bauaria ſueuia franconia ⁊ bohemia et etiam hunga
ria iuris ediscendi cauſa wiēnā petent Rex vtro in hijs que iuris ſunt
oſulere ipſum poterit Et ſi qñ opus habuerit ducet eum quocūq; volu
erit Ideo ſi vides viam ad hoc patere fac me certiozem Et confide quia
hominem perliberalem pmouebis nō doctum in iure ſolum ſed omnis
doctrine peritū Eius virtutes ex luduico pleni⁹ pnoſces Ne plura di
cere omnis patria vtat et amicia qua illi ſum iunctus ne has res
pferre veritati videar Sed oſido multos eſſe in germania qui virum
noſcunt qui eius diſcipuli fuerūt qui me ſucābere nō ſinent Tu om
nis boni amato: ⁊ honozis regalī es/quid in hac re potes oſtende Va
le ex grez die. viij. decembriſ Anno. 1223.

¶ De bacho et aliquide de amore.

Eneas filius Itrenuo militi dño p copio bohemo D p d Dant
michi certa q̄ ſcribis nec vnq̄ aliter ratus ſū Noui em mores
militū inter quos magni ſit fides q̄ ex eo ē dicta vt cycero vult
quoniā fiat qd dicit Tu vtro vltra miliciā etiam lrās es ſortitus quaz
magna ps fidē ommendat Decipe autē inter vicia ponit Dcio igit. te re
tentū eſſe cū ſpaces pſiciſci/nec ego aliud rat⁹ ſū/ſed ommendo te qui re
ſcripſiſti cauſam remanſionis et felicem te puto qui neq; montes neq;
lutū neq; glaciem aut niues experiri voluſti/q̄q̄ hec omnia tollerabi
lia exiſtinarem ſi bachus apud has gentes tractabilis eſſet qui rudis
eſt aſper indomitus amarus nil habet in ſe ſuauitatis Vetuſtas bachū
qm̄ dulcis eſt et hominē affabile redderet in numero deoz collocauit
Hic vtro eumenides cum cerbero et hydra locandus eſſet Quid tibi

de mulieribus dicam **C**omprimam me ne fiam inuidiosus ne aliquis ex nostris socijs q̄ rutilam credūt esse lucretiā me in dies arguat qua si eoz amari derogauerim. **D**; amor cecus est **I**deo papi florentin? lu cernā quandā sic adamauit vt pendente ex angulo quocūq; iret ferret secum ⁊ obuiantib; quibuscūq; ostentans nunq̄t pulchra lucerna esset p̄unctabat. **D**ic iuuetus nostra ethiopem quasi niue sit cādidior colit **F**acit hoc inopia **N**am et monoculus rex est inter cecos. **D**atis diri **T**u wienne degis vbi veneris chorus late patet **D**ed caue ne vincaris verbis aut blanditijs alicuius/ q̄a postq̄ inescatus est homo detelinq̄ tur/ atq; derisui **N**ullam ames nisi vxor ducenda sit **D**e pecuniola mea laudo illam apud cancellarij fratrem deponas regi/ **E**ro tuus fidelis nuncius et hodie vt puto **N**ec michi hoc erit p̄ te facere arduū **V**tinā seruire tibi ampli? possem **N**am meritis es vt te omnes pmoueant **V**ale et intra bohemiā noli tam diu esse vt obliuiscaris nostri **Q**d respōsum rex dederit p̄ alias lras efficiam tibi notum **E**x grez; die nona decēbris Anno. 1523.

De mutatione consiliorum et incerto curialium statu.

Eneas filius Gaspert Slick cancellario imperiali **D** p̄ d̄ in lras alijs quas cū p̄sentib; mitto significauit tibi maiestatem regiam diem sancti georgij delegisse in quo vellet petere nozenbergā ⁊ sic in scilio delusum est **D**; non est libille folium aut immutabile factū qd̄ in scilio decernit. **Q**uim? nos in dies et sepe qd̄ heri placuit hodie displicet **I**ta gestū nunc est **T**ermin? em̄ q̄ erat ad sanctū georgiū receptus nunc in ascensionis dominice diem commutatus est q̄ mi fallor ad mayi fiiiij diem pergit **E**st hic apud nos de interuallo hui? anni nō perua discensio quoniam nouem alij/ octo alij/ et rursus alij septem eb domadas ponunt **I**deo sum ego dubius heretoz; Rusticorum regule sūt que feriam quartā diem cinerum dicunt esse post incensionē lune q̄ a festo purificationis habetur **C**ertioz; michi indoctoz; norma videtur q̄ disciplina doctoz; **N**on tamen absq; dubio sum **D**ed mitto hec et ad rem venio **M**ichi hec mutacio suspecta est **V**eretz; ne derisui sit p̄ncipibus quī dietas alamannoz; infinitas aiunt **P**uto autem te gem idcirco terminum hunc amplexum q̄a mox instet alius cum bohemis receptus ad natiuitatem beati iohannis que habet in iunio/ quasi p̄ hunc modū intendat rex vnū mensem nozenberge morari/ imperijq; et ecclē facta terminare/ atq; ep̄inde pragam ire **N**escio tamen an bene

metati sunt terminum qui hanc excogitauerunt Ego rex neq; regem
ad diem venturum neq; mensum ad tot negotia sufficere viderem ne
dam vno itinere duo negotia volumus absoluere negligamus vtrum
q; Sed faciat me deus falsum vatem potius q̄ vtrum cū tanto damno
Ex hīs animaduerto conuentionis huius stinuationē non habituram
locum sicut apud vos erat statutum quia nimis durum esset tam diu
expectare/Exinde intelligo chiemenē episcopum vocari et te etiam ac
cerhri Et quia episcopus huc q̄ cito aduenturus est suadeo vt et tu
nichil tardes/scis quid expediat/propter ecclesiam frinhugetū tu potuisti
sentire quis sit animus chiemenē in hac re puto vtile fore vt non
tardior sit tuus q̄ suus accessus Credo me plane comprehendis Co
mes goëcie iam triduo hic est et eius consois Disper coniugium vna
ingressi sunt vna edes incolunt vna p̄ oppidum pergunt Si hic se
amant vt foris significant beata societas est mirandumq; spectacu
lum Rupert vicum vxor captiuum habuit/in vinculis coniecit/ac hoc
ridi criminis reum dixit Nunc vnus lectus vtrumq; recipit et vna
poscit mensa Mira res si tantum odium tam cito poni potest Inter ali
os si hoc accidisset nec vir vxori fidem reconciliare daret/nec vxor
viro iniuriarum vltionem verita Sed hic fortasse non vt volumus
sed vt quimus agendum est Exitus quis sit vtriusq; mens patefa
ciat Alterius regis frater tardius sperato venit Is enim nescio quam
ob causam petrum cotre suum cancellarium apprehendit et coniec
tum in vinculis compedibus ferreis alligauit Sic vir infelix multoz
laborum fert premium Nemo est qui speret ipsum liberandum Princi
pes namq; huiusmodi fecerunt omnes sunt vt quos capiūt nunq̄ dimittāt
Aut enim reus est qui captus est et luere penam debet/aut innocens/
et vt videatur nocens tenetur ne principis crimen pateat/ne vel ille
dimissus iniurias questum eat et vltissi se studeat Beati qui procul
a curiarum tumultibus degunt et contenti sunt que adest fortuna
Nos animozum impulsu et ceca cupidine ducti regum atria petimus/
principum in oculis versari volumus Quibus si milies cum peri
culo capitis seruietis/modicum vero aberraueris mox peristi Nichil
enim violentius est aures tyranni Suspiciosi omnes sunt tamen curia
les inuidi p̄mtiq; nedum si affit sed si absit q; criminari delictū Vereūt
omia seruitia si semel speras nō recte Et sūt nōnulli q̄ seruū cici? pdūt
cū maiora sunt obsequia Nam cū videant se multa illi debere punire po
tius delictū capiūt/q̄ obsequiū p̄miare Sunt tñ plures q̄ ducis alberti
factū p̄bant et michi quoq; ita persuasū est Nam princeps ille tum sa

piens est tum mitis/nec absq; magna causa in tantum vitum iniecit manus Sed cetera vtilius fuerat plebem suam curare/nunc queritur q; illa sibi auferat Et aiunt qdem irregularē esse hominem priuandū q; ecclesia in qua vllt nunc vt existimo petrus deo seruire Sed q̄a dum facultas fuit voluntas defuit nunc voluntatem facultas deserit Nemo contentus est qui cupiditati terminum non ponit Qui vero nimios optat honores ⁊ nimias poscit opes/is sibi excelsē turris tabulatum erigit vnde alcius cadit maioremq; det ruinam Quam opinionem sapit deus vt fiat nunc non habeo sic perpetuo fugiam Tu vale et q̄uis huc reditum tuum videamus dissuadere q̄ppimum redito / quia et rex noster nichil tyranni habet et tu non cum eo sed cum alio creuisti / nec nunc augere sed seruare statum queris Ex sancto vito kl̄ januarij Anno dñi .1223.

¶ Consulit que sunt agenda in causa frisingen̄ ecclesie.

Eneas filius Gasperi slick cancellario imperiali S p d Pau ci admodum sunt dies q̄bus p gasparem sacerdotem nuncium tuum de singulis quoad potui plene scripsi/nec rem frisingen̄ aut aliam scriptura dignam pretermisi Volui namq; potius scriptis omnibus longitudine tediosus/q̄ pretermisissis quibusdam breuitate odiosus esse Sed aduenit mox germanus tuus hencius frisingen̄ electus et cum eo simul reuersus nyperg/ Ipse autem electus idcirco huc profectus est quia litteris tuis instructus erat vt pro oppidorum possessione instaret Nam et tu regi ad eam rem scripseras/sed erat adhuc nescius eorum que gesta erant/nundum em̄ littere mee ad eum peruenierant quas sibi super hijs scripseram Retuli autem ei seriem rerum ⁊ regis responsum michi datum et sibi scriptum/quo percepto agnouit electus se frustra pfectum huc Accessit tamen nyperg tamq̄ singularem amicum quo cum in via sepe contulerat de negotio/Narrauit sibi que in causa essent acta conciliumq; petijt Is dixit se velle regem alio qui et cuius mentis esset perscrutari An mutari sententia posset Accessitq; illum heri cum iam nox uisset celo petijtq; vtrum in re frisingen̄ vllt aliquid agere cum frater cancellarij adesset Rex autem iussit mox electum accersiri quo veniente surrexit ex cubili et non nullis passibus obuiam processit / Tum electus dixit se huc venisse regratiaturum maiestati regie ex cuius munere promotus esset / supplicaturumq; vt possessio daretur in plenitudine gracie /

gratie/et ad hoc se monitum tuis litteris inquit Rex vero habito concilio dixit se iam tibi in hac re rescripisse teq; vocasse et postq; reuertens rem hanc absoluendam Gratias p; responso electus egit/subiunxitq; se scire nonnullos venturos esse etiam viros magnos qui partem alteram pmouerent Ideoq; se supplicem petere ne quid in eius preiudiciu illis responderet Ad hec dictu est regiam maiestate cancellariu expectare nec se velle in eius absentia aut illo inscio de hac re ad cuius vis instantiam aliquid agere Dixeruntq; cancellarij henrice licet scriptum sit cancellario vt veniat tu tamē sibi rescribito z mittito proprium nuncium omninoq; ipsum adhorteris vt q̄ festinanter veniat tum pro rebus huius ecclesie frisingen̄ tum pro negocijs regijs in quibus sua presentia est necessaria Nam multi casus possunt accidere qui pmū nuncium impediret Annuit henricus michiq; dixit bonū esse vt latoꝝ p̄ntium anderlinus huic se itinere accingeret/qd michi quoq; ex vsu visum est admodū necessariū quia nescio quā diligentia habebunt college tui ad mittendum litteras Dum hec agerentur venit ex romana curia oshieñ ep̄s pruten? q̄ nosti per hunc putabat henricus bullas sue p̄missionis transmissas sicut iohānes tolner sibi p̄ antea scripserat Accessim? ergo diuersorium eius percontati sumus an bullas afferret Is retulit se fuisse ordinatum vt ipse afferret sed cum expeditio eius longior videretur placuisse romano pontifici vt tabellarius suus guido nomine ad te illas deferret/qui cum quindecim diebus eum precessisset miratus est non esse nobis traditas bullas deditq; henrico litteras sibi et tibi directas ex roma bononiaq; transmissas Quibus apertis cognouimus verbum eius verum fuisse/sicut et tu ex iphs litteris agnosces Nam ipsas tibi cum presentibus destinamus Nos vero opinamur bullas easdem ad te vel dominum iohannem carnaial conualasse Nam guido ille vt accepimus ad apostolicos nuncios litteras habuit Quod si sic non est aut venecijs sunt apud mercatores/aut guido corruptus ad uersarijs eas vendidit/vel sinistra aliud accidit Tuum est percontari diligenter/nam maxime expedit has litteras haberi in quibus fundatur ius Nec putat henricus australes moueri posse vt castra tradant nisi ostendantur bulle/ Ideo curet tua magnificentia eas omnino secum afferre si apud nozenbergam inueniri possunt/aliouin opus erit iterum eas ex curia suscipere/Nunc autem ne miretis q̄ nūcium p̄rium destinamus/causas subiungemus Nam prima est q̄ rex sic desiderauit z consiliaꝝ psuasuerunt. ¶ Secda est quia videm? regi necessariū esse reditu tuū in multis arduis negocijs/qui egre fert sibi te

desse cum opus est **E**xinde qui vult principis gratiam is in aduersis
seruiat **N**am in secundis plures inveniuntur seruitores q̄ sit necesse
Post hec videmus instare periculum in ecclesia sc̄i hugon̄ nisi veneris ci
to **Q**ui veneris bene omnia dirigi posse confidimus/nam et rex bene
affectus est ⁊ n̄aytperg adiutor **M**agister autem curie scripsit in fauo
rem tuum/et sicut sepe dicitur presentia recipit/absencia perdit/**U**teri
us scimus dominum treuer̄ venturum qui cum sit alter homo q̄ so
lebat nec multum tibi afficiatur/timemus ne quid in hac re sicut pro
certo intellexim⁹ aggrediatur/et in alijs quoq̄ possit tibi obesse **S**c̄is
quid velimus dicere et que alias temptata sunt/**D**ominus etiam ali
us vocatus est vt nosti per alias litteras quas neutralitatis amator et
bauariorum fautor non suadebit tibi dari possessionem **D**icet pericu
lum esse et quod non poterit publice clam tractabit/nisi fortasse per te
sit nozenberge persuasus **A**ccedit ad hec alius tibi notus qui et ipse
clanculum electo suo fauet/et q̄uis nunc abhit cito tamen reuertetur/
nam in prouinciam non patuit tibi et suis collegis accessus/**I**taq̄ om
nibus hijs ex causis diximus mittendum esse nuncium vt si alie litte
re negligantur/hec saltem te compertiant teq̄ ad veniendum inducant
quia nullatenus supersedendum est **I**ntuere aliud quod ingerit ad scri
bendum **A**llocutus est henricus quendam regium conciliarium qui se
ostendit sibi affectum **S**ed q̄tum ex eius dictis comprehendimus is
magno impedimento fuit ad possessionem habendam **I**nquit enim nul
latenus se regi consulturum possessionem dare qui pericialis videretur/
sed suadere vult vt omnes custodirentur introitus huius ecclesie ⁊ ex
inde clam subueniret henrico ad litem duendam donec per iusticiam
terminaretur causa **S**ed concilium q̄ perniciosum sit ceemis/quasi ho
nestius sit principi seculari bona ecclesiarum absq̄ villo titulo detinere
q̄ ius habenti concedere **S**ed non videt oculatus homo q̄tum dedecus
rei resultaret ⁊ q̄tum infamie/et vt per hunc modum magis se odiosū
bauaris redderet qui se hostem faceret/et q̄tis molestijs se subiceret
Nam castritenens nunc per concilium/nunc per electum/nunc per prin
cipes rogaretur restituere et interim quoq̄ bona ecclesie dissiparentur
Sed addidit homo concilium magis insulsum **A**it enim si castra in
manu sint regis / pro quacumq̄ parte declaratio fiat impetraturum re
gem vt henrico ecclesia conferatur **Q**ua re nescio an aliqua dici stulci
ce possit/nam hoc manifestum est in contrarium agere **D**olet enim
quando fiunt declarationes obedientiarum illis consuli qui sunt in pos
sione **E**t cum aduersarius iam corpus ecclesie ⁊ dyocesis in possessione

habeat/henricus vero nichil/quis dubitat meliorem futuram partis
aduerse condicionem cum iura semper possessionibus faueant/Voluit
insuper ille comparationem facere huius ecclesie ad patauenſem propter
quam albertus multas expensas subliuit ⁊ tandem succubuit **P**ed non
aduerſit vir meo iudicio non imprudens ⁊ suo valde sapiens ibi albre
tum ei fauisse qui nullum ius habuit/et se pape opposuisse/**N**unc rex
habentem ius tuetur et papam sciam habet concurrentem **P**ost hoc
intelligo quosdam esse qui tractare concordiam vellent vt cederet hen
ricus parti aduerse cum aliquibus emolumentis et spe alterius eccle
sie/quod tam decet te facere q̄ famam ⁊ nomen perdere **N**am cum gra
to animo erga te fuerit eugenius ac domum tuam hac prouisione de
corauerit et preter omnem consuetudinem bullas absq; obligatione
miserit/quid tandem dicere poterit si eius gracia relicta cum eius hos
te durissimo reconcileris **P**lus hinc ignominie redundaret q̄ ex pro
uisione receptum sit honoris **H**ec non attingo profundius quia meli
us me nosti/et cum hic eris lacus hec agitabimus **P**ost hec mittit ti
bi henricus procuratorium ad resignandum prebendam suam ratispo
nenſem **I**taq; rogat vt quando illac redeundo transis/capitulum accedas/
rogesq; vt alium germanum tuum eligat in canonicum et liberans
henricum absolutione statutorum quiescere velit vt solum francisci
nomine detur pecunia/quod existimat per te non egre impetrari posse/
qui apud eos dilectioni es et reuerentie/**D**e via vero per quam tibi rex
conueniendus sit non possumus aliquid certi scribere/sed nobis expedi
entius videtur wiennam vt proficiscaris **A**d regem de nouitatibus
scripsi in alijs litteris omnia **P**ost illa uenerunt ex finibus hungarie
regis polonie ⁊ domini cardinalis epistole/magnas et felices nouita
tes referentes/sed aliud rex aliud cardinalis scribit/plus ille hic casti
us **E**xemplum earum tibi cum hijs mitto **D**e ytaliam nichil est plus no
ui nisi quod refert oshienſem conuentum habendum esse inter omnes prin
cipes et comitates ytalie papa ⁊ aragonum rege interfuturis/sed non
dum est de loco conuentum/**I**d si fiat non perui momenti erit **N**os
illis de rebus nichil olfacimus **V**ale feliciter et reuertere absq; mora/
viarum discrimina vt nosti astute cauendo **Q**uadet napperg vt omni
no venias cito si tuum honorem et exaltationem optas **H**enricus ho
die wiennam versus pergens a nobis est abiturus **E**x sancto vito
die quinta Januarij **A**nno domini Milleſimo quadringentesimo qua
dragesimotertio.

De commendis politicis et aliquid de petro
noyetano.

Iohannes campifilius enee filio imperiali secretario Sp d lit
teras dedisti pdie pdus octobris ex wienna ad me pferendas/
ego illas rome pdibus nouembri iohanne nostro tolner rel
tituente accepi Habeo gracias humanitati tue de tua erga me beniuo
lencia qui vti saluti mee timuisti istinc patriam ⁊ meos repetentis/ita
et sospitati mee gratulatus es cum primum ex meis ad te litteris acce
pisti Penas me sospitem scias aduenisse/res meas fuisse itineri com
missas quod non mihi tua diligentia et mathei nostri opera peractum est
tumo pmo certum michi persuadeo/me cogit vt ingentes tibi et illi gra
cias et q̄tas ex animo possum agam Et si ex venecijs nondum de illis
quicq̄ senserim scripisti me parce res tuas apud insubres attingis
se In quo non nichil accusari a te videre Scripsi causas cur me
diolanum non accesserim/quippe qui sciugumfortum apud romanam
curiam cum englino abesse / et item cum nanaciam non ierim ra
tio apud me fuit et concilium non condemnandum / Si michi cre
dis me excusatum habebis/si minus doleo te ex mea quam michi
ascribis negligentia molestiam vllam accepisse/Tue tamen huma
nitatis fuerit et nostre inter nos veteris beniuolentie et familia
ritatis veniam michi concedere/etiam si minus vti vis in te tua ocio
sus fui desiderium tuum et politica aristotilis conuersa q̄primum in
tanta locorum distantia licuerit assequaris curabo / ipsa alia aut a
lia via vt iubes explete Nec me pecunie timor afficiet / Utinam
non me magis mea que tibi utinam soli nota esset non me ma
gis inq̄ sollicitaret aut afficeret egestas A qua tamen si me sum
mi pontificis dicta et heri mei amor ⁊ gratia non fallunt magna
ex parte leuari puto Et fortassis ipse de hoc aliquid ex me senti
es prius q̄ hec littere hic ad me ascendant Sed ad rem nostram
remio credidi bene et quod amici ⁊ mei officij esset facere si te prius de
precio libri admonerem/vt et ipse diligentiam meam in perquirendo
libro agnosceres et ego constantis animi tui libelitate cernerem/
Si quidem istiusmodi librum qui meus fuisset habuisset iam dudum
dono ad te mittere curassem Proinde ne credideris voluisse me aut velle
in eo quod michi trauim sit negotio indemnitati mee consulere Sed
quod ais si minori precio q̄ scripseris haberi nequit libet id auri con
ferre/minus te q̄ voluisset liberalem ostendis Nam verbis illis
admonere librum illam q̄ti minoris emam/qd argumentu est animi

paulo plus ad nummos quod oporteat affecti Ego vero ut scias quod libere
in re tua pro usu nostre familiaritatis agere possum curabo pro viribus
et ingenio meo ut libram quod optimum habeas Ita tamen ut me non in
prudenter emptorem iudicare possis/ tolner noster ita michi notus est
ut nota magis nulli domus sit sua/et iam cum eo ea de re locutus sum/
libro reperto et empto concilium capimus et quod melius visum fue
rit ut desiderio tuo satisfiat sequemur/De petro nozetano nostro nisi
me fallat memoria scripsi ad te aliquid posterioribus quas nundum
acceperas/quasque nunc per mathiam campforem accepisse debuisti qui
ad reuerendum dominum meum legatum iam diu reuersus est/quod si
nichil scripsi simile certe ut scribis monstri est nisi forte debilitas oculo
rum meorum id effecerit Nozetanus noster optime valet/in dies di
tior et tamen vir melior et magis amicitie cultor euadens/Veri mor
tem quam certe humane et grauer tulit fert sapienter Dolus viuit
ut idem corpore et animo liber Edes conductas non superbas sed libera
les habet/pueros quoque et equos quibus eum vome vti necesse est
Quid autem officij gerat me rogas/ymmo quid officiorum rogare o
portuit/ Et scriptor apostolicus est et abbreviator/ est lector contradic
tarum/ causas nonnunquam sollicitat Unde luera ex hijs omnibus capit
Est preterea in amicos liberalis et ociosus et adeo officiosus ut inde me
conscio plura iam damna et incommoda receperit que tamen idem nichil
hilaritatis/ In te vero me teste eo perseuerat animo quo semper fuit for
tunis tuisque honoribus tam letus quam dici a me non potest Depe de te est
inter nos amicus sermo/sepe te presentem et conciliorum nostrorum per
ticipem fieri optamus Depe dum a laboribus laxare iuuat animos quam
tum inter nostras occupationes licet/sunt nobis ob tuam absentiam
quem continuo recolimus iocunda solacia Quod ad te nichil scripserit tu
is epistolis ut scribis prouocatus miror admodum et apud illum maxi
mam de hoc ipso querelam proponam/et si forte in nostra taciturnita
tis lege confidit Deinde aduertit que grauitas de generoso animo/
scripsisti qualis fuit alexandri tui exitus/ Item que de hamibale
quoque breuiter scite tamen a te dicta sunt Vale feliciter et tibi fe
licem ac cunctis vitam qualem theofrastus moriens et naturam
accusans optauit que hominibus tam breuem dedisset tribuat om
nipotens deus/ Post hec nozetanus noster cum apud fratrem petrum
querelam quam dixi ex me pppositam audisset / multa hilaritate
fusus et risui vix finem faciens ac verba tua iterum atque iterum tele
gens (ostendi enim illi tuas ad me litteras) exausatum apud me fecit/

scripturumq; omnino ad te pollicitus est/ confessus palam binas dum
 tarat ex te lrās accepisse/ Degius tuis prosperis rebus exultans saluū
 te ex animo iubet Idem facit et iacobus caluus venerabilis vit centes
 ciuis et canonicus senen̄ homo quo natura neq; meliorem genuit neq;
 suauiozem in cuius pectus animam credo profuissse meam/ et ita vt
 aristophones poeta ait ex duobus corporibus vnam factam esse inter
 nos animam Is inq; salutes tot tibi mittit (placet em̄ michi sic apud
 te loqui) quot sunt auis in corpore plume Hec ad sciphi modo rebus
 sic exigentibus/ et vt tibi parecem qui iussisti ne legem taciturnitatis
 nostre seruarem/ et q̄tum licuerit scribam ad te crebrius eo tamen pac
 to vt lex ipsa taciturnitatis firma maneat que est vt liceat nobis ad
 inuicem non scribere/ Vale iterum et me sine fine quod etiam atq; eti
 am rogo atq; obsecro commendatum fac magnifico gasperi/ in eiusq;
 amore et gracia perpetua conserua Rome pdibus nouembriis Anno do
 minij. 1523.

Tur senes ad rem attentī sint et aliquid de nouitatib;

Ereas filii? D p d Dūmo philosopho iohāni campisio Alioz
 lrās que ad me scribuntur semel dumtarat lego/ idq; circūu
 tuas cum repetio nunq̄ satis legisse videoz Hædeo iterum atq;
 iterum/ nanc istam nunc illam periculam attingo/ egre illas ex meis
 abire manibus sino s̄ facit hec ornatus scribendi et raritas/ tum q̄ cum
 illis tamq̄ cum teipso loquor/ quo nemo michi suauioz est Nanc cum
 guido tabellarius tuas michi litteras redderet q̄tum voluptatis accepe
 rim nō possum conianctim exprimere/ sed partes epistole tue singulas
 referentem me magis intelliges/ et q̄tum attuleris gaudij intuebe
 ris melius Pretereo res insubres/ nec enim michi suatum est te quic
 q̄ absq; consilio facere tamethi iocans magis q̄ arguens de parci
 tate fecerim verbum Quod de politicis scribis admodum placet
 Nec te mirari oportet si tibi librum empturo prospicere volui Non
 em̄ diffidere est amicitie sed consulere quando viam ostendimus seruandī
 argentum Qz vero minimis me pauloplus affectum dicis q̄ oporteat
 facis amice q̄ me admones ne quid auaricie in me sit Te quoq; in hoc
 phm prebes cuius est q̄q; vicij; purgare Sed scis om̄s nos cū senesci
 m? vt terencij sentētia est ad te fieri attentiores/ quauis ab te sit q̄ min?
 restat itineris eo plus haid cycero querit̄ viatici parare Credo id acci
 dere quia multas perpelli calamitates in iuuentute illarum meminim?

timeamusq; ne reuertamur in eas/ **A**nimus iuuenis sanguine feruens
ebullit furit insanit/ nil penh habet non pecuniam pendit quoniam se
facile lucraturum sperat **N**unc bella metitur/ nunc mercaturam cogi
tat/ nunc regales curias meditatatur/ credit amari/ credit sibi ab omni
bus subueniri si opus fuerit/ **V**etulus spicitus sit q̄ rare sunt amicitie/
q̄ fallaces amores/ q̄ lucra difficilia **S**cit temporalia bona sine quibus
negat aristotiles plenam felicitatem in manu esse fortune/ que si ami
serit illa in vita recuperare non potest **E**go mi iohannes satis multa
probaui pecunias quasi finium contempni/ **N**unc cum illas vellem nuf
q̄ apparent **V**ideo verum esse quod iuuenalis inquit **H**aud facile emer
gunt quorum virtutibus obstat res angusta domi **S**i michi puero vt
virgilio et tollerabile fuisset hospiciu/ potuissem ⁊ ego cantare sub an
tro piercio quod non potest sana paupertas facere **M**ichi curandum est
vt viuam vtq; auro non caream quo nocte dieq; corpus eget **P**a igitur
veniam si emptor q̄ minimum cupio/ nam et qui vendit q̄ maximo
optat vendere/ **A**ge tamen vt vis fiat/ nullibi tibi ero aduersus/ tam ⁊
si disputare interdum placeat/ **T**uum est curare vt aristotiles veniat
quouis precio emptus **N**ec doleat hic philosophus vendi/ **N**am ⁊ pla
tonem venundatum legim⁹/ q̄q̄ venditio hec quam peto etiam cycero
mi ⁊ virgilio sit accepta **N**am qui scribunt nil aliud volunt nisi vt post
obitum sepissime vendant **T**u tamen alijs litteris inuenisse te aiebas
venalem phm/ nunc te inuenturum dicis **H**ed ille forsitan scripsit m̄sit/
ideo alium queris **Q**u michi scribis bona te verba ex summo pontifice
audisse quibus spem concipis fortune melioris magna leticia intellexi
scio enim honore atq; bono quouis te dignum **T**u tamen scis diuicias
plerumq; indignos comitari/ easq; vt philosophi volunt qui minus
sunt digni possident **I**deo tibi minus spero/ sed potest summus ponti
fex fatum vincere et presertim si vt scribis adiutor sit reuerendissimus
dominus tuus meusq; **D**ico meum quia michi apud illum noticia est
et putauit me aliquando ab eo diligi **I**demq; nunc puto nisi vel suus
mutatus est animus/ vel que intercederunt negocia me sibi alienarint
Credo te meum sermonem capere **E**go tamen illi afficioz virtutemq; su
am miroz et colo/ **N**ec ex eo aliud peto nisi vt bonum tuum querat qui
vno verbo statum tuum potest mutare **I**pse philosoph⁹ nisi phm amat
delinit esse quod est/ nec ego tanti eum faciam/ **O**portet nonnunq; for
tunam vincere/ eiq; resistere pro vitis claris **D**e nozetano satis fecisti
deliderio meo **N**on solum enim quid officioz gereret michi exposuisti
sed ipsum quoq; ad me scribere compulisti **A**go tibi propterea gratias/

Videō tamen non recordare que scribis hijs que ab eo accepi Is se impem scribit tu eum diuitem dicis Sed credo te ad veritatem loqui ipsum ad opinionem Nemo diues est cuius cupiditati non est satis Tu quod sufficere homini ceteris id diuicias dicis Is quia non habet auri montes pauperem se putat Ego plus tuis litteris de eo quam suis sum gauisus Nam si te non audiuisset prius moleste tulisset eius scripta Diligo namque ipsum et omnis acerbitatis sue sum pecticeps Sed tu me leuas magis magnis angustijs quando bene illi esse dicis Non dicam plura in hoc quia si scribo puto cum apud te risurum quando expuertes miseriam deambulatum itis meorum memores estis/hue coliseum petitis/hue pontem emuleum vel cum termas visitatis dioclecianas aut illa sanctorum templa/ Iacobum caluum resaluto et bene illi esse cupio/nam mei aliquando amicus fuit/et nunc est mihi amicitia potest frangi Multa michi de conte nostro senensis venerabili cubiculario apostolico scripsisti que omnia iam dudum michi wienne retuletas Et ego vera esse sciebam qui virum illum nobilem contereaneum nem a teneris annis noui Puto tamen te illa presente ipso scripsisse qui tam efficax fuisti Sed quid dixi puto Certa res est Nam tu ipse se in duobus corporibus vnam esse animam dixisti Quod igitur scribis nedum illo presente scribis sed ipse scribit Non ergo dicam tibi ut aliud significet Nam quod de te dico de ipso dico/si tu me habes et ipse habet/testis est aristophones tuus/ Vegium michi salutes dicere voluptati est/nam et illius memor sum Sed optassem que fortuna sit eius haud de petro scire/timeo namque tibi Nam omnes poete iacent/surguntque iuriste Iusticia summa putatur scientia iuris/ Poeta vero exurit intactam paridi mi vendat aganen Arbitror tamen quia potius est vicum illum deum respicere et aliquid iam tribuisse quo sit tibi tuta senectus a tegete et baculo/ Nichil modo plus esset scribendum mihi quod te scire volo cardinalem sancti angeli cum rege polonie atque despoto iam intrasse bulgariam quo in loco bassa turchorum cum sex milibus equitum obuiam venit/premissisq; leuis armature militibus christianorum exercitum infestabat Cum iohannes transiluanorum dux qui hungarica lingua dicitur vaynoda receptis decem milibus equitum et peditum moranam flumen traiecit/relictisq; impedimentis bassam petebat prelium imiturus/ Timuit bassa retrocessitq; Iohannes vero urbem nysam profectus est/eamque militibus cinxit/nec magno negotio expugnauit Exinde relatum est bassam cum exercitu reuersum bellum petiuisse/quo accepto obuiam

iohannes perrexit Dumq; in propinquo fuit structis aciebo certamen
inijt Mira res ex turchis duo milia cesa dicuntur/capta quatuor milia
Ex xpistianis solum decem cecidere Quibus pro xpusti nomine certa
tibus bene putandum est obuuisse/signa militaria nouem intercepta
sunt/multa preda asportata z spolia ditissima Reliqui quos fuga mor
te eripuerat incolarum insultu perijisse dicuntur Hec acta sunt ad di
em tertiam nouembris haid regi nostro per ipsum cardinalem et regi
is litteris scriptum est Auunt hoc magnum esse incium et spem sum
mam qua turchi ex europa pellantur/quod facit deus tum propter xpi
ane religionis augmentum/tum propter nomen z gloriā cardinalis
iphus q; dignam honore quouis dico cum fidem catholicam defensurus
tantis discrimibus se obiecit Vale et amicorum quicquid habeo sal
uum dicitō Ex sancto vito in carinthia decimaquinta Ianuarij Anno
dm̄. 1555.

T De monte veneris.

Eneas filius D p d Georgio Iollo iuriscōsulto fratri suo Ve
nit ad me heri latoz presertim ex me queſitum an veneris mon
tem apud ytaliam scirem Nam ibi magicas artes tradi dice
bat auidus et herus suus qui saxo est z summus astronomus
Dixi me scire portum veneris q; alij venerij dicunt qui est prope lunam
inter ligusticos montes/quo in loco tres noctes egi dum basileam pete
rem/ Inueni etiam apud spulos montem fore qui heri appellatur
veneri sacer / sed in hijs nichil inueni magicum tradi Inter confere
ndum autem venit in mentem locum esse in ymbria que prouincia duca
tus dicitur / non longe ab vrbe noesya vbi preceptus mons ingentem
spelancam facit per quam aque fluunt / Illic memini audisse me stri
ges esse et demones ac nocturnas ymbrias Vbi q; audaces animi sunt
spiritus neq; audiunt alloquunturq; z artes ediscunt magicas Hec nō
ridi nec vidisse curauī/ Nam quod peccato discitur melius est ignoras
se Sed saminus iuris ciuilis peritus qui apud camilliam inter publica
diuersoria domum habuit/hec michi vera esse asseuerauit/lacum nomi
nauit/et locum descripsit/sed ita ex memoria fugierunt que labioz est
anguillis Ideo te rogo si saminus uiuit hunc virum ad se ducas sibi q;
eum commendes/nam et ipse michi z tu in hoc rem gratissimam facie
tis/ Is enim q; nuncium hunc mittit medicus est ducis saxonie homo
tum diues tum potens Post hec opus est me nō nichil scribere patri ce
terisq; sanguineis/sed tempus non patit et occupationes impediunt/

Tu tamen mea eris epistola dicesq; omnibus michi bene esse et sospitē
ducere vitā Rogabis etiam patrem meū ut filiolum florentie natū de q̄ n̄
sc̄p̄it tollat alatoꝝ Nam m̄lta currūt ex quo iohānis nostri filiū verū
puto Sic patri sc̄p̄h/nescio litteras an meas suscepit Ideo hoc tibi
sc̄p̄hisse volui ut meū animū sc̄nciat ille p̄ te Nouitates quas michi sc̄p̄
h̄sti intellexi Ad summum q̄ dicit papam fuisse senis dum scriptum
est cesari in rebus eccle/scio q̄d significet Sed id nō satisfacit/q̄a michi
gerendū est q̄d postea sit excusandum Ne puto plane habes Genitrici
tue et patri sc̄is quid velim meo nomine dici/tibi arbitrium do idq; de
omnibus Maternus amor et sorozia dilectio quid petat ut ego nosti
finge te esse me/et quod tunc velles id facito Vale optime ex sancto
vito in carinthia die xv Januarij Anno 1223.

Agit gratias de eo q̄ negocium suum commendatum
habetur.

E Meas filius nycolao arimboldio doctori prestatū ac ducali con
ciliario P̄ p̄d̄ Suscepi non multū sunt dies lr̄as tuas quibus
michi sp̄em facis velle te curā suscipere ut prepositura mea mihi
restituat/qua confictus morte spoliatus sum/Id michi carissimū fuit
nec aliter de tua erga me caritate putabam/memor noticie nostre flo
rentie et alterius consuetudinis quam habui mediolani tecum Proin
de cū his magnifico cancellario fratris loco et ego illi non nichil acceptū
sum credidi hoc quoq; michi p̄desse Accedit illustrissimi p̄ncipis ducis
honor/cui non potest ad laudē cedere me seruulum suū qui sibi non vul
gariter in multis rebus officiosus fui tam impie spoliatū teneri/et nūc p̄
sertim q̄n̄ tanto p̄ncipi seruo q̄tus ē impator/apud q̄ possum nōnunq̄
eidem duci vtilis esse Si passeris est aliquod officium apud aquilam
hoc credidi et te animaduertere/nec deceptū sū q̄tum video et q̄tum m̄
scribis aut velle curare rem meam dicit Ego magnā sp̄em habeo in te
ut quod facto opus est pro tua summa prouidentia prosequaris/Utq;
omnino studeas p̄positurā meam ad me redire Quod nisi opera tua fiat/
nullius alteri? auxilium spero Scribit maiestas regia in fauorē meū
Exemplar scriptoz h̄is inclusum mitto Cum hoc potris audaciū meū
negociū aggredi Scriberet tibi mei causa ip̄e cancellari? si adesset iam
mensibus tribus abest/missus ad suentū nozenbergenē meq; hic suo loco
dimisit Is autē infra mensem reuertet/nam conuentio illa prorogata
est ad diem ascensionis et rursus suocati sūt p̄ncipes/pmittitq; rex omī
remota exceptione in eam diem personalem accessam Noua autem

que libenter cupis audire non habeo multa Hoc solum est noui Cardini
nalis sancti angeli q̄ apud hūgaros militat lrās p̄ hos dies maiestati
regie misit quaz tibi copiā facio vt eas illustrissio principi comunices
meq; sibi amendes Si qd̄ vltcri? emerferit nō negligā tibi significare
et maxime vbi sciuerim vel ip̄i p̄ncipi vel tibi me placiturū Ex sancto
vito xx Januarij. 1523.

**Quomodo sit vxor ducenda et quomodo principibus
seruiendum.**

Eneas filius? vivo p̄stanti fratriq; colēdo petro nojetano D p̄ d̄
Magnas habeo grās campisio nostro q̄ te michi scribere spulit
sed maiores tu illi habere debes q̄ eius opera ad te reuersus es
Namq; cū soleres omnium esse humanissim? diu extra te fueras nihil
michi scribens/qua re nescio q̄ potuerit immanior esse Sed viuat felix
campisius q̄ te humanitati reddens/me vita donauit Etam enim iam
exanguis mortiq; propinquus nichil tuatum suscipiens litterarum/sed
iam rediuuus sum factus scriptis tuis tam et si nulla scribis raucida
Nam quicquid tibi molestum est id michi quoq; acerbum esse debet/
Sed credo plus alijs q̄ tibi de te s̄ facis vt virum prudentem decet qui
de se parce loquitur et omnia sua imminuit non vt miles traso auget
Tu te pauperem dicis/campis? diuitem asserit nec castellanus negat
In hoc duplex ratio esse potest Aut em̄ nimis appetis/aut iactanciam
vitas/ne te diuitem scribens venari gloriā videaris Ego siue paup̄ es
siue diues tantūdem te facio Non em̄ vnq; fortunas tuas sed te amaui
et illam quam in te scitam virtutem cognoui Si diues es p̄ctus es et
virtus tua est eadem/Rec ista immutata sunt si paup̄ es/qa nulla ex
virtute spolia casus ducit Qz vero patrem tibi esse atq; sobolem dicis
Credo vt sunt/et pietatē est h̄is subuenire Qui hoc nō facit is iam nec
pius est nec bon? sed immanis belua Quid em̄ imman? dici potest q̄ il
li opem negare a q̄ suscepit vitā O mi petre nimis est arctū patri quo
sum? obnoxij vniculū/q̄uis aliquoz velania eo p̄cedat vt non solū
negare parētib; victum audeāt s; etiā eos vinciat cedāt atq; trucidēt
Sed hec p̄tereo/ Illud autē risum michi exussit qd̄ de philozio scripsit
ti Diue hanc volumus antiphilam dicere Dilus sum therencio loqui
dum tuas p̄relegi lrās/nunc michi panphilus nūc eschm? nunc clinia
videbaris Sed accedit tibi credo nō sinistra quando bene moratam vie
ginem sortitus es que tuis ouenit morib;/que non ad suam sed ad tuā
lit victura osuetudinem Nec tu michi de paupertate dixeris/Vxorē

namq; ducturus non aurum sed feminam sibi maritat **U**xo-rem castam
fornosam et fecundam **V**olo hec si assint/nichil plus exigas **S**unt mi-
chi cæte mi petre multa cum diuicijs vicia **A**lie temulente sunt alie
superbe/contumaces adulate maliloque/nunq; vitis pacem dant/alie
desumes egrote steriles **H**ec tua non habet mala **Q**uid minimum que-
ris vbi sunt maxima **T**ute illam probas et solam accusas inopiam
Duxeris sic laus q; tibi satis est/q; officijs lucrosis prees **M**archio
salaciarius et nobilium q; potentum fastidia fugeret/pocariam puellã
quam in nemoribus venationi dans operã repperit matrimonio sibi cõ-
iunxit **C**uius vita omnes illustres feminas inferiores esse monstrauit
Quid tu dicas aut agas quando principes non verentur pauperis dom?
amplecti connubia **E**go tibi mi petre si sic est vt dicis/si tibi morigera
est puella et tuo gustui conueniens non suadeo vt nupcias protahas
Tibi melius q; alijs euenit qui periculum fecisti anteq; nuberes **A**lij se-
pe decepti sunt **U**xo-eres ducunt anteq; plent **E**t esto viderint et faciem
laudent/multi sunt oculi defectus qui post pmos hymeneos in lucem
vrientes perpetuis cruciatibus viros affligunt **E**go de peregallo nos-
tro faciam coniecturam qui plures se vidisse amasseq; feminas ait/qua-
rum exinde potius tedium magnum suscepit/nec si maritand? sit vxo-
ri se iungendum affirmat cuius consuetudinem nesciat **L**oquor team
aperte scioq; animi tui partem qui michi dixisti eam velle coniugem
ducere que se tibi debere plurima fateretur **E**cce iam habes tota quod
mente petisti vide vt tibi sis conformis **E**go si quando dulces reusam
laces et amenam ytaliam repetam (quod in dubio est) nichil me fecis-
se putabo nisi q; te conueniam et vxo-rem q; liberos honorificis aduent?
Non enim is sum qui pompam ducere possum **N**on ardet michi tan-
tum hera fortuna vt cum fastu q; gloria sperem me patriam posse reue-
tere/satis michi fuerit si mendicus redeam/ **D**at erit si mea pecunia vi-
aticum coemero/quod magis sperem nichil est/in hoc habeo supis gra-
cias **D**ualisti exinde vt partem tue faueam si non alia ex causa saltem
propter te **H**ec est adiuratio quedam que nõ suadet tantum/sed etiam
cogit **T**u tamen nosti me principi seruire qui nullarum est partium/
quiq; medium tenens vniom studet/nec fas est seruos aliud velle q; do-
mini cupiant **M**ichi sanctum videtur regis propositum cui et faueat de-
us supplex oro **N**ec si mens regia locum habueit fors tua detri-
xerit
sed q;admodum puto longe melior/qua tunc diues est curia et officia-
les opulenti-quando est vniom **Q**uam si deus daret posses q; me ad te vo-
catum facere **D**ed nescio quando hoc erit **I**nterim me regi insinua-

regi parebo regem sequar/quod is uolet ⁊ ego uolam/nulla in te aduer-
sus ero nec attingam aliquid quod statum respiciat quia periculosum
est de aliena te publicam curam gerere Ego peregrinus sum Consultū
michi esset gnatonis officium suscipere Apunt ayo/negant nego Sed
hoc alienum est a me Ipsi si fuerint sapientes laudem ferent/si stulti
eorum quoq; dedecus erit Nulli inuideo gloziam/et nullius dolere infā-
mia uolo Quod mandatum fuerit scribam/non addam non minuam
Nec uideri uolo prudens/neq; stultus/tacebo/et parebo libens Si secus
agerem non esset michi ex usu/nec te uelle scio aliquid me agere quod
posset obesse statui meo/ne qui est peruus fiat nullus Non dicam plura
nisi quod te rogo de magistro thoma summo theologo et contertaneo
tuo aliquid scribas/et quid de nupcijs sequatur Vale ex sancto uito
die xvi Januarij Anno 1223.

De rebus tridentinis.

Eneas filius Francisco bassio doctōri epimio H p d Accepi
te mediolanum petisse quoniam tridenti non erat tutum esse
Probo consilium tuum licet michi damno sit Nauis fuisset in
commodum meum si quid illic tibi detrimenti contigisset Fugiendi tu
mores sunt et maxime ciuitatis illius que tot habet uoluntates quot
homines Nichil illic iam erat quod per te geri possit quia non exaudi-
untur leges inter arma/nec vox aduocati inter turbarum concentus
resonat Jam illi classicum intonuit uenerunt atheismi ad tria homi-
num milia et agros vastare tridentinos ceperunt Non tamen absq;
cruore iniuriati sunt Ceciderunt ex atheismis complures captiq; ⁊ uul-
nerati non pauciores Rex auxilio tridentinis est/spesq; habetur nepha-
rios emulorum conatus non transiuros absq; pena/quia nulla temeri-
tas tuta est et nulla iniuria stabilis Sed de hjs satis Ego uellem lit-
teris tuis instrui quomodo res meas dimiseris tum de plebe tum de p-
tenda ⁊ quomodo huius anni redditus sunt expositi/ut sciam ppor an
debitū habuerit/uellem quomodo certiorari/qd p me ulterius sit gerendū
dū abes Exinde scribit rex illustrissimo pncipi duci mediolani in fauorē
meū/petitq; prepositurā michi restitui Pro uelis p motor rei esse Scribo
nycolao arimzimboldo q̄ adiuturū se spondit Hunc adire uelis ⁊ ad
meā causam hortari Dic gumfortū secretariū cui alias scripsi/ut uel una
uel alia uia finis de Ego totū tibi comitto Quicqd feceris ratū apud
me erit Laurentius uocella multa promittit sed nunq; rescripsit Credo
eum plus ueloz habere q̄ factorum Tua est alia consuetudo/plus facis

et minus dicis Ideo michi satis est significasse quid velim Persuadere non est opus persuaso Reuerendū patrem ep̄m noatiē q̄ spero mihi auxilio futurū ip̄i vt me emendes in spe habeo Vale optime Ex scō vi to in carinthia die xvi Januarij Anno .1523.

Dubitat an uxorem ducat cum sit inops.

Detrus nepetan? scriptor ap̄licus Enee filius poete et amātissi mo fratri P p d Cognouit ex l̄is quas estate deuersa p nycolaū castellanū ad me dedisti/et itē ex hijs quas noster cāpisi? ex te nup̄ recepit admiratum te fore q̄ tecum diu tacuerim Idq̄ p̄te rea factum putare videris quia vir magnus et diues euaserim Sic em̄ scribis Ego vero irrideri scriptis huiusmodi me reter/nisi tu? erga me singularis amor michi foret exploratissimus Nam pro tua in me te inuolentia et caritate maxima quicquid ad me scribis in bonam recipio partem Si tamen vt tibi persuasum est vir magnus et diues essem non solum l̄is sed domis quoq̄ te semper visitarem nec q̄q̄ spernerem/ et te p̄sertim q̄ plurimi facio atq̄ vt meipsum colo amo et obseruo Sz q̄a condicio mea tam tenuis est vt nec amicis nec michi prodesse valeam/taceo nec amicorum aures obtundere audeo nil preter verba offerre valens/Dum vixit cardinalis sancte crucis cuius memoria nunq̄ ex me delebitur/spes erat michi non mediocris que tota cum illo cecidit/ Descriptoiam hanc nosti et item officium contradictarū pecunijs em̄/ quarum pars amicorum fuit mutuo michi accessa et eam cū iam restituissem et sperare aliqd̄ ex hijs officijs cumulare ecce infelix et inopinatus cardinalis obitus quo humi prostratus sum Oportet namq̄ p̄p̄ijs sump tibus me viuere et ex sudore manuum mearum Et p̄ deum immortalē enea mi suauissime hodierna lucta vix alimoniam prebent/ Nosti fluctuationes curie Si pacata foret ecclesia et integram dominus noster haberet obedientiam viuere ex hijs officijs possem Scribens tamen ab ortu ad solis occasum tamq̄ copijsta/ Incumbunt preterea multa onera que non omnes noerunt Pater adhuc viuuit grandeuus et pauper qui a me nullo pacto est deserendus Est et filia que michi florencie nata est ex puella quam nunq̄ cognoscere potui cū esset virgo et optimorum mozum nisi promissione data matrimonij Et licet nec testis adesset nec animus occurreret/verget me tamen conscientia/et p̄sertim cum iterum grauida sit et prope partum inhumanum puto eam deserere Est enim bene nata honeste nutrita et omnes bonas partes haberet si adessent opes/sed pauper est Existima nunc humanissime frater q̄bus implicet

curis Equidem vix valeo respirare / Que omnia ad te scribere dimiseram
ne te dolore afficerem Utrumque est non despero tamen nec desperabo
vix / quia iuuat deus in se confidentes Ego te oro salute mei causa que et animo
et corpore sum tuus et ero dum viuam / parti ut nostre faueas quantum potes
Poteris autem si voles plurimum / nec te penitebit in posterum Quo animo
erga te sum campis? noliter tibi scribit Ego tui tunc obliuisci potero dum
moriar si sensus cum morte pereunt Demis vidi nobile et clarissimum patrem tuum
optimum et tibi humanitate et ceteris nature atque animi dotibus fide;
multaque tui ipse tui ceteri necessarii quibus habundas obtulerunt quia me tibi
amicum sciebant / fuissetque hijs usus si necessitas inuenerit Tu si vix
has partes repetas quod dii faciunt etiam si vix maximam his casulam meam intra
re dignaberis et quod fuerit appositum comedes hinc uxorem ducam hinc ipsa ca
ream Interea si quod ad me scribis in mensa medicorum exponi licet iube Et
vale optime ex roma die xvij nouembris Anno 1523.

Leges variabiles esse dicit.

Eneas filius? Dicitur per d. Johanni capisio philosopho Neas licet iam
te arbitror inuenisse quas per venecias mensis est ad te misit In il
lis te rogatum feci politicum aristotilem ut michi coemeret hinc wi
enne interlocuti fueram? Credo id tibi menti esse ideo breuior sum tantum ex
pecto cupide ut volumine veniat Vidi bullas ecclesie friskugen cancellario
missas que illo absente michi reddite sunt Ea res multum perdit parti vestre
Nam libertas inter ceteras virtutes maxime homines allicit Non erit im
mense cancellario hinc? rei ita dicitur cardinali tarantino / cui etiam me amissus
facito Habebit pontifex maximus? et ipse cardinalis in reditu cancellarii licet
regratiarias que magis sunt facta que verba spectanda / sed nec facta
deerunt Obligatus est cancellarius manibus pedibusque cognoscere hoc
beneficium Et mihi fallor id faciet Ita velis tu suadere et cardinalibus et
pape Exinde meis verbis poetam regium saluum dicitur et petrum nozetanum
cui do licet Et amicorum quicquid me habere scis tum presertim streraneum
meum contemne Et caue ne amplius legere taciturnitatis obserues quia tempore
leges seruiunt et iuxta oportunitatem mutantur Ego nolo legem meam maioris
esse roboris que synodales sunt sanctiones que in dies infringuntur Nulla ciui
tas municipalia iura impetuum seruat / et spartani et athenienis et romani
in dies strerarias ediderunt leges Quod inter omnes variat inter nos decem
immutabile ut sit Vale et quantum tacendo premissum est sermonis tan
tum scribendo restitue Ex labaco quod est vindelicum inter carnes oppidum die
xvij Februarii Anno 1523.

Relegat continentiam ad philosophos.
Eneas filius? **S**p d Petro noxetano scriptori aplice z fr̄ amā
tissimo Satis ad te superiōribz diebz scripsi tū de mea erga te
volūtate tū de vxore quā eras ducturus Nunc addendū nichil
est nisi q̄ te rogo vt rescribas successum rerum et an adhuc vir si es
Nam si sic est dabo tibi onus vt me quoq; virum aliquando facias/ si
q̄d inueneris op̄inioni mee diueniens ego nō intendo vitā omnē extra
ytaliam de zere Et adhuc caui ne me sacer ordo inuoluerit Neq; em̄ sa
tis scio an d̄tinere p̄petuo possim Continētia namq; et si magnope lau
danda sit verbis tñ q̄ factis etate nostra p̄babilior est/ et p̄his magis
q̄ p̄petis diueniens Quicquid sit rescribe p̄titionibz meis z me tui sta
tus scium facito/ et confide me nō tantū mei q̄ tui boni cupidū esse/ gau
dere omni tua fortuna Postremo omnes vias si que inueniri possint vt
aliquādo truthomius enneas fiat ytalicus Dale ex labaco caruiole die
xviii february 1223.

Pollicetur suam diligentiam in rebus cancellarie
apud senatum venetum.

Adreas donat? eques venet? Cnece filius poete doctissimo **S**p
d Rupime l̄e tue in obhignate fuere/ quas libēter plegi z eo li
b̄ci? q̄ clari? salutē magnifici gaspis cepti q̄ michi p̄pe domū
clarissima est Vidi p̄terea ex ipsis l̄ris q̄d de te p̄cuniaria quā cū hoc
senatu agere habet ad me scribis/ q̄d ue nunciij vestri huc p̄fecti sapien
ter attulerint luculenti? p̄cepi Deus q̄dem michi testis est quē animū
quā mentē quā diligentia in omnibz modis eius senip habueri habeā
et habiturus sim cetera p̄termittēs modo satisfacere z inservire possem
sue magnificētie cui p̄ eius sūma in me beniuolentia quam magni fa
cio obnoxius sum/ Nec me vilis labor grauaret aut ponderis q̄titas
aut verborum prolacio que passim maxima est in re publica/ ex quibus
quandoq; aures aliene obtunduntur Omnia namq; in me concurrunt
ad rem ipsam bene z optime conficiendam/ q̄a nisi a me ita magnum
fieri possit q̄ beniuolentia et dignitati sue gerere moxē michi satis est/
sed siuid scit eius magnificētia q̄ nouit mores huius rei publice cuius
voluntati maiores et minores succumbunt sum ciuis huius ciuitatis
z q̄q; et auctoritatis z dignitatis locum aliq̄ teneam tum deest michi
potestas aliquid faciendi sine auctoritate et mandato huius senatus
qui regimini omnium p̄habet Indulgeat ergo magnificētia sua si ita
sufficienter wtis eius non satisfit/ cognoscit em̄ rerum causas quibus

res ipsa defertur/quod tamen differtur non aufertur/ **H**emp autem in
ea re et ceteris me p̄mptissimū habebit qui omnē opam curā et studiū
adhibere nunq̄ desistā **Q**d reliquū quibē est a nuncijs vestris sententiā
et opimionē meā clari? viue vocis oraculo senties q̄ eius magnificētie
referre poteris/cui me obnoxiiū commendatū facies **V**ale felix ex venecijs
die xij Januarij Anno. 1522.

De politicis aristotilis et de regio poeta et leonardi aretini morte.

Iohannes campisius enee filius poete doctissimo ac serenissimi
dñi regis secretario **S**p̄d **E**ram animo nimis p̄turbato cū n̄
hodie mane ad scolas basilice p̄ncipis ap̄loz noxetan? noster
litteras tuas restituerit presente coate nostro senen? vnico vite mee et
angustiarum mearum solacio atq; refugio **I**llis lectis non potui hila
ris per id temp̄is non fieri/tum q̄ ex alijs tuis ex sancto vito ad vicesi
munifertū decembris ad me litteris dubius factus extiterā/ne mee et
noxitam ad te littere minime peruemissent/tum q̄ p̄pter scripta tua cū
te michi attulerunt q̄ semper optime noui/nam et amicitiam tuam so
lidam esse ostendisti et libertatem loquendi inter nos vt libet constitu
tam esse probe atq; egregie declarasti **E**x ipsa quoq; verborum tuorum
copia et facilitate et rerum pondere quas nescio an dicam grauius an or
nacios an potius modo vtroq; attigisti **E**xhibitus es michi rethor et
poeta nobilissimus de hinc quidem grauis doctissimusq; philosophus
Cum iterum atq; iterum epistolam tuam relegissem/quinyimo vt vnū
dico quod forte videbis p̄phetam te certis in locis epistole tue de meip
so affirmare possem quorum locorum p̄pheciam libenter aprirem **S**ed
omnia tam litteris mandare quam coram explicare licebit **H**abeo em̄
que vt verbo tuo vtat michi expuenda essent que tamen apud noxeta
num non expuere non potero quo cum officium et omnes horas dice
re et licet et iuuat **N**osti enim q̄ sit in celebrando officio et libens et re
ligiosus **L**ibrum politicorum vt alias ad te scripsi senis inueneram
sed rome nondum inuenire venalem potui/et sic non illi inuenien
do exactissima diligentia intendere quod michi credas velim **N**on
est certe rome illa librorum venalium copia que florentie genti
lium presertim et horum maxime quorum est noua aretini traduc
tio **T**u tamen certe habe me voti tui implendi gracia non quieturum
misi sapiam vt librum hunc q̄ppimum licuerit habeas **E**t quia dif
ficillimum expetere inuenire venditorem / nec etiam facile est ha

tere qui illum mihi mihi ad breue & modet statui scriptorem inuenire qui
librum ipsum veloci manu bona tamen littera transcribat **E**t transcrip-
tum mediolanum mittam ad sighegium vel anthonium vt iubes / aut
per aliam viam illum ad te deferri curabo q̄admodum iohanni tolner
melius videbitur **H**abeo gracias humanitati tue qui magna leticia in-
tellexisti vt scribis concepisse me spem fortune melioris **V**erum nimis
poeta in postremo sermone fuisti / presertim cum dixisti te michi minus
sperare **D**e noxetano nostro sic est vt scripsi / non muto sententiam /
q̄q̄ non illis est fortunis aut honoribus quibus eum dignum censeo /
Tu recte aptissime locum illum de ipso facetissimeq; attigisti / **V**erum
vt verius de homine amicissimo nostro accipias / ego et si dixerim me
non mutare volo tamen moderari sententiam **N**am non est res sua
tam ampla q̄tam forte ipse superioribus ad te litteris scripsi vel tu ex
eisdem accepisti / et si vt affirmavi pueros & equos pascit / nam neq;
sunt hoc tempore in curia huiusmodi lucre sed habundantia vt aiunt
cordis locutus sum **C**aluum nostrum tui nomine resalutavi vt iussisti
fuit illi resalutatio iocundissima et gratias habet ingentes & tuum se
esse professus est **C**ontes noster q̄ iocunde litteras tuas totas legerit /
et de te q̄ aude audiuerit q̄toq; in sermone de te fuerimus non est vt
ultra tibi aperiam quando quidem iam tibi per me cognitum exstat
vnam esse illius et meam more aristophanis animam / **D**egij nostri
fortuna si ad eum spectes aut admodum tenuis est aut nulla / si ad
tempora nostra quibus recte vt scribis dicere possumus / exiit intacta
tam paridi mi vendat / aganen **E**am vel magnam dices vel minimam
Nam preter id q̄ sacras summi pontificis edes et quadram colit data-
rius est / quod minus tamen haud est illi lucrosam volenti se quod
constanter facit bonum vicium conseruare **Q**ue res facit vt ex eo officio
neq; dicioz neq; diues fiat / emolimenti tamen aliquid habet q̄ ab
breviatioz est / & nouissime sancti petri in vrbe canonicus factus extitit
Hec vt dixi ad hominem parua sunt **V**erūtamen vt maiora sint q̄ que
ipse post tot et tantos tamq; varias tot annoz labores mereri potuerit
q̄ nichil certe preter debeat & rerum omniū quib; reliquā vitam tueri
possim tenuitatem ne dicam indigentiam possideo **Q**uo nemo certe est
philosophioz si modo phi est bonoz externoz omnino nichil habere **E**x
hīs & ex principio eplē vbi me fuisse animo minis perturbato affirma-
ui scio negaueris me philosophum / et recte **N**am & si sapientum ama-
tor sim / et michi placeat ipsa sapientia / & phoz studia me aliquando

delectarint ac delectarent si michi adessent facultates/tantum tñ abest
vt me p̄m̄ censeret ab v̄llo abs te etiam velim vt nichil a me maḡ sit
alienum/ Neq; illam stoꝝ aut peripateticor̄ sapientiam attigisse
me v̄lla ex parte experior/vt vel nulla quod stoꝝ est/vel modera
ta quod peripateticor̄ animi perturbatio mentem attingat. Dum em̄
de numero mortalium/quor̄um vt quidam poeta apud cyceronem in
quit/ Nemo est q̄ non attingat egestas morbusq; De rebus legati et
exercitus pannonum in turchos iocundissime legi Tam et si illa vobis
iam diu v̄terra sunt que de euerhione sophie ciuitatis in cineres noua
certa accepimus apud quos et fama est sed nondum carta captam esse
andrinopolim primam citra mare magni turchi sedem/captum quoq; z
eius filium/ac ipsos turchos adeo in fugam esse duetos vt finem non
dum faciant fugiendi De quib; rebus iam apud vos nunc fortassis idē
rumor vt ita dicam volitat **N**epotanus ad te scribit Vale rome die sep
tima februarij Anno. 1588. **H**ec iam diu scripta z ad te ferenda fue
rūt Verum op̄eri ex iohāne tolner nunciū iam reuertisse **U**nde effectū
est/vt postea vsq; in hanc diem tabellatiū non habuerim cui has com
mittere potuerim **I**nterea vero temporis cū librum politicor̄ venalē nul
lo modo reperire/tam et si multor̄ z maxime librationor̄ aures obtunderē
Nix inuenire licuit qui librum michi commodatum faceret nisi ad val
de paucos dies decreui vt librum ipsum politicor̄ potius habeas qua
lemaumq; ipsum habere possum et id q̄ cito/q̄ nimium differendo expec
tationem tuam vehementem et onestissimam offendere/ **I**taq; a cardi
nali de columna exemplar habui et scriptorem satis eruditum inueni
qui celeriter vt fidem dedit hoc opus absoluet/absolutum curabo ad
iutorio tolner qui nuncios patrie nouit et moꝝ vt q̄primū illud
habeas / **E**rit autem liber hic in papiro propterea q̄ scriptorem
nondum habere potui qui in pergameno ipsum scriberet / ea litte
ra et eo tempore quo conueniret z oporteret **N**am vt dixi non possum
diu exemplar tenere **S**criptum ergo mittam et deinde si malueris
alium pulchriorem habere q̄ munus meum exiguum tenere/faciam
vt iusseris **S**ed reuera nichil mentior dum tibi quas dixi in hac
re difficultates predico / **U**t autem non ignores quibus in finibus
me mea teneant facta/sui hactenus nauigans inter spem et metum
fortune melioris **V**erum nunc quatrīduo spes redire cepit et quidem
paulo maior q̄ adhuc apud me fuerit **N**am cum pro me fortuna ro
garetur audiui ammonitas esse seras et talia sunt responsa vt credi
possit me posse certius q̄ antea sperare **S**ed vale/nam dum tecum

libenter loquor inepte ineptius ineptissime tibi homini aptissimo scribo **P**erum dabis familiaritati nostre et mee de te fidencie veniam Rome 27 marcij scriptor iam dimidium librum politicorū scripsit Cum absolutus fuerit tolner noster vir certe bonus curam habebit illum ad te per nuncium fidum transmittendi **V**ale Datum vrsup **C**lausis iam litteris meis et illis iam nostro tolner destinatis qui illas ad te deferri curaret/ reddite fuerunt mihi littere tue date in labaco vmdelice vt scribis oppido xvij february Quod de libris politicorū aristotilis scire optas ex litteris meis presentibus intelliges **E**x hac cedula mortem leonardi accipies aretini et in eius officij locum suffectum esse pogium apud illam florentinorū democraciam **P**lacuit michi et bene a te factum est qd de receptis bullis ecclesie scihugenē et de futuro optimo imperialis cancellarij animo cum id rediens rescierit aliquod grauiter certe scripsisti laudata etiam summi pontificis et sacri senatus liberalitate **F**ui itaq; in ea apud dominum meum **I**s te vehementer de multis laudauit et cupere se dixit te ipsa ostendere qd sit plurimum virtutū tue affectus/ et qd grato erat animo qd illum distanter amas **Q**uare si quicquid ex eo cupis fac vt sciat inuenies te apud eum non paruum neq; postremū locum tenere **E**t qm iulres cauebo sumopere pro vicijs ne legē nostre taciturnitatis obseruem presertim cum sciam te multum hanc abieciisse cur a me seruari nō debeat **V**ale datum rome feria tertia p̄ diem palmarū qua die lrās tuas accepi ex conte nostro **I**nfinitas et gratias et salutes habe **A**pud regium nondum fui **A**d noxetanum nostrū nunc pergo vt ab eo lrās ad te capiam si patas habuerit/ quas cū hīs meis ad te mittā **V**ale iterum **N**on potest nō p̄desse mihi cū ad me scriberis vt in lrās tuis aliquid adicias verborū quib; veluti calcarijs quibusdam herus meus ad michi benefaciendū vtgeri a te velle videat / et si optimo sit erga me animo **V**ale vts.

Vicit amicos constantes esse debere et laudat defunctus aretinus.

Mreas filius Johanni campisio insigni p̄ho et amico singulari **S**p̄ d̄ Vellem tibi p̄ singulos dies aliq̄ scribere/ nec m̄ vel stil? gūis vel p̄ciola videret papirus **I**am em̄ penitet me legem taciturnitatis promulgasse vt sit q̄a nichil mundanum perpetuo placet **S**ed cogit me vti silencio raritas nunciorū **P**erpauci sunt qui ex hīs oris ad te veniāt aut si veniūt ignoti sūt m̄ **D**ix quater in āno q̄ ad te p̄fiscant̄ inuenio **H**ac re factū ē vt lrās tuis inuātus distulerū respōdere

Nunc autem quia tabellarius certus romam petit habebis ex me res-
pensum eneamque tuum loqui teum accipies. Scribis te meis literis recreatum
quas apud basilicam sancti petri nozetanum noster tibi restituit. Placet te
solationem recepisse sed indignum esse solationis non placet/nolle enim aliquid
tibi accidere quod molestum foret egeretque medico. Quae amicitiam meam comen-
des solidamque dicis non audio inuitus. Nam et si me nolim laudari
quia non sum laude dignus/hoc certe sine rubore dicere possum me post
quam amare accepi pertinaciter continuare. Non sum in capiendis amici-
tijs facilis/nec quemcumque dignor amicum. Superbus sum fastidiosusque
stomachi. Nisi melior me sit nemo me habet amicum. Sed ut tarde ad ami-
citiam venio sic recedo sero. Tenax sum amicorum. Reminere adhuc amicum quem
nunc habeo odio. Dentio igitur teum dum me stabilem dicis amicum/teque
certum facio nunquam me tuam benignitatem epistolam vel nozetani quos mihi
piladis et caestis loco delegi. Dico tamen teum venturum esse contempe qui post
est altera tui. Sed neque hunc vitio quia conterritus meus est et victu-
te plenus et alter tu. Quae mea scripta perbas extollisque facis amice. Ego
quia omnia dico et scribo quae vel in animam vel in buccam veniunt non
arrogo michi tantum. Et quippe si alteri scriberem non essem adeo ver-
bosus/tibi cum scribo nichil verior/quia tu lima es et quod erratum est
emendas aut tegis. Omnia nuda sunt. Cum de propheta legerem quam
scribis cepi dolere et irasci fortune quae semper cecis ambulat oculis et
eos potissime facit locupletes quam minus sunt digni. Dicebamque in eam
Quae peritiam cur non aliquando aperis oculos virosque bonos peruehis. Tam-
pissus iam annis quatuordecim curias sequitur vir prestans tui litterarum pe-
ricia tum virtutis operibus/quid tu hunc preteris negligisque. An tibi
dignus videtur quem semper paupertate premas. Et ubi oro melius quam
in hoc viro collocabis diuitias. Non hic aurum claudet sed virtus in
usuque tum necessarios tum utiles exponet. Ad haec audiui vocem mihi
correspondentem. Ne mirere filium. Non fortuna est quae viros bonos pe-
cunia priuat. Sed habent ipsi minimi nescio quid sensus. Sunt enim am-
bitiosi et honoris cupidi. Non tenent sed tenere volunt. Hic tuus campi-
hus non vellet auro subesse neque argentum venerari/sed essent apud eam
pecunie quasi ancille/nunc huic rei nunc illi seruitutes. At ipse quiete
amant libenterque apud avaros sunt/quia eas sermone claudentes sin-
gulis horis visitant et honorant nec alibi cor habent quam cum eis. Dis-
plicuit michi vox quam vis vera caneret. Sed ubi tuam epistolam interius
legi meliore spem reperi quam impleti non minus quam tu cupio. Timor tamen nunquam
abicit nisi postquam michi scripseris gaude mihi enea quam iam sum ex numero

beatorum Aristotelem vt habeam q̄ celerrime cognoui te librarium
condupisse Jamq̄ illum ad medium scriptum esse/q̄ vt in calcem finit?
erit ex iudicio iohānis tolner viri boni z amicissimi nostri ad me mitte
tur Non laudabo diligentia tua q̄ z si maxima est non tñ maior est q̄
postulet amicitia Librum auide moueo si mitti wiennam potest is mihi
erit acceptus vt ex nozenberga reuersus hic reperiam qd̄ diu quesitū ē
Quis sit nozetan? z nūc agnosco et alias audiui Vellem tuā manere
p̄orem sententiā q̄a nullo bono indign? est Ipse me rogauit vestre vt p̄
ti fauerē/si non alia ex causa/sua saltē q̄ ex officijs curie viuūt **P**ed mi
ror illum iam mee obliuū esse fortune Nam q̄ vobiscū non sum vestri
causa facio vt fecundior sit vobis fortuna/dum partē sequor vobis adū
sam **N**ichil aduerh tulistis **S**i ad vs deficiā moy fortune inpetū senti
etis/q̄a non vult esse vbi ego sū **D**uade igit̄ petro ne petat qd̄ sibi noci
uum est **E**go p̄cijs magnis essem rogand? inimicitias tenere **M**ouēt
hoc petr? dū babilēz simul essem? **V**egū inuenisse sūmi pontificis grām
gaudeo ne cogat̄ aganē paridi vendere/q̄uis suadeo sicut et mea callio
pe desertis aganipe fontibz iam migrauit in atria **S**ed respiciat illū
oro micioxi lumine si non fortuna is qui fortune imperat deus **S**i quis
gallus datarius esset neq̄ pertusam lenam gereret nec auro gemmisq̄
careret **Q**ue de cardinali sancti angeli sc̄phisti et andrinopoli capta cog
nouū non fuisse apud nos certa **S**ic enim dicebas **S**ed illa apud nos
somnia reputantur **N**am z si magna fuerit nostrorum victoria nunq̄
andrinopolim puentū est **N**ec tam insignis tunc triumph? fuit q̄ nūc
est metus ingens **A**punt em̄ turchos iam magna vi reueri/nec modo
expectare sed inferre bellum decreuisse **Q**uare factum est vt hungari q̄
prius supbissimi erant/nunc paululum humiliati inducias biennales
cū cesare fecerint que z illis vtilis sunt/ne dum turchis resistant a ter
go timeant/ et nobis accommoda ne dum petim? nozenbergam tumul
tibus patrie reuocemur **I**n nozenberga quid futurum sit neq̄ dicere ne
q̄ coniectari possum/quia quot homines tot sententiē **R**ex infra decēdi
um iturus putat **A**lbertus et sigismundus austrie duces **C**omes falli
ceus et **D**ominus wallensis p̄ter familiam solitam regem sequent **O**m
nis germania illuc uenit **V**elint superi vt bonum sit qd̄ tanto conatu
queritur **S**oror regia hodie huc venit mansura apud wiennam dum
rex abest **R**es athēns ex placito parcium nozenberge componi debent
Item suicens Leonardum aretinum ex te primum senh obiisse **V**ent
eius vmbre tenuem et sine pondere terram superi /spirantesq̄ cyocos
et in vena perpetuum vit **Q**ui lacium ornauit litteris **Q**uo nemo post

lactancium cyceroni propinquo fuit Gaudeo pogium eius locum apud florentinos tenere / sed maluissimè potius locum non vacasse / ne tanto splendore caruisset et trucia Multos adhuc grecos nobis dare latinos potuisset Sed instat omnibus suus dies / nec indoctum nec doctum mors preterit Felix qui sic uiuit ut nichil timeat mori Ventus est hec vita mi iohannes Jam me tedet mundi huius Nec aliud opto nisi ut me vendicem teumq; sim ut philosophemur inuicem / quous te negem philosophum Credo si simul erimus aliquando stopcos pre ceteris ymitari studebimus qui sunt euangelio propinquiore Sed timeo ne pro quiete laborantes semp labori subiciamur Reuerendissimū herum tuū cardinale tarentinū me amare michiq; bene cupere maximifacio / illiq; ut me dedas peto sibiq; dicitō me tunc ab illo diligi cognitūm cū te suis fauoribus vel ditatum vel extra miseras positū sensero / q̄a qd tibi prestiterit et michi datum putabo In ecclā frisingenē maxime lites sūt Cancellarij tamen frater maiorē castroz optinet partē Noerenbergenē suent? litem huiusmodi aut dirimet aut ampliabit Conti ⁊ iacobo caluo etiam si tacuero salutes ut dicas volo q̄a in medio cordis meis sedēt Tu vale et aristotilem cū temp? fuerit mittito nulla pecuniarū auaricia te turbatus Ex wienna xxv julij Anno .1522.

De bello turchoz et hungaroz in quo rex polonie et cardinalis sancti angeli ceciderunt.

Ereas filius? imperialis secretari? D p d Illustrissimo pncipi ⁊ excellētissimo dño philippo marie anglo duci mediolanenē papie anglicęq; comiti ac genue dño Et si fauoris michi non multum hactenus tua celsitudo impenderit que post traditam ecclē sancti laurenij maioris mediolanenē possessionem / spoliatorē meū pter ius et contra litteras regias in meum fauorem sepius scriptas tuetur / In tantum tñ celsitudimi tue sum deditus ut ptermittere nullaten? possim qn nouitates ad nos delatas eidem significē / que tā et si nō hōmōi sint ut audiri libenter debeant expedit tñ et secunda ⁊ aduersa cognoscere Accipe igitur ex seruulo tuo que apud nos noua feruntur Quindecim aut eo plures sunt dies quibus huc fama delata est / fama malum inq; quo non aliud uelocius ullum mobilitate uiget et que vires ut uirgilus ait acquirat eundo Hec igitur maximum et nobilissimum pncipem wladislaum polonie regem qui regnum hungarie occupauerat in bello cum toto exercitu prostratum uulgauit Quia tamen multe uenerant littere nullusq; certus auctor habebatur ficta res credita est /

nec multum post epistole ex hungaria misse sunt regem polonie super
tis afflictisq; turchis victorem reuerti Eratq; non parua trepidatio ne
licud est victoria sui natura insolens et superba/ter idem cū hungaris
aduersus austria et styriam castra moueret Jamq; vir magni nomis
dyonisius archiepiscopus strigoniens et alij qui ladislai regis partibus
fauent/auxilia romanorum regis efflagitabant Studuerant enim q̄
regem polonie apud hangaros manu tenebant conflictum eius tegē/
huc q̄ redeunti regi q̄uis fugato consulere volebant/huc q̄ statum su
um eo melius interim putabant posse dirigere Sed nichil est menda
tio instabilius/nichilq; veritate constantius Aduenerunt enim hodie
mirabile dictu est ex diuersissimis remotissimisque regionibus vna in
hora diuersi nunchi/non tamen diuersa sed eadem noua portantes Scy
th illustris cilie comes/scrupserunt ex partibus transluanis alij et
rursus alij et hungarie barones nouitates istas regie maiestati/que
licet christiano populo lugubres sint et admodum noxiue non tamen
taceri debent/sed tanto diligentius inter christicolos diuulgari q̄to
catholice fidei maius imminet periculum/ Nisi religiosissimi principes
in vnum conuenientes de medijs resistendi sancte crucis inimicis
et hostibus christi cogitauerint. ¶ Noua igitur ista sunt Apunt om
nes nunchi vno ore regem polonie cum cardinali sancti angeli mul
tisq; hungaris / sed pluribus walachis et bulgaris atq; ruthemis
in romaniam vsq; profectos tot bellando successus habuisse vt non
longe ab andrinopoli castra posuerint/Quod postq̄ turchorum im
perato: accepit collecto in asia exercitu quadraginta milium pug
natorum mare traiecit / Classis namq; in hellepontum ad prohi
bendum ex asia in europam transitum hac estate preterita missa
vt illi referunt iam retrocesserat/patromis eius pecunia et asiatica ga
za corruptis/quod michi non sit verisimile nec persuaderi michi poterit
tanta perfidia vsos illos fuisse vt christianum sanguinem mahumetis
auro venderent Illud autem credibilius est deficiente comineatu clas
sem ulterius non potuisse procedere/sicuti iam suis lacis timere se iulia
nus cardinalis significauerat Vtq; sit liberum mare turchis patuit
Qui transiunt in grecia iunctiq; suis cis mare manentibus cū magno
exercitu christianos aggressi sunt Nec nostri detrectauere certamen/sed in
ipsa sancti martini festiuitate bellum commissum est qd tam atrox et aspe
ru fuit vt raro inter mortales tale fuisse putet Diu plū anceps extitit
diuq; vicibus utrimq; paribus est pugnatū Atq; dū nostri p̄ christo et illi
pro mahumeto contendunt tam acres utriusq; partis animi fuerunt vt

caelis inter utrumque exercitum circiter quindecim milibus hominum cum pugna par esset adhuc cessare noluerunt / sed quod plus sanguinis fundebatur eo ferociores utrimque acies turmeque preliabantur. Defecerunt tamen utrisque vires fessisque brachijs nec usare gladios amplius / nec arcus tendere valebant. Que res quiescere ambas partes ad magnam horam coegit / donec resumptis viribus ac spiritibus redeuntibus instauratum est prelium. In quo vicit ad extremum turchorum siue virtus fuit siue fatum / siue quod numero plures erant. Affirmant quod ex bello fugerunt patrum nostrorum memoria nullum tota in europa tam cruentum bellum fuisse commissum / nec pauciores ex turchis quam ex hungaris cecidisse. Et si verus est rumor octuaginta milia virorum in hac pugna sunt cesa. De rege polonie incerta vox est / quodam occubuisse eum ferunt quidam captum putant. Illud inter omnes constat regem polonie ad hungaros non esse reuersum. Nec desunt qui eum in facie vulnus suscepisse inter preliandum asserant. Quo fit ut adolescenti tam nobili tantique animi admodum condolendum sit / qui non suo iudicio / non enim propter etatem aliena regna cupiebat sed suorum suasu ex pacifico regno in alienum non ad pacem sed ad bellum / non ad opes possidendas sed ad mortem vel captiuitatem est tractus. Murmur etiam est in hoc prelio virum nostri temporis tum eloquentissimi tum prudentissimi iulianum cardinalem sancti angeli cecidisse ac suum illum nobilissimi spiritum ad omnia quecumque ageret diuinitus aptum exalasse. Quidam astruunt cum iohanne vaynoda / transilvano viro magifico et nisi timiditate victus aufugerit animosissimo cum paucis euasisse quod magis optauerim. Sed mors sua michi probabilior est quam non fuit in bellis fortunatus. Nam et aduersus bohemos cum exercitu profectus fugatus est / nisi forsitan et idem sibi nunc accidisse arbitrari volumus. Sed assuevit fortuna quos vno ex bello fugatos fecit / in alio interemptos reddere. Quecumque fors eius fuerit / non puto male actum cum eo qui pro christi fide pugnavit. Pro qua si est mortuus ut isti ferunt / nulli dubium esse debet quin ad eum transierit cuius causam tutabatur. Occisi cum eo sunt agricenis varadienis episcopi et alij complures regni principes / quorum nondum nomina sunt transcripta. Plures in hoc prelio illustres anime vel in celum vel ad inferos transierunt. Insignis est hic annus multis cladibus. Nam et suicensis apud bahileam caeli sunt et delphinas quamplures alamanie ciuitates occupauit / et rex francie tullum verdunumque cepit. Nicolaus piceninus vita functus est et alij quamplures magni viri mortui sunt / qui tue dominationi quam michi sunt nociores. Hungari iam incipiunt ladislaum regem reprobare. Res noua

est et recens nec magis explicanda quam tradita sit. Noua in dies certiora mittentur / que non omitam scribere si sciueris meas litteras in conspectu celsitudinis tue acceptas esse et non magis aduersarium meum quam me in ecclesia sancti laurentij que mea est confuere. Ex noua ciuitate die xij decembris Anno .1522.

Ifedas inter venetos et ducem mediolani factum esse. **A**cobus de arymboldus doctor Enee filius poete singularisq; amico D p d Gratissimum fuit nuper ex tuis intellexisse litteris te esse hospitem et eo dignitatis gradu proiectum esse quo serenissimus dominus noster romanorum rex dignum te officio secretarij iudicauit. Et recte quidem ut cetera omnia pro summa sua prudentia siue fidem siue doctrinam siue multarum et maximarum rerum experientiam fuerit contemplatus. Ego certe ita hoc augmento tue dignitatis gaudeo ac si eodem mecum parente genitus esses / quando quidem ex ipso presertim tempore vna viuentes familiaritatem et beniuolentiam diutina consuetudine et honestis actoribus hausim? Te semper germani fratris loco dilexi. Vides igitur summa confidentia omni opera mea vbicumq; sensuram illam cognoueris ad augmentum aut conseruationem rei vel honoris tui non minus uti quam fratre et optimo amico faceres. Ego quod de prepositura michi addidisti onus libens et amplector et ad exitum usq; perducam / vires aut ingenium modo non defuerint. Interim cura bo ea sarcina que reliquias quasdam mee legationis habet me explicare. Dehinc quicquid fieri poterit quid ue facto fuerit opus te meis reddam certiora litteris. Vale et vbi aliquid oculi fuerit si res digne occurrerint quas diutim cumulatiores euenturas confido fac me participem. Ego quid scribam nunc nichil aliud dignum habeo quam esse deo iuuante inter illustrissimum dominum meum et ducem illustrem ligam factam non reconciliationis modo omnium preteritarum iniuriarum tubiginem extergentem / sed societatem amicitiam et quod ipse ego desperabam talem animorum vnitatem ut vnius incommoda ab alterius damnis secerni non possunt. Vale ex mediolano die xij octobris Anno dñi .1522.

Eur prolixo scribat et de pace ecclesie concilium et plures nouitates exponit. **A**reas filius D p d Magnifico gasperi Slick cancellario imperiali. Rex et decem dies apud nos est gasper quem tu et college

tui semper rebus ecclesie ad regium culmen destinatis **I**s regem in op-
pido gretenſi conuenit **E**t quia illic absolui negocium suum nequiu-
it vsq; huc secutus est curia neq; adhuc finem habet vllum **G**raua nam-
q; negocia magnum habent tractum et in vltimis reseruantur **E**go p-
ipsum gasperu ep̄la s tuas recepi/quib; nunc responsurus/esse breuis
non possum **N**am ⁊ referenda sunt gesta plura et tu de multis instrui
cupis que paucis verbis oplet non queo **N**ec em̄ ego ille sum cuius
hodie festum colimus q̄ apocalipsum scribens tot verba posuit quot sen-
tentias/sed accidit quod oratio q̄ dum breuis esse laboro obscurus fio/
atq; idcirco p̄lixitatem in me reprehendi q̄ obscuritate cupio **S**cribo em̄
vt intelligat/**N**ec michi soli scribo sed hijs qui legunt **E**t quia plures
sunt da michi quod edippi sermonē apertum habeam q̄uis longum **S**;
iam veniendum est quo volum? **S**inas ep̄las in te frihugenſi eccle sc̄ip
fisti regie maiestati/easq; ambas tibi reddidi/responsum exegi **D**e pri-
mis quid successerit iam rescripsi/**S**ecundas presente vltico in regi-
as manus dedi que mox legende vltico dedite fuerunt **E**t vidi regem
in earum audicione satis attentum/qui et hec verba subiunxit **C**onci-
liarij mei dicunt periculosum esse in hoc negocio quicq; agere/sed opor-
tet nonnunq; etiam cū periculo res aggredi **Q**uod dictum spem michi
fecit possessionis habende/**V**lticus quoq; admodum letatus est sperans
opera sua hanc rem concludi/**V**ltimo dixit rex velle se ad concilium hoc
deducere/sed q̄a in crastinum abiturus erat nichil illic factū est **D**icis p-
hos montes non esse diuersoria vt in urbib; insignia nec escar copia/
cancellarieq; nostre malū iter patere inter milites **H**oc fecit vt nostri
p̄ diem post regem p̄fisc̄i vellent **E**go vero timēs ne inter eundū res
frihugenſi tractaret/putasq; bonā esse p̄sentia meā vt adire cancellarios
et amicitie tue memoriam facerem/accerhito iacobo ⁊ vno familiari/re-
gia castra secutus sum **S**ed nichil in via gestū est qm̄ nusq; rex q̄euit
At cū essem? in burgo iudeoz videns q̄a scilium tenebat. amonui regē
tui vt memor esset **Q**ui postq; inquit quiete erimus me commouefaci-
to **H**oc autem infra triduum erit/et sic vsq; huc producti sumus re in-
fecta **E**go interim auisamenta nonnulla confeci que michael ex lati-
no vertit in truthonicum/heriq; regi optuli petens in concilio legi iu-
beret / rem frihugenſi expeditioni daret / **C**onueneram antea concilia-
rios quosq; singillatim et verbis que michi p̄donea videbantur sum
allocutus **S**ed verum est quod dici solet / bonos consulares malum
collegium **O**mnes vno se ore et tuos esse ⁊ causas cordi habere dixerūt
Conciliarij vero p̄ntes hij sūt magister camē **J**ohes elstowf **W**alter?

zebinget/ Lupoldus aspach/ceteri absunt Inter hos res gesta/ Legitq;
magister vricus instructiones quas feci et quarum copiam cum pre
sentibus magnificentie tue transmitto Relatus fuit tuarū litterarum
tenor sed omnia in vanum transire Hoc em̄ michi demū responsū est re
gem in p̄sentiaz certis ex causis velle supersedere/rogareq; tuā magnifi
centiā ne egre ferret/quia boni respectus essent Mandatiq; est vrico
vt l̄ris regijs te ad curiā aduocet/Hec in causa frisingen̄. Persuadeo
michi tuam absentiam hijs rebus admodū nouisse/qa p̄senti dat̄ / ab
senti detrahif Et verum est tritū sermone puerbiū Facies hominis fa
cies leonis Omnes hodie simulati sumus amici/amate fingimus non
amamus Atq; idcirco vbi ades subseruio tibi obsequor/quicquid iubes
facio/vt videat te diligere/Vbi absis nihili te pendo/qa vel non redibis/
vel si remeaueris dicam me fecisse omnem diligentiam et alios in cul
pa fuisse q; res tua non sit expedita Ita certe adulatores sumus/non a
matores/ nec fictus amor inter habentes aliquid habet vigoris Credo
me plane intelligas Sed fingendum est postq; omnes fingunt Nam
et ihesus finxit se longius ire/Vt homines sunt ita vtamur Extrahen
dum est ex petra mel et oleam de sapo durissimo Existimo in tuo reditu
omnia resarciri Cum em̄ regis amin? bon? sit necesse est vt reliqui sub
sequant̄/qa qd̄ illū velle sciunt non audent dissuadere Que autē causa
sit ppter quam rex dicat se nunc supersedere non scio/nisi propter mata
tionem atheis Forsitan intendit bauaros duces aduers? plebem illā
in sui fauorem trahere/et ob eam rem non vult nunc ipsis displicere/si
tibi possessionem tribuerit De bullis aplicis quas plumbatas iam esse
in austria dicis nichil scribo/quod si verum esset iam henricus me com
monuiss̄ Sed videf michi rursus instandū apud iohannē carnaial vt
l̄re veniant Rursus rex scripsit scilio vt circa confirmationē ptis aduersē
supsederet Idq; ad ppositū venit Obijt em̄ per hos dies burigen̄ ep̄s/
vt q; mane sospes erat in sero sepultus est Gen? mortis felicissimū si be
ne illi cū deo fuerit/si min? miserim? transitus Quis tam iustus est vt
ofessione non egeat Quis mund? a peccato/ Nichil michi scius sum
apls inquit/non tamē in hoc iustificatus sum/qd̄ nos dicam? Abhic a
nobis mortis subitaneae casus/deturq; spaciū penitētie tanto magis
q̄to plus delinqm? Ob hanc necem scriptū est et scilio et pape metro
politanoq;/ne circa puisionem burigen̄ huius ecclesie quicq; agant p̄i
usq; cogitauerint in quem prelatum regius animus inclinetur Ne re
electum aut postulatum confirmēt aliq; Ego puto eccliam illam duos
habere sponfos/nec tertius forsitā aberit/ Illi em̄ canonici eligent/nec

papa carere suo iure uolet/et in eius inuidiam consilium dabit tertium
Felix uxor tot maritos habitura/si modo id potest fieri ut non sint ad
ulteri/Hoc malum facit ecclesiastica diuisio/ad quam tollendam nimis
sumus torpentes/Vidi quod reges scribunt ex literarum exemplis/nec despero rem
posse bene conduci si aggredi uelimus negotium Omnibus enim ut vi
des displicet scisma/omnes abhorrent/Viam autem sopiendi hoc ma
lum karolus rex francie mihi fallos et tutam et breuem ostendit/ut fiat
conuentus principum uel eorum oratorum in omnium aliquo loco/Ibi quoque una
recipiat conclusio pro omnibus Ad hoc autem pagendum opus esset rursus scri
bere cunctis regibus ut oratores suos argentinam uel constantiam mitte
rent pleno mandato suffultos ad pacem ecclesie pertractandam Fienda
esset rursus expensa que anno preterito facta est uix trecentorum aureorum
Warum plus constantinus in aggregatione nyceni concilij exposuit Hec
uia non posset claudii/nec papa nec consilium impedire possent tamquam hoc
absque ipsis fieri nequirit Licet enim principibus secularibus succurrere ali
quando inuito clero/et tamen illic fieri unio possit Nam ille papa indu
bitatus esset cui omnes principes obdicerent Non uideo clericos qui uolint
pro ista uel illa parte martirium ferre Omnes hanc fidem habemus
quam nostri principes/qui si colerent ydola et nos etiam coleremus/et
non solum papam sed christum etiam negaremus seculari potestate urogen
te/qua refrigitur caritas et omnis interit fides Utinamque sit pacem deinde
ramus que siue per illud concilium siue per conuentum principum detur
nichilipende/Non enim de nomine sed de re contendendum est/Voca pa
nem si placet lapidem et da michi dum famesco Non uocet consilium/w
cetur conuentus/wocet consiliabulum/agregatio/synagoga/nichil interest
dum scisma depellat Ideo michi admodum placet quod rex francie scribit
eiusque sententie inherere Nam uidet regi nostro promittere huius agregati
onis uocationem Nobilis ille qui secum fuit cui et instructiones dedisti re
uersus est sed nullat attulis literis/Nunc ad res atheis reuertor que
turbulentiissime sunt et nescio an regem moueant Nam semper unum est
vultus Licet res sua gerat Ne certe cuius minimum interest unio nihil
nisi regis causa maxime turbat Oratores ex athenis grecis uenerunt/eorum
petitio fuit ut sigismundus et thesaurus remitterent / qua iam preterisset
inscriptionis tempus Postquam in athenis remisisset sigismundus conciliarios
uari sibi patria si uellet et iure iurando astringere Tumque si cum eorum
consilio sigismundus uellet patriam suam regi committere uel duci aliter
to parituri essent Hec legatio eorum fuit Huius responsum est regem
non teneri ad hec secumque sigismundum unanimes fore / Oratores

in atthesini missos hac de causa quorum responsum expectaretur Cupere
tamen regem ut atthesini mitterent aliquos cum potestate tractandi con-
cordiam ne res in tali disturbio perseverantes magni alicuius mali fo-
rent origo Cumque hijs remissi sunt oratores/psuenerat eos constancien-
episcopus/qui se mediatorem interponere cupiebat Huic licet non
magna fides sit prebita propter fratrem qui nouandis rebus causam de-
dit/multa sunt tamen commissa/eique mandata est concordie practica
Namque in atthesi se recepit quid egerit non scio Oratores regij non
sunt admissi sed expectant in vulgo burga ubi clausura est/Wilhelmus
illuc numerat pisces qui per flumen transeant Multum enim ocij ha-
bet Ipsium et college faciunt/quoque et aliquando luditur alea pernox
Rustica illic plebs in armis est et aditum quasi sepulchrum domini cul-
todit/non tamen dormit ut pylati satellites/sed die noctuque bibit/Re-
ceperunt enim atthesini ducales redditus et cum hijs plebem in armis
alunt/nullusque aditus caret custode Sententia omnibus vna est aut
sigismundum recuperare aut in libertatem se vindicare/qui si non satis
sua sponte insaniunt Uniceij instigatores habent qui se adiutores ne-
phandi propositi repromittunt Tridentini adhuc in fide manent quous
per alios in dies stimulentur Dicunt se id acturos quod eorum episco-
pus iusserit Ex cuius iussu adhuc regi usque ad menses quatuor sunt ob-
noxij Rex ad eos non habet adiutum nisi dominia venetorum/et per viam
hanc mittent nunc oratores illuc Dicunt aliqui comitem galeasum cum
pedibus quadringentis tridenti esse et partem regis tueri/quod michi non
est omnino oportum/Dunt qui putant obitum brigien- episcopi accommodum
esse/quoniam is occulte mala hec fuerit orsus/Ne alia sententia tenet/Arbi-
tror enim euestigio principes factionis accurrisse briginam ibique opera
dedisse ut ex eorum sententia fiat episcopus/Interea vero iam arces custodiri
per eos Sed licet quilibet opinari/vaticinari paucis/quoniam futurorum
eventum solus novit deus Humane mentes in tenebris degunt/nec vi-
dere sed argumentari possunt ex preteritis et instantibus quid sit futu-
rum In eorum sepe falluntur ut qui per vitrum ultra inspicunt aut in
aquis iactant visum Hec scripsi kalendas Januarij putans me statim missu-
rum litteras Nunc quia superest spatium adiciam reliqua Junior comes
cilie huc heri aduenit Dux albertus horatim expectatur/similiter et co-
mes gozicie cum eius uxore Accepi gozicie comitem feuda susceptu-
rum quod si fit non nichil ad cancellariam veniet Cum hijs ut coniecto
utque percepi tractabitur de modo intrandi atthesini Apunt enim quidam
per terras gozicie accessum patere/atthesinosque timere comitem cilie/Age

tur quoq; vt subdevo q; hic cilien in curia perseuetet Sed nemo hjs in
rebus vtilior esset tua magnificentia Nemo hic est q; sciat quales ha
biti sunt tractatus cum comite isto et ad registrum recurritur Prox co
mitis quare huc adueniat nescio nisi questura iniurias viri quem aiunt
vltra q; dici possit iniuriam Quod eo minus licet quia vir etate affectus
et forma ineptus consortem pene diuinam sortitus fuerat Qua si bene
usus fuisset nemo esset traxior eo Inter humanas namq; felicitates
hec vel maxima est vt coniugem q; pulchram sorciaf et bonam/tum qd
est 3^m fecunda sicut hanc esse referunt Quidam ventur eam ideo diuor
cium petituram qa vite sue timeat/q;uis coniunx mirum inmodu blan
diaf Dum hic ambo erunt alcius rem inuestigabo Hec satis ad res co
rinthianas/nuc in hungaria pgo Scripsi dudum tibi uentione certa
indicta fuisse p hungaros Et ambe partes hude uenirent ac de regni
omodo transigeret Quod michi admodu displicebat ppter locum in q
nil agi posse cernebam/mih ex arbitrio vnius partis/timebamq; nos
trum infantulu iure priuari suo Sed respicit illu deus Et qa humana
deficiuntus est op/ex alto reperit auxilium Nondum pdita spes/nec ta
felix est aduersarius q; fama predixit Scias igitur me esse animi tui
Plus mihi placet hodiernu ouum q; gallina crastina Nescim? qd vel
per rehat Qd habem? tenendum est Ideo tibi supplico in hac re vt me
adiuues vel scriptis vel verbis fredi ieris/quod omnino curare debet/
Non mei causa hoc dico Ego em parui momenti sum Sed ppter ratio
nes pdictas et vt tristes sint q; te abesse sunt leti Non potui adhuc scire
p qua viam tibi redeundu sit/sid sciens mox scriba Nam si rex rediret
in austriam aliud iter est/aliud si supius transferret De lris arelatiij
alias tibi scripsi Cum illaru videbis copiam credo me non magnopere
dices errasse aut si error est veniam mereatur Tu vale optime cu liberis
et diuge qbus relictis ad nos reuerti cura Ex sancto vito qnto kl Ja
nuarij Anno 1522.

Remedium ad resarciendum eccle pacem

Eneas filius S p d Reuerendo in xpisto patri domino filuel
tro epo chiemeni domino suo Non miro q; ad me nichil scri
bis qa nichil me indiges Id mirandum est si ego ad te no scri
berem qui et gracia tua semper egeo et beneficia complura accepi/Una
tamen res me reddit excusatu qa inaniter scribere hominis est abutere
ocio/et lris/hac de causa tacui hacten? Nunc vero res se obtulit q; mihi
scribendi materiam prebuit Vidi nuper exemplaria litterarum quas

reges imperatori nostro scribunt in rebus ecclesie/perpendiq; omnes
 egre ferre scisma quo xpistianus populus impresentiarum conturbat/
 Multumq; demiratus sum regis francie iudicium quod concurrere cum
 tuo cognoui Memini enim cum alias simul essemus/deq; hac ipsa re fe
 remus sermonem quoniam pacto ecclesia pacati quiret/dixisse te/Ego
 si cesaris essem loco/wellem cunctos rogare principes vnum in locum
 mitterent oratores/qui plenam potestatem haberent res ecclesie compo
 nendi Nam quod principes facerent et populus sequeretur z clerus Ec
 ce quia rex francie cesari nostro congregationis huius uocationem sua
 det/Vos qui rem habetis in manibus amplecti hoc debetis regiq; nos
 tro et electorib; suadere ne oblatam negligant viam/quia salus hinc
 pendet maxima Nec hic oportet vel papam requirere vel concilium/De
 lint nolintq; illi/principes uenire possunt seq; in hanc vel in illam par
 tem declinare At non erit concilium/hoc concilium no fit quid ad nos
 Non de nomine sed de re questio est Datis est si scisma de medio aufe
 ratur Vocetur quocumq; nomine qui aufert scisma Stultus quidam
 semis debitorem in iudicio traxit tanq; is negaret debitum qui solidum
 se suscepisse fatebatur cum stultus xij denarios peteret Apud senej ta
 men idem est solidus quod z xij denarij Sic et in re nostra stultus erit
 qui tolli scisma per conuentum principum negauerit qa concilium non
 uocetur Illa congregatio uocetur synagoga vel conuentualium/non
 auro dum pacis epinde sequeretur effectus Sed tu z college tui in cam
 po estis vbi hoc geritur bellum/et in hac area vbi hec palea teritur Vi
 de vt fabam bene curatis/ne dum scisma ecclesie tollere curatis/diuisio
 nem in imperio inducatis Hec non dico vestri causa quia rectum scio p
 positum vestrum/sed vt laboretis q; germania vnius animi sit/vnumq;
 papam colat et in vnius fidei sinceritate gradiatur Hec volui scripsisse
 quia gaudius sum regis francie sententiam conuenire cum tua Tu tan
 tum stude vt illi sit locus nisi quid melius interim cogitasti Vale opti
 me et me extra memorie sinam noli abicere qa tuus sum quantuluscu
 q; sum Ex sancto vito Anno 1522

Laudat legatum qui pecuniam neglexit.
Eneas filius Domino thome hessewach sacre theologie ma
 gistro P p d litteras quas ad me nuper misisti regie maiesta
 ti ostensas effeci/vt que foret erga te mens illius persentirem
 Placuit regi diligentia tua dixitq; te melius fecisse q; hij qui dationem
 pecunie suspendebunt Is vt nosti pauca loquitur/sed ex hys paucis

plura colligi queunt Naturam eius nosti et mores/cogita quid hec verba importent/tu tamen nullatenus hesitate debes quin bene agendo gratus principi sis **F**ecisti enim vt vicum decet bonum/z communis commodi zelatorem/qui rem publicam sue prefert Potuisset scandalum grande contingere si remanisses precium expectando/cum omnia monumēta apud te forent quibus in conuentu agendum erat **N**unc res bene directa est et iam precie tibi misse sunt z ampliores mittentur **Q**uomodo autem in reliquam sit producendum ex apicibus regis cognosces **V**ale z me tui amoris participem facito q̄q̄ non putem me fore illius expertem **E**x sancto vito in carinthea Anno 1522

Laudat amicum qui diligenter amici curauit rem.
Rexas filius? Francisco bassio iuriconsulto **R** p d **A**cepi tres litterarum tuarum vnus sententie/Exponebant enim michi rem gestam omnes apud sarantanos deinde suadebant vt consensum t. principis domini sigismundi circa ius patronatus impetrare quia sic res mea inuada foret **E**go tuum erga me animum qualis esset iam dudum habebam perfectum **D**ed in dies superas opinionem mea/et nedum querele michi locum eripis/sed facultatem quoq; referendi gratias aufers **G**audeo ego me talem amicum esse sortitum cuius plura sint erga me beneficia q̄ nedum premiare non possum/sed etiam numerare **T**u autem conscientia tua letari debes quando sic amici negocium geris vt tuum putet **R**ata sunt apud me omnia per te gesta nec vllus me grauat sumptus minorq; te non plura exposuisse **V**olui quod suadebas a sigismundo impetrare sed terruit me nouitas apud atheinos orta/tuumq; ne rex egre ferret tamq̄ quod esset a se gestum rueret putari differendum donec cancellarius reuertetur **I**nterim ex parte regis rogatus sum hanc plebem vt aduersario dimitterem q̄a de meliori vlllet sua maiestas michi prouidere **H**oc rex ad preces aliquorum fecit **R**espondi me velle cancellarium expectare qui me promouerat et facturum quod ille iularet **H**ic nunc res se habet **D**ed hoc sepultum esse oportet ne qui in parrochiam persentiant/quos stude in deuotione seruare **E**go adueniente cancellario quid successerit tibi scribam **M**isram litteras ad te et ad parrochianos vt suaxisti/sed audio nuncios regios qui illas deserebant non esse dimissos/arbitrorq; litteris meis transitum non patere **I**deo has confeci vt scires me tuas suscepisse/et quo in statu apud nos esset negocium **Q**uid vero ulterius expediat michil dicam/quia suis non est mineruam docere **V**num tibi notum volo

vt scias res capitulares melius dicere/ventionem scilz nozenbergen
ad festum ascensionis prorogata esse quo tpe iterum rex p suas lras af
firmat **V**tra non dicam plus **N**ec hoc dicere mihi iam hic publicu esset
Vale et me canonicis recomissum effice **C**um de? vlet erim? simul z vi
tam duces? beata extra curie clamores atqz miseras **E**x sancto vito
in carinthia 3° kl^o Januarij Anno. 1222.

Dicit diuitibus non conducere bellum.

Mneas filius **N**icolao veneto canonico tridentino **P**p d **S**cri
bo frascisco bassio lras quas cu hijs mitto **S**; accepi viru terro
re percussu trideto abijisse patauūqz petisse/qa no placet sibi vr
tem incolere plenam tumultu bo sicut nunc tua ciuitas est que obsidio
nem expectat **L**audo ego oculum suum **N**am q potest in pace viuere is
damnand? est si se ingerat bellis **R**emini bellum est vtile nisi cui stat?
plens est grauis **S**francisc? vic diues est z sua fortuna contentus **P**apit
certe tumores fugiens z litres ex qbus nichil lucrari potest **D**icit aliud
esse hoc iudicium q illud ex quo ditatus est vote **N**am hic manibo cau
sa defendit/illuc lingua **T**u scis vbi est/ideo rogo meas lras sic habeat
vt mitto/et in eius absencia me tuearis/ne qd innouet in canonicatu
que illic habeo **E**t sic te in re mea habe sicut de tua pbitate z aicia spe
ro **N**on puto has tribulationes diu mansuras qa intendit rex nobis
auxilio esse atqz fauore **V**ale et me tuum puta vbi cumqz sim **E**x sancto
vito Anno. 1222.

Commendat eum qui pro sanguine claro pugnat et
pro iusticia.

Mneas filius **M**agnifico galeazio comiti de archo **P**p d **A**cci
pio te venisse tridentu militariqz manu regis ptes tueri **I**d qz
rex accepit ac ppterca te amat colitqz/maxime res huiusmodi
tibi et domu tue honori erit z vtilitati qntum senio **P**erge igitur et
dum occasio adest virum qs es te demonstra/multoz virtus iacet quia
camp? deest vbi se ostenderet **T**ibi facultas est qua tum animum tum
ingenium patefacias tuum **R**es qua tueris iusta est z p sanguine cla
ro aduersus plebem et incertu vulg? pugna habes **V**ide vt piculum fa
cias tui monstresqz sanguis illustris qntum obscuro pstat his is q cæde
ris **R**ex de te bene sperat/opinionē suam imple et omniu q apud se sūt
Dic cu his magnus poteris fieri maximus **H**ec scripsi qa te amo et vi
dens tibi bonum nomen esse cupio vt illud maneat augeaturqz **S**fratri

tuo me dede et michi vt soles amorem tuum communicatum fac Vale ex
sancto vito die prima Januarij. 1522.

Eneas filius? Johān peregallo scriptori aplico fratriq; amāti-
simo S p d Vetres sūt apud me lre tue quibō nō respōdi qm̄
nunc in syria/nūc in carinthia/nunc in cariuola inter medios
barbaros seuasq; nationes constitutus nunc apud hystriam et super
oras superi maris cum tergestinis versatus/nullum habui cui commit-
tere lrās possem ad te preferēdas Nunc q̄a nunci? dat̄ basileā petiturus
statui nonnichil ad te scribere vt et me viuū scias ⁊ sospitem ac tui
memorē Nec em̄ possum obliuisci tui sempq; tua dulc̄ ymago mētē he-
ret mee Vale igit̄ has ex me lrās et illum timorē quem de aduentu fa-
miliaris tui indueras abice Nichil est em̄ qd̄ ampli? illinc vteare Pi-
di eum/sanumq; vidi/Apud quē tui causa visus amice sū/vclut eius so-
ci? q̄tum intelligo vs reuētere ipse manere decreuit Ego vtriq; abitu
psuali At vbi non p̄feci liberum dimisi arbitrium/q̄a nil iuuat calicō
murū tūdere aut eos vntis dare Fiat qd̄ eis placet/nichil est qd̄ in
damnū vergat Tuus ille frater cautus est sibiq; magis q̄ voluptati vi-
uit Nec breue gaudiū longe preponit vtilitati Tu te mirareis si homi-
nem cerneis/si quādo obibit nichil piculi Nem? magnū est wienna
multeq; inter diuersas quercus ad fontē sūt vie/Obloquī p̄t aliq; elo-
qui non p̄t/nec tuis dictis amicitie ⁊ monitorio plenis dicta esse nolo
q̄to famulo veniūt De me at̄ tibi vt psuadeas cupio Nec em̄ grā mi-
nor aut spes est deterior solito Qd̄ michi scripsisti de absolutioē cuiusdā
homicidij sicut philipp? noster optabat nō p̄t nūc implei Veniet homo
nozenbergā Illic p̄fici res poterit Nec iam hic dubiū sit q̄n rex vadat/
quo in loco spero res vniuersalis eccle sic dirigi vt ⁊ tu ⁊ omnes qui bo-
nū omne cupitis ex snia iudicetis euenisse/Idq; mei noie dici cupio
cardinali sancti calixti viro bono ⁊ veri amātissimo Qui ⁊ me amēdes pe-
to/et vna viris theologia plenis francisco ⁊ andree minoris ordinis p̄-
fessoribus/Quibus si nunc lacius non scribo vt vniam dent ora quia
officio meo parere me conuenit/nec enim alia causa secretarius vocor
mhi vtq; audio queq; video digna silencio in abditis mei pectoris clau-
dam Scriptorie officium qd̄ illic habeo si emptorem reperit pretium
michi rescribe/et si fieri p̄t vtiliter illo me leuem/quia non sum eius a-
nimū vt ad vs redeam De tridentino arbitro: te audisse non nichil
hic fama est athelinos tridentū obtinuisse Veritas adhuc nubilosa est
Francisc? noster deian? illinc abiit/qm̄ postq; vidit sapiētī sue sentētie

loam non esse recedere potius irrisus voluit q̄ manere damnificatus/
 Ego nō spero illam rem in vtilem esse/nec vsq̄ in rebus ecclesiasticis sū
 fortunatus? Laurenti? vobella nichil mei causa mediolani obtinuit Non
 sua culpa meam em̄ causam exacte pmouit Sed nosti patrie mores
 Nolo in illū dicere q̄ potest pscribere/Longe man? p̄cipū sunt atq; ti
 mende/et etiam p̄ncipes puatorz hominū sūt indigni Ego nullū faciam
 pluris q̄ teneat Tu vale et michi sepe scribe meq; sepe visita/qa nichil
 est qd̄ tuis scriptis in oculis meis extat accepit? Andreā pauigaliū z
 iacobum cerneriu tam affectuose meo nomine iube saluere q̄ me scis il
 los amare Gasparē nouariē arbitro: cū auunulo repatriasse si tamē
 illic sit ne mee salutationis expars maneat facito Vale ex noua ciui
 tate xvi aplis Anno.1522.

Tu homines debent se moribus coaptare nec subtili
 tate iuris vtendum esse.

Eneas filiu? Stephano cacie nouariē iuriscōsulto S p d̄ Re
 uers? ex vindelici inuemi munera q̄ in wiennā barbat? ex te de
 tulerat tam p̄ciola vt mittēt magis q̄ recipientē sunt digna/
 Nos hic alexandri fuit q̄ dona semp esse metiebatur Ago itaq; geās
 q̄q; ferre tale ornamentū vbi mos nō est minime deceat Scis qa non
 regiones nobis aptāde sūt sed nos iphs regionib; sformes reddere debe
 m? Ego tibi ad hec Xsus mediolanū scripserā qa te reliquisse sciliū ru
 mor erat Nunc vero admonit? pegalli lris bahilee te esse didici/qd̄ in
 eo graci? est q̄ te possum meis scriptis sepius visitare/qd̄q; id tibi et ho
 norabili? et vtilius puto qa frugifer illic camp? est z pauci mellores
 Et q̄q; plures essent tibi tñ p̄ores semp debent partes Optuli me alias
 curaturum vt regius aduocatus fieres si res fruhugen apud vstram di
 moeraciam bene tranhrēt/quā odicionem scis non esse opletam/te quo
 q; patronum fuisse partē aduise quo sit vt solut? p̄misso si iuris apice
 vlim frui Sed qa summū ius summa est iniuria ego p̄terea tibi non
 verbis sed animis sum ligatus/scioq; me nunq̄ tantū conari tui causa
 posse qn̄ vltra sim debitor Quapropter z si durū sit obtinere qd̄ sp̄spō
 di/spero me tñ vti op̄tē fieri vt tibi gerat. mos/S; est moderator et
 arbiter omniū temp? Rogo itaq; te vt parump expectes/michiq; fidē
 habeas/qa aut eneas esse defina aut tue cupiditati parebo Nec me gal
 lico more loqui cēseas q̄ parua morā quatuor z decē ānos op̄ulat Credo
 p̄phetas imitari cupiunt q̄ cito venturū dicebant ihesum q̄ annis post
 quingentis venit Ego non annos sed paucos menses peto vt rem tibi

non iniosam pacem volumus amplecti **D**ices adhuc sunt nobis et ani-
mi nec quemquam timemus **C**um oratores/nec nos aiunt aut inopes su-
mus aut exangues **S**i aliena inuadere non possumus at tueri nostra
commode valemus **I**dem bonis viris sat est **N**obis a tergo tuta sunt
omnia **I**n fronte habemus quibus potentes sumus resistere si maligna
ri volueritis **V**os inter nos et turchos estis medij/videte ne retro et
ante feriamini **C**um palatinus scimus cesarem vestrum opulentum
esse/ sed regnum etiam hoc plenum est nobis/nemo terrori est/pacem
vestram vobiscum referte **R**efertimus inquit oratores abinuicemque
discedere volunt/**E**xinde iulianus cardinalis per deum oro viri magni-
fici complectimini pacem **S**i progredi aduersus turchos volumus par-
necessaria est **D**imitte vt hoc pauper regnum respiceret **N**olite campos
christiani sanguinis vnda commaculati **S**ed frustra vsciferatio eius
fuit/abutum est re infecta **I**n crastinum tamen nunciatum est oratori-
bus ne discederent quia non regis nomine responsum eis fuisse **E**xpec-
tatum est iterumque disputatum/postea res in thalamo regis trutinata
est **T**andem venit in publicum rex et in hunc modum hungarica lingua
locutus est **R**euertimini oratores ad cesarem/salutemque sibi nomine
nostro dicite **P**ost referte nos pacem per eum missam quam non indi-
geamus illam sui causa vt sibi complacemus libenter acceptasse/et
in omnibus eius articulos hanc iacent esse complexos **S**uper qua re
litteras nostras infra octiduum possonij recipietis vbi et cesareos api-
ces esse curabitis nobis tradendos **S**ic ergo conclusa res est **E**t agunt
hungari iam inter se quo pacto formidabiliores in turchos proficiscan-
tur **V**enecijs quinque et viginti triremes armantur que per mensem ju-
nij in hellespontum traicere debent **C**esari nostro non est alia cura ni-
si vt quam festinanter et quam honorifice noerenbergam petat **P**uto abhinc di-
es .xv. eius erit recessus **A**lbertus et sigismundus duces sequentur et
vti submurmurari sentio comes cilie iunior et dominus walsce **Q**uam-
quam sit bene actum putabo si eius tantum persona illuc venerit quod iam
michi non est magni dubij nisi quia futuri nulla est certitudo **I**n cau-
sa tua multum verborum perdidisti **N**il vidi quod fieri queat nisi postquam
noerenberge fuerimus/vbi artibus erit vtendum et nouis et maiori-
bus **A**duersarius tuus diem obiit/filioque nullam hereditatem preter
lites reliquit **D**eus illi misertus sit siue iusta fuit eius causa siue inius-
ta **V**ale ex vienna quinto ydus Januarij **A**nno domini Milleesimo
•cccc•xliij•

Epistola 700sa.

Iohannes peregrinus scriptor aplicus petro gemingero **S**p d
Philociū quā hic amasti tumidū ventrē gerit huc is ventus
est huc cibus nimius **J**ohannes noxenbergen secretarius vtrē
putauit illius ventrē vmo plenum ascenditq; super calcauit pressit om
niq; studio nixus est vt vinum deprimeret sed nichil preter ventum exi
uit **S**i lacrimas cerneret et planctus audiret quibus misera post tu
um abitum se inacerauit **C**erte nisi iohannes opem tulisset animam ex
alasset misella/quia nesciunt muliercule vt viri flammās amoris fer
re **S**ed abijt nunc quoq; iohannes nescio quid actura sit infelix **M**ihi
si esset teuthonicus sermo adirem feminam solater et blandis verbis
recreare **S**ed nichil michi cū viris almanis preter tactum est **I**pse inhi
pidus est nisi et verba sint **S**ubdelegabo igit michaelem nostrū q̄ et **V**
bis vlixes et factis achilles **T**u vale et mei memoriā gesta **E**x basilea
Anno dñi. 1522.

Petit confirmari priuilegia heremi camal
dulen.

Abroh? camaldulen? serenissimo et sacratissimo impatori sigif
mūdo semp augusto/felicitatē et subiectionē **Q**uod ferraria tam re
pente discessi ne queso negligētie ascribat aut contemptui maies
tas tua **F**uit enim rationabilis pfecto causa que me vegeret ad exitū/
satisq; fecisse et officio et affectū meo visus sū/q̄ et augustā faciē tuā vi
dere et miti illo tuo ac suauissimo eloquio frui meruissem **A**ccedebat
q; singularis amoris tui vadem acceperam cum priuilegium auguste
memorie karoli patris tui sumptū ex manib; meis quo tātus ille vir
camaldulensem heremum et ordinem sub protectionis sue cura suscepe
rat imitatus maiores suos confirmare/atq; innouare te velle tua spon
te benignissime pollicitus eras cum vicissim dulce amoris nostri pign?
crisostomi vitam a me conuersam ex greco benigna suauitate suscepil
les/nichil dedignatus exiguum munus qd pro dignitate materie max
imū existimares **H**is ergo rationib; auguste cesar inductus cūctatus
nō sum necessitate impellēte maturare ad reditū/**T**ras tamē dare ad cle
mentiam tuam scilium fuit/quāto et officiosissimum in te animū meū
tueq; maiestati deditū et penitus obnopiū declarare/et postularem sup
plex vt innouationem illam paterni priuilegij quam tanta libertate
promiseras accelerari gratisq; expedire iuberet **N**eq; enim vt coram
excusauī argētum aut aurum michi est emulo aplice paupertatis quo

litteras illas tam gratis indultas queam redimere si precio tapeatur ea gracia Abs te igitur per serenitatem tuam dulcemq; clementiam peto cesar inuicte vt id quod cuiq; est muneris imperij tui famulo digneris e largiri/quo fit et pietas nocior z vberior/Decet enim regiam maiesta tem dono singularis libertatis excellere id te institutum preter ceteros maiores tuos imitari solitum/atq; amplectari magna constancia pe gere/q; michi psuasum est ne agam pluribus vt quod cupio impetrem ne diffusus videar epimie pietati tue **H**eremissimum dominum meum tranquilla romani imperij pace fruente[m] et barbarice feritatis domi torem p[ro]p[ri]e d[omi]ni noster omnipotens seruare diuissime dignes incolumē et euo donare felici z ex corde petimus et oramus **B**ononie xij septembris.

TExcusat taciturnitatem et neutralitatem difficulter tollendam dicit.

Eneas filiu? **P**p d Juliano cardinali sancti angeli patri reue redissimo Nunq; ad te veniret nunci? meis l[ite]ris nō onust? nisi magnificus cancellarius me preueniret/Quī tam sciose et ac curate tibi omnia refert vt michi nichil relinquat scribendum Quo fit vt tacere potius q̄ scribere malim Nam res nouas iterum conculcare obtundentis est/inania vero attingere et nichil nisi verba dare demen tis **H**oc oro vt tua paternitas animaduertat / michiq; veniam det ta centi potius q̄ inutiliter scribenti **D**atis est si me tuum esse scis manci pium quia me habes ad omnia mandata voluntarium et promptum **S**cribe michi quando res exposcit et iube parato parere **N**ouū nichil est quod scriptu arbitror dignum **N**ostra ytalie parump; respirat **S**; nescio quid paritura sit illa conuentio senis habita/que nundum disso luta est **V**tinam martini ne dicam saturni aliquando redierit secula **V**ellem et ego reuisere patriam z ossa parenti reddere **N**ichil plus ti meo q̄ in peregrina terra iacere/q̄uis vndiq; tantumdem est z ad infe ros et ad superos via **S**ed habet minus nescio quid doleris inter vl nas fratrum sororum filiorum atq; nepotum mozi **E**t licet vbiq; amici cause parere possint/nulle tamen familiariares tam dulces aut stabi les sunt q̄ in patria **S**i pacem haberet ecclesia de pace ytalie magis sperarem **N**escio quid allatura sit noxenbergen[si] conuentio/quia diuisi animi sunt / **N**eutralitas difficulter aboleri poterit pluribus vtilis **P**auci sunt q̄ verū sequantur/**O**mnes fere qd suum est querūt **P**lacet hoc nouum neutralitatis aucupium q̄a seu iuste seu iniuste q̄s teneat

repelli non potest Et ordinarij p suo arbitrio conferunt beneficia Non est facile michi crede ex ore lupi predam eripere Quam sentio tua xpi amitas eugenij sequitur partes Germania tantum diuisa est quam ego semel vnitam videre vellem meq illi conformare quia multum tribuo nationi huic que non metu sed suo libito suoq iudicio ducitur Quocumq rex cum electoibus se inflexerit eo et animula mea sequetur/nec michi plus q̄ alijs credam Nec volui scripsisse ne omnino nichil scriberem et vt in futurum excusatus sim taciturus Vale feliciter et me pro tuo placito vttere Ex wienna Anno dñi Millesimo quadringentesimo quadagesimo quarto.

Laudat eloquentiã eamq dicit ad britannos vsq̄ profectam.

Mreas filius Reuerendo patri ad de mulin anglico apostolice sedis prothonotario Sp d Regius tabellarius ex anglia dudum reuersus tuam michi epistolam reddidit cuius tot sententie fuerunt quot verba Regi cupide que scripsisti/miratusq̄ sum romanam facundiam in britanniam vsq̄ profectam esse Sed fuerunt et alij apud anglos tulliane cultores eloquentie Inter quos venerabilem ledam nemo non ponit Petrus bleisn̄ longe inferior fuit cuius epistolis hanc tuam perbreuem antepono Congratulor tibi et anglie quia iam dicendi ornatum suscepistis/ Sed magne ob hanc causam referende sunt grates clarissimo illi z doctissimo principi cleocestrie duci/qui studia humanitatis summo studio in regnum vestrum recepit Et haud michi relatum est et poetas mirifice colit z oratores magnope re veneratur Ideo enim nimirum fit vt plures anglorum eloquentes euadant/quia quales sunt principes tales et ciues esse consueuerunt/ Et imitantur serui studia dominorum Perge igitur mi adam here/eloquentiam quam habes tene z amplifica/tibiq̄ honozificentissimum putã in ea re prestare hominibus/in qua ceteros animantes/homines iphi precellunt Magna res est facundia Et si verum fateri velimus nichil est quod tam regat orbem q̄ eloquentia/quoniam quicquid agimus in te publica/persuasi verbis agimus Et illius in populis sententia manet qui melius nouit persuadere Tu ista scis ideo missa facio/ In rebus ecclesie qualis fit amicus tuus et tabellarius idem vt voluisti michi retulit/id et francfordie prius senseram Laudo te qui pacem preponis bello z pacatam videre cupis ecclesiam Audio te nozenbergam petiturum ibi laq̄us inuicem colloquemur Cesar iam itinere se accingit/intra

futurum mensum illic vt spes est inueniemur **D**ux albertus frater et
sigismundus patruelis eo quoq; se conferunt **P**tinam pap vt optam?
fiat/similq; tandem neutralitati detur vt sciamus vbi agnum comedere
debeamus/ **N**unus tuum quam michi gratissimum fuerit/nec scribere
nec dicere possem quia nec os nec calamus satis animi possunt explicare
conceptum/ **F**axit deus vt bene sit illi virgini nepti tue prenobili que
talis est operis artifex/**C**ui nec penelope nec aragne fuerit comparan
da **E**ueniat illi vir dignus tanta virtute et sobolem ita progeneret ma
tris imitaticem **O**blationibus tuis vterer quociens res exposceret
Nec minus in opere q̄ in verbis apud te inuenire putarem **I**dem tibi
vt de me persuadeas cupio **V**ale dignitate parens/etate frater/dilecti
oneq; socie et me vt facis ama sed non vt facis vtere **E**x wienna **A**n
no. 1522.

**De palacio budaen et aliquis contra basilienſe con
cilium.**

Ambrosius camaldulenſis/reuerendissimo ac sacratissimo impera
tori sigismundo semp augusto fidelitatem et subiectionem **H**a
beo gratias ingentes maiestati tue clementissime princeps q̄
priusq; pannonia discederem pulcherrimi et magnificentissimi omnium
qd̄ vniq; viderim spectaculi te esse participem voluisti/ **I**nspeximus sum
ma cum admiratione precipuoq; stupore edificatum abs te palacium/
tantaq; occurrunt singulariter miranda vt quod magis mirari quod p̄
mum predicare debemus non occurreret **T**am multa ad se trahabant
atq; in se rapiabant obtutum affectumq; nostrum/ **D**emiq; structure
moles tam vasta est vt nullam toto orbe maiorem reperire posse arbi
tremur **E**ius omnia membra adeo magnifice tam decenter instructa
sunt vt ad gratiam nichil posset accedere/singuleq; vt dictum est par
tes secum de pulchritudine et magnificentia certare videntur vt qd̄ pri
mum admiremur non occurrat/nisi q̄ simul omnia inspecta excedunt
omnem admirationē/vixq; arbitremur perhis illam formosissimā regiā
de qua tam multa predicantur huic tue conferendam/ **T**ransim? ad con
tuendum peripatum illum spaciohissimum prospectum omnino mirabi
lem plenumq; voluptatis **N**eq; hīs contenti piscinas quoq; et ortos
circuire plena occurrerant oculis **P**auca de multis que me mouent
in vnum congeſsi expecratione digna tueq; serenitatis oculis legenda
subieci **E**quidem consideratis scandalis que in dies ex huius perpetua
tione concilij prodeunt huius sententię sum vt p̄ hinc et tunc habeam

nichil a tua pietate posse fieri vel deo graciosius vel acceptius seculo vel ec-
clesie matris vtilius q̄ huius eneruacionem abhominacionis pro viri-
bus moliat. Et oro ne tua me pietas temeritatis arguat ita sentien-
tem/nam si ex habundancia cordis os loquitur ego istam sententiam
ex alto cordis eructo Deus aut noster om̄ps serenitati tue q̄ ad pacem
sunt inspirari dignes annosq̄ tuos benedicere religioissime p̄nceps et
auguste piissime Ex vienna Anno. 1522.

¶ Duadet de amici promotione.

Iulian? cardinalis sancti angeli aplice sedis legatus Doctissimo
viro enee siluio senensi amico carissimo serenissimi d̄m regis rō
noz secretario D p d Amātissime enea gaudeo te esse apud se-
renissimū d̄m regem in honorabili loco et te digno licet vt animi mei
affectum fatear mallem te in ytalia in loco etiam tue virtuti correspon-
denti fore/ Congratulor cancellarie imperiali que talem virum sortita
est cuius ingenio non parum floerebit/ Nam locus ille latinam redole-
bit facundiam Ego te propediem videbo et amplexabor/ simulq̄ redar-
guam q̄ misisti me sub condicione salutari Si scires q̄tum te semper
dilexi et diligo/ q̄tumq̄ tuis afficioz virtutibus profecto omisisses con-
dicionem illam Et cum per officium cui p̄ces ad me commode venire
non poteras scripsisses saltem litteras more tuo suauissimas Sed ig-
nosco modestie tue 7 quicquid facis ipse mecum in meliōrē accipio par-
tem Sed deinceps velim te mecum confidentius agere et non obliuisci
eius que inter nos semper fuit beniuolentie atq̄ amicicie Familiarem
hunc meum vt celerius expediat adiuua Cupio permaxime mor̄ el-
se apud cesarem vt aliquid pro quiete huius regni possim efficere
q̄ melius faciliusq̄ expedicio militaris contra turchos fidei catholice seruā-
simos hostes instituta parari possit Ad hoc em̄ duo sacratissima opera
iuxta legationis aplice michi iniūcte officium totus anhelō ac ferueo/ q̄
admodū in rebo bohemicis olim me feruere speraxisti Dale fideliter Ex
kuda kl̄ may Anno. 1522.

¶ De laude litterarum.

Eneas filius nepoti suo anthonio D p d Retulit michi nan-
nes pater tuus te dum puer adhuc esses miro litterarum amo-
re fuisse incensum/ postq̄ vero ex ephebis excessisti neminem
esse qui tibi amplius vt studeas queat psuadere Que res nō mira tm̄
michi sed stupēda fuit Ceteri em̄ puericiam simul et stuliciā deponūt/

virilem togam et prudentiam induentes Tu contra sapiens puer/
Stultus vir cupis videri/et barbam quasi umbraculum virtutis recipis
Doleo certe tui causa/ne qđ de te futurū sit scio/Iuliet cicero noster vt
quilibet in adolescētia viam eligat et gen? vite qđ vti debeat Idem her
cules factitauit Nam cū p quietē due sibi mulieres sup humanā formā
venuste apparerēt et altera sibi voluptatē/laborē altera pmitteret Hanc
secutus est sciens qđ post labores pmiū certaminis datur Nec corona
tur vt inqđ apl's/mih qđ legitime certauerit Tu vero vt audio vagari
semp vis nec aliqđ gen? vite saltē honestū amplecti Irās quas puer a
masti iam vir odio habes Pudet me tui causa Nescio em qđ esse possis
absqđ lās/mih alin? bipes Quid em homo est absqđ doctrina qđtūmuis
diues qđtūmuis potēs Quid inter hominē illrādum et marmorā statuā
interest Non dux non rex non imparor alicuius pēij est lrāz ignarus/
Videm? nostri seculi pncipes qm rudes sunt et nedum latinū sed mace
rum quodāmodo ignorātes sermonē qđtūm despectū sunt quō negligū
tur quō vituperantur Et si quis eoz obedientiam in subditis habet/non
amor sed metus id facit/qđ vt cycero ait nō est diuturn? magister offi
cij At vbi metus abest mox deserunt Interdū etiā neci danē Quid g?
tu miser despicias studia lrāz qđ paup es/qđ mih p magnā virtutē euadere
in vitum clarū non potes Quid facis obsecro/qđ speras/Beris ne sem
p iuente florem tibi durare An nescis qđ tanqđ flos agri iuuentus est
qđ mane nitet/vespere vero arefcit Nichil em velocius tempe/nichil qđ
magis fugiat/Volat semp irremeabile tps/Tu tibi pulcher videris/
dum etas robusta/dum iuuentus floxida viret/Non cogitas instare se
nectutem/Non vides quia dies quelibet aliquid detrahit forme tue A
liqua forsitā formosa puella tuo capta nitore te cepit/trāz quasi cathe
nis ligatū retinet Tu eius delicias sequeris beatūmqđ te putas dum
in amplexus venis illius Sed longe deceptus es Nam dum formam
istius miraris/formosiorē deseris adolescētē Non enim lucifer aut
hesperus tam pulcher qđ sapientia que studijs acquirē lrāz Unde et
dicere plato solebat/qđ si videri eius forma possit mirabiles sui ama
tores excitaret Tu tamen hec omnia deseruisti vt tuus genitor dixit/
vicit te vt opinor impetus iuuentutis Sed cogita my anthoni quia
non semper iuuenes sumus Redi obsecro in viam et te ipsum tibi ven
dica Vinque ineptias iuuentutis et virum te esse memento Omnia
hec pretereunt quibus modo letaris Etas/validudo/forma/delicie/vo
luptates/Dola nos si semel recepta fuerit vsqđ ad mortem sapiētia co
mitatur/et post mortem vitam aliam beatissimam prebet Hanc igitur

rogo mi anthoni vt omnibus alijs rebus post tergum positis adipisci
studeas/qd tuc demū facies si phie dederis operā Et qd assidua lectione
didiceris in opus deduxeris Ad quā rem iam temp? est vt te accingas
Nec cū hodie possis bene viuere cras dicas incipiā Vale.

V De laudibus agriculture.

Eneas filiu? P p d Iohāni ptholomeo patruo suo Elegisti vt
audio senectuti tue suenētissimā vitā Ortulis quidē rigandū
et rei rustice studes hies est te digna ⁊ semio tuo/Dulce h° ociū
est/honestū negociū/modesta voluptas/Jam nō armis aptus es/gūis
galea ess/molesta lorica/intollerabile scutū/Rursus q; in rerū ciuiliū
Vlari fluctibz/careere somno/cibum nō sumere in tpe/mortifera res est
semibz At rustica° vitā quietā liberā honestā ⁊ frugalitati suenientē p
bet Nec tu pm? ex sapiētibz viris in hoc viuēdi gen? ex rebo publicis
suolasti Nulla voluptas maior oratio fuit q̄ rure sese recipere/q̄ cū venis
set vix illinc poterat octauiani cesaris tocius mundi domini iussibus
auocari Cum ergo in vrbe esset miro desiderio ruris assidue tenebatur
Hinc ad mecenatem scribens Orus inquit quando ego te aspiciam/
Perlege epl'as senece/quid illic magis q̄ agrorum cultus collaudat
Plantauit ille platanos sua manu/piscinas fodit/aquas deduxit/nul
libi libencius q̄ in agris erat Quid in cathone maiore cycero scrip
sit/quas vtilitates ex agricultura precipi ostendit/q̄ vberimos quel
tus/q̄tam illic voluptatem consistere/q̄tam mentis quietem/q̄tam cu
raz remissionem/q̄tam naturalē oblectationē Hoc gen? vite solam na
ture hominū vsuiq; p̄cipue est accommodatū/qd omnia ad victum cul
tūq; nostrū spectancia nobis suppeditat Vapis equidē q̄ hanc vitā de
legeris a tempestatibus ciuilis insanie remotissimā Hinc potes tamq̄
ex altissima specula nos curalibus negocijs implicitos quasi naustra
gantes despicere Hinc potes tibi soli vacare te colere te frui/Dyoclecia
nus cui orbis parebat depositis imperij fascibus in villa salene agricul
ture studijs sese tradidit/Hecissetq; idem august? vt quidā scribunt nisi
timuisset insidias/Cyrus persarum rex gloriari plurimum solitus erat
cum venientibus ad se ortum ostenderet suis manibus confitum/et
arbores in ordinē positas Sed ne mortalia tantum exempla sequam?
deus ipse cū hominem primo creasset vbi nam illum posuit/nisi in ortis
deliciaz Et illum cū hinc expulit quonā obsecro nisi in agros misit Ifa
cis ergo mi iohannes qd te docet/quodq; ego si potero aliquando faciā
Nam degentē rure hominē amendo/curam laudo/ rerū rusticarū ascedi

plantandiq; sollicitiam probo. **M**oneo tamen vt labor leuis sit/qui corpus non atterat/sed exercicio quodam corroboret. **I**bi modeste viues/integritatem vite seruabis. **N**on ibi curiositas superuacua/et anxia te tenebit sollicitudo. **U**t quicquid vbiq; gerat pernoscas. **N**on somnum adimere poterunt cure. **I**nuidia pestilentia et edaci carebis liuore. **N**ulli fraudi locus erit/nulli scelerum officine patebit accessus. **S**ed dulcis securitas/quies tranquilla/ocium frugi vita officio plena urbanis honoribus atq; diuicijs omnibus anteferenda te habebit. **D**equere igit vt cepisti et agrum simal et triplum ita exaltum redde vt cum egredie vita oporteat ad ortos illos peruenias quibus nec pluuia nocet nec estas. **V**ale.

Epistola familiaris et commendaticia.

Anselaus bohemi? **D**e p d canonicis wratislamien eccle. **N**ichil dubij apud nos arbitror quin iohannes plosio vir bonus et frugi/plenum ius et certum habeat in altari quod sibi resignauit. **S**unt tamen quidam adeo sitibundi beneficiorum/adeo ambitiosi atq; nepharii vt nichil pacificum velint dimittere sed nunc hos nunc illos molestant quorum conatibus tanto diligentius est resistendum q̄to iniurias fieri ab eis noscimus iniquiores. **I**dem agere vos sentio circa ecclehe vestre beneficiatos quos aduersus molestatores consueuistis semper tueri. **S**i tamen aliquid preces mee apud vos valent oro precor obsecro vt iohannis iuribus faucatis/eumq; defendatis ne opprimi iniuste queat/qua in re et ipsum et me consolabimini et in immensum obligabitis. **N**am et si teneor vobis pro vestris in me quapluuim beneficij/placitum tamen est vt etiam iohannis causa vobis obnoxius maneam/quem veluti patrem optimu diligo amoque/et cuius intuitu quecumq; possem facerem. **N**ec plura circa hoc. **N**oua qui hic sunt libenter vobis comunico. **H**ic est vnus legatus sacri basilien concilij alexander dupuz mazonie in cardinalem per felicem creatus. **I**ntra non multos dies venturus est alius ex parte eugenij cardinalis sancti angeli. **D**ebet enim in festo ascensionis dominice de pace regni hungarie transigi. **E**ugenius semis est recessitq; ex florentia cum magna venetorum et florentinorum indignatione/in tantum vt prelatos ab eius curia reuocauit. **B**ohemi hic sunt vt scitis/quid egerint ab eis postmodum redeuntibus pernoscetis. **R**ex noster ad vniouem ecclehe reintegranda patus est totis conatibus laborare. **V**alete optime me vt seruitorem vestrum commendatum susipientes. **E**x wienna.

Volet de amici absentia.

Oliver nouaricē d p d Ence filio preceptorū suo Nichil lās
oneis pterq̄ singulārē quādā dilectionē quā in te habeo signi
ficare studeo Intellexi tñ pfecto vt opinor iam dudū me tibi il
lam habere / tam eti nullo effectu indicauerim Sed quid res mea atqz
condicio vsqz in hanc diem effici passa fuit vt effectu ipso voluntatem
meam patefacere / solum hoc mihi de te pmissum fuit vt ad te nunq̄ ve
nirem quin doctior abirem Idcirco te sumopere accedere sepius conabar
et id michi opere precium fuit / tuo quoqz fruor concilio vsqz oblectatus
sum z me vt ita dixerim te magistro verficatore putem Nec quidem
recessum tuum videre michi facile fuit qui et concilio z te ipsa proderas
Nempe vt p̄sens mentis mee suauium eras / ita absens tristitia factus
es Atqz vt comici nostri verbis vtat Naud verum est qd vulgo dici so
let diem adimere egritudinē homini Nam michi cotidie non de filio vt
ipse ait sed de te magistro ac patre integrascit dolor / Vnum tñ est qd
mentē meā letat / tui videlicet status augmentū / qd incommodo meo in
terdum equiparo et in ipso mee mentis archano tibi stationem facio
Necum taliter manducas z bibis Et qm de tuis verbis q̄s in dies sua
uiores facis / nullus ad me venit / expedit me q̄nqz q̄s feceris fingere et
inde tamq̄ tuipse eos feceris gaudere Nouissime autē vnā z illā vo
co eglogam feci in qua martinū gallum felicianū s̄cretariū tuū teā
altricantē merito quidē introduxi / Illam quidē post te in magistrū me
um assumpserā / illoqz pauculos dies potitus sum q̄ festim cū felice nos
tro ab hac vrbe recessit / Stephanū deinde auunculū meum altricatio
nis vestre iudicem statui Et id duas ob causas factū est Prima equidē
vt nec ipse arbitraret̄ memoriā eius apud me prozsus perisse siue vi
lem effectam esse / Altera vero vt illos verbaulos nō tamq̄ a vobis sed
a discipulo vestro editos ipse corrigeret p̄sqz in alienas partes diuul
garent. Vales nunc omnem vsqz a p̄ncipio causam quare hec condita
sit in hunc modum Vale vt opto et me ama vt soles atqz age vt non
diu responsū expectem Si quid tibi quod rei mee euenire iudices eue
nerit mei meminereis queso Cupio quidem team esse Iterum vale ex
basilea.

Oreas filius d p d Orlando viro magnifico Reddidit michi
familiaris tuus tū ex te tū ex petro iuliani lās in eū finē tendē
tes vt apud magnificū cancellariū rem tuam curarem Ne
ci id libenter / sed minime opus erat currenti equo calcare adiuuere

Sua etenim sponte tantum ipse cancellarius tui causa incensus erit
vt omnes apud eum p̄ces superflue viderentur & essent Diligit enim te
summo corde/libenterq; se in hijs exerceat q̄ tuum respiciunt commodū
Itaq; adhibita est in tuo ingenio summa diligentia/factus est et cum
rege et cum cancellarijs sermo prolixus Quod exinde haberi potuerit
ex litteris cancellarij percipies Puto bonum concilium esse qd̄ de plum
bino datur & tu alias aperuisti Nam ex illo recuperares debitum tuum
et maiestatis regie gratiam ad maiora nancisceris/q̄q̄ puto regum &
principum gratias tibi iam esse fastidio qui post martinum nullum es
nisi onerosum expectus dominum Intellego ex lris tuis te ad ius repre
saliarium velle recurrere Id est incertum & periculosum remedium mul
tumq; iniusticie secum defert cū hijs sepissime luant penam q̄ sunt exp
tes peccati Cum vero id incitamentū est belloz/quomā qui ledunt rur
sus se vlasci volunt/totq; vndiq; replalie fiunt donec apertum exarbel
cit bellum Tu tamen quid tibi conueniat magis scis Ego dicam siquid
ad curionem scribit cycero aut te in meam sententiā adducā aut certe
testatū apud animum tuum relinquam quid senserim Ut si quando dis
plicere tibi tuum concilium cepit possis meum ymo verius cancellarij
recordari Atq; de hijs satis respondissem petro iuliani nisi nancius tu
us iturum illum ad regem aragonum ex parte ducis mediolani signifi
casset/Ubicumq; tamen sit gratias sibi refero pro suis humanissimis
litteris/eiusq; filium tibi efficio commendatum Vale optime meiq;
suiq; memore Ex wienna.

T Gracias agit.

Bartholomeus ep̄s cornetan? S p̄ d̄ Enee filio p̄thonotario
Iocundissimis lris tuis vir clarissime quibus generosi militis
ac tua opa me assumptū esse ad sciliaratū cesaris nunciabas
a duobus mensibus responderam per alias superiores meas litteras/
quas si habueris letor/Cognosces enim q̄tam ex eo michi iocunditatē
attuleris/videbis et gratias quas huiusce rei nobis cooperatozibus of
ferebam ob hoc infigne munus quod nosti/q̄to ego cum studio flagita
rim dum vna essem? in germaniā apud regem Post hoc nullis alteris
tuis lris quicq; de te concepī nisi quemadmodum enunciat p̄regallus
noster te valere/et apud eum cesarem in dies pluris existimari et ad
vtamq; cancellariam in prothonotarium iussu regio assumptum Quo
gratulor cupioq; vt in dies feliciores successus de te sentiam/Unde ne
hoc meum desiderium frustra sit stude precor semper vt cesareis rebus

intentus sis ac illi continuo morem geras Quod si effeceris crede mihi
melius secundaberis et eos omnes quos tibi amicos habes letos et perio-
cundos efficies Verum ut ad rem meam regrediar verum ne litteras su-
per conciliariatu quas ex litteris iacobi ad me nupime obhignatis in-
telligo fuisse traditas wilhelmo de constancia ut illas aut ad me mitte-
ret aut daret/ob ipsius amiserim fortasse portitoris inuidiam/cum nun-
quam eas ad me miserit/et quod me magis exerceat nec mittet ex cau-
sis quas tu tecum ipse coniectaberis/ Nam ipse apud constancien-
sem episcopum et nos abnegauit/ Intelligis iam quid in ea re actum sit/
et mihi tu iterum iuuuere priuabor munere hoc ingenti Quare velim sic
quod oro te ut eas litteras una cum iacobo cui scribo renouari cures/quod
facile impetrabis Et cum donum ad me mittes secretiori modo ad ma-
nus omnis boni adsignari mandabis Nec vltimum hoc ingens obsequium
oblitterabunt tempora nec etates/Nulla ex regionibus italicis altera no-
ua apud nos sunt que ad te scribam mihi venetos et florentinos parate
maritimas et terrestres copias quam ingentes/ Rursus apud pontificem maxi-
mum due practice sunt serenissimi regis aragonum pro quo ad mensem
hic fuit reuerendissimus vicecomitis ac illustris comitis francisci nuncius/a
quo missus est thomas reatinus quem noscitis et eum vidisti apud cesarem
quos tractatus et practicas pontifex noster ex animo et corde complectitur
ut ex vtraque harum quam bene sperem/et quam admodum res ipsa succedit etiam
post intelliges Rei iacobi non scius quam mee intentus sum et ei scribo vbi-
ter A quo scire valebis omnia aspiciasque ex bullis desuper affectis Verito-
rum pregalum nostrum pro minuta et grossa prime littere dedisse pecunias De
pius ac sepius me commendatum facias cesari et iterato gratias pro conciliari-
atu sue maiestati reddes nomine meo cui ero obseruantissimus et gene-
rosissimum nominis sui predicatorem indefessus Itidem et facies apud reueren-
dum patrem meum chiemensem Et tu vale ac amorem nostrum et amicitiam obser-
ua corde Vale iterum Ex clausano.

V Excusatoria quae raro scripserit.

Eneas filius Nicolao anudano iuris consulto Propter diuinitatem
numera epistolarum vltro citroque missarum pensam? nil est quod tibi debeam/
quippe quod meum post abitum et tu meis et ego tuis litteris vnus
dumtaxat visitati fuerimus inuicem Rursus vero si verba supputemus
teneor tibi multa rescribere sicut multa michi significasti Accedit huc quod
amicicia non est computatrix beneficiorum que non ad numerum vel quali-
tatem sed ad affectum retribuit Scribam ergo tibi siue obligatus

hijs plene scribo & tibi innotescunt omnia non opus est ea repetam **Cer**
tum enim facito qd nichil est tam grande quod pro ipso et eius honore
non facerem non secus qm si meus germanus esset **Vale fideliter Datu**
bude.

De nouitatibus ytalie.

Eneas filius Ep d Reuerendissimo in xpusto patri dno julia
no cardinali sancti angeli Non opus est reuerendissime pater &
dne my colendissime multis in plentiarum agere/qa qd alijs
litteris etrusco sermone & michi iam oblitteato scriptis optaueram di
ligenti opera per te curatu est sicut et maiestati regie & cancellario tum p
te tum per serenissimum dnm regem polonie scriptum vidi/ Solum ali
qua scitu digna tibi modo referam/scio namqz qd apud hungaros non
qmadmodum apud nos ytalice nouitates decurrunt/ & tamē naturale est
de patria belle percerebri sentire **Nec** enim aut alps iulie aut danubijs
sicut arbitror amorem patrie ex tuo pectore ademerunt **Sed** puto isē
tibi contingere quod michi/ qui qto lōgius a paternis recedo latibus/ qto
to diutius suauissime ausonio celo priuor/ tanto magis desidero natale
solum videre ibiqz viuere et mori **Scribam** igitur pauca de patria nos
tra/ et magna & vera si vera sūt que magni viri ad cesaris deducūt noti
ciam **Primum** est bononiam more suo que supra mercutio fūdāta est
motū fecisse/ frāciscumqz piccininum in vinculis comecisse **Ante** quoqz
soror illius ienua et sub eodem astro cōstructa thomam fulgohum du
cem suum de tribunali in carcerem traxerat/ eiqz raphaelem adurnum
suffecerat **Sed** hec paululum antiquiora sūt/ credo recētiora cupis nec
ista desunt **Uterem** semper materiam nouitatis habet ytalia **Eugeni**
um semis esse non ignoras **Is** cum rege aragonum et duce mediolani
ac nycolao piccinino et cum tota factione illa fedus percussit **Cuius** rei
vigore reuocaturus est rex suos ex bahiliē scilio platos ea lege vt in
eugeniana curia suis dignitatibus pociātur qmuis antea gallici mina
ti fuerūt vltorius se nō prestaturos obediētiam eugenio nisi aperto bel
lo regem illum impetreret/ **Venetī** quoqz florentini ienuenē et bononieē
nouam inter se ofederationem fecerūt **Tamqz** florentinorum et venetoz
copie ingressē sūt nec spes est illam posse per piccininum recuperari tam
et si adhuc eius nomine atqz defendatur **Marchio** farcariē quoniam
filiam regis aragonum despōsatam habet copias venetorum per suum
territorium trāhite phibuit que res eum suspectum reddit **Ille** autem
nauigio rauennam applicauerunt atqz illinc in emuliam profecte sunt/

bononiamq; ingressa circa quam soli alyphus xerminus et dominus fauentie castra metabantur/sed fauentinus iam ad sua tutanda reuersus est ne se absente per florentinos qui eius agros populabantur expugnari vrbs possit **N**icolaus picciminus circa tuscanellam et comes franciscus circa sanctum scuerinum castra tenent quasi sortiti puincias teualtandas **E**aq; lex sit vt iste vnam ille aliam exhauriat puinciam et sic misera funditus ytaliam laceratur **Q**ue vnica solum causa facit vt exilium quod michi ad tempus delegeram/diucius protraham/quoniam minus graua sunt aliq̄tulum que audiuntur q̄ que vident mala **H**ec scripsi ne scriberem nichil/tuis humanissimis litteris prouocatus **N**on vt exinde mentem perturbem tuam qui in vito sapiēte quietissima est **D**ed vt michi potius leuamen aucupari narrando possem/**V**aleat optime tua paternitas meq; vt facit seruoꝝ suoꝝ in numero semper habeat **E**x noua ciuitate.

Quales magistratus esse debeant Et aliquid de concilio.

Eneas siluius **D**p d **L**upe valasci portugalienſis legum doctri et fratri optimo/**L**itteris tuis quas bahlee suscepſi iam annus est non potui respondere quia moꝝ cesarem sum secutus et ab eo in secretarium receptus/postea per quem scriberem nullus affuit tabellarius **D**ed reuertens nunc in portugaliam blahus alphonſi in decretis bacallarius qui apud regiam maiestatem infantis petri ducis columbie fuit orator **I**s si volet hanc meam epistolam tibi reddet/sibi enim commissa est **N**on tamen nunc tangenda sunt que dudum scripsisti **M**a enim omnia immutata sunt/**U**num tamen volo scias me scilicet solide tua gaudia gaudere/magnamq; leticiam michi attulisse nuncium quote presidem olisbonensem significasti **L**ibuit enim id michi vehementer tum q̄ amico bene cupio tum q̄ in te viro ex omni parte probato quelibet dignitas optime sedet **D**cio namq; non te propter dignitatem/sed illam abs te illustrari **L**audoq; ex hoc maxime regij gubernatoris circumspectionem qui beneficia sua bene locare scit/**A**d rem publicam gubernandam viros aduocat sapientie studiosos **U**tinam omnibus principibus idem animus esset/quia non sic omnes ignorantie plene forent puincie/nec summi magistratus propter iniusticiam officialium deturparentur **D**ed de hoc satis **C**oncilij bahilienſis quis status sit iam te arbitror: audiuisse **R**ex cuius meministi more principum non regnum fidei/sed fidem regno seruare vult/prelatosq; suos ex bahilea iussit abire **I**n

omnibus rebus preclarus/in hoc mirabilis/Rursus gallici veneti et florentini q̄ pontificem eugenum quasi deum venerabant/excluso ex apulia renato rege fidem aliam induerūt/Mira rerum mutatio vt qui antea fauebant scilio iam illud impugnent/Et q̄ impugnabant/iam faueant ei Iudus iam ecclesia est qualem de pila fieri videm?/dum huc atq; illuc impellit lusoz ictu repercussa S; aspicit ista ex alto deus/et q̄uis raro in terris expēdere homines digna supplicia cogat/nullum tñ in sūmo eius iudicio malum impunitū relinquet Liberū nobis arbitrium dedit Viuere nos vt libet finit/lapas dimisit mortalibus habenas/rationem rerum omnium dum iudicabit orem exacturus est/Tunc q; videbunt principes an p̄ter eos regna fuerint instituta/an ipsi propter regna creati/qui suis omnia seruire libidimib; volunt Spero tamē in hoc ecclesie negotio per cesarem nostrum et electores imperij bonos terminos inueniri qui ad v̄nionem z pacem ecclesiastici ordinis totis viribus operas nauant Et puto in proximo nozenbergesij ouentu q̄ ad festum sancti martini indictus est nouum concilium conuocari nomina riq; locum Deus facit vt euentus habeant res ecclesie salutare Tu scis vbi terrarum sum et q̄tum in me potestatis habeas non ignoras Nisi me vsus pro arbitrio fueris non mandatarij sed mandantis culpe ascribendum erit Vale tam mei magis memore q̄ a me remotior Ego pro veteri familiaritate te colo obseruoq; Ex noua ciuitate.

V De dignitate palatinatus et aliqua de comitibus alie.

Eneas filius S p̄d Reuerendissimo in xp̄isto patri domino Juliano cardinali sancti angeli apostolice sedis legato Non cogit me necessitas sed amor scribere Litteris namq; tuis quas ex buda xvij. huius mensis die ad me designasti per magnificum cancellarium satisfactum est Nichil enim ille ex me petebant nisi vt creationem cuiusdam palatini comitis promouerem In hoc quid factum sit et quid non factum ex cancellario cognosces Ego illud addicio fecisse michi verba super hac re nicolaum castellanum cum hac transiret / meq; id sibi respondisse quod nunc scutum est Sic principes sunt fere omnes cum opinionem aliq̄ induerunt Magna opus est arte vt sententiam mutant / Persuasum regi est inutilem fore hanc comitum creationem / Nec omnino errat / Quis enim non vituperet vsq; ad mercatores sordidasq; artes hoc decus egregium descendisse / Sed tamen dum prohibere vult quod fieri non debet id

etiam utat quod fuerat faciendum Seruandus est in omnibus rebus
modus/et quam philosophi ponunt mediocritas quedā tenenda Sed
hoc magnis auctoribus persuaderi debet Michi non plus fidei est q̄ pe
cunie Ideoq; tollo paciēter quando et me maiores eodem haberi mo
do tractariq; video Sed de hijs finem facio/ne dum loqui propono vide
ar oblitus Nouitates quoq; vix vllē sunt que per me scribi debeant
Si quid erat cancellarius preoccupauit/Unum tamen quod ille prete
riit ex me notum habeis Comes enim cilie qui diu wienne et hic fuit
petita erratorum venia/graciam regis meruit omninoq; in concordiam
rediit Nec aliquid regia maiestas ab eo vult quod non integre repor
tauerit Demoz comes nunc in gratiam venire debet regi q; se prosterne
re et omnia filij facta comprobare debebat rex cicius illuc proficisti sed
plures eum occupationes detinuerē Nunc scio si vera sunt que iphus
ore cadunt/iurum ipsum ante septendium/quia reuerti eum wiennā
ad res bohemicas infra mensem oportet De cathelanis mutatis galli
cisq; variatis nichil scribam/quia ex alijs confluere ad te noua non
ambigo Deus nobis vnionem concedat qualiscumq; ea fuerit tandem/
quoniam si a deo mala esse non poterit Ex ytaliam miro nullam insignē
per hos dies nouitatem missam frigidigenē episcopus qui tuus amicus
non vulgaris fuit preter opinatum omnium vita excessit Rex successo
rem optat germanum cancellarij Res in capitulo et apud eugenium
et apud concilium diuersimode ventilatur Nec certum adhuc nec veri
simile habeo quis debeat voto potiri Ego desiderijs meis omnibus ger
mano cancellarij maxime faueo Det deus illi et secunda sint vniuersa
Vale optime diuq; meq; vt mea fert opinio commendatum habe.

V De superbia gallica.

Eneas filius D p d Gaspari nouariē adolescenti primario
Recipio semper libenter tuas litteras et quia te amo gaudeo q̄
in dies limacior fias et doctior Expurgationem quam de mar
tino fecisti prono animo admitto ⁊ vt scribis ita esse confido Et q̄ quis il
lum tibi esse humaniorem vellem tue vtilitatis causa/letor tamen opi
nionem de illo meam apud te comprobata esse/aius supbiam idcir
co non admiro quia patrium viciū est Michi enim vt credas velim
nullam esse gentem que istozum superet ambitionem Nostrī preterea
inimici sunt/nec vnq; nostri sanguinis hominem diligunt Nam cum
sint iphi pleni fastu videriq; optimi velint potius q̄ esse ytalos/maxime
oderunt qui se percellunt Et quia eos nequeāt virtute imitari inuidia

prosequuntur Et quibus ipsi potissimum habundant vicijis ea generi
nostro ascribunt Sed de hjs satis que non scribo vt publices Nam
hec scribere quous vera sint plenum discriminis est/ Alias loquemat li
berius Nunc ista sepulta apud te sint/sufficiatq; soli tibi scripsisse/aut
cu stephano viro optimo et doctissimo tm cui z me omnes peto Te au
tem confidas michi carissimum esse/eamq; fore meam intentionem vt
animo inter nos simus absentes quo presentes fuim?/ qd de te sperare de
me prestare possum vt cyceronis vtar verbis Carmina habeo nulla nuc
edenda qa orationi solute opam hjs diebus prestiti Vale et me reueren
tissimo domino cardinali nostro effice commendatum Ex wienna kl
Iulij.

¶ Epistola responsiva nouitates aliquas et iocos con
tinens.

O Asper Nlick Cancellarius imperialis P p d Domino Juliano
cardinali sancti angeli apostolice sedis legato Descripsit michi
crebro tua dignitas z in omnibo quidem lris humanis nunc se
ria nunc iocos interserendo quibus ita oblector vt sepe fastidijis curie sto
machatus earum/lectione recreer/et illarum presertim que penultime
apud me sunt/quibus nunc paucis respondebo Primumq; res graues
attingam/post h videbitur satisfaciam salibus Tria sunt que pondus
habent maius Primum est q; in factis meis actum scribis/tum de do
natione scole reuocata / tum de verbis pancratio factis / Pro quibus
rebus gratias agerem tibi ex cuius hec officina prodisse non ambigo /
nisi ius tenuolentie violare videar que gratias non verbis sed factis
rependi vult Scio preterea tuam dignitatem altiozem expectare mer
cedem q; ego possum referre Nam cum rem dei agas / in eo quoq;
spem tuam iactam esse quis dubitet / Hoc sapientes faciunt quo
rum extra numerum nemo te ponit Agnosco ego quia prudenter
cogitas facilq; spem in domino reponendo / Ille namq; habunde re
tribuat nec vllum frustratur premio virtutis / Non tamen idcir
co immemorem me esse decet erga tuam paternitatem cuius af
fectum magis pendo q; rem. **¶** Deandum est quod littere tue
deposcunt vt apud regiam maiestatem supplex litteras impetrem
apud capitaneum iaurinens ne molestiam comiti palatino in suis
possesionibus inferat / Ipsumq; fuisse et esse amicum meum signi
ficas / Et primo loco apud serenissimum polonie regem haberi /
Nullumq; expedire putas ad pacem hungaricam pertractandam

fibi complacere cum nauis hec clauum regat et quo velit ratem impel-
lat **C**onsona hijs uerba maiestati regie scribis **E**go tibi fatore postq̄
nouo palatinum (que res iam est uulsa) me semper eius uirtuti fuis-
se affectum **I**llumq̄ fratris loco et amasse et complexum fuisse **N**ec
ab hoc animo sum alienus memore et suorum erga me meritorum/ nec
meorum erga ipsum oblitus **I**taq̄ pronus sum desiderijs eius quoad
possum parere **A**c eam ob causam regiam maiestatem super re sua
non communibus uerbis sed quibus promoueri res amici solet sum
allocutus **N**ec maiestatem ipsam abhorrentem inueni/ sed auidam
tum palatini commodis subuenire/ tum precibus tuis annuere **I**deoq̄
accesit mox iuramentibus quibusdam qui forte aderant scrutini-
um super negotio illo habuit/ repperitq̄ non posse se de rebus quas
poscis ad presens intronittere **P**ossessiones namq̄ palatini antea
sibi sublata fuerant q̄ regia maiestas pupilli nomine de regno se in-
tronitteret quo tempore promisit hungaris et teuthonicis ad suam
obedientiam uenientibus tueri eos in possessionibus uniuersis quas
tunc tenerent **N**ec aliquid innouare uelle quod uel eis uel pupilli iuri-
bus preiudicium afferret **N**on posset igitur rex promissis suis contra-
rius esse **U**erbum enim regium quasi oraculum habetur/ firmumq̄
semper et constans debet esse **N**am causam habet palatinus aduersus
regem querelle de gestis ante regimen suum **H**ec debet potius tolle-
rate donec illa conuentio fiat inter reges quam tua paternitas excogi-
tauit **T**unc enim aderit ipse aderunt alij et ad concordiam nauabitur
opera **E**t si pax regni concludi poterit non deerunt modi quibus ipse
palatinus reddatur contentus **I**nterim maiestas regia nichil innoua-
re sed cum fratre suo rege polonie bonam tenere amicitiam deposita est
nisi fuerit ut sepius dictum est prouocata **Q**uod si rem meam cum hac
parificare uelles equumq̄ diceres/ ididem michi fieri/ responderem non
esse parem causam eius qui bellis interfuit ut alteram partem secutus
alteram impugnauit/ cum illo qui ciuili bello fragranti se subduxit/ nec
uidere uoluit ignem quo regnum incenderetur studio pacis semper in-
tentus / **T**ertio loco tuarum litterarum poscebas comitatum palati-
num alberto de bonacossis ferrariensi ex regio concedi munere **D**umme
preces tuo nomine serenitati regie facte sunt **H**ec nichil est quod ab
ea difficilius impetretur / **N**emo adhuc dignitatem istam obtinuit
nisi uir magne nobilitatis regioq̄ uisus et hij nundum quatuor fu-
ere/ **U**ult in hac re profusam ut opinor sigismundi cesaris concessio-
nem restricta et parca donatione compensare / **N**ec sane indigne

Nam si verum fateri volumus nimis passim hæc honesta et ampla dignitas reperitur concessa Non tamen propterea desperandum amico tuo dixerim Nam si contigerit te rursus esse apud hunc principem non negabitur vt estimo tibi quod litteris tuis non est concessum Idcirco rem hanc in aliud tempus differas quia non est quod epistolis tuis valeat impetrari aut per domesticos optineri ¶ Jamq; de sceris sat quorum scopulis intromissis planum pelagus ingredimur facciarum Vocatur mecum tua paternitas Audio libenter iocos idq; non improbari a philosophis didici qui medios inter rusticitatem et scurrilitatem iocos posuere/ac damnatis extremis media probant Jocemur igitur audacter Exercitus inquit in dies struitur sed adeo lente vt vix ne adueniente michaelis festo improperes michi quod alias wienne dixisti vt cum tempus venerit memineris eorum que dixi tibi Quid ego dixi tibi Rempe non exiturum hac estate aduersos turchos exercitum Tu contra tanta spe ducebaris vt vix crederes tam cito budam attingere quam prius in armis omnis hungaria surrexisset Hec tibi improperari times Queris an potius mendax velim q̄ verus inueniri p̄pheta Utiliusq; hic mendacium q̄ veritatem putas Nec ego alterius sum opinionis Namq; vt animi mei nucleum pandam cur ego non potius falsus cum xp̄stianitatis utilitate et honore velim videri/q̄ verus cum dano et debecore nominis xp̄stiani Non sum tam auarus fame mee/nec tumores pono ante salutem publicam Utinam falsus vates utinam falsus predicator huius rei comperiar Sed noui ego mores quorundam/scio me multos habere amicos quibus carior q̄ michi sum Vereor ne illi plus mee q̄ sue cupidi fame sint Timeo ne vt meum nomen illesum seruent suum commaculent Ego illis afficio et illi michi quasi pilades et orestes Ita suum seruare orestem pilades et pilades malebat orestes/cum alterum occumbere oporteret Inter nos non fame non vite certamen est Et alter alteri? magis caripendit honorem/et sane magis me obtinere expedit tum regno hungarie tum xp̄iane rei publice q̄ latissima sit Nec ego qui sepe in expeditionibus bellicis aduersus turchos pro salute hungarie et facultates et corpus cum effusione sanguinis preсто sui exponere nunc parcerem fame dum res agitur eadem Sed cogamini vt video videre et vates haberi et predicator veritatis admittendus / quod ne in hac re fiat dum supplex iterum atq; iterum posco / subiungis magnificum iohannem vaynodam et si omnes deficient solum velle cum transiluanis aggredi hostes Illumq; iam equites curusq; bohémico more instructos habere Pro quorum expeditione

quadraginta milia florenoz expofuerit **A**d q̄ iam iter feciffes mihi pedi-
tum comparandoz curam tibi mandaffi **Q**uos non facile apud nos di-
cis reperiri/ **S**ubdelegaresq; michi diligentia hanc mihi breuitas tempo-
ris impediret/q; stat fententia q̄ celeriter castra mouere **N**ec rufus
in me fidem habes q̄ in rem effem pronus **T**u wiennenē times qui tres
galeas ⁊ lozicas totidem dum ab eis recederes egre afportari tulerunt
De meo animo iam dictum eft nichil eft quod inde dubitare te oportet
at **C**rede michi q̄ nemo polozum q̄ ego in eam rem promoz effet **N**ec
wiennenfes obftarent quando pecunias vbertim afferri viderent **P**ed
noluerunt pro te modica fe intromittere **H**ij enim ideo tuis armis mo-
lefti fuerunt quia videbant tribus lozicis non poffe europam tutari/
fed aduerfus australes arcus tres hungaros reddituros **Q**uod vero
de tēpore interferis id ego in atrarium fufcipio q̄a meam follicitudinē
et affectum quo duor in hoc opus nofti **N**on audes michi mandare vt
peditas aducam/times namq; ne prius venirent q̄ ceteri effent instruc-
ti exercitus/expulsiq; potius fuper pedibus non inuentis q̄ impatis
argui vis **L**ibet iocari libet ridere et animum hjs comitatibus relaxare
Nec inter sales intempetiue nouitates erunt **T**u litteris quibus per
fupiora fatis refponfum eft narras cardinalem veneciarum apoftoli-
ce fedis legatum pro claffe maritima venecias applicuiffe iamq; naua-
re fue commiffioni operam **M**ichi ex romana curia littere miffe funt
quibus fignificatur parum fpei fore in venetis **C**arum exemplum cum
prefentibus micto vt plene omnia ponderes/ **V**idetur enim in regem
aragonum fpec conuerfa nauigh/ducemq; burgundie ex nicia miffu-
rum claffem putant **A**nte cuius aduentum fatis fpacij erit ad inue-
niendos pedites fue apud nos eos velis querere fue apud polonos
Oportet namq; ex nicia ituros in hellefpontum/inferum mare per-
transire/scilleis fe gurgitibus credere/tum ceticum tum ionium tum
egeum percurrere pelagus **M**ulti scopoli vitandi/ceramnia fugienda/
radenda epirus/circuenda peloponofus tum phrades hyadesq; timen-
de et fydus helene perniciofiffimum nauigantibus **E**t nichil in hie-
me formidabilius mari/quod qui ingreffus non eft nescit quid eft
hic periculum **E**t frustra neptunum accufat qui naufragium patitur/
Vides q̄tum temporis ad conducendos pedites tibi elargioz/ **M**itte au-
rum michi fi non ante aduentum claffis ingentem mifevo peditatum
cruci me obnoxium ddo **E**x bahilea quoq; nobis non deeft materia io-
ci **I**lli em̄ cardinales q̄ tanto tempore auctoritate ecclefie ac generaliū
pideicabant concilioz vt moxi pro illa velle viderentur vniſi fui regis

litteris quibus non mox sed priuatio beneficiorum mandabat basileam
 dimisere Sapiunt quippe/fide poti? q̄ plebe volunt carere Non tñ paul
 abierunt sed apud solotrū resident secūdo iussus expectantes Recedunt
 em̄ inuati/sed magis stringit bursa q̄ honor/ Quid em̄ saluis infamia
 nummis Credo iam satis lusū esse ideo ⁊ nouitatibz ⁊ iocis facio finem
 supplicās omnia salibz adscribi nichil scōmatibz q̄a paul ab hys sum
 Nec michi anim? nisi sale conditus est Commendo me paternitati tue
 reuerendissime ad cuius mandata sum meo ex corde atqz debito promp
 tissim? Datū in noua ciuitate. 1003.

V De cilia an sit duplex.
E Reas filiū? P p d Alberico malette papiēsi comiti atqz docto
 ri/serenissimi regis atagonū oratori Cuius p̄claras virtutes nō
 solum homines sed ipsa fata loquunt̄ Ep̄lam quandam cesari
 nostro et marchionis tabellarius reddidit hanc ⁊ tu michi futurum sig
 nificasti In ea titulus erat qui vtriusqz ciliie mentionem efficiebat/
 quam rem satis sum demiratus Legi namqz satis multas historias
 Cosmographiam quoqz persecutus sum/nec vmqz ciliam reperi ni
 si vnā que tamen sicania tum trinacina dicta est/quam nonnulli ex
 veteribus coniunctam olim ytalie tradunt fuisse/sed impulsu continuo
 superi atqz inferi maris disiectam esse terram que regium polozumqz
 coniungebat/morqz scille atqz caribdis inter abrupta moncium et in
 mania antra locum monstris fabulose datum Q̄ vero ea ytalie portio
 que quondam magna grecia dicebat̄ ciliie nomen habuerit nec legi
 vmqz nec audiui nisi nunc/qd michi absurdum videtur Nec satis cause
 michi prebet q̄ reges qui ciliie neapolim tenuerunt duo regna fece
 rint/altrū vltra farum altrū citra Nam hoc regnum apulie illud
 ciliie dicebatur/non vtrumqz ciliie Hoc ad litteras regis nunc ad
 tuas venio Scribis te velle michi respondere duabus epistolis meis
 quas diuersis temporibus suscepisti Verlegi omnia que scribis/nihil
 inuenio q̄ meis petitis respondeas De rebus namqz ecclesie quas tibi
 commendauī nullum facis verbum sed omnis sermo tuus in marchio
 nis causa versatur Plus amas vt video tuum principem q̄ putarem/
 Cum enim sua ingrederis negocia nichil est quod amplius recordes
 Utinam sciret ille tuam fidelitatem Nam cū sit in omnes bonus in te
 optim? esset Duades michi rem suam cordi habeam/Non loqueris mu
 to sum tui similis Non minus q̄ tu cupio marchioni cōsultum esse/tum
 p̄pter multas eius virtutes quibz nostrum ornat seculam tum q̄a eum

fauere ingenijs et scio et gaudeo Curam meam et studium ac sollicitu-
dinem vniuersam apud cancellarium et apud regem adhibui Si cau-
sam egissem meam nec tam ardens fuisset nec tam facundus Cancellari-
us non indignus stimulo ipse sibi calcar erat Quod noui habitum est
hoc est ut mille aurei qui venite quotannis in censum petebant in pan-
nos aureos aut argentea vasa conuertantur ne sordida videatur pecu-
niarum prestatio Nichil plus est quod precibus sit concessum Vos nunc
consulte quod in rem vestram sit Ego non tanti facerem quod mutari
potest Quod mea deuotio domino marchioni sit nota preclarum est si mo-
do et sua erga me caritas extendatur Cupit enim omnis dilectio reda-
mari Quod tunc in me fieri sciam cum michi scripseris gaude filium quod
ex munificentia mei principis pingue nactus es beneficium Vale et io-
cis ut iocis vtere / seria uti sunt recipe Dominum damielem si quando ad te
venit aut si quando ei scribis / meis verbis saluum facito Ex greco; oppido
Styrie ydibus septembris.

U Reprobatur amicus qui se falso scripserit dicit.

E Neas filium? Imperialis secretari? S p d Francisco rono aduoca-
to phistoriali Queris mi fratrisce quod in plures dederis literas et a me
nullas suscepis S; solet ista negligentium esse cautela quod sciens
nichil scribunt tocians se multum scripserit iactant Ego tuas literas rece-
pi nullas Vide an te vel me decipias Non credo tuis literis magis quam alijs
clausum iter esse / Ceterorum enim literas ad me omnes deferunt / Sed mitte hanc
obsecro querelam apud me quam calleo has resucias Cum alijs hisce vte-
re et ad me si vis scribere scribe quia nunquam impune me visitabis De te quam
nunc postulas hoc habet me velle et modo et honori tuo semper consulere /
Sed causa nunc occurrit nulla pinguis Hec pro qua nunc agitur nichil
habet propter onus Ideo te qui aliquid lucri queris nolui facere grauatum
Quando materia se offert non essem immemor tui quia te amo et tibi cupio
bene esse Vale ex greco; die xx septembris.

U De rege ladislao.

E Neas filium? reuerendissimo in christo patri domino dyonysio archiepo
strigoniensi sancte rone ecclesie cardinali S p d Res noua pater
colendissime et fortasse mira videbitur quod ego paternitati tue scribam
qui nichil habeo tam negocii quam nec nomine nec corpe apud te sum notus
S; postfacio ista dum me oplacituru tue reuerendissime paternitati non ambi-
go Namque cum partes serenissimi domini regis ladislai inter primarios

teneas defendasq; / quis dubitet gratum tibi fore illius audire sospita-
tem quem toto conatu defendis. Ego quidem certus sum paternitate
tuam reuerendissimam nichil in terris magis desiderare q̄ puerum il-
lum bene optimeq; valere. De qua re cum dubia mens tua ex wienna
nuper vt accepi recesserit nō est ab te meis l̄is scribi quod oculis vidi
meis vt confundantur qui passioni consulentes sue / non rei verba sed
rem verbis aptare nituntur. Scribam igitur tue dignationi quid nu-
per de puero et a puero in styria sit actum / quod nisi verum comperias
subicio me cuiusuis iudicio etiam inimici et ascribo pene quam falsi
testes merentur. Jamq; rem prosequor. P̄tie fluvius est qui ex alpi-
bus precipitatus dranum influit amnem ac exinde per histrum fertur
in pontum mutam incole vocitant. Prope huius ripam oppidum iacet
gentili nomine gretz dictum. Hic ex medio camporum equore ingens
tumulus surgit praeceptis vndiq; scopulis liber / cuius cacumen atq; te-
net ⁊ natura loci et opis humane presidio munita ad regiam quoq; fal-
tigiata magnificentiam. Hic spes austrie / hungarie desiderium / et bohe-
mozum cura nutritus est rex ladislaus puer / quem ydibus semtem-
bris in aula regia coram frederico cesare patruale suo magna baro-
num stipante caterua sum contemplatus. Adhibe obsecro aures tibiq;
et puerum et mores describam. Nec sine voluptate vt opinor que refe-
ram audies. Annos natus tres erat puellus iamq; attigerat quartum /
sed etatem maturiorem tum proceritas pueri tum intellectus mentie
batur. Tu enim eum aliquando in vlnis habuisti quādo coronam regio
inponeres capiti nunc dimittis seruum tuum dñe dixisti quia viderunt
oculi mei salutare tuum. Sed alia nunc pueri facies est. Aspectus eius
omnes qui aderant incredibili voluptate impleuit. Incedebat namq;
per aulam tamq̄ sciret se regem esse / debetiq; sibi ab omnibus reueren-
ciam / oculosq; nunc huc nunc illuc non sine maiestate quadam deflec-
tens candidulam manum porrigebat astantibus. Tantaq; relucebat
in puero grauitas vt sepe minorem gradeū reges pre se ferant. Anteq̄
patruelis adesset nutricem praunctatus est sepe vbi nam esset. At vbi
venientem didicit in honorantis modum suapte caput inflexit. Et
tamq̄ sciret ducalis dignitas q̄tum ab imperiali distaret aliter sigil-
mundo duci aliter cesari se obuium dedit. Dum hinc atq; illinc in circu-
lo interpellaretur ethiopem forte vidit moxq; in cesaris fugiens si-
num / heu q̄ inquit desomnis es. Demiratus est cesar confugientis ad
se pueri confidentiam qui priori tempore nunq̄ in eum dirigere lumina
voluisset / letusq; nouitate circumstantibus exponebat. Tum magnificus

cancellarius gasper **Ne** mirere inquit imperator: Numen in puero
est/nec regius sanguis diuini spiritus tutela caret Matrem habuit cum
te antea spreuit Nunc illa defuncta preter te habet neminem/ideoque
tibi tamquam patri alludit Tu illi pater tu mater/ tu auus es In te illi
spes in te subsidium in te salus est Scit hoc puellus et quia pupillus
est orphanusque auxilium tuum implorat Te sibi patronum petit tuto
rem aduocatum protectorem Ego desertus sum inquit/hinc poloni hun
gariam occupant/hinc bohemi nouas res moliri student Etas mea
contempnitur Et quia annos non habeo/nec ius credo habere At si
tu me cesar iuueris maxima hec duo regna michi obdient Nec pre
ter te maiorem regem quam ego ero europa videbit/ **Dim** deseris ex re
ge coronato paruulus fiam dux Ex quibus rebus altera domum nos
tram tollit in celum altera in profundum merget Sed obsecro ut cu
ram mei habeas cesar Ut familie nostre honori consulas et tuam serues
dignitatem/ne ius meum alieni usurpent meaque abutantur etate Hoc
vult puer o cesar cum ad te venit/hoc ille blandicie postulant/hoc est
quod ad te confugit non sine aliqua diuinitatis instigatione Tu pueri
tu papilli tu orphani et sanguinis tui miserere Mouerunt cesarem
tum puelli blandimenta tum gasparis verba Ac post mouulam Non
deseram inquit gasper sanguinem meum nec si romanum imperium
aut austria quicquam poterit periclitari Iusticiam pueri sustinebo Sic
que locutus patruelem brachijs eleuans media fronte suauitatus est
Erat puer ultra quam dici possit formosus Nasum aui materni et frontem
susceperat Oculos ex patre mutuauit? erat/Dectus et humeros ex utro
que/cetera matris erant Ore paruo/malis ad gratiam tumescentibus/
succis plenus ac plus lactis habens quam sanguinis Capillis crispis et in
auri fulgorem nitentibus Kissu cum reuerentia mixto Nichil in puero
manda dignum Si nudum solumque in nemore quis reperisset regium
genus in puero cognouisset/nec aut illi canis aut lupa defuisset nutritrix
sicut de cyro referunt atque romulo O si puerum hunc viderent hunga
ri tui qui tecum in fide manserunt O si eum tangere aut audire possent
quos animos sumerent/quas acies ducerent/quae bella gererent/
quas eberent hostium strages Stupebam olim ego cum legerem mace
dones cum illiriensibus preliantes quoniam prima pugna succubuissent
septima die certamen instaurasse infantemque ob cuius regnum certa
bant ad bellum iacentem in cuius detulisse/quo viso tantus ardor inua
serat milites ut hinc leones illinc pecudes crediti fuerint preliantes

Accendit namque virtutem commoratio pueri quem indigne priuati regno cernebant Verbi ergo in fugam illirici victoriam hostibus reddiderunt recognoscentes priori certamine non vires illis aut animos sed regis auspicia defuisse Que cum michi prius fabulosa viderentur/ladislaus puer auitis regnis spoliatus credibilia prebuit Nam si ego alienigena sub imperio nato romano commoueri viscera et omnes mutari affectus ex aspectu pueri sensi quid inquam facturi sunt illi quibus hunc natura dominum tradidit/quos pater eius et mater et auus revere/quii cum inter se nasci viderunt/quii capud eius adhuc infans dyademate cinxerunt/quii iureiurando promiserunt obedientiam Nempe si verum mea sententia fert non solum fideles presentia pueri commoueret sed ipsos etiam qui fidem cum fortuna mutauerunt ad commiserationem traheret/ymmo et ipsos hostium truces animos frangeret/ Nec telam esset tam asperum cuius acies in puerum posset a deo generosum/Nec vilius oratio tantum momenti haberet in populos quantum seipsum puer in medio multitudinis erigens/hue is esset quam mirabantur athene huc quem vniuersi sequebantur quiritis Habet enim latentem quandam euergiam regis facies Nec vllus est tam durus tam asper tam ferus aut immanis qui regibus indigna ferentibus non compatiatur Sed tunc precipue misericordia crescit cum is qui patitur suam calamitatem effari per etatem nescit/ac vbi flendum esset visu diffunditur/vbi videndum planctu/qualem cernimus ladislaum qui etiam maximam habeat plorandi materiam/sepulto patre ortus/matre ac regnis denudatus/alacritatem tamen ostendit/equum ascendit lignum totamque letabundum obsequiat aulam O generosum puerum Quis est qui te spernit regem/quis est qui tibi nolit subesse/que illi nobilitas satis erit cui tua minor videtur Nemo est orbe toto qui te generis claritate precellat Nemo par est/multumque distat necesse est qui tibi secundus ponatur Fabulantur gallici troianam prosapiam/sed illam iam diu defecit/terque post francoy in galliam transitum regiam stirpem gallici variauerunt Apunt anglici brutum quendam euerso plio ad se remisse vnde reges eorum trahant originem/quod nullus istoricorum tradidit preter anglicum quendam parum eruditum qui volens romano generi insulare equare sanguinem/quod liuius atque salusti graues auctores de enea narrauerunt finxit de bruto/quod christophorus et postea saxonibus britaniam magna vi inuadentes/pulsis prioribus incolis/nouos cultores induxerint/ac reges et linguam mutarint/At trauem ladislae michil oportet fingere Vtinam veritati satisfaceret calamus/nostraq posset

oratio fieri vtro conforimis Sed superat omnem sermonem tua nobili-
 tas/ Namq; vt p̄cream nobilissime australis dom? originē ad alai vſ
 q; iulij sanguinē repetendā/ genitorē tuum romani hungari atq; bohe-
 mi regē suum venerabant Cui? opera tantū in orbem vulgata sunt pro
 tutela fidei z augmēto nominis xp̄iani gesta/ Auus iisdem p̄fuit regnis
 Turchos plurimis p̄lijs laceſſiuit Scythas plurimos domuit Omni-
 bus infidelibus terrori fuit Scissam eccliam tresq; colentē pontifices in
 ostancienſi scilio traxit Ad vnionem gallos anglicos infestissimos hos-
 tes op̄posuit Hispaniam pacauit P̄taliā ter intrauit coronamq; cesa-
 ream suscepit Cuius fratres reges fuerunt Pater illi karolus quart?
 fuit et illi abauus henricus septim?/ cesarum q̄ post theodohū regnaue-
 re/ tum sapientissim?/ tum glorioſissim?/ sub quo germania z ytaliam qua-
 si columbe sub aquila tremebunde tulerūt imperiū Cui? maiores longa
 serie romanā rem publicā gubernauerūt quam nunc z tuus patruelis
 frederic? administrat Splendidū genus pueri O gloriā O laudem
 Vbi nam sanguis illustrioz vbi nam seriem tantē nobilitatis inuenies
 Obscuritatē querunt q̄ post tantam generositatē alium petunt regem/
 Infantis splendorē hungari fugiūt quem nec macedones nec babilonij
 nec romani stemnerēt sed vltro sibi regē deposcerēt Cui? egregia indo-
 les p̄sagium facit/ paternā in eo fortitudinē/ auitā prudentiā et vtri-
 usq; liberalitatē reuictā Rec tantam de se spem aut ascanius enee/
 aut hector priamo/ aut alexander philippo p̄buit q̄tam in hac etate la-
 distlaus se visentibz exhibet Hunc cesar p̄pediem in austria scā addu-
 cet/ hungarieq; vicinū p̄bebit vt videri ab hjs possit q̄ amant/ et time-
 ri ab hjs q̄ odiūt S̄paxit deus vita vt illi longior sit/ vt z nestoris equet
 annos/ et augusti felicitatē superet Hec habui q̄ de ladislao nunc scribe-
 rem/ que cū scirem tibi iocunda filere nolui Tu si visum fuerit et amica
 z inimicis hec comunicare poteris/ illis ad gaudiū istis ad penam/ quoz
 tantē oculos diuina pietas adaperiat vt ad cor reuerſi dñm suū agnos-
 cāt/ eiusq; poti? remiā q̄ vlcionē expectēt Tu vale feliciter bonoq; ani-
 mo puelli regis etate tollera/ quo virilem togā sumēte et tu z tui om̄s
 plus inuenietis leticie q̄ sperare fas fuerit Ex gret; pvi kl octobris
 Anno. 1223.

De sobole.

Anthoni? fortun? Gaspari genitori. S̄p d̄ Leteris an doleas q̄
 in sobole deus dederit incertū te scribis pat̄ At ego leticie cau-
 sam video/ doloris non video Quid enim dulcius in humanis

est q̄ gignere sibi similem q̄ suum extendere sanguinem/et habere quē
post te relinquant **Q**uid in terris beacius q̄ natos videre natorum **N**ic
hi equidem ingens voluptas est q̄ semen meum fructi ficauerit/ q̄q̄ an
te q̄ moriar aliquid de me supersit **G**raciasq̄ domino refero qui partū
semine signauerit in marem/et apud te patrem meamq̄ matrē aliq̄s
peruulus ludat anthomius/et solacia prestet auis que debebat pater
impendere **Q** si tibi genitor gaudio fuit meus ortus cur filius meus n̄
non sit leticie **A**n ne te quoq̄ letificabit infantuli vultus cum meam in
eo videbis effigiem **N**unquid tibi iocundum erit cum peruulus pende
bit ex collo nepos/puerilesq̄ blandicias agitabit **D**ed ais fortasse do
lere meum crimen q̄ ex peccato genuerim filium **N**escio quam de me
speris tibi opinionem **C**erte nec lapideum nec ferreum genuisti fili
um **C**um esses tu carnicus scis qualis gallus fuisti **A**t nec ego castra
tus sum nec ex frigidorum numero **N**ec sum p̄pocrita vt videri bonus
q̄ esse malim **F**atebor ingenue meum erratum/quia nec sanctior sum
dauid rege/nec salomone sapientior **A**ntiquum et vetus est hoc delic
tum/nec scio quis hoc careat **I**ate patet hec pestis/si pestis est natura
libus vti/q̄q̄ non video cur tantopere damnari coitus debeat/cum na
tura que nichil peperam operat/omnibz ingenerit animantibz hunc
appetitum/vt genus st̄nuaret humanum **D**ed dicis vt arbitror cer
tos esse limites intra quos hoc liceat nec extra legitimas matrimonij
faces p̄gredi debet **I**ta est sane **E**t sepe inter ipsa nupciarum claustra
scelus admittitur **V**ibendi quoq̄ comedendi et loquendi certi sunt ter
mini **D**ed quis seruat illos **Q**uis tam iustus vt septies in die non ca
dat **L**oquat̄ p̄pocrita seq̄ nullius culpe sanctum dicat/ego nullum me
ritum in me scio/solaq̄ diuina pietas spem facit misericordie que nos
labiles scit et ad lasciuiam p̄cliuēs/nec nobis qui patet omnibus fon
tem venie claudet **D**ed de hoc satis **N**unc quia coniecturas petis ne
alienum p̄ me nutrias quō res se habuerit paucis exponam **M**undū
anni duo efflupi sunt ex eo tempore quo argentine gerebam oratoris
mun? **Q**uinquagesima tunc curcebat que ante proximam preteritam
fluxit **I**bi cum ociosus diebus essem pluribus mulier ex britannia veni
ens diuersorium meum petens in vnīs edibus mecum fuit/nō inuenis
ta nō etate c̄fecta **H**ec q̄a sermonē ytaliciū egregie nouerat me verbis
salutauit etruscis/quod illa in regione tanto magis placuit q̄to rari?
erat **O**blectat? sum facecijs femine cui? in ore maxim? lepor erat **M**ox
q̄ in mentem venit cleopatre facundia que non solum anthonium sed
iulium quoq̄ cesarē eloq̄tia inescauit **N**ecumq̄ aio **Q**uis reprehendet

si ego homuncio id faciam quod maximi viri non sunt aspernati **I**nter
dum iacob/interdum aristotilem nonnunquam christianos in exemplum sumebam
Quid plura **V**icit cupidus **I**ncalui **M**ulierem arsi/multisq; blandimentis
aduersus sum **S**; vt asperis cautibus vnda repellit freti/sic verba hec mea
contemplit triduoq; suspendit **E**rat illi filiola annorum quinque quam
miluichus pater hospiti nostro commendauerat **V**erebaturq; mulier ne
quod hospes presentiret filiamq; post hac quasi matris materni abdicaret
Instabat non sequentiq; die recessura mulier erat **T**imeo ne abeat pre
da **R**ogo in noctem ne ostio camere passulum obdat **D**ico me in tempus
ta nocte venturum **R**egat ne spem ullam facit/**I**nsto semper **I**dem res
ponsum est **I**tur dormitum **N**ecum ego **Q**uid scio an illa vt iussi fece
rit **R**ecordor; zime florentini/forstian illius amicum hec imitabit **T**emp
tandum est inquit **P**ostquam silentium vndiq; sentio thalamum mulieris
accedo/**C**lausum ostium est non firmatum **A**perio **I**ngredior/**M**ulierem
prociat/**H**ic natus est filius **M**ulier elizabeth vocatur **E**t ydibus febru
arij ad alias ydus nouembus menses curunt qui partui dantur
Hoc michi dixerat mulier dum basilice postea fuit **E**go quous ipsam
non pecunia vlla sed maximis emissis precibus vt est ars feminatum
credebam hec auti corrodendi causa dici nec verbis prebui fidem **N**unc
quia video eam hoc asserere quando nichil a me sperare potest quando
nomen conuenit tempusq; puerum meum puto/**T**eque mi pater rogo
vt nepotem suscipias alasq; donec grandiusculus factus ad me valeat
proficisci meisq; imbui disciplinis/nec puta feminam diuitem mentiri
velle in filio/**N**unc alia prosequar **D**ecribis te senio cum matre confec
tum **H**oc mi pater tibi sibiq; iocandum esse debet quod eos annos attigis
ti quos optabas iuuenis/**I**amq; libere et expedite potes deo seruire
omnibus spoliatus passionibus que mentes iuuenum a deo alienant
Nec michi directis omnia fert etas animu quoque **U**t ex hoc perire ani
mum putes quod diuinus est atq; immortalis **S**ed voluit poeta significa
re etatis cursu vigorem illum animi tempescere quod est in iuuenibus artus/
Sed ille magis ad vicia quam ad virtutes inclinat **I**n senibus purgatus
est animus nichil preter honestum cupiens/qualem tibi et matri mee
spero esse quous illa nunquam mundanis desiderijs inhererit/sed heroyca
quadam virtute soli deo seruire beatum duxerit/**H**oc fit in senio ideo
minus tristior **P**i enim iuuenes essetis timerem de vobis magis quam
de filiis helene **Q**uod scribis certum est apud me gratumq; tuum est
curare vt letas discat que sole homines tollunt super alios **E**go cum statu
meu firmiore videro alteram michi assistam/**J**acobus baldus si ad me

scripserit responso non carebit/ puocari litteris non expectet/ tociens
em necessario scribo vt nichil ad libitū vacet **L**ectura eius ordinaria
sallaiogq letat? sū famāq suā in dies crescere cū leticia p̄cipio **B**artha
lomeo cū p̄sentibus lrās dō/ nec eius obliuiscor vnq̄ p̄ suis erga te ma
tremq̄ meritis et quia sororem meam diugem suam vnice amat **M**a
trem tibi amendo tueq̄ fidei/ deumq̄ rogo vt patriam potens sup̄stites
om̄s inueniam/ ouentū namq̄ cū leticia celebrabim? /z quomodo id qd̄
restat viuam? sp̄acium ex tuo transigem? arbitrio/ nec michi in te vlla
erit strouerha **A**micos om̄s iube ex me saluos esse/ filiolum suscipe et
quicquid egeris michi rescribe **V**ale ex constantia ex die septembris
Anno dñi .1523.

Hortatur ad ferendam penam pro delicto
Eneas filius Gasperti adoleſcēti p̄mario **S**p̄ d̄ **O**blectant me
lrē tue quas et familiariter z ornate scribis **H**ec vero nouissi
me cum ornatu facecias quoq̄ attulerunt atq̄ idcirco magis
placiere **U**num tamen in illis sum demeratus q̄ triduanum ieiunium
idq̄ interpellatim tantopere exhorueris **N**ec profecto aliam causam
interpretari possum nisi cardinalis nimiam facilitatem q̄ tibi iacobq̄
nimis indulget **V**osq̄ cattorum ex more q̄to magis dimulcimini tāto
alcius caudam eleuatis **L**oquor teum libere/ q̄a tu te vis esse discipulū
dum me magistrū vocas/ quo nomine honoratū me sentio **D**ed loqua
mur obsecro/ recipiamus vite staterā delictumq̄ cū pena trutinantes/
An cardinalis magis ac tu erraueris videam? **D**ucit mulier clauiculū
in edes vt amatori comiaceat/ nequit exire vt introiuit occulte/ pandit
tibi scelus **T**u causam amici suscipiens emittendi mulierculam studio
vocas/ remq̄ perficis **C**ardinalem celas **D**ico te illius esse prudentie ne
te consulente adduci potuerit mulier **I**d enim graue delictum erat et
prodicio quedam in dñm cuius honori multum poterat detrahi **P**ost
scelus enissum amico consulere non fuit erroris nisi plus domino q̄ a
mico debuisses **A**micicia enim nullius vici derogat/ nec aliquod admit
tit turpe **D**ed dic te omnino deuisse amici delictum tegere **D**icit ita
Remp̄ vt tibi honor amici sic cardinali propius cura esse debet **T**u
cardinali iacobum pretulisti/ cur non te cardinalis sibi postponat/
seq̄ preponat tibi **T**u eius seruitor es/ eius panem commedis v̄mūq̄
bibis/ cur si peccas in eum non punieris **D**ed ais penam duriozem z iu
dicem asperum esse/ **V**ide q̄ inique agis postq̄ sinistrae cardinalem in
culas **D**iciunt peccatū euestigio/ non tamen statim cognoscere causam

puniturque voluit **C**ur hoc **N**empe ne dum ita faceret / rationis tramitem
iudicando preteriret **Q**uid hoc **N**unquid sororium est illi platonis fac
to / qui aduersus deditum veneti seruum ita parcitus vocato sororis fi
lio speusippo / abi dixit hunc verberato / nam ego nimia exagitor ita **A**r
chitas tarentinus summus philosophus ex bello rediens cum agrum
incultum squalentemque offendisset / accersito illius villico nisi iratus
forem lucretis ait **T**imebat quippe vir sapiens ne ita animum a cogni
tione veri reuocaret vlcionemque differendam in tempus duxit / **I**dem
cardinalis factitauit qui comperto scelere noluit prius ad punitionem
procedere quam ira triduo cedaret / **V**irum certe quam prisca etas in philoso
phos numerasset **V**idimus modum procedendi ad iudicium / sententi
am nunc videamus **Q**uid durum quid asperum quid acerbum hic man
dauit / **A**lics familiares suos huiusmodi perpetrates aut domo expulisset
aut virgis cedi mandasset / **C**ardinalis sancti eustachij sepe ob minores
reatus compedes dedit / **A**t hic vir mansuetus qui iuuentutis vicia no
uit et quam difficile sit aculeos carnis comprimere non ignorat / nichil ho
rum fecit **A**t tibi gasper triduancum ieiunium indixit **T**u hoc graue et
importabile iugum veris **N**empe si ita pergis gasper suadeo ne curias
sequaris **N**am si hoc tam mite imperium ferre non potes / nullum pote
ris ferre **N**on sunt michi crede duriora castra quam curie principum **V**bi /
inuidie / similitates / detractiones / odia / inimicie / contumelie / in
iurie / pene infinite / que res nullo modo quam per patientiam vinci possunt
Hec res in curijs ecclesiasticorum prelatorum tanto maiores sunt quanto
qui in illis versantur sunt doctiores / ingeniaque sua non in bonam sed
in malum plerumque vertunt / **Q**uod si tu ieiunare nos potes nec illa fer
re poteris **E**go te tamen scio virum robustum esse qui et mediam et
sitim tollerare queas **S**ed nichil apud te difficilius est quam animum
domare **N**am cum his iuuenis / facis ut iuuenis / cuius proprium est
semper vincere velle **A**t iuuenes non possunt peruenire quo volunt
nisi iuuenes esse desinant / sequi aliquando vinci paciantur **I**deo et ego
tibi suadeo mi gasper ut animum flectas tuum / tibi que et tuipse domi
neris et alios aliquando dominari finas / maxime viros prestantes qua
lis est cardinalis et auunculus tuus **N**ec velis omnia ex tuo capite fa
cere / sed ex aliorum sensu aliquando viuas **N**os enim maxime quando iu
uenes sumus parum nobis videmus **N**ichil est tucius quam ex iudicio
amantis viuere **E**go ea qua nunc etate es diebus duodecim ex pane a
qua que vixi et diucius vixissem nisi voti fuisset finis **N**ec deus ille opifex
verum nostri que sator et alitor aliud ab initio nobis alimenti prebuit quam

glances et aq̄ **Q**uod si nostra postmodum luxuria alia cibaria inuenerit non tamen nature bonitas preterijt quin adhuc illis possumus viuere cibis qui nostros aluerunt parentes Tibi illud plus oblatum est quod ante vineam noe non erat Ideo rogo vt querelam ponas teq; cardina-
lis subicias sententie/quam tanto uultiozem fatearis q̄to durior tibi est uisa De alijs que scribis alias agemus Tabellarius fugiens scribere pluta nō finit Cardinali me commenda ⁊ iacobum saluum dicit Ex
wienna die v octobris Anno 1223.

Thortatur amicum vt pro se possessionem beneficij accipiat.

Mneas filius D p d Domino iohanni auanch canonico tride-
tino et confratri suo **Q**uod tibi non scribo sepius causa est tua in rebus meis diligentia Ita enim res meas curas vt nichil sit opus scribere/mihi uelim gratias tibi agere que pro factis nō est digna compensatio Nec nunc aliquid scriberem nisi nouus casus emethisset q̄ tuo indiget auxilio Credo te scire plebē sarantane uallis per decanū nostrum meo nomine acceptam esse In eius potiēda possessione vis fit neq; absq; timore sum q; alius illuc se intruserit Tu procuratoris mei officium geris/patronus meus es/aduocatus protector Dicit in prebenda fecisti ita in ecclesia facias rogo Pater meus franciscus bossius te admouebit Si qua in re opus sit adminiculo tuo/illi obsecro auscul-
ta/ ⁊ in omni meo negocio ipsum quasi me audi qui nō solum in rebus meis sed in corpore et in anima ius habet Ego quia nichil p te possum nichil facio Animus adesset si facultas preberetur Tu si scis emolimen-
to aliquo/honori/woluptati/beneplacito tibi me esse/iniuriam feceris amico mihi commonueris Dale Ex wienna die xi octobris Anno 1223.

Thortatoria ad vniōnem ecclesie.

Mneas filius D p d Ade de mulin anglico apostolice sedis p-
thonotario patri et amico optimo Quo in statu sit res publi-
ca xpianorum uides/Lacerata ecclesia est/nec in populo nec in clero pax est Dolet super hjs inuictissimus imperator noster/et vt aduocatum decet ecclesie operam nauare cepit vt subortum scisma pos-
sit eradicari Ad hoc nullus aptior uidetur modus q̄ generale cogi con-
cilium Hunc ille amplexus est et super eo ceteris regibus ac principi-
bus scribit Inter alios autem precipuam spem habet in serenissimo p̄n-
cipe domino tuo meoq; rege anglie/eumq; rogat vt secum ad vniendā

ecclesiam velit conuocare sicut ex litteris ad eum missis perspicies Quod
 ideo ad te scribo ut cum his vir bonus et prelatus optimus adiuuare do
 mini nostri imperatoris propositum velis et pacem ecclesie promouere
 Ad quam rem hortarer te pluribus verbis nisi zelus tuus ad omne bo
 num esset michi prospectus Scio namque voluntate optima tibi nequaquam
 desse/sed nec potestas adest Intelligo enim ex omnibus que ad nos veniunt ab
 anglia teque noscunt primum te virum esse aut primo proximum ex hijs
 qui regie serenitati sunt cari Quod tum propter priuata qua tibi af
 ficioz amicitiam tum propter omnem utilitatem tam michi placet quam tu
 is debet necessarijs placere Minime namque dubito quoniam es loco sublima
 tus sancte matri ecclesie multum prodes et nunc presertim cum via aperta est ad
 pacem pro pace christiani populi celebrandum Quod si apud maiesta
 tem regiam sicut spero promoueris/summam laudem consequeris/Ne
 plura in hoc tantum hortor ut ea pares/mediteris/cogites que esse in eo
 prelato debent/qui scit afflictam ecclesiam et oppressam/miseris tempo
 ribus nostris/et perditis hominum moribus/et cupit ut in pristina digni
 tatem et libertate vindicari possit Ego apud cesarem nostrum secreta
 rij locum teneo Quod tibi ideo significatum facio ut si quid sit quod a
 me velis enea tuo confidenter vtare qui cum etiam plus contenderim
 quam possim minus tamen facio quam debeo Et te singulari numero appella
 uerim/scio tibi non esse molestum que et ytalorum morem/et omnium vete
 rum non ignoras consuetudinem Vale et nullatenus id omitte ut pro lato
 rem presentium de regia intentione michi non rescribas Datu wienne xvij
 julij Anno 1223.

¶ Redarguit consanguineum auxilium a se
 petentem.

Wensela? regie cancellarie scriba S p d Johani de bochollis fra
 tri carissimo Pullas me crebris literis ut hospiti tuo panem sol
 uam quam comedisti quasi tuus cibus mea pinguedo sit At ego non
 inebrior vino quod bibis/nec me tua pulmentaria iuuant/tu da pecu
 niam qui consumpsisti cibaria Ego mecum cur dem qui vix tantum scri
 bendo erado quantum ad vitam sufficit Thagus hispaniam preterfluit/
 pactolus asiam/qui duo fluij arenas dicuntur aureas habere Huc
 tibi eundem est si aurum petis Cancellaria regia inops est vixque suos
 ascripticios nutrit / Ego plus prebui tibi quam deberem qui vestem
 quam emeram nouam dedi ut te ab hospite quasi captiuum redimeret
 Martinus quem pannonia genuit / ytaliam nutrit / gallia pastorem

habuit et omnis christiana veneratur religio nudo pauperi medium
 paludimentum prebuit/ego solidam dedi pallam Nunc quereris non
 satis esse hanc/quid ad me tu videris Quod potui hoc feci Nisi sufficiat
 quere aliunde quod sufficiat Vir maturus es etate longeuus Non tibi
 honori est alienum subsidium querere cum possis ex tuo officio viuere
 Quod si tenue est quid ad me Proximus sum egomet michi/Vide tu
 tibi ego michi videbo Non curo quid hospes dicat Vestem tibi non me
 dedi vtatur vt libet Si satis est habet quod suum est/si minus in te ac
 tio est Me satis est vestem amisisse Nichil ad me vxoris iob Vba nihil
 maledictio/nemo leditur nisi a seipso Cupiat michi mala quicumq;
 vult/nisi opta facio malo digna/in vanum maledicitur michi Ego te
 rogo et alios mei consanguinis homines/me vt iam missum faciatis/
 quia non sum in spem natus omnibus qui vix michi sum satis/Viuite
 vs vt potestis et me nunq; fuisse natum credite Cogitate omnes quo
 modo lucrifacere animam possitis/id quoq; ego curabo Reliqua vana/
 caduca/nulla sunt/hodie sumus cras non erimus Ideo edificemus illic
 vbi neq; tinea neq; erugo est/vbi nec fur nocet nec latro Illuc meus
 fertur cogitatus/illic et me queras volo et vtinam inueniar De liberis
 alijsq; rebus tuis fac quod iusti est Et aliquando cogita sine me posse
 viuere et possum et statim mori et multum viuere Sed omnia in manu
 dei sunt ideo illi seruiendum est Tu vale et desine me amplius lacessere
 iniurijs Datum wienne xij octobris Anno 1523.

Accusat locorum mutationem et amicitie officium
 apert.

Eneas filius imperialis secretarius P p d Piro optimo et fra
 tri suo amantissimo richardo de valencia scriptori apostolico
 Ex plurimis litteris quas ad te mitto vne saltem ita felices
 erunt vt te conueniant Nam quid est my richarde vt cum mediolani
 te quero basilee sis Cum rursus basilee te peto mediolanum abiisti Cre
 do more hominum te agere qui ea que assunt nichil curant que absunt
 maxime Et nullibi minus esse volunt qm vbi sunt Italiam habens ger
 maniam cupis In germania vero ytaliam et sic fit vt et tu nunq; quies
 cas/et ego te meis litteris reperire nullibi possum Sed faciet forsitan
 deus tui nunc copiam quando aliena negocia tue cure commissa medio
 lani te tenet Id sperans hanc epistolam laurentio de rotella vtriusq;
 nostrum amantissimo tibi obsignatam commisi duas ob causas Altera
 vt scias non esse me tui oblitum cuius memoria mihi semper est iocun

diffima Alteram vt in te mee p̄p̄sitione patronum te facerem Res est
tibi nota ideo illam non repeto Scribit pro me regia maiestas neruo
seq̄ rogat vt michi ecclesia restitatur Nescio q̄tum proderunt regie
preces Illud autem scio/mihi adiute fuerint nichil agent Lit̄ere semel
tantum loquuntur/aliquando etiam nunq̄ maxime in ducali curia vbi
epistole vndeumq̄ veniant per secretarios aperiantur et si libet il
lis duci ostenduntur/sin vxo aut cloacas incidant aut tabernas aro
matum piper aut crocum contecture Ideo michi opus est auxilio tuo
vt litteras iuues quatum copiam tibi ostendet laurentius Noti sunt
tibi vniuersi et amici ⁊ inimici mei Illis vtete h̄ijs resistere/et fac vt tui
laboris sentiam fructum Nisi scirem q̄tum me ames efficacius scribe
rem sed nolo videri amicitie nostre diffidere quam tantifacio vt te mihi
oestem et me tibi pyladem arbitror esse Ne scipionis ⁊ Ielij aut lyci
lorum amicorum quos alij pictagoricos vocant nostre beniuolentie pre
feram amicitias Datis est tibi nosce quid velim In calce epistole illud
subiungendum est vt alterum te philippum meum meis v̄bis saluum
dicas/ Et nouatien̄ antistiti me commendes Et causam meam studiū
meum in tuis obsequijs offerre ius nostre dilectionis nō fert quia nec
oblationes nec preces amicitie cancellos ingrediunt Quibus in rebus
vtilitati tibi possim esse si scis et me non vteris tua est culpa/ Et meum
esset detestabile viciū nisi morem tue voluptati gererem michi note
Vale ex vienna nonis octobris Anno. 1223.

Que sit homini patria.

Eneas filius D p d Iheronimo conciu suo et amico perituro
Antique sunt apud me iheronime amantissime l̄re tue quibus
hactenus nō respondi Nam iturum te in apuliam senh Nunc
quia potes iam redisse hec pauca ex me habe Nichil dubito mi iheroni
me te fortunam omnem meam ⁊ honores si quos habeo semper oblecta
re Scio enim quia me amas/et amantis est amati prosperitatem su
am dicere Itidem ego erga te facio/Quicquid boni de te audio sepe au
dio mirum in modum me letificat Quod hortaris studio litterarum vt
sedulius incumbam/facio quo ad possum dum ocium suppedatur Sed
distrahunt n̄e tum occupationes multe tum cure diuersę Qd̄ superest
totum litteris dedo ne poete titulum inaniter videar suscepisse De pa
tria quod ais memorie teneo sed michi crede omne solum forti patria
est Ego quidem malo extra patriam bene viuere q̄ in patria male
Nec nos in terra sed in celo patriam oportet inquirere Socrates cum

aliquando interrogatus fuisset cuius esset/mundarum se dixit Nos si melius respondere velim? celestes dicem? esse/qua illinc originem ducim? et illuc si bene vixerim? reuertemur **D**; nimium verba extendo/Unum restat quod ex te volo Causa mee prepositurae tibi notissima est In illa scribit regia maiestas sollicitator erit laurentius de rotella quod optime nosti precor ut assis Et si forte idem prepeditus fuerit rem totam in te suscipias et ad calcem deducas **P**auca amico sufficiunt sat est te nosse desiderium meum **V**ale et viro doctissimo cristofero me commenda/quod etiam si occupationes finit in causam meam accersere patronum **E**x wienna Anno 1523

II Epistola commendatoria cause sue

Eneas filius **D** p d Gumberto iuriconsulto ac serenissimi dñi ducis mediolani secretario **E**x leponsijs hac preterita hyeme super te prepositurae mee lras ad te dedi vt illustrissimo principi duci mediolani per me loquereris te rogans/obsecrans/nichil exinde responsi a te suscepi/quod non tibi sed tuis occupationibus imputo **D**escripsit autem in paucis ante diebus quod inueneret mediolanensem antistes de tua erga me optima voluntate dixitque tuum esse consilium vt cesaris lras ad ducem impetrare/factum est vt ambo suauissimis lras defert vir urbanus et tuus meique amantissimus laurentius de rotella canonicus meus tridentinus **I**s te alloquitur et meam agitabit causam **P**recor illi consilio et auxilio vt sis **V**tque te per les quod episcopus de te michi prefatus repromittit antistes **H**abeo in te quicquid spei habeo firmam voti compos si me iuueris **S**im deseras/nihil est quod sperare **S**cio mores curie vestre et aliarum **N**emo aliquod optinet nisi magnis filius amicis **E**go etiam iusticiam persequar/mihi te habeam ad quem reuertam habeo neminem **N**ec te quo iure teneam video quod nullis beneficijs mihi obligaris **S**ed confido in tua humanitate **S**imiliterque studia et officia quibus dediti sumus parua fiduciam prebent vt opera consilio/auctoritate/et gratia tua/amice utar **E**go si quod intelligam aut ad voluptatem aut ad modum aut ad amplitudinem tuam pertinere/etiam non rogatus faciam/nec ad me vnquam per te vel per tuos frustra scribes/si modo quod petieris in mea fuerit potestate **V**ale et spem meam imple **E**x wienna sexto idus Julij

II Acceptat anthonium luscum dono mittendum

Eneas filius **D** p dicit franco de fuste theologo et oratori optimo **A**nthonium luscum super orationes cyceronis quatum

dehinc etiam babilone dum essemus intellexisti quem etiam manu mea
transcribere statueram si ocium fuisset Sed obstatit repentinus meus
recessus Postea curavi ut per alium michi rescriberetur Id quoque nega-
tum est quia literarius noster apud nos peritus inuentus est qui hoc opus
recte absolueret postquam Nuper vero scripsit ad me peregrinus velle te mee
auaritati satisfacere librumque michi dono mittere Quam oblationem
si coram te essem non audebam suscipere / graue est enim homini pruden-
ti ab hijs donari de quibus nichil se meritum putet Necum quia epis-
tola ut cycero dicit non erubescit absens acceptabo quod renouissem
presens Nec verebor a te per litteras recipere quod maxime cupio et ali-
ter habere non possum Nec timebo ne sustinere tua vel innumerabilia in
me beneficia possim Et quia animi est ingenium cui multum debeas / eide-
plurimum velle debere amplector libens tuum munus quod apud me
pignus erit perpetuum amicitie caritatisque nostre Tu si ex me aliquid
volueris quod possim prestare nunquam frustra postulabis Noua que apud
nos sunt ex peregrino cognosces quem volo tibi omnia communicare Va-
le optime et reuerendissimo domino nostro communi ac magistro andree
si quando mei memor est me totum debere Et wienna kl julij Anno .1523

Mandat politicos aristotilis et regem atagonum
laudat.

Ereas filius imperialis secretarius Johanni campisio philoso-
pho prestanti Sed reddiderunt me certum littere tue iam te
senas tutum et sospitem aduenisse / quod voluptati michi fuit /
timenti ne viarum discrimina incidisses Cupiunt littere tue de rebus
quas andree de marano commendasti scire quid factum sit Percontat-
us sum ex matheo pisano sicut iussisti Is refert illas iam dudum li-
gatas prout reliqueras itineri commissas Namque se veri venecias perue-
nisse / et se tibi commendat / Que apud insubres gessisti omnia facta es-
se cum concilio non ambigo quous illa parte attigeris Politicorum li-
bros ex arctini translatione conscriptos inuenisse te comereque institui
Et si minori precio quam scripseris haberi nequeunt libet id auri conferre
Rogavi matheum apud higherium galleranum vel iohannem paniga-
tolam hanc pecuniam persolui ut curaret Qui mox litteras scripsit ca-
uereque ut quamprimum illuc librum miseris pecunia detur Tuum est ergo mi-
iohannes inuicem aliquid in curia inuenire qui onus mittendi medio-
lanum hos libros suscipiat / ibique aurum recipiat Dico te amicorum tan-
tum habere ut facile hoc sit tibi Quod si iohannes tolner vice prestans et

summus amicus magnifici cancellarij onus mittendi libz suscipere vel
let per venecias remitterem sibi pecuniam Ideo si eum nosti eius animū
tempta/ idq; agito vt opera tua politicum assequar aristotilem quando
id magnopere suastisti Et ne timor pecunie te afficiat potes si vis ante
q̄ librum mittas expectare litteras vnius illoꝝ mediolaneñ qui te
certioꝝem reddat se tuo nomine aurum possidere Deis nunc desiderium
meum et quomodo tue indempnitati possis consulere Cura te vel amicu
qui es ostendas De petro nostro noꝝetano nichil te scripsisse monstri
simile est cum scias me auūduꝝ eius nosse fortunam Rogo me instrue
as quid ei obtigerit/quo animo heri mortem ferat/quo cū viuat/quid
officij gerat/qua spe sit/et quo in me animo/quando nichil ad me scri
bit nec meis eplis puocatus/Regem aragonum tantū extendisse alas
suas nescio an conducat ytalie q̄q̄ illa tā fessa est vt respirare sub quo
cūq; delideret Viderint tamen nostri ne serpentem in gremio nutriant
Alta est dominandi cupido nec terminis clauditur vllis Hannibali non
satis affrica fuit/que pars orbis tertia creditur Alexādro in modum
carceris augusti fines mundi videbantur Nemo existimet generosum
vnius regni terminis conquiescere Ego tamen illi faueo q̄ fortune im
petus perseverancie clipeo domuit/continuandoq; id fecit vt aduersam
expectus/ secundissimam iam sit adeptus fortunam Faxit deus vita vt
illi conuicis sit et qualem theophrastus moꝝiens exoptauit Tu vale ⁊ re
scribe nec ampliꝝ legem taciturnitatis inter nos serua Ex wienna pri
die pdus octobris Anno. 1523.

T De transitu imperatoris in ytaliam
O Asper slick Sp d Nycolao de azimboldis amico optio Recepi
g lras tuas quas sup facto plumbini ad me misisti petēdo vt pui
derem q̄ aliqd̄ fundamentū haberet quo mediante tractare de
feudo plumbini posses ne in vanum inciperes Ostendi litteras tuas re
gie sublimitati/obtinuicq; vt tibi scriberetur q̄admodum ex litteris re
gijs intelliges quas tibi cum presentibus mitto / suadens vt rem
istam inchoes / videasq; an vrinus velit summam quam rex petit
exbursare / cui hoc persuadere potes pluribus modis Nam cum domi
nium illud ad imperium deuolutum sit / non est dubium quin omnes
redditus regie maiestati debeantur Itaq; reueretur pro pluribus an
nis Exinde debet ipse considerare quod et senes ⁊ florentini et alij
illud dominium petunt non paruum pecuniarum summam offe
rentes / Et si rex illis complaceret bene scirent ipsi possessionem

adipisci Et plura alia dicere potes que animū eius mouere habeant/
cū nulla potestas sit diuturna que iuris careat fundamēto Si tñ om-
nino vides summā per regem petitam obtineri non posse videas an .xvi
vel .xx. milia ad minus possint haberi quia ego modum reperiam q̄ re-
gia maiestas quiescat et curabo q̄ tibi exinde satis fiat pro tuis tribus
milibus floren̄ sicut alias tibi scripsi Ideoq̄ velis in hac re tuas ope-
ras et solitam diligentiam impartiri/ quia et regi complacere et tue
utilitati consules Nec desperes regiam maiestatem in ytaliam ventu-
ram quia hoc sibi multum cordi est/ nec res ytalas spernit sed videbis
q̄ primum res ecclesie compositae fuerint Et licet tu putes germanicos
non curare ytaliam et propterea ytalos germaniam nichilipendere di-
cis/ Aliter res se habet Nos germani tardiores sumus ad motum q̄
yтали sed vbi incipimus non tam facile desistimus q̄ admodum yтали/
Nec nostra natura est Ut homines sunt sic vti eis debemus/ Michi spes
est magna in rege nostro nec ambigo ipsum ytaliam petiturum et iu-
ra vindicaturum imp̄ij et totius xpustianitatis prosperitatem Tu va-
le et me vt soles ama Datum wienne .xvi. octobris Anno .1523.

Exhortatoria epistola ad concilium congregandum.

Gasper Slick Imperialis cancellarius Magnifico vguetoni de
contrarijs ducatus mediolani gubernatori amico precipuo
p̄ d̄ Non putabam me nunc tuas litteras suscepturum Nam
cum regimini ducali prehis innumerisq̄ curis detinearis satis esse su-
perq̄ satis censebam inter tot occupationes rem meam tibi fuisse stu-
dio/ quam sicut ex litteris de azimboldis agnouit egregie absoluisti/
ita vt post illustrissimum meum principem dominum meum ducem nul-
li magis q̄ tue magnificentie gratias debeam Sed superat omnem hu-
manitatem/ tua benignitas/ que non contenta est desiderium meum im-
plere/ nisi etiam suauissimis litteris suis me visitet/ quas cum mag-
no munere penas me habeo tanq̄ tui erga me amoris perpetuos testes
Illud tamen in hīs michi molestum est q̄ tue magnificentie digne re-
graciari non possum Namq̄ vt omittam facta/ vix verba reperio que
michi ad reddendam gratiam p̄donea videantur Sed scio tuam pruden-
tiam animum magis q̄ vires intueri qui certe talis est vt nichil possi-
bile sit neglecturus quod tibi esse nouerit commodo vel honori Idemq̄
velim semper de me tue magnificentie persuasum fore Nunc eam par-
tem epistole tue attingam qua mirari videris serenissimum regem
nostrum cum ceteris xpustianitatis principibus scripserit pro con-

uentione in festo sancti martini iam proximo tenenda et solum princi-
pem duce[m] mediolani neglexisse. Circa qua[m] rem ego quoq[ue] mirat[ur] sum
illum esse neglectu[m] q[uo]d inter p[ri]mos et nominatus et apud regia[m] maiestatem
dilect[us] est. **S** stupui regios apices sibi no[n] esse redditos. Namq[ue] cu[m] l[ite]r[is]
in orbe mittende scriberent iamq[ue] preceptu[m] esset potissime p[re]fato duci scri-
bi/affuit lauretius de rotella canonicus trid[ecim] q[uo]d se laturu[m] regia scrip-
ta sponsondit/et intra dies xv mediolani futuru[m] responsu[m]q[ue] remissuru[m]
Qui si l[ite]ras no[n] reddidit aut malo concilio fecit aut aliquo impedinen-
to p[re]uentus fuit. Et certe nos hic valde turbati sum[us] responsu[m] non esse
habitu[m]/cu[m] ille illinc circa xx diem iulij recesserit. Effect[us] aut[em] l[ite]rar[um] erat
q[uo]d et domin[us] dux p[re]fatus ad tollendu[m] scisma q[uo]d nunc riget p[er] viam con-
cilij generalis nouiter congregandi cu[m] maiestate regia et p[ri]ncipib[us] et elec-
toribus curaret tamq[ue] imperij p[ri]ncipis et communis utilitatis zelator de
sua intentione ante festum p[re]dictum respondendo. **Q**uod si postea non ha-
buerit p[re]fatus dux rogo vt ista sue celsitudin[i] reseres ne se vel neglecta[m]
putet vel sp[er]atam cu[m] regia maiestas sibi vltra omnes imperij p[ri]ncipes
tamq[ue] consanguineo et imperij fidelissimo efficiatur. Cumq[ue] adhortari
velis vt oratores quos p[re]elegerat transmittat et in facto eccl[esi]e cu[m] voto
regie maiestatis quod purum et sincerum est ad vni[us]ionem eccl[esi]e pro-
curanda[m] concurrat. Exinde cu[m] videam tuam magnificentiam rogatib[us]
meis p[er]missima non erubescam postq[ue] meam rem p[er]fecisti abuti humani-
tate tua regios seruitores et amicos eidem recommendando. Est eni[m] in
cancellaria nostra regius secretari[us] enneas filius senen[sis] michi admodu[m]
dilect[us] et regie maiestati p[er]arius que[m] leonard[us] de lasarrata clericus ver-
cellen[sis] p[ro]positura sancti laurencij maioris mediolani spoliavit ipsum ba-
filee figendo. Scripsit per p[re]fatu[m] lauretium regia serenitas duci/vt ei-
dem enee sua p[ro]positura restitueretur. Nescio quid secutum sit. Namq[ue]
si l[ite]r[is] alie redidite non sunt/neq[ue] iste verisimilius presentate. Ideo precor
tuam magnificentiam vt eneam ipsum recommendatu[m] suscipiens du-
calem excellentia[m] informare de hac re velit/et regie maiestatis intuitu q[uo]d
iam p[er] enea scripsit/et meum ob respectum rogare vt p[ro]positura restitu-
atur. Nouitates vero harum parciu[m] alias in p[re]sentia[m] scribere nequeo
nisi q[uo]d hic bohemii sunt in magno numero petentes q[uo]d maiestas regia
administratione regni nomine regis ladislai pupilli sufficiat cum qui-
bus in tractatibus sumus conclusionem bonam auctore d[omi]no p[ro]stolantes.
Vale optime et me ducali amplitudini facias recommissum q[uo]d ad eius et
tua mandata p[er]n[ite]re su[m] et ero quoad vixero. Datu[m] wienne die xj octobris
Anno 1223.

Commendat salutem anime

Eneas filius reuerendo in xpo patri bartholomeo vicecomiti
epo nouarieſi et comiti S p d Magna et innumerabilia ſunt be-
neficia tua q̄ a te recepi/nec ego illis odignam poſſem vice te-
pendere etiam ſi mille annoꝝ michi vita donaretur quod tamen poſſum
hoc facere non omitā Nichil eſt anima preſtanti? Hanc colere hanc
curare p̄ ceteris debem?/alia caduca ſunt/fluxa/mortalia/hec in eternum
manet Cui ſi bene ſtuduerim? eterna gaudia ſi male eternos cruciat?
p̄ illam ſentiem? Qua conſideratione ductus ſtatui tibi copiam ltr̄z deſ-
tinare q̄ nunc ad curiā regiā ex orietalibꝝ p̄tibꝝ miſſe ſunt quatū teno-
rem velis animaduertere et moniciones audire vt ea faciens q̄ in illis
ſuadent eterne vite beatitudinē aſſequaris Vale ex wienna xij octo-
bris Anno. 1223.

Suadet regni hungarie pacem

Aſper Nlick cancellariꝝ Impialis Magnifico viro lauretino pa-
latino hūgarie/ veteri et p̄ſtanti amico ac fratri S p d Intel-
lexi tū ex lris tuis michi directis tū ex hijs q̄ regie maiestati
ſcribis querimoniā tuā quā facis de damnis tibi p̄ capitaneos lau-
rineſi illatis Et pro iure veteris amicitie noſtre que in me nunq̄ extin-
guetur viuo/ regie ſerenitati ſupplicauit vt ſuper hijs vellet p̄uidere mag-
nificentiā tuā commendatā ſuſcipiendo Diſplicuit regi audiuiſſe
damnum tuum ſummeqꝫ ſibi hec genera iniuriarꝫ hinc inde facta mo-
leſta eſſe reſpondit/ doletqꝫ ſe nō poſſe vt vellet p̄uidere Ait tamē in fac-
to tuo velle ſe ſcrutinium habere/et quicquid boni p̄ te poſſit libenti ani-
mo facere Ego autem ficid alias ſcripſiſſe me memini video ſic res illi-
us incliti hungarie regni ſe habere vt impoſſibile putem ſingulares ho-
mines pace gaudere niſi cum vniuerſo regno/ quoniā hoc tempore dum
iſte diuiſiones ſunt/ mādata regum contemnunt/ Nulla obedientia eſt
ſed quilibet ſibi vult eſſe dñs/ Quod ego quoqꝫ cū magna iactura expe-
rioz Licet enim ſerenitas regis polonie pancraccio et ſcole mandauerit
vt a rebus meis manus retraherent/ ego tamen per illos maiora in di-
es pacioꝝ detrimenta/ nec aliquis eſt hijs in partibus ſuperioribus
quem illi magis verent q̄ me/ quali mādata regis in contrariū inter-
p̄tendunt/ ſiſqꝫ ſint me vnū impetē moleſtare/ p̄ſequi/ extirpare Ego tñ ſu-
per hijs non regi polonie ſuccenſeo ſed conditionibus temporis Dic et
magnificentiā tuā hortor facere/ quoniā alia via non eſt p̄ quā poſſum?
quieſcere niſi p̄ pacem vniuerſalē totiꝝ regni/ quā p̄curare et p̄ noſtro

privato et pro omni bono tenemur Ad quam rem tanto magis te ro
go q̄to scio scilicet tuū p̄ ceteris magis audiri Ego idipsū ex hac pte fa
ciā sp̄ ad tua p̄mpt? beneplacita Datū wienne die xx octobris .1223.

¶ Quales cancellarie scribe.

Scribe Imperialis cancellarie S p̄ dicit/ Bartholdo lüneburgen
viro liberali et semiprodigio Accepim? eplam tuam qua nos ce
natū wtas/ acceptam? onus ventresq; nostros parauim? Tu
videris ne vacuas esce remittas Hospitem abesse nichil cure est si eius
vicem pdices caponesq; impleuerūt Hospitā videbim? libēter amplexa
bimur Q̄ si plus licuerit non erim? inertes/ q̄ semp̄ mayūm habem?/
et quasi equi z muli ferimur in libidinem Tu si q̄d iuris illic habes ca
ue ne amunices/ quicq̄d em̄ in mediū venerit p̄rium esse desinit Scis
michaelis man? q̄ adunce sunt/ wolfanzi linguam nosti q̄ persuadere
sciat/ Wencelai cauda nichil furios? est/ Jacobus fingit se purū Tu ta
men lardū ne amiseris muscipule alias catto etiā si quadragesima fue
rit Ludouicus nichil dicet sed muris inmodū omnia foramina p̄temp
tabit Si ergo vis nos habere aut omnia amunicata fac aut nichil Unū
tñ remediū est si vimi tantū pbueris vt somni magis q̄ veneris cupido
sit Nos tñ veniem? etiā si deficientib; reliquis te deuorare oporteat Va
le Ex wienna xxi octobris .1223.

¶ Horatur vt imperatoris sententia equo animo ferat.

Eneas filii? S p̄ d Johanni vtunt inclite ciuitatis colonieſe
cretario Tabellari? tue insignis celebrisq; ciuitatis nō fuid op
tabas sed vt curie visum est expeditus ad te redit/ Neq; tamen
p̄fidio non caruit quia libenter gero tibi in omnib; moxem Vir quoq;
doctus hartung? auxilio fuit Sed nō licet in te publica plus homines
stendere q̄ pbare possunt rationib; Tuum est qd̄ superest ita regere ne
indignationis rubigo aut hinc aut illinc oriat̄ q̄a nō facile extinguit̄
vt accendit̄ ignis Cesarea p̄tas nulli in t̄palib; subest et omnib; p̄est
Quicq̄d ab ea manat decet cū reuerēcia deuotioneq; suscipi etiā si du
rū videat̄ qm̄ calix in manu eius plen? musto/ potestq; illi dare illi ne
gare Nec ouib; fas est in pastore erigere cornua Tu p̄ te ista scis ideo
pedē retrahē ffat vt defensurū causam in curia te q̄primū visam/ q̄a et
michael tu? z ego/ tua suauū conuersatione muti carem? Nec te vultus
vllius teneat/ nam et austria p̄t qd̄ placeat dare Vale z veni Ex wien
na xxij octobris Anno .1223.

Dissoluit argumenta pro parte eugenij facta

Eneas filius? Imperialis secretari? **D**p d Reuerendo patri dño
iohãni carniali oratori aplico atq; iuris cōsulto **E**rat animus
meus postq̃ ex bahilea recessi super rebus ecclesie perpetuo vti si
lencio cum eas non diuini spiritus ductu regi/sed hominum gubernari
affectib; viderem **T**u nunc me cogis aliqua dicere qui armatū eneam
imitari me suades **V**ellem tacere potī? q̃ loqui/qm̃ nulli parciū sermo
meus placiturus est siuid z nulla pars michi placet **T**u vis vt dicam/
parebo/sed vide ne audias qd̃ non vis **T**u partis vni? tueris ius/quid
ego tibi placitū dicam nullam partē laudans **O**bsequar tamen silenci
umq; rumpā qñ id optare videris **L**ongū michi misisti cyrographū vt
cancellario legerem/ffacturus sum qñ id p̃ ocium licebit **M**ichi iam p̃
speri totum Rogas q̃ a te scripta sunt vt laudem tueatq; /faciam id si
modo verū te dicere agnouero/vbi vero aliter videro non faciam **P**ar
meno sum plenusq; rimarū non potero tacere si quid non verum audia
Tu vera omnia putas que scribis **H**oc ego de tua probitate credo/non
tamen ita est vt veris/quod tibi paucis ostendam **D**icis bahlieñ cepto
concilio legationem eius pape exposuisse/non esse sperandum de illius
synodi progressu propter vicina bella et alias causas **H**oc nunq̃ syno
dus pape narrari iussit/**D**icis plus papam germanie principibus con
cessisse et se humiliasse q̃ vnq̃ sit de romanis principibus audiatum
Iusticiis hec historiatarum ignaris narranda sunt **A**drianus papa et
leo romanis imperatoribus ius ordinandi apostolicam sedem et episco
pos per imperium nominandi concesserunt **L**eo ille sanctus quem tu et
doctores euangelij tubam appellatis cum vellet in ytalia concilium ha
bere in quo plures possent de occidentalibus partibus conuenire/mar
ciano cesari concilium in oriente postulanti annuit/tuncq; synodus
calcedoneñ habita est/**R**efers dominum sancte crucis missum esse vt
papam purgaret/conciliumq; germanis offerret **N**on dicis potestate
habuisse cardinalem illum subeundi sententiā postq̃ pbata fuissent cri
mina/**A**is romanos pōtifices solitos esse dicere si qd̃ aliqui volunt/ad
sedem aplicam veniant **P**etrus primus pontifex increpatus q̃ ad gen
tes introisset vltro se purgauit **L**eo quartus scribit ludouico augusto
Nos si incompetentee aliquid egimus et in subditis iuste legis trami
tem non seruauius vltro ac ministrorū vltroꝝ cuncta volumus
emendare iudicio/**H**ispanozum legationem hortatu pape bahileam ve
nisse contendis **M**erius poteris dicere/plures ne illuc irent apostolicis
litteris fuisse prohibitos/vniuersos reges per concilia trium statuum

retauisse basiliensium ne papam deponerent Dum asseris michi ne te decipias referas tres casus esse quibus pars minor vniuersitatis potest in uita maiori aliquid agere Sed facta capitulorum et vniuersitatum que superiorem habent non sunt equanda gestis conciliorum ubi solum deus ut aliqui volunt est superior et a quibus non appellatur/Dicis in constantiensium concilio plenam potestatem datam esse romanis pontificibus locum eligendi in quo aliud celebrari concilium debet In casu nostro specialiter reseruata fuit electio loci concilio/sicuid conuentiones habite cum grecis manifestant Pretendis sanxitum esse basilee ne propter locum ceteri differentia possit Inane argumentum est narrat decretum non placere grecis basileam Velletque alium locum/dicit synodus nolle propter locum id est basileam tantum bonum ommittere Qui aliter sentit a decreto recedit Tu vis me hijs consentire Non possum Dices me ex proposito errare Michi aduersus te hec opitulabitur obiectio Nichil ad me quod obtineat/imperatori seruius qui unionem parat/illam cupio illam promoueo/pro hac magnis laboribus me exponerem Tu quoque et pars tua unionem velles sed modo tuo Maneat papa tuus pontifex et unio sit Idem etiam pars altera cupit Nemo pacem nemo unionem aspernatur/nemo tamen pacem amplectitur que sibi deperdit Omnes volunt vincere/nemo se flectit Dure cernitis homines Est ne subiecta ecclesia ut propter hunc vel illum hominem tam varie vexari debeat Si non potest pacere/sine alium esse pastorem Sed non est de pastu ouium questio sed de lana Non tantum litis erat dum pauper ecclesia fuit Scio te iam mihi irasci quoniam dicta tua refello quasi videar aliam tueri partem Ne vere hoc Dixi tibi vtrumque michi odium esse Non placet michi a unionem electionem/abhorreo congregationis leuitatem Minime hijs assentio dum sedem apostolicam volunt auferre romanis/Non pro cum decreta que faciunt ipsi non seruant Cardinalis sancti petri viri sancti et grauissimi sententia michi placet qui neque hos neque illos laudare solebat Vos concilium rome vultis/sed illa iam in angulo est christiani orbis/hic basilee manere volunt/at hec verba multis odiosa est/Tu tamen deliberari illic putas/an numerosius debet congregari concilium/sperasque id obtineri complacereque cesari Alij aliud sentiunt/Viderisque putare non esse absque consensu regum aliorum concilium concedendum/quasi cesarem pacem facias ceteris Quid pacem Vno et minorum ostendis quando regi francie offers concilium/cesari non vis concedere Noli hec secreta putare Omnes hec sciunt/sic alteri? partibus concilia nota sunt Ego omnes commendarem si viderem pacem

hijis atq; illis placere etiam cum incommodo suo qui non nobis sed rei publice nati sumus. Nec plus velle debemus q̄ consensus communis nobis permittat. Non q̄ tenere dignitatem sed q̄ pacem vult magis laudatur. Pisci viri sanctiq; homines difficilius ad pontificatum vocabant̄ q̄ nunc ex illo ammouent̄. Bonus animi? ingeniumq; benignū non quō dimitteret regimen sed q̄ cito dimitteret studium habet. Nec volui tibi dixisse cum venia tua / qui non loquor hic vt armatus enneas. Hunc geram ille michi antistes erit quē vniuersalis eccle. consensus dederit. Dam germania que orbis xp̄iani maior pars heret / dubius sum / paratus tamen animo sum omni sententie auscultare / nec michi in rebus fidei soli credam. Vale ex wienna xp̄ij octobris. 1223.

De noua ciuitate et aliquid de amicitia.

Ereas filii? D p d Casperi Slick Impiali cancellario Nichil noui post tuū recessum emerit qd̄ in eplam cadere dignum sit nisi qd̄ hodie venturus est pancraci? tuus / quē ayunt eq̄tes secū quinquaginta ducturū. Rex tamen minime illum expectare voluit / sed hoc mane anteq̄ dies elucesceret ad ortos hesperidum iter arripuit / Ignotis fortasse verbis vtor / Ortos namq; hesperidum poete vltra athlantem in affrica hitos fingere / sed hos nostra etas habet in ciuitate noua austria vbi perpetuus pheacum autumnus est et omne genus pomi suapte gignitur. Ideo rex hunc vnum amat locum. Recte sane vbi tot aquarum scaturigines / tot vicidancia prata que verno tempore diuerso florum splendore ridere videntur. Huc se nunc rex contulit / quando illinc abiturus sit tam certum est q̄ antepiisti aduentus / qui per hos dies omnes populos suo rumore deterruit. Opera tamen tua proceribus curie ipsiq; regi rem fictam aut saltem dubiam pro certa expo suisti. Dum hec scribo allatum est nuncium regem balnea petijisse vbi ad dies octo mansurus sit. Nec nos illic diuersorium habere possimus. In nouam itaq; urbem recta via migrabimus. Si tamen pancracium ire ad balnea sensero me quoq; illuc offeram vt de re tua possim curare. Nec omittam ex mandatis tuis vnum dum vires erunt. Ayunt regem cariuolam petiturum aut saltem carintheam / post vero atheim. Exinde spes sit nozenbergam peti debere / quod tamen ex magistro thoma plenius intelliges. Cancellarij regij adhuc sunt hic / ipsos consulam quid facere nos oporteat. De frisingen̄ ecclesia nichil est qd̄ non fuerit prius tibi notum. Nemo ex curia venit. Magistrum thomam commonū de peunijis nozenberge instructionem haberet / qui me presente

magistrum curie perunctatus est/responsumq; habet/ Descriptas sibi
signavi om̄s quas michi dimixisti Capitula venetoz repperi/extraq;
Auditor ad vs iter fecit plen? querimoniarum q; in recessu tuo te nō
arripuit Para aures tuas vt que hic auditurus fuisti illic audias Ho
mo tuus est et amicus vtilis qui solet plus honesto placere Hec enim
amicicia hodie vigeat cui vtilitas est annexa/stoꝝcorum illa sola virtu
te gaudens iam dudum explosa est Non puto has litteras cito ad te
venturas quia nec tu ad eas festinabis Ipsi noꝝenbergam vsq; profi
ciscentur/ sed tu eo non venies vti opinor nisi vꝝoris prius aut licencia
aut societas intercesserit Phihicus regius inquit ego si meam semel
vꝝorem attigero quādo illic abdicar nescio Vide ne itādem tibi contin
gat Regis negocia curare habes Non bene conueniunt nec in vna sede
morantur rerum publicarum cura et amor vꝝorius Tu tamen illam du
cere potes eo loci vbi p̄m̄qua sit curie/sepeq; possit in amplex? venire tu
os Ego ex hijs sum qui melius sciunt predicare q̄ facere Si loco tuo
essem aliter sentirem Dale optime et disputationes auditoris ad ma
gistrum thomam remitte vt equum sit vtrumq; examen Ex wienna
kl̄ nouembꝝ Anno 1523

Consolatoria epistola ad principem qui egrotauit.
Asper Slick P p d Multri iohān frāulco marchioni mantue
dño et affini carissimo Affers michi l̄ris tuis singulare gaudiū
quociēs ad me scribis q̄a et amorē erga me tuū et humanitatē
qua me p̄sequeris quasi videns in illis lego/ Vellem tamen letioꝝa au
disse de sospitate tua Nam cū scribis te sup̄iorib; diebus egrotasse nec
adhuc pristina recuperasse sanitatē non leuem molestiam capio/q̄ omne
tuum incommodū meum dico Scio tamen necessariū esse om̄s q̄ viuūt
nunc validos nunc debiles fieri/nec status hominis firm? est/nec vlli
datur p̄petua frui alacritate Nostrū itaq; est armare mentē oꝝtra oēm
fortune impetū/scireq; et sanitatem ferre et egritudinem Et cū patitur
corpus adiumenta que possumus illi oꝝferre Quod maxime decet p̄nci
pes facere ex quozum vita salus multozum pendet Et q̄q̄ non dubitem
te nichil omittere ex necessarijs/hoc̄tor tamen quia amor impellit vt
conualescentie tue tanto amplius studeas q̄to plures sunt in perso
nam tuam qui dirigunt oculos/quos tua sospitate velis reddere con
solatos Inter quos me letum efficies qui optimam tuam validudi
nem non minus libenter audiam q̄ sentio meam/ Vide p̄ter hec
quam diligētiam facis vt regia maiestas de nouitatib; ytalie reddat

certior in qua te plurimum sibi complaces qui tuo statui tuoq; honori
admodum afficiatur Recepi enim capitula federis inter l. duces me
diolani ac venetos florentinos Ea q; serenissimo domino nostro perle
gi qui tibi gratias agit ex instructione huiusmodi Cupide namq; ag
noscit res ytalas vt q; suo tempore sperat iura imperij vindicare Cur au
tem dup; mediolani ad hoc descendit nec scire possum nec ymagina
ri/qui causas urgentes nullas intueor nisi ad hec palam veniant Ille
tamen sapientissimus habetur/nec putandum est eius prudentiam absq;
q; ratione moueri Aliquid latet alios qd est illi notum Sed velit deus
vt bene omnia cedant Nos hic non habemus alia noua nisi q; hijs die
bus magni tractatus habiti sunt cu bohemijs qui huc venerunt Res
optime absoluta est ita vt maiestas regia tuto io nomie dñs illius reg
ni censeatur/ Duper factis eccle mittunt oratores ad nozenbergā/in
ter quos etiam vnus sum designat? Eroq; ibidem deo dante cu alijs in
festo sancti martini pximo Quid sequet sciri adhuc non potest/qa va
rie sunt voluntates/ Ibi tamē aliqua conclusio reperiet que vtinam salu
bris sit/Regie maiestati facio sepe de te mentionē/ semp tibi illam affec
tam inuenio/ Ille non expedit vt offerā/qa iam dudum sum tuus/ Man
dare potes in omnib; parato parere Commendo me tibi supplicans vt
me sepe de occurētib; instructū efficias Ex wienna die xxiiij octobris
Anno 1223.

Regaciatoria et aliquid de studijs humani tatis.

Eneas filius Salutem plurimam dicit Magnifico et gene
roso comiti galeazio de archo Aggressus est me nudius terti
us vir suavis et tui amantissimus iacobus ledroneus miles/
tuoq; et magnifici germani tui comitis francisci litteras aperuit que
magno michi testimonio fuerunt amoris erga me vestri cum in vtrū
q; multa salute iussus esset me iacobus impartiri / Quod et si persuasū
ante michi esset / quia noui animi vestri constantiam Iuuat me tamen
cernere quod meditabar P; ne pluribus immoret scire vos volo non
truncum a vobis coli/qui non sentit/neq; azinum qui non intelligit/sed
hominem quamuis pusillum/beneficiorum tamē memorem et q; nunq;
animo est ingrato/ Non est qd nunc scribam ampli? ne pelag? ingredi
ar qd nō facile egrediar Nam cu affeceris me dudū desiderio tui nimis
multa essem scripturus si vellem animo satisfacere sed omnia meli? corā
expono Spero em cesarem ad vos p; diem migraturū quem sequar vt

soleo/ Et si deus dabit te diuinam Rem tuam bene absolutam esse tum
 ex litteris iacobi tum ipso facto intelliges Plus gratie in oculis regis
 habes q̄ reus Comiti francisco me dederis Dico eius musam q̄uis sua
 uem serinia regis incolere ibiq̄ delitescere/ quia non sapit hec seges/
 sepulchrumq̄ est quicquid huiusmodi hic porrigitur **S**tudia namq̄ hu
 manitatis rarum habent extra ytaliam domicilium **D**is quid appel
 lem studia humanitatis **H**oc enim nomine volunt nostri oratorias et
 poeticas litteras designari/ que apud lacium late patent/ apud alios
 plerumq̄ ignote **D**ed vale iam tandem q̄uis manus inuicta esset et ca
 lamus papyrus habeat vt quem tecum loqui delectet **A**t michi non
 suppetit ocium et regi magis q̄ meo seruiendum est amico/ quia non
 sum liber dum alienum comedo panem **I**terum vale/ et tu cessa man?/
 vt lingue superfit quid dicat dum tridenti erim? **E**x noua ciuitate xvij
 kl decembris Anno .1523.

Ad pacem hungarie.
Qasper slich imperialis cancellari? **S**p̄ d̄ **M**arilombano sela
Buonie et laurentio palatino hungarie magnificis fratribus ⁊
 amicis carissimis **C**ausus sum non modice vestris ex litteris
 michi nouissime redditis internam illam et vetustam cognouisse boni
 uolentiam qua me prosequi solebatis mundum esse extinctam/ sed po
 tius tempore auctam **N**am id q̄d ex parte mea contigit qui uobis in
 dies magis ac magis afficio et ardentissimi amoris egera uos rependo
 uicissitudinem singulares uirtutes vestras tantum amans q̄tum deni
 cor **H**inc certissimus sum statum et locum q̄ apud serenissimum domi
 num romanorum regem teneo uobis complacere ac fore gratissimum/
 cum optimorum sic fratrum et amicorum fraternos optare et libenter
 uidere successus **N**ec dubitare debent magnificentie vestre me in quo
 cumq̄ statu ad incliti regni hungarie pacem et commodum inuigila
 re et omne meum studium ad eius utilitatem conuertere **N**amq̄ cum
 diu illo in regno fuerim multaq̄ beneficia illic susceperim ingrati uiri
 officium foret non esse ad ipsius commoda studiosum/ et precipue cum
 regnum illud xpistianitatis clipeus ac murus aduersus fidei hostes
 existat **E**x quo/ sicut cum bene habet/ omnia xpistianorum regna
 fructum precipiunt/ sic cum opprimuntur detrimentum commune esse ui
 detur **H**oc et maiestas nostri regis aperte cognoscit atq̄ idcirco ope
 ram dat vt dissensiones et intestina bella ex regno tollantur **Q**uod
 maxime posse fieri confidit si ad dictam illam per suam serenitatem

in omnibus hungarie aut austriae institutam vtriusque partis barones
ac prelati conueniant / prout et vocati sunt per regias litteras que iam erant
expedite et transmissae antequam ego ad regiam curiam de domo mea redire
Itaque deliberationibus illis nequaquam interfui / sed cum rem vniuersam
intellexi iustissimam illam sanctissimamque iudicavi / Quid enim vtili?
quid rectius quidue honestius fieri potest quam pacem inter christicolas
procurare Non latent vos quot rapine tumultus incendia vastitatesque
in hungaria fiant propter hanc que prochdoloz orta est de regno discor-
diam Palam est quomodo oppidum contra oppidum et nobiles contra
nobiles insurrexerunt / quoque modo inimiciarum gladij crassentur vbi-
que Quibus malis obuiaturus rex noster conuentum indixit vt qui
scit se ex debito romane regie dignitatis orphanos ac pupillos debere
protegere / et vniuersorum regnorum paci et tranquillitati consulere
sperans per conuentionem ea omnia fieri posse ad que bono animo
magnificentias vestras audio exhortari vt personaliter venire velitis
vobiscumque potestis quamplurimos prelatos nobilesque trahere vt tanto il-
lic melius firmiterque hungarie vnio perfici possit et vnusquisque in iusti-
cia sua manuteneri quo plures dignioresque consenserint Vos preser-
tim qui vna mecum ab auro et patri domini nostri regis ladislai et ho-
nores et beneficia immensa suscepistis Nec enim conuentio est per quam
potest regnum illud pacari et ad pristinam reduci fortunam Et non so-
lum resistere turchis sed eos laceessere queat Nec ego vobiscum scio quam
propter conuentum huiusmodi turbati passagium aduersus turchos
inchoatum dicitis Nam longe aliter est / cum nisi conuentio hec fuisset in-
dicta / iam maximus ignis arderet in hungaria Itaque non latrocinia / sin-
gularesque cedas sed grauissima prelia cum saeuissimis stragibus exarsissent
Dunt enim plurimi germanie barones et principes qui videntes scemissi-
mum regem ladislaum propterea quia puellus et pupillus et orphanus
in suo iure opprimi / miseratione commoti et tam amore iusticie quam san-
guinis propinquitate excitati cum validissimis auxilijs hungariam petere
disposuerant Similiter quoque et bohemi qui iam in maximo numero ba-
rones et nobiles ad maiestatem regiam in legatione miserunt quam nunc vienne
est ab illo proposito non dissentiuunt Quos omnis conuentionis nomen retinu-
it et vsque in eius exitum retinebit / quia cum rex romanorum (vt dicitis et veri-
tas est) totius christianitatis sit caput / et ad eum potissime pertineat christiano-
rum iniurias repellere / videns sua maiestas turchorum insolentias non
posse compesci nisi christianitatis prius vniti extiterint / ad pacem vt predic-
tum est in hungaria redintegrandam predictam conuentionem indixit /

rem iudicio omni qui absq; pericialitate existunt passagio de quo faci-
tis mentionem non vtilem tantum sed penitus necessariam/cum nulla
potentia resistere hostibus possit nisi munita fuerit vinitate Pulchre si
quidem apud crispum legimus Concordia perue res crescunt/discoordia
maxime dilabuntur/Verum de mantina classe per sanctissimum euge-
nium paranda facitis mentionem Ego ita illius mentem fuisse disposi-
tam concedere possum/sed doleo quoniam modum executionis non video
Classis enim si fieri debet venecijs paranda est/sed iam inimicie inter
eugenium et venetos certe sunt/propter recessum ex florentia factum
In tantum vt prohibiti sint prelati venetoz curiam sequi Que res ma-
ritimam expeditionem pauldubio perturbatura est Exercitum autem
fieri vt scribis maximum in hungaria contra turchos appinne laudo/
cupioq; vt felicem sortiatur euentum Qd si fieri posset iterum atq; ite-
rum vos oro et obsecro vt de pace hungarie pius cogitantes conuentum
accedatis predictum/intestinas discoedias vna cum alijs qui aderunt
sublaturi Ad quam rem et ad passagium postea paragendum maiesta-
tem regiam animatam et me pusillum paratissimum semper habebitis/
Datum in noua ciuitate xvij kl' decembris Anno 1223.

T Notatur ad scribendum.

Richardus valentinus scriptor apostolicus Enee filius amico
optimo S p d Tanta est vis amoris in te mei vt iterum ad
te scribere cogar Quod tamen perlibenter facio qd tu ad me
nunq; scripseris vel meis litteris propulsatus vel tuo nutu motus post
q; et honore et dignitate et emolimentis amplius es decoratus Cui non
equidem inuideo sed congratulor potius felicitati tue Precor autem si
aliquando per ocium licet saltem my richarde valeo te quoq; valere cu-
pio tua manu ad me scribas/ne inter nos phari videatur qd nostra in
patria vulgatum est Remotus ab oculis remotus a corde Reuerendissi-
mus patriarcha aquilegensi qui me suum commensalem et secretarium
fecit hinc breui est recessurus ad serenitatem romanorum regis recta
via primo/ac deinde in regnum polonie ac hungarie profecturus/sunc-
turusq; ibidem legatione sua Requiritq; me aut vna secum alexam
aut pro quibusdam eius negocijs mediolanum accedam/Quam pro-
fectionem arripiam mundum decretum est Cum dominatione eius li-
lentius irem vt in tuum complexum veniam Attamen vbi vis gen-
tium fuero tibi penitus deditus sum Ex bahilea xpi apulis Anno domi-
ni 1223.

¶ Hortatur ad scribendum.

Eneas filii? P p d Nicolao amadano canonico matuanenſi et amado fratri Pazy tecu negociu habui nicolae amatissime du bafiles fui; h nec pl? habuisse vlueri Namq; si modice osuetu dimis causa tantu molestie fero te puatus/qd tandem facere si salis vt apuunt modiu tecu osumpsissem Miru inmodu grauis est michi absencia tua Atq; ideo longe grauior qa inter exteros sum meos modo meū q; viuendi morem penitus abhorrentes Sed statui omnia ferre dum sperem michi bene esse/Vt tñ facili? tollerare possim obsecro ne tibi calam? plumbeus sit/ne ve papirus aurea qua dissipare formides Multa sunt q michi in dies pt scribere/valitudinē tuam peregalliq; nouitatis illinc possim defluentes et quid in concilio quid ve in curia fiat Et si de sint cetera andree noua cupiditas saltem materiam potest dare De qua nunq; tantu scribes q; tum audiam libenter Effice igitur qd cupio Me autē an scripturu illa existimes vel ex eo pt intelligere qa prior do lrās Nec plura modo Nos vlmam pgim?/Deinde in spructā post carinthiā petitori Incertū est an nozenbergā venturi sum? Jam vela ventis solui et intimū mare deuoluo? indies a te ceterisq; meis caris remocior Vale ex pstantia Anno. 1223.

¶ De utilitate lrāy.

Gregorius lollius seneſi P p d Enee filio patriu suo Ihero nimi vetus admodu sentētia est pbatissima/lrāy inter ceteras hanc esse utilitatē vt absentes pſentes faciāt Preclare quidē Nam absentes hys loqmue videm? transmarinos/amimiq; nostri cogitacio sine voce/notay picturis atq; lineamētis denunciaf./q; certe vtilis quisq; aut humano generi antiqui? nō facile inuestigari poss; Voz tū huiusmōi vicissim pfui possum? vtilitati aut alteri? fortune conscij letarent?/altero tantu satis habes te sicut viru hui? progatū picipem/ Est id quidē michi carū; h multo cari? si alternas mutualq; exaraueris vt et tuas dum legerē te alloq;rer./tuilq; pictas notulas digitis parentū oculis offerre q; tantope obseruau vt filiu tum vt piū decet De hys hacten? Vale ex senis.

¶ Redit in beniuolentiam.

Eneas filii? P p d Reuerēdissimo in xpo patri dno Francisco de picolpassis archipſuli mediolaneſi Si cui vnq; libēter scrip si amplitudini quidē tue scripsi libentissime dum essem bafilee

Nam te domini et patris habebam loco/memineramq; pluciam tuorū
in me meritoum que satis mente mea nunq̄ excident **A**t cum videre
te litteris meis non respondere/arbitratus sum id quod erat te scilicet
offensum bahliensibus rebus/nauseamq; inde capere/**R**estitui igitur
diuq; filii tum ne tibi impudens displicerem/tum quod graue erat tot
litteras respōso indignas mitterem **D**ed q̄uis scribere omiserim ama
re non destiti cupiens semper in eum gradum res restitui ex quo vicissi
tudines litterarum curcere possent **I**dq; nunc arbitror euemisse quādo
me neq; quecentē neq; somniantem quidem cesar noster fredericus au
gustus in suum secretarium accersit **C**ui iam seruiō in statu graduq;
minime inhonorato/quo ex loco scribenti michi non arbitror te respon
sionem negaturum **N**amq; si recte intelligo idem est cesaris quod tuū
desiderium/nulli ex contendētib; magis fauens q̄ alteri **C**upit em̄
vniere et redintegare laceratam ecclesiam/atq; ad id opera dat et spero
confouere vt vti compos existat **E**t licet hīs diebus bahlee fuerit/et
que tuam dignitatem arbitror audisse fecerit/michil tamē in hanc ma
gis q̄ in illam partem pendet **E**t idipsum florentie fecisset si tamen il
luc fuisset propinquus **B**eatulq; est sigismundi exemplum et sequē
in hac re vnionem ecclesie vsq; ad calcem **T**u ergo pater optime scri
bere michi aliquando cū vnus ex differentib; factus sum **N**ec quid ani
mi habeam querito dum verba et opera mea a voluntate principis mei
non discordent **R**epetamus igitur veterem consuetudinem/emancipa
tumq; filium iam readopta et vt solebas vttere p tuo **E**go iterum ad pa
trem et dominum redeo quah ex postliminio **D**einde si vides me poetam
subscriptum non mirere quoniam talem me cesar esse voluit **E**t si ar
chyprebitur papien; et yhidius de rosato totaq; illa nebulonum turba
iuriconsulti nomen arrogat auoq; cingitur/cur ego poete titulum ve
rebor assumere **L**ibet et michi inter alios insamire/q̄q; et hec dignitas
maioris ad studium violentie causa erit/ **N**icolaus filius tuus frater
meus libellum quendam meum non limatū neq; vt oportebat reuisum
secum ad tuum examen detulit neq; remisit vnq; **O**pto illius custos sic
fidus neq; edat rem imperfectam **N**ouum em̄ opus vti scis iubet oraci
us in nouum promi annum/ **V**ir maturus et sensu et etate marisphus
de mugglano si quando ad te venit meo nomine saluus sit **I**d quoq; de
candido dixerim eloquentie fluuio gumforti ducali secretario appime
merito cui super te mee prepositure scribo **R**ogo vt me aliquando com
missam facias quam prouinciam si nycolao delegaueris spero libenter
assumet **V**ale optime meiq; memore **E**x felchirca leponciatum nomis

decembriſ. 1223.

Laudat fredericum ceſarem.

Hanciscus de picciolpallis dei grā ſancte mediolaneſe eccle pre
ſul Ornatiffimo viro dño enee filio poete laureato **S**p d In
genti voluptate et gaudio eloquētiffime enea mi in xpi carita
te dilectiffime afficit me epla tua data in felchircē nonis decembriſ/m̄
reddita pdibus eiufdem cū recenſione veterū tum p more inter nos mu
tuaz ſcriptionum tum ipſa ſerie contentoz Cumq; pro lepore ſtili ſerie
ac facultate dicendi z eximiatione quam de te facim? proq; cordiali ex
ga te amore noſtro tua ſcripta ſemp legerim nō min? auidē q̄ libētē
etiā vbi fortaſſe nō qñq; reſponderim **H**ic maxime nūc qñ quidē intelli
gam opante diuina grā eo te loci euectū vbi ſicut virtute aſcendiſti ita
poteris ipſa virtutis via p̄ficere plurimū ad rei publice eccleq; pacem
gloziouiffimoq; p̄ncipi/non modo tuo verum et vniuerſoz/ac plurimis
tibiq; ipſi z honori tuo conferre non modicum **A**tq; quoniā te nouim?
tuumq; ingenium deſideriumq; non te ſup vacuo exhortamur ac p iſta
translatione tua z animi diſpoſitione congratulamur **I**terum atq; iterū
colletamur tibi cui aſceſſum eſt ex loco et officij dignitate vt te valeas
demonſtrare ſi quā dabis opam fideliter z prudētē ſpero expecto et ex
pecto **A**nimo em̄ ratione diſpoſito z diligētē ad bona vadenti omnia
p̄ſpere cedūt **I**uſta namq; deſideria diuina ſemp pietas comitat **A**ge
itaq; et p̄ſeuera feliciter vt magno cepiſti p̄ncipio **E**xerce ad pietatē q̄
ſcdm aplm̄ ad omnia vtilis p̄miſſionem habet vite que nunc eſt et fu
ture vt aſſequaris laureā veram ſc; coronam iuſticie et eternitatis **D**i
cas et cū aplo ad feſtū **N**on inſanio optime feſte ſed veritatis z ſobrie
tatis verba eloquor **A**d q̄ maximū incitamentū tibi et homini xpiano z
lratō corona laurea quā aſſumpſiſti vel accepſiſti **E**go vero deinceps cre
briores expecto lras tuas rerum iudices tuiq; ſucceſſus/neq; tard? ero
in reddendo meas dummodo intelligam ad te poſſe deferri **N**unc enim
ad fortunam ſcribo/ideoq; tardius q̄ debueram **N**on facile enim produ
cuntur incerta et fortaſſis etiam multo ſerius ad te perueniunt licet
varijs et multiplicatis litteris euitamur vt vel ſaltem huiuſmodi re
ſcriptionum noſtrarum quicq; reddatur quandoq; tibi **N**am ſicut am
biguitas fruſtrandi laboris reddit hominē pigriorem ita per diligenci
am ſupretur neceſſe ſit **E**t quidē libētē ſcribo et ſcriptitabo intelli
gens z deſiderans tum ex epla tua tum ex alijs adicionem dotis tam na
ture q̄ virtutē z ſacriſſimā auguſtiſſimāq; intentionē ceſaris nr̄i p̄ntē/

quā velud nouam quoddam spūs emicuit hac tempestate necessarium
vt speremus velud augustus illi suo seculo pacem reddidit ⁊ fundauit
hic istum suo **E**go quidē ita michi suadeo nō incerta spei ratione **E**st em̄
vt in primis audio princeps iste catholicus ⁊ pius etate floida/quam
sapientia grauitas/et vite integritas conitantur **C**um sunt enim sen
sus hominis et etas senectutis vita immaculata **C**orpoꝛe strenuus ve
getusq; et robustus/apuus ⁊ paciens ad labores/fortis constansq; ani
mi/sobrietatis cultor precipuus **C**um vt scribit in sapientia sobrietate
enim docere prudentiam et iustitiam ⁊ virtutem quibus vtilius nichil
est in vita hominibus **A**tende quia premitit sobrietatem que huic
principi maxime inhita est/cetera subnere sunt virtutes **E**t catho inquit
ebat non legisse se neq; vidisse hominem sobrium inuadentem rem pub
licam preter cesarem/Audio et hunc nostrum principem obseruantissi
mum ac percissimum ita esse temporis et vtilem locatorem vt ne quidē
punctum terat/quod potissime parat sobrietas **E**stq; memoz sapientis
Nichil enim precios⁹ tempore quod nec auro nec vlla potentia redimi
potest elapsum **S**olusq; sapiens eo scit vti ⁊ in suam redigere potesta
tem et efficere quecumq; magna/etiam atq; etiam cū vulgo seu in doc
tis ociosus apparet **E**st preterea liberalis iuxta exigentiam rerum ⁊ tē
porū et consequenter promissoz suoz tum in re daphili tum ceteris et ob
seruantissimus et vtilis dispensator/ **Q**uod vtrumq; requirit precipue
in principe **N**am benefacta male locata cycerone probante malefacta
arbitrantur **E**nnius **Q**uid est enim violare predari oneribus intolle
rabilibus subditos torquere quam effusione splendeas spergas et dissi
pes nisi glizeris in malis/ ⁊ robo am filij ⁊ regis successoris salomonis
more paces ipse tui ruinam **M**endax vero omnis cū improbet vt scri
bitur execrabilior multo princeps **I**usti et magnatū ⁊ principis est ver
bum tenere suū vt scriptū est **V**erbum regis verbū veritatis/subditos
regere confouere ac tueri velud bonus paterfamilias/rectigaliaq; eo or
dine dispensare ne cogatur iniicere manus in aliena quod semper eui
tauit traianus cesar ille augustissimus atq; piissimus gratis q; seruite
in proprios vt facile gloriofus apud alienos efficiatur **I**n malis seseq;
simul condēnet deo et mundo magis inglorius ⁊ impotens ad omnia fac
tus **I**mpossibile nāq; est vt inquit aristotiles in ethicis aut certe non
facile/preclara ab eo agi cui desunt facultates **N**ec dubiū quim magno
sint adiumento diuicie in gerendis grauibus/ei qui liberaliter et probe
sciuerit vti/suisq; locis et temporibus exinde dispensare **Q**uinymo se
cus ab omni conatu et gloria inchoatoꝝ cogetur cū ignominia refluere

Quod siquidem prudens et magnanimus noster cesar euabit vt pestem tam proprio consilio q̄ suorum/ quibus vt audio communiter et ecclesiasticorum et secularium excellenciam insignium et litteratorum quos veneratur et lateri congregat suo/ iuxta morem cesarum et priorum principum predecessorum suorum/ ne sibi obiciatur euangelicum illud Ecce homo qui cepit edificare et non potuit consummare cum sit ipse prouidentissimus atq; ordinatissimus in vita et in omnibus gestis suis Que cum ita sint suauissime in enea cesarq; opibus habundat potentiaq; numero hominum et copia gentium/ etasq; prudentia et magnanimitas conueniat/ que precipua sunt ad res arduas capescendas/ adicioq; temporum et plurima se offerant que suffragentur/ non dubito si voluerit dummodo duret superstes iuxta dies nature futurum in potestate sua vt pacem det ecclesie/ et componat non modo principatus et omnem populum christianum sed et vniuersum orbem ad vnicam veram fidem christianam et sanctam deducat ecclesiam ad altissimi dei gloriam et honorem sublimitationemq; throni sui cum laude perpetua et eterna salute Quod vt diebus nostris conspiciere valeamus pietas diuina concedat Sicq; culmen diuine maiestatis exhortare nomine meo et me nimium commendatum fac sue clemencie/ deuotissimum quidem seruulum vitutum suarum et effice tante tamq; sancte spei auerissimum expectatorem Preterea de re tua cum serenissimo ac doctissimo gumforto nostro secretario ducali/ verbum habuit nicolaus tuus nosterq; Conuenies eum domi qui subsequenter nobiscum fuit Agitauimusq; qua esset incedendum via/ p̄ honesti tui desiderij complemento/ qui ita se promptum vt in re propria offert Deindeq; arbitramur simulq; arbitratu sumus vt litteras cesaris quas ei proponis impetres ad illustrissimum principem nostrum nec tua confectas manu nec scriptione nostrarum/ et mittere studeas ad manus ipsius gumforti qui commodius materiam ingrediatue Rex vel nicolaum commouefacito cum litteras ipsas de deris q; sollicitatione non desit nec diligentia Ea enim est qua adempta petra impetrari queant/ Librum demum tuum dyalogorum habuimus et penes nos conseruamus/ De rebus ytalie accipe/ que ad presens sic se habent Romanus pontifex non obstantibus publicis edictis seu enunciationibus conscriptis de translatione ad urbem romanam que debuit esse septima januarij proxime lapsi/ etiam florentie sedet nec motui suo simile videtur quicq; Rex aragonum victor in regno neapolitano copias congregat tam equites q̄ pedestres/ longo vt dicitur numero viginti milium equitum et pedum in copia/ Idem et hic illustris

finus princeps noster etiam post victoriam perasserant inuicem fed?
 seu poti? renouarunt Et manet veneti iuxta consuetam magistrum milicie/re
 liqui ut prius tam iuxta insubriam seu per longobardiam quam per picenum et tusciam/
 Duo tamen milicie principes absunt ut diu ex patria ista admouere cunctantes
 seu male concordas apud picenum et patriam perusinam primo vere detegen
 tur ea que producere consuevit Dum apud nos interim bella cessant/ et pa
 tria ista ytalie flos respicit/ciuitas tua quiescit Benedictissimus cardina
 lis placentinus? vel morte obiit vel prope februario et etate decrepita corrept?
 apud castellione suum desideratum primo heri ut ordinatum christianum decet ob
 dormiuit in domino Vale felix in domino amatissime in christo fili Datu mediolani
 quarta februarii Anno 1423.

Commendat causam suam.

Eneas filius? Super d. Gumberto vtriusque iuris doctorei ducaliq; se
 cretario amico proprio **E**a subleuatio stat? tui vir amplissime
 quam nup mediolaneis principem fecisse intellexi tanto mihi iocundi
 or fuit quanto illam video tuis virtutibus/tuisque studiis magis conuenientem
 Namque siquid mihi videtur neque ducalis cancellaria aptiorē rectorem habere
 poterat nec tibi palestra conuenientior dari quam non dubitem plus illam ex te
 habituram ornamentum quam te ex illa suscepturum honoris Perum in hac tua
 exaltatione rogo ne idem facias quod ex humano ingenio plerique faciunt/
 omnes post se despicientes cum ipsi subleuati sunt Perua michi oro aliquem
 locum in amicitia tua ubi me ponas Non postulabo in primis aut in secun
 dis sed saltem in vltimis Namque si cetera desunt que amicitiam colere inter nos
 debeant/illud sufficere potest officiorum scilicet professio eadem/qua et ego cesaris nos
 tri frederici secretarius sum quamplurimum indignus Hec tamen res facit ut be
 niuolentiam tuam obtineri non desperem/sed quasi iam illam nactus sum
 statui amicorum more absque profacionibus quod michi necessarium sit tibi aperire
 tuumque consilium et auxilium exposcere **M**acauit alias in basilienis con
 silio propositura sancti laurencij mediolaneis/ **E**am michi sancta synodus
 quam tunc omnes agnoscebant illico contulit Princeps mediolaneis alium ex do
 mo landrionorum eligi curauit et dare ei possessionem **E**ugenius quidam
 leonardo excellesis de illa prouidit **V**eni ergo morum mediolanum fauoreque
 amicorum et ex gratia principis excluso qui iam erat intrusus possessionem
 obtinuit/solutis tamen ita ut fiebat thodeschimo quinquaginta aureis
Morum iussu ducali basilicam recepit **A**t hinc triennium pestis magna
 consilium inuasit **D**ux suos reuocauit/ego quia bonum ibi officium habebam
 recedere non potui **M**orum incidit/subitoque orta fama est me mortem

obijisse **D**icitur est id mediolani Leonardus cui eugenius prouiderat
sublatum me de medio gaudens possessionem prepositure postulabat/
obtinereq; Ego postmodum conualefcens z audiens me spoliatum scri
bo litteras ad amicos/facio fidem me uiuum esse/peto restitui **D**ed quia
basilee eram nunq̄ obtinere potui/credoq; nunq̄ principi rem expositā
Quare cum tu eo in loco sis quo te cupio et gaudeo/rogo z obsecro vt
aperire ista principi velis supplicareq; vt ecclesiam meam michi restitui
mandet **E**t si aduersarius dicit se ius habere nō fugio mediolanensē ar
chiepiscopum virum sanctissimum/aut nouariensē pontificem integerrī
num patrem cause iudicem dummodo quod iuris est ante omnia resti
tuat me in gradum pristinum/ **J**am autem non potest dici quia de obe
dientia alia sim/regi seruiio qui est omnino indifferens **P**lura scribere
si michi cū homine minus perito res esset/tibi autem omne paruum suf
ficit/ **N**e iam habes **R**ogassem regem vt scriberet mihi rem paruum pu
tarem **S**i tamen ita consulis neq; aliter fieri potest/non vnas sed cen
tum habeo litteras **T**u obsecro michi quid speres et quid facto sit op?
rescribe/et iuuua vt potes/sciens quia neq; ingratum promouebis ami
cum **V**ale et me sic feruere vt strennuo milite ac doctore eximio iacobo
de castro romano vteris/tanto tamen minus q̄to et scio z possum min?
Et tanto plus q̄to plura michi q̄ illi licent **I**terum vale **E**x felchirce.

Vortatur ad scribendum.

Iohannes de bogania cardinalis sancti calixti **D** p d Enee fil
iuo viro clarissimo **T**rinas superioribus diebus tum ad nos
tum ad dilectum nostrum iohannem peregallum vidimus lit
teras tuas que nobis pro vt semper consueuerunt scripta tua gratissi
me fuerunt/et rei quam dirigi feliciter vtriq; nostrum exoptat nō pa
rum proficere **Q**uare propter diligentiam atq; virtutem tuam sumope
re commendantes precordiales tibi agimus gracias qui semper vt con
sueuisti memor es nostri/ **N**ec distantia locorum aut vllis occupationi
bus seu laboribus ascribendo retrahere sed assidue intimare procuras
quod ad rem conducere possit de qua nunc agitur **V**nde clarissimum de
illa quam in te esse nunq̄ dubitauim? fide capimus experimentum **R**o
gamusq; vt q̄admodum cepisti ita in posterum agere pergas **N**eq; te
retrahat ab assumpto opere multitudo inmensa laborum quos subire
in dies et pati te oportet/quoniam ad hoc omnes nati sumus z eorum
precipue virtus extollitur qui pctore firmo perhstunt/ **D**ed ne inter
maximas occupationes tuas nos hic esse ociosos existimes mittimus

cum presentibus glosam aurelianensem que omnium puerbio tradidit textui
ad responsonem eugenij datam regijs oratoribus atq; alijs p nos edita/
q iudicio nostro non modicum ad rem facit/ et p qua emulis respondere ptesq;
nostras tueri ac alias put expediens fuerit te iuuare poteris/publicando
et comunicando eam sicut videbit. Alia hic occurrētia p nunc reticenda
censem? cum nudiusquart? ex medijs vt ita loquamur rebus ad te accel
serit reuerendissim? cardinalis aquilegij p illas ptes legatus de latere
et cum eo plures de hijs omnibus informatissimi. Ex quibus intelligere pote
ris quod apud nos agat quod ve de rebus sperandum sit. Vale feliciter. Ex babilona
Anno. 1523.

¶ Excusatio se q non scribat.

Wancela? bohemi? Johanni canonico wratislaviensi amico p caro
D p d Debes remia dare occupationibus meis si ad te vt cupis
et ego optare non sepe scribo. Vix enim spacium somni tibi sumendi
habeo. Ita me superius? cancellari? fatigatum reddit. Inter omnes tuos labores
sum memor semper tui/nec unquam ex corde recedis meo. Et si possem in ali
quo tibi pdesse ambabus manibus facerem. Nouitates autem et ista
leuia scribere nec otium habeo nec curio. Si quid esset quod te vellem mei
causa facere/statim rebus omissis alijs tibi significare. Idem et facere te vel
lem erga me. Sed sumere calamum gratis cum tota die inuitus sit in manibus
non video cur me debeas adhortari. De tuis hac vice retrograd? tibi sim
hec de nouo ad te deducam/bohemos sc; cum maiestate regia diuersos ha
buisse tractatus/tandemque suemisse vt in festo sancti michaelis alia hic
teneat ouentio cum eis vt res omnes proficiantur quia vt spes est omnia
bene terminabunt. Oratores regis polonie hic sunt et cum eis cardinalis
sancti angeli. Jamque tractari de rebus hungarie hic debet. Vale ex vienna
Anno. 1523.

¶ Excusatio epla taciturnitatis.

Nicolaus amidanus Salutem plurimam dicit Enee filio poe
te prestanti et amico singulari. Credo te vehementer admirari
Enea dulcissime q postquam istinc abiisti litterarum mearum nichil
susceperis presertim cum et ego antea pollicitus sepe fuerim me crebro ad
te scripturum de hijs que apud nos in dies agerentur/et tu iam pridem
vnas ad me literas deberis. Ego quoniam reuerendissim? cardinalis sanc
ti laurencij in damasco ad serenissimos romorum et poloni reges legatus p
hanc sacram synodum destinatus crastino mane a nobis est recessurus/

et vna secum laurentius noster cui presentes commisi Jamq; maxima
ps noctis effluxit Non possum excusationes meas ⁊ filicij causas ad
te scribere/præcipue cū multarū rerū plen? sū quas p lras teū communicare
libēter vellem Sed q̄a philēte angustia tempis id efficere vllō mō nō
possum/malo hic modicū tempis qd michi superest in alijs scribēdis q̄
in excusatioē mea cōsumē Dico em̄ q̄ tu q̄ om̄ib; in rebo ḡuāssimo sp iū
dicio vsus es/silentū meū in bonā ptē accipias Q̄ si forsitā et culpa
bilem ⁊ punitione aliqua me dignū iudicaueris paratus iam et p̄mp
tus sum correctionē tuā omnē subire Quam et si asperimā animo tuo
forsitā accepturus sis eam vnica peregralli intercessione leniri posse cō
do Quare nō est q̄ serenitatē tuā multū formidē q̄n quidē certissim? sū
arma michi parata quib; superare te facillime possim Accipe igit̄ ex ml
tis hec pauca Dale ex basilea. 1523.

Suadet beniuolentiam magni vici se nactum
elle.

Mneas filii? S p d Reuerēdissimo in xpo patri svigueso cardi
nali cracouien? Eplam meā quā ex frāctordia tibi trāsmisi libē
ter audio in tuis oculis grām inuenisse/si tñ ita est vt spectat?
miles iacob; chianes ordinis sancti iohānis iherosolimitani aplicus
nunci? michi retulit Qui nō solum placuisse lras meas s; me iam inter
familiares tuos admodū caros esse cōfirmavit Multū illinc letatus sū
Mea namq; sentētia est vt nichil inter mortales felici? sit q̄ preclarorū
hominū familiaritate potiri/ab hñsq; diligi et obseruari Qd cū michi
intelligam apud te cōtigisse gaudeo mecum persepe/et quali thesaurum
magnum perceperim voluptate fruor ingenti Nec abre vto; compara
tione Nam qui thesaurum inuenit nisi potens sit illum custodire sepe
defraudatur/et aut principis rapaces manus aut acutos furiam vn
gues semper timet/ Itēdem michi accidit Quo namq; pacto tuam ser
uare beniuolentiam possim non plane video Conciliatix enim beniuo
lentie virtus est et custos Nec absq; hac potest vllum amicitie vin
culum esse perpetuū At hec in me aut nulla est aut minima Quid igit̄
tue faciam vt tua erga me voluntas maneat/qua via in hac gracia per
seuerabo/quo modo hec caritas alligabitur Peritura est breui vt video
hec mea voluptas si ad me tantum respicio At si tuam paternitatem
intuear spes est mansurum diu et solidum ac firmum esse huiusmodi
gaudium Benignitas enim tua/que amare vt audio dicit/mansura
est q̄ diu vixeris S; apit autem deus vt longissimo ac nestozis euo

fruaris **E**go vero curabo eandem me semper exhibere qualis eram dum
hec orta beniuolentia est Et si quod poterit amplius prestare non subterfu-
giam **A**fferuit autem idem iacobus quidam esse tuam paternitatem ut quas
nossem nouitates sibi rescribere **V**arebo libens/et quecumque emergerint
nouitate hijs in partibus scriptu digna epistolari claudam breuitate
ne vel legenti tedium vel rescribenti laborem nimium pateat narratio
nis causa **C**aput redditus regis dabit qui ex remi partibus februario
mense in austriam remeauerit **E**ius aduentum omnes incole admirati
sunt **N**ec enim arbitrabantur fieri posse ut regium dyadema tam faci-
le consequeretur **S**ed admiratio hec reuerenciam peperit **M**ore enim
humano accidit ut illos magis reueremur quorum opera demiramur
Naud aliter nunc factum est **A**lbertus dux austrie quod diu-infensus
fratri suo regi fuisset/bellumque secum aperte gessisset ut eum audiuit
adesse ad septimum ut romani dicebant lapidem obuiam processit vna
que secum wiennam ingressus est urbem **P**aucis post diebus iterum re-
gem adiens cum in noua ciuitate esset refectis omnibus controuersijs
in fraternam receptus est societatem **N**ec sunt que michi de nouo scri-
benda occurrunt ommissis nugis et alijs leuibus rebus de quibus in vul-
go semper est rumor **A**fferit iacobus epistolam quandam ex meis quas
hijs diebus edidi **E**am rogo ut videas/iudicesque quoniam cum timore
de rebus fidei scribo/**L**ibrarius qui transcripsit non erat valde peritus **I**ta
que plura vicia possunt in ea esse quam ego posuerim **V**ale **E**x wienna **A**n-
no. 1223.

Vocat cum desiderio amicum.
Eneas filius Johanni campisio **D** p d **E**x laeis pluribus reue-
rendissimi cardinalis sancti angeli ad regiam maiestatem di-
rectis percepi te esse apud ipsum et postquam et tua manu scrip-
te erant et tuam dicendi suavitatem redolebant **I**d quoque et postmodum
vix suavis et tui amantissimus nicolaus tiferinas confirmavit **Q**ue-
res michi maxime voluptati fuit speranti te propediem videre deoscula-
ri atque amplecti quod dulcissimum inter nos esse solebat officium instaura-
re ac de medicina non nichil offerre **C**uius te arbitror plures in dies lec-
tiones audire cum ubique medicorum sit copia **E**xpecto itaque te mi campisii
magna cum desiderij anxietate **E**t quousque te pluribus annis priuatus
fuerim et absque te viuere didicerim nunc tamen nescio quid factum sit **U**t
postquam te venturum sensi/miseram michi existimen vitam dum tuus
differtur aduentus **Q**uapropter si me amas ut soles cura ut quamprimum

venias Ego te reteti ex amore observo colozq; Nec ppter silentium qd inter nos diutinum fuit amoris nostro detractum est aliquid Derivavi namq; legem inter nos dictam vt amicitiam nostrā quā animoz ofor- mitas et mox similitudo oflauerat/ lrāz omiffio non aboleret Quod ita a me factum est vt puto auctam potius q̄ diminutam beniuolentiam meam Nec aliter opinor de tua caritate que amicitiam non pueruloz more vaciandam existimare solebas sed philosophoz legib; immuta- bilem Qz autē in hjs partibus esse me audis nolo vt admireris/ Vo- catus em a rege z in secretarium receptus fui quodq; michi grauissimo est oneri laureati poete nomen assumpti qd michi longe sit imp Non tamen a tali datum debuit refutari Apud hunc igitur principem me te peries Ad quem cum in hac tempestate eccle accerheret tanq̄ in tutissi- mum portum libenter me stuli vt paul ab huiusmodi platoz dissentio- nibus agam vitā et meipso fruatur Vale Ex wienna.

¶ Dolet de amici et patris absentia.

Ereas filiu? Sp d Georgio andrentio seneij amico pbo z ostdā- ti/Lrīs tuis quas plumbini accepi vtor iocundissime quas lec- titasse milies nequaq̄ sat est Scis em cū pntes essem? nullā potuisse diem pterire sine colloqo nrō Namq; aut ego te aut tu meipsū queritabas/q̄ magis me teū viuere fiebat q̄ cū alijs omib; In absen- tia vtro lrē tue illo officio fungunt / quib; tu olim vtēbare cū hjs vitā duco Nec michi te primū inter omīs afferūt Hjs fruoz has amplector deosculozq; Ex hjs solacium si quod habeo a te puenit Cas cū legi deū testoz non valuisse lacrimas continere Fleui fatoz Iterum atq; iterū fleui Deu inq; vbi amicus ille meus dulcissimus Dimisisse ipsum certe scio si quando reuisam nescio/Degebat autē ad lacrimandū precipue qd de genitore meo filiuo narrabas/tunc em visum est nescio quid acu- lei corculum meū tetigisse/Meminerā paterni amoris/pticipabamq; cū patre amaritudinē Ded de hjs omne nimis Nam cū iudicio in hāc rem videoz p̄susus emori Te autē patri meo adoptatū gratissime tuli vnde intelligo et illius furorem diminutum z te germanum acquisiuil- se/quib; rebus nō potui respōdere plūbini Abij autē illico receptis lrīs nunc mediolani me scias commorari/citoq; germaniam petam/ Itaq; si quas lrās ad me vis dare iulebis exponi bahilee Cetera non habeo que scribam/Andrentio petrucio nostras lrās dedo amplissimas vbi gemina eius cunctosq; mores pro ingenio comprehendo/quas tibi ostē- di nomine meo exorabis Vale Atq; iterum vale communēsq; omnes

amicos nostros iuleto saluere Et si quando genitorem meum offen-
das verbis tuis solabere quoad potest Ex mediolano Anno domini
Millesimo. cccc. xliij.

Magnificat beniuolenciam aurispe.

Eneas filiū? D p d Johāni aurispe siculo Nescio qđ cause sit
mi iohānes dulcissime cū neqam etiā puo tpe pmo breuissimo
momēto immemor esse tui Es em in memoria sp mea z ipa re
cordacio tui gāssima ē qua te absente nichil habeo dulci? Hoc dū sepi?
ohidero vnde pcedat/multa cū enumerare possim/humanitatē tñ tuā po-
tissime rat? dedisse causam Nam cū e patauo redire senas/subilterēqz
farrarie nōnullis diebz tm in te verbanitatē esse cognoui tm caritatē ac
beniuolencie in omīs etiā infimos vt opinor te nullum fore benignio-
rē faciliorēmqz Nam et me voluisti inter cunctos tuos amicos enume-
rare Hac de te tanto amore tibi afficioz vt si quos ad te profecturos cō-
periam sine līs meis vacuos non possum dimittere In p̄sentia vero cū
repperissem nycolauū illustris marchionis nuncium de te diligenter in-
terrogauī Et cū iocunda omnia retulisset longe gāuisus sum letorqz
vehementer si qđ est cordi tibi ac iocunditati Nichil est em qđ magis
affectem q̄ te sanum hylatēqz esse/et me tibi carum fore/vt esse dictu-
rā capio atqz intelligo Unum itaqz oratum volo vt ostendas scilicet tu-
am erga me beniuolentiā extinctā non esse/quam rem scribēdo sepius
efficies Vale et magistro hugoni z natis suis me commendatū facito
Ex plumbino.

De libellam edidisse nymphilexim appellatum
dicit.

Eneas filiū? D p d Dozimo pstanti et amico optimo Quatu-
or iam mēhibz ad te lrās dedi quas vtrū habueris certū nichil
habeo Dentētia tñ eaz fuit vt opusculū esse pfectū scires qđ
me sepius rogaueras/editum qđ ideo feci non vt pdoneum me fore epil-
timares adendis operibus auctorem/sed vt intelligeres amoris erga te
mei tantam esse vim ne qđ tibi negare valeam/Absoluū ergo libellum
hunc tuo nomini dedicatum versuum vltra duo milia quem appellauī
nymphilexim Cum vidit nycolaus nostrarum lrāz latoz Cui videndū
ideo tribuū quo testis esset pdoneus qui de visu referre possit vt nature
leges imperitant/Libri autem memet latozem spero quoniā istuc breui
p̄ficiat/habeo enim multa tibi recensere que non erant lrās inserenda

Vale et genitori tuo et iohanni autispe me commendato / verbisq; meis
germanū tuum andrea iubeto saluere Itē vale Ex basilea kl marcij
Anno 1523.

Excusat promice non scribentem.

Eneas filius? **S**p d Petro nozetano amico p̄mario / Mirabar
dudum q̄d rei esset q̄ ad me nihil scriberes / sed herentē me con
iecturis atq; ancipitē vir suavis et vtriusq; amantissim? ny
colaus t̄fernas ex dubio mouit / q̄ te diuitem factum retulit Quo au
dito At inq̄ subito hinc illa intermissio l̄tāz hinc illa mei obliuio lon
gissima more hominum venit vt diciores effecti pauperiores negligāt
Sed non est michi molesta hec taciturnitas tua / q̄n̄ ex causa tam vtili
puenit Longe namq; dulci? michi est te loquētē esse tacēdo q̄ scribēdo
inopem Oro t̄n̄ si facultates tue ocium aliq̄d prestāt / mei vt memoz ali
quid aliquādo scribas Nam et si diuicie occupationes dant maximas
tēpusq; aufert / papiri t̄n̄ copiam subministrāt Cui? si quolibet mense
paginā vnā ad me t̄n̄feris / magnā grām feceris amico tuo et duplum
recipies Scriberem tibi harum partium nouitates nisi nycola? instruc
tus veniret omnium / quem libenci? audies q̄ meas l̄tās legez Accepi
te vel patrē factum vel breui futurū esse / q̄d mihi voluptati est Mirorq;
noluisse huius gaudij me fore participem qui nichil significaueris tuo
enee Deum oro vt natum hunc diu viuere sinat patri similem / Verum
ne om̄ino existimes te meis carpi sermomb; illud te scire volo q̄a tuaz
l̄tāz vnas suscepi per oratores regios qui florencie fuerunt / quas pro
magno munere habui / tam et si plurimū annoz paz sit vna ep̄la com
pensare silentiū Vale et me reuerēdissimo cardinali sancte cruc̄ ac vivo
singularis doctrine magistro thome et ceteris amicis effice amendatū
Ex noua ciuitate.

Preceptio bene viuendi breuis.

Eneas filius Johanni peregallo scriptori apostolico **S**p d
Rem longe maiorem q̄ possum prestare cotidiano conuicio ex
me petis / breuē tibi vt bene viuēdi p̄ceptionē describā Tempta
tio ista nō cōsultatio est Quādo em̄ fieri p̄t vt meis monitis tu indige
as q̄ studiosq; phie semp̄ fuisti Cui si aliq̄d deest p̄sto assunt diuini atq;
humani iuris doctores q̄ basileā quasi athenas ornatā reddūt Illos cō
sulare et facili? erat et vtili? In austria No demēt̄ ē q̄erere romā / et pla
tonē apud hungariā inuestigare Non t̄n̄ p̄pterea tibi non respondebo

Tanta est enim tuorum erga me magnitudo meritorum ut non solum precationibus tuis quas seruo sed etiam quas ioco facis temptationibus/pa-
 rere obnoxium me existimem Datissimam igitur breuiter precationem tue Nec
 phorum more precepta dabo sed ut patrefamilias cum filiis solent agam te
 cum Norma est breuissima quam si seruaueris recta in celo via transibis
 Nescio si unquam ingressus es mare Illic si unquam fuisti scio te cum procellis
 inflari/ pelagus et nauigium impetu stratis ventis cernebas multa deo
 uuisse Si ergo vis fieri saluus recteque uiuere quam promissisti dum tempestas
 in mari fuit ea seruato Quod si fretum nunquam carceremque aliquam pulisti cura ut
 egressus talis sis qualem te futurum si exires spondebas in carcere Atque
 si neque hoc neque illud expertus es remedium tertium superest Non dubito
 quam aliquam egrotum fueris Quis enim est qui ad tricesimum annum absque graui
 aliqua inualitudine attigerit Multae pestes humano imminet corpori/ mi-
 nimamque res est quam nos uel tollit e uita uel morbis terribissimis afficit Me-
 memento ergo mihi iohannes cum in lectulo resupinus iacens/ cum renes arderent cum
 plura rumpere/ cum fauces ardescerent/ cum te sitis incenderet/ quid tecum
 ipse diceret quid deo promitteres si sanitas restitueretur/ Certus sum quia de
 modo uiuendi sepius cogitasti/ et uicia dimittere/ Virtutes uero amplec-
 ti sponspondisti Nunc igitur quoniam diuino munere sospes es stude ut im-
 pleas quam promissisti egrotum? Hec regula est bene uiuendi breuis et certa Hanc
 seruato/ Sed accipe aliam breuiorem Si vis recte agere uitam/ nichil facias quod
 deum uidere non putas Nichil secreto exoptes/ quod presente populo optare non au-
 deas Iuuenalisque nunc memineris quam ait Optandum est ut sit mens sana
 in corpore sano Cetera ex alijs quere Ego quod breuius dicere possem non habui
 Vale et me quam id recipi oportet ama Ex wienna Anno 1553.

De uerbo turpis.

Turpas filius? Si per d. Iohannem capitulo primo prestanti Demiratus es
 iohannes mihi amantissime Natus cum meos leges mulierem turpem per defor-
 mi positum esse cum usurpatissimum apud omnes auctores per eque sit ut ai-
 uicium potius quam corporis turpitudine demonstrat/ haud et illud Iuuenalis filio
 lam turpi uerbo perducere turpem Et alibi/ breue sit quod turpiter audes Et
 iterum Nec fedum alij nec turpe putarent Et horum exemplorum mille Cicero
 quoque in officiorum libris de turpi sic loquitur ut de re que honeste opponitur
 Honestate autem non in corpore sed in animo locauit Unde et eius stratum
 quod est turpitudine omnium intuetur At ego nec ratione nec auctoritate careo Licet
 michi uideatur ut quammodum per pulchro honestum ponitur ita et turpe per defor-
 mi recipiat non nunquam Virgilius enim et corpore honesto inquit quod seruimus?

id est pulchro exponit/Rursus apud cyceronem in hisdem officiorum
 libris/quid significet decorum scis Iuuenalis tamen id ad corpus retu-
 lit/tanti est querendi cura decoris **Q**uod si decorum ad corpus animuq; perdu-
 cim? cur non est eadem de turpi licentia **S**ed ne te multis moerent/aucto-
 ritatem subijcio Inter eximios poetas ouidius non inferiori est loco qm
 lactanci? ingeniosum vocat Is in eo q de fastis libro inscribit hos ver-
 sus ponit **U**tq; fere vides turpes in pelice vultus **H**uius in amplexus iu-
 piter inquit ea/loquitur autem de calistene que in velsam ouersa est/
 cui? vult? turpes dicens nihil aliud significare voluit qm deformes **N**ec
 virgilij nobis auctoritas abest qui de apibus loquens in georgicis et
 puluere turpes dipit/ **N**ec tunc animu sed corpusculum denotauit **N**os
 ego scut? sum **Q**uod si aristotilis amic? culparet **I**mitari poti? velle nazo-
 nis atq; maronis doctam negligencia qm illius obscuram diligencia **V**a-
 le ex vienna Anno. 1523.

Commendat causam frifugen ecclesie.

Ereas filiu? **S**p d Reuerendissimo in xpo patri z dno colendis-
 simo ludouico cardinali arelatij **R**ecepi nup lras tuas admo-
 dum longas et cu hjs fuerunt capitula pacis z lige inter euge-
 nium et regem aragonu concordate **P**ost hec significabas recessum illoz
 cardinaliu ex bahilea quos abijisse iruitos asseruisti **C**upiebasq; vt om-
 nia maiestati regie reserare **S**ed iam omnia ex ytalia erant tibi nota **N**ec
 latet regem nostru plerosq; pncipes esse q magis sua querunt qm illa q
 sut ihesu xpi **N**onnulli tñ mirant in quoz numero meipsum pono qm
 gallici qm ppter regimē sicilie partem alteram sequebant nūc illa pdita
 in pristina sententia persuerat **C**um dici solet effectū tolli cessante cau-
 sa sensissem? nos gallicoz mentē si iohannes ossenburgen lras in fran-
 ciam deferendas diligenter misisset/sed timeo ne fuerit piger in re pub-
 lica qm solet in priuata diligentissim? esse **D**escripsit nupex serenitas cesa-
 rea sacro concilio in fauore hencici viri optimi z lraū vt cum frifugen
 eccle proficeret epm **E**pistinnau tantum principem exaudiam iri/pre-
 ter spem accidit vt preces eius reiecte fuerint **I**nterim electus est p ca-
 pitulum huc iure huc iniuria cardinalis sancti martini **I**s reuersu ad
 vos habebit confirmationis causa **R**ursus scribit cesareū culmē vt supse-
 dere velitis confirmationeq; differatis **E**go itidem suadeo et pcor itidem
 ppter bonum sacri scilij **N**e spernat hanc petitionā sicuti pma **D**ebetis
 em hūc tantū pncipē ad qm ceteri omēs oculos dirigūt qm nec muneribus
 nec pccibus ad aliquā iniusticiam mouet/wobis et scilio fauorabilem

facere/Ne irritantes suam clementiam cogat eum iter flectere. **H**ic
 preterea quod optum apud eum possit magnificus gasper cancellarius quod si vobis fa
 uerit nichil est quod alios timere habeatis/Allicite igitur hunc virum et benefi
 cius deuincite/maxime hoc tempore quando uentus noerenbergenis instat quod per totam
 christianitatem est vulgatus/quod et carnialis et alij instat ut rex se per altera parte
 declaret **E**t cardinalis sancti angeli apud hungariam per uicibus dominum suum
 tuetur/quando eugenius nec congregari aliud consilium nec fieri declara
 tionem vult nisi per se fiat **N**ec enim ambigo quando rex aragonum aliter respon
 disse in factis ecclesie nisi per ipsum fuisse perturbatus/Videbitis in breui
 uentum fieri ad quem si rex non meritis per ut timeat saltem mittet plenum
 mandatum sicut eius littere in orbem misse decantant **E**t si vota remissionum
 consonauerint ad congregationem indubitati consilij procedetur/Id si nequeat
 obtineri declaratio fiet quam deus bona det **S**ed ad hoc oportet nos princi
 pem hunc affectum habere/eius preces exaudire et seruitores suos promo
 uere/**M**aximeque vobis est opus cancellarij votis annuere ut eius frater
 obtineat ecclesiam frisingenem **N**am si confirmatio cardinalis non mature
 adierit vie que vestram partem iuuabunt plurime/et vos postea in conuen
 tu noerenbergenis maiorem fauorem habebitis **E**t presertim si eo miseri
 tis oratores qui potestatem habent regie maiestati complacere non autem
 vobis dare quod ventrem non impleret **Q**uod autem suades ut facta ecclesie regi com
 mende/ego non sum tanti **I**n eo tamen gaudeo quod hunc principem religi
 osum video et nullius mali auersum **E**lectores essent in hanc rem hortandi
 quod consultores sunt et membra imperij/non eneeas quod vermicularius est et cuius
 verba in fumum transiunt **V**ale et me ut soles inter seruitores ama
Ex grege.

H **O**ffert operas suas in causa frisingenem.
Franciscus quadratus aduocatus consistorialis **E**nee filio **S** p d
Recepi mihi eneeas litteras tuas longo tempore expectatas quibus plectis
 per earum principio precepi nihil aliud nisi te credere me falsa persuasioe
 vsu/versucijque vacare **H**ic mihi eneeas si ceteros versutos appellas quod cum ve
 ritate intuent versutus ero et in hanc partem versucias traxi **I**nsentientia
 autem cum et vatum numero aggregat/ his non versucias sed delie scientiam me
 captasse excogitare debes **Q**uesiui ego illa ipsa poemata que minime re
 perire queui **C**redo deliam omnia traxisse que ut primum affuerit littera real
 sumam/tuamque gloriam lauree immortalis reddam **C**eterum mihi eneeas
 licet tua epistola in causa quam nosti nichil lucris assereret/ego tamen quaprimum
 vidi litteras regis serenissimi a nemine promotas/expeditionemque rei

pro cardinale futuram/ac tres factas disputationes pro eo in vnam con-
 currisse/p serenissimo rege memet licet irrequisit? opposui/causamq; sic
 perorauit vt ibi effectū sit **U**t expeditio q̄ celeris credebatur retardationē
 sortiret in dies **E**t post factum totaliter hic impedimentū est vsq; ad
 aduentū lrāz affirmatiōis facte p̄ metropolitici **D**i rationes assigna-
 te in lrās regis vere sunt electio et affirmatio nichil opitulante/omnia ru-
 unt **Q**uam rem copios? et serios? scribo gasperi cuius negociū agitur
Idcirco mi enea et si in dicta causa nullū lucrū est tñ restiti sine lucro
 q̄a non omnia lucrū petūt **S**ed illud vetus puerbiū te michi exulātū
 reddit/neptunū naya des petūt in futurū **S**is memoz tui francisci q̄ te
 ad animā diligit **D**eum testoz q̄ primū ingenū reassumam tibi insulā
 dabo h̄ecommissum me velim regie maiestati serenissime cui me vt ro-
 manū in dies offer et strennuo militi gasperi cui ad plenū scripsi/nec
 non eximio arcium medicine doctoz iacobo cesareo medico **V**ale et me
 ama vt soles **E**x basilea Anno 1523

T Commemorat operas suas et ytalas nouitates

M **A**rian? lozim? **E**nee filio **S**p d **O**lin nullas ad te dedi lrās
 q̄a nec intellexi aliquē de te recta via venientē **T**uas tñ ex gre-
 gorio frequētes salutatioēs accepi **A** quo etiā intellexi felices
 successus tuos q̄ michi ḡtissimi et iocūdistissimi extitere/felicioresq; milies
 expecto **C**eterz hic ludouicus q̄ serenissimū impatorē accedit/tui cogniti-
 onem asseruit habere quare quodā tibi exponēda cū eo stuli **T**u igitur
 fidem adhibebis/meiq; amore et contemplatione si illi officiosus esse po-
 tes id agas exoro **E**go isto anno lecture renūciau/qm̄ aliquādo viuere
 non semper degere institui **T**u vero cogitabis et operam dabis hijs que
 ab isto ludouico mei ex parte erunt exposita **P**ost tui vltimum disces-
 sum tres filij masculi michi nati sunt **E**x quibus duos habeo et in dies
 alium expecto **S**uper decretalibus commentarios edidi et .xxiiij. trac-
 tatus composui/et nouissime opusculum de sortibus ad reuerendissimū
 cardinalem nycenum transmisi/que omnia si tempus concessum fuisset
 ad te dedissem sed dabo q̄ primum potero **P**ostremo nil aliud superest
 mihi vt valeas et nostri memoz epistas **N**oueris clarissimū regem ara-
 gonum et victoriosissimum ducem nycolaum picininum p̄ sacratissimo
 dño nostro eugenio totam marchiam et patrimoniū recuperasse/hemo
 atq; esculo dumtaxat exceptis partemq; romandiole/plures em̄ ab eo
 conductores defecerunt ex hijs quos fidelissimos arbitrabatur **D**anc-
 tissimus dominus noster .xxi. klendas octobris hinc iocundissimus et

letissimas abijt/eritq; tome infra paucos dies Vale ex senis

A Epistola responsiua z exhortatiua ad scribendum
Dam de mulin anglicus apostolice sedi prothonotarius Enee
filio poete **S** p d Amantissime socie modico iam superiori
tempore delatas ad me presentiu per latozem dulcissimas epis
tolas tuas libentissime recepi earumq; epigentiam pro virili mea sum
secutus/ita q; regia celsitudo impresentiarum bene inclinata est/habito
q; aduisamento sui magni concilij/id plene spero fiet de quo animus
tuus contentus erit **A**perui meum meam latozi huius/cuius grauitas
et industria plenam vendicant adhiberi sibi fidem/quam mei ex parte
sibi queso dare velis/z nomine meo ab eo dignanter recipere burefulam
peruulam quam tibi mittit de manu sua laboratam virgo nobilis nep
tis mea **O**ptime my enea significare queso digneris michi ade tuo si
quid in anglia tibi gratum fiendum erit z ante omnia accommoda mi
chi sepe epistolas tuas quas potero ad tui memoriam in conspectu pn
cipis ostendere quoniam tali adiutorio dignus fuit **R**ogo et iterum ro
go michi sepe scribe z vale felix optime et antique socie **E**x londonijs
Anno 1583.

A Agit gratias pro consiliariatu
B Artholomeus episcopus conetanus **S** p d Enee filio seneij
poete clarissimo et amico prestanti/Dulce michi admodum et
suauae est vie clarissime q; valeas dummodo recte valeas/qm
te apud tuum cesarem honore primum et commodis non carere existi
mem/sed apud eum in dies te ob ingentes virtutes tuas et doctrinam
magnipendi scientia et intelligam **D**scripsissem ad te crebrius nisi pro
uolutus visitationi episcopatus gelonnenij/quam ob grauem meam pe
nuriam vt viuerem sumphi inuitus/**C**um enim vt solent visitatores
ipso in exercicio per eam dyocesim currerem disculus non potui nec cre
brius nec plus scribere ad te cui in scribendo ac omnibus ferme more
ferreo stringor **A**gras itaq; me valere cum omni familia qm misere/
suscepisseq; consiliariatus regij ad quas tu tantopere laborasti/michi
quidem caras et gratas z inter res alteras cariores **E**t ea ppter cesari
tuo primum qui tanta in me humanitate vsus est/tibiq; ac iacobo qui
et incium z incepte rei finem prebuisi ago gratias indefessas/non re
cusans si modo possim vestris honori et commodo prebere vices **R**estat
aliud vt communi rei nostre tractande nunc admotis calcaribus totis

vicibus te exhibeas in medium ꝑ veritate neminem extimescens **P**otes enim nunc quo gratulor rei nostre appime fauere/et vales ad cesa-
rem et omnes suos **I**dcirco tamq̃ fortis adletha ac certator in medium
campum occurras/et vt res successerit me certum reddas **E**ti vt glif-
cimus successerint apud regem et suos rem meam que tua est singula-
ri affectu commendatam suscipies/vt sic videam te alterum esse in te
mea quemadmodum et in tuis agerem indefessus **V**ale et me ama vt
ceperas licet absentem et insudes gratificari tuo humanissimo cesari
Ex gebennis tertia die octobris Anno 1523

**Ep̄la enee filij Ep̄iscopi senensis ad petrum noxeta-
num equitem et comitem palatinum.**

Ereas dei gracia Ep̄iscopus senensis domino petro noxetano equiti et comiti palatino amico singulari. **S**p̄ d̄ Pupugerūt cor meum littere tue quas nudiusquartus ex oratore florentino accepi lacrimasq; meis ex oculis nō pauas excusserūt. **N**ā z̄ tristes videbantur miseriam quandam p̄ se ferentes et manu tua scripte nescio quid latentis euergie ad commiserationem puocandam amplius attulerunt. **V**idebar cum illas legerem tripsum videre et alloqui cui p̄fero neminem z̄ quem ante sex annos non vidissem. **L**egi ergo scripta tua non sine lacrimis / quas partim iocunda recordatio mutui amoris partim commiseratio tuarum aduersitatum prouocauit. **L**acrimas nobis aliquando insperatum gaudium aliquādo inopinatus meor̄ extorquet / vtrumq; in causa fuit. **N**am suauis ep̄istola tua non speranti mihi reddita est que absentem carissimum amicum presentem reddidit / sed te preter opinionem mestum atq; afflictum ostendit. **I**taq; cum p̄imum tue manus caracteres inspexi oborte lacrimae testimonium leticie prebuerunt. **C**um tuam cognoui calamitatem meorū meo astipulate sunt / neq; enim cum flente amico non flere et cum dolente non dolere fas fuit. **A**t postq̄ melius ad me redij cum animaduertterem te responsum exigere statui satisfacere desiderio tuo p̄mo x̄cius meo. **N**am quo modo fieri potest vt ego scriber̄ t̄i amico non rescribam qui neq; h̄is responhionem soleo negare qui me oderunt. **M**ulta sunt petre amantissime in tuis litteris responhione egentia quibus capitulatim annotatis / z̄ t̄i bi et michi q̄ breuius potero morem geram. **N**is ergo in primis permolestum tibi fuisse q̄ me alloqui florentie nequiuueris. **C**redo equidem et eo mihi acerbius fuit quo magis preter spem tuo colloquio sum priuatus. **A**cceperam namq; bononie te roma reuersum florentie moram agere / atq; idco spe plenus iter accelerauī. **C**um x̄ni florentiam didici ex roberto marcello communi amico te validudinis causa in villa lanari. **D**ecip̄i ad te si commodo tuo posses in vrbem redires dum mandata cesaris apud magistratum ciuitatis exequeret. **D**emoratus sum illic bi duo sed neq; tu aduenisti neq; rescripsisti quicq̄. **V**enissem ad te in villa nisi putassem oneri me futurum homini qui cum coniuge ac liberis secessisset. **A**bij ergo rursus. **P**ostea cognoui marcellum cui litteras credidi non fuisse in reddendis illis vt promiserat diligentem. **V**enis autē mansi apud necessarios meos dies octo / neq; me tuus homo conuenit quem dicis a te missum qui me alloqueretur. **C**um essem rome paucis

que ad me scripſiſti habunde reſponſi Et iterum poſt reſponſum alte-
ras ad te litteras dedi quas comecto tibi fuiſſe nō redditas qui nullam
earum mentionem facis Exiſtimaui deniq; cū redirem in germaniam
te michi nullo modo eripi poſſe quin florentie conueniremus Valedixi
romane curie et collectis ſarcinulis ſenas repetij eo animo vt ordina-
tis eccleſie mee rebus ad imperatorem qui me reuocauerat q̄p̄imum
redirem teq; in tranſitu florentie viſerem Sed que conſilia hominum
certa que cogitationes rate/obſiſtit/wotis meis caritas patrie que diu-
tino afflictæ bello/pacis egena/quietis auida alphonſum regem ata-
gonum me petere hortata eſt ab eo vt ſalutem ſibi impetrarem/ſrebe-
ricus quoq; imperator q̄ cognouiſſet iniuſto bello ſenej circumuentos eſ-
ſe/mutato reuocationis mee propoſito de componendis tuſcie rebus mi-
chi mandatum dedit/Utq; romam ⁊ neapolim me conferrem ea de cau-
ſa iuſſit Ego q̄uis in me nullum eſſet in tanto negatio momentum pa-
trie tamen non miſereri non potui/neq; imperatori non obedire licebat
Redij romam ibiq; menſibus quatuor ſum retentus anteq̄ hinc dareſ-
ereandi facultas/nunc hic menſes duos ago Neſcio quis erit rerum
finis ſcio quid vellem video quod nollem Semper illud virgilianum
ante oculos mentis mee verſatur bella horrida bella et tybrim multo
ſpumantem ſanguine cerno At que iam vis hec ſyderum tam iniqua
que fatorum diritas Cum quieſceret omnis ytaliam patria mea quiete
habere non potuit/q̄nque male bellum ſenej ducunt Et que ciuitas tā
opulenta eſt que non exhauriatur ep̄maniatur tam diutino belli malo
Nemo tam robuſtus eſt quem non atterat continua febris Dicat ali-
quis Dabit deus hijs quoq; finem/Scio enim neq; tempeſtas eſt quā
non ſequitur tranquillitas At multi pereunt priuſq̄ poſitiſ ventis ſter-
natur equorū Om̄nium rerum viciffitudo eſt/ſfateor ſed nos interea pa-
timur/Verum hec moza non ſolum patrie cauſa michi moleſtiſſima ē
ſed ea quoq; ratione q̄ tunc pacem quero neq; illam neq; te inuenire
poſſim/fero tamen patienter qd̄ ſine mea culpa cecidit te quoq; pro ſa-
pientia tua idem facere velim Sed pergo vltterius In tuis lris dicis te
om̄ibo in rebus erga me vere amicicie officio functum Conſiteor iſtud
Neq; ego me amicum habuiſſe v̄m̄q; ſcio qui te veri ⁊ aut ſincerior ſu-
erit Nam ethi ſolent res ſeconde immutare homines te tamen nulla for-
tune amplitudo mutauit ſuiſti enee tuo ſemper idem/Neſcio quid de
te alij dicant/ego te michi alterum ſcipionem alterum piladem atq;
vt noſtris vtamur exemplis alterum ionatham ſum expectus Que

cumq; voluē ex romano pontifice te adiuuante sum csecutus ffiores tue que pre magnitudine negotiorum quibus destinabantur sepe cardina libus oblerate fuerunt/non michi tantum retum et inter nuncijs meis omni tempore patuerunt **C**umq; ego me satis a nycolao papa euectū superq; satis existimarem nichilq; vltra peterem/tibi nullus in me col latus honor sufficiens videbatur q̄uis episcopus ab illo creatus essem et inter principes ecclesie sederem **C**ardinalatum quem ego michi neq; arrogabam neq; optabam quidem/enee tuo cepisti querere/cum tuip se credo coniugio alligatus id consequi non posses me vnum a te dilectū esse qui eo prouehetur quo tua te virtus extulisset nisi matrimonium contraxisses **A**rbitraris igitur q̄tum sentio honorem quo ego funge rer tuum esse et te dici cardinalem si tuus encas rubio pileo donaretur **E**ffectum est igit tua opera vt imperatori a nycolao pmissum sit **N**am et is me promoueri optabat inter p̄nnos q̄ creandi cardinales essent eneam nullo pacto preteritum iri **I**dq; nycolaus ipse cesari affirma uit et michi **I**dem quoq; duo vberimi testes imperatori suis litteris as seruerunt sancti petri et sancti angeli cardinales quorum scripta ⁊ q̄ dem signata imperator ipse michi restituit/**H**ed obiit ille promissi ple nus **C**redidit plus sibi vite superesse vt aiunt p̄tre/plus statum?**D**e ceptus est non decepit pius et optimus pater **Q**uem pro sua integri tate non ambigo celicolarum choris annumeratum **I**amq; non cum io ue illo quem summum seca dixit antiquitas sed cum xp̄isto maximo et singulari deo nectarea pocula hccare ⁊ de gerimine vitis in regno p̄is bibere/cessurum in iudicio cum xij ap̄stolis /duodecim tribus israēl iu dicaturum/**A**t q̄uis promissa irrita sint inuanumq; tui conatus ierint non sum tamen minus obnoxius/**V**oluntatem non factum metior **T**e q; vt ipse dici amicicie sancte legibus omni tempore satiffecisse non eam inficias **H**ed quorsum hoc mi p̄tre/nunq; te accusaui nunq; de te male sensi **Q**uid igitur an tu forte ingratum me iudicas qui non sum tui memor/qui cum fortuna a te recesserim **N**am cur te ius amicicie seruasse dixeris nisi illud me violasse contendas **N**olim p̄tre ita de me opineris/et ipse leges amicicie inuolatas custodio **H**ed times fortal se ne modo in vstram tenuolenciam peccare incipiam/nec sequat alios qui tua ope magni potentesq; facti nunc te persequuntur **P**essimū ge nus hominum gemmina viperaum/seimen dyaboli **H**ed late patet vi cium **I**n deum xp̄istum qui nos creauit ingrati sumus/quid miri est si homines fallim?**S**erre nos oportet quos deus ipse sustinet **N**on sunt omnes accepti beneficij memores/**M**agna pars hominum eos perisse

expetunt ex quibus beneficia consecuti sunt Sic enim se vinculo solui quo
tenebatur Neque id fallum omnino est quod sigismundum imperatorem
frequentem sermone usurpasse ferunt Pecunie vel gratuitum mutuum
multos immeritos fecere Pauci quos equos amavit iupiter aut ac
dens exiit ad ethera virtus benefacti memores extiterunt Inter quos
ego meum nomen dare haud dubito Nam ethi multa me vicia occupa
runt / diuata tamen michi cooperante gratia ingratitude tamen sem
per odiui / hisque totum me dedi quos mei amantes noui / Nunc tu me
illis annunces qui te post casum reliquerunt / Dispar est illorum et mea
ratio Illi tum primum te colere atque obseruare ceperunt cum primus
esses in apostolico palatio / pinguedinem mellis tanquam musce seque
bantur / amicum pontificis non petrum amauere / officio non homini
alludebant Mutati sunt te mutato / abierunt ubi cessauit stillare sa
uum / non sunt iniurij nichil est quod illis imputes / Quehuerunt in te
magnum secretarium et cum non inuenissent alia de nocte / Ludus hic
fortune est et huius mundi consuetudo / At ego te dilexi antequam palaci
um ingredereris / Dilexi pauperem dilexi diuitem / quomodo non dili
gam ad priora reuersum / quoniam nec ista priora sunt nec tu pauper es
Cur me tuus casus alienauerit cum tuus ascensus te minime tran
smutauerit Nichil apud te petre variatum est Solida et incorrupta
caritas que tibi me semel coniunxit / nunquam dissoluta beniuolentia est
Cum hodie quod olim fui / nichil est imminutus amor / nichil igno
ro / nichil immemori de tuis erga me officijs narras Omnia sunt
ante oculos veteris conuersationis illius cum e plumbino soluen
tes coriscam circuiuimus / cum nos pene in africano tempestas li
tore illisit / Subit adhuc recordatio quo tedio inter nautas apud
spediam et in portu veneti pernoctauimus cum sentine correpti sub
dumo dormire maluimus quam sub tecto quamuis horrida seiret hyemps
Didimus vna genuam ligurum metropolim Superauimus appen
ninum ac transmissis padis philippum illum inclitum longobardo
rum ducem apud mediolanum ducem adiuimus Transmisimus ce
lo vicinas alpes et formidabilem pontem et luernum lacum et cam
pos eluetiorum / Memimus basileam et sub dominio cardinalis tui
que tunc sancte marie inuolate cognomine fuit / nunc sancte cru
cis appellatur In consilio magno fuimus / quam dulcis conuersatio nos
tra fuit quam suavis in omni fortuna societas / nichil michi graue te comi
te videbatur Memini memini adhuc petre cum simul vno cubiculo
dormiremus quotiens michi ad multam noctem vigilantem ac nunc

vnum nunc alterum poetam legenti subridens dixeris Quid te mace-
ras enea/doctis eque ac indoctis fortuna consulit At cum dominico q̄
uis esset is benignus et optimus pater cum paupertate eo tempore pre-
meretur perseverare minime potuimus/difuncti aliquot annis fuimus
sed iterum nos fortuna coniunxit apud nycolaum sancte crucis venerā-
dum patrem et omnium opinione sanctissimum Qui cum e florentia
rursus mediolanum petimus ⁊ superato iouis monte per locum leman-
num tononum venimus/memorandamq; illam repallie heremum in-
troiuimus/ In qua dux sabaudie amedeus detulit/habitu cultuq; sanc-
to cuiusdam heremite similis quem viri decem equestri ordine seque-
bantur/qui seculo renunciāns promissam barbā ⁊ hispidum pallium
et retortum bacillum mundanis opibus pretulerat Inde basileam re-
diuimus coloniam agrippinam petentes per belgas atrebatum veni-
mus ibi conuentus ille maximus celebratus est In qua pace gallia-
rum constituta philippus burgundie dux a britannis qui nunc anglici
appellantur ad regem francie defecit / Diximus ibi sicuti et alibi con-
cordibus animis / nec nos lucelli cupido difunxit / q̄uis ambo idem of-
ficiū idem lucrum sectaremur Inde ego in vltimam britanniā que
hodie scocia dicitur missus sum / quo in itinere multa pericula aduer-
sa quippe qui duodecim diebus in profundo oceani sui terris nusq̄
apparentibus ac vi tempestatis in vltimam ad septentrionem norwe-
giam actus vix tandem bonitate dei destinatum iter tenere potui Sed
nichil michi grauius videbatur q̄ q̄ carebam cuius consolatione in
omni aduersitate leuari solebam Reuersus ex britanniā te basilee con-
ueni neq; ibi diu mansimus per sueonos renos lacum brigantium et
tridentinas alpes bononiam indeq; mediolanum repetiuimus cardi-
nalem nostrum sicuti qui de pace ytalie inter senatum venetum ⁊
mediolanensem principem acturus erat Illic tertio difuncti sumus/
et tu quidem romanam curiam secutus es / ego basileam reuersus in
concilio pluribus annis perseveraui Et licet inter romanum pontifi-
cem et basiliensē synodum graues inimicie maligneq; lites intercidis-
sent ⁊ tu pontificis et ego synodi partes sequeremur / nichil tamen
beniuolentie nostre detractum est publicam illam finimus Cuius
rei epistole nostre pluro citroq; misse testes sunt in quibus noster a-
mor expressus est Itaq; non dubito te confessum habere dum latuim⁹
dum fuimus ambo pauperes inconcussam stetitisse amicitiam nostram
Collerant enim se facile tennes neq; miseriam cognoscit inuidia Cum
vero ditatus es atq; in te vnum q̄tum potest fortuna ostendere voluit/

vnusq; palacium apostolicum gubernasti / scio non arguis me leges a
micie reliquisse Quis enim letam amici fortunam deseruit **M**ud ve
roz ne me tibi cum multa posses obsequentem adulari crederes **E**st em̄
omnis beniuolentia suspecta potentibus **M**imime igitur oblitum me
tui fuisse dices cum felix habebaris **D**ed accusas me forsitan q; post
euerfam potentiam tuam / te obseruare deserim / **V**mo vero nichil est
enim a me pretermisum quod boni amici esset / qui vt primum cogno
ui nycolaum papam quo cum creueras nature debitum persoluisset mox
ex noua ciuitate aultrie ad te scripsi bonoq; vt esses animo iussi **N**am
eth pontificem maximum fortuna tibi abstulisset fredericum tamen im
peratorem reliquisset / apud q̄ si velles locum te dignum inuenires quo
niam is te maximum faceret **I**d q; non ex meipso sed ex ore cesaris al
truebam receptum esse / qui ita me scribere iussisset cum te illi com
mendassem **N**escio an huiusmodi littere tibi redidite fuerint / nam de
illis nichil significas **C**um veni florentiam quesui de te diligenter vt
supra relatum est / **I**n roma vero beatissimo calixto pape de te dixi que
de viro bono et amico optimo dicenda fuerunt **E**t vbiq; de te ser
mo habitus est tuas partes egregie defendi / q̄uis pauci me coram /
te accusarint / siue quia graue est innocentem criminari / siue quia
sciunt omnes tuum honorem ad me tangi / tuamq; ledi quoquo modo
famam / me minime passurum esse **P**ersuade igitur tibi petre amanti
sime dum spiritus hos regit artus animum erga te meum immutari
non posse **N**amq; neq; tu committes vt mutari oporteat / neq; is sum
qui quinq; et viginti annorum amicitiam sine causa dissoluam **N**ec
me turbatum fugientem videbis quocumq; me in statu fortuna tenue
rit **I**s ero erga te qui fui cum essem? bahlee **N**eq; tu dum petrus eris /
eneas esse deserim **N**eq; plura in accusationem tuam dixerim **D**e
quar alias epistole tue particulas **N**is te putare que cum nycolao pon
tificis de me cepta sunt apud calixtum perfici debere / id est in cardinala
tus ordinem me susceptum iri **I**d q; cupis et quia futurum speras gau
des meq; rogas postq; id factum sit vnum ex tuis necessarijs vt capel
lanum admittam / **S**ortasse omnia que scribis huc tendunt **A**mico vo
luisti satisfacere **E**t quia nō es ea potentia qua olim fuisti scribis mul
ta vt impetres pauca **O**pinaris enim que prius vno verbo obtinuisses
nūc vix pluribus obtineri posse **H**oc fortassis apud alios ita vsui euenit /
apud me tua tanta est auctoritas q̄ta omni tempore fuit **R**espondebo
tñ ad hec aliquid **C**ardinalatū ego non quero nō expecto q̄uis cesar

mei causa sollicitus sit. **S**i tamen quod nequaquam opinor id honoris fors aliqua ad me detulerit / non est quod roges hoc aut illud / Non minus tibi quam michi mea domus obediet. **Q**uod autem arbitraris in fundamentis apud nicolaum factis edificium superducendum esse falleris mea sententia! Longe enim aliter preterita docent. **N**ouus rex ut in proverbio nouam legem edit. **N**am quotus successor inuentus est qui predecessoris amicos dilexerit? quippe ab eo nostros antecessores odimus ut certissimum argumentum putetur. **H**unc pontifex amauit qui nouissime mortuus est / igitur huic odio est qui uiuit. **E**t creasset hunc cardinalem ille si amplius uixisset / non igitur inter eos nominabitur qui modo creandi sunt. **Q**uod si fuisset aliqua causa que me in eum ordinem assumendum suaderet / hec satis est ne assumat quoniam ex illorum numero fui quorum dignitas apud nicolaum amplificanda credebatur. **Q**uod autem mei honoris augmentum cupias haud est apud me dubium. **Q**uis enim amicus est et amici gloriam non appetit. **A**t ego mihi petre si hanc dignitatem expectem demens sum qui maiora meis humeris imponi onera exoptem quam illi ferri queant. **V**ideatque non dico erga fortunam sed erga magnificentiam dei ingratus qui longe magis honoratus quam par sit non quiescam. **E**t enim mihi petre superos oro ut si leam de maximo deo a quo est omne datum optimum et omne donum perfectum / quid est quod ego de lege fortune aut fatorum querar? **N**am quem domum egredientem meliori flatu quam me fortuna prosecuta est. **N**am quamuis annos sex et septem natus cum uicem iuris civili operam exopto bello patriam et studium coactus sum relinquere. **A**ccessi tamen grande illud basilienis consilium inuenique gratiam in oculis patrum. **D**escribam in synodo fui et litterarum abbreviator / et duodecimuir qui magistratus illic quasi censorius habebatur. **N**eq; enim sine duodecimuiris ad consultandum de rebus consiliariis quisquam admittebatur et admissi qui non inuenirentur ydonei his iulventibus commouebantur. **E**rant in concilio quatuor conuentus qui deputationes appellabantur de fide et pace de reformatorio de communibus presidentes. **D**e suis singule singulis mensibus elegerunt. **I**n deputatione fidei in qua eram inscriptus sepe presidi. **I**nter collatores quoque beneficiorum bis sum electus / **L**egatus ab ipso concilio ad complures principes missus. **C**um pontificatum amedeus dux sabaudie suscepisset felix nuncupatus in secretarium sum ab eo accitus. **N**ec diu post vocatus ad fredericum imperatorem prothonotariatus officium ab eo sum adeptus / sic germani secretarium appellant dum legationes cesaris obeo uiuere

sam ferme germaniam circuiui / Dissidebant tethones cum eugenio
maximo pontifice At neq; illi neq; felici obediētes neutrales voca
bantur Concordia pluribus in conuentibus agitata est quibus iubente
cesare semper interfui Bis cum tractatu pacis ad eugenum veni /
tertio nationis illius apostolice sedi obediētiā attuli Secretaria
tus et subdyaconatus honorem ab eugenio ⁊ mox illo defuncto a ny
colao suscepi Cuius conclauis cum eligeretur cum ceteris principum
legationibus custodie prefui / Lapsum est postea breue tempus in
quo me nycolaus tergestine ecclesie nichil tale morantem prefecit
episcopum / quadriennioq; abinde deuerso senensis vrbis vnde michi
ærgo est pontificatum ad me detulit Cesar vero a quo in consiliatio
rum ordine susceptus essem neapolim me petre iussit Quo in loco ma
trimonium inter ipsum cesarem et leonoram portugalie regis soro
rem alphonsoq; neptem contraxi / eandemq; imperatricem anno post
nauigio vectam e pijs ad imperatorem semis agentem conduxi / Cum
id michi vni committeretur In coronatione cesaris que rome celebra
ta est nosti que mee partes fuerint Quippe qui me sepius imperatorio
nomine apud romanam pontificem et publice ⁊ priuatim loquentem
audiuisti Reuerso in germaniam legatio michi apostolice sedis pre bo
hemiam et omnes prouincias austrie ducum commissa est In conuen
tu germanorum qui ratispone habitus est quo et philippus burgundie
et ludouicus bauarie duces ⁊ alij q̄plures principes et reguli conuene
runt de salute xp̄stiane rei publice agentes imperatorias vices tenui
Simili modo et in franco:denj concilio vbi ⁊ germanos aduersus tur
choa decernere bellum dicta oratione suauimus / q̄uis postea negli
gentia et inscicia eorum qui ainta sibi decere putant germani trpue
runt Mortuo nycolao calixtum successorem eius qui nunc sedet impera
torio nomine tamq̄ successorem verum xp̄isti vicarium recognouimus
In hisce nos honoribus petre reſati sumus Nec tamen intelligimus
cur adeo diuina pietas nostram prauitatem extulerit / non doctrina
non vite bonitas hec meruit Cngnoscim? imperfectum nostrum et nos
iplos sepe cogitantes non extollimur quidem sed magis erubescimus et
confundimur qui pro tantis beneficijs non sumus grati Respicimus
aliquando retro et quoniam multi viri nobilibus cœti natalibus / virtu
te ⁊ doctrina prestabiles abiecti ⁊ incogniti iaceāt consideram? s̄tateoz
q̄plurimi sunt qui opibus et honoribus antecedunt sed multo plures se
quunt Pluribus p̄misereri q̄ inuidere possum Et illi quidē qui me dig

mitate precedant etiam virtute superant **E**go his qui sequuntur nulla
tatione sum melior **Q**uot viri sunt qui non centum aureos annuis
ex beneficijs ecclesiasticis haurire possunt juris diuini atq; humani in
terpretes quorum non essem dignus corrigiam calciamenti soluere /
Atq; ego ignarus ebes atq; viciorum mole pressus atq; iniquitate cie
cundatus qui aliquo beneficio contentus esstitissem vel minimo iam
annuos nulle aureos possideo / quodq; magis nixere dum germaniam
petij episcopatum in patria consequor **M**agna hec mi petre in quibus
non mea solum paruitas sed magna virtus quiescere possit / **A**pud
tres episcopos et totidem cardinales dictandarum epistolarum officii
um exercui **H**ij tres quoq; pontifices maximi secretariorum collegio me
asscripserunt eugenius nycolaus et felix quis hunc adulterinum dixe
runt **A**pud cesarem non secretariatus modo sed consiliariatus et princi
patus honore auctus sum **N**eque ego ista fortune imputo quis nescio
causam sed ipsius rectori et dominatori omnium deo cuius est in quem
cumq; voluerit vsu vasa formare **N**eque humane corruptioni subici
untur que libera sunt / eiusq; libertati gratias agere decet qui dat om
nibus habundanter et non improperat **A**n nos igitur tanta miseratio
ne preuenti cardinalatum anq; expectauimus / atq; hunc quoq; no
bis honorem debere putabimus **V**tinam dignitati quam consecuti su
mus pares inueniamur et ita quod superest eui traducamus ne qua
possit in nobis ingratitudo notari **P**orro cardinalatus fastigium ma
ius existimamus q; nostris humeris committi debeat **V**tinam ea dig
natio hjs credatur qui afferre illi potius q; ab ea recipere glori
am possint / quales nos esse nullo pacto cognoscimus . **R**estat vlti
mo loco de consolatione aliquid dicere quando et te illius egentem of
tendis / **D**uo fuerunt vt scripta tua edocent que te conturbauerunt /
mala valitudo tua et obitus nycolay pontificis quo cum et ipse cecidit
ti / qua in calamitate constituto nemo tibi amicorum affuit / **E**gre
tudinem corporis et onerosam tibi et molestissimam fuisse non mi
ror **V**ix enim quisq; reperitur qui non morbo succumbat doloribus
q; vincatur / velle quidem tum multi cum valent recta consilia egro
tis prebent / ac ipsi si doleant mente excidant **I**ta natura compara
tum est / verbo q; multi philosophantur te ipsa admodum pauci
Vtinamq; sit non oportuit vitam optare diuturnam nisi et senescere
vellemus / **C**um senio autem circumhilit agmine facto morborum omne
genus / quorum si nomina queras / prompti? expediam quot amarit ip
pia mechos **P**arati ergo ad hec esse debemus et nunc plium et nunc

capitis dolorem expectare / et ad omnia mala nosipfos armare quibus
contribules nostros affligi cernimus / **P**i quid minus accidat in lu
cro deputare **C**um vero dolor incipit non ab amicis sed a nobisiphs so
lacia expectere **N**ichil habent certi qui sunt in aliena potestate / que
nosiphi possumus nutui nostro nunq̄ defunt **T**ibi ergo cum egrotares
a tripso et consilium expectendum ⁊ auxiliū requirendum fuit / que te
video non neglexisse cum deum tibi affuisse consolatorem dicas **O**pti
mus hic proculdubio et certissimus in omni egritudine medicus qui
non corporis tantum sed mentis morbos expellit **E**stq̄ deus si senece
credimus quisq̄ sibi **N**amq̄ dum nobisiphs recte consulimus / men
tem nostram diuinitas incolit / **A**t tu q̄p̄ corpore vales non tamen ad
hac mentis egritudinem posuisti **E**st vulnus adhuc animi recens et
amissi regni fortunam merens **M**onstrū simile michi est te vicum qui
multa legeris et mundi vices his contemplatus idcirco angi quia blan
dus fortune vultus tibi mutatus sit **C**ogitare te oportuit q̄ppimum
ascenderes **N**eq̄ enim fortuna quemq̄ extollit de quo reiciendi po
testatem non sibi reseruet **H**ac conditione ascendimus vt cum illa
velit e vestigio descendamus **N**unc longum tenet vna comas nunc
populus umbras inquit ille / **C**aduca omnia sub luna / q̄to altius
extollimur tanto periculosius cadimus / **V**olubilis vota fortune est /
nemo illi clauum affixit **I**nconstans et infidelis hera fortuna / nulli
perpetuo bona est **A**lexandrum illum macedonem quem mundi domi
num fecerat / in ipso iuuentis flore veneno extinxit **P**ompeyus mag
nus centies vices semei octuagintatria hominum milia fudit fuga
uit occidit in deditionem accepit / naues octingentas quadraginta
sep piratarum depressit aut cepit **C**astella aut oppida mille et quin
quaginta triginta octo in fidem recepit **T**erras omnes a meoti ad
rubrum mare subegit / **D**ed huic quoq̄ fortuna q̄uis seni abstulit
caput / **C**esarem dictatorem in senatu trucidauit q̄uis eius ductu
vndecies centena nonaginta duo milia virorum in prelijs interissent
non computatis illis qui bellis ciuilibus interierunt / **I**n gajo ma
rio q̄tum fortuna luserit non ignoras quem modo victum apud
minotaurus expectare supplicium / modo victorem truci vultu q̄
tum neces imperaret legisti / **M**agna de lucio marcello est opinio
quasi fortuna huic vni semper arriserit / **F**uit enim bis consul dicta
tor magister equitum duodecimuir agris claudis elephantes pi

mus ex primo panico bello duxit In triumpho primarius bellator
habitus optimus orator fortissimus imperator auspicio suo maxime
res geste magno honore vsus summa sapientia summus senator
pecuniam magnam bono modo inuenit / liberos multos reliquit /
clarissimus in ciuitate fuit / At is orbam luminibus egit senectam
amissis incendio cum paladium reperet ex ebe veste memorabili ca
su sed euentu misero vt plinius ait Huius quoq; nepos metellus
macedonicus fortunati nomen habuit / qui a quatuor filijs illatus
est rogo / vno pretore / tribus consularibus / duobus triumphali
bus vno censorio At hij in flore dignationis sue a catino labione
tribuno plebis quem senatu censor eiecerat e capiteo ad tarpeiam
captus est vt inde precipitaretur Sed intercedente altero tribuno
alumne creptus alieno beneficio postea vixit Sed octavianum au
gustum fortasse obiceret qui victor orbis annis sex et quinquagin
ta imperauit qui super garamantas et indos pertulit imperium Ex
emplum hic vnicam humane felicitatis esse videtur hijs qui eius
seceta ignorant Sed multa huic aduersa apud auunculum in ma
gisterio equitum repulsam tulit contra petitionem eius prelato le
pido in prelio filipo fuga notatus est et in palude triduo egrota
uit Vita eius sepe insidijs petita est / luxit liberorum moertes / et ad
ulterium neptis ac filie / afflixit eum rebellio illirici / pestilencia ve
bis / varia clades / fames ytalie / quatrduanam inediam sustinuit /
moriendi cupidus herede non suo filio vita excessit / Et vt ad nos
tra redeamus saul regno potitus / victorij clarus / ad extremum in
sanie et in prelio victus serui manum qua percutiatur supplex orat /
Ab ouium custodia vocatus ad regnum dauid post claras ex hoste
victorias a filio pellitur / contra q̄ sumptis armis non satis intel
ligit vincere velit an vinci Dicat aliquis salomonem sapientem ac
pacificum regem perpetuo fortune afflatu beatum qui vsq; ad mor
tem quieto tranquilloq; regno potitus est Sed neq; hic regnare sine
fratricidio potuit et amicorum sepe neces inpetrauit ac postremumq;
concubino seruiicio presus dijs alienis atq; ipsis demonibus sacrificauit
In qua re miserimum eum vel suo iudicio nemo dubitauerit
Euo nostro vnum omnes felicem philippum mariam mediolaneij du
cem iudicauimus qui non florentinos modo sed venetos et vniuersam
ytaliam contriuit ⁊ regem alphonsum fratresq; cum vniuerso p̄cerum

comitatu nauali prelio superatos captosq; domi sue vidit Verum hic ante obitum ianuam amisit / agri magna parte multatus / adeoq; re netorum armis attritus est vt vix mediolani sese tueretur Et quis vltra citraq; montes regum auxilia imploraret / nullius tamen opem sensit / amiso visu / rege quem captiuum habuerat / herede instituto de cessit / Francisco fostaro duci venetiarum diu adulata fortuna est / sub quo supra quinq; et viginti annos senatus ille populusq; veneus mirum in modum auctus bripeam bargamum et maximam partem galie transpadane in suam ditionem rexit Sed gloriā eius obsitcauit / felicitateq; obrupit filius ob turpem causam bis in exilium actus / Nec cum tibi notissima essent petre non debuisti vel dolere vel admirari si et traum suam consuetudinem fortuna seruauit que iure suo vetri et in omnes etates prescripto vsa est / Nichil de tuo tibi abstulit / quod suum erat repetit / potentiam quam ad tempus concesserat in eo quem statuerat termino subtraxit Quid obsitro est quod de fortuna conqueraris Quid traum illa dure egit Nicolao pape vitam eripuit At moiturum cum iam pudem nouetas / Illo mortuo et tua potencia mortua est At nycolao cadente sciebas te stare non posse Nichil tibi aduerh accidit quod non preuideris / Preter spem vero si recte iudicas non pauca bona tibi fortune beneficio siue vt melius loquamur diuina miseratione relicta sunt Ex palatio saluus existi collegisti sarcinas tuas es lucello quod ad te detulit /
Secretariatus officium cum coniuge cum liberis absq; vlla contumelia dimissus es Hoc tu beneficium non ponderas quod tanto maius est q̄to rarius accidit Etenim quot memorantur qui potentes in palatio post obitum pontificis non maximas calamitates inciderint Nepotem bonifacii nomi mendicari panem nostra etas vidit / quem vt editus in lucem fuerat in calatis rosarum obtulerant patruo Martino quinto fatis functo qui fuerunt apud eum potentes alij bonis omnibus percussis sunt / alij in carcerem rapti alij in exilio missi / alij in crucem sublari alij alio modo necati Neq; ego crediderim omnes qui martino placuerunt pena fuisse dignos / Sed ita mos inoleuit / odius est successori quisquis antecessori acceptus fuit / At te calixti clemencia conseruauit qui de te simistre credere noluit / quis essent qui te accusarent non pauci hostes id est minimi tui corona tua et quidem preciosissima Hoc est petre q; integer creditus intactus

abijisti Hanc tu laudem ad posteros pene solus transmittes / nomenq;
tui minores ex te clarum habebunt / Unus enim ex palacio ponti-
ficis omni iudicio existimatus es qui saluus euaderes / fateor non
tanta tibi erunt lucra q̄ta fuerunt nycolao uiuente / Neq; iam ti-
bi assurgent homines quocumq; ieris / Sed ego tibi satis pecunia-
rum esse arbitror si ad veritatem non ad opinionem vitam ducere
uolueris Querende pecunie nullus est finis Hijs qui vulgo uiuant
Crescit amor nummi q̄tum ipsa pecunia crescit / Si volumus esse
diuites non pecunie adiciendum est sed cupiditati detrahendum Cum
propheta dicendum est / Diuicias et paupertates ne dederis michi
sed tantum victuū meo tribue necessaria / Non habes opes colim /
at marcelli habes / Non eris florentie primus / at vel luce vel se-
nis esse potes tuoq; cum oratio

At precor integra cum mente non turpem senectam dege-
re nunc cythara carentem Nec vero tu tibi subtractos honores dixeris
Adulationes ille non honores fuerunt Potentie tue non tibi detexit
turba caput / sepe manum tuam osculata est que tunicam illam opta-
uit fumus ille ac ventus fuit qui cum fortuna non cum uirtute deue-
rit Age quid illa tua potentia miserabilius fuit quam te tantopere
amississe doleres Recognita obsecro quo ex loco sis delapsus / non tu ex pa-
radiso deliciarum cum primo parente in terram erumnosam descen-
disti sed uerius ex procelloso mari tranquillum portum enauigasti
Nam quid est romana curia hijs qui summam tenent nisi turpis
limus pelagus uentis vndiq; dirisimisque tempestatibus agitatum
Auaricie ibi atq; inuidie procella uix quemq; intactum preterit /
laudant in faciem / a tergo ciconia pinxit Quis tela enumeret que
in potentes iaciuntur Tot tibi rethia mi petre tot insidie tendeban-
tur ut mortuo nycolao iure dicere posses Laqueus contritus est et nos
liberati sumus Nam obitu illius carcerem exiisti Nam curiam mise-
ram reliquisti non potentiam / seruitutem posuisti non gloriā / bel-
lum effugisti non pacem Eras enim mancipium nycolai / nulla tibi
edendi nulla dormiendi certa hora fuit / Non comites alloqui non
exire in lucem poteras / In aere tetra in puluere in calore in fetore
latebas Nunc quibus libertate donatus ex tuo arbitrio uiuis In
hac uita nemo mortalium felix Bene atq; indulgenter cum eo agitur
qui uere dici non infelix potest Nam quotus est cuius non plura mala

q̄ bona inuenias/cuius leticiam non superauit meror:/nemo uiuít qui
feliciter optet **Q** multos afflicere impetia/q̄ multos perdere diuicie
et vltimis iniecerit supplicijs **N**oxiendum est tandem/nobis vel inuitis
duo nobis ex hac luce migrantibus itinera occurrunt/altero celum pe
timus altero inferos **I**lic cum dijs hic cum sceleratq̄ deputamur **I**lic
regnum/hic supplicium expectamus/ **I**ter eligere licet dum viuim? **E**x
vite merito patet via/post mortem nulla merendi facultas **E**t nos er
go amantiſſime petre dum vita comes est ad opera pietatis exerceam^r
Abſint voluptates illecebra odia ſimilitates **A**bſit auaricia ⁊ honozum
immensa cupido ſatis nobis deus ipſe ſuperq̄ ſatis elargitus eſt **N**ec
tu michi cardinalatum cupias/nec ego tibi optem potentiam curialem
Minſ enim potentes et honozati fuimus/tu apud romanum preſu
lem/ego apud imperatorem **N**am ſi virtutum exequio que vocantur bo
na diſtribuantur non tu medium eius quod optinuſti accipias/nec
ego quartam partem eius quod michi diuina bonitas elargita eſt con
ſequar **V**ale ex neapoli nonas may **A**nno domini.1276.
Indictione quarta **P**ontificatus ſanctiſſimi in xp̄iſto patris et domi
ni noſtri domini calixti pape terciij anno ſecundo.

Venee filij viri clarissimi tituli sancte sabine cardinalis familiarium
omnium epistole. **F**eliciter Incipiunt.

Duo imperatori Frederico Augusto domino suo Eneas sacrosancte romane eccle tituli sancte sabine presbiter cardinalis et eps senenſis **D**p d Quod iam dudum optasti parastiq; cesar in psona mea nunc demū opletū est Habet tota qd mente petisti Nam qd sancte memorie nycola? pp̄ qntus tue māfuetudim sepe pollicat? est/beatissim? pontifex maxim? calixt? 3? impleuit Qui nō meis meritis/nalla em̄ me viet? honore dignum effecit/ sed sua incredibili bonitate q̄ vsq; ad indignos ptendit et tua potissim? intercessione his diebus ad cardinalat? ordinem cū qnq; alijs venerabilibus et magne auctoritatis epis me puerit **I**ntelligo q̄tum deo tue sublimitati et vnde psoluere possim debitū nō intelligo **C**onabor tñ dum spūs hos regit artus ita me gerere vt om̄s intelligat ad hanc me dignitatē tuo fauore et ex tua curia puenisse meq; teuthonicū magis q̄ ytaliciū cardinalē esse **T**uū erit nichil meū remissius agere q̄ p̄us **N**am ego p tua maiestate p sacro impio p inclita domo austriae p tuis quibuscūq; caris nullos vsq; labores/nullas curas effugiam **N**ichil em̄ vniq; tue māfuetudim negabit qd mea opa effici possit **V**ale ex vrbe die xxij decembris. 1271.

Remissime imperatrici leonore auguste dñe sue Eneas sacrosancte romane eccle tituli sancte sabine p̄b̄ cardinalis et eps senenſis **D**p d **N**on meis meritis q̄ nulla sunt sed tua ac sortis tui diui frederici rōnoz impatoris augusti intercessione ad cardinalat? honorem sup̄ xib; diebus pietas aplica me puerit/ **M**ulta extant tua in me beneficia/ sed hoc maximū est qd hac dignitate me dignum iudicasti/ et vt illam assequerere nichil obmissisti **Q**uando et summo pontifici et sacro collegio et auunculo tuo regi aragonum potentissimo me sepi? commendasti **H**abet igit apud sedem aplicam hominē tue magnitudini deditissimū/ qui p te tuosq; splendore gloria amplitudine omni tpe curiosus erit **N**eq; em̄ vllus me vniq; grauabit labor que tua causa susceperim **T**ue maiestati deinceps erit ita me vti q̄admodū ingētia q̄ in otulisti beneficia deposcūt **V**ale ex vrbe die xxij decembris. 1271.

Remissimo et potentissimo principi Ladislao hungarie atq; bohemie regi Eneas cardinalis senenſis **D**p dicit **Q** me summus

pontifex hijs diebus ad cardinalatus ordinem accersuerit tua interces-
sione magna ex parte factum esse non ambigo/cū sepe numero et lūis
et nuncijs aplice pietati me mandaueris Scio igitur me obnoxium
quoad viam et facultas adhit tuis omnibus desiderijs morem gerere
Neq; id negligam quidē Nam si qđ est quod noua dignitas michi cre-
dita vel tue amplitudini vel subditoꝝ tuoꝝ vtilitati conferre possit ad
tantum negabit qđ ipse req̄rere postposueris Nec michi res vlla io-
cundioꝝ fuerit q̄ tue voluptati complacuisse Tuusq; regnis et reliq; p̄n-
cipitib; vsui aliquando fuisse Ex vrbe romana die xxij decembris An-
no 1271.

Eneas cardinalis senensis Iacobo nicholomeo. S p d Diuine
bonitati cui? omnia nobis inscrutabilia sunt visum est hono-
res augere nr̄os/atq; in corde summi pontificis ponere vt nos
ad cardinalat? ordinem assumeret/et ita factum est Scim? tibi id fu-
turum gratū/ Illud nobis tñ molestum est qđ nos impes tanto muneri
cerim? Utamq; sit frat̄e ista latere nolum? Tu deum rogabis vt qđ
dignitatem tribuit/id quoq; prestet per qđ dignitati satisficiam? Insu-
per quoniam illustris dux mutine semper vobis amicus fuit singularis
vt nos sibi omnes rogam? Et que possum? aut in futurū poterimus
excellencie sue pleno offeras oꝛe/qa nos sibi pleno corde cupimus com-
placere Et hanc cardinalat? dignitatem si qđ habet vtilitatis magis
suam esse volum? qđ nostram Vale cū consorte z liberis Ex vrbe ro die
xxij decembris 1276.

Eneas cardinalis Iohanni cardinali sancti angeli S p d Qđ
annis iam plurimis reuerēdissime pater tuo filio acipiūsti qđ
uistiq; nunc demū opletū est. Summa cū cordia sacri collegij
calixtus pontifex maxim? ad cardinalat? ordinem me vocauit atq; as-
sumpfit Scio qđo alcius euectus sum qđ merui Sed ita suaciones tue
p̄cesq; cesaris effecerūt Non sū ego qđ gr̄as agere possum tue erga me
caritati/nam qđ prestare tanto dño seruius possit/voluntas mea iam du-
dum tua est/quecūq; postmodū accessere illam sequunt? Sui tuus cū es
sem paup̄ presbiter/neq; me manu tua ep̄atus eripuit/ Dum tu? etiā
cardinalis Habet in collegio o plures amicos et me seruū/nisi me veluti
mancipio vtaris Nichil in me culpe fuit sed velut emācipat? filius aut
manumissus seruius non min? agam qđ par fuerit Vale optime ex vr-
be ro die xxij decembris 1271.

Eneas cardinalis Alphonso regi atagonum **S p d** Verui qui modo quocumq; peculium augent rex serenissime ac potentissime infideles damnandiq; fuerint mihi dominis suis rationem lucri reddiderint. **E**am ob causam cum hodie maximus pontifex calixtus tertius me vel minus merentem ad cardinalatus honorem prouepit/peculiumq; meum adauerit/Officijq; mei esse putauit id tue maiestati cuius sum mancipium quous inutile tamen fidele notum efficere. **U**t si quid est in ea dignitate michi credita vel decoris vel utilitatis id totum tuum esse noueris. **A**d me labor tantum molestiaq; suscepti officij pertinebit. **I**n quo tanto magis affligendum me scio quanto indignior hoc muneris sum consecutus. **E**x urbe ro. die xxiiij decembris. 1276.

Eneas cardinalis Iohanni cardinali papienſi **S p d** Si qua michi voluptas est ad cardinalatus honorem esse assumptum. **I**nde tantum est quod tua dignatio michi collega et pater et dominus traditus est quo cum viuere dulcissimum erat. **N**unc tui labores prima susceperunt. nunc tue virtuti quod suum erat creditum est. **S**cio quod lucri acceperit sacer senatus ex tua promotione. **M**agnum lumen romana suscepit ecclesia. **T**ua nobilitas tua doctrina meam ignorantiam et ignobilitatem obteget. **S**ub scuto tuo indignus ego securus militabo. **V**eni igitur / sitibundi expectamus omnes reditum tuum. **I**am satis almania galliaq; et hungaria te tenuit / **I**talia nunc et ipsa mater orbis roma te persequi vult. **N**isi redieris cito et ipse tibiis maledicet absentie tue. **N**on fuisti in bello et vicisti. **S**cies que pugna facta est cum redieris. **N**ulli unquam cardinales egrius quam nos collegium intrauere. **I**am enim rubigo cardines ita obduperat ut verum hostium et aperiri non posset. **A**rietibus et omni machinarum genere usus est calixtus pontifex ut valuas aperiret domumq; arte non modica belli feratas postes portasq; refregit. **V**ale ex urbe romana xxvi die decembris Anno. 1277.

Eneas cardinalis Nicholao listio legum doctore **S p d** Quis cognoscim? nos ipsos imparis dignitati cardinalatus ad quam vocati sumus. **Q**uia tamen amicis omnia communicare solemus quod nobis accidunt siue secunda siue aduersa sint. **E**t nos te inter amicos habemus? precipuum hoc te latere nolum? **U**t si quid est in ea dignitate nobis credita vel honoris vel utilitatis. **I**temq; decoris vel damni id tibi nobiscum esse esse non nescias. **N**am nos legem amicitie quamuis alii euecti

nullatenus preterire intendimus **N**ec nobis cardinalatus aut tuam
aut alterius cuiuspiam benignitiam minorabit **D**atum rome xxvij
die decembris .1571.

Eneas cardinalis Nicholao cardinali sancti petri ad vincula
Sp d **P**lacuit altissimo et domino nostro pape calixto p hos
dies me longe immeritum ad cardinalatus ordinem assumere
Vestrorq; sacro cetui aggregare **S**cio q̄tum ponderis subiui **N**ec vi
deo quo pacto credite michi dignitati satisfaciam nisi fortasse tua reue
rendissima paternitas ad curiam rediret **T**unc enim instructus ab ea
securius in hoc procelloso mari nauigarem **P**reco: igitur si preces serui
toris audiende sunt vt iam deum in patriam redias **N**am cardinali
sola roma patria est **E**tiam si apud indos is natus fuerit aut recusaf
se pilleum oportuit aut certe receptum rome gestare / et matri omnium
sedi consulere **N**eq; illa excusatio ydonea est **N**on audior recta monēs
Mutantur enim tempora / z qui olim contemptui fuit nunc precipue ho
noratur **V**eni igitur obsecro veni **N**eq; enim tua virtus est que inter
mues et vmbrosas clausa valles . languescere debeat **S**cio complures
esse qui te videre audire et sequi cupiunt inter quos me semper audito
rem discipulumq; obsequentem inuenies **E**x vrbe romana die .xxvij.
decembris .1571.

Eneas cardinalis senensis Iohanni nadiensi epo **S**p d **Q**uod
ex nicholao pontifice maximo magnopere efflagitasti ad nos
tri honozis augmentum iam nunc calixtus successor eius exe
cutus est **I**s enim proximis quatuor temporibus exactis ad cardinals
tus ordinem nos assumpsit **Q**ua de re longe magis tuam paternitatē
letari q̄ nos ipsos non dubitamus **N**eq; ab te quidem **N**am nos pa
rum gauisi sumus ex hac promotione **C**um intelligam? honorem non
merenti creditum ignominiam potius esse q̄ deus **T**ua vero dignatio
que me pluris existimat longe q̄ valeo / **N**on mirum si amicum liben
ter audit subleuatum / **V**taiinq; sit id sibi persuadeat tua amicitia vo
lumus quod te ipsa comperiet nos suos esse **N**ec aliam ob causam ma
gis cupide hanc dignitatem cardinalatus accepisse q̄ vt sibi aliquando
in aliqua te digna morē gerere possimus **D**atum rome die xxvij decem
bris .1571.

Eneas cardinalis senensis senatui senensi **S**p d **Q**ue credimus
expedire vt vester senatus intelligat non tacebim? dum poterim?

honeste litteris aut nuncijs committere. Nunc quod significemus hoc est Rex atagonum grauius egrotauit deinde conualuit. Non relatum est eam recidiuasse nescimus an verum sit id Comes talocenus pridem mortem obiit/ que res non nichil nouitatis paritura videtur. Nam comes euersus hereditatem petit. Abbas vrlinus contra nititur. Comes vrbinas bellum fertur indixisse malatestis. Hec ad alios pertinent. In rebus vestris hec sunt. Orator ducis mediolani communicato nobis cum consilio emixe communitatem vestram summo pontifici commendauit. Quod habuerit ab eo responsum scietis. Dominus vrbias pro custodia montis acuti petit aureos trecentos. Dicit enim se tenuisse famulos plures pro custodia. Cui cum diceremus non fuisse necessarium replicauit penitus oportuisse pro securitate pascuorum at quid significet ipsi intelligitis. Nunc de nouo reuerendissimus cardinalis de vrbis petit a sanctissimo domino nostro aureos trecentos quos mutauit sibi tempore exercitus. Papa vero respondit illos pertinere ad rationes vestras. Dicitis quid in hac re agere debeatis / nobis consultissimum videtur vt oratores vestros hic habeatis qui loqui aperte valeant/nobis non licent omnia. Iuuabimus tamen oratores ipsos cu hic fuerit summa fide/vestraq; rei publice quantum facultas tulerit nunquam deerimus. Datum rome die xxix decembris. 1512.

Ereas cardinalis senensis Johanni bichio senensi. Sp d. Sciens quantum pro nobis conatus es in magistratu tuo illo capitaneatus populi reprehensibiles fuerimus nisi nos ipsos gratos ostendamus. Sed hoc modo prestare non possumus. Quippe qui non verbis sed rebus reddendas esse gratias non ignoramus. At si quando facultas se obtulerit cognosces nos tui amantes esse et accepti beneficii memores. Nunc non est aliud quod scribamus nisi quod pro re publica vestra censemus expediens apud hunc pontificem oratores vestros commorari. Quia multa in dies occurrunt ponderosa et vestram ciuitatem tangentia. Scis quia non omnia nobis licent sed oratoribus vestris fideliter assistemus. Ex vrbis die xxiiij decembris. 1511.

Ereas cardinalis senensis Albindio senensi. Sp d. Credimus vt scribis promotionem nostram tibi iocunditati fuisse. Ita enim exposcebat vetus amicitia vestra. Nos autem ex hac dignitate nescimus tristari an letari deeamus. Nam sublime decem non merenti traditum oneri potius quam honori est. Demit in mentem illud apollinis preceptum

quo iubet vt nos ipsos cognoscamus Consideramus imperfectum nostrum
Et dum hinc paruitatem nostram inde altitudinem dignitatis adepti
metimur/hærescimus et trepidamus Nam quanto altior est ascensus
tanto periculosior casus Inter hec tam anxie mentis dubia nullum oc
currit nobis aliud remedium nisi ad deum ipsum recurramus/et ei sup
plicemus vt q̄ dedit honorem et ipse conseruet/et nos eam vitam duce
re donet que tante dignitati par sit Tu vero de nobis persuadeto tibi
quoniam illi erga te sumus q̄ semper fuimus et amicitie iura incommi
nata seruabimus Vale et amicos illos nostros metropolitanos nostro
nomine saluere iubeto/anthonium panormitam/matheum malsertium/
bartholomeum facium/matheum iohannem et reliquos quibus nos
offereto et dato Ex vrbe vobis die xxvij decembris. 1271.

Eneas cardinalis senensis leonardo beneuolenti senensi S p d
Si quicquid amicitie nostre detractum arbitraris quoniam auc
ti honore videmur longe falleris Nam veram amicitiam nul
la dignitas tollit Dumus qui fuimus dum pedibus simul peteremus
romam Si potuisset adici tenuolencie nostre aliquid cardinalat? nos
ter profecto addidisset Sed plena que sunt vascula nichil amplius ad
mittunt Nos igitur erga te hñdem erimus vita comite Nec de te aliter
arbitramur/De domino dominico preposito nepote tuo sum? memores
Et quia breui semis venire non possumus/cogitabimus quomodo rem il
lam hic diffiniamus Erimusq; illi fauentes q̄tum fert equitas que co
mes amicitie inseparabilis est Nos vici senenses more vestro prouidi
fueritis si hac in curia sedulo habebitis oratores Quibus et nos magna
fide assistemus Vale/Laurentium nostrum iube saluere et nos sibi offer
to et dominum galganum pari modo q̄a scribere non possumus omnibus
Ex roma die xxix decembris. 1271.

Eneas cardinalis senensis Nicholao pistozienſis doctori vtri
usq; iuris S p d Nichil nobis est dubij te vt scribis nostra p
motione letatum esse Quis enim amicis amici honorem non
libenter intuetur Scis quo te loco habemus et q̄ti te facimus Quod ni
ergo letaris nos auctos dignitate esse Cum et tu vna creueris/si modo
creuimus/etenim nobis nondum liquet an letari an flere potius debeat
mus ad tante dignitatis culmen euecti Nam quid misrius est q̄ id of
ficii gerere cui nequeas satisfacere/Onus grauissimum et hameris nos
tris omnino impar subiuius nisi miserator dominus q̄ dedit honorem

et retinendi facultatem prebeat **I**ntelligimus quod tunc imminet precipi-
um/ atque idcirco de nobis ipsis nescimus iudicium/ utrumque sit nostra et
ga te beniuolentia nunquam minuetur **N**am qui te dileximus in episcopa-
tu/ in cardinalatu magis ac magis amabimus/ famulos quos polliceris
recipere non possumus supra quam nostra ferat facultas onerati **T**ibi ve-
ro semper erit in domo nostra seruat? locus/ si saltem dignaberis apud
nos esse/ et nos illi sumus qui tibi vsui possumus esse **O**ptamus mulam
aliquam perquiras pro nobis et requiras precium antequam emas ut
tibi per bancum de miraballis pecuniam mittam? **V**ale et dominum am-
brosum ac dominum alexium nostrum iubeto saluere **N**osque illis offer-
to et dato **S**ilencio amplius dicito ne omnino fidei renunciet quous in
dies indignos ad maiores assumi dignitates aduertit ut nobis modo
factum est **N**am diuina potentia tunc potissime demonstratur cum sub-
leuat que sunt minima **E**t consilia eius nostra non possunt ingenia at-
tingere **I**terum vale **D**atum rome die xxij decembris. 1276.

Aneas cardinalis senensis **A**lexio episcopo clusino **S**p d **C**og-
noscamus ex hijs qui senas ad nos venerunt promotionem nos-
tram tibi iocundam fuisse idque multis signis monstratum esse
Multa hactenus tibi debuimus? pro tua erga nos solita caritate sed nunc
magis ac magis obligamur **E**rimus itaque tui semper memores **E**t quod
uis dignitas nobis credita parum merentibus oneri potius quam honori
sit/ **S**i tamen in ea boni aliquid erit id commune nobis cum tua digna-
tione futurum est **A**tque ita cupimus persuasum esse **V**ale **E**x vrbe die
xxij decembris. 1277.

Aneas cardinalis senensis **J**ohanni episcopo grossitano **S**p d
Si cui promotionem nostram placuisse credimus/ id profecto
de tua reuerenda paternitate non dubitamus **S**cimus enim quod
nos solide amas **A**t propterea nostri honoris augmentum/ veluti tuam
gloriam ducis/ neque falleris/ minime enim honorari possumus? quin pae-
ticeps nobiscum sis **N**os tamen ignoramus an hec dignitas nobis cre-
dita cardinalatus decori sit/ cum impares sumus tanto muneri **C**onfidi-
mus in deo qui dedit ut vires tribuat ad conseruationem huius status/
utrumque sit tibi ipsi persuadere volumus **N**os erga te esse qui olim fui-
mus ad emolumenta et honores tuos omni tempore volentes **T**antum
rogamus ut si qui sint qui episcopatum senensem desiderent id ex capi-
te coneris detrahere quoniam viuui non intendimus ecclesie senensi dul-

diffime matri et sponse nostre renunciare Vale ex ro die xxix decembris
Anno 1271.

Eneas cardinalis senensis Petro cardinali sancti marci S p d
Refero gratias humanitati tue que se tam benigne obtulit
in materia camerariatus sacri collegij/ Voluntatem pro facto
suscipio At cum intelligam id alteri officium haberi / supplico ne ulte-
rius rem promoueas quia nulli reuerendissimorum dominorum meorum
vel grauis vel iniuriosus esse uolo Maloq; pauper amari q̄ diues odiri
Spero tamen tuo auxilio et sanctissimi domini nostri clementia ita mi-
chi aliquando prouisum iri ut honeste vitam traducere possim Ex vrbe
die xxix decembris Anno 1271.

Eneas cardinalis senensis Diuo frederico cesari S p d Audies
ex latore presentium q̄ mirabilia et incredibilia damna fecerit
terremotus in regno apulie Nam multa opida funditus cor-
ruerunt Alia magna ex parte collapsa sunt In neapoli omnes fere ec-
clesie et maxima palacia ceciderunt plus q̄ triginta milia corpora op-
pressa ruinis traduntur/populis omnis habitat in tentorijs Rex arago-
num qui alterat audito nouo incidit in febrem et colicam passionem/fe-
rebatur curatus / nunc dicitur recidiuasse et vita eius in periculo esse
creditur Q̄ si moriatur tantus rex quod absit non frustra cometam vi-
dimus Cum turchi fugati et magna ex parte celi fuerunt / gubernator
hungarie et frater iohannes obierunt Comes cilie interfectus oculi
buerit Et p̄fect? uerbis comes tagloto? vita funct? sit Sed uelit pie-
tas diuina tantum regem adhuc diutius terris concedere Cuius obitus
magnam ytalie et hyspanie partem conturbaret Datum roma die 28
decembris Anno 1271.

Eneas cardinalis senensis / Mariano soctrino senensi S p d
Promotionem nostram ad cardinat? ordinem iam te accepis-
se non ambigim?/aucti honore p̄ter merita sumus / Pondus
longe mai? impositū nobis est q̄ ferre possum? Si q̄d tñ est in hac dig-
nitate nobis credita qd tibi tuisq; adducē queat/ nisi libere nos requiescis
amicicie nre veteri iniuriā feceris Nam beniuolētia q̄ uera ē supuēnēte
quīs honoz cumulo plus augeri q̄ minui osueuit Nos te tuisq; rebus
deinceps ita utemur q̄admodū olim soliti sum? Tu si erga nos scias
feceris hominis officio fugeris haud recte de amicitia sentiēt Vale ex

pebe die xxij decembris Anno. 1271.

Eneas cardinalis senensis/magistratui balie **S**p d Non mea virtus que scio q̄ tenuis est sed bonitas summi presulis calixti & intercessio diui cesaris frederici ad cardinalatus honorem hodie me prouexit Non est cur ex hoc meus turgeat animus? Nam dignitas minus merenti credita oneri potius est q̄ honori Itaq; non veluti iactabundus collegio vestro promotionem meam significo Sed q̄a dignum existimo quecumq; mihi obueniunt vobis nota efficere Nam si quid erit in hac noua dignitate mea vel honoris vel emolumentū id totum desugat dulcissima patria volo Ad me nichil nisi labores molestieq; pertinebunt Datum ro. die xxvij decembris. 1271.

Franciscus pychomius Enee cardinali senensi **S**p d Fratuloz ytalie et rei publice ppistianozum & nostre ciuitati Quibus ob tuam promotionē bene euenisse putauī Commune est bonum et communis de te est omnibus leticia Nunq̄ fuit huic ciuitati tantus animozum consensus in idem gaudium Hec diuinitus instituta credendū est Nam de sua ecclesia deo cura est Videt q̄ta est hominis id est tue reuerendissime paternitatis prestantia Cui benigna est mens hominū deozumq; Ego q̄to gaudio afficiat non possum litteris explicare/quando quidem vincit gaudium magnitudinem omnium epistolarum/Dominū de balia eligerūt me oratorem necdum me mittunt Spero tamē ante festa natalis iter arripere Interea rogo tuam reuerendissimam. digneis me auditorem tuum eligere Potes apud te hominem me periciorē inuenire/hominem vero deditissimum tue reuerendissime paternitati vt ego sum qui te tuaq; omnia diligit inuenire nec in ytaliam nec in germaniam poteris Recommendo me tue reuerendissime. p. Ex. senis die xxij decembris Anno. 1271.

Georgius lollius doctor Enee cardinali senensi **S**p d Gaudeo reuerendissime pater domine mi sacrosancte romane ecclesie que talem virum in sacro admittit senatu per q̄ res sua summa in agendo industria et optimo in prouidendo consilio gubernetur Gaudeo reuerendissime dominationi tue/cui maximis in negocijs labor/et summis in periculis fortitudo/innumereq; ac ingentes virtutes partim debitis honestantur premijs/et si non ignorem labores cū gloria augeri letor patrie que tantum glorie affectata est q̄tum fere petere deuit Qd

etiam ad summum rei publice maxime p̄futurum non dabitur p̄sec-
tim in hac tam maxima tempoz difficultate Gaudeo letorq; omnibus
bonis quibus vehementius ad auctam esse bene agendi auiditatem q̄s
non putet Cum virtutes extolli/ premijs adornari vident p̄cipue litte-
rarum studijs dediti / cum talem p̄ se studioz suozum duce[m] intue-
antur / Leto: sumopere michijphi Cui tota ciuitas gaudet / vniuersus
populus letatur / singuli ciues congratulant[ur] Cateruati[m] domum ventu-
tant quasi hec omnia ipse sim adeptus Et id quidem iure Quid enim
maius hoc in seculo assequi possim q̄ summa gloria extolli cum qui
me ab incunabulis vsq; seu a teneris vnguiculis semper atq; vnice di-
lexit Cui magis q̄ genitori sum obnoxius nisi reus sim summe ingra-
titudinis quo crimine apud p̄sulas / nil olim detestabilius Etsi non ig-
nozem fortem z constantem reuerendissime dominationis tue animum
huiusmodi in rebus minime efferti sed inconcussum geri vt magnani-
mum decet Onus autem quodcumq; pro xp̄isti religione et sacrosanc-
te ecclesie statu equo animo ac libenti subire Hoc tamen totum vt tibi
bonum felix faustumq; sit deum immortalē oro obsecroq; Dicoq; re-
uerendissime dominationi tue semper propicius Ego autem et sibi z re-
uerendissime do. tue amendatus optime ac feliciter valeo Dennis pp̄ de-
cembri[s] Anno. 1271.

Eneas cardinalis senensis Petro nepetano D p̄s Quod ce-
pisti apud nycolaum pontificem maximum/ nunc diu? calix? /
summauit/ sacro collegio cardinalium sum? aggregati imme-
riti z indigni quidem D; tunc ostentant p̄ncipes suam potentiam cū ex
infimis sublines faciunt Quod aduertens alexander macedo in aha-
ortulanum q̄dam ad regni stastigium euerit Et nos igitur summus
dñs noster exerit ex puluere/ fecitq; cū p̄ncipibus eccle sedere In qua re
si quid boni est id amune tibi nobiscum esse volum? Nam si qñ te basi-
lee dilexim? nunc maxime amam? Hoc te scire volum? Vale ex vrbe
ro. die xxvij decembri[s]. 1271.

Eneas cardinalis senensis Johanni campisio ep̄o placentino
D p̄s Audisti ex alijs opinamur nos cardinalatus ordinem
adeptos/ Et q̄uis indigni hoc honore sum? id tamen tibi gra-
tum esse ofidim? Quis em̄ amicus est z amici exaltationē non querit/
At p̄ merit[is] dices amicum amici dignitatem expetere Istam amicitia[m]
stoyoz fortasse snia dictauit Amicitia nra ex mera phia est et pingui

quadam minerva res metitur suas/Utamq; nobiscum actum est/nos
tram promotionē tibi dulcissimā fuisse cōfidim?/Cum ad nos nunciū eius
delatū est/vellem? id p̄mi enūciasse patri amātissimo D; nulla lrāz ve
locitas est q̄ famam imitari possit Audisti ex alijs nobis cardinalatus
creditam dignitatem/audi et nunc ex nobis Et persuade tibi nos eos
esse erga te qui papie mediolani basilēe romēq; fuim?/Et nobis pro
veteri amicitia tamq̄ fratre amantissimo vtere Ex roma xxvij decem
bris Anno. 1271.

Ereas cardinalis senensis Comiti Jacobo piccinino D p d Il
lustris et magnifice comes amice carissime accepim? humanis
simas lrās tuas quibus de promotione nostra ad cardinalatū
cōgratularis/Offeris officia et operas tuas ad beneplacita nostra/et trip
sum efficis nobis cōmendatū Rogans vt negocia tua cū fr̄q̄ci r̄q̄ta
mur graciōso fauore epequamur Respondebim? breuiter huiusmodi ar
gumenta tractanti q̄ facta magis q̄ verba r̄q̄rit/De gratulatione quā
sincero ex animo pdire non ambigim? grācias agim? Itemq; pro tuis
oblationibus dicimus Dentientes nos propterea tue magnificentie
plurimum obligatos Honori tuo et commodo vbi per nos aliquid agen
dum occurrat bono animo fauebim? Vellem? inter te et senē eam vi
gere leniuolentiā q̄ inter eos clareq; memoie genitorē tuū olim viguit
Dic enim liberiori et promptiori animo et loqui et scribere et subuenire
alter alteri valeremus. Datum rome die xvij Januarij. 1271.

De consolatione super morte

Ereas cardinalis senensis Johāni miraballo equiti neopolita
no D p d Non scpsim? tibi statim cū audiui? dilectissimū fi
liū tuū mortē obiisse Neq; em̄ cōsolari magnificentiā tuā pote
tam? ipsi cōsolatione egentis Nichil em̄ min? me afflixit prudētis et or
natissimi viri raptus q̄ te eius parentē Quippe tu filij mortē vt natura
iubet grauiter et acerbe tulisti/nos et illius obitus et tuus merito non
mediocri dolore affecti At nunc paululum ad nos reuerti et humana
rum rerum condiciones animo reuoluentes arbitramur te pro tua sapi
entia finem luctui posuisse/neq; amplius velle angi super hijs que mu
tari non possunt/Omnibus vna condicio posita est Tandē mori lex na
ture est immutabilis et inēuitabilis/que licet vnum q̄ alterum serius
apprehendit/bono tamen viro nunq̄ tempestiuoz putanda est/q̄ ex te
nebris transit ad lucē/et ex laborib; ad quietē/ex miseria ad felicitatē

Cum ergo filius tuus vitam mundam atq; optimam duxit congaude
 re illi debemus / quia terrena et transitoria pro celestibus atq; eternis
 permutauit. Oramus igitur vt questibus et lacrimis modum ponens /
 tibi et reliquis filijs tuis / hilaritatem sumens consulas / Neq; enim
 nobis et ipsi proli tue quicq; gratius aut acceptius prestare potes q̄ tu
 am vitam cum iocunditate et leticia traducere / Quod certe facies cum
 cogitabis diuinam pietatem te donis innumerabilibus cumulasse. Nam
 et vitam longam et opes amplissimas et regum gratiam et sobolem elec
 tissimam et nomen bonum / et inter omnes ytalos atq; externos maxi
 mam reputationem deus ipse magnus et misericors cum sapientiam an
 te donasset liberaliter elargitus est. Datum rome die .xviiij. Ianuarij
 Anno .1571.

Dignus florentinus Cnee cardinali senensi. **S**p̄d Cum audif
 sem pater mi reuerendissime te factum esse sancte romane eccle
 cardinalem gauisus sum. Hanc maiore in modū pro vt amoz
 in me tuus et mea erga te obseruantia postulabat. Id vero maxime mi
 chi fuit voluptati / cernere eam dignitatem que maxima est / in te col
 locatam que non ambitu vel gratia sed virtutum studijs que sita esse vi
 deretur. Accedit ad consolationem meam et summā iocunditatē q̄ vir
 eloq̄tissim? / optimisq; artibus eruditus / fructū eloquentie et doctrine
 sit qd̄ petraro accidit assecutus. In quo gloriari quodāmodo michi meri
 to video posse nostri quondam ordinis virum hoc est eloquentie studi
 is et dicendi exercicio p̄stantem eo in statu esse collocatum / vt sue doc
 trine emulos extollere et eis p̄hidio atq; ornamento esse possit. Mag
 num p̄fecto eloquentibus viris suffragiū ex hac tua dignitate p̄positū
 esse videtur / cū sint habituri veluti certum refugium in quo illoz dehide
 ria quiescāt. Ego quidem p̄mū tua tum vero mea tum eloquentiū om
 nium causa gratulor et exulto te tam insigni loco positū / non secus ac si
 aliqua michi p̄spera fortuna accessisset et illum michi diem illuxisse feli
 cem puto q̄ declaratus es cardinalis / cū palam factum sit locum esse p̄
 bitati et doctrine et non semp neglectam iacere virtutē. Qd̄ vero ad me
 attinet magnū rebus meis existimo esse fructū. Scio em̄ te maiori ani
 mo ac p̄mptiori diligētia curatur q̄ v̄d me p̄tinent q̄ hij . quoz mens
 et voluntas remissior est in doctis viris subleuandis. Sentiant alij qd̄
 velint / virū doctissim? et ornatū virtutibus necesse est doctos diligere ac bo
 nos. Non michi tñ tantū arrogo vt p̄stet me doctrina et virtute pre
 ditum esse. Id dicam dedisse me operam quoad facultas tulit vt non in

postremos essem reiiciendus **N**olo ut plures solent commorari in tuis
laudibus aut meritis enumerandis ne videar (quod viciū procul abest
a meis moribus) adulatoris officium assumptisse **H**oc tamen profitear
tante dignitatis tibi gradum tamquam tuarum virtutum premium fuisse
tributum **V**ale et pogij tui memor **F**lorentie die quarta **J**anuarij **A**n
no. 1271.

Eneas cardinalis senensis magistratui balie **S** p d **D**ecree
rat per hos dies sanctissimus dominus noster certum oratorem suum
ad vos transmittere quem vobiscum ad ea intercedat per quem pax vel
vrae civitatis et securitas libertatis et regiminis vestri solidari possit **E**t
quod eius mentem capere potuimus sua sanctitas aliena non esset ad cer
tam vobiscum intelligentiam habendam per quam et vestra erga eum devotio
et sua in vos protectio confirmaretur augeturque **A**d quam rem etiam
nos suam pietatem hortati sumus **V**eretur tamen ipse pontifex maximus
ne suus orator frustra de hijs apud vos ageret/que res non esset apos
tolice sedis honorifica/atque ideo suspendit illius missionem **Q**uod si vestre
magnificentie ad hoc animata sint/cupiantque veram et efficacem habe
re intelligentiam/cum ipso summo pastore/idque nobis significauerint/
speramus ita efficere quod orator predictus ad vos transmittatur et ad ef
fectus predictos operas suas intrepensat **N**os autem advertentes animo
quantas superioribus diebus vestra res publica passa est calamitates
et ad ea sedulo intendentes/per que vestrum regimen patrie vestre ut
quidem putamus saluberrimum confoueatur et stabilietur/nichil arbi
trari vtilius quam hoc tempore civitatem vestram cum omnibus bona amicitia
et vicinitatem cum summo vero pontifice specialem habere intelligentiam/
qua ille vos ut filios tueatur et vos eum ut patrem revereamini **S**u
per qua re vestrum responsum praestolamur **D**atum rome xxij **J**anuarij
Anno. 1271.

Eneas cardinalis senensis **J**ohanni bichio civi senensi **S** p d **V**i
debis quem scribimus magistratui balie cogita super illis et nobis re
scribere **N**os salutem vestri regiminis in eo consistere arbitramur ut
cum vicinis omnibus bonam amicitiam tenentes cum summo pontifice speciale
intelligentiam habeatis **E**t cum vos cum papa patre omnium specialiter colli
gatos nemo infestabit **D**e alijs autem vestrum sit cogitare **P**roterea non
habebunt locum rebelles vestri unde quis pacto vos offendat si pape vinit
eritis **V**erum hec cogitari nullo modo queunt nisi res pecuniaria a vobis

absoluatur. Quodēmus ne cum illo qui vobis libertatem tutatus est /
et in futurum tueri potest / et vult si vos volueritis de pecunia modica cō
tendatis / Nos insuper scientes tibi commissam esse expeditionem cre
diti nostri commendam? eam rem amico optimo et singulari quem scī
mus nobis non defuturum Ex vrbe xxij Januarij .1271.

Eneas cardinalis senensis Xpistoforo gabrielis ciui senensi S
p d Scribimus magistratui balie aliqua que credimus ad vti
litatem rei publice pertinere Ea videbis et intelliges Scimus
magistratus vestros omnia melius intelligere per sese q̄ nos cogitare
possumus Tamen vt hi qui patrie nostre tenemur consulere / cogitau
mus que credimus esse salubria eidem Rogamus examines omnia z q̄
vobis meliora videntur nobis significes Nos enim vbi videm? patrie
vestre z presenti eius regimini posse bene consulere non deerimus Insu
per quia tibi commissam est et aliquibus alijs expeditio nostri crediti / pe
timus vt tamq̄ amicus noster de quo plurimum confidimus operas tu
as imptraris cū effectu vt nobis fiat satis / quia multis vrgemur one
ribus Datum rome xxij Januarij .1271.

Eneas cardinalis senensis Leonardo de beneuolentibus ciui se
nensi S p d Depe simul locuti sumus de re publica senensi Iu
itqz nostra si recte meminimus sententia expedire ciuitati senē
si / cum vicinis omnibus pacem habere / illisqz mozem gerere vbi sine
detrimento magno id fieri possit cum omni comuni patre amplius at
qz amplius sese intelligere Nam pax colligatos nullus ptalie potentia
tus vxare audebit Deus si alteri? principis aut populi vestra res pub
lica federibus implicetur / perseueramus nos eoipso in proposito atqz
ideo dominis balie super ea re scribimus Fac rogamus vt responsum
detur Namqz si vestros animos ad eam rem volentes inuenerimus ac
bitramur salubrem rem procuratam in ciuitati et patrie vestre z potis
sime regimini presenti Aufereturqz vestris hostibus nocendi facultas /
Verum difficile est de his aliquid tractare nisi res pecuniaria compona
tur / et que pax z que picciminio debetur Nec nobis aut honozificum
aut vtile videtur vestris magistratibus cum eo de pecunia contendere
qui ciuitatem ipsam vestram de morte reuocauit ad vitam De propo
sito tuo curabimus ea fieri que digna sunt Jamqz capitulo vestro scrip
simus responsumqz prestolamur Datum rome die xxvi Januarij An
no .1271.

Bonitas dux mutiue Enee cardinali senensi S p d Cum primū nobis nunciatū est Cardinalatū dignitatē ad te reuerēdissime pater esse delatā maximū in modum gratulati et gauisi sum? Nam cum tua virtus/doctrina/moerum elegantia/z vite sanctimonia/nobis iam pridem cognita z perspecta esset/eam tibi iure optimo deferri cupiebam? Augebat huiusmodi desiderium nostrum/mutua caritas et singularis leniuolentia qua inuicem obstringimur Itaqz certo teneas maiorem etiam q̄ declarare possumus ex tanto munere voluptatem cepisse Sic ipse dominus noster a quo omnia bona procedunt longeuū te faciat/prestetqz vt eo bene beateqz semper vsqz ad extremum perfrui possis/Referente clarissimo iuriconsulto domino Jacobo nostro intellegimus q̄ pleno cordis affectu tua reuerendissima dominatio nobis afficiatur Et q̄ de ea deqz statu suo omnium q̄tumuis amplissimo nō minus q̄ de nobis ipsis ac nostro disponere possemus Et ita hac spe et fiducia freti de cetero in hijs que nobis rome semper tractanda erunt ad tuam reuerendissimam dominationem vt ad dominum z presulem in quo summam fidem et spem locauim? audacter reuerem? Qd vero reliquū est tue reuerēdissime dñationi nos nostraqz omnia plenissimis manibz offerim? ita vt eis vtī z abuti possit p̄ sua volūtate z arbitrio Qd quāto libet? id fecerit reuerēdissima d. tua sciat nobis tanto gratus esse futurū/beleg tardie p̄ Januarius. 1611.

Proceres et gubernatores ciuitatis senaz borcio duci mutiue S p d Nuncius hodierna die nobis allatus est quosdam nuper cardinales esse designatos immortalis dei gracia Inter quos vnam esse reuerendissimū in xpo patrem et dñm dñm Eneam ciuem et ep̄m nostrum dignissimum Quem virum iam dudum cognouim? inuicem moribus/summa pbitate/mirificisqz virtutibus z doctrina predictum/natumqz claris parentibz/et ex modesta z antiquissima familia nostre ciuitatis Quod quidem nō modo vrbi nostre verum vniuersē rei pub. salutare admodum faustumqz fore existimauim? Idcirco cū omnia que accidunt omnia nobis esse cū tua illustrissima dñatioe arbitremur significandum duxim? congratulandum quoqz/eidem illi dñationi tue Quam p̄petuo felicē esse vehementer cupim? Ex semis die p̄ decembis Anno. 1611.

Areas cardinalis senensis Johanni fuerit p̄thonotario colonien si S p d Accepim? tuas litteras quibus rem tue p̄positure nobis

efficis commendatam/amam? te et semper loco fratris amauim? Nec
modo de nostra mente decidisti nec decidere potes dum fruim^r aucta Ob
tulimus peritatori vestro nostras operas Si quid erit quod ille nobis
expetierit haud quicq̃ frustrabitur si modo res erit que vires nostras
non superet Cupimus te videre atq; amplecti aliquando si deus dederit
anteq̃ hac luce migremus Ex veteribus enim veris ac solidis amicis
quos basilee dileximus pauci tecum supersunt / et vita nostra instat
fluminis rapidi abit Non possumus tenere lacrimas cum prisce beni
uolentie nostre mentio incidit Itaq; iam vale / et reuerendissimo domi
no colonienſi commendatos nos effice nam sui sumus Tilmano prepo
sito sancti florentini et Johannes polart nostro nomine salutes dicito si
malq; Johannes winderos nosq; illis ad queuis beneplacita offereto
Iterum vale.

Nicholaus liscius doctor legum Cnee cardinali senensi *H p d*
Nanderalba locus marti et dyane dicatus / qui superiore el
tate hystoricis materiam scribendi habunde exhibuit Impre
sentiarum ne scriptoribus tragediarum farrago deesset cede vltici comi
tis cilie / cuius seriem dominationi tue narrabo tragedijs 22. Vale et
me de tua valitudine de qua dubius sum rogo fac certitorem / ex conu
vndecimo kl decembris. 1571.

Eneas cardinalis senensis Anthonio petri colonienſi Salutem
plurimum dicit Tam iocunde fuerunt nobis littere tue quibo
de suscepto cardinalatus honore congratularis q̃ tibi gratam
responſionem nostram esse confidimus Nichil nobis dubij est et antho
nio 7 tibi nostrum omne decus sumopere acceptum esse Sed vtinam
dignitati satisfacere possimus / et ita nobis deus agere vitam tribuat
ne munus quod nobis splendori est ex nobis polluatur / quando quidem
impares sumus qui hoc gradu potiti debeatimus Speramus si deus an
nueat estate proxima patriam reuſere Tumq; et anthonium 7 te il
lic conuenire atq; amplecti Quos amamus et amabimus dum presen
ti fruamur aucta Neq; vera beniuolentia superuentu dignitatis aufere
tur Rogasti vt rescriberemus fecimus non inuati / et manu propria /
quod iam nobis perarum est breuem hanc epistolam exarauimus /
Damus in scribendo breues In loquendo longiores erimus Vale / et
nomine nostro Anthonium valere iubeto Ex vrbis die xxij. februarij
Anno. 1571.

Regas cardinalis senensis Dorothee sancte moniali sue conso-
brine **R** p d Carissima soror vt filia in xpo amantissima letati-
sum? tuis lris quas tua vice videm? / solat nos tua vita deo q̄
suos seruos sui regni consortes facit Congratulatis nobis p̄ dignitate
cardinalatus / graue pondus accepim? et magis q̄ nostri queāt hūme-
ri ferre Tu ancilla dei fac qd̄ dicis roga deum p̄ nobis Idem quoq; vt
relique sorores tue faciant exhortare Nisi em̄ diuina opitulef̄ grā non
est q̄ tantam ferre sarcinam valeam? Confidimus in tuis orationib; o
z aliarum personaz deo dedicataz P̄uocissam tuam vt nostro nomine
salutam reddas volum? / quam sanctam esse virginem z matrem ac-
cepim? et optime filias suas in monasterio gubernare Placet deo pla-
cet ciuitati z nobis Perseuerate Omnis breuis est vita Et q̄uis est la-
bor esse inclusum Non sunt tñ passionēs huius seculi que compari pos-
sent ad futuram gloriam q̄ reuelabit̄ in nobis Gregori? Iosius frater
tuus et noster nobiscū est z bene habet noli eius causa te afflictare / Be-
ne vale Ex v̄ die xxij february 1271

Regas cardinalis senensis Magistratui balie **R** p d Retinuum?
tabellarium vestrum in hanc v̄q; diem vt si possemus rei vestre
meli? consulere? et circa negocia tritici z circa montem acu-
tum / sed non potuimus aliud obtinere q̄ p̄idem / ymo nescimus vnde p̄-
cedat sanctissimus dñs noster qui prius ait velle pecunias ex pascuis
prouenientes conuerti in solutionem castri custodie / nunc mutatus est
neq; audire vult verbum Itaq; sicut in alijs litteris vobis scripsimus
vtilē videtur nobis mitti huc aliquem oratorem laycum qui audacter
loqui possit Nam sua sanctitas statim nos tacere iubet cum de hac re
loquimur Et dignum est nobis obedire Oratori vestro aliter eueniet
Cū nos etiam assistemus Et profecto quanto plus hec materia mon-
tis acuti differatur tanto peius est **S**peram? si mittetis oratorem fortal-
se domin? de vrbis contentabitur de pascuis si tamen preueniat solu-
cio eoz Alioquin de bursa pape nichil extrahet In mora periculum est
multis respectibus / Videbitis que scribit dñs noster in breui suo et de
pascuis mutatum est vt prefertur De tritico non est mirum si haberi
nequit Nam nec **S**ubditi ecclesie triticum vt petebant ha-
bere potuerunt Et francisc? vnerio ob rem frumentariam male admi-
nistrata in carcere p̄iect? est Itaq; desperata est huiusmōi materia **D**cp̄-
simus nuper de dño gregorio / Facietis nobis rem gratissimam si eum
absoluatis ab impositis sibi calumnijs Neq; dignū est vt ad relationē

nepharij hominis et in tortura loquentis ac de auditu afferentis/non
de visu/vir bone fame/doctoe insignis/et ciuis non ex vltimis dehones
tetur/Cum si ceteri deessent illud suffragari deberet qd noster frater est
et viuit nobiscum/qui vere rei publice non vulgariter seruiimus/z in
futurum si vita comes fuerit possimus aliquando prodesse Quod feci
mus z faciem? omni tempore animo volenti Mittim? vobis quitantiã
pape per suum breue nobis directum z comitis iacobi p publicũ instru
mentũ Superest vt de futuris solutionibz in tpe pvideatis/Datum ro
me die xxij february.1271.

Ereas cardinalis senensis Theodrico archiepo colomienſi S p
d Scio semper me carũ ac acceptũ fuisse dignationi tue postq̃
germaniã incolui a quo tpe iam quatuor z xx anni deurerũt
Plurima em̃ beneficia plurimosqz fauores impendisti michi/sed nõ va
lui rependere vicem Quid em̃ ego vermiculus ostra tantũ pncipem pres
tare poteram Non fui tamen ingratus siquidem grã etiam solo animo
impendit. Colui ego dignationem tuam amaui obseruaui sup̃ ceteros
nostri seculi pncipes/et cũ aliud nichil possem/nomẽ tuũ quoqz diuer
tebam et si nõ paribz virtuti tue At saltẽ quibz poterã laudibz extolle
bam Nichil est qd ultra tũc pncipi de me optãe merito exhibere quire
Nunc fortasse z si minimũ est qd valeo aliqd tñ plus dignationi tue cõ
ferre q̃ p̃us licebit/qñ cardinalat? honorẽ nõ meis vllis merit/sed di
uina caritate/z summi p̃sulis beneficẽtia sum obsecut? Atqz hoc est qd
hij lris tue dignationi notificare libuit Nam ego q̃ tu? cleric? pbr et
eps fui/tuus quoqz cardinalis esse nõ desinam Utã me igit̃ dignatio
tua neqz michi vllõ in tpe vllõ in labore ignoscat Nam tunc me viue
re iuuabit cũ p te tuis osanguineis amicis beneuolis exercebor Datũ
rome xxij february.1271.

Ereas cardinalis senensis Roderico cardinali sancti nicolai S
p d Trine iam m̃ reddite sũt lre tue suo more suauissime z ab
amatissimo pectore pdeũtes Prioribz respondi/nõ vt debui sed
vt potui/Quis em̃ tam euiscerate caritati satisfacere possit Scio qd de
leo/facio qd valeo Ad vltima scripta p̃pero Non repeto qd de tenuolẽ
tia vltro citroqz dici posset/meus anim? tuus est Dabunt aliqñ testi
monia non verba sed opera Summo pontifici nõ desino De carissimo si
bi nepote cũ se offert occasio loqui Nec p̃tereo intactã C
Nichil adhuc solidi est/manet arbitror alta mente repostum consilium

Non omnia prodit senex que facturus est cum negat tunc maxime cupit Non cessabo cum licebit iterum atq; iterum perloqui / **F**ama hic est vacasse episcopatum tullensem Episcopus eius loci monasterium commendatum habuit cuius annuus valor mille & quingentorum aureorum esse fertur sub ditione ducis burgundie / Dominus noster id tibi commendaturum se ait / Rothomagenſis eius rei promotor fuit / **E**x usu erit illi scribere et rogare eum ut rem peragat Quod si feceris noli me quoquo modo nominare / atq; hec secreta sint Ita enim expedit Intellexi que scribis de presidatu fabriani Rogo velis hortari ciues eius oppidi ut ex nunc eligant bartholomeum massanam illum doctorem et affinem meum neptis mee vicum pro sex mensibus sequentibus / amicum magistri symonis / **E**lectio enim solet fieri post introitum potestatis noui inter duos menses Itaq; vtile fuerit preuenire Scio illos complacituros dignationi tue / **S**ummus pontifex bene valet / **D**atarius ut fama est thesaurarius creabitur / et bartholomeus regnacius prothonotariatus dignitatem assequetur / **C**ardinalis papienſis infra biduum aduenturus fertur / **D**e neapolitano nichil est certi cum rex ille non omnino cum pietate apostolica consonet / **F**lorentini arbitrali domini nostri sententia in xvij milibus aureorum damnati sunt dominis de gambatitibus / ob certa que illis oppida abstulerunt **N**ichil plus noui est **C**ommendam? nos tibi cui seruire preſto sum? **E**x vrbis die xxij februarij Anno 1271

Ereas cardinalis senenſis Francisco bartholomeo Episcopo **A**ccipimus tuas lras triplicatas **A**d priores respondimus quibus de locutione episcopatus mirari videris / **N**ichil est quod inde commoueat Nos clero nostro nunquam oneri sumus nec volumus esse Quippe qui plebem non modo clerum affectu colimus singulari Non disponemus ut putamus de illo regimine ante aduentum vestrum **E**t tunc faciemus ut bonum pastorem decet / qui non commendat oues lupis **P**lacet quod fecisti cum clero **S**umusque de ducentis ducatis otentissimi / scientes inopiam in qua estis **P**lacet quoque differre ad tempus exactionem medie partis **V**olumus ut nostro nomine ipsi clero gratias agas et dicas nos semper futuros ad ea que illis aducant paratos / **M**iramur capitulum in facto prepositum non aliter de nobis quam scribat fidem adhibuisse **N**ec scimus an velimus hoc onus iudiciale accipere et strepitum illum audire **C**upimus leonardo beneuolenti hec ipsa referas **I**n facto gregorius laudamus diligentiam tuam utque continues hortamur donec bonus assit exitus

Nam gregorius vt vidimus ex copia citationis profus est innocens
Ait enim qui eum criminatur Anno domini .1279. mense apuli locutu
 esse gregorium cum aliquibus in sancto desiderio Iterum eodem mense
 paulopost fuisse in domo omnimode bellantibus Iterum eodem mense
 paulopost fuisse vt audiuit accusator ipsum gregorium in domo orato
 ris vneti/et ibi scripsisse cum alijs cum iacobo piccino / **V**ides cum
 non ponatur dies mensis tem protendi vtiliter ad quintumdecimū
 et vicesimum diem apulis ante q̄ scriberetur piccino **A**t gregorius
 quarta mensis die ex semis abiit ad regem aragonum **A**ccusator insu
 per de audito loquitur **I**sta non coherent/ **P**retrea xlis hominem in
 nocentem iuuare et potissime nostro intuitu ymo iussu **T**ibi enim preci
 pimus vt prelatus tuus ne quo pacto hanc defensionem pretereas/
Scimus viros magnificos iohannem gucci et franciscum luctium et
 xpistoforum nantis amicos esse nostros nobisq; fauere **N**os autem
 alios adito **E**t cura hanc causam pro nostro desiderio terminari/ quan
 doquidem nos semper ad ea tendimus que sunt illi regimini vtilia et
 honorifica **V**ale **E**x ro. die xxij february anno .1277. **D**e nepte nostra
 dicto cum parentibus nos manus lauimus.

Eneas cardinalis senensis loduho crebello mediolanensi **S**p
Acepimus carmen tuum loduhi nobis amantissime non si
 ne animi singulari voluptate q̄uis nobis plura tribui vis q̄
 debita sunt **S**cimus imperfectum nostrum/ z q̄ procul ab eo sumus ho
 mine quem describis non ignoramus/ **A**t si peccari erga nos aliquem
 oportet/ malimus laudando q̄ vituperando met has ab illo transgredi/
Fecisti qd amantes consueueret/ **D**ixisti de nobis non que modo sciebas
 verum etiam que voluisses esse vera/ **P**ermittimus omnia dilectioni
 tue/ **N**esciebamus ante hos dies vbi locorum esses/ vel que te fortuna
 teneret/ nunc certiorati sumus et tuis scriptis z ducalis oratoris ver
 bis/ esse te optimo loco apud illustrissimum et magnanimum ducem
 mediolani/ ab eoq; diligi/ **I**d est supra modum nobis gratissimum/ **V**i
 demus enim tue virtuti quam semper magnificimus suum locum esse
 tributum/ **D**ignus est ille cui seruias **N**am cui hoc tempore honestius
 famuleris q̄ ei qui totius ytalie splendor esse et deus singulare omni
 am iudicio existimatur **P**erge oramus et illi vt tua probitas te hortat
 ur indefesse tuos prebe labores **N**eq; enim sinet ille tuam virtutem ia
 cere **C**um autem facultas aderit nos illius excellentie commendatos

efficias Qui pro singulari munere feremus si quando aliquid accidat
in quo sibi seruire ac prodesse possimus Dale Ex vrbe die xvij februarij
Anno 1277.

Areas cardinalis senensis Stephano de curte H p d Expecta
uimus insignis eques post nostram ad cardinalatum assump
tionem duos menses si forte aliquid nobis scriberes Videba
tur enim nobis a te scribendi incipium sumendum ne gloriabunde / no
uam dignitatem nobis creditam significare videremur / nescimus quid
factum sit Nulle ad nos tue littere allate sunt nec de te quicquam audiui
mus Ifatemur nos victos esse silentio tuo / neque posse tam diu tacere
quam diu ipse taces / Ifortasse tibi equius videtur nos antescribere debuis
se Credimus tibi et ab optimo singularique amico non egre vincimur
Habeto igitur has litteras quibus non promotionem nostram quam
per multorum cognouisti litteras / sed animum nostrum erga te illum
esse scias qui semper fuit Amauimus te vnice in epatu Amamus et in
cardinalatu non minus Tu nosti naturam et mores nostros / non time
mus nouis honoribus quos nobis oneri cognoscimus / horrescimus
cum eo loco nos euectos cernimus quem viris clarissimis debitum intel
ligimus / Veremurque ne gradus nostra virtute altior ad ruinam nobis
sit / atque ideo si vnquam amicis equimus / nunc potissime illorum nobis co
pia necessaria est Et quoniam te veracem et amantissimum experti su
mus / non possumus te pro veteri consuetudine non colere et obseruare Cupi
musque idem erga nos te agere et eundem esse modo qui fuisti hacten
Expectamus tuas litteras / quibus de tua fortuna / et tui principis optima va
litudine atque felicitate certiores nos efficias Gratum autem nobis fue
rit si nos ipsos domino duci commendaueris / et quanta sit nostra in eum deuotio
demonstraueris Est enim si quis principum est italici nominis / cuius prope
ritati faueamus Is vnus est cuius ingenti virtute et clarissimis rebus
gestis nostrum seculum illustrabit Cumque ille in hac curia plurimos
habeat seruitores nobis quidem circumspectione . doctrina . auctoritate
prestantiores / At fide et effectum qui nos erga eum superet neminem At
que hoc te illi nomine nostro dicere et affirmare optamus Dale Ex vrbe
die iij februarij . 1277.

Areas contari? venit? Enee cardinali senensi H p d Postquam
michi neapoli allatum est reuerendissime pater et domine sacrosancti col
legio te associatum / Dane ut debui congratulatus sum ecclesie dei

Dehinc ut tui amantissimus atq; obseruatissim? maximo gaudio/ita
me deus amet atq; incredibili leticia affectus sum Tu enim reuerēdis-
sime pater cum pro viribus de sacrosancta romana ecclesia nunc pub-
lice nunc priuatim semper bene meritis his/profecto nunc egregie tue
virtutis premia cum ingenti laude et gloria pulcherrime es consecut?
Presertim cum semper ea de te omnium esset opinio pro tuis amplissi-
mis atq; maximis in rem publicam p̄pianam meritis et officijs/p̄ glo-
ria rerum a te gestarum/p̄ tua summa integritate/constancia/religio-
ne/sanctimonia/prudentia/doctrina/eloquentia/et vt vno verbo p̄strin-
gam/divinay atq; humanay scientia vt ab omnibus summo sacerdo-
cio dignissim? habereris/Non scribo hec temere/nouū animum/nouū in-
genium/nouū consilium tuum Pempe quanti te fecerit vir ille diuin? ny-
colaus quintus pontifex maxm?/q̄ quidem cū esset vt ita dicam specta-
tor: personay vt omnib; notum est/mirum in modum delectatus suau-
tate ingenij tui/p̄bitate/virtute/innocentia/atq; incredibili sapientia/
vt te non solum dilexerit/verum etiam amauerit ardenti?/argumento
sunt suis in rebus maximis et grauissimis ad mundi reges et principes
tot clarissime legaciones q̄bus quidem p̄ re pub. p̄ ecclā dei/ac p̄ toti-
us p̄piani populi/pulcherrime integerrime atq; sanctissime funct? es
Quid dicam de illusterrimis atq; inuictissimis orbis p̄ncipib; sc; frede-
rico cesare augusto romanorū imperatore/atq; aragonum rege inclito
alphonso Quorū alteri tuis p̄stantissimis rebus gestis q̄ carus q̄ iocū-
dus q̄q; ḡtissim? fueris/quippe amplissima atq; maxima ista tua for-
tuna atq; dignitas declarati/Alter vero sepe numero multis audienti-
bus ita regie ita honorifice ita generose ita magnifice atq; splendide de
te loquitur/et q̄dem cū summo omnium fauore atq; assensu/vt et michi
dictū fortassis et tibi suasu difficile esset Sed quid ago et p̄ sane cum in
presenciarum congratulatione vtendum esset habundancia quadam a-
moris mei erga te vt tibi animus meus multo nocuor atq; illustrior el-
set/hoc tempore facere non potui quin parum de tuis laudib; scriberem
Verum consuluimus eas in aliud tempus differam? Deniq; ne longior
sim excellentiam tuam oro vt postq̄ fauente deo immortalī ad tante
dignitatis culmen euectus es/hoc est ad apicem cardinalatus/q̄ hu-
manissime q̄admodum superiōri parte solebas me animo opletare
Is em̄ sum reuerendissime pater et dñe qui p̄ mea vice fide caritate ac
beniuolencia vehementer cupio excellentiam videre tuam et alloqui/q̄d
breuū spero me osecutur Valeat excellencia tua neapoli P̄idie ydus
Januarij Anno 1571.

Bartholomeus factius Enee cardinali senensi *D p d* Et litte-
ras meas reuerendissime pater dominationi tue a legato senē
si redditas et congratulationem meam tibi gratam extitisse le-
tor Teq; epistimare magne michi voluptati fuisse dignitatis tue ascen-
sionem Ego enim nullum meum in te officium sine magna reprehensi-
one videoz michi posse preterire **T**anta est enim tui erga me amoris
magnitudo vt queuis maxima tibi optare atq; amplitudini tue serui-
re debeam / **V**alere te multos epistimo qui dignitati tue faueant quiq;
te in amplissimo statu cupiant **S**ed certe non concedam vt eorum
quisq; tibi aut vehementius affectus aut honoris tui cupidior sit / **D**e
quo plura ad te scribere vereor ne dubitare videar animum in te meum
dominationi tue non satis exploratum esse **P**ollicitationes tuas michi
gratissimas fuisse scito presertim q; eas ab optimo animo profectas
scio ac pro his dominationi tue gratias ago / **U**bi opus fuerit et ope-
ra tua libenter vtar / et quid a te agi velim prescribam **E**xpectamus re-
gem breui ex apulia beneuentum iam profectum Ego ad vrbem redij
q;uis de terremoto non nulla adhuc suspicio sit / librum quem de viciis
illustribus scripsi regi dedicaui ac tradidi **I**n quo opere vt aliquando
videbis si non q̄tum virtutum tuarum magnitudo postularet at q̄tum
ingenij mei paruitas potuit q̄tumcumq; res ipsa passa est tibi a me tri-
butum cognosces **S**i quid vero est quod a me agi dominatio tua cupi-
at / **I**ube / **V**ale pater reuerendissime et domine mi precipue **E**x nea-
poli die

Eneas cardinalis senensis Bartholomeo massano *D p d* **I**n-
telleximus epimie doctor z fili noster amantissime que ad nos
scribis de fratre nostro gregorio / non tuo ex iudicio prodijisse
sed alium quempiam vt ad nos ea scriberes suauisille **R**espondebimus
tamen tibi breuiter / gregorium nos iniuste damnatum non arbi-
tramur modo sed scimus **S**i tamen pene ea esset que tollerari ab eo
posset suaderemus collum submitteret et fortune nouercanti cederet
Sed quid tibi videatur ducentos aureos soluere et viginti annis rele-
gari **Q**uo argento papiam gregorius petet omni ere vacuus et ni-
hilominus auro mulctatus / faciet quod sibi libuerit impossibilia
non suadebimus **Q**uod si patria idcirco nobis indignabitur / si popu-
li senensis fauore priuabimur / si maledictis et obprobrijs subijcie-
mur / non erit hoc primum / sufficit nobis conscientia nostra **D**icimus

indigna nos esse passuros Et id quidem verum est Omnes qui pie ac iuste viuere volunt persecutionem patiuntur/ **D**iuinum hactenus patrie magnis in rebus et fideliter et utiliter/non meremur hec p̄mia fratrem nostrum in domo nostra manentem virum bonum atq; innocētissimum de te publica optime meritum tam atroci sententia opprimi! **P**utabamus etiam si noxius idem fuisset/ob nostra tamen in patriam merita eundem nobis cōdonari **E**t tu bone vie times ne popularem auram et plebis tumusculos admittam?/vtētur arbitrio suo senen̄ **Q**uid in nobis causam inuenient cur nos oderint **S**i gregorius ius suum apud romanum pontificem prosequatur et auxilium petat/oppressus vir est etatem habet pro se respondebit **N**os nichil male eum agere arbitramur qui iudiciali via suam innocētiam ostendere conatur **D**escripsimus balie et ciuibus pluribus/nichil valere preces nostre/patim̄/nec propterea populo indignamur **A**t si populus contra nos ipse mouetur/deus inter nos diiudicabit tu vt videris senis persuerare vis/p̄cul a proposito de quo olim locuti sumus/et ad stephanum scribis/**V**incat tuus sensus/et tibi habe delicias senensis **N**os rome etiam sine te tuisq; viuemus/**N**unc proficiscitur ad vs episcopus aretinus legat? pape **I**ube eum in domo nostra recipi et sibi cuncta ministrari pro persona ac iumentis dum ibi manserit **V**ale **E**x v̄ die quarta marcij **A**nno 1218

Eneas cardinalis senensis Bartholomeo procuratori suo **D**e **V**enit in presentiarum ad ciuitatem senen̄ reuerendus pater dominus angelus episcopus aretinus sanctissimi domini nostri legatus p̄ nonnullis rebus arduis **E**t inter cetera etiam de gregorio nostro verba faciet **P**olumus igitur vt eum in domo nostra recipias sibiq; et familie sue iumentisq; honestas ac decentes ministrare studeas expensas dum ibi manserit/et ita sciam te et cum suis habere vt in reditu eius optimam de te relationem habeamus **T**u quoq; et vicarius noster sibi in agendis assistetis ita tamen vt non meticolose vt soletis sed ardenti animo et audaci mente causam iustissimam gregorii tueamini/et ita nostro nomine ipsi vicario dices **D**escripturas insuper de quibus scripsisti nostras/per ipsum episcopum ad nos remittere poteris/cogitauimus de tritico somitille/vt ille videtur id adhuc non alienari nisi aliud scripserimus/et ita illi presbitero iubebis **D**atum v̄ die quarta marcij 1218

Rexas cardinalis senensis / Luduico cardinali sanctorum qua-
tuor coronatorum / legato bononie **D** p d Nichil scripsi reue-
rendissime paternitati tue ab ea die de qua hinc recessisti vsqz
nunc Nichil enim erat scripsione dignum / fuit tamen animus meus
erga dominationem tuam semp intentus / memorqz suauissime conue-
sationis nostre / nec modo quicqz est qd magnopere memorandū sit **D**;
vincendū fuit silenciū ne taciturnitas affectionē diminutā significaret /
cupio nosse qui sint tue reuerendissime dñationis successus **Neqz** ego
quicqz audiam libentius q̄ pro voto cuncta tibi succedere **Hinc** qd scri-
bam nichil aliud est nisi sanctissimum dñm nostrum bene optimeqz va-
lere / et rei publice p̄ sua consuetudine vtiliter p̄esse **Si** qua sint in qui-
bus dignationi tue aut voluntati vtilis esse possem / cupio p̄ imperio tuo
me vtaris ad mandata paratissimum / **Amicum** ambrosij nostri **Jo** de
spannochijs digneris commendatū habere / qui ambo tui sunt / nec plu-
ra / **Recommendo** me iterum atqz iterum tibi **Ex** roma die viij marcij
Anno 1271.

Rexas cardinalis senens Magistrateui balie senēsi **D** p d Que-
de iacobo piccinino scribitis accepimus / etiā aliunde sed abl-
qz fundamento / neqz putauimus dignam rem esse quam scribe-
remus **Nunc** quoqz non arbitramur futurum hoc ipsum / sed accepim?
aliquos ex comitiua illius venturos in auxilium comitis euerchi contra
vrsinos q̄ppimum herba vireat paralia **U**et nescimus quis alium
peditum ductores / **Multū** sunt dies / cassi sunt a capitaneo / sed ab ipso do-
mino nostro cum nimis multa p̄terent **An** hi sunt qui cum luca sclauo
territorium vestrum inuadere conentur ignoramus / **Vtile** est oportune
providere et rei publice bene consulere / **Nos** papam alloquemur vt pe-
titis et responsum significabimus **Gaudemus** de aduentu leonardi ora-
toris vestri quem virum et solertem et circumspectum nouimus **Vtilis**
erit eius mora in hoc loco **De** gregorio nostro longe aliter q̄ nos sen-
titis **Non** enim misericorditer sed scire et dire secum egistis **Nec** satis
facit qd dicit̄ mensē datum ad purgationem si qui velint se innocen-
tes ostendere / nisi id fieret in loco tuto / **Videbimus** tamen quomodo res-
pondebitis oratori aplico / **Et** si quid valent dicta pape et preccs nostre
Datum rome viij die marcij 1271.

Rexas cardinalis senensis **Sacre** imperiali maiestati **D** p dicit̄
Reuertitur ad maiestatem tuam vir bonus et honore dignus

henricus seudebeij sublimitati tue et imperio sacro feditissimus/michi
autem singularis amicus/ Et qui iussu tuo promotionem meam mag
na fide/ exacta ac singulari prudentia prosecutus est Non est cur eum
tuo culmini commendem/ quem scio acceptissimū Is referet que apud
nos aguntur omnia et habet in mandatis exhortari vice oratoris seve
ritatem tuam in expeditione contra turchos Persuadeo mihi eam rem
tue glorie persuasam esse Nam profecto nichil est quod nomini tuo au
toritatiq; augustali magis conueniat q̄ pro defensione fidei catholice &
ppriistiana salute arma et scutum sumere Cum omnes in tuam maiel
tatem oculos ita intentos habeant vt ea proficiscente p̄fecturi/ ea qui
escenti quieturi videantur/ Scribo hec pro fide qua tuo solio sum astric
tus/nichil hesitans omnia in partem recipi meliorem/ Verum scemissi
me cesar/ cum ego tuo munere ad cardinalatus honorem assumptus
sim/nichilq; magis mihi in hoc officio incumbat q̄ ea gerere que putē
glorie tue conducere/ Reliquum est vt de meo statu cogitare digneris
vt habeam vnde viuam Nam ego hactenus fui diues satis/ & q̄ pau
ca possideam/ erant tamen illa dignitati mee sufficientia Nunc vero
pauperimus sum/ et iam primum quid sit miseria experire Tua subli
mitas absq; damno suo inopie mee consulere potest/ si patitur aliqua
beneficia ex suis territorijs me impetrare/ quemadmodum p̄fatus hen
ricus latius mansuetudinem tuam alloquet Cui precor in hijs q̄ nomi
ne meo dixerit/ plenam digneris fidem & benignas aures adhibere Ex
roma die viij marcij. 1571.

E Meas cardinalis senensis A. S. p. d. Persuades et vt optau
per longas epistolas tuas redditas nobis vndecima ianuarij
die cognoui quas conscribis de conflictu turchorum/ illum scz
non sine cura et diligentia tua diuinitus datum Nec ego secus quid ar
bitrabar Quamuis scripserim dignationem tuam mea opinione egre
ferre q̄ vbi gesta res est non interuisti/ non est q̄ hijs addam aliqd/
doleo obiisse illum ppriistiani exercitus ducem vaynodam siue vt aiūt
humatem Nam morte illius spes quoq; nostra interisse videtur Nil
enim reliquū ppriistianorum principes cogitare videntur Nemo opponit
pro nostra salute manum Pontifex maximus clamat et non auditur/
minatur & non timetur Et q̄ sua b. p. non sufficit tante bellorum moli
Rex portigalie aduenturus fertur Sed timeo ne aliorum desidia illius
diligentiam impediāt Quid enim solus agat ex vltimis terrarum et
occidentis finibus in greciam/ asiamq; p̄fecturus/ nisi data opera vt ter

thones bohemi hungari comuni animo copias patent. Non intelligo
quid alij actari sunt. Hec dixi patri optimo. Papienſis cardinalis ex al
mania decretaq; ſibi prouincia reuerſus ait tethones ad expeditionē
inclinatos eſſe ſua opera ſi modo conuentus agere permittētur/ ſine con
uentibus nichil putat eos acturos. Cardinalis neapolitanus apud diē
ingreſſurus creditur/ cū rege aragonum non eſt ea ſinceritas quam noſ
tra requirerent. Ex ſtancia multa referuntur que michi pro nugis/ Rex
weſter caſtelle in granatam ducturus copias dicit. Datitur et decimas
et indulgentias in ſuis regnis predicare/ medietatem pecuniarum inde
prouenientem ſibi in id bellum recipit. Alteram medietatem contra tur
chos pape largitur. Domino ſancti marci cardinali commiſſum eſt vt
de vacatione eccleſie pragenſis ſe informet vt illi preſiciatur in archiepiſm
datari? pape. Hec habe ex nobis et dilige tuum eneam vt ſoles/ Tuam
omnem familiam cū dignatione tua optime cupio valere. Ex vrbis viij
die marcij. 1571.

Eneas cardinalis ſenenſis Ulrico epiſcopo ſurgenſi. S p d Reuer
titur ad te henricus ſeudelenſis vtriuſq; noſtrum amantiſſimus
Non eſt cur multa ſcribamus/ ipſe noſtra erit epiſtola quā no
uit animi noſtri ſecreta/ Qui fuimus olim erga te illi iſdem ſemper eri
mus/ nec obliuiſcemar vniq; ſua uiſſime conſuetudinis noſtre/ nec imme
mores erimus tuorum erga nos meritorum/ Cupimus ſi qua ſunt que
tibi grata poſſum? ne nobis ignoſcas/ Conſide in hac curia nullum ha
bes q̄ maiori affectu tua negocia ſit acturus q̄ nos/ q̄uis plurimi ſint
tui amantes qui plura q̄ nos poſſunt. Sed quid agimus. Iniuriam hen
rico facimus dum tot ſcribimus/ Ipsi omnia committimus. Illud tan
tum addimus vt nos diuo ceſari et modo ⁊ ſemper commendare velis/
cui omnia debemus cum ab eo omnia habeamus. Datum rome die iij
marcij. Anno. 1571.

Eneas cardinalis ſenenſis Diue leonore imperatrici. S p d Ri
chil eſt ſerentiſſima auguſta quod nunc aliud velim niſi man
ſuetudinem tuam bene valere et pro ſuo deſiderio felicitate po
titi. Ego qui conſortis tui diui ceſaris rogatibus ad cardinalatum nil
meritis ſum vocatus deſeo tanti domini tantiq; boni omni tempore memo
riam tenere/ et ita facio quidem atq; idcirco ⁊ ſibi et tibi ſepius ſcripſi
et nunc ſcribo/ ſcribamq; frequenter vt opera mea fideliffimi mancipij
omnibus in rebus vtamini. Nam beatum tunc me exiſtimabo cum vel

tris negocijs exercebo: Nil aliud his litteris volui commendo me sub
limitati tue / quam vt diuina pietas ad vota dirigat feliciter obsecro
Ex vrbe ro. die ꝑ marcij. 1271.

Ereas cardinalis senensis Iohanni vnguardio cameratio ꝑ ꝑ
dicit Reuertitur ad cesarem venerabilis vir henricus seudeben
Cui papa nonnulla commisit cesareo culmini referenda super
expeditione contra turchos ducenda Velis suadere cesari vt circa rem
illam animum intendat suum quoniam ita glorie sue competit Om
nes enim in suam maiestatem oculos direpere et nisi sua maiestas ali
quid agat / timendum est ne xpustiani plaga affligantur Insuper ali
qua nostro nomine dicet tibi henricus / Velis ei benignas aures ꝛ fa
uores vt speramus gratos impartiri Datum rome die decima marcij
Anno 1271.

Ereas cardinalis senensis Iohanni inbili astronomo bohemie
Salutem plurimam dicit Ex henrico seudeben intelliges que
apud nos aguntur Et quid rotatus somniet in ecclesia pragen
et que in tua dispensatione acta sunt / Nos tui commodi semper erim?
audi eꝑ ac tuipse / Perge et nos ama vt soles Si quid henricus nos
tro nomine ex te petierit assistito sibi et facito ꝑ nobis vt consueuisti
Vale ex roma ꝑ marcij. 1271.

Ereas cardinalis senensis Dyomitho cardinali strigomienhi ꝑ
plurimam dicit Que fuerit mens mea / quis antehac anim?
erga te non ignoras Nam semper dignationem tuam optimi
patris ꝛ benignissimi domini loco veneratus sum Ita enim tua bonitas
merebatur / Verum si vniꝑ sui tuus vel filius vel seruus / nunc me ꝑ
tissimum id me prestare oportet quando ad eum ordinem sine meritis
sum vocatus / in quo tu iure optimo iam dudum sedes / Placuit aposto
lice pietati me cardinalium collegio nil merentem aggregare Dentio
ꝑsum et tue dignationi ꝛ ceteris reuerendissimis patribus debeo Pre
cor igitur meam voluntatem amplectaris Et me veterem seruitorem
iam factu nouu mancipiu tuu intelligas Impres michi omi tpe si qd e
in q tibi obsequi possim Nam michi voluptas erit quoties videro in tu
is aut in tuoz amioꝝ negocijs me posse exerceri Cupio insuper serenif
simo regi et dno omium aliquando me comendes vt sit memor sua maiest
tas que deuocio fidei erga se mee / quia omnibus meis scriptis ꝛ verbis

pbicumq; sui ius suum in regno hungarie contra polonos tueri sum co-
natus Valeat optime dignacio tua Cui me humillime commendo Ex
vodie ꝑ marcij Anno 1271

Eneas cardinalis senensis varadienſis episcopo ꝑ ꝑꝑ Scripsi-
mus nuper de nostra ad cardinalatum assumptione quam tua
promotione factam non ambigimus/ꝑꝑ tibi teneamur id
etiam tunc diximus Non est cur modo iam dicta repetamus Nos in
hac dignitate constituti ꝑꝑ hungarie regno ꝑꝑ regie persone ꝑꝑ
dignationi tue debeamus ante oculos semper habebimus Tuum erit o-
pera voluntarij hominis vti/nobis in tuis negocijs exerceri voluptas
Interea rogamꝑ regie sublimitati nos commendes/studeasq; vt de nos-
tra promotione summo pontifici et sacro collegio gratias agat/cum ꝑ
nobis sepius scripsit Vale optime ꝑ nos vt soles ama Nam nos dig-
nationem tuam vti patrem colimus et obsecuabimus Ex vrbis roma-
na die ꝑi marcij 1271

Eneas cardinalis senensis Nicholao listio ꝑ ꝑꝑ Gratissime
fuerunt nobis littere tue quas de nece comitꝑ cilie ad nos scrip-
sisti/Non q; mors illius nos letificaret/neq; enim alicuius ma-
lo gaudemus/sed q; rem gestam ex ordine narraſti quam prius confu-
sam accipiebamus Ecce q; vana est huius seculi pompa q; caduca glo-
ria q; breuis potentia/Cecidit qui suo nutu maxima regna cepit At q;
sanguinem sitiuit in sanguine perijt Percussit gladio alios ꝑ ipse gla-
dio percussus interijt/Non potest veritas nostra mentiri qui ait gladio
ferientes gladio perituros Sed ignoscat illius anime deus/et regno
hungarie consulat ne discidijs agitetur Scribimus domino pro copio
aliqua de archiepiscopatu pragenſi/fac vt ipse ad nos rescribat Res
enim in periculo est Insuper cupimꝑ des operam vt regia maiestas sanc-
tissimo domino nostro ꝑ sacro collegio gratias agat de nostra promoci-
ne/q; ad suas preces nos extulerint Cupimus etiam aduertat vt qua-
do scribitur de negocijs hungaricis domino nostro et cardinalibus ita
efficias vt videamur q; sumꝑ ipſi sc; regi etiam affectissimi Nam sunt
quidam qui nos superare nituntur tamq; magis regij sint q; nos Puta-
mus tamen suam maiestatem non esse oblitam nostre erga se deuotio-
nis ac fidelitatis ꝑ eorum que sibi puero scripsimus/et quomodo contra
polonos omni tempore ius suum defendimꝑ Impar fuerit si noui recen-
tesq; locum nostrum inuasent Hec rogamus agitis cum reuerendissi

nis dominis nostris strigoneſi cardinali et episcopo vatabienſi quibus
nos commendatos reddas / In ecclesia colocenſi fecimus quecumq; po
tuimus vt plane referre poterit nuncius ad causam miſſus Iterum va
le Ex roma die ꝑ marcij .1271.

Ereas cardinalis senenſis Cancellario bohemię S ꝑ d Pertu
ro sunt littere ad nos tue / vellemus frequentius scriberes /
qui te vnice amamus et tuas epistolas veluti apollinis oracu
la ducimus / scripsimus tibi quid egerimus in te bohemia neq; a te
reſponſum habemus / Interea tuus voratus / homo multiuolus ꝛ mag
niuolus ex bohemia procurauit offerri postulationem ad pragenſem ec
cleſiam cuiusdam datarij apoſtolici boni quidem vici ſed cathelani et
ſermonis bohemię proſus ignari Postulationem attulit lucas tibi
notus monachus quem lucraſium appellare ſoles Impediuiſus huc
uſq; promotionem huius rei / ne rei noſtre nocumentum inferret Ti
memus ne diucius impedire poſſimus Nam datarius plurimos fauen
tes habet Et voratus die nocteq; hos atq; illos adit / ſuadens nil reg
no eſſe vtilius q̄ promotionem hanc fieri / Velis de hijs et regem et
gubernatorem commouefacere vt ſciant quibus in terminis res ſunt /
Et an iſta placeant eis nos certiorem facito Nam regi et regno veſtro
ſeruire preſto ſumus / Cupimus des operam vt rex de noſtra promotio
ne ſummo pontifici et ſacro collegio gracias agat Idq; q̄ primum Et
quotiens aliquid emergit vt nobis ſcribatur quia maiestati ſue ſem
per erimus ad ſeruiendum promi et voluntarij Ex roma die ꝑ marcij
Anno .1271.

Ereas cardinalis senenſis Johanni troſter trouthonico Salu
tem plurimam dicit Ingrata eſt nobis eq; ac tibi que te fortu
na eragitat Vellemꝰ tibi quietum eſſe locum in quo tibi ꝛ mu
lis viuere poſſes / et aliquando nobis / Nunc tamen q; apud archiepil
copum ſalburgenſi diuertisti ſperamꝰ rem tuam meliorem futuram Ne
q; enim ille eſt qui ſuos amicos iacere cinat / Dabitur tue virtuti pre
mium Et poſt tenebras ſequitur aliquando lux Cupimus ipſi archiepil
copo commendatos nos efficias et offeras quecumq; poſſumus ad eius
nutum parata Tu vero ſi quid vides poſſe nos tibi preſtare ſcito illud fa
cile obtentum eſſe / et perſuade tibi te nobis cariſſimum eſſe Johannē
quoq; la xrbaneſi noſtro nomine ſaluum eſſe iubeto Ex roma die ꝑ
marcij Anno .1271.

Queas cardinalis senensis Ladislao hungarie atq; bohemie re-
gi serenissimo S p d Nonnulla meo nomine referet maiesta-
ti tue venerabilis henricus scudeben decan? vratislamiens q; pcer-
nant partim regnum tuum bohemie/partim meipsum/Rog; vt illi ple-
nam credencie fidem prestare digneris/et in agendis eum fauorem que-
re tua sublimitate michi persuadeo Postremo meipsum regie mansue-
tudini et do z commendo Ex roma die decima mensis marchj Anno do-
mini 1571

Federicus diuina fauente clementia romanorū imperator sem-
per augustus z austrie scirie carinthie z cariuole dux z comes
tirolis Enee sancte romane ecclesie cardinali Episcopo senen-
si principi ac consiliario nostro carissimo Salutem Ex litteris henrici
scudeben conciliarij nostri vltico episcopo surgenti etiam pncipi ac con-
siliario nostro pidem ex vrbe destinatis/accepimus paternitatem ves-
tram nuper in proximis quatuor temporibus per sanctissimū dñm nostrū
papam ad dignitatem cardinalatus promotam extitisse/de quo profec-
to leticiam z consolationem habuimus valde singularem presertim cū
id multo iam tempore desiderauimus et sumopere expectauimus Gaude-
m? enim nos vti nostri compotes effectos ac tot preces z scripta nos-
tra nō vsq; quaq; incassum proiecta fuisse Quā paternitas vestra huius
modi gradum in ecclesia suis etiam meritis z laboribus pro sede aposto-
lica multipliciter perspectis digne fuerit consecuta Optamus itaq; vt
ea dignitas vobis felix fausta ac longo tempore duratura existat Spe-
rantes per hanc apertam esse viam paternitati vestre ad maius aliqđ
fastigium domino concedete conscendendi quemadmodum ei sepius su-
mus auguriati Nec dubitamus eam qđdem dignitatem in primis sanc-
te romane ecclesie et vobis plurimum decoris z ornamenti/nobis vero
et sacro romano imperio ac inclite domui nostre austrie (cui in mino-
ribus semper fructuose et vtiliter/prefuistis) non mediocriter commo-
dum z vtilitatem allaturam cum id longe magis efficere poterit Confi-
dimus enim ac pro certo tenemus paternitatem vestram in ea digni-
tate z loco ea que personam nostram statum atq; dignitatem nostram
et sacri imperij necnon iam dicte domus nostre ac nostrorum ac nostro-
rum honorem commodum atq; vtilitatem respicere videbuntur/p sua
solita in nos fidelitate et consuetudine necnon singulari prudentia ves-
tra tam apud sanctissimum dominum nostrum qđ etiam factum colle-
gium cui modo ascripta est/diligenter promoturam et vbiuicq; opus

fuerit optime defensuram Rogamus autem et hortamur paternitatem
vestram quatinus nos suis litteris nobis semper iocundissimis crebro
visitare nec suum circa nos officium intermittere velit Et nos pro oc
currentibus singulis ad vos tamquam patronum et promotorem negocio
rum nostrorum apud sedem apostolicam agendum continuo recurrere
mus Paternitatem vestram bene valere et optimis successibus pro
perare desiderantes Datum in viterum die dominica xxx mensis Januarij
Anno 1271

Eneas cardinalis senensis Bartholomeo factio genuensi S p
d Iocundissime fuerunt nobis littere tue quibus amicitiam
inter nos apud neapolim contractam ex tuo latere affirmas
inconcussam solidamque permanere / Item tibi persuadeas volumus ex
parte nostra fieri Neque enim sumus qui more adolescentulorum nunc
amemus nunc odio habeamus? Non sumus in contrahenda amicitia fa
ciles / at neque postquam contracta est illam leuiter dissoluimus Dileximus
te postquam nouimus quati es / neque decepti sumus in eo quod de te iudi
cium fecimus Itaque par est / amorem erga te nostrum dum vixerimus
duraturum / quando et tua virtus te minime relictura est Quod scribis
in eo quem de viciis illustribus eius nostri composuisti libro / datum no
bis esse locum non meritis nostris sed tue caritati ascribimus? Et in hoc
quidem confitemur imbecillitatem nostram Non tam inuerti supra meri
tum laudamur quam vituperamur? Ita enim natura comparatum est ut nul
li laus onerata videatur Nos enim librum cum volueris cupide videbi
mus legemusque Nunc quod tibi aliud scribamus nichil se offert Cupi
mus anthonium panormitam illustrem poetam et matheum malfericum
Jurisconsultum egregium / et si quando candidum oratorem prestabilem
offenderis nostro nomine saluos dicas / Carissimum quoque fuerit si quis
maiestati regie nos commendaueris / quam pre ceteris nostri seculi po
estatis et veneramus et colimus? Ex viter die xxv marcij 1271

Eneas cardinalis senensis Iudouico pucio magistro de monfelo S
p d Quauis ex vulgato sermone et rebo hispanicis ad nos scri
bis / plurius tamen oblectat nos lre tue / multum enim salis in illis mul
tu benignitatis ad nos ostendit Scimus nos amari a te / et id quidem no
bis est iocundissimum / diligimur enim a magno et probato viro Et ab
ipso quem nos pro sua ingenti virtute proque suis in nos meritis et ama
mus et obseruamus vnicuique / Quod refert de caritate erga nos regia quibus

responso egeat/responsum tamen non inuenit Nam quid nos vermi
culi dicamus aut tanti regis gratiam adepti sumus Superat hoc non
verba solum verum etiam cogitationes/Vtinam possim? aliquando vna
saltem in re monstrare quod nos illi excellentissimo regi debere fateamur
Verum cum sciamus nichil esse in nobis aut ab eo culmine diligamur
petimus rogamusque ut tu hanc nobis gratiam conseruare studeas Et
si enim indigni sumus quos primus nostri seculi rex amet/nollemus ta
men non amari/et tantum bonum perdere Quod suades eius maiesta
ti sepius scribamus/parebimus consilio tuo Et nunc quidem cum his
litteras nostras habebis/quas regie mansuetudini nostro nomine res
tituas Cuique nos et commendes simul et des/Nam mancipij loco nos
semper habebit Nepoti tuo nobili et modestissimo viro quotiens ab eo
requisiti fuerimus nunquam deerimus nec minus in eis curiosi erimus quam
tuipse Vale optime Ex urbe romana die viceima quinta marcij An
no dñi.1571.

Eneas cardinalis senensis Alphonso atagonum cecilie regi. S
p d Si maiestati tue rarius scribo/nichil obsecro vel negligen
cie vel aduersae voluntati ascribatur Cupio siquidem frequenter
litteras meas in manus tuas dari/Nam sic potissime memoriam mei
tua mansuetudo tenacius apud se haberet/Verum materia quam ego
scribere vellem non occurrit/que occurrit hanc scribere nolo/neque enim
tutum est omnia mandare litteris et hoc presertim tempore quo nec
qui via recta incedunt careant suspitione Ceterum que hac in curia
geruntur sunt quamplures qui tue sublimitati ea conscribunt Et nonnul
li quidem multo plura et secretiora quam ego nouerunt/De germania
tantum est sic arbitror quod emulante nullo significare possum Curabo igitur
quotiens illis ex regionibus ad me aliqua referantur nota digna
ne per me tuam maiestatem lateant Nunc vero que habeam paucis
explicabo Vltimum ulie comitem apud albam grecam quam vocant alij
albam occisum/iam pridem accepisti/hoc oppidum nostri belgradum
vocitant / apud veteres taurinum dictum inuenio qui fauum flumen
misceri danubio apud thaurinum tradunt In quo loco nunc belgradum
iacere constat/Occisorem comitis non est ambiguum ladislaum fuisse
filium iohannis humani eius qui sepe turchos debellauit Et hoc anno
superbiam mahumetis apud eundem locum confregit / Creditum est
non minus filium profuisse rei publice christiane in occisione comitis/

quod patrem in profligatione mahumetis Cum mahumetes et comes
hostes religionis essent / Ille externus / iste domesticus / Memorabi-
lis hic annus est quo turchi debellati sunt / et magnus comes magni
regis gubernator obruncatus est / Cometes qui visus hoc anno est /
opinionem que de se fuit habunde satisfecit Apud thaurinum namque que
dicta sunt patrauit Terram in regno suo supra auditum antra sic hor-
ribiliter mouit Impletisq; ciuitatibus seditiones excitauit / maxime
apud senam urbem / unde non parua ciuium pars exclusa est / Pes-
tis multis in locis debaccata magnam populi partem et presertim in
hungaria deleuit / Caritas annone non ytaliam modo sed germaniam
greciam et orientis plurimas regiones afflipit Sed maiora sunt que
astrorum periti vel vates timenda predicant Quos ut deus ipse men-
daces arguat optandum est / Sed ut ad germaniam redeam / moerore co-
mitis apud austriam cognita non parua de hereditate eius controuer-
sia suborta est Que fuerunt illi bona sub corona hungarie ad regem
ladislaum sine contentione pertinent Que sub imperio iacent mul-
ti sibi pertinere asserunt / alij ab intestato / alij ex testamento here-
des se dicentantes / ut albertus et sigismundus austrie duces / tum micha-
el comes madeburgenj et vlcici comitis garicie filius Sed potissimum
ius ad imperatorem spectare visum est / Consilium prelatorum baro-
numque et ciuitatum scirie carinthie cariuoleque et marchi sclauonite ha-
berii placuit apud goerum baiouariam / In eo auditi sunt omnes
qui comitis cilienis hereditatem ad se dixerunt pertinere / Denique
diffinitum est oppida castella arcesque que comitis cilie sub imperio
fuisent in mana imperatoris tradi Tum si quis ius in illis sibi compo-
tere dixerit ab eo petendum esse / atque hoc pacto prefecti urbium loco-
rumque quorumcumque possessionem imperatori tradere / Itaque multo me-
lior hodie cesaris conditio est quam pridem fuit quando ab hoste liberatus
est pessimo / sed et que fuerunt illi vires / sibi accesserunt / Hec volui scri-
bere serenitati tue haud ignarus cuncta ei esse gratissima que ad glori-
am cesares maiestatis cedunt / Imperatrici ipsa augusta optime valet /
De apparatu contra turchos in hungaria cum nichil certi habeam nichil
scribo / Sanctissimus tamen dominus noster et germanos et hungaros
nunc laus et nunc nuncijs excitare atque urgere conatur Michi non magna
spes fuit nisi viderim celsitudinem tuam classe instructa in migne illius
memorande nauis puppe armata / signum perfectionis contra turchos dare

Nam reliquis cæbis principibus / et hinc voluntas est non adest facultas
qua gratiam inuadere possint **T**ue sublimitati si voluntas affuerit
nichil deerit / neq; plura modo / me tue mansuetudini cedo / a cuius
mandatis nunq̄ discedam **E**x roma sexto kalendas aprilis Anno do
mini 1571.

Romas cardinalis senensis **J**ohanni solario electo barthinonenſi
Sp̄ d̄ **Q**uamuis raro presentia tua fruamur eius tamen me
moriam apud nos dulcissima est quociens eius consuetudinis
que inter nos neapoli fuit recordamur / quod quidem sepe cõtingit **N**e
q; enim obliuisci possumus amicitie suauissime que et lucrum est quod
ex neapoli reportauimus / existimamus enim magni tuam beniuolenti
am nos esse conscitos / cupimusq; ea vt perpetua sit / quamuis non ali
ter credere debemus / cum vera sit amicitia nostra ex honesta conuersa
tione nata **A**micicia vero que desinere potest / vt iheronimo placet nũ
q̄ vera fuit **D**ed de hac satis / **C**upimus nos aliquando regie mansuetu
dini commendatos efficias **D**ui enim non minus sumus q̄ illi qui ex
aragonia vel cathelonia nati sunt / q̄uis quoddam naturale ius eos re
gie maiestati obnoxios teneat / nos beneficia que ab eo recepimus ob
ligauerint / **V**erum illorum aliqui fortasse absq; scelere se nichil regi de
bere dixerint / nos absq; ingratitude quod est viciozum pessimum id
dicere non valemus / **D**icat per te clementia regia nos fateri debitum
et cupidos esse id persolueret / et hinc obligatio maior est q̄ per nos dilui pos
sit / **I**nsuper dominum de montelio amamus ardentet qui nobis amicis
simus fuit **R**ogamus vt illi nostram operam ad queuis eius benepla
cita offeras **P**ostremo si quid est quod tui causa efficere valeamus /
scis nos esse quibus vt̄i pro voluntate possis / **E**ccelesiam barthinonenſi
confidimus tuam esse futuram **E**t hinc modo aliquid subest impediienti /
tempus omnia domat **V**ale ex roma vicehmasexta marcij Anno do
mini 1571.

Romas cardinalis senensis **J**ohanni miraballio equiti neapoli
tano **S**p̄ d̄ **R**eferunt qui ex neapoli ad nos veniunt / magni
siccitiam tuam adhuc mestam esse et consolationem nullam
accipere de morte filij **I**d nobis molestum est **R**ogamus ne temet affli
gas / **N**on est super ea te dolendum que amissa nequit recuperari **D**unt
tibi alij filij virtute fama honore prestantes / **I**sti tibi in terra ser
uiant **I**n celo ille locum parat / age / cogita ! quid est huius mundi

gloria Caduca sunt omnia que in terris acquirimus / nichil stabile / nichil certum / nemo sibi horam vite promittere potest / nemo de crastino habet noticiam / fugit etas / fugit omnis terrena voluptas / nichil habemus nisi presens et id momentaneum est Quid igitur tristamur si priuamur momentaneo bono / Dicimus hec sapienti viro et qui ista optime nouit / libet tamen dicere homini amico et bene de nobis merenti / Precamur ne deinceps in hac re scribere cogamur / quod tunc fiet cum magnificentiam tuam hilarem atq; iocundam esse audiuerimus / alioquin non possumus tacere / cum tua mestitia nostra sit molestia / Cupimus te indulgere bone valitudini et viuere animo leto Sic enim et nos et reliquos amicos tuos consolaberis / Altericum filium tuum optamus bene ualere Alexander florentie bene valet vir magni precij et verus tuus filius in quo tui mores expressi sunt Vale ex ro die xxv marcij 1271.

Eneas cardinalis sinensis Urbano episcopo hibernicę Salutē plurimam dicit Ex aladia ad nos tue littere deuenerunt quibus de nostra ad cardinalatum uocatione congratularis Non est noua erga nos tua caritas Scimus te nos amasse ab eo tempore quo wienne simul uersati sumus usq; hodie absq; simulatione / nec nos minus te dileximus et diligim? Itaq; si quid honoris nobis accessit et tibi aucta dignitas est / quando inter amicos ueros omnia esse cōmunia decet Tu itaq; deinceps cardinalatum nobis creditum et tibi cōmunicatum pro nostra inuicem caritate iudicabis Quod speras amplius de nobis / rogamus ex cerebro tuo procul ammoueas Nam q; huc euecti sumus plus est q̄ meruimus Et utinam nos geramus auxiliante deo ne debitori dignitati simus / Liberationem tuam audiuisse prius q̄ capturam voluptati fuit Nam si prius te captum accepissemus non caruissemus grandi molestia / Nunc euasisse te periculum dulce est et aliquando suaue tibi fuit meminisse laboris Vale et nos ama ut soles Ex roma.

Eneas cardinalis senensis Rodrico cardinali sancti nicholai Salutem plurimam dicit Q nichil tuarum litterarum iam pridem acceperim causam esse arbitror ingentes ac grauissimas occupationes tuas et illarum terrarum pericula Ego tamen gaudeo q; in aduersis et in arduis rebus tua uirtus elucet Nam q; ex agro piceno uenunt tua cura diligentia studio et singularissimo ingenio ex

grauissimo discrimine seruata[m] prouinciam aiunt In senatu apostoli
co magnifice summi sacerdotis uerbis tua dignatio commendata est
Denatus ipse omnis se obnoxium probitati tue fatetur cum tua opera
ciuitas esculana saluata sit/qua perdita non marchia solum sed omne
patrimonium beati petri ibat pessum Perge igitur inuicem omni cu
re/intende neruos p[ro]seruatione rerum ecclesiasticar[um]/ut facis/Hinc em
gloria/hinc sempiternum deus non tue solum dignationi sed vniuerse
burgioꝝ familie redundabit Prothonotari[us] tuus allocut[us] me est/tua
q[ue] erga me caritate michi quide[m] notissimam conat[us] est amplius atq[ue] am
plius inculcare Sed ita ni[hi]l p[ro]suasus est amor tuus ut p[ro]suaderi magis no[n]
possit/ait ille cupere dignatione[m] tuam huc reuer[te]ri Utinam id detur ⁊ q[ui]
celet[ur] Et enim utilissim[us] esset reditus tuus/Consolare[re]s grandeuum
illum summum pontificem patrum tuum q[ui] assidu[us] curis intent[us] nul
lum habet leuamen/Presentia aut[em] tua in primis letificaret eum/neq[ue]
enim sine dulcedine quadam mentis et anime / suo sanguini sanguis
heret Exinde partem curatum susciperes/nec oporteret illum omnia so
lum subite onera Curia quoq[ue] vniuersa tuo aduentu exultaret habens
hominem ad q[ui] possit urgente necessitate recurrere / Nam modo multi
frustrantur non valentes aditum habere pontificis / q[ui]us audientie
die nocteq[ue] sua sanctitas sine intermissione intenta est / nescio quid de
liberabitur de tuo reditu Ego quidem si quid in eam rem potero non ero
deses Scripseram vsq[ue] huc cum tue michi littere redidit[ur] sunt eloquio
plene suauissimo Mirabar prius non te scribere / nunc demor[is] in tan
ta rerum mole qua premeris id ocij fuisse ut ad me dare litteras potue
ris Sed nichil est amanti difficile / Omnia vincit amor / Nullus gra
uis labor qui non leuissimus ei videatur qui ex amore operatur Intelli
go igitur esse no[n] vanam opinionem meam qui me amari a te arbitror
⁊ michi p[ro]p[ri]e p[ro]suis suadeo / sed de hoc fortasse nimis inter ueros aman
tes / Quercis que sint apud nos nouitates / eas rescribam et dicam
breuiter quod audio Iacobus picciminus ad pontificem misit qui se
purgarent in esculanis infidels nichil a se prodisse / Pontifex res
pondit id magno regi aragonum suadendum esse qui eius expromissor
fuit Sunt qui putant comitem iacobum velud indignabundum (Nam
ei stipendia negata sunt) aliquid noui paratur incendij Alij referunt
eum ad maiestatem regiam profecturum / siue ut se expurget / siue ut
aliqua exquirat in rem suam / Utamq[ue] sit vigilandum est ne quid de
trimenti ager ecclesie patiatur/ Inter comitem euersum et uelinoꝝum
dominum seruet discordia/Concordia sepius agitata in lucem non pro

Dijit Nocte ante hanc diem tertia tranſuerunt copie comitis euerſi per hanc urbem deceptis portarum cuſtodibus **P**remiſerunt enim quatuor viros qui ſe germani tui illuſtris capitanei ſamulos dicerent ſumptis veſtibus que fidem facerent ad morem eorum qui capitaneo ſeruiunt/et hi introſiſſi captis cuſtodibus ianuas aperuere vehementi exercitui comitis euerſi/ **H**e autem copie profecte ſunt ad opidum cui monticello nomen eſt/illud cum arce feruntur occupiſſe **N**on habemus rem compertam/ **D**epe enim plura referuntur in hac urbe que ab ipſo vero procul ſunt **E**t id quidem vicium late patet apud omnes gentes/ **D**e turchis hec feruntur diſpotus rascie ſenior mortem obiit/filij eius ad turchos defecere/turchi magnas parant copias rufus hungariam inuaſuri/ **I**n hungaria non eſt paratus exercitus/nec auxilia expectantur ex almania/que cito illuc pergere poſſint/ **I**n gallia et ſuper vobanum tremeſes ſunt breuiuſq; armande creduntur vt in turchos eant/ **R**ex portugalie in propoſito perſeuerat/neſcio tamen quid facturus ſit/ vbi viderit paucos ſecum principis ituros **D**ominus noſter pro ſuo more feruet deſiderio exterminandi mahumeticam ſuperſtitionem/et que ab eo pendent ſumma cura proſequitur **D**e beneficijs ſum curioſus/et tibi et michi conſulam **S**ed decipimur et fallimur falſis rumoribus/ **I**s qui nuper apud nozenbergam obiſſe ferebatur/proximis diebus hic fuit et mecum pranuſus fuit/ **S**imiliter et tulleij epicoſopus qui apud nouam ciuitatem auſtrie deſunctus vita affirmabatur/ad ducem burgundie incolumis redijt/ **E**ro tamen attentus ſi quid vacet/ſed tua dignatio habet optimum procuratorem dominum noſtrum ſanctiſſimum **E**t puto iam tibi aliqua monaſteria commendanda eſſe per procuratorem cuiuſdam prothonotarij de monte ferrato ad quandam abbaciam ditiffimam **S**pero etiam cum rege aragonum ſi vera ſint que feruntur concordia fiet dignationi tue admodum vtilis/ **N**ec plura modo/ **C**ommando me dignationi tue cui cupio complacere omni tempe **E**t roma die prima aprilis 1241.

Quas cardinalis ſenenſis **I**hanni cardinali ſancti angeli **S**ap d **Q**uas nichil modo ſcriptione dignum offeratur/ne tamen ſine meis litteris ad te nunciij ex hoc loco perſingant/ſcribam pauca ex his que apud nos aguntur/ **S**ummus ſacerdos corpore et mente ita valet vt ante complures annos **A**nimus illi ad exterminationem mahumeticę ſecte magnus eſt et ardens / **N**ichil ab eo premititur ex his que ſuo arbitrio pendent/ **V**anam principis eius

dehiderio satisfacerent Sed quid germani/galli/hispani/hungari/po-
loni faciant tu melius q̄ ego nouisti / Italia ipsa pace fruitur / duo
bus tantum in locis fremunt / apud genuam liguris caput Et circa
nos inter comitem euersum ⁊ familiam vrfinorum **Q**uesita concordia
nondum est inuenta / Summi tamen pontificis sapientia hanc rem op-
timo sedabit termino / Comes iacobus piccaminus his diebus delatus
est ad pontificem tamq̄ esculum furto voluerit occupare Is sese mul-
tis argumentis purgat **N**undum tamen pontifici fidem fecit / Timor
est ne quies ytalica turbetur / Nimis enim diu quieuius / et a nos-
tro more procul fuimus / **N**ec est ytalica / Cupio dignationi tue ita bene
esse vt cupis **D**ico duram esse p̄uinciam tuam neq̄ aliud ab inicio pu-
taui **N**unq̄ iudicio meo res hungarica bene a turchis defendetur nisi
et imperator vnum sapiat / **P**ereant qui discidij sunt auctores ! **N**ec
vlti scripsisse **V**ale optime ex vrbe romana kalendas apulis Anno
domini .1271.

Quas cardinalis senensis **N**icholao liscio wlatertano **S**alu-
tem plurimam dicit **D**escripsimus ad te iampridem **I**dem pro-
copio cancellario de re bohemia / exinde sperauim⁹ non nichil
in eo negotio fieri posse / nichil audiuius **M**iramur et ferimus moles-
to animo tot nos incassum subijisse labores / perisseq̄ salutiferum et ne-
cessarium opus **S**ortasse ita deo placitum est / de pragensi ecclesia / mul-
ti sermones habitū sunt / admittenteq̄ orato nostro causa commissa
fuit cardinali sancti marci vt plebi bohemicę datarius pape preficere-
tur episcopus **E**st ille quidem vir bonus et doctus ⁊ quem dignum hoc
honore putamus / nobis tamen non est visum ad talem eccliam quem
q̄ promoueri nisi consulto rege **I**deoq̄ quoad potuimus differri promo-
tionem conati sumus **T**u hec procopio dicito et curato vt responsum
habeamus / vellemus regia sublimitas pro ipso cancellario instaret /
Arbitramur enim non frustra conaretur **Q**ue nobis de comite cilie
scripsisti cognouimus et communicauimus non sine tua laude / **P**luri-
mum optamus sepe ad nos scribas et nichil subiticeas de turchis ⁊ re-
bus alijs cognitione dignis **A**pud nos timor belli est futuri **C**redimus
tamen summi presulis sapientia obuiam ibit **R**ogamus procopium
regie maiestati nos efficiat commendatos **T**u vero reuerendissimis
dominis strigonesi cardina . et varadiensi episcopo commendabis **E**x
vrbe romana kl apulis .1271.

Ereas cardinalis senensis Henrico seufleben D p d Credimus te ad curiam cesaris incolumen peruenisse Idq; cupimus Rogamus igitur imperatorie maiestati nos commendatos efficias Cesar enim est quem in terra vince colimus / et illi pre ceteris qui viuunt obligati sumus / loquere secum de rebus commissis diligentie tue Maxime autem horteris suam excellentiam ad bellum contra turchos gerendum / Excitandosq; germanie populos / quoniam ipse primus est quem xpistiani respiciunt Hic enim tumor est non sine auctore certo / magnas apparatus copias turchorum dominum vt rursus hungariam inuadat Q; si teuthones presidio fuerint actum de regno illo non dubitatur Hec agito cum reuerendissimo patre nostro episcopo gurgē si & singularissimo amico preposito frizingensi quos nostro nomine iube bene valere nescimus quomodo **A**d aures procuratoris delata est prutenorum / ille tamen non ostendit se credere / mora periculosa est / Nos si difficultas esset in reseruatione propterea quia in cardinalatu sumus offerimus apostolicas litteras obtinere quibus reseruatione auferatur / que madmodum & plures alij fecere cardinales in gallia et almania Reliqua committimus prudentie tue Vale optime Ex roma iij aprilis 1571

Ereas cardinalis senensis Ulrico episcopo gurgē D p d Que sunt apud nos nouitates scribimus cesari / non repetimus que illis in litteris videbis Precamur nos cesareo culmini commēdes / eiq; contra turchos expeditionem suadeas / Ita enim exposcit xpistiane religionis necessitas / Dilationem a creditoibus tui predecessoris obtinuit henricus seufleben sicut ab eo relatum tibi non ambigimus / Si qua amplius sunt que cupias ex nobis / tantum aderit voluntas q̄ tum finet potestas Scimus enim nos tibi esse obnoxios et cupimus aliquando partem debiti persoluere Vale ex roma die iij aprilis Anno dñi 1571

Ereas cardinalis senensis Ulrico vidre D p d Henricus seufleben tuus et noster apud te est & que sunt apud nos scitu digna tibi exposuit Non est cur fatigemus aures tuas / cum post eius abitum nichil noui emerferit scitu dignum / Rogamus vt ex horteris cesaream maiestatem ad bellum contra turchos Ita enim suas honore et rei publice xpistiane salus exposcit Nam turchi vt fama non vana est proxima estate rursus hungariam sunt inualuri /

Si qua sunt que cupias ex nobis scis nos esse tui amantes et cupere voluntati tue morem gerere / Velis nos magistro camere commendatos facere Et artongum nostro nomine saluum dicere Ex vrbe die iij aprilis Anno 1271.

Eneas cardinalis senensis Diuo frederico imperatori Dicit Que nunc scribam pauca sunt / fama hic est / dispotum talie seniozem obijisse mortem / filios eius ad turchos defecisse / Jamq; xpustianis inhiati / si ita est credimus non latere maiestatem tuam / Accipio illozum sororem esse in castro cilie que fuit vxor comitis Cauendum est ne mulier fraternam labem sequatur At puto sublimitatem tuam id non negligere Quia tamen aliqui iusserunt me hoc scribere / non fuit consilium vt reticerem / In partibus istis motus est futuri belli Et multa eius rei signa sunt / deus melius consulat / Ciuitas senensis discordijs ciuilibus agitatur / Rex aragonam suo more re nationibus operam dat / fuitq; vt aiunt in periculo proximis dieb; ne per aprium interficeretur cum cecidisset in quo sedebat equus Rex portugalie venturus cum classe affirmatur mense proximo / quod michi non fit verisimile cum nec terrestris per hungariam paretur exercitus / nec ex ytalia classis alia paranda putetur nisi apostolica / Indigemus dei auxilio Sed bene optamus vstras res dirigi Commendo me tue sublimitati ad eius mandata pmpissimum Ex roma die quarta aprilis Anno 1271.

Eneas cardinalis senensis Johanni inderbach Salutem plurimam dicit Ex fratre tuo credim; te nosse que hic aguntur Nos tem tue prepositure accepimus apud dominum nostrum / de prebenda satisponen; faciemus que poterimus Sed durus est aduersari; tuus / et fauorem habet cardinalis romen; / quem nosti dominum esse immutabilem Nos tamen vt amicum decet tuas preces iuuabimus / Nouitates que apud nos sunt scribimus cesari / videbis lras nostras / Non est cur laborem sumam; inanem / Utinam annus iste pterito et quietior sit et melior / mendacesq; vates et astrologos faciat / quoz iudicia raro aliquid boni p;lagiunt Nos ea tpa optauerim; q; aduersa sint pphaz et astrologoz iudicij / Cupim; amicos nros iacobu de lodrano nobilem equite / iohannem nichili astrono; p;tabilem nostro nomine saluos dicas / Imperatrici autem auguste nos humillime commendatos facias / cui parere et voluntarij et accincti sumus quotiens nobis

aliquid impatuerit quod in nostra fuerit facultate Vale ex roma die
v aprilis Anno. 1571.

Ereas cardinalis senensis Johanni Solerij S p d Vergete fue-
runt nobis littere tue quibus bonam valitudinem tuam et ani-
mum tuum erga nos eum esse qui prius fuit habude intellexi-
mus Illud quoque nobis iocundissimum fuit quod regiam maiestatem par-
uitatis nostre mentoziam tenere et nos amare asseueras. Nihil est enim
quod magis cupiamus quam inter seruitores suos numerari quando quidem
ipse rex vnus est qui nostrum exornat seculum. Vnus enim inter principes
doctus est et terrarum cultor vnus liberalissimus vnus in armis peritissimus
Vnus qui domi bellique magnus eio nostro videri possit Vnus denique qui
religioni indefesse seruiat Quod si animum ad perdendum turchorum perfi-
diam intendere vellet vt sepe professus est non modo qui nunc viuunt regibus
preferendus erit sed omnes proculdubio antecedit quos postea secula in-
clitos commemorant viros Est igitur nobis dulcissimum cum tanti re-
gis seruitores sumus et credimur De te tua non minus cupidi sumus quam
tu ipse primo vel tantomagis quanto tu per humilitatem tuas virtutes
extenuas nos per veritatem illas magnificamus Scimus enim que
sunt merita tua et que tibi debeantur premia et que possunt tibi dignita-
tes committi Quod si aliquando vt speramus res tua in medium adduce-
tur audient cardinales quale de te iudicium faciamus Nullus tamen
est qui probitatem ac doctrine tue non sit affectus Illud solum impedimen-
to est promotioni tue quod alia negocia non componuntur Atque ita fit vt
vtiliter per inutile vicietur quod leges abhorrent solent Putamus tamen
his rebus breui modum imponi et honori tuo consultum iri Quaden-
dum est sublimitati regie vt in promotionibus ecclesiarum ea media
complectatur que tolleri possunt Valde autem aducit christiane rei
hos duos principes esse caritate coniunctos Et qui dissidium querunt
neutrui amant Audimus libenter que scribis de voluntate regia er-
ga senenses Alterum vero quod subiectis vt senenses ipsi cauti sint ne-
que seipsum implicent malis quibus cum velint explicari nequeant sa-
lubre consilium est Sed nos multum illi rei publice timemus tum quod
ciuili discordia populum exagitat tum quod pericula querunt qualia fu-
gienda essent Sed ipsi viderint nos patrie et si bene volumus illi ta-
men consulere non possumus quia nobis non creditur Cardinalis sanc-
ti angeli scribit turcum proxima estate in hungariam maiori conatu
quam prius venerit rediturum Non esse hungaros ad resistendum poten-

tes / nisi externa habeant auxilia **P**etit classem apostolicam augeti et
infestare maritimas turchorum oras / **N**ostro iudicio regis opus hoc
magis q̄ pape fuerit / **N**ec plura modo / **R**ogamus sublimitati regie
iterum atq̄ iterum nos commendes **E**t dominum de montefia singula
rem amicam nostris verbis saluere iubeas **E**x roma die quinta aprilis
Anno. 1571.

Eneas cardinalis senensis Alphonso atagonum regi cecilięq̄
Sp̄ d̄ **H**ac ipsa die rex inclite ac potentissime allate sunt lit
tere ex hungaria summo pontifici omnem que curiam contur
barunt. Referunt enim mahumetem turchorum dominum cum salda
no egipti cum caramanno cilicie cum tharcaro scichie imito federe coac
tis ingentibus copijs rursus ad hungariam properare / albam / q̄d alij
castrum belgradum vocant summis viribus obsessurum. **I**amq̄ iter ac
cepisse. **N**ec dubium est quin diebus quindecim cum toto exercitu ante
oppidum sese collocet / **S**perunt quoq̄ iurasse eum et etiam si ahe maiore
partem amissam audierit non sese retro abiturum. **H**ec altenles lega
to apostolico scribunt pleni metu. **Q**uipe quibus sola spes est. **N**eq̄
enim tam securi homines dei / q̄n humanum expectant auxilium. **I**ncre
dulum est mortale gen? neq̄ illud ponderat q̄d scriptū est in sacris elo
quijs / maledictus homo qui confidit in homine. **S**ed miserandum illis
est / si semel diuinitus liberati rursus pietatem diuinam temptare ve
rentur. **P**ercussit de celo deus hoc anno turchos / neq̄ enim huma
na victoria fuit que apud albam parata est. **V**oluit experiri deus quid
nam reges agerent / ceteriq̄ xp̄istiani populi rectores / profligauit hos
tes / occidit qui ferociores videbantur. **A**bstulit innumerabiles ma
chinas / spacium dedit quo si vellent xp̄istiani populi sese accingerent /
redituroq̄ turcho armati occurrerent. **S**ed q̄to magis indulget deus
tanto negligentiores sumus abutentes ocio. **E**cce redit hostis et ne
mo est qui laboranti hungarie opem ferat / et vereor ne hungaria
pessum eat / et nobile illud regnum hostilis gladius euertat. **Q**uod
si deus tulerit cadit murus nostre religionis / et itinere plano per
carnos et forum iulij in ytaliam turchorum turme decurrent. **A**d
hec accedit filiorum olim gubernatoris hungarie captura qui per
regem in arce budensi deprehensi custodiuntur. **C**umq̄ hijs non
parui nominis prelatus interceptus est / **J**ohannes varadiensis
episcopus / **I**nferuntur et alijs plerisq̄ nobilibus inclita vincula /
incomperta est adhuc causa / **S**ed vexo simile est necem comitis

cilie hoc peperisse/ Infelices xpustiani / quos tanta cecitas exagitat vt
nec prementibus hostibus domestica deponant odia/ Surgat igitur tua
serenitas/ et quod potuerit huic periculo remedium adhibeat Ceteri pn
cipex in tuam sublimitatem cuncti fere contorquent oculos eam ipsam
quicquid egerit secuturi/ Neq; enim rex est in orbe xpustiano apud q̄
plus auctoritatis q̄ apud te sit/ qui regnorum potentia/ rei militaris pe
ricia/ experientia rerum multarum/ et incredibili sapientia/ ceteros eu
rope principes antecellit Hec per me ad tuam mansuetudinem fide die
ta sint Datum rome die vij aprilis. 1571.

Eneas cardinalis senensis Johanni solerico **S**p̄d Scribim?
aliqua de turchis sublimitati regie/ que cupimus sibi offeras le
galq; Nisi enim ipse laboranti xpustiane religioni opem ferat/
id imminet discrimen ex quo vix alius liberare non possit Nunc opus
est arte ingenio ⁊ viribus vti/ Nec apud eum nisi inueniamus vbi per
quicenda sint ignoramus Vale ex roma die vij aprilis. 1571.

Eneas cardinalis senensis Johanni Indbachio **S**p̄d Ad nos
de statu curie cesaris nouitas peruenit/ Ita se humane res ha
bent/ nunc iacemus/ nunc in alto sumus/ deo laus qui cesarem
omni periculo liberauit/ Dolemus vicem gurgeni episcopi nostri amici
optimi/ commiseri sumus et vngudio cui non dubitamus admodum
nocere diuicias/ Facta sunt hec que fieri potuerit/ executoriales misse
littere et modo nuncius apostolicus eo pergat sacre theologie professor
laurencius reuarella/ quem tibi commendamus si eum videris/ Ambro
sio nostro diximus que misisti Expectabit adhuc aliquotulum Etsi mo
lestum fert tam diu suspensum teneri de preposito barthescadeh̄ expect
tabimus quid agas/ Cupimus si quid monasteriorum vacare contige
rit id nobis significes vt tandem aliquid consequi possim? quo leuioz
fiat nostra paupertas/ In causa prebende tue veramur maxime ob domi
num zamoren̄ qui tuum aduersarium tuetur Inuam? tamen te quod
possumus Vale et senatui tergestino episcopoz ac preposito pilimi nos
tro nomine salutes dicito Ex vrbe romana die quarta Julij Anno do
mini. 1571.

Eneas cardinalis senensis Johanni cardinali sancti angeli **S**
p̄d Scripsi nuper reuerendissime pater et domine mi colendis
sime non paucas litteras dignationi tue/ nescio an potuerint

ad te penetrare cum audiuerim te postea dimissa hungaria bosnam pe-
tuisse / **N**unc pauca subiiciam et casui mea scripta committam **N**am
que littere tot montes tot flumina tot barbaras nationes mihi casus
inopinatus pertranhite iubeat **D**escripisti michi de prageni ecclesia
tuo more paucissima verba / sed preter consuetudinem mordentia /
Dicis enim nos hic omnia bene expedituros **N**ec dubium est quin ser-
mo tuus promicus fuerit **N**on dicam amplius / et si non opinor quoz
sum ea verba tendant me non ignorare / **E**go pro mei animi libertate
semper aperte cum dignatione tua sum locutus **E**t ita faciam si quan-
do redieris quod deus breuissime concedat cum sospitate et honore
Tunc si quid erit quod michi velit tua paternitas obijcere / audiam
patienter **E**t vel obiecta purgabo vel petam veniam / nisi quod pleriqz
agunt alta mente archanum tuum inducere volueris / **E**t de hoc satis /
Audiui vt dictum est de tuo transitu / credo fuisse urgentem causam
Sed doleo armis plenam esse hungariam quibus non in turchos sed
in sese barones eius terre depugnent / **I**llud quoqz molestissimum est
qz imperatorem inter z hungarie regem vetuste contentiones reui-
rescunt / **M**allem tua studia huic morbo mederi / et que sunt in vis-
ceribus nostris auferre mala conari potius q̄ que autem attingunt
Sed cuncta optime nouit prudentia tua / cuius iudicium nunq̄ meo
postposuerim / **V**enio ad res ytalicas / **D**ominus noster bene valet ad
cruciatam totis intentus animis / **A**pod esculum latrones cum io-
hia et octauiano arcem munitissimam ecclesie occupauerunt / **L**egatus
adductis eo copijs omnes in deditiorem accepit / **V**elini cum comite
euerso contendunt / et colonienses qui hactenus quieuerunt / nouissime
se bello miscuerunt / **R**ex arragonum cum genuenibus bellum gerit /
De pace nullum verbum / **D**ux mediolani quiescit et veneti quibus nu-
per nonnulli ciues in exilium acti sunt et aliqui manus amiserunt /
Senenis intestino morbo laborant / piccininus regis homo est nec
putatur hoc anno arma sumpturus / **E**x reno audiuius aliqua que
non placent / nescio an erunt vera / papa nuper interrogauit cur non
impedires / respondi vt soleo libere tuam sanctitatem cum esset in hispa-
nia / ytalica negocia curare non potuisse / tuam reuerendissimam pa-
ternitatem in bosna valde a reno distare / **C**amerarius legatus ori-
entis duos pape nepotes in vincula coniecit qui ciprum populati fue-
rant **Q**ue scribam alia non habeo **E**x vrbe die quarta Julij Anno do-
mini 1571

Ereas cardinalis senensis Illustri principi ludouico duci bauarie **S**p d Reddite sunt nobis littere tue/humanitatis et benivolentie plene quibus rogas vt illustri principi rupertio nepoti tuo ad consequendam ecclesiam tatisponeñ nostros fauores impartiamur Reducisq; nobis ad memoriam clare memorie genitoris tui erga nos caritatem/et tuam illam quam sunal habuimus in noua ciuitate consuetudinem/Didimus libenti animo epistolam tuam et mirati sumus subscriptionem proprie man? Scribis enim optime quod est in tanto principe valde laudabile Recordamur quociens in curia cesaris suaues habuimus sermones insimul et cum de lapide inuisibilitatis inquisitionem faceres/Tenemus memorie in ditione tua possedisse nos ecclesiam hispaceñ et fuisse a genitore tuo benigne tractatos/Scim? qd nobilestima est inclita domus bauarie/et qd illi sedes apostolica tenet? Intelligis vti confidim? nos non esse ingratos/de nepote tuo sunt egregia testimonia/quia tamen commissarij sumus in causa huius ecclesie tatisponeñ/non possumus aliud dicere nisi qd inuenies nos veram relationem fecisse et paratos esse nunc et in futurum vt tue voluntati moregeram? Datum in vrbe romana die v Julij

Ereas cardinalis senensis Nicholao missio vullatriano **S**p d Audiuimus vario relatu inclitum hungarie regem wiennã redijisse Et nobis placet pro quiete illius regis vt sit extra turbinem hungarie/Dolemus tamen regnum illud inter se diuisum esse/veremurq; ne xpustiani inter dissentiones turchis aperiant ianuas/deus meliora permittat/Nos in ytaliam magnis etiam afflictam malis Rex aragonum cum genuenibus bello implicatus est/Magnam romani agri partem vrsini et comes caerulus vastant Veneñ discidium in dies augment/nouiq; in dies ciues aut plectuntur aut in exilium aguntur/nec videmus quo pacto quiescere possint Auunt cancellarium ad vos ex bohemia redijisse/dicito illi multas nostro nomine salutes/Comendamus tibi laurentium rouarellam nuncium apostolicum qui has tibi restituet/Non fuit in austria prius Commonito eum atq; instruito in agendis Si nõ est dimissus eps varadien p eo verbu faciet/et leas affert quaz nos pmotores fuim? p veteri amicitia et qa innocentẽ esse phidim? Vale Ex vrbe die iij Julij 1571

Ereas cardinalis senensis Henrico scuffleben **S**p d Domin? nos ter sanctissimus mittit laurentium rouarellam qui has litteras

secum affert ad serenissimum hungarie regem Non fuit homo alias
in austria Necessaria erit ei instructio et directio tua/Commendam?
cum tibi/bonus vir est/doctus theologus Cura eius erit vt captiui im-
peratoris dimittantur/varadienſem relaxetur Et pax si fieri potest illas de-
mum partes inspiciat/Ab eo intelliges ytalicarum rerum et huius ve-
bis statum/plus mali q̄ boni audies/Neq; enim ytalia quiescere con-
suevit/vsq; germani didicistis mores nostros/et non modo vicinos
sed fratres atq; ipsos parentes bello premitis Nichil est vsq; tutum/
Dannosissimum est qd austria inclita domus in seipsa discidium habet
Deus illos principes aliquando meliori respiciat oculo/ Et quos fecit
maximos faciat amicissimos In causa varimenesi expectamus? quid sequa-
tur quia ibi multum spei collocauimus? alioquin ad mendicitatem redac-
ti sumus Sed si quid in partibus illis vacat qd obtineri posse confidas/
velis nobis significare/gracias agito regie maiestati pro litteris missis
pape regrelando de mea promotione/Bene vale Ex roma die quarta
Iulij Anno 1571.

Ereas cardinalis senensis Iohanni in hili. P p d Que scripsis-
ti de curia nostri cesaris iam pridem noueramus/ fuit nobis
res permolesta/agimus deo gracias qui personam cesaris cus-
todiuit Credimus imperatricem animo conturbatam esse/eiusq; compa-
timur adolescentie/que ad calamitates in germaniam venit perferen-
das Putamus tamen eam ipsam sibi consulere/et consolationes que-
rere/Conflictiones hungarie didicimus/omnia sunt ad turchorum po-
tentiam auzendam/ferenda sunt que deo volente fiunt Ille ex malo
bonum elicit/ Si dabitur aliquando facultas cogitabimus de te non ali-
ter q̄ de nostro fideli et singulari amico/Laurentium rouarellam qui
cum presentibus ad te veniet nuncium apostolicum tibi commendamus?
vt assistas ei et consulas si qua ex te quesierit Tu quoq; si aliquod mo-
nasterium vel preposituram bonam vacare perceperis fac nos q̄ primum
certos/Potes per venetias mittere litteras Illinc enim frequentes ad
nos euerunt tabellarij mercatorum/querenda suffragia sunt/Dale ex ro-
ma die iij Iulij 1571.

Ereas cardinalis senensis Procopio volensteyno P p d Ex
vienna tuas accepimus litteras cum bohemiam peteres Nef-
cimus an redieris Audiuimus insignem fratrem tuum et ami-
cum nostrum singularem iohannem equitem extremo die functum

Credimus te turbido et amarulento esse animo Nam & nos tali socio
priuati non dolere vehementer non possumus Sed quid agamus trita
est hec via / aut non nasci oportet / aut natum mori / Nos parentes
preiere / fratres sorores amici / pauci admodum sunt cum quibus iam
uiuere delectet Nam etate graues / parare nouos amicos nescimus
Et veteres paucis demptis mores abstulit / Nec modo aliud expecta
mus / nisi aut eripi nobis eos quos amamus reliquos / aut nos aufer
ri ab illis / Atq; quando cumq; dies illa uenerit non erimus inuici ut
olim / quibus ad maiorem amicorum cumulum erit eundem / Credim?
te ista etiam meditari nec egere consolatione / ideo preterim? hec / Ac
cepimus turbulentas esse res germanie / neq; imperatori bene esse cum
rege hungarie / Dolemus Nam res pessima est et noxia non modo aus
triae sed vniuersae rei publice xpustiane / Deus meliora permittat Cupi
mus de rebus bohemicis fieri certiores / sed et quid sperandum sit /
Laurentium rouarellam qui has ad te defert Cupimus tibi commenda
tum esse frater est archiepi tauennatis tibi amicissimi / consilium tuum
optabit in rebus agendis / Ne desit sibi rogamus prudentia tua / Va
le et nicolaum nostrum pro tua consuetudine commendatum habe Ex ve
te die iij Julij. 1571.

Eneas cardinalis senensis Casimiro regi polonie D p d Cum
vacaret nuper ecclesia varimien/conuenientes canonici eius in
glogonia maiore et cogitantes de futuro pontifice vota sua in
me direperunt postulantes a summo pontifice ut ecclesiam illam mihi
committeret / Idemq; fecerunt serenissimi principes domini impera
tor et rex hungarie atq; bohemie consanguinei et affines tui / Annuit
beatissimus pontifex precibus eorum / et summo cardinalium consensu
ecclesiam illam mihi commendaui / Mittam prope diem procuratores
meos ad serenitatem tuam cum litteris apostolicis / quibus precor ut ad
possessionem capiendam necessarios velis impartiri fauores Scio em
quia sine tua opera parum proficerent / cum iam prouisia in manu tua pe
ne tota esse feratur Intellego me magno munere donatum a tua man
suetudine / si mei procuratores ut non ambigo tuis adiuti prehdij eccle
siam possessionem consequantur / facies rem gratissimam summo pontifici
et sacro collegio / simulq; imperatori et regi hungarie quos non dubito
maiestati tue pro me scripturos esse / Ego vero conabor nocte dieq; om
ni studio & diligentia tue serenitati me grati ostendere / atq; ita efficere

vt michi profuisse tuam clementiam non peniteat Jamq; pro mea viri
li in sacro collegio/honorem tuum tutare cepi Namq; cum ageretur de
culmine ecclesie pro qua scripseras/erantq; qui omnino illam commit
tendam esse dicerent procuratori magni magistri ordinis beate marie
rethomcorum Ego proz; restiti/meaq; suasionem factum est vt res sus
pensa sit/cum tue maiestatis preconijs/simulq; genitoris tui et germa
ni qui pro fide catholica in bello contra turchos obiit clarissimas virtu
tes retulisset/Quibus auditis sedes apostolica que prius inclinata erat
ad promouendum procuratorem ordinis mox sententiam mutauit/de
creuitq; super sedere/vt interea temporis aliquid de concordia et pace illa
rum partium tractari possit/et medio tempore rectorem aliquem huc
administratorem illi ecclesie dare/qui tue serenitati merito displicere
non debeat/Verum ego pro ea qua tuo culmini deuotione afficioz;/audeo
suadere/idq; vtile arbitror/vt tua serenitas/simul cu illis de terra prul
cie oratores suos ad sedem apostolicam mittere optotius studeat viros
prestabiles et auctoritate insignes qui offerentes viam iuris ac concor
die cum aduersarijs coram sanctissimo domino nostro censuras eccle
siasticas/in terra prulcie quomodolibet fulminatas aut tolli aut suspen
di petant/ Spero enim eo modo res magnifice ad honorem tue sub
limitatis et illarum partium tranquillitatem conduci posse/cum sanc
tissimus dominus noster ad hec optime sit inclinatus Et multi sunt in
sacro collegio cardinales reuerendissimi qui maiestati tue sunt affectissi
mi/ Inter quos est reuerendissimus dominus rothomagenk Ego vero
minimus inter omnes nihil obmittam ex his que ad augmentum sta
tus et glorie pertineant tue sublimitatis/ Cui me humillime recommen
do Et roma die vltima augusti. 1571.

Ereas cardinalis senensis Othoni et ludouico bauarie ducibus
p d Obtinuistis tandem ecclesiam ratifponeñ/reuerendo pa
tri ruperto filio et nepoti vestro commendari. Satisfactum est
desiderio vestro/ Verebatur inclita domus vestra exaudiri in suis preci
bus Nec talis est ecclesia ratifponeñ que vel pbitati vel nobilitati eius
dem ruperti satisfaciat/ Duo tamen obstabant petitionibus vestris/etas
sc; promouendi minor/et capituli ipsius ecclesie desiderium a quo erat
alius electus non indignus neq; ignobilis/ Sed cum reperisset pietas
domini nostri electionem ipsam minus canonicam esse et hinc ruperti
merita libraret/pretulit nobiliozem/nec putauit in etate momētum es
se faciendum/quam tante domus claritas communis Est igitur vestz

recognoscere hoc beneficium ab ipso domino nostro sanctissimo Qui
ethi fecit quod debuit / honorandus est tamen iuuandus et extollendus /
qui hoc tempore nobilitatis cultor et conseruator existit / Verum cum
ecclesiam ratisponensem que olim florentissima fuit et a progenitoribus
vestris fundata magnis opibus habundauit / iam pauperem / ac pene
ruentem et vndiq; laceram esse intelligamus / nobilitatem vestram ro
gamus obmire / vt postq; ad manus vestras redijt et caro vestra illi pre
est / ita efficere velitis vt palam omnibus fiat vs non verbo sed opere
ipsius ecclesie protectores et aduocatos existere / Sit vobis commen
data cleri libertas / date operam vt distracta et impignorata bona ipsi
us ecclesie absq; grauamine cleri recuperentur / Sit ipse rupertus ou
um suarum non lupus sed pastor / sit canonicorum et aliorum clerico
rum non tyrannus sed pater **M**eminerit quia iubet apostolus vt non
dominemur in clero sed tamq; forma facti gregis ecclesie prehedeamus /
Nouerit non se ecclesie sed ecclesiam sibi commendatam esse / **C**ommē
damus deniq; etiam excellentie vestre venerabilem hencium de haspe
ris / cuius electio non suis demeritis sed propter obmissas iuris solem
nitates reiecta est / dignus est certe cui rupertus et qui res suas gerūt
non insultent sed compaciantur / non iniurientur sed faueant potius et
ipsum ament **E**st enim vir bonus / nobilitati / ingeniu correspondent
mores **E**t enim manifesta est nobis eius pbitas **N**am licet multa in
eum quesita sunt testimonia ad eius famam demigrandam / nemo ta
men rupertus testis est qui eius honori detraxerit / **V**assus est vir bon
nō modicam iacturā / **V**enit romam cū grauib; expensis / fuit hic ea pte
anni qm̄ est ardentior et piculohor aer / et pessus est plures labores / et
tandem succubuit / **P**rosequēbat causam suam / queherat honorem quem
sibi debitū existimabat / **F**ecit qd ceteri mortales agunt / **N**am q̄s est q̄
electus in ep̄m alicui? eccle non tenet electionē suam tueri / et a sum
mo pontifice confirmationem suam obtinere **Q**ui ep̄atum querit inquit
ap̄tus / bonum opus querit / **V**erum ea vsus est modestia / ea grauitate
in suo iure psequendo / vt nullius vniq; honori detraxerit / nullius fame
preiudicauerit / nullius personam in discrimen adduxerit / **I**dem facere
et qui cum eo missi sunt a capitulo / **T**estes nos sumus coram quibus
causa agitur / **T**antum est q̄uis in electum ipsum et eligentes / non
nulla crimina obijcerentur per procuratores rupertī / **I**psē tamen elec
tus et sequaces nichil aliud quesuere q̄ se purgatos atq; innocentes
ostendere / **D**e rupertō nichil vniq; reprehensione dignum dixere / **D**ed
tam ipsum q̄ progenitores suos et excellentias vestras / ipsamq; bava

rie domum cum magna reuerentia cum summa reuerentia et singulari quadam maiestate nominauerunt/Quibus ex rebus iustum et sup̄ q̄ iustum esse putamus vt eundem henricum et qui cum eo venire commendatissimos suscipiatis/eisq̄ fauentes ac consilijs assistentes et auxilijs quod est vere nobilitatis erga eos ostendatis/que vicisse contenta non insultat victo/sed victum sepe iacentem eleuat et in partem felicitatis assumit Hec pro nostra erga vos caritate et inclitam domum vestram affectione dixisse volumus/quis sciret? nobilitatem vestram quod scripsim? per seipsam id fuisse facturam Datum rome die iij septembris Anno 1271

Ereas cardinalis senensis Othoni et ludouico bauarie ducibus
H p d Annuat sanctissimus dominus noster precibus vestris ac ratissime ecclesiam reuerendo patri dno ruperto filio et nepoti vestro commendauit/Voluisset aplica pietas eam ecclesiam multo maiorem et ditiozem fuisse/et talem que nobilitati et moribus ipsius ruperti satisfaceret/ Sed qualiscumque est recipi debet alacri animo/et habende sunt ingetes gratie eidem dno nostro/que valde libere desiderio vestro studuit complacere. Commendam? igitur excellentie vestre ecclesiam ipsam et clerum eius/quis certi sum? fundacione progenitorum vestrorum in manibus vestri sanguinis constituta/felicibus incrementis augenda esse/ Insup quia venerabilis vir henricus de hasperis qui fuit electus a capitulo in persecutione iuris sui modestissime se habuit/idemque fecerunt qui cum eo missi fuerunt ad confirmationem electionis petendam/dignum censemus vt eos benigne recipere et tractare velitis/non permittentes eis aliquam inferri molestiam vel iniuriam Nam cum ipsi tam de prefato ruperto quam de vobis et inclita domo bauarie cum summa semper reuerentia locuti sint/et prosequendi ius suum honestam modestiam habuerunt/non esset propterea iustum eos iacture aliquid ferre/ Dicim? hec per se nota esse prudentie vestre ideo non plura scribim? Tantum rogam? vt si que sint que eos in conspectu vestro criminari voluerint tamquam litigando in hac curia honori vestro detraxerint/nolite illis credere/sed nobis potius fidem prebere coram quibus est causa agitata et que vobis scripsim? Datum rome die vij septembris Anno 1271

Ereas cardinalis senensis Imperatori frederico H p d Accepi superioribus diebus litteras tuas super negocio discernente reuerendum patrem episcopum laurieum/ Introduxi ad sanctissimum dominum

nostrum nunciam tuum / obtinui litteras fieri secundum desiderium
maiestatis tue quas idem nuncius apportabit / Duplico serenitati tue
digneris ita facere ut capitaneus in wichtenstey non sit nimis onero
sus illi ecclesie laurienſi quia reuera multum exorbitat et grauat cle
rum / tua maiestas semper pia fuit et sacre religioni affecta / Conti
nuetur in hac sua gloria tua pietas nec paciatur a suis officialibus
repari clerum quem semper misericorditer tractauisti **H**ec dico quia
cupio semper honori tuo bene consultum esse **A**ccepi et alias litteras
quas in facto ratisponeſi ecclesie transmisisti / rupertio fauente iam
ille promotus erat ad ipsam ecclesiam quia reperta fuerat electio capi
tuli inualida **C**ausa mihi commissa erat **E**t ego in consistorio relatio
nem feceram / **P**ostquam dominus noster considerauit scripta que prius
tua maiestas miserat fundata super electione canonica / non dubitauit
quin ea reperta inualida promotionem rupertii commendares quod
ego etiam ita putauit futurum **E**t ita placitum est illi nobilissime do
mini **I**nsuper gratias ago maiestati tue pro litteris sanctissimo domino
nostro et sacro collegio sup facto varienſi ecclesie in meum fauorem mis
sis **N**unc cum idem dominus noster ecclesiam illam mihi commenda
uit / **S**upplex oro ut digneris litteras oportunas in bona forma scribere
ad serenissimum polonie regem subscribendo illas manu propria / ut
maior videatur affectio / rogantes eum ut procuratoribus meis posses
sionem ipsius ecclesie assignari faciat / **V**eniet enim infra paucos dies
vnus ex procuratoribus ipsis ad serenitatem tuam pro litteris accipi
endis quem cupio celeriter expediri / **D**e nouitatibus harum partium
hoc tantummodo scribere possum **R**ex aragonum maximam et poten
tissimam habet in mari classem minatur genuenſibus / **D**ed et alijs
quibus pluribus terrorem incutit / **C**omes iacobus piccininus cum exercitu
re znum apulie exiturus est prope diem / **D**icit se contra sigismundum
maletestam arma sumpturum / sunt tamen qui senenſibus et qui ec
clesie romane timendum putant / **D**efini et comes euerſus inter se
contendunt / nec finis potest inueniri discordie / **C**ardinalis de vefinis
quasi papam timeret ex urbe iam pridem recessit / et inde simultates
non pauce exorte sunt inter ipsum et romanum presulem / **M**issus est
tamen modo per collegium cardinalis sancti marci qui eum aplice pie
tati reconciliet **N**escio quis fructus sequetur **N**on sum sine periculo intel
tini belli si vefinorum domus implicata remaserit / **E**t orietate nouitas allata
est scem cardinalis portugaliensium veneno periſſe in cipro qui regnaturus eo
profectus erat ac filiam regis duxerat / **T**urchoy classis mithelenam

insulam conatu veratuta fertur/ sed auxilio illi erit legatus apostolicus
cū tremibus suis et rodienſi manu/ **A**lia que scribam nō habeo Com
mendo me humillime/ sublimitati tue ad cuius mandata semp ero pa
tatus **E**x roma die vndecima septembris Anno domini Milleſimo qua
dringentesimo. 118.

Eneas cardinalis senenſis **I**adillao regi hungarie **S**p d **Q**ue
ſcripſiſti michi ſupre negotio vratiſlamienſi electi/ curavi atqz
diligenter peregi/ q̄uis res eſſet difficilis et pecuniaria/ geſtus
eſt mos tue ſerenitati **E**t remiſſa eſt electio magna pecunie pars/ **L**abo
raui vt ſatiſfieret deſiderio tuo circa ratiſponenſi eccleſiam et obſtenta
eſt tua voluntas/ **P**reſectus eſt enim illi eccleſie illuſtris princeps ru
pertus bauarie dux conſanguineus tuus/ fui ego in ea cauſa commiſſa
rius/ et q̄admodum debui conatus ſum eam relationem facere/ que cū
veritate eidem ruperto vtilis eſſet **F**eci id libenter quia intelligebam
me ſublimitati tue/ ſimul et inclite domui bauarie complacere/ et eccle
ſie illi bene conſulere/ nec de hoc plura / **P**erum ſereniſſie rex cum tua
pietas dignata fuerit domino noſtro pape pro me ſcribere atqz instan
ter ſupplicare vt eccleſia varimienſi michi commenderetur/ idqz iam fac
tum eſt/ rogo et ſupplico vt ceptum continuans beneficium/ ſereniſſimo
regi polonie ſorozio tuo vrgenter ſcribere digneris pro poſſeſſione ipſi
us eccleſie meis procuratoribus danda q̄admodum henricus ſeuſlebenſi
vratiſlamienſi tue ſublimitati lacius declarabit neceſſarium eſſe / **I**dem
etiā celiſtudini tue nouitates harum partium quas ſibi ſcribo ſerio
ſus exponet/ **N**ec aliud impreſentiarum miſi q̄ me tue ſublimitati ite
rum atqz iterum commendo ad eius ſemper mandata paratum **E**x
roma die vndecima ſeptembris Anno Milleſimo quadringentesimo
quinquageſimoſeptimo.

Eneas cardinalis ſenenſis **H**enrico ſeuſlebenſi **S**p d **D**eripſiſ
ti nobis hijs diebus frequētes lras pro quibus gracias agimus
tibi/ qui veri et optimi amici officium implet/ **I**nſtellexim⁹ illa
rum diſturbia partium/ **D**olem⁹ p̄ncipes vltros non tam ſe tenuolentia
q̄ ſanguine contingere **C**uius rei cauſam non ipſis aſcribimus ſed
illis quoz vices p̄re ceteris audiunt / **I**nfortunium eſt hoc noſtri tem
poris vt tunc poſſiſſime diuiſi ſim⁹ cū expediret maxime eſſe vnitos/ ſed
dabit deus his quoqz ſinem/ **P**ro electo vratiſlamienſi laboraui⁹ dilige
ter/ et tandem confeſimus quod p̄tebatur **N**am tria milia ferme duca

torum remissa sunt In qua te intelliges ex venellao que fuerint par
tes nostre / Rogamus velis esse cum maiestate regia ⁊ habeas litteras
opportunas impetrare ad serenissimum polonie regem et alios vt opus es
se putabis duplicatas Nam ipse venellaus offert se iturum nomine
suorum dominorum in poloniam / et nos statim mittemus bartholo
meum canonicum varimienſem cum litteris et procuratorijs opportunis / et
necessarium est qd ambo habeant litteras regias Nam nos eisdem du
cibus per hos dies non paruum obsequium fecimus / qui pugnantiſſimo
fere ceteris cardinalibus / sanctissimo domino nostro suauissimum consan
guineum eorum rupertum ad ratissponenſem ecclesiam promouendam ef
se / cum essemus commissarij et alterius electionem inuenissemus non
valere Mittimus tibi litteras credenciales quarum vigore poteris eis
supplicare vt tibi assistant ad regias litteras impetrandas / Procopio
et nicholao scribimus quos arbitramur suos fauores non negaturos /
Cardinalem sancti angeli vellemus apud se esse / vt eius summa pru
dentia lites australice componerentur / Rogamus vt nostras litteras
sibi transmittas Et deniqz cures vt venientibus dictis venellao et bar
tholomeo littere que necessarie sunt in promptu habeantur / De noui
tatibus harum partium pauca sunt que scribere possumus Ea q̄ sunt
habet vt supra in littera imperatoris Vale optime ex roma die vij sep
tembris Anno 1211

Eneas cardinalis senensis Procopio cancellario bohemie Ha
lutem plurimam dicit Quis raro nobis scribis Ex nicholao
tamen simulqz henrico seuflebenſem intelligimus te veterem erga
nos beniuolentiam retinere et omni officio veri amici satisfacere / non
repetimus que pro nobis fecisti / Dunt enim plurima / nec nos hi su
mus qui referre gratias valeamus Illud tamen quod possumus faci
mus / reclamamus magnificentiam tuam / et animum habemus pa
ratum omnia facere que tibi grata sunt et nobis possibilis Id ostende
mus si quando pro venerabili germano tuo preposito vice gradeſem ali
quid acciderit quod sibi vtile futurum putemus ⁊ in nostra potesta
te consistat / Interea rogamus te vt perseueres in officio caritatis
et tui enes semper memineris Insuper quia mittemus prope diem pro
curatores nostros cum litteris apostolicis ad capiendam possessionem
varimienſem ecclesie si saltem haberi poterit / Rogamus amicitiam tuam
vt eas litteras impetrare velis a regia maiestate quas henricus

predictas dixerit oportunas Nam tantum pondus huiusce rei conse-
quende in serenissimo rege ipso hungarie atq; bohemie consistit / et qui
ceperit perficiat **E**rimus in eternum sue maiestati et tibi obligati /
Quipe qui ecclesiam eam suo et tuo favore obtinuerimus **C**onati inq;
semper sumus nos gratos ostendere **C**redimus cardinalem sancti an-
geli iam apud vos constitutum esse **Q**uod si ita est commenda nos sue
dignitati tamq; patri veneratu dignissimo **Q**ue sunt apud nos noua
scribimus ipsi henrico tibi communicanda / **S**eruet apostolica mens
desiderio exterminandi turchos sed principes xpistiani inter se disciden-
tes pium propositum prozsus deserunt / **D**eus meliora prebeat / quod
speram? **V**ale optime **E**x roma die vndecima septembris Anno domi-
ni 1571.

Eneas cardinalis senensis **J**ohanni cardinali sancti angeli **D**
p d Breues more tuo scripsisti ad me nuper epistolas / **V**idi
eas libenter quia significabant te ex bosna reuersum prope
hungariam degere / ac bene valere quod pre ceteris michi iocundissi-
mum fuit / **S**pero hec scripta mea reperia esse in austria personam
tuam / inter mitiores gentes / **V**tinam ita fiat / **N**am presentia tua
futurum opinor vt principes illarum partium prozsus componantur /
Nit enim cardinalis papieij se cum anno superiori ageret in austria
omnes litas inter imperatorem et regem hungarie adeo attenuasse vt
parum ad integram concordiam superfuit / **C**omposuisset omnino par-
tes ipsas vt est opinio nisi coactus fuisset nozenbergam ascendere **E**x
istimo igitur haud dubie dignationem tuam fide debito terminaturam
quod ille infectum reliquit / si tamen ita est vt compositioni tam par-
ua vt refecerunt res defuerit / **V**tinamq; sit elaborandum est eo negocio
Nec minus erit composuisse imperatorem et regem q; turchum deleuis-
se **E**t ego quidem hanc coronam tue dignationi auguro et opto / **N**o-
uitates harum partium non dubito intelligis ex aliorum litteris / **E**x
me tamen hec pauca habe rex aragonum maximam habet in mari clas-
sem galearum supra xxx magnarum onerariarum septem / minorum
nauigiorum q; plurium / **D**icit se iturum in catholomiam vt inde for-
tice redeat contra turchos **I**nde factum est vt rex portugalie aduentum
suam suspendit / **V**enueses hanc regis classem contra se armatam
putant / simulq; cum eis florentini et senenses timent / certitudo nul-
la est quid tandem rex intendat / **C**omes iacobus piccininus cum ex

cercitu circiter duorum milium bellatorum exercitus bellum fertur / Territatur ecclesia simulque senenses / cum se contra sigismundum malevolentiam profecturum minatur / Ursini et comes euersus adhuc inter se litigant / Cardinalis de vrbis iam pluribus diebus e curia recessit / veritus ne quid sibi sinistra accideret / cum papa exercitum misisset aduersus fratres eius / Nunc rex aragonum vrbis familiam in suam protectionem recepisse fertur / Timor ne romanus ager nouis inuoluatur litibus / Missus est cardinalis sancti marci ex parte collegij ad ipsum dominum de vrbis vt si possibile est controuersie componantur / Dominus noster sanctissimus iterum duas galeas cum pecunia ad legatum mittit in orientem / facit pius pater quod potest / sed relinquatur a principibus nec solus potest tanti belli molem sustinere / Imperator turchorum contra mithelenam missurus classem fertur non modicam / sed dominus insule spe legati fretus et auxilio genuensium nauale bellum instupidus manet / In albania dicunt scandetberchium magnalia perpetrasse contra turchos / Quod si verum est melius tua paternitas reuerendissima que per id temporis prope fuit exploratum habuit Cupio vt tandem redeas nec velis triennium complere / nisi principes contra turchos excitari posse confidat / Recomendo me dignationi tue ad eius mandata semper paratum Ex roma die vndecima septembris Anno domini 1571.

Eneas cardinalis senensis Nicholao listio Salutem plurimam dicit Grate fuerunt nobis littere tue quibus germanica negotia nobis significasti / vtinam melius se res haberent / Sed conferenda sunt que nobis tempora dantur / sperat deus vt principes illi vestri aliquando concordet sint / ne qui sunt sanguine proximi odio disungantur / Gaudemus pro copium conualuisse et nostri memorem esse / Cupimus nos sue magnificentie sepius efficias commendatos / Scribimus regie maiestati et sibi de litteris necessarijs ad obtinendam ecclesiam variniensem Rogamus in ea re tuo more his vigilare Et ita efficias quemadmodum henricus scuffleben experierit qui condiciones illius patrie nouit / et noster est fidelissimus amicus / Ab eo scies que sunt hic noua fluctuamus et nos more hominum nauigantium Sfrater tuus vltimas repetijt / ytaliam multis in locis peste laborat / sed potissime sena Nam que bello afflictata fuit et caritate annone / nunc quod tertium erat morbo languescit Vale et nobis sepius scribe Datum rome die vndecima septembris Anno domini Millelesimo quadringentesimo quinto

Ereas cardinalis senensis Ulrico riter Salutem plurimam
 dicit Recepinus litteras tuas quas reddidit nobis iacobus
 imperatorie maiestatis nuncius Aginnus tibi gratias pro lit
 teris scriptis in facto ecclesie varimienſi Scimus enim te eas dictasse
 et expediti fecisse Nunc opus est vt alias iterum expediti facias ad se
 renissimum regem polonie et alios / pro vt opus fuerit / latius te ad
 mouebit procurator noster q̄ statim mittemus ad possessionem capien
 dam / Super facto laucionenſi expediimus litteras iuxta desiderium
 maiestatis imperatorie quas ipse iacobus secum apportabit Rogauit
 enim nos vt concederemus sibi pecunias / Concessimus primo sex au
 reos / Et deinde iterum rogauit nos vt alias sibi pecunias mutuare
 mus pro reditu necessarias / fecimus sibi illas per bancam concedi Et
 obligauimus nos pro eo intuitu maiestatis imperatorie cui debemus
 omnia / Voluissimus q̄ ipse habuisset aliqua scripta vel maiestatis
 eiusdem vel tua / Libentius sibi subuenissemus / tamen quia nuncius
 imperatoris / noluimus eum derelinquere sicut ab eo intelliges / Roga
 mus des operam cum eo postq̄ redierit vt nobis satisfaciat / Intelli
 gimus de dispensatione tua / erimus cum correctore / et videbimus quid
 faciendum sit / scito q̄ littere nulle possunt obtineri gratis ab isto pa
 pa / nisi pro persona imperatoris Si vis q̄ exponamus pecunias pro te
 scribe nobis et libenter id faciemus / quous pauperes sumus adhuc ta
 men pro vobis inueniemus centum aureos cum opus fuerit Habebis
 cum presentibus litteras ad iohannem inderbachium Rogamus eas
 sibi mittas vbicumq̄ fuerit Et nos sublimitati impatorie commendes
 ad cuius mandata paratissimi sumus Ex vrbe die vndecima septemb̄s
 Anno 1241.

Ereas cardinalis senensis Iohanni hinderbachio Sp̄ d̄ Labo
 rauimus diu tui causa aduersus aduersarium tuum super pre
 benda ratisponenſi z deinde peperimus tibi pacem Obtinuimus
 namq̄ prebendam p̄uis ratisponenſi dari domino humanno vt tibi qui
 es esset Et ita factum est Hoc scribimus ad consolationem tuam Ro
 gamus vt nos imperatorie maiestati commendes et iuues nos ad pos
 sessionem habendam eccle varimienſi Vale optime Ex vrb̄ die xi septem
 bris Anno 1241.

Eneas cardinalis senensis Ludouico bauarie duci **D** p **d** Veni
et ad excellentiam tuam venerabilis vir henricus et aliqua
nostro nomine referet Cui rogamus vt plenam crebentie fi
dem prestare velis Et in hijs que vice nostra petierit benignum impar
titi fauorem q̄admodum de tua erga nos caritate plene confidimus/
Ab eo etiam scies negocium ecclesie ratisponeñ p tuo desiderio expedi
tum esse In qua re fecimus quod vires nostre potuerit vt honori tuo sa
tisfieret Ex roma vrs̄.

Eneas cardinalis senensis Ludouico duci bauarie **D** p **d** Vigil
mundus senuetil bone indolis adolescens primus huc venit in
causa eccle ratisponeñ Primusqz litteras tuas nobis reddidit
Institit die noctuqz diligentissime laborans vt desiderio tuo satisfieret
Cum res sit ad votum expedita dignus est qui digno fauore tractetur
Rogamus igitur vt iuxta ad ministratori ratisponeñ consanguineo
tuo eum commendare velis / atqz ita efficere vt de primo beneficio va
catur et conuenienti / sibi omnino prouideatur Reddes enim merce
dem condignam suis laboribus / et nobis singularem complacentiam
facies / qui eum iam pridem nouimus qz pro sua virtute dileximus Da
tum rome die vndecima septembris Anno domini Millesimo quadrin
gentesimo. 71.

Eneas cardinalis senensis Martino maier **D** p **d** Vant non
nulli nationis tue homines parum pensi habentes / quibus
romani pontificis auctoritas neqz necessaria esse videtur neqz
a xp̄isto instituta / Contra quos hanc epistolam scribere et tibi trans
mittere decreuimus / vt si quando tales homines te adierint habeas
ex nobis quo gladio / eorum temeritatem confodias Nam quando
eos non solum scripta iura refellunt et auctoritas ecclesie longe lateqz
diffusa / sed ipsa quoqz naturalis ratio eis aduersa est / que lex nature
immobilis et inuariabilis adeo fixa est vt neqz epycheram ferat /
Audi ergo quo modo istos renuncimus refellimus prosterminimus /
cum xp̄istianis nobis questio est qui euangelium recipiunt et xp̄is
tum filium dei pro nostra salute incarnatum et passum fatentur /
Hi nobis alia quoqz negabunt sacramenta in ecclesia ab ipso filio
dei instituta quibus ad salutem nostram vt̄mur / baptisimi / confirma

Homis / eucharistie / penitentie ordinis / matrimonij et unctionis ex-
treme / quorum vnum quod est principalissimum scilicet ordinis alio-
rum duorum que potissima esse videtur eucharistie ac penitentie miste-
rium in se continet. Nam sacerdotes hac potissimū causa sunt institu-
ti / vt purgantes per penitenciam homines a peccatis suis et in graci-
am dei redeuntēs / idoneos faciant ad corpus xpisti participandum.
Deinde corpus xpisti consecrantes illud eis administrent. Videmus
autem natura ita comparatum esse vt omnis potestas que ad principa-
lem aliquem ordinata est effectum / inferiores ordines sibi subseruien-
tes habeat / quod maxime in artibus apparet. Nam arti que formam
materiam inducit alie subseruiunt que materiam disponunt. Et rur-
sus ars illa que formam induit alteri seruit ad quam pertinet finis per-
fecti operis. Nam qui lingua cedit arti nauifaciue deseruit. Et hec
rursus gubernatorie illa vero militari vel yconomice q̄admodum ad
diuersos ordinantur fines. Cum ergo potestas ordinis in eum finem
constituta sit vt purgatis hominibus corpus xpisti ministret palam
est inferiores ordines ei deseruire ea preparantes que ad hoc opus ne-
cessaria sunt. Et infiniti quidem ordines sacerdotali deseruiunt popu-
lum preparantes. Ostiarij quidem arcendo infideles a celi fideliū /
lectores instruendo catechuminos elementa fidei tradentes / propter
quod eis scriptura veteris testamenti legenda committitur. Exorciste
vero eos purgant qui per demoniorum variationes a sacramentorum
perceptione impediuntur. Atq; ita hi tres ordines disponendi populi cu-
ram habent. Est et quartus acolitorum ordo / cui vasa non sacra credi-
ta sunt in quibus sacramenti materia preparatur. Subdyacomī vero
ministerium habent super vasa sacra et super dispositione materie non
dum consecrate. Dyacomī vero vltterius procedunt administrent enim
atq; contingunt materiam iam consecratam xpisti sanguinē populo
dispensantes. Subseruiunt autem hi ordines sacerdotali et in prepa-
ratione populi. Nam dyacomibus committitur euangelica doctrina pre-
paranda populo. Subdyacomibus epistola / Acolitis luminis com-
missa est cura quod ad solemnitatem doctrine procul dubio pertinet.
Atq; ita hi sex ordines ad septimum referuntur qui sacramentalis
appellatur. At cum ordinum horum collatio cum sacramento quo-
dam perficiatur / sacramenta autem ecclesie dispensatores requi-
runt idoneos / necessarium est superiorem aliquam potestatem es-
se in ecclesia altioris ministerij que ordinis sacramenta dispense-
t.

Hanc autem maiores nostri episcopalem appellauerunt/ que quous in consecratione corporis christi sacerdotalem non excedat/ superat tamen in his que ad regimen populi pertinent/ Nam et ipsa sacerdotalis potestas ab episcopali deriuatur/ Et que sunt ardua circa populi curam episcopis reseruantur/ Nec sacerdotes ipsi dum corpus christi conficiunt rebus alijs vtuntur quam per episcopum consecratis vt altari calice vestibus/ Est igitur manifestum summam regiminis quod in populo christiano geritur ad episcopalem pertinere potestatem/ Verum quous populi per diuersas dioceses ac ciuitates distinguantur/ sicut tamen vna est ecclesia sponsa christi/ ita et vnum oportet esse populum christianum/ Et sicut in vno populo speciali vnus requiritur episcopus ad quem summa rei deferatur/ ita et in toto populo christiano pernecessarium est vnum esse totius ecclesie caput vnum preceptorem atque magistrum ad quem maxima queque et difficilia referantur/ Cumque ad vnitatem ecclesie conseruandam illud potissimum requiratur vt vna sit omnium fides/ circa ea vero que fidei sunt questiones varias suboriri contingat/ vnum esse principem vnumque caput oportet et supremum iudicem qui questiones ipsas dissoluat/ Alioquin sententiarum diuersitas ecclesiam ipsam diuideret/ atque solueret vnitatem/ Quemadmodum factum esse videmus ante consilium nycenum/ dum sibi quisque viuere et ad romanam ecclesiam parius habebatur respectus/ Et nos quidem palam videmus omnes qui tempestate nostra peregrina inuenerint dogmata/ et errores predicant illud in primis sibi vsurpare vt romane ecclesie auctoritatem et principatum diffiteantur/ At cum christus deus noster sponsam suam ecclesiam tam feruenti amore dilexerit vt sanguinem suum pro ea effuderit crucis tormentum perpessus/ Nequaquam credendum est eum in his que necessaria sunt ecclesie non oportune consuluisse/ cum de synagoga per ysaiam dicat quid ultra facere debui vinee mee et non feci/ Itaque cum necesse sit ad perfectum regimen vnum preesse a quo ceteri dependeant/ minime dubitandum est quin ex ordinatione christi vnus ecclesie presit/ Et nos hunc romanum presulem appellamus/ vulgus papam nominat/ Insuper cum ecclesie regimen ab eo institutum sit per quem reges regnant et legis conditores iusta decernunt non est ambigendum quin ecclesie regimen optime sit ordinatum/ Optimum autem multitudinis regimen illud est quod ab vno regitur/ Id autem ex fine patet/ Nam finis optimi regiminis pax est et vnitas subditorum/ Vnitatem autem que pacis est nutritrix nemo

habitauerit longe melius ab vno seruari q̄ a pluribus / **U**nus enim dignitati congruit / **P**ro quam rem non est ambiguum quin ecclesie regimini tamq̄ optimo prehit vnus **H**uc accedit quod in apocalipsi iohannes ait se scilicet vidisse iherusalem descendente[m] de celo **E**t moysi mandatum est vt omnia faceret secundum exemplar ei monstratum in monte **Q**uibus ex verbis quid aliud colligimus q̄ militantem in terris ecclesiam / instar esse triumphantis ecclesie in celo **A**t cum in illa vnus sit dominus dicente eodem iohanne rursum in apocalipsi / ipsi populus eius erunt / et ipse deus cum eis erit eorum deus **Q**uis non intelligit ecclesie militantis vnum esse principem oportere **R**ecte igitur osee primo scriptum est **C**ongregabuntur filij iuda et filij israhel pariter et ponent sibi[n]et caput vnum **D**ominus quoq̄ apud iohannem ait **F**iet vnum ouile et vnus pastor **E**t ad ephesios doctor gentium paulus **S**olliciti inquit scitis seruare vnitatem spiritus in vinctulo pacis / **U**num corpus et vnus spiritus sicut vocati estis vna spe vocationis vestre / **U**nus dominus / vna fides / vnum baptisma / vnus deus / **S**ed dices fortasse vnum caput / et vnus pastor ecclesie christus est / qui est vnus et vnus ecclesie sponsus / et hic cuncta gubernat / nec opus est alium adhibere pastorem / **V**ana est argumentatio tua **N**am cum omnia ecclesiastica sacramenta christus ipse perficiat / **I**pse est enim qui baptizat et peccata dimittit / ipse est enim verus sacerdos qui sese obtulit in ara crucis / et cuius virtute corpus eius cotidie consecratur / possemus dicere minime necessarios sacerdotes quod q̄te fit absurditatis nequaq̄ te latet / **S**cimus enim christum cum ex hoc mundo transiturus esset ad patrem / cum corpore affuturus erat / **E**legisse ministros per quos sacramenta fidelibus dispensaret / **E**adem enim ratione necessarium fuit aliquem eligere cui vniuersalis ecclesie curam committeret / quod fecit / **D**ixit enim petro ante ascensionem suam **P**asce oues meas / et ante passionem / tu interim confirma fratres tuos **E**t rursum petro ait **T**ibi dabo clauis regni celorum **Q**uibus verbis palam ostendit potestatem clauium per petrum ad alios diriuandam vt ecclesie seruaretur vnit[as] / **N**ec fas est dicere hanc dignitatem petro datam ad successores eius non diriuari / **N**am christus ecclesiam vsq̄ ad finem seculi duraturam instituit secundum illud psalme decimoquarto capitulo / **S**uper solium dauid et super regnum eius sedebit vt confirmet et corroboret in iudicio et iusticia ammodo et vsq̄ in sempiternum **N**am potestas apud

eos qui cum christo uixerunt/ita instituta est ut ad posterum diriuaretur
 pro unitate ecclesie usque ad finem seculi Et hoc est quod ipse saluator ait
 mathei ultimo Ego uobiscum sum usque ad consummationem seculi/ Ita
 que liquet unum esse pontificem qui preest ecclesie uniuersae Et hic post
 christum petrus fuit/ illo autem uita functo successores eius usque ad ca
 lictum tertium christi uicarium tenuere Nec potest alia quepiam ec
 clesia hac prerogatiua gaudere Nec ipsa quidem iherosolimitana in
 qua fuit officina nostre salutis/ et cui iacobus frater domini magnus pre
 fuit apostolus/ Nam christus cum uicarium suum petrum elegit/ ei loco hanc
 dignitatem concessit quem petrus ipse suo sanguine consecraret Ihero
 solimitanam autem ecclesiam quam nunc synodus ab omnibus ho
 norandam esse uoluerit/ saluum tamen esse decreuit ius cesaree pale
 tine que tunc eius erat metropolis/ Romana igitur ecclesia ut sacri
 canones aiunt caput omnium est que principis apostolorum et docto
 ris gentium sanguine dedicata ibi apud se celeste regnum habere me
 ruit/ ubi terrenum usque ad summum creauerat imperium Nam sicut ro
 mulus et romulus inuicem ibi mortalis imperij fecerunt/ ita petrus et paulus ce
 leste regnum fundauerunt.

Ereas cardinalis senensis Episcopo onetensi **S** p d litteris tuis
 et letati et oblectati sumus Letati quidem quod tempora nostra cla
 ris florere ingenijs et uim eloquentie passim crescere atque ad
 exteras penetrare nationes animaduertimus/ Oblectati autem quod in
 epistola tua multum lepore/ multumque salis inuenimus Et cum om
 nia que scribis grauium dignaque philosopho pauldubio sint/ tum nobis
 illud precipuam quandam exhibuit uoluptatem quod in exemplis ietro
 et moyse quibus impugnabaris/ quasi armaturis tuis quibus et defen
 dereris et aduersarium tuum ferires ut nouisti Est enim simile hoc il
 li quod de uirgilio legimus/ qui cum crimini sibi daretur/ quod homeri uer
 sus operi infereret suo At hoc inquit quod uituperatis laude precipua
 dignum est/ tamquam ego clauam ex manu herculis arripuerim/ Hoc ite
 dem et nos de tuo ingenio dicimus Perge igitur et florentes eloquij tui
 uires sepe exercece Sic enim erit inter disertos oratores non uulgare
 nomen tuum/ Vale quatiens **E**x urbe tertio octobris/ Anno domini
 1271.

Ereas cardinalis senensis Leodriho cribello **S**alutem plurimam
 d Affecerunt nos haud modica uoluptate prestans uir et amice

singularis littere tue quas ex mediolano .xvij. kl septembris ad nos scripsisti / legimus iohannis crisostomi epistolam quam ex athica romanam fecisti / Nesciebamus te ante greci sermonis gnarum esse / prius translationem hanc vidimus q̄ te grece doctum audiremus Tanto te magis existimam? q̄to magis est duas linguas q̄ vnā nosse Non est nobis iudicium de grecis / At quod latine scriptum est ex greco resum / si quid est quod sentimus admodum laudabile est / tersum / suauem / nitidum / Gaudemus te huic doctrine profectum vt laudati ab omnibus tua scripta delvant / At quod de nobis iudicium facias / longe maius est q̄ nostra erigant merita / Noscimus nos ipsos nec fallimur cum laudamur / Et ad cardinalatum euecti sumus diuine miserationis est / non nostre virtutis / Nec omnia consilia dei humana potest inuestigare cogitatio / Depe ad nostram ruinam tendunt que nos quasi felicia vel cupimus vel admiramur / Neq; dignitas cardinalium tantum in se boni habet q̄tum pre se ferre videtur / et quidem nobis qui tante glorie impares sumus instar est potius miserie q̄ felicitatis Itaq; probe ad nos epistolam de exilio militis misisti vt solamen nostre calamitatis afferres aliquod / egemus enim consolatione non parua Nam sicut prestantissimi patres in viles exulant homines / itaq; et ignari nostriq; similes quasi a patria fugati sunt cum cetui admiscerentur probatissimorum Idq; nobis accidit in sacrum collegium accersitis in quotrementes viuimus / Scepit deus vt si non implemus opinionones hominum / at saltem non confundamus eos qui de nobis bona predicant / Viri prestantes et tuo nostro singulares Nicholaus arcemboldus et scena cortensis dum nos commendant faciunt magis quod se deceat q̄ quod mereatur / Stephanus tacia nouariens ad quem scribebas diem obijt Nos loco suo tuas legimus litteras / Amauit te ille / et amat procul dubio in paradiso viuens Non enim perit anima cum a corpore abit neq; viri boni et stephano pares ad inferos migrant dum fatis fungantur sed recta via celum petunt ei seruituri / eozq; fruituri a quo receperunt esse Ex vrbe romana die vicehimesecunda octobris Anno domini .1241.

Eneas cardinalis senensis Nicholao arcimboldo D p d Mille annis si tacuisses nichil ad me aut de me scribens / nichil tamen de nostro erga te amore diminuissimas Neq; enim nos latet quoquo in statu simus nos caros esse et amatos in mente tua

Accepimus modo litteras tuas quibus amicum comarium nobis com-
mendas/ Erit nobis cure causa tua/ et intelliget si opus fuerit tuas com-
mendationes sibi fuisse utiles. **H**ic cardinalatus quem sine ullis meri-
tis consecuti sumus/ nulla in re nobis voluptati est/ nisi ut aliquando pro-
desse possimus amicis nostris/ inter quos tua probitas precipuum ha-
bet locum/ **T**uum est igitur ut opera nostra confidenter utaris/ **C**upimus
tibi consortiis et liberis bene esse/ **V**ale optime/ et nos quando facultas
se se exhibet domino duci commendatos effice **E**x roma die xxij octobris
Anno. 1271.

Ad patrem reuerentiam cultuque dignissimum dominum eneam
filium episcopum senensem et sacrosancte romane ecclesie
presbiterum cardinalem benemeritissimum **L**eodricus cribel-
lus **S**ed **E**xistimo dignissime presul ingentem iam esse litterarum acer-
uum earum que ex omni ytaliam germaniamque et ab optimo quoque viro
studio congratulandi per hos menses ad tuam dignitatem sunt conscip-
te/ **E**t quousque virtutes alias/ alia merita/ spes etiam in futurum vberio-
res sigillatim et facile et vere/ ex magna copia cuiuscumque animus tulit
et si non hisdem verbis annotauerit eandem tamen seriem eandemque vo-
luntatem videre videor omnes imitatos esse **Q**uo numero cum et ipse
fuerim ab amplitudine tua non ab ingenio meo vires capiens/ statui
impresensiarum/ nouo ac diuerso scemate felicitatem tibi tuam et diu-
ine maiestatis propiciam nomen ante oculos ponere **H**ec est epistola
iohannis crisostomi qui cum ex pontificali throno suo pulsus et exilio
damnatus esset/ amicis que exinde sui sueque sanctitatis et eloquii diuini
cultores merore et cruciatibus afficerentur ad circiacum episcopum et
ipsum exilio damnatum hanc epistolam luctus et miseriarum primo/
deinde consolationis plenam scripsit/ **Q**uam ego dum e greca latinam
fecissem statui prestantissime dignitati tue ea potissimum causa dare/
ut intelligas quanto meliore conditione team diuina pietas agat **I**llum
enim virum sapientia et sanctitate primarium/ inimicorum fraus potentiaque
pessumedit **T**u omnium aduersantium inuidiam mirabili ingenio et
vite candore superasti/ **I**lle ex patria crudeliter pulsus est **T**u a remotis
regionibus quousque ibi etiam feliciter degeres/ feliciter tamen in patriam
es reuocatus/ **I**lle de throno suo eiectus est/ tu ad maiorem sublimatus
es/ **I**lius ruina suos omnes miserabili caritate inuoluit/ tua vero felici-
tas tum ceteris omnibus amicis et clientibus tuis tum michi maxime
perhennis leticie materiam prebuit **I**taque leges hec diuini crisostomi

Scripta non ingratis oculis Sed ita tamen vt scribentꝝ grauitas inter
pretis nouitate non ledataur Tuam vero reuerendissimam paternitatē
diutissime bene valere precibus precor / cuius grauissimi precones / ny
colaꝝ archemboldus et scena cortensis non in hoc clarissimo senatu tan
tum sed in omni ytalia primarij viri eidem sese summo affectu commen
dant / Mediolani xvi kl septembris .

Rursus exhauriam merorem tui vultus et dissipabo cogitatio
nes que hanc nubem efficiant Quid enim est qꝫ contristatis
z meres / quia grauis est procella z acerbum naufragium quī
bus ecclesia perturbatur . Nec et ego scio nec quisqꝫ inficiabitur / Sed
si velis harum tibi rerum ymaginem fingam / mare cū videtur ab imo
fundo ventis conuelli / nautas vero ipsos et clauis z remis manus ge
nibus complicare / et propter tempestatem desperatione deficere / non
celam aspicientes / non pelagus / non aridam / sed per transtra iacen
tes lamentari z flere / atqꝫ hec quidem in mari proueniunt / Nunc au
tem in nostro mari peior tumultus peiores etiam fluctus / sed tu roga
dominum nostrum ihesum xpristum qui non arte superat tempestatem /
sed spiritu sancto pcellam dissoluit Et qꝫuis rogaueris neqꝫ ausus his
ine deficias animo Huiusmodi enim consuetudinem seruat benignus de
us / nec enim ille tres pueros liberare non poterat ne in fornacem ignis
mitterentur / sed cum captiui facti essent et in barbarorum regionem
deportati / nudati insuper / paterna hereditate / et ab omnibus derelicti /
nichilqꝫ eis reliquum superesset / tum subito xpristus verus deus repen
tino miraculo dissipauit ignem Cum em̄ sanctorum virtutes ignis nō
perferret / exilijt foras / et quotquot circa fornacem inuenit caldeoꝝum
assumpsit Ecclesia igitur illis fuit fornax / ipsi vero creaturam omnem
inuocabant visibiliaqꝫ angelos et potestates atqꝫ ita omnia colligen
tes dicebant Benedicite omnia opera domini dominum . Vides vt sanc
torum patientia et ignem z rorem mutauit / et tyrannum conuertit /
Litteris enim in vniuersum orbem dimissis / magnus inquit deus sy
drac misac et abdenago Qꝫtam insuper qꝫqꝫ acerbam penam imposuit
si quis verbum aduersus eos protulisset / publicetur eius domas
omnisqꝫ substantia diripiatur Nec igitur deiecto atqꝫ pufillo animo
esto / Nam et ego cum a ciuitate expellebar nichil horum non co
gitabam sed mecum ipse dicebam / Si quidem voluerit imperatrie
me exilio damnare / damnet / Domini est terra et plenitudo eius / si
medium secari voluerit / secet / ysaiam habeo in exemplam / Si in

pelagus me projici iubet/ionam reminiscoe/ **S**i me velit in fornacem
mitti/tres pueros habeo hoc perpessos/ **S**i me vult feris obijcere/da
mielem in fouea leonibus appositum recordor/ **S**i me lapidare voluerit/
lapidabit/stephanus mecum est prothomartir/ **S**i caput auferet/au
ferat/habes iohannem baptistam/ **S**i facultates arripere/arripiat/nu
dus epuii de ventre matris mee et nudus reuertar **H**ortatur me aposto
lus dicens Personam hominis deus non accipit/sed si hominibus pla
cerem xpisti seruus non essem/ **A**emat me dauid inquiens/Loquebar
in conspectu regum et non confundebar/ **M**ulta aduersum me dixerunt
dicentes me in communionem quasdam accepisse postq̄ iam comedis
sent **Q**uod si quidem a me factum est deleatur nomen meum de libro
apostolorum/neq̄ scribatur in libro fidei orthodoxe/ **N**am si huiusmodi
quippiam a me factum sit eijceret me xpistus de regno suo **S**i vero
maxime hec dicentes contendunt/condemnet et paulum qui cena fac
ta integram domum baptisauit **C**ondemnent et ipsum xpm qui postq̄
cenasset apostolis communionem dedit/dicant me cum muliere iacuis
se/nudate corpus meum et inuementis membrorum meorum mortificati
onem/ **V**erum hec omnia liuore impulsi fecerunt/ **T**u autem valde con
tristaris citiace frater propterea q̄ hi quibus auctoribus in exilium pul
si sumus summa fiducia per forum ambulant stipati satellitum turba/
Verum et tu rursus diuitem et lazarum memoria repeti/vtri eorum in
psenti seculo afflictiones vtri gaudia contingent **Q**uid illi nocuit pau
peritas nunq̄d velut adleta et victor in sinu abrahe deportatus est **Q**uid
autem illi profuere diuicie in purpura et bisso superbienti/vbi lictores/
vbi satellites/vbi in aureis frenis equi/vbi pasti et regalis mensa **N**un
quid tamq̄ latro ducebatur ad monumentum nudam animam de nu
do offerens et exclamat inani voce **P**ater abraham mitte lazarum vt
irriget extremum digiti et refrigeret michi linguam **V**ro: enim rebe
menter **Q**uid patrem vocas abraham cuius vitam non es imitatus/ **I**
lle domi sue cunctis hominibus hospicium pbuit/cu autem nullius pau
peris vniq̄ curam egisti/ **N**on est q̄ lugeamus aut desleam? **N**am qui
tantarum erat diuiciarum dominus/aque gutta dignus non fuit **C**um
participem micarum non faceret pauperem/ guttam aque non recepit
In hyeme non seminauit misericordiam venit estas et non messuit **E**t
hec domini est dispensatio qui exaduerso statuit perditionem impijs et
iustis retributionem vt sese respiciant et inuicem cognoscant/ **T**unc
etenim quilibet martir proprium tyrannum cognoscat/et tyrannus p
prium martirem q̄ afflixit/sed nequaq̄ hec mea verba sunt **T**u audi

sapientiam dicentem **T**unc in multa fiducia stabit iustus in conspectu tribulantium se **Q**uemadmodum enim via tor in estu perambulans sitiq; ardens si limpidissimū inuenerit fontem/et multa correptus fame si ad mensam omnibus repletam cibarijs confederit/prohibeatur autē a potentiore aliquo mensam attingere aut cibus vsci torquebitur re hementi animi dolore/et affligetur quoniam iuxta fontem confederit aque vsus negetur **S**ic in die iudicij videbūt impij exultātes sanctos/ a regalis autem mensae fruicione arcebuntur/et bona tantummodo videntes eorum vsu carebunt **E**tenim cum vellet deus vlcisci adam/fecit e regione paradisi terram/vt p singulas horas ad illam respiciens optatam regionem vnde exierat animi dolore torqueretur **S**ic et nos hic inuicem non congruimus/illie enim nullus nos a mutua conuersatione prohibebit/**V**idebimus autem illos qui nos in exilium dederunt q̄ admodum lazarus diuitem et martires tyrannos suos **N**e igitur desperaueris sed recordare prophete dicentis/sublannationem hominum ne timueritis ⁊ eorum contemptu ne vincamini **S**icut enim lana a tinea sic corrodentur ⁊ tamq̄ vestis inueterascent/**A**nimaduerte autem et ipsum dominum q̄ admodum statim ad inuincibilis persecutionem patitur ⁊ in barbaram terram eijcitur/**I**s qui mundum continet exemplum nobis factus ne moleste aduersa feramus/**M**emoriam repete saluatoris passionem q̄ta opprobria propter nos sustinuit/**Q**uidam em̄ eum samaritanū vocabāt/quidam vero demoniaicum ⁊ gulosum et pscudo prophetam/**D**icunt enim **E**cce homo edax ⁊ vini potator ⁊ qui in p̄ncipe demoniaicum demonia eijcit **Q**uid autem cum eum ad patibulum ducerent **Q**uid etiam cū aceto et felle potarent eum **Q**uid cum caput eius arundine percuterent **Q**uid insuper cum clamidem induerent et sp̄imis eum coronarent ⁊ procidentes eum illuderent/omnemq; in illum contumelie speciem exercentes **C**umq; circumducerent illum sanguinaria illi canes tunc cum nudus ad passionis locum conducebatur **C**umq; illum omnes deseruissent discipuli/et vnus quidem ipsum negauit/alius vero eum prodidit/ceteri fuga sese occultarent/et solus stetit in medio turbe illius/dies enim festus tunc omnes congregauerat/tamq̄ maleficum in medio sceleratorum eum crucifixerunt/**C**umq; insepultus penderet/non ante eum a cruce deposuerunt q̄ ipsum quidam expetit quoniam sepultura cum ceteris dignus non videbatur/cum tamen nullam in eum culpa adinuemissent **E**t dixerunt q̄ non resurrexit sed furati sunt eum discipuli eius/**R**ecordare rursum et apostolos q̄ admodū omnibus ex locis persecutiones patiebantur abscondebanturq; per ci

uitates cū non possent in publicum p̄dicere/ q̄admodum petrus apud sy
 monem coriariam latuit/ et paulus apud venditricem purpure mulie
 rem Nec enim diuicias fidebant/ Postmodum autem omnia plana
 facta sunt eis Tu quoq; non tristeris/ Audiui enim et ego de illo deli
 tante nectaro/ quem constituit imperatrix in throno q̄ fratres et virgi
 nes afflixit/ qui cōmunicare secum noluerint/ multi etiam eorum p̄ter
 me in carcere mortui sunt/ Ctenim sub specie ouis lupus ille figurā of
 fendit epi/ Mechus autem epistit/ Dicit enim mulier adultera est que
 uiuente marito alteri iungitur/ sic et ipse adulter est non carnis sed spi
 ritus/ uiuente me ecclesie in eis thronum inuasit Nec enim tibi scripsi a
 cyraiso cecilie/ vbi nos regina mandauit exulare Multe vero tribula
 tiones in via nobis acciderunt/ at nos nullius curam fecimus Cum au
 tem uenissemus in regionem capadocum et in thauro ceciliam/ corce in
 q̄ nobis obuiue fuerunt patrum sanctorum uitorum/ nec solum hij sed
 et mltitudines monachorum et virginum immortales lacrimarum fon
 tes effudentium/ flebant cum uiderent nos epiliū abeūtes/ dicebāt
 q̄ secum utilius solis radios obscurari q̄ a iohannis ore silentium agi
 Nec me perturbauerunt et afflixerunt cum uiderem omnes flentes cir
 ca me qui cetera omnia parauiseceram Valde autem benigne nos susce
 pit eps ciuitatis huius multamq; in nos caritatem ostendit/ ut etiam
 si possibile esset thronum suam nobis concessisset/ nisi nos lege tenerem^s
 Obscuro et tua genua tangendo obtestor abice huius mesticie luctum/
 pro nobis memoriā habens ad d̄um/ Ut et nobis scribas obsecra
 mus.

Ereas cardinalis senensis Poggio florentino S p d florentie
 datas pogi amantissime tuas accepimus que nobis et iocun
 ditati et voluptati fuerunt Rex enim est alius quisq; hominū
 cuius scripta libentius q̄ tua legamus Est enim in eis et dicendi cōna
 tus et sine quo sacrificium veteres fieri noluerunt debiti salis condimē
 tum Gaudemus te bene ualere et inter rusticandum philosophari/ Ut
 nam et nos par uita teneret Sunt qui eze ferunt inter rusticos uitā
 agere ex quibus nichil queant discere Nobis autem molestū est inter
 eos uersari quos nihil docere possum? Tedet semp discere et m̄gū uoces
 omnibo horis auribus inculcari nostris Q̄ si alterum eligendum est
 auditores libentius q̄ doctores feremus Nam si pueris molestum est
 semper audire quid senes agant / Poeta insignis in op̄is sui inicio /
 Semper ego inquit auditor tantum nunq; ne reponam uerbat? totiens

cauci thesaide codri/Multi sunt hodie et codri et trasones quos audire
inuite cogimur et nichil discentes discere Nos igitur te felicem di
cimus qui apud eos eum traducis qui te plane sapientem faten
tur et audiunt peraripide/Quis alio in loco fueris idem tibi accidat
necesse est/cuius etiam apud patres nostros nomen laudatissimum
fuit/Ad oblationes tuas nichil modo respondemus Cum pre omnibus
litteris et quo te loco habeamus et quales erga te sumus habunde a no
bis scriptum fuerit Credimus te arbitrari nos et tibi et tuis esse deditis
simos/et si eo es animo nichil falleris/Nos omnia de te nobis persua
demus Vale ex vrbe decima quinta kalendas decembris Anno domini
1571

Eneas cardinalis senensis Iohanni cardinali sancti angeli
p d Ex buda iterum litteras tuas accepi pater colendissime
Ex quibus didici non comperto conuentu apud australes re
ges dignationem tuam cum latinum renisset retrocessisse Non est
michi dubium quodcumque facis optimo consilio fieri Turbines illa
rum parcium nondum esse sedatos / et publica et priuata causa mo
leste fero / Sed nouit deus cuius sine initio nichil agitur quid rei
christiane expediat Quod redias in germaniam pragamque peto et pro
bo et laudo / Quod times in te bohemia / credito nichil ego tempta
bo / sileo et silebo quod diu volueris non tamen adulabor / Non sum
in opinione tua ut scandalizari teuthones illa in te putem Sed
quous michi quod tibi credo / cedo et captiuo ingenium / et ubi non est
ratio auctoritati consentio Aliud tamen vaticinor Nunquam vel tua dig
natio vel mea paruitas bohemia ex integro apostolici sedi unitam vi
debit Atque ego vnam fallax sim vates et inueniar in hac propheta
ignauus De rebus nostris nichil est quod scribam memoratu dignum
Veni cum comite euerso hinc heri et nudius tertius bello sese agitant
Concordia sepe quesita nunquam inuenta est Cardinalis eius familie abest
neque se tutum rome arbitratur Apostolica pietas eo est vulu quo
fuit dum abisti Prefectus vrbe e grauiissima febre conualuit Dic
tinus e regno neapolitano cum copijs suis in agrum picenum pro
fectus sigismundo maleteste bellum intulit / castellaque nonnulla ei ade
mit Venuenses a regis classe admodum opprimuntur / Legatus mar
chie in dies expectatur cancellariam intraturus Que scribam non
habeo plura / Commendo me reuerendissime dignationi tue / rogans
ut si regem hungarie adras / apud eum causam ecclesie mee vari

meñ adiuues **N**am is cum rege polonie plurimam potest.

Dogius florentinus **E**nee cardinali senensi **S**p d Cum quere
rem aliquod epistole argumuntum pater ⁊ dñe mi reuerēdissi
me nichil sane occurrebat quod aut mea scribere aut tua scire
maxime interesset **E**t tñ cū scribere cupiam/recuram ad illud qd te ipsū
credere arbitror/me penit? tuum esse tibiq; satisfaciendi cupidū/hī qua
in re mea tibi cura studio ope diligentia opus esset/quis hec mea polli
cītatio inanis esse videtur cum rure habitem vbi nec michi quidem vi
deor satisfacere posse/nedum alijs meam operam polliceri **R**ecessi iam
dudum cum familia ab vrbe/declinandi morbi grā/**U**bi suffult? libris
inter hos rusticos aliquūd michi sapere videor/legens tamen sepius mi
tigo solitudinem que hoc tpe videtur esse salubris/sed legendo assequor
vt minime videar esse solus sed in prestantissimoz viroz cetū/quoz
vocibus melior fio/et ab inani appetitu remotior/**V**erum quod in p̄mis
scribi oportuit postremum erit **A**go tibi gratias q̄tas possim maximas
pro litteris quibus mee epistole tam eleganter tam humaniter tam a
mice respondisti atq; adeo suauiter ⁊ beniuole vt ne filio quidē parens
aliquis tanta caritate ac beniuolentia scribere potuisset **H**ec scripsi pau
cis tecum loquendi materiam querens **N**e forte mea taciturnitate an
tique erga me beniuolentie obliuiscaris **V**ale diu ⁊ felix/et me vt so
les ama **D**ie 3° nouembris rure.

Eneas cardinalis senensis **F**ederico impetatori **S**p dicit **A**c
cepi litteras a bartholomeo canonico vaticinē paratoe meo/
qui scribit mihi se circa negocium meum benignissimū ⁊ huma
nissimum habuisse responsum **N**am vt retulit sibi henricus vider tua
maiestas litteras requisitas ad serenissimum regem polonie/mei causa
scribi iussit/specit tua clementia vt consueuit erga me seruulum suum
cuius auxilio atq; fauore ad cardinalatum eleuatus sum/**S**ed serua
uit etiam suam in me osuetudinem cancellarius eulricus qui rogatus
et interpellat? multis vicibus quas iussus erat p̄as expedire contemp
sit **E**xpectauit procurator meus sex diebus et tandem sine litteris tue
maiestatis recessit **O**b quam rem negocium meum magnum pacief de
trimentum cū videbor tuo fauore priuatus **N**escio cur me ille adeo p̄se
quae **N**am si ego illam eccliam non obtinuero non tñ aliquis amicus
suus eam adipisceat **D**uplico igit vt tua clementia p̄ aliam cancella
riam litteras requisitas expediri iubeat **E**t deinceps si quid occurrat

mea causa scribendum in cancellaria austria dignetur mansuetudo tua id committere expediendum Nam ego vltici gratiam inuenire non possum nescio sua an mea culpa Ego is diebus suum sanguineum apud pontificem maximum adiui et cum illi desisset pecunia in domo mea alii donec expediretur Deus sibi meliorem mentem prebeat Noua istarum partium hec sunt Desini et comes euerfus adhuc bello se vixant Comes iacobus picciminus/sigismundum maletestam armis lacessit Rex aragonum genuenses classe premit et in ciparia genue plura oppida vi et tractatu cepit/Papa sospes est et in rem contra turcum feruentior indies assurgit Ex oriente certum est nuncium allatum turchos apud mitelenam bello victos fugatosque esse/Alia non occurrunt/Scio me commendatum sublimitati tue ad eius semper mandata paratum Ex vrbis xxij. decembris Anno. 1571.

Ereas cardinalis senensis Johanni in hili **S**p d Accepimus litteras tuas quibus rogas proposituram huiusmodi tibi impetrem?/Voluissent? non preuentam amicitiam tuam/ffecissem? pro te quod nostre vires potuissent Nam te sincere amam? et fratris habem? loco **S**; iam circiter menses tres elapsi sunt quod dominus vicefla? bohemi?/cum hic esset orator dominorum de volis/eam in nostra presentia a domino nostro petiuit/et pro nobis commisit ut adueniente tempore tibi ad mentem deducerem? Itaque non poteram? fidem non seruare/Veri ea propositura viceflao collata est/quibus maiestas regia reseruari illam postulato cuperet Rogam? igitur ut equo animo ferat quod factum est Nos deinceps curabimus? pro viribus tue voluntati morem gerere/si quid occurrat in quo possim? tibi adiumento esse Nam certe anxius sum? pro tua virtute tibi non esse preuisum Si obtinerem? varinien? ecclesiam ibi aliquid pingue tibi concederem? **S**; res longa est atque perplexa Agimus? tibi gratias quod nouitates illarum partium nobis sepe numero scribis Idque ut sedulo facias rogam? Datum rome xxij die nouembris Anno. 1571.

Ereas cardinalis senensis Johanni in dbachio **S**p d Accepimus ex literis bartholomei canonici varinien? procuratoris nostri litteras in causa nostra petitas quibus a cesarea maiestate recessas non tamen obtentas fuisse/quibus cancellari? eas expedire suo modo neglexisset Ob quam causam bartholomeus? quibus sex diebus expectasset sine illis recessit Et licet artongus illas ad nouam ciuitatem deferre debuisset/nichil tamen factum est Non miramur de cancellario Ille enim erga

nos seruat suam consuetudinem/ Sed miramur te passum esse res nos-
tras in manus illius peruenisse qui nosti et nos et illum Poteras insu-
per cum eius procrastinationem videbas cesarem accedere et rei nostre
alio modo consulere Nos hic nullam habemus curam aliam quam cesari et
suis morem gerere et scimus nos id obnoxios facere/nec cessabimus vi-
ta comite/Equam tamen putamus aliter nos in curia cesarea tractari
Et cum non dubitemus principis gratiam nos habere/non possumus
non vehementer admirari ita rem nostram esse neglectam Ceterum cum
preterita reprehendi facilius quam corrigi queant Rogamus Deinceps non
paciatis quod nos tangit ad imperialem deferri cancellariam/et cum
nos hic vestri simus vos illic non sitis nobis alieni Si videtur aliqua
via que adhuc littere mitti ad regem polonie possint/facito quod amico
credis esse utile et purga memoriam Vale ex ro die vicehimsca octobris
Anno 1271

Ereas cardinalis senensis Ulrico ridere S p d Littere cesaree
ad regem polonie nostri causa scribende vt ex bartholomeo su-
mus edocti/ quibus a cesare concessa benigne/obtineri non potue-
runt/ Nescimus an vel eulrici culpa rennuat expeditionem an tua/qui
homini nobis parum amico expeditionem omisisti Nos certe non sine
gravi damno frustrati sumus/ Si quid a nobis commissum est propter quod ita
debeam? in curia vestra tractari rogamus nos certiores efficias Et si pec-
catum nostrum est id emendabimus? Nos certe qui a cesare veniunt summa
eos diligentia persequimur/ac non solum abbas sed etiam pecuniis adiuuamus/
velit deinceps tua amicitia/negocia que nos concernunt ad aliam deferre can-
cellariam vbi amicos habemus? Et litteras nostras cesareo culmini legito/Da-
tum rome xxij nouembris 1271

Ereas cardinalis senensis Ulrico epo gurgeni S p d Eandem?
de reditu tuo et quod maluisti magnam pecuniam quam corpe negligere/
Si potuisses? tibi esse adiuumento id quidem cupide egissem? neque
neglexim? quod in nobis fuit quibus profuit nihil Ita nunc se res habent/ne-
que humana neque diuina iura pondus habent Sed putamus? adhuc illum da-
turum penas que tantum admittit scelus Nunc quod scribam? non est aliud mi-
hi quod team aequamur non potuisse nos in curia cesarea litteras obtinuisse
ad regem polonie commendatiuas/Quid quidem non de cesare dicimus? nam
sua mansuetudo benigne annuat litteras scribi debere Sed cancellaria
impedimento fuit Cuius rector procrastinando negauit expeditionem

et procurator noster delusus abiit non sine damno magno nostro/qui
lras cesareas nobis admodum pfuturas arbitrabamur Rogam? te vt
cesareo culmini exponere velis Et si quis est puidendi mod? rei mee psu
lito Ex roma die xxij nouembris.

Ereas cardinalis senensis Francisco philelpho S p d Lras tu
as francisce amantissime et quidem suauissimas accepimus
mediolani ad viij kl nouembs scriptas Cumq; hjs dulce car
men sale oditum optimo Priores quoq; nobis reddite fuerat z versus
impares ex officina tua periocundi terhaq; quibus iam pridem respondi
mus Nunc pauca ad noua scripta dicemus/ Johannes papa tertius
et vicesimus cum plus equo laudaretur/ scio inquit me ludi/ sed falsa
quoq; laus me delectat/ Idem et nos dixerimus/ non sunt nostre quas
nobis attribuis laudes Dicimus quo pede claudicamus/ quem dolem?
dentem/ Laudari tamen falso q; vero vituperari malimus Tibi gratias
habemus qui nos immortales facis/ Librum tuum iam dudum in catha
loniam abiisse putamus/ Nichil est quod de illo speres/ Vacua biblio
theca est/ preter verbosas leges nichil habet/ Zenofontem filium tuum
optimum adolescentem et tuis imbutum disciplinis in familiam nostrā
recepissemus et sui z tui causa libenter si facultates nostre tulissent/ S;
non sunt opes nostre qui longum ferant famulorum ordinem et curi
am splendidam/ Diuimus tenui mensa z inter vltimos haberi cardina
les satis esse putamus/ Vale et nos perge amare/ quandoquidem id re
ciprocum fit Ex vrbe romana septimo kalendas decembs Anno domi
ni. 1571.

Ereas cardinalis senensis Henrico scuffleben S p d Negligen
ter factum est q; littere imperales non sunt habite Ita illi ami
ci sunt/ nos aliter cū eis agim? Curandū est ne desint/ scetasse
ita placet deo/ regi tñ sum? obnoxij Dicim? imperatorem non esse in cul
pa cuius benignitate expecti sum?/ cultici ea malignitas est Cura expe
diende rei tua est/ Quodcumq; mandatū procuratoribus nostris dederis/
id volum? ratum esse Credimus tamen necesse erit paulum eo proficis
ci/ alioquin parum speram? cum te huc rediturum audiamus/ Alia que
modo scribam? non occurrūt Italia ita se habet sicut heri et nudiusster
tius Ne pos pape adhuc egrotat et putat euasurus Legatus ex mar
chia xpe diem rediturus expectat. Vale optime Ex vrbe romana die
xxij nouembris.

Queas cardinalis senensis Wencellao bohemo D p d Serua
uimus quod promissimus et annuente deo satisfecimus tue vo
luntati Preposituram bruiemē consecutus es /z munere aplico
et nostra potissimum sollicitudine / qui iuuante reuerendissimo domino
rothomagenfi / cardinalem papieñ alteri consulentem vicimus Tuum
nunc est vt possessionem assequi studeas /z pro nobis in ecclesia varimē
eñ tuas operas impartiaris in qua re noue in dies difficultates emer
gunt / s faciunt domini de rohis rem nobis gratissimam si hac de causa
ad regem polonie te miserint Vale Ex vrbe romana octaua kl̄ decem
bris.

Queas cardinalis senens Latino cardinali de vrsinis D p d Q̄
uis non scripsi hactenus paternitati tue non tamen minus il
li et deditus /z affectus fui Sed causam mee taciturnitatis tua
singularis prudentia per sese optime nouit Non sunt ea tempora que
missitationes itāz excolant Nec vidi meis litteris aliquid afferri pos
se prehdium rebus tuis / quod si vidissem etiam cū periculo scripsissem
Ita enim dignatio tua de me merita est Nunc vero taceo et simul supe
ros oro vt finem aliquando tuis tempestatibus tribuant et reddant no
bis personam tuam qua non sine incommodo sacrum collegium caret
Nouitates nullas habeo scribendas quas non putem dignationi tue
notas nisi forte germanicas / sed impliciti bello proprio homines non so
lent eterna curare Nec scripsi ne perpetuum silentium meum accusa
res quibus scio tuam circumspectionem ita me suum seruitorem amare
vt nichil in sinistram partem recipiat Commendo me iterum atqz itez
paternitati tue ad eius mandata paratissimum ex vrbe die xxvi mensē
nouembri Anno 1271.

Queas cardinalis senensis Theodrico archiepiscopo colonensi
D p d Ex litteris quas michi quasqz sanctissimo domino nol
tro scripsisti serenitatem tuam erga sanctam romanam pi
māqz sedem plane cognoui neqz ambigo vbi tua dignatio sit ibi nihil con
cludi posse non iustum sanctumqz ago gratias benignitati tue que pa
lam michi dignata est aperire qd sentit Verum quia certificatus est do
minus noster in uentionibus que in germania sunt aliqua tractari q̄
hanc sedem concernunt / Oro ne tua circumspectio his aures adhibeat
qui nouitates efficere cupiunt vt vel sic emergant Namqz si romane
sedis auctoritas deprimereetur / credito quia nec tua nec alioz episcopo

runt salua manebit Audito tamen que consulis vt hic quoq; ea refor-
mentur que odium tue nationis patiunt/et ego si mea vox audietur
ad id operam dabo Nam et hic aliqua committuntur que non laudo om-
nia/Verum illud salubre puto vt super granaminibus que vestri alle-
gant ad romanum pontificem recursus habeatur/qui non negabit af-
fensum iusta petentibus Michi ea cura est vt ea semper agam que na-
tioni tue de qua quodammodo vnum me puto et honori et vtilitati sint/
In rebus autem que tue proprie sunt ita me habeo et habeo quoad vix-
erim tamq; mee sint Dico em̄ q̄tum dignationi tue debeo cuius huma-
nitas malis me affecit beneficijs Ceterum quia prepositura santensis q̄
nunc michi commendata est in dioc̄ ac dominijs tuis sita est/ placeat
patentibus litteris mandare vt officialibus meis quatinus consuetū
est absq; controuersia pareant/ ita vt gaudeat ea dignitas se michi com-
missam esse Et cardinalem senensem apud p̄sulem colonieꝝ intelligat
nō esse in vltimo loco Nec alia modo Commendo me tibi Ex romana
vrbe 2° nonas decembris. 1271

Eneas cardinalis senensis Ulrico ep̄o gurgeꝝ Ip̄ d̄ Suscep-
tis litteris tuis vcauimus ad nos e vestigio procuratorem hen-
fordeꝝ cum quo plura locuti sum? Illud ab eo tandem obtinui-
mus vt in causa illa testamentaria non procedatur nobis inscijs Et
putam? eam quieturum iuxta desiderium tuum donec adueniat noster
scuffleben Est enim hic procurator vir bonus et infortunio tuo compati-
tur/ Solum timet ne principales sui eum tergiversari suspicent Nec
alia modo/ Rogamus vt nos maiestati cesaree cōmendes et nos in gra-
cia eius retineas quia ipse est cui pre ceteris qui viuunt obligati sum?
Displicet nobis nō habuisse nos illam fortunam vt pro nobis cesarea
maiestas regi polonie scripserit in causa varimeꝝ ecclesie Fecit hec ve-
tus vltici consuetudo qui gratiam cesaris nobis impediuit Id nobis est
non damno solum sed etiam infamie Nam qui nos annis xv seruis-
se cesari sciunt nostram parui faciūt existimationem/ cum litteras com-
mendaticias ex curia eius obtinere nequiuerimus/ Deinde rogamus
aliter agatur nobiscum qui dies noctesq; cesari seruire et suis curiali-
bus morem gerere studem? vale optime Ex vrbe vob̄ die vi decembris
Anno. 1271.

Eneas cardinalis sinensis Johanni frunt Ip̄ d̄ Affecerunt nos
littere tue non paruo gaudio vir prestans et amice singularis/

quando nude scribis et interna animi tui pandis. Credimus te vti non
inconsulto consilio si cum nequeas continere coniugium queris quous id prius con-
gitandum fuerat antequam iniciare facis ordinibus. Sed non sumus dei omnes
qui futura prospicere valeamus. Quando hoc ventum est ut legi carnis relin-
tere nequeas melius est nubere quam vti. Non tamen pontificis sententia ut dil-
pensandum censeat stat in sua serenitate nec putat vni occedendum quod mul-
tos in noxium vertat malum et vnum pati pro multis non inconueniens
arbitrat. Expectandus est ergo ut tute agas alteri. apud apud quos minor
sit. Rescimus tamen an vita tam diu comes erit. Nam sepius agni premo-
riuntur ouibus. Tu quam de nobis geris opinionem ut deponas roga-
mus neque enim nos hi sumus quos arbitrat. Utinam ita viuamus
ne cardinalatum indigne videamus adepti. Cupimus nos sepe reueren-
dissimo patri domino nostro colonien- facias commendatos cuius vitam diu-
turnam cupimus et sue dignationi rem gratam facere optamus. Preposito
sancti florim et tilmano ut nos offeras petimus quos inter amicos ob-
seruamus. Nec seus de iohanne polart dicimus. Dum enim omnibus obli-
gati. Vale et paratores nostros ut aliquid consequamur adiuua. Datum
rome die vij decembris. 1271.

Eneas cardinalis senensis Johanni tolnar. Sed pro. Que scribis
omnia cum voluptate legimus aduertentes qua nos animi sine-
ritate et amore persequaris. Tua nobis et fides et prudentia mag-
no emolumento est. Circa rem prepositure expectamus decanum paratore
Sed ille fortasse adeo tardior est quia sperat nouis que praticant le-
gibus sese magnum fieri. Utinam magnus sit cum rei utilitate publice christi-
ane. Intelligimus ecclesiam quam nobis pro prepositura dimittere intendit
domum habere ruinosam quam palatinus comes ecclesie sumptibus repa-
rari vult. Sed si forte redditus plurium annorum in eam conferantur id no-
bis esset onerosum. Rogamus igitur attente ista penes et cuncta nobis
rescribas. Pro ecclesia collegiata impetrauimus septem annorum indulgen-
cias plures obtinere nequiuimus et illas ad xx annos duraturas. Si vo-
lunt expedire poterunt hi quibus ea cura commissa est. Nos qui possumus
cum honestate pro ecclesia vaticane efficere voluntarij sumus. Commenda nos
episcopo et decano ac iohanni de bathesiem amicis optimis. Et vale in domino
semper. Ex roma die vij septembris. 1271.

Eneas cardinalis senensis Johanni cardinali sancti angeli. Sed pro.
Accepi ex laurino litteras tuas. Scripsisti nos hic omnia be-

ne agere/ Putauit id promice dictam esse/nunc promiam omnem abfic
isse contendis/ Cedo vincentiq; do manum/ De re altera bohémica non
est q; modo disputemus/libris non litteris esset agenda et tandem sua
cuiq; sententia remaneret Vellem dignatio tua in germania potius q̄
in hungaria degeret Idq; putarem vtilius/ Res perniciose agitant/ qui
contra nos sunt gallicanam appetunt sanctionem/ qui nobiscam senti
unt papatum ex aplica sede requirunt Tua prudentia multum vtilis est
ad obuiandum priusq; vulnus infligatur Sunt quidam de hic stanti
bus qui se omnia vno verbo modificaturos aiunt si cum impio ad par
tes illas emitterent Sed ita est humana conditio omnes plures apud
nos ipsos q̄ apud alios sumus Tam verba fiunt de tua prouisione apud
pontificem maximum/ habunde se sua sanctitas tue dignationi neces
saria ministrare affirmat De beneficijs hispanicis scis non dubito me
am vocem esse tenuissimam/ qui nec senensia impetrare valeo/ Noua
sunt apud nos sicut heri et nudiuertius Rex aragonam classe ingen
ti liguribus minatur/ et rusticos terreat/ Iacobus picininus obsidio
nem tenere fertur contra pgulam sigismundi oppidum/ Sed metus est
maxim; ne sigismundus et ipse simul conuenientes iussu regis contra se
nam proficiscantur diuisionibus laborantem Nam finito octobri non
est iacobus amplius senensibo obligatus Nec alia mō Commēdo me
reuerēdissime paternitati tue ad eius mandata paratū Ex roma die ij
nouembrijs Anno 1571

Ereas cardinalis senensis Procopio tabelconio Spd Presup
tio nostra fortasse est q; tibi in patria inter necessarios inter
dulces amicos constituto lrās dantes ab illis te auertere ad scrip
ta nostra osidim? P; nos sum? etiam amici/ et timem? ne inter delici
as tuas obliuioni dem? qd si psumim? nimis/ psumptionem caritas pe
perit Tibi certe nō erit facultas qn viso epigramate nostro/ nō interio
ra transeas inquirenda Scis em quia non frustra solem? scribere/ P;
qd est dicis/ magnū est/ Scis q̄to labore conclusionem in re bohémica de
sumim?/ scis qd sunt aduersantes et magni et rubri capitis Nunc tem
pus est neruos intendas tuos et operam naues dum rex apud te est/ cu
dito ferrum dum calet/ et nobis q̄ celerime scribito qui nunq; in facto
illo deerimus Rescim? an cardinalis sancti angeli pater optimus ad
te venturus sit quemadmodum papa sibi mandauit/ crederem? digna
tionem tuam vtilem esse in tanto conuentu quod deus concedat/ Roga
mus te vt in causa parimenē eos fauores nobis prebeas quos speramus

Nam luko tibi notus nobis aduersatur et habet fauorem regis polo
 nie/Vtalia satis quiescit/ Sed metus maximus est ne finito mense oc
 tobr/rep aragonum etrucciam infestis signis terra marioq petat Nam
 et classem habet ingentem/et iacobum piccimum cum exercitu misit
 in marchiam Deus meliora permittat/ In causa olonunerenfi faciem?
 contemplatione tui quecumq poterim? Tu autem deinceps curato vt
 littere regie ad papam dirigende in causis episcopalibus ad nos tranf
 mittantur/et sic poterimus magis prodesse Nam cause illis committi
 solent qui litteras regias presentant Et ita nunc factum est cum domi
 nus papien illas habuisset Expedit igitur post hec considerare qui sint
 illi quibus littere committuntur afferende Cupimus vt nos maiestati
 regie ⁊ magifico gubernatori sepius commendes/Vale optime Ex vo
 ma die ij nouembrijs. 1271.

Neas cardinalis senensis Henrico scuffleben D p d Septem
 bris scripte/hodie nobis reddite sunt tue littere Cognouimus
 rerum gestarum apud vs ordinem Omnia placent preterq
 discordia que principes exagitat Sed post bellum erit aliquando paci
 locus/Rouarella si commendauit amicum non miramur/ambo gallizant/
 ardet homo incredibili desiderio vt teuthonicus videatur/et teuthonice
 rector Rex si sapiat his vtetur cum quibus salis comedit modium/Car
 dinalem sancti angeli probatissimum patrem cupim? albaniam reui
 sere ⁊ consulere rebus agendis/mitto tibi litteras apostolicas super fac
 to vatimien ecclesie in fauorem nostrum et contra lutizonem/curato vt
 sibi q̄celestime tradantur/ ne nostri procuratores impediatur circa pos
 sessionem si quis p mendacia regem detineret/scribendo q̄ papa spem
 daret pro luticione/omendamus tibi paulum legendor vt iuues eum
 in adipiscenda possessione decanatus glogonie maioris q̄ sibi conferri
 fecim?/bonus vir est et omni fauore dign? Si placuissit tibi ammoren
 ecclesia/idq̄ tuis litteris intellexissemus nichil obmissemus ad hono
 rem tuum procurandum/sed visum est reuerentiam tuam non habere in
 ea re animum/ideo supersedimus ne credentes placere displiceremus/
 Hic non sunt noua memoratu digna nisi q̄ piccimum iam est in mar
 chia et obsidet locum cui nomen est pergula sigismundi male teste Pre
 fect? vrbis egrotat sed qualiturus credit Vale optime Ex vrbe v die
 ij nouembrijs. 1271.

Neas cardinalis senensis Iohanni rhode secretario regio D p d
 ffacis probe q̄ ad nos sepe scribis Ostendis enim te nostri ami

cum et voluptate nos afficiis ornatissimo dicendi genere Regiam ma
iestatem nichil credimus non iuste non prudenter agere/tum quia sua
natura in bonum fertur/tum quia stipatus est consiliarijs optimis Cu
pimus eius nuptias faustas esse/z orbi futuras quales sperantur Com
mendasse rouarellam in suo recessu hominem de quo scribis nichil mi
ramur/ambo pacifus studuerunt/ambo gallizant/sed maiorem ille recto
rem se germanie z patrem regis vtritur illis se credet quibus cum salis
modium edidit et amicitias veteres preponet nouis/ Gaudemus te con
secutum esse beneficium/et iam demiqz obligatum ecclesie/videmus te p
culdubio magnum si vixerimus Es em apud eum regem qui tue virtu
ti debita non denegabit p̄mia/tantum perge vt cepisti et ab optimo re
gis latere nunq̄ discedito/cui si nos aliquando commendaueris facies qd
de tua erga nos caritate non dubitamus Datum die tertia nouembris
Anno. 1571.

Ereas cardinalis senensis Nicholao listio S p̄ d Credimus te
miro p̄frui gaudio in bohemiā reuersum Rogamus ne di
uitie pragenses memoriam tibi nostri auferant/sed cures poti
us quō res inchoata concordie suum teneat cursum z nobis rescribas per
sepe causam quoqz varimienē ecclesie tamq̄ tuam tibi commendam?/neqz
enim nobis sine te frugifera erit/stude vt frequentibus lris ex curia re
gis procuratores nostri ad possessionem capiendam missi iuuamen ha
beant/et confundantur tuo patrocinio qui nobis aduersi sunt/Videbis
que scribim? magnifico. a. Cura ita fieri vt cupim? ne plus apud regem
videantur valere qui minores sunt in eius gracia Credimus te plane
intelligere que dicimus Nostra ytaliam nunc quiescit/soli genuenses cū
rege aragonum lites habent/z sigismund? malefesta p̄tra q̄ missus est
iacobus piccimin?/sed magnus timor est ne sigismundus ipse cū comi
te iacobo veniens aduersus etruscos nostros incendiū vertat et regia
classis thelamonē aggrediat. Nam id iam homines augurari viden
tur Cetera apud nos quiescunt/Vale optime z serenitati regie simulqz
gubernatori nos aliquando commenda Ex roma.

Ereas cardinalis senensis Ulrico videt S p̄ d Miramur nō eē
reuersum eum cui mutuas dedimus pecunias/cū in causa lauri
mienē ab imperatoria maiestate fuisset missus Si quid de eo au
diueris velis parare vt nobis fiat satisfactio/De tua dispensatione
faciem? cum domino correctore q̄tum erit nobis possibile/quia cognos

cimus nos esse obligatos in omnibus morem gerere voluntati tue ꝑ
 tum facultas adest/ſi uiffet tamen neceffe vt alias cum de prioribus dif
 penſationibus noticiam non habeam? In caufa varinienſi credim? iam
 te expediuiſſe nuncium noſtrum/ſi quid fiendum deinceps eſt cauſam
 illam amicitie tue commendamus/Gaudemus reuerendum patrem do
 minum burceñ libertati reſtitutum eſſe. Sed dolemus graui eum pecu
 nia mulctatum/sue ſapientie fuit equo animo tolerare huius mundi
 conſuetudinem in quo nichil eſt certi Cupim? tandem pacem eſſe inter
 ceſarem et regem quam deus ipſe largiatur/Nos hic alia non habem?
 noua/miſi qꝫ rex aragonum comitem iacobum piccininum contra ſigif
 mundum maleteſtam miſit/ſed multorum opinio eſt illos duos duces
 inter ſe concordiam habituros/iunctis viribꝫ contra ſenam ituros Neſ
 cim? de futuris iudicare. **Classis magna regis tyrenum nauigat equoz**
et dum genuenſibus minatur/genuenſi ⁊ florentinos ſimul territat/ce
liqua omnia quieſcunt. Hec imperatorie maieltati ſignificare poteris/
noſqꝫ ſibi commendare ad eius ſemper mandata paratum Datum ro
me die ij nouembriſ. 1571.

Queas cardinalis ſenenſis Johanni inſbach **S p d** Accepim?
 litteras tuas que nobis gratiſſime fuerunt Congaudem? tibi
 bene ſuccedere/vtinam et pacem in communi haberes Expecta
 mus fratrem tuum vt ꝑ cito redeat ⁊ ambroſio ſatiſſiciat qui nos ſepi
 us in caufa pecuniaria moleſtat Expectamus tandem aliquid grati au
 dice/Commendamus tibi eccleſias noſtras in grexer et in hinding vt
 tuo fauore iuuenſi/⁊ nobis deniqꝫ vtilis eſſe poſſint Simile ⁊ iacobum
 noſtrum ſucher tibi commendamus in agendis ſuis Cupim? vt nobis
 ſepe ſcribas et nos imperatorie maieltati commendes In ꝑpoſitura tua
 vſqꝫ modo nichil ſentimus aduerſi/ſi quid ſenſerimus erit nobis amici
 cura vt debet Alia non occurrunt Vale optime **Ex roma die ij nouem**
briſ. 1571.

Queas cardinalis ſenenſis Ulrico epifcopo gurgenti **S p d** **Q**
 uis permoleſtum nobis eſt qꝫ audiuiſſimus de magna pecunia tibi
 impoſita/gaudemus tamen qꝫ carcerem euafiſti ⁊ tandem li
 bertas parata eſt/ Si qua ſunt que tui cauſa facere poſſum? habes nos
 in omne deſiderium tuum et pronos ⁊ voluntarios/et illi ſumus in ami
 cicia qui ſemper fuimus Rogamus vt equo animo feras fortune nouer
 cantis inꝑetum/quia hic eſt mundi curſus/et is recte vtitur eo qui mi
 nus monetur aduerſis Vale optime **Ex roma vt ſ.**

Eneas cardinalis senensis Iohanni mobile **S p d** Iocunda sunt nobis omnia scripta tua quibus germanica negocia patefacis quibus non ea sunt que vellem? Deus aliquem finem imponet diutina calamitati/et consanguineos reges non finet inter se odij amplioribus deflagrare/Italia nostra non minus quam germania discors est/ Ubi semper aut viget bellum aut belli metus instat De beneficijs postulati oluncienſem non videmus quid pro te fieri possit cum postulato reservata petantur ob ecclesie tenuitate Curauimus conferri tibi iam pridem canonicatum vratislaniensem quod tibi concessa exposuisse debuit Si vaticienſem consequimur ecclesiam erimus tui in primis memores/et dices nos te procul dubio amauisse Vale et serenissime impatrici commendatos nos facito/Datum rome die ij nouembris.

Eneas cardinalis senensis Iohanni troester **S p d** Scripsimus tibi per nicholaum cremel quid fecerimus in re varadienſis patris optimi Respondisti nobis omnia bene se habuisse/ fuit nobis id gratum Sed accepimus postea rouarellam verbis suis omnia in honorem alteri transtulisse que nos ipsi feceramus et pomposum illum ventosum ac fumo plenum quem optime nosti omnium rerum auctorem dixisse/credimus patrem illum sapientem non plus credere quam necesse sit/et optime nosse que sit natura galloz quos necesse est cacumina petere vt inde clamantes melius audiantur Sed ista quorsum velint prumpant dilabanturque Nos quod fuimus id erimus erga varadienſem Tu cura vt valeas et nobis quam possibile scribas cuius litteras scimus gratas esse Datum rome eodem die quo superiores.

Eneas cardinalis senensis Andree vicecomiti **S p d** Accepimus hodie litteras tuas antea vero nullas/Obitum reuerendi patris episcopi nouarienſis vna tecum deploramus Deus illi misertus sit et locum pacis dederit Vellemus audire de te meliora et omnia tibi ad votum succedere Nam te loco fratris amamus cuius nobis amicitia quondam dulcissima fuit/et nunc gratissima recordatio Miramur magnificum scauraamaam non te fraternis oculis intueri/scribemus tibi et pro virili nostra hortabimur ne carnem suam deserat/Laudamus magnificum alexandrum qui tibi non est **T** et nomini suo satisfacit cui est esse liberalem Nos si quam pinguior fortuna respexerit non dabimus obliuioni andream nostrum/cui et pro sua virtute tenemur/et quia ex illa domo natus est cui debemus omnia pro beneficijs que inde accepimus Vale

Eneas cardinalis senensis Iohanni de lisua **D** p d Non potui
mus dispensationem pro amico tuo obtinere super bigamia/
Difficilem hanc rem summus pontifex arbitratus est p eo quia
contra concordata verari dicebatur/ fecimus verbum domino manda
uit sua sanctitas vt vocato iudice cause precipere ne vltcrius proce
deretur/ Iudex erat bernardus de bulco quem nosti/ vocabimus eum et
voluntatem summi pontificis notam sibi fecimus Is pariturum se ait/
vbi constiterit illum contra concordata verari z nunc id discutit/ q̄tum
nostre facultatis erit non violabitur concordia nationis p cuius hono
re semper pugnabim? Per vigandum secretarium maguntini misim?
tibi alphabetum et nunc duplicamus si forsitan illud non recepisti/ pote
ris scribere mentis tue conceptum et consulere ecclesie necessitati **No**
tum est nobis acumen ingenij tui multumq; tuo iudicio deferimus/ **La**
bore tuo nostroq; quietem consecuta est ecclesia nostris diebus apud
germanos/ sperit deus ne lacerari videamus quod aliquando resarciui
mus **M**ulta riuor affect/ et germanos fieri gallos imitatione conten
dit **N**obis illa via salubrior esse videtur qua patres nostri ambulaue
re **S**i noua temptabuntur itinera nouaq; pericula inuenientur **N**ec fa
cile sua in diocesi quisq; pontifex papatum habebit vt sunt q̄ querunt
et eius rei causa migrum in candida vertunt **S**ed tu bene vale **A**udies
uocationem oratois principum que hic facta est **V**tinam ea aliquid bo
ni pareat **D**atum rome iij die nouembris.

Eneas cardinalis senensis Iohanni thorer **D** p d Accepimus
litteras tuas pro quibus gratias tibi agim? qui nostris in re
bus fidei sollicitudine vteris/ grauamus te/ sed non potest fieri
quin amicorum vtamur opera **E**t nos aliquando si deus dabit aliquid
pro te faciemus/ **E**xpectamus cyriacum qui veniat in facto prepositure
z q̄tum in nobis erit concordabimus cum decano quia postq̄ pmissum
est nolimus retrocedere **D**e prebenda wormacien? scripsimus vt petro
morem gereres/ habita aliqua recompensa/ nescimus quid ille fecerit te
cum **I**dem quoq; de prebenda collegiata sentire cupim? quomodo se ha
buerit ille cui promissimus cedere **E**t nouissime accepta sit alia preben
da nomine nostro non placet **V**olumus esse in pace cum istis paruis
beneficijs nec intendimus si possum? vnq; esse molesti/ beneficia quoq;
contra concordata volumus acceptare id est monasteria/ et vtinam pos
semus facere etiam prepositura quia nollemus illi nationi quouis mo
do displicere/ sed necessitas vrget/ si statum tenere debem? conuenienter/

et reputamus nos esse germanos qui tanto tempore illi nationi serui-
uimus. **Q** si natio illa nos plus excludere vult/ferem? equo animo/
nec minimum beneficium amplius in illa queremus **Q**uod de benigni-
tate illorum prelatorum non arbitramur esse **V**ale ex roma quarta
nouembri.

Eneas cardinalis senensis **I**udouico beatorum quatuor corona-
torum cardinali legato bononiensi **S**p d **E**t oliua et turceta
quibus me honorare voluisti cupidissime accepi/tum q hoc ge-
nus alimenti hic rarum et preciosum est/tum q id genus alimenti ex
amantissimo et michi precipuo z benefactori singulari venerit/**A** quo
quecumqz venerint non possunt michi non esse gratissima/et encenia q
dem tanto acceptioza sunt qto is qui mittit amantior est/**Q**ua ratio-
ne non potuissent munera tua apud me esse iocundioza q sunt/qm et
me amari a dignatione tua non vulgariter sum expectus/et ego tue re-
uerendissime paternitati tamq patri optimo z dno benignissimo sum
affectus **V**ellem autem ea in me facultas esset qua possem me gratum
ostendere non verbo sed facto/**S**cio tñ prudentiam et mansuetudinem
tuam ex me nichil amplius expectare q possim/et in redditionem bene-
ficioz animi tantum inspicere promptitudinem **S**ed ne multis digna-
tionem tuam morer qd semel dictum est id nunq indictu erit **N**osti q
fuerunt inter nos verba dum ageres de mea ad cardinalatu pmissione/
nunq ex animo meo illa cadent/nec vmq id omitta vt tanti beneficii
immemor dici possim/**Q** si non scribo ad tuam benignitate non minor
est mea deuotio nec minus amo **I**d tua reuerendissima paternitas expe-
riet si qua in re michi possibili mea opera vti dignabit **N**ec plura mo-
do **D**atum rome die viij marcij. 1271.

Eneas cardinalis senensis **L**atino cardinali vrbino **S**p d **R**ed-
dite fuerunt nobis lre tue quibz gundissalui familiaris tui cau-
sam commendas **L**egi tua scripta non sine iocunditate cu plena
essent caritatis et beniuolentie **I**llud autē molestū fuit qz desiderio tuo
morem gerere nō potui **N**am iudex in causa constituit? solum verum sequi
debui/neqz fas fuit ad dexterā vel ad sinistram declinare/quo ad tamen
liquit partem familiaris tui iuuare non destiti **A**ccersui ad discussionē
negocij tres ex vota viros prestabiles quos potestates ipse delegerunt/
cum hijs fuit et auditor meus z johannes de cesarinis non indoctus
legum interpres viderunt hij registra et pluribus inter se diebus

de meritis cause consultarunt Postea coram constituti retulerunt fami-
liari tuo haud quoque ius competere Idque preter unum omnes affirma-
uere Volui et ipse cognoscere causam ne lippis oculis iudicarem Neque
his contentus scorsum aduocaui aliquos iuriconsultos/ et denique nemo
fuit qui gundissaluu partes tendas diceret Capropter interpellatus
pro sententia feci quod iudicis fuit/ Si tua reuerendissima paternitas
iudex fuisset/haud aliter sese habuisset quam ego/ Unum quod potui non ob-
misi/ Induci autem partem aduersam ad expensarum dimissionem/ si
familiaris tuus non appellauerit Hec acta sunt per me in causa gundis-
saluu/ Doleo non fuisse ius pro eo/ scutus sum iudicia collectorum audi-
torum Hic dignationem tuam non plus ex me velle quam ferat honestas/
De reliquis que apud nos aguntur non scribo paternitati tue quia ni-
hil hic fit quod te fugiat De germania credo audiuisti mathiam vay-
noder filium in regem electum hungarie annis xviii natum/ quous in bo-
hemia esse captiuus/ sed quinquaginta milibus aureis redimitur Bohe-
mie regnum adhuc pendet et status austrie ad bohemiam aspirat/ Dux
saxonie wilhelmus/ et gubernator regni georgius dispotus rascie mor-
tuus est Cardinalis aunionen reuersus? breui creditur/ Utinam idem
faceres/ cum tuo honore et commodo tuipse posses Ex roma die ix mar-
tij Anno. 1571.

Eneas cardinalis senensis Johanni vocat Spd Calamitatem
illam lugubrem deplorandamque regis ladislai mortem alioque
officio tue dignationi innotuisse autumo Ob quam rem per tua
erga ipsum deuotione iam plane inueterata/ incredibili te dolore affec-
tum esse certe scio Nunc autem ex praga ad quam infaussto totius orbis
auspicio cum regia celsitudine concessi wiennam remigrassem/ putauit
michi de hac re ad te aliquid scribendum esse/ conantem tamen id face-
re suspiria lacrimae et singultus ita impediunt ut michi ex ea morte con-
ceptus dolor non modo renouari sed augeri videatur Quid autem po-
tissimum in hac publica clade explicem nescio Magna est varietas ser-
monum quo genere mortis fatum obierit Ego vero ethi scio nemini per-
sus me cedere oportere habitudine noticie huiusce rei qui quam creberime
apud regem etiam egrotantem sim versatus/ tamen silendum potius
esse dico hoc tempore quam loquendum/ sciam rem illam in dies magis clares-
cere/ An adolescentem regem robustissimum nullum proorsus vel dolo-
ris iudicium sentientem/ cum quo die lune pretereunte mortem/ usque ad
noctis horam tertiam summa postrema et facili leticia fui. xxxviii. hora

eum interuallo aliquod genus mortis naturalis prosterne potuisset/
ante q̄ vel minimus quisq; ex eius familia neq; post eum vllus esq; eo
rum qui ei egrotanti quotidie astetim? aut aliorum quispiam minime
fortis/hoc genere mortis interisset **D**ed reprimam ego me ne doleri ni
mum indulgere videar **S**cio procopium et nicholaum tuum aliter ad
te scripisse/quibus certe nichil cedo huius rei noticia **N**am neuter eoz
regem egrotantem alias vidit **E**t vt quisq; optime de bohemiis sentit
ita hanc rem maxime dissimulat **D**e h^o satis ego hic ago dies admodū
molestos/ita ⁊ legati illi qui omnem franciam petierunt pro regio tha
lamo **O** caducam fallacemq; spem ex tanto et tam magnifico nuptiarz
apparatu et splendore/tam incredibilem merorem subito interuenire
posse quis credere quiuisset/ **D**ed illam cladem qua totus orbis pericul
sus est in salutem mutare nequimus/ **E**t tantum de publico detrimen
to **D**e priuatq; rebus nichil est quod magnopere tue pietati scribere que
am/ **E**a que michi nunc scribis de electo olommozen curare vt michi
mos geratur/magna voluptate percepi/ **D**eus facit vt sedulitas tua vo
to paciatur **D**ux albertus hic agit expectans porcionem hereditatis ex
regia morte ad se deuoluit/satis modestus est in petitione sua q̄tum
ad se pertinet/ **C**esar in noua ciuitate expectatur **P**ost hec de ipsis com
ponendis cardinalis sancti angeli ager et medebitur/quomiam sigis
mundus dux in itinere esse dicitur **E**go rationibus meis ita perspiciam
vt regia morte non omnino attenuatus aut fractus videar/ **Q**ue dum
confecero non paciar id tuam dignationem diu latere/quam immor
talis deus diutissime incolumen conseruare digneat/in quam etiam
spes mea nititur **E**go ad ecclesiam meam me recipiam donec turbaci
onum australium euentum serenitas illuxerit/ego quoq; emergam/ **W**i
enne die xx decembris Anno 1541

Eneas cardinalis senensis Henrico suoflebx **D** plurimam di
cit **D**eatissime fuerunt nobis littere tue quibus regium in bohe
mia transitum significasti / et nuptias excellentes in praga
futuras **R**etulimus singula sanctissimo domino qui mox litteras scribi
iussit ad cardinalem sancti angeli/legatum/mandans ei vt e vestigio
hungaria post habita ad regiam maiestatem se conferat eius nuptias
honoraturus **M**ittim? tibi lras ipas siue breuia sunt rogantes ne gra
netis q̄toti? ea sibi transmittere qa pondus habent in se nō modicū/ **D**e
x nro fecim? verbum aplice pietati/negat ipse dñs nosker decimaz ali

quas bullas illi concessas esse/ Laurentio rouarelle bene a te consilia et
 auxilia prestita sunt/ eum caritati tue magis magisque commendamus/
Rem **V**aticaniensis episcopi oportune absoluimus sicut ex vin
 cessao cognosces/ restat episcopum ipsum nobis in agendis nostris fa
 uorabilem fore/ **A**ndies ex bartholomeo canonico nostro quid actum
 sit in ecclesia vaticaniensis Rem totam suis commisimus humeris vt ab eo
 finis habeatur qui dedit incium **G**audemus te de reditu cogitare/ **S**ed
 prius cupimus negocium nostrum episcopatus absolui quod redeas/ quod
 facile fiet si quodammodo fama est rex polonie ad pragam se contulit/ **C**u
 ra inter cetera vt ea obligatio habeatur in qua magnus magister pri
 ue antecessori nostro in quinque milibus florenorum quos mutuo recepe
 rat sese obnoxium fecit/ quodammodo bartholomeus prefatus plene in
 structus est **N**oua alia hic non sunt/ nisi quod inter vrbinos et comitem
 euersum heri treuge vsque ad annum permansure indite fuerunt et ab
 vtraque parte recepte quod saluberrimum et rebus agendis appime
 conducit/ **I**nter regem aragonum et sigismundum maletestam cordia
 tractatur/ **Q**ue si quereretur vt spes est res ytalicas admodum quieti
 bit **V**ale **E**x roma die prima octobris

Eneas cardinalis senensis **N**icholao liscio **S**p d **J**ocunde fue
 runt nobis littere tue quibus regiam maiestatum in bohemia
 transcuram esse cognouimus/ preclaras ibi nuptias peracturam/
Vtinam omnia pijsimo illi et serenissimo regi ex sententia cedant **C**re
 dimas conueniente secum potentissimo rege polonie et aduenientibus
 principibus vt fama est compluribus/ in eo conuentu aliquid tractari
 debere quod religioni christiane saluberrimum fiat/ **L**egatus apostolicus
 sicut sibi mandatum est ad vos si conualebit proorsus se conferet/ quo cum
 sapienter erit de re tibi nota tractandum/ nam ei non omnia que alijs
 placet **R**ogamus rem nostri episcopatus vaticaniensis si rex polonie affue
 rit curandam suscipias/ nam verbo vno sublimitas nostri regis eam ab
 soluet **A**ude vt magnificus cancellarius hoc ipsum cordi habeat/ nihil
 est enim quod dubitemus fieri non posse/ in quo sua magnificentia nec
 uos intenderit suos **C**ommenda nos probitati sue/ eiusque bone valia
 dimi consule **N**am eius sanitas/ et nostra et multorum prosperitas est
Commenda nos etiam veteribus amicis et presertim vaticaniensis si affue
 rit/ gubernatori dominis de rohis et dominis de cleua/ similiterque selen
 choni et alijs illius regni proceribus quorum commoditatibus semper
 studere promi curamus et voluntarij **B**ellum quod in foribus vrbis huius

accusabas tam diu mansisse/heri per indicias annales sublatum est/
interea pax integra componetur Turbide fuerunt res nostre hactenus
nunc serenescunt et vie secure fiunt **Jacobus** piccinius in marchiam
perit transitum/sigismundo malesta illatus bellum **De** hoc quoq;
incendium extinguetur annuitur pontifex maximus/quod si pro spe fe-
cerit tota ferme ytaliam conuiescet/et ad tutandum contra turchorum
perfidiam veram christi religionem liberius intendere poterit **Hec** pro
copio et cardinali si assit communicata esse cupimus **Tu** vale p tua con-
suetudine nostri memor **Ex** vrbe 3° kl octobris.

Quiliptus episcopus seruus seruorum dei **Theoderico** archiepo
maguntino **Salutem** et apostolicam benedictionem **Ex** litte-
ris tuis quas in fauorem venerabilis fratris nostri **Johannis**
episcopi herpipolei nuper ad nos misisti/plane percepimus fraternita-
tem tuam de gestis ipsius episcopi aliter instructam esse q̄ veritas ipsa
requirit **Nunq̄** enim tue moderationis integritas tam efficaces apud
nos preces pro eo porrexisset/si facta ipsi? aperta tibi cognitaq; fuissent/
Intolleranda namq; et detestanda proelusus est eius presumptio qui pe-
cunias auctoritate apostolica collectas et apud fideles manus recondi-
tas auctoritate propria violenter eripere et in vsus suos conuertere non
erubuit **Et** cum nostro nomine ad restitutionem ipsarum pecuniarum
requireretur/non solum mandata nostra contempnit sed in nos quoq;
probria iacere et maledicta conferre non dubitauit/**Nuncijs** quoq; nos-
tris quos honorare tenebatur minas inferens eos ex territorio suo nō
tam recedere q̄ fugere compulit cū nostra et apostolice sedis iura require-
rent/**Nec** est cur sub colore carissimi in christo filij nostri regis cipi il-
lustris excusationem protendat/tamq̄ ad illum ex ordinatione nostri
predecessoris dicte pecunie pertineant/**Scimus** enim habunde quid cū
ipso rege sit agendum/nec quisq; est tam parum habens ingenij q̄ ro-
manum pontificem de talibus pecunijs libram habere dispositionem ig-
nozet **Que** cum ita sint tolerauimus tamen iam septem mensib; epis-
copi contumaciam et rebellionem expectantes non sine mansuetudine
si forsitan ad cor reuersus cū debita humilitate errorem suum recognos-
cens oportune satisfaceret/sed q̄to micus secum agimus tanto duriorē
eius contumaciam experimus/**Miracemur** certe si quisq; alius episco-
pus eo modo erga nos se haberet/**De**o multo magis in isto miramur
quem nos ipsi promouimus **Et** nisi fallimur primus episcopus est que
nos in pontificatu nostro pronunciauerimus **Dolemus** tales esse p̄mi

cias nostras / et eum potissime nobis infestum esse quem nostri honoris
 pre ceteris cupidissimum esse decebat **O**mittimus iuramentum ab eo
 nobis prestitum et verba que sui procuratores nobis de eo fecerunt cum
 sibi presulatum commisimus **L**onge aliter sese habet quam ut putauimus
 vel nobis de ipso persuasum fuit **V**erum quoniam tanta et tam notoria
 dicti episcopi rebellionis merito ad ulterius procedere et suementis animad
 uersionis in eum censuram extendere deberem? ut cum precibus tuis quantum cum
 deo possum? deferam? et quanto maior est dicti episcopi contumacia / tanto clemē
 tia nostra lucidius ostendat / mandauimus in causa ipsa sic predecentim
 procedi ut posset interim / si uelit tua fraternitas dictum episcopum ad debitam
 satisfactionem inducere / ipse uero sese corrigens cum camera nostra sicut
 tenetur concordare **Q**uoniam autem causam aliam dilectum filium iohannem
 hesiler et liberos eius concernentem ad partes almanie renniti petis /
 non est quod tuo desiderio concedere ualeam? **N**osti enim ut arbitramur
 quod dure quam acerbe sentum esse dicitur per dictum episcopum in sculteam pro
 rem et liberos / Quis postquam dices carceribus mancipauit et aliquodiu
 grauioribus afflicto molestijs / uix tandem cum promissione ut ad man
 datum suum redirent extra territorium suum dimisit bonis omnibus
 exaustos pauperes et miseros nullos nisi amicorum leuamine susten
 dandos / Quibus quam difficile sit in partibus illis cum tali episcopo iudi
 cialiter contendere non ignoras / **H**ec agitur causa ipsa coram iudicibus
 rote nostre inter graues et optimos iuris interpretes / qui tam paupe
 ri quam diuiti iusticiam ministrare consueuerunt / apud quos non poten
 tia uel gracia sed sola ueritas ualet / **S**i iusta est episcopi causa poterit
 per procuratorem idoneum se defendere / si minus / tollerandum erit iudici
 um quod rite proculdubio in hoc negocio statuatur **N**os autem frater
 nitatem tuam exhortamur ut premissis consideratis ipsi episcopo ea sua
 deas que sibi ad salutem et honorem cedant / **N**ec uelis eius opera qua
 liacumque sint ita tueri ut illi magis erranti quam nobis et apostolice sedi
 recta monenti fauere uidearis **D**atum rome die decima quinta octobris
 Anno 1271

dictata per eneam

Queas cardinalis senensis **J**udoco electo ueatillamienſi **P**ro
 Commisimus aliqua paternitati tue referenda nostro nomine bar
 tholomeo cano ecclesie nostre uarimienſi sup rebus ecclesie ipsam et an
 ecessoribus nostri bona discernentibus **R**ogamus igitur ut sibi in his que
 nostro nomine dixerit plenam credentis fidem et in agendis oportunum
 fauorem prestare uelis / sicut de tua erga nos singulari caritate ple

possit laude dignam aut estimatione / Verum quia multa sepe occu-
runt in quibus personaliter adesse non vales et tamen tuam diligentiam
am exposcunt / misimus ad te dilectum filium laurentium rouarellam
facere theologie professorem et subdiaconum nostrum quem mittere pos-
sis ad ea loca que tu ipse adire non vales / Is enim sicut in mandatis a
nobis habet quicquid iusseris exequetur / et a tua voluntate nullatenus
deriabit / Insuper vt intelligas que nunc in partibus rheini per elec-
tores imperij tractantur facimus tibi copiam litterarum nostrarum
quas imperatori transmittimus vt secundum scripta nostra et tuam sin-
gularem prudentiam eo te melius gerere valeas quo fueris de singulis
occurrentibus plenius informatus / Datum rome die xvi octobris / An-
no 1571.

Dictata est per eneam

Quilius eps seruus seruorum dei Carissimo in xristo filio nos-
tro karolo regi francoꝝ illustri Salutem et aplicam benedic-
tionem / Audiuimus ea que dilectus filius nicholaus parui se-
cretarius tuus ex parte tua seriose nobis exposuit super nonnullis ne-
gocijs venerabilem fratrem nostrum wilhelmum episcopum ratanen-
sem et quemdam iohannem de albiest militem nauate-
sem dyocesis ac nonnul-
los officiales tuos concernentibus / Intelleximusq; plane desiderium tu-
um eo tendere vt prefatus miles simulq; dicti officiales tui a nonnul-
lis excommunicationis et alijs censuris ecclesiasticis per dilectum fili-
um iohannem tinctoris causarum sacri palacij nostri auditorem et
capellanum nostrum ad instantiam dicti episcopi fulminatq; absoluan-
tur / et nichilominꝰ aduersum dictum episcopum causa committatur super no-
nullis excessibus / que ab eo siue eius procuratore in personis executorꝝ
quorundam litterarum nostrarum ad petitionem tuam venerabili fra-
tri nostro archiepo turone-
si directarum commissi et perpetrati dicun-
tur / volumus pro nostra informatione etiam ipsius episcopi paratores qd
dicerent intelligere et consideratis omnibus hincinde relatis quibus cau-
sa nobis perplexa videretur ac difficilis / serenitati tamen tue que de no-
bis et aplica sede plurimum merita est oplacendum duximꝰ / qd admo-
dum secretario tuo prefato plene respondimꝰ / Datum rome iij kl decēbris
Anno 1571.

Eneas dictauit

Quilius eps seruus seruorum dei Carissimo in xristo filio ladis-
lao regi hungarie illustri / Salutem et apostolicam benedictio-
nem / Intelleximus non sine graui displicencia mentis nostre

et amaritudinē cordis q̄ adhuc inter carissimam in xp̄isto filium nos-
trum fredericum romanorū imp̄atorem augustum et tuam serenitatē nō
solum discordia sed apertum bellum perducit/et hincinde subditi vestri
verantur et lacerantur/**Q**ue res tanto molestior nobis est q̄to maius
exinde xp̄istiane rei publice detrimentum resultat/**E**st profecto res de-
testabilis q̄ vs qui vna ex familia nati estis prop̄ini sanguine / fra-
tresq̄ patrueles tantis adinuicem odijs vt etiam armis decertet/**D**o-
lendum est q̄ opulentā et nobilem patriam vestram nunc ferro nunc
igne dissensio vestra deuastat et illas vices inter vs consumitis quas de-
beretis in hostes fidei p̄ tutela xp̄istiane religionis effundere/**E**t quous
imp̄atori prefato tamq̄ p̄mo inter seculi p̄ncipes aduocato eccle et pro-
tectori fidei catholice potissime incumbat pace in suo imperio p̄curata
totis conatib̄ in eos militaria signa transferre q̄ nomini xp̄iano insul-
tare nituntur/**T**ibi tñ non minor cura esse debet ad hostes fidei pro pul-
sandos et maxime turchos qui regno tuo hungarie latissimo et quondā
florētissimo non solum vicini sunt illiq̄ molestias in dies inferūt sed
etiam non paruas eius prouincias sibi vsurpauerunt/**D**olemus certe
et augimur vehementer cum in dies ex illo regno xp̄istianos capi et in
barbaricam deduci captiuitatem accepimus/miramurq̄ te nō maiori
studio teneri pro defensione ipsi regni q̄ videam?/qui dum in austria
cum patruele tuo contendis prefati regni curam postposuisse videris/
tamq̄ plus doleas vnā tibi per xp̄istianos villā auferri q̄ si per
turchos vna prouincia surripiatur/**C**erte illud palam est q̄ cum tu et
dictus imperator inuicem discordes estis et domestico bello impliciti nō
solum hungaria sed tota fere xp̄istianitas in periculo ponitur/**N**am
quomodo gallici aut hispani vel anglici contra turchos exercitum duce-
re curabunt in remotis agentes quando vs qui prope estis et quorum
potissime res agit/inter vs discidentes nichil cogitare videmini sup̄ his
que turchorum perfida gens aduersus xp̄ianos in dies molit/**E**st igit̄
superq̄ dicere possum? periculosa hec vestra discordia/**N**ec videm? quin
mala infinita prumpant nisi q̄ celesterrime tu et imp̄ator p̄fatus simul cō-
ciliemini/**A**duuim? tamen vnum qd̄ nobis solationi est/dilectum fi-
lium nobilem vicum ludouicum bauarie ducē in austriam descendisse
cordiā inter vs tamq̄ cōem amicum practicaturū/**N**os autē dilecto fi-
lio nostro Johāni cardinali sancti angeli aplice sedis legato q̄ iam du-
dum p̄ salute regni tui hungarie/pq̄ omni xp̄ianorū utilitate nō sine
magnis laborib̄ et expensis ibidem amozatus est/itrās dedimus vt ad
imp̄atorem et tuam serenitatē confestim se p̄ferens omne studiū suum

ad id conuertat vt tandem lites vestre tollantur et penitus sopiantur/
 sedeatq; ea inter vos beniuolentia quam propinquitas vestra requirit/
 et nos desideramus. Interea dilectus filius laurentius couarella sacre
 theologie professor nuncius et subdyaconus noster simul cum dilecto
 duce ad eam pacem pro viribus se agitabit. Delit igitur tua serenitas
 ad ea que pacis sunt animum inclinando ita se habere vt iam demiq; fi
 nis imponatur domestice dissentioni vestre/nec velis audire eos qui fo
 menta suggerunt dissentionum/sed modos quoslibet ydoneos perquire
 vt in austria ceterisq; tuis dominijs pacificatus ad defensionem hun
 garie predictorumq; turchorum epicium insurgere possis et ita efficias
 vt imperator tuam erga se caritatem intelligens vna tecum vocatis ex
 almania subsidijs exercitum pro tutela fidei et regni tui salute ducere
 inuitetur. Insuper quia nonnullos per germaniam rumores esse audi
 uimus tamq̃ nos nationem ipsam diuersis modis aggrauemus/mit
 timus copiam litterarum nostrarum quas impatori dirigimus tam su
 per pace tecum habenda q̃ super rumoribus huiusmodi/vt si forte ad
 aures tuas oblocutiones istiusmodi peruenerint habeas ex nobis vnde
 serenitatem et innocentiam nostram tueri atq; ostendere possis. Hec scri
 bimus tibi pro ea caritate qua personam tuam prosequimur/qui postq̃
 te hic come in minoribus constituti vidimus/et tuam indolem adhuc
 in etate teneta considerauimus ab illo tempore personam tuam tam sin
 gulari quodam affectu dileximus/et existimantes te p̃ magno aliquo
 xp̃ianitatis bono ad maxima reseruati de bona valitudine tua ac fe
 lici statu semper curiosi fuim? Tuum nunc est que a nobis scribuntur
 bona mente recipere et spem quam de tua probitate concepimus adim
 plere Datum rome kl decembris Anno. 1571. ¶ Per eneam
 cardinlem dictata

Ereas cardinalis senensis Vigilmundo maletesta D p d f sui
 m? hoc mane cu sanctissimo dno nro dum cancellari? tuus audi
 ref? et intellexim? q̃ dicta sut tam p̃ sanctitate dmi nri q̃ p̃ ipm
 cancellariu sup otrouerha q̃ inter serenissimu regē aragonu et te est cir
 ca qua rem etiam seorsum dñs noster nobiscu locutus est In suma vide
 m? ipm dnm nostrum affectu esse statui tuo. Velle etq; ei semp bene consul
 tu esse. Oportet tñ suam sanctitate habere respectu non modicu ad pre
 fatum regem aragonum et habere oculum ad terras eccle/et ideo necesse
 est vt prudenter se habeat nec potest semp omnia facere q̃ vllt. Quibus
 ex rebus/pliberatis omnibus pro directione rerum tuaz ad euitandum

pericula que possunt emergere/videtur nobis consulum esse quod tu de summa pecuniarum quas regia maiestas a te petit offeras illam quietitate sine ulla dilatione persolvere quam liquida est/De parte autem alia super qua preteritis non teneri prebeas mensam in qua dicta pecunia parata sit ad requisitionem regis casu quam sanctissimum dominus noster decerneret se obligatum esse/et affirmes te velle stare determinationi domini nostri Et hoc videtur nobis via rationabilis/nec putamus alio modo rem bene sopiri posse/Rogamus ut consideres omnia et recipias consilia eorum qui te amant/nec velis per modicam pecuniam te in periculo ponere quam non est parum aduersari/ tuus nec res bellice semper ex opinione succedunt Melior est multo certa pax quam desperata victoria/ Dicimus te non libenter audire consilia Quia tamen periculum provincie timemus non possumus facere quam ea que nobis videntur utilia significemus/ Tuum est in bonam partem recipere quam a nobis sincera mente scribunt Datum Rome sexto kalendas decembris.

Eneas cardinalis senensis Jacobo lodovico medico. **S**perandum habuimus ex familiaritate literarum tuarum te vidissemus per caritatem quam sumus tibi affecti/ Det deus ut aliquando simul recipiamus/ faceremus libenter omnia que possemus per tuo honore et utilitate hoc non videmus modo comoditate/ tunc enim mala sunt/ hoc si quod occurrat non erimus tui immemores Rogamus ut commendes nos imperatorie maiestati/ et iuues latorem pontium ad expeditionem suam in factum nostre ecclesie varimiensem/ quam si obtinere poterimus non erit quam utilitas tibi redundet/ Valentes ex parte nostra vlciam videtur et walterem reburgerac/ cancellarium impialem et alios amicos nostros Dolemus multum de captura episcopi gurgeis et iohannis ungue et aliorum/ Vinam possemus eorum liberationem procurare/ nichil obmitteremus ex nobis possibilibus/ Johannem hindbachium cupimus nostro nomine salutari/ simulque dilectum filium nostrum fredericum cum coniuge tua honestissima Vale in christo optime nostri memor et amas ut soles Datum Rome vij kalendas decembris.

Eneas cardinalis senensis Laurentio rouarelle. **S**perandum A latorem pontium recipies quatuor bullas aplicas et unum officium transfigurationis/ Ex bullis unam reddes imperatori simul cum officio et breui sibi directo/ Alias bullas curabis mittere tribus principibus electoribus simul cum breuiibus suis Extant et alie tres bulle aplice simul cum duobus officiis ac tribus breuiibus Officia diriguntur regi hungarie ac domino legato/ bulle quoque eiusdem/ tertia vero strigomienis/ Sed hec omnia mittimus per alium nuncium qui post bidduum recedet/ Si te inueniat in

curia regis hungarie assignabit tibi ea/ si autem tradit per seipsum re-
gie maiestati que sibi dirigunt. Alia vero curabit transmitti archiepo
et legato. **N**ec alia circa hec. De negocijs rhemi multa referuntur non
bona propter que necessarium erit vt q̄primū cum consilio imperato-
ris et cū litteris suis ad partes illas te transferas ⁊ labores iuxta com-
missionem tibi traditam. **I**nterea bonum est vt procuraes q̄ imperatoria
maiestas scribat archiepo magdeburgen̄ simulq̄ rigen̄ et in primis
treueren̄ ⁊ salzburgen̄ vt si querantur ad aliq̄ conuentionem in factis
ecclesie non consentiant sed ad seipsam omnia referant que queruntur.
Et suadeat vt si qui sunt qui nouitates querant illis nō assentiant q̄a
periculum est in mora. **H**abebis mox alias litteras domini nostri qui
plenius de hac materia ad te scribet/ et intelliges rei grauitatem ac pe-
riculum. **B**onum est etiam laborare apud ducem bauarie ludouicum vt
scribat palatino rhemi consanguineo suo ne se implicet conuentionibus
eorū qui contra sedem aplicam aliquo modo moliunt̄ persuadendo sibi q̄
multo facilius filij principum promouebuntur per sedem aplicam q̄ p̄
capitula vel ordinarios. **E**t hoc bene cura in auribus principum cautare
quia veritas est. **V**ale ⁊ scribe sepius quomodo tibi succedat. **D**atum ro-
me viij kl̄ decembris.

Quilius ep̄s seruus seruoz dei Dilecto filio henrico lemblig no-
tario nostro Salutem ⁊ aplicam benedictionem. **I**ntellexim⁹
reidico relatu nonnullos esse principes germanice nacionis
ecclesiasticos ⁊ seculares qui de nobis ⁊ de nostra curia murmurantes/na-
tionem germanicam per nos nimium grauati pretendunt. **I**d faciunt
more hominum q̄ sepe bonum quod habent non cognoscunt/ nec sub ali-
cui⁹ regimine q̄tumcumq̄ optimo quiescere possunt. **V**idim⁹ te deuotū
esse sancte sedi aplicæ et nostri honoreis cupidū nec placere tibi ea que
preter ordinem sunt. **E**apropter mittim⁹ tibi copiam nonnullarū l̄arū
quas carissimo in xp̄o filio nostro frederico romanorum imperatori sem-
per augusto super hac materia direxim⁹ vt intelligas plenissime men-
tem nostram. **E**t habeas ex nobis quomodo his respondere possis qui no-
bis detrahunt. **H**ortamur etiam p̄ zelo qd̄ geris ad romanam eccliam
vt sumpta oportunitate venerabili fratri nostro archiepiscopo magde-
burgen̄ qui sicut accepimus ad nouitates mutatur que imperatori pre-
fato scribim⁹/ aut litteris aut verbo communices ipsumq̄ hortaris ne
peregrinas sequatur opiniones/ sed more predecessorum suorum in so-
lida sancte sedis apostolice doctrina conquiescat. **I**dem etiam facies

apud dilectum filium nobilem virum fredericum marchionem brande-
burgenſis ſacri romani imperij electorem et apud alios ubi videris eſſe
neceſſarium In qua re non ſolum nobis ſed ipſi deo cuius res agit plu-
rimum complacere Datum rome. ¶ Dictata per eneam.

Quilius episcopus ſeruus ſeruoꝝ dei Carissimo in xp̄iſto fi-
lio ladiſlao regi hungarie illuſtri Salutem et apoſtolicam be-
nedictionem/ Audiuim⁹ ea que dilectus filius wenceſlaus ca-
nonicus vꝛatiſlavienſis tuo nomine nobis expoſuit/ et q̄tum cum deo po-
tuimus vt ſemper in animo gerimus/ deſiderio tuo ſatiſfecim⁹/ Dixim⁹
eidem quanto deſiderio cupiamus te cum cariffimo filio noſtro frederico
romanoꝝ imperatore reconciliatum ad ea tendere que pro deſenſione
fidei catholice et tui regni hungarie tutela neceſſaria eſſe videntur Et
q̄to cum ardore cupimus regnum illud tuum bohemie ſub tuo regimine
exſtirpatis heretiſm dogmatibus ad vniõnem vꝛam ſancte matris ec-
cleſie reuerti/ ſuper quibus rebus velis ipſum wenceſlaum noſtro no-
mine loquentem audire/ et ſicut de tua in commune bonum affectione
confidimus nos tandem in premiſſis conſolari Datum rome kl decem-
bris. 1271. ¶ Per eneam.

Quilius episcopus ſeruus ſeruoꝝ dei Dilecto filio nicholao
cardinali ſancti petri ad vincula Salutem et apoſtolicam bene-
dictionem/ Conſiderauimus diligenter ea que nobis ſcripſiſti
ſuper practicis quas nonnulli principes ac prelati in partibus themi te-
nere dicuntur in negocijs eccleſie/ perpendim⁹ quoq; conſilium tuum ſa-
lubre et optimum eſſe Capꝛoptꝛ ſcripſim⁹ cariffimo in xp̄iſto filio noſ-
tro frederico romanoꝝ imperatori ſemper auguſto ſicut per copiam p̄-
ſentibus inſertam videbis/ cuius tenore perlecto habebis ex nobis quo-
modo his obuiare poſſis qui noſtrum et apoſtolicę ſedis honorem con-
fundere nituntur Hætamur igitur vt ſcripta noſtra vbicumq; neceſſa-
rium eſſe videris publicari et mentis noſtre ſeruitatem ſicut teneris et
de tua in commune bonum affectione non dubitamus manifeſtari pro-
cures Datum rome. ¶ Per eneam.

Eneas cardinalis ſenenſis Martino cancellario archiepiſcopi
maguntini. D p d fuit nobis epiſtola tua non min⁹ iocunda
q̄ grata ex qua validudinem tuam ſimulq; coniugis tue bonam
eſſe cognouimus et natum tibi eſſe filium quem archieps maguntin⁹

pro sua benignitate de sacro fonte leuauit/ quod tibi ⁊ honore esse ⁊ uti-
litati non dubitamus/ **F**acit deus ut filius superstes sit et tue virtutis
heres atq; doctrine/ **A**udiuimus deinde que uir probus et modestus ui-
gandus eiusdem archiepiscopi secretarius tuo nomine nobis exposuit
que duo principaliter fuerit/ **P**rimo enim que sunt apud maguntinum
de sanctissimo domino nostro et iphus curia in dies querele narrauit
ex ordine/ **S**ecundo retulit quo animo sit idem maguntinus contra ro-
manam ecclesiam ⁊ ipsum sanctissimum dominum nostrum/ et quod ad
obuandū peruersoz hominum machinationibz necessarium tibi uideat
intelligentiā quandā fieri inter sanctissi^m dñm nostrum ⁊ ipm arepm/
Intellepin⁹ etiam p q̄ media eandē intelligentiā recipiendā eē putas/
Sunt nō parua q̄ nobis significas neq; illotis attingenda manibus/
Facis nobiscum ut amici cū amicis solent/ libere atq; aperte loqueris/
et cōfidenter que geris in animo patefacis/ **I**deo uero ex amore fieri cog-
noscim⁹/ iteq; uetis amicitie memorē antiquū seruare morem animad-
uertimus/ **C**um simul in noua ciuitate degeremus/ nichil tunc tam ar-
duum fuit nichil tam abditum atq; secretum qd̄ alter nostrum nō cōmu-
nicaret alteri/ facis probe quā longo licet locoz intervallo disunct⁹ no-
bis nichil putas reticendū esse **F**aciem⁹ et nos idem erga te/ aperiem⁹
tibi om̄i ex pte animū nostrū atq; ut amicitie nr̄e uenit sūma cū liber-
tate loquem⁹ **C**onsiderauim⁹ igit̄ in p̄mis q̄ dicunt⁹ extra summū ponti-
ficem apud germanos fieri murmura/ nec miram⁹ / hiquidē nullus unq̄
locū beati petri tenuit q̄ non latranciū dentibus impeteret/ nec magnū
putam⁹ si quis detrahit calixto cū ingrō eius sciam⁹ detractū fuisse xpo
Verax est em̄ saluator ipse/ nec poterit ueritas nr̄a mentiri q̄a nō est dis-
cipulus sup̄ ingr̄m nec seruus maior dño/ **G**ermani tñ si uerum fateri
uelint/ similiterq; reliqui xp̄iani nichil habent cur de calixto murmura-
re possint/ nisi qd̄ eum pontificem tradidit nobis deus quo digni non fui-
m⁹ **N**eq; em̄ hui⁹ sanctissimi p̄sulis mores plebi sue sformes existūt/
q̄ cū diuinā in terris agat uitam/ angelis poti⁹ debuit p̄fici q̄ homini-
bus **N**ichil pius pater qd̄ suum est querit/ cogitat⁹ suos om̄s iactauit
in dño/ honorem xp̄i saluatoris nostri/ defensionē fidei/ decus eccle/ salu-
tē plebis/ toto conatu/ toto studio/ tota mente p̄quirat/ **N**isi fuisset ex ac-
ta iphi⁹ solertia et incredibilis ad cōmune bonum/ iam turchoz feritas
nō hungariā nō p̄triuisset/ sed ipsam quoq; almaniā infestis armis pe-
tens xp̄ianis omnibz terrorem simul ac laborē inuassisset **N**am si uicti
apud hungariā et p̄strati sunt magni turchoz exercit⁹/ nō est qd̄ post
deum alteri gr̄cias q̄ calixto xp̄iani debeant/ **I**pse enim solus fuit

qui torpentibus ac penè dormientibus xpustiani orbis principibus lega-
tum in hungariam misit/hungaros cū turchis induciarū federa queren-
tes prohibuit/labentes animos erexit/copias congregauit/bellumq; il-
lud committere suauit in quo primum etate nostra turchorum dominus
turpissime fugere visus est et salus xpustiano populo perita **F**acemus
que gesta sunt in oriente per classem apostolicam/et que in albania et
alijs q̄ pluribus locis ipsius domini nostri pecunijs pro tutela fidei in di-
es geruntur/**N**ichil aliud sua sanctitas in animo gerit q̄ suo tempore
ita inimicos salutifere crucis humiliare vt tandem vocatus a domino
creditam sibi ecclesiam in statu seuro ac tranquillo relinquat **O**b quā
rem nescimus p̄fecto quid sibi velint qui tam sanctum presulem et tan-
tum de communi vtilitate sollicitum calumniari presumunt/**R**am q̄ au-
rum a vobis extorqueat/iniqua est proelus accusatio **N**ichil enim pre-
ter consueta iura recipit/nisi fortasse sponte sua nonnulli in classem con-
tra turchos offerant/quos paucissimos esse constat **U**tinam tot essent
qui tante rei ac necessarie/optime subuenirent/**E**ccliesiarum electio-
nes canonicas qui dicunt a sua sanctitate contemni/aut ecclesias me-
tropoliticas seu cathedrales in almania reseruari/longe a veritate re-
cedunt **N**ulla electio reiecta est quam constitit fuisse canonicam/ponti-
ficalis ecclesia in almania nulla reseruata est specialiter a domino nos-
tro contra concordata vestra/nec est eius propositum neq; fuit hactenq;
quicq; agere **E**t q̄uis nemo imputare possit si sua sanctitas dignitates
principales in collegiatis ecclesijs huc primas post pontificales reser-
uauerit neq; enim concordata in hoc aduersantur/nō tamen inuenien-
tur facile reseruaciones beneficiorū nisi pro cardinalibus aut aliqui-
bus fortasse maximis vicis ab eadem sanctitate emanasse **I**taq; nesci-
mus quo vultu/quo ore/qua deniq; audacia presumant aliqui sanctissi-
mo presuli nostro detrahere tamq̄ nationi vestre onerosus existat/qui
profecto non tantum nationi hispanie vnde sibi origo est q̄tum germa-
nice affectus esse videtur/et qui diuinitus nobis datus est vt hoc perī-
culoso tempore ab infidelium incursione maximēq; turchorum impetu
orthodoxam xpusti religionem non solum tueretur sed etiam eleuaret
et p̄pagaret/**L**audamus igitur et omni honore dignum reputamus ar-
chiep̄m maguntinum qui reiectis malignantium infidels/apud ipsum
dñm nostrum sanctamq; sedem aplicam omnium fidelium matrem atq; ma-
gistrā p̄manere decreuit/**F**acit qd̄ doctū qd̄ prudentē qd̄ bonum p̄latū
debet/qui peregrinas respuens opinioēs in solida sancte romane eccle-
doctrina et in ipsa xpusti petra pedes figit/**F**acit modo quod fecit dum

alias eadem quererentur que modo temptantur/ Nunq̄ enim eugenio
sancte memorie summo pontifici defuit q̄uis multi ex germanis in il
lum defuerēt/ Nouit omnia noster pontifex/ eiusq; probitati miro mo
do afficitur/ nec v̄m̄q; eius nominis absq; singulari laude meminit/ ita
vt certissimi sumus nunq̄ ipsius petitiones in conspectu huius presulis
vanas fore/ que digne audiri videantur/ Ceterum quod 2° loco secretari
us antedict⁹ exposuit nobis alienum visum est quod ex viro docto ex
iuris interprete et in magnis versato caulis prodire debet/ Nouisti em̄
romanum p̄sulem vnicum esse principem cui omnes obedire tenentur/
petri et pauli locum tenere qui sedet in apostolico throno/ christi vicari
us est qui romane p̄sudet vrbi/ Non est igitur cui se cuiquam intelligē
cie nomine vel federis obliget/ neq; subditorum est cum dominis suis fe
dera querere/ Nec tamen fortasse ita loqueris vt romanorum presulum
ex intelligēcia queras obligare quod nosti q̄tum iura permittāt/ Sed
aduertimus que petis intelligēcie iam magna profecto et que nos ali
q̄tulū de tua compulerint admirari/ Scimus quia cum amico omnia
confidenter agis/ Idem et nos facimas/ Utinam respondendo ea fiducia
qua tu interrogando es vsus/ Equidem indigna putauimus que nomi
ne archiepiscopi peterentur/ Nec arbitramur eos bene agere qui archi
episcopo ea petenda suadent/ q̄uis nec sue menti que semper modestissi
ma fuit talia credimus esse persuasa/ Due namq; dignationi id satis
esse debet vt antecessoribus suis equalis existat/ neq; illa querit que an
te centum annos nullus obtinuit archiepiscopus/ Rectum et laudabi
le fuit p̄positum eius si neq; romanum pontificem minorem/ nec se ma
iorem suis antecessoribus esse velit/ Illud quoq; attente considerabit q̄s
quis ecclesie maguntine presuerit/ vt neq; romana sedes conculceat aut
quouis modo damnetur/ Certum est enim quia languente capite ne
queunt membra consistere/ neq; possunt riuuli non arescere fonte siccato
Salus ecclesiarum omnium profecto ex romane sedis precellēcia et
summa auctoritate dependet/ Quibus ex rebus non essemus ausi ea q̄
quo modo aperire domino nostro que nobis pro intelligēcia contrahen
da significasti/ Sunt enim eneruatiua apostolici iuris/ et non minus
profecto preiudicij pre se ferentia/ Et illa presertim que de confirmati
onibus pontificalium ecclesiarum attigisti/ non ignoras vt credimus
qualis sit ipse dominus noster/ q̄ta est in eo circumspectio/ q̄ta omniū
rerum noticia/ q̄ta grauitas atq; cōstantia/ Et si enim omnes laudandi
sunt quos nouimus romani presules/ hunc tamen omnibus preferen
dam putam⁹/ qui cum vite mundissime sit et omnia gerat commendati

one digna/úm vno his conditionibus predictis est vt falli non queat
 Est em̄ etate grandæus/Verſatus est in arduis et magnis negocijs/
 Doctrina ea prefulget cui similem nemo est qui audierit in antecesso
 re fuisse Itaq; non facile decipiendus qui cū multa per etatem viderit tū
 scientie lumen cū rerum magnarū experientia coniunxerit/ Videret nos
 sua sanctitas si quid ei proponerem? doctissimis eius auribus quoq; indigne
 indignum/atq; ob hanc causam non p̄sumpſim? ea sibi referre que tuo
 nomine exp̄ſita sunt Neq; em̄ sua pietas eos p̄bare solet q̄ res minus
 iustas sibi p̄ponunt/ Verum vt ad grauamina nationis v̄ſtre redeam?
 si qd̄ est qd̄ emendatioē egeat laudam? id sanctissimo dño nostro sig
 nificari Nec dubitam? qn̄ sua sanctitas debito mō p̄uideat Illud autē
 nobis exploratissimū est archiep̄m sc̄; p̄ſatum in optima reputatione
 apud sanctissi^m dñm nostrum esse/ fauoremq; sibi et opportunū p̄ſidium
 ab eo numq; defuturū/ Certo scim? aduersus omnes q̄ sibi molesti fue
 rint/ q̄ si eorū oratores huc venerint recipient̄ p̄ſto benigne et huma
 niter tractabunt nec duras inuenient aplicas aures in his que accessu
 digna petierint Q̄ vno dicit serenissimū imperatorem et ipsum archi
 ep̄m si se cū sancta sede aplica intellexerit facile impedituros aduersan
 tium machinamenta It̄ quidē credim? et ita factum esse noquim? in su
 perioribus annis/ At cū imperator p̄ſatus cū sanctissimo dño nostro vna
 minis sit nec vinq; ab huius sancte sedis deuotione declinauerit/ curan
 dum est vt ipse archiep̄s idem agat In qua re cū tua multa consilia pos
 ſint/rogamus vt in hoc tuos intendas nervos v̄ſq; doctrine tue no
 men in defendenda romane ecclesie auctoritate potius q̄ impugnāda
 clarum facere/ sic em̄ et maguntine eccle recte consulēs et tibi et tuis ami
 cis vtilitates crescent et accumulabunt̄ honores Datum rome xij kl
 octobris Anno 1541

Quilius ep̄s seruus seruorum dei Dilecto filio cardinali sancti
 angeli Per aplicam benedictionem Ex litteris que de parti
 bus austrie ad curiam nostram in dies deferuntur intelligim?
 dilectionem tuam cum littere ille scriberentur adhuc fuisse in hunga
 ria/ de qua re admirati plurimum sumus/ cum iam pridem tibi scripsi
 mus vt ad partes alamanie te conferres eam discordiam pro tua fa
 cultate sedaturum que inter carissimos filios nostros fredericum
 romanorum imperatorem/ et ladislaum hungarie et bohemie regem
 versatur/ que q̄tum periculosa sit et q̄tum rei publice xp̄ſtiane dam
 nosa pro tua singulari prudentia non ignoras / Nescimus que te

res tamdiu retardauerit cum non lateat non minus vtile fore dictos principes ad inuicem reconciliare q̄ turchorum perniciosis obuiare conatibus. Siquidem noxia multa sunt intestina bella q̄ externa/et frustra his qui foris sunt resistimus si alij qui intus sunt vulneramur. Ita q̄ voluissimus te q̄ primum recepisti litteras nostras ad imperatorem et regem prefatos iter accipiuisse quod quidem fuisset nostro iudicio expeditissimum. Verum cum nouissime nobis relatum sit dictum hungarie ac bohemię regem circa festum sancti martini propinque futurum de creuisse bohemię petere vt sibi sponsam suam carissimi filij nostri karoli regis francie natam conduci faciat/et cum eadem ibidem solemnes nuptias celebret pro qua iam fertur oratores misisse. Committimus tibi et harum serie mandamus vt omnibus alijs post habitis ad ipsam regem q̄ celerrime te deferas eiusq̄ nuptias tam sui q̄ dicti regis francie consideratione nostro et apostolice sedis nomine vt dignum est tua presentia honores. Erunt enim vt fama est he nuptie plurimum excellentes ac magnifice tam respectu personarum inuicem contrahentium q̄ principum qui conuenturi eo dicuntur/cum non solum dilecti filij nobiles vici bauarie et saxonie duces/marchionesq̄ brandeburgensium cum coniugibus. Etiam carissimus filius noster casimirus rex polonie/simulq̄ consors eius regina earundem nuptiarum celebrationi afferantur interfuturi. Consideramus autem q̄ in tantorum conuentu principum multa tractabunt/in quibus erit tua presentia nedum vtilis sed etiam necessaria per quos religio nostra contra turchorum impetus defendat commode tractare. Et cum sint ibi nonnulli male de fide catholica sentientes/eorum malicia ne quid in tanta congregatione nocere possit oportune obuiabis. Quibus ex rebus necesse est vt eidem congregationi proflus interesse aures/et ita nos dilectioni tue iterum atq̄ iterum committim⁹ et mandamus/responsum tuum super his q̄ celerrimum expectantes. Datum rome die prima octobris.

Per eneam.

Eneas cardinalis senensis Johanni cardinali sancti angeli. Scilicet p̄ d̄ Cognosces ex litteris sanctissimi domini nostri q̄ necessaria sit presentia tua in nuptijs quas serenissimus rex hugarie celebraturus est in praga. Ob quam rem quis non puto necessarium dignationem tuam adhortari vt q̄ celerrime eo se conferat/quia tamē eius rei utilitatem non solum animo percipio sed manibus quodammodo vt ita loquar palpate videoz/non possum facere quin tamq̄ seruitor et filius tuus ea scribam que honorem tuum concernere animaduerto.

Hanc quæ pietas domini nostri id iudicium de tua dignatione faciat
quod de viro prudentissimo et optimo habendum est / quæuisque omnia quæ per te
facta sunt miro modo commendat / Illud tamen plurimum admiratur quod dissidentibus
inter se serenissimis principibus romanorum imperatore et hungarie rege / non
statim te ad sedandas eorum discordias sepositis alijs negocijs preparata
uisti / cum certum sit illis inter se contendentibus non solum nobilem illam
austrie prouinciam turbari / sed etiam turcis viam preberi qua facilius
ad christianitatis inuasionem prumpere possint / Videtur igitur michi ad
modum expediens quod tua dignitas ad prefatas nuptias iter suum acce-
leret que ut estimatur mense ianuario aut tardius februario celebra-
buntur Erit conuentus ille celeberrimus in quo duo reges et tot princi-
pes comparebunt Non dubito quin magna ibi tractentur / et ut arbi-
tror quin principaliter agitabuntur in eo loco negocia Namque cum lites
imperatoris et regis nondum compositæ sint / erit cura illorum principum
in primis illas sedare / Inter polonie regem et fratres sancte marie tra-
cthonicorum agatur de concordia / Bohemi de suis articulis curiosi erunt
Illi qui sunt in reno et res nouas contra sedem apostolicam practicare
nituntur non obmittent per oratores suos ex conuentu aliquid attemp-
tare Postremo etiam de defensione fidei contra turchos ut mea fert
opinio inter tantos proceres sermo fiet Magna sunt hec et profecto tu-
am presentiam merito exigunt Itaque tamquam seruitor tuus suadeo
ne quo pacto ei congregationi absis / quod esset et inhonestum et incommo-
dum apostolice sedi Quod si interfueris complacereis proculdubio non so-
lum regi hungarie sed etiam regi francie cuius filie nuptias honorabis /
Obuiabis malis que per nonnullos procurantur Et multa bona opera
perurare poteris tam pro pace christianorum quam pro defensione fidei contra
inimicos crucis christi / Primumque sanctissimi domini nostri desiderium hoc
potissimum modo adimplebis Et rem facies tua virtute dignam Dua-
busque maximis nationibus gallice et germanie simulque duobus maximis
principibus hoc est imperatori in patruelis sui / et regi francie in filie sue
honoracione rem gratam facies / demulcebis capita / Datum rome die 17
ma octobris Anno 1211

Ereas cardinalis senensis Petro nepetano S p d Si non scri-
bimus ad te sepius id facit negotiorum multitudo quibus destina-
mur simulque tua humanitas qua non veremur abati Extant
apud nos scripta tua quibus satis esse dicis si quater tibi scribam in
anno Hoc nos pigros reddidit / dabimus et sex et octo epistolas in annos

lingulos amicitie tue/ Nunc hec prima sit anni huius qua nos bene va
lere et animo ⁊ corpore intelligas quous multa in dies emergunt que co
turbare cuiusuis hominis mentem queant sed nolimus affligere cor nos
trum quando nihil est quod mesticia nostra reipublice proficit faciem?
quod nostris subest viribus reliquum deo relinquimus/cuius est ⁊ nos
perdere si velit ⁊ saluare hanc ipsam mundi machinam quam de non esse
se in esse produxit/cum dubium non est ei curam esse operum que sue fe
cerunt manus Hec tibi pauca scripsisse volumus rogantes vt tu quoque
leto animo id vite traducas quod superest Optamus te aliquando vise
re atque amplecti Bene vale Ex vrbe rō octo.

Eneas cardinalis senensis Francisco philelpho militi et poete
D p d Carmen tuum insignis eques ⁊ optime poetarum acce
pimus simulque litteras maturo scriptas eloquio fuerunt vtra
que iocunda ab amico missa et condita salibus/ In carmine plus aliquid
est quod nobis conueniat Nunquam id somniauimus quod tibi de nobis pol
liceris Neque grandia hec sine perisagio vel vatum vel somniorum solent
euenire/ Nostra fors maior est virtute nostra/stulti sumus si volare al
tius ambiamus Sed inest tuis verbis incredibilis suauitas que nos
etiam adulando delectauit Quod queris de paralellis plutarci/vanum
est/perierunt omnia Nemo est qui de his loqui noceat Naufragium passe
sunt littere/et quidem apud rhodum vbi neque reliquias relegere nau
tas licet Tu si more tuo sapias amisso libro non adhibes vt animum cru
cies/ Apud reuerendissimum cardinalem de columna vidimus et legimus
forhadam tuum/opus tersum et dignum quod piscis poematibus an
numeretur Et tu francisci ducis gestas res decantare dignus eras/vt illi
us virtuti tua musa debebatur Si tamen dignis ille te premijs prosequi
tur et egere vetat/si seus agit hortamur fistule vt ceram aminoueas
Nam magis illi tua taciturnitas quam sibi tenacitas detrimentum presta
bit Vale et nos ama vt soles Ex vrbe die xxv octo.

Eneas cardinalis senensis Johanni campisio episcopo placenti
no D p d Si non scribimus sepe dignationi tue das veniam
non ambigimus Nam ⁊ nos regio poete ignoscimus quous non
quam nos adierit nec nobis quicquam scripserit postquam cardinalatum suscepi
mus/ Sumus memores legis nostre quando commendas nobis aliquos
huc venientes/et si non respondemus operas tamen nostras illis offeri
mus/estque nobis iocundissimum litteras tuas legere et illas audire que

a te venientes bonam validitatem tuam nobis enunciant Cupimus te
aliqui hic videre et si parum spei super aduentu tuo habemus quoniam iam sedem
elegisti et vite simul et mortis Nos modo quod scribam non habemus nisi
obisse stephanum catiam novariensem communi amicum/quo cum magna parte
amicicie a nobis abiit Afficit nos incredibili merore suus obitus/illud tamen
solationi nobis fuit quod fortem in transitu cognovimus/nunc enim ocula
vit/nunc vere admittit non christiano non sapiente viro dignum/ecclesiasticum
sacramentis devotissima mente susceptis ad extremum usque anhelatum
intellectum et verba prudentis hominis retinuit/ Sepultus est apud
hospitale sancte marie trutthonicorum die xi huius mensis Vale optime
et amici animam in orationibus tuis commendatam habe Datum rome
xx octobris Anno. 1271.

Eneas cardinalis senensis **V**idetur Stephanus
nostre catie novariensis communis amicus animam creatori reddidit
Nec scribimus ut non doleas amici obitum quem more christiano et ut sa
pienter decessit ordinatam rebus suis ex hac luce migravit/sed ut gaudeas
illi ad meliorem vitam profecto/nobisque compatiaris tali oratio societate/
regitesque aliquando de nobis quem hoc in pelago sine velis remisque naviga
mus/et fluctuantes ab ipso naufragio non longe absumus/Vellemus
hic esses et rerum nostrarum cursus intuereris/Sed quod querimus ferenda est
fortuna quam deus mittit/neque enim dubitandum est quoniam deo cura sit huius mundi
quem sue condidit manum/si curat igitur quecumque accidunt aut volen
te illo aut permittente fiunt/Hoc nos solat et equo iubet animo expecta
re tempus in quo et ad stephanum et ad reliquos qui nos precesserunt
amicos evocemur De re tua audiisti que sit pontificis sententia Non
est que modo alia queras/Deus ipse operam feret iohanni canno optimo vi
ro et amico tuo nostrorum Diximus de scutifero nos esse factuos quod tua iu
beret annicia nec mutavimus opinionem Rogamus te principi simulque nico
lao arcinboldo nos commendare/cuius benignas litteras his diebus accepimus/
Nec dubitamus eum pro veteri consuetudine nos amare Vale optime Ex
roma die xx octobris. 1271.

Eneas cardinalis senensis Martino maye **V**idetur Scribimus
tibi non sine fiducia singulari litteras longiores non scimus dare ma
nia verba Amamus ex corde amicos et his adulari nescimus Cre
de/optimo corde loquimur si facultas adsit nunc deest votis tuis et id
certo certius habet/que vetus amicitia nostra solida est/ In facto ecclesie ratione

illud tibi dicimus quia non leditur caput sine membris Nos hic cura
bimus ne concordatis derogetur Deinceps non credim? nationem vel
tram habere causam querele si pacta seruentur De gracia nostra siue re
seruatione scripsimus et nunc repetimus Non est animus noster vera
re quemq; occasione illa nec intendimus concordatis per gras nostras
in aliquo derogare Vale et nos vt soles ama Ex vrlx die xx octo

Eneas cardinalis senensis Theodrico archiepo maguntino S
p d Ex vigando secretario tuo accepimus litteras dignationis
tue Cognitis his que cupiebas mox adiuimus sanctissimum
dominum nostrum qui leto animo votis tuis annuit Nouit sua pietas
quo animo qua ve opera tua dignitas superioribus annis romanam ad
iuuerit ecclesiam et vbi occasio datur monstrabit se diligere tuam virtu
tem Nos autem in quacumq; re poterimus erimus semper et volunta
rij et promi desiderijs tuis morem gerere Datum rome die xx octo

Eneas cardinalis senensis Jacobo nicholomeo S p d Litteris
tuis quas de montania et andrea filijs tuis/nepotibus nostris
ad nos scripsisti/respondimus semel et iterum Nescimus an
nostra scripta in manus peruenerint tuas Ideo hec pauca repetim? vt
non putes mente nostra excidisse quod illic immobiliter sedet De monta
nia ob res que geste sunt difficile est rectum ferre consilium Intelligimus
enim eam monasterium abhorere/matrimonium autem repetere sua
conditione dignum difficile est Nos igitur relinquimus tibi hanc pro
uinciam/vt sibi persuadeas quod in rem suam sit prudens Si essemus pe
cuniosi et more quorundam cardinalium habundaremus/daremus illi
et virum et dotem At cum tenuis sit conditio nostra voluntatem potes
tas impedit/vt cumq; sit ex paupertate nostra sexingentos illi aureos spō
demus quamcumq; viam ingrediatur/Scriptoriam aplicam andree
tuo et si optamus acquirere tamen non valemus Nemo enim est qui abs
que mille aureis eam consequi potest Oportet igitur illas ingredi vias
Nos vbi poterimus non derimus necessitati tue Et si deus dabit vt
possessionem varinien? ecclesie consequi possimus ita nos geremus vt in
telligas nos amantissimi fratris locum tenere Datum rome xx octo

Eneas cardinalia senensis Latino equiti ciprio S p d Duabo
epistolis tuis gracias nobis egisti super his que tui causa feci
mus Cognoscimus nos nec pro debito nec pro voluntate satis

fecisse sed tua benignitas parua pro magnis accipit Gaudemus obti-
gisse tibi desiderium tuum Nam et tua virtus maiora meretur Affici-
tur tibi summus pontifex et desiderijs tuis vbicumq; poterit faciet sa-
tis Amicus tuus et noster Stephanus tacita cuius sine lacrimis non pos-
sumus meminisse creatori deo animam reddidit Rogamus te vt eius
nepotes apud illustrissimum duce[m] commendatos habeas quibus benefi-
cia sua collata sunt Et nos etiam vnā p[ro]positurā tenuem obtineam?
Velis nos p[ro]ncipi et p[ro]ferti eius commendare q[ui] ad eor[um] beneplacita semp[er]
inueniem[ur] attentissimi Datum rome xx die octobris.

Ereas cardinalis senensis Iohanni lesure S p d Amariūmas
p[ro]bitatē tuam ante p[ro]motionē nostrā et nūc potissime colim[us] ob-
seruamusq[ue] Inuenim[us] em̄ in te et veritatē et prudentiam Credi-
mus plene illud esse sc[ilicet] aliquos qui noluerunt vt medendo lucrentur/
sed non paciētur caput sine dolore damnoq[ue] membris Mittimus tibi
cū presentibus alphabetum quod optasti/quod signatum recipies/Po-
teris illo vti et nobis que grauiora erunt significare/habebisq[ue] respon-
sa ex nobis que rex ipse eriget/Decet bonos viros curare ne vnitas ec-
clesie magno parta labore iterum scindatur/De concordatorum obser-
uatione solliciti sumus/Damusq[ue] operam ne violentur Amadeus pro
quo scribis si inuenietur fuisse in possessione tempore concordatorum ha-
bebit pacem/idq[ue] dominus noster nobis commisit inquirere Vale opti-
me et scribe nobis fr[ater]pter Nam litteris tuis quasi persona tua tuemur
Ex roma xx octobris.

Ereas cardinalis senensis Petro ceye doctorei S p d Grate fu-
erunt nobis l[ite]rę tue quibus nouitates germanicas significasti
et dietar[um] institutiones Scim[us] nos esse tibi caros q[ui] omnia vt
amico amunicas Estq[ue] nobis non parua voluptas te tenere memoriam
veteris amicicie Pellemus nationem tuam vt sano consilio et non re-
pente ad nouitates prorumpere Multo labore parta est pax ecclesiastica/
facile rumpitur si volueritis/At erit non nobis solum damnosa sed eti-
am vobis/Cum volueritis resarcire non poteritis leuiter/Quod nobis
dicitis imputari de reseruatiōibus ac pensioibus nescimus quid id si-
bi velit/nisi fortasse de vno monasterio prope constanciam quod impetra-
uit prothonotarius de lapide de quo nobis pensio centum florenzarum
assignata extitit id ille aiebat placere p[ro]ncipi patrie Nec erat con-
tra concordata cum electio ibi canonica non fuisset/de alia pensione

nunq̄ nos intrōmissimus De resaruationibus est verum q̄ habemus
 bullam pro duobus milibus floremis Credebamus nationem illam nō
 egre ferre si nos qui in ea nutriti sum? tantum in beneficijs haberem?
 Et nichilominus diximus pape/ & scripsimus archiepiscopis maguntī
 no treueren̄ et coloniēn̄ nos illa bylla nullatenus vti velle Vbi concor
 datis cum natione aduersaretur Itaq; nescimus cur nobis aliquid im
 putari posset Commendamus tibi vnionem ecclesie vt facias q̄admo
 dum consueuisti quia nihil pace melius/ Contra prutenos sedes aposto
 lica vsa est suis armis/ testat vt vestrīs vtamini Si qua in te natio ip
 sa grauetur potest recurrere ad sedem apostolicam Credo non spernent
 preces sue ssumus locū sancti. Tūmo domino nostro de iuramento tuo/
 sanctitas sua viue vobis oraculo nobis dixit q̄ iuramentum illud sus
 pēdebat ad effectum vt posses romane ecclesie vtilius seruire Et ita
 poteris affirmare te non esse obnoxium iuramento Age igitur vt con
 sueuisti nos semper inuenies paratissimos ad ea que tibi grata sint et
 inclite nationi vtilia Cupimus vt nos commissos facias principi mar
 chioni alterto cuius epimie virtuti omnia debemus Vale ex roma die
 vij nouembris.

Ereas cardinalis senensis Francisco duci mediolanēn̄ illustri
 P d Quis in curia secretissimi imperatoris et alijs in locis
 vbi moram trari semper honoris et glorie tue cupidus fuerim
 illisq; p̄ mea virili osulere studuerim vt testes sunt magnificis eques
 scena de curte/ et alij quos tua excellentia ad imperialem maiestatem
 et romanam curiam aliquando transmittit/ fateor tamen me nunq̄ ali
 quid egisse propter quod presumere debeam gratiam q̄tumamq; mini
 mam ex tua mansuetudine deprecē/ sed audaciam petenti quam me nō
 prestans merita tua liberalitas et in omnes beneficia concedit Que cū
 religiosis prodesse solet michi vt existimo nō claudet aures Neq; ego
 illam implorare auerem nisi me necessitas urgeret Sed cum vocatus
 ad cardinalatus honorem eos non habeam redditus qui huic dignitati
 conueniant/ cogor ad eos recurrere quos pro sua singulari bonitate mi
 chi bene velle arbitror Inter quos excellentiam tuam venero Nam &
 amici quos mediolani habeo hec michi et litteris & nuncijs in dies con
 firmant Quibus ex rebus commisi prefato scene integerrimo amico
 meo vt aliqua meo nomine mansuetudini tue exponat Cui precor et be
 nignas aures impartiri/ & preces suas quas vice mea attulerit bono a
 nimo exaudire velis Nam et opus pietatis exercebis & me seruitorem

tuam magis ac magis obligatum habebis **Ex roma iij nonas decem**
bris Anno 1811

Ereas cardinalis Senensis Scene de curte **S**p d Raphaellem
capinum nobilem adolescentem quem ad nos misisti recepim?
in familiam nostram et tui causa et sui libenti animo Nam et
nos tibi obnoxij sumus et in omnibus mozem gerere cupimus/et ipse se
se fert modesti et prudentis indolem iuuenis/Vtinam hij simus qui vir
tuti sue satisfacere possimus Quod promittis te apud illustrissimum
ducem paraturum nostri causa/non est apud nos dubium No'uimus
animum erga nos tuum/et amicam rerum te esse non ambigimus/Si
bona principis mens in ea re fuerit tua non deerit opera Ita nobis per
suasum est Scribimus excellentie sue litteras quaz exemplaria cum
presentibus ad te mittimus Si putas reddendas esse reddito/si minus
vtere consilio tuo et rem nostram p tua circumspectione curato Nos tan
tum volumus optum licet Pauperes nati sumus et in hanc vsqz diem
viximus tenues Nunc si aucta est dignitas non tamen accrerunt
opes Confidimus in bonitate summi/vt qui nos nunq̄ destituit neqz in
cardinalatu deseret/quando no hij sumus qui maria montesqz cupim?
Dat is nobis fuerit non egere Quod illustrissimi ducis auxilio futuruz
confidimus et tua sollicitudine De maxima illa concubina non est qd
mirere/lata est romana curia et omnium rerum capax/boni et mali a
pud nos versantur/hic superbia et humilitas/hic auaricia et largitas/
hic luxuria et frigiditas/hic libido et continentia/hic summa virtus et
sumum vicium Sagenae hec est in mari missa omnium genere pisci
um plena Triticum adhuc simul et palea in area est/et magna fatui
tas et summa sapientia simul habitant Quid mirum si opera aliquan
do preclara efficimus digna laude/aliquando sic agimus vt reprehendi
vl a minimis valeamus/

**Epistola domini p[ap]e secundi francor[um] regi super materia episcopa-
tus tornacen[si] directa.**

Carissime in x[rist]o fili Salu[te] r[ati]o[n]e. Que ad nos de con-
ditionibus tornacen[si] ciuitat[is] tua serenitas scripsit/non
diffitemur ita esse vt scribis/habundat multitudinem
populi/est in regni tui confinibus/manfit in tua et pro-
genitor[um] obediens seculis multis/prebetq[ue] tibi oportu-
nitate loci commoda p[er] multa et magna/quod vero ad-
iungit eccl[esi]am ipsam promissam tibi in personam cardinalis ostancien[si]
fuisse/in eo vel tua maiestas informata vere non est/vel qui de ea nos
compellarunt responsa nostra interpretati bene non sunt/Diuentium
beneficia cuiq[ue] p[ro]mittere mos noster n[on] est/nec fuisse in h[uius] diem adiu-
to[rum] deo meminim[us]? Recordam[ur] oratorib[us] dixisse cu[m] vacare illam contin-
geret/rem facturos de qua cont[em]ptari merito posses/daturos autem cui
velles eam eccl[esi]am nec diximus vnq[ue] nec cogitauimus/Adueniente ta-
men obitu translata ep[iscop]i facere maiestati tue rem gratam in animo gel-
sim[us]? Per obitum non vacauit/Vener[abilis] grandeuus incommoda multa
perferre in ea ciuitate n[on] valens p[ro]catus est illuc robustiore[m] transferri/
fuit iusta et pia eius peticio Hare vel nulle supplicationes huiusmodi
a sede ap[osto]lica solent repelli/Si doles hominem duci burgundie subditu[m]
illic esse prepositum/minor culpa hec nostra est q[uam] fuerit predecessorum
nostrorum qui plures burgundos illic statuerunt Nos rem nouam n[on]
fecimus/veterem et v[er]itatam sumus sequuti/Hoc quoq[ue] ad transferend[um]
tulles[em] promoues nos fecit/q[uod] sicut serenitas tua intelligit/tota tornacen[si]
diocesis sub dominatu[m] est burgundorum/nec putamus videri inconueni-
ens posse/si ex dominio illo daretur episcopus intra cuius limites/ma-
ior est et amplior iurisdictionis illius pars Nam q[uod] tua serenitas que-
ritur et h[uius] et alijs rebus se cernere commoda regni tui et consanguine-
orum tuorum/nobis parum cordi esse/In hoc credimus euenire tibi q[uod]
nobis/vt enim tu complaceri tibi a nobis sepe non putas/sic nos sepe
exaudiri a te vota nostra non cernimus Non tamen propterea de tua
in nos voluntate sinistram aliquod credimus/cogitamus semper causas
tibi aliquas esse propter quas non fortasse posses que volumus Accu-
samus necessitatem mente et animo equissimi sumus/Par officium a
te requirim[us]? carissime fili/nec vellemus quociens tibi optemperatu[m] non
est/totiens de animo n[ost]ro iudicium faceres/Meminim[us] in gra[m] tuam
multa fecisse/honore tuo multa multis dedisse/Si semp[er] n[on] dedim[us]? non

semper esse apostolica sedes potest vt vult Multa illam circūspicere oportet/multa metiri Ita semper actiones suas dirigere vt reddere illarum rationem deo ⁊ hominibus possit/Vostremo quod nobis denuncias te pmissurum non esse vt idem tulleij cornacēij eccle profit/Nichil in hoc aliud respondemus nisi maiestatem tuam sane intelligere quod regem catholicum deceat/ Et nos constanter sperare te si factum nostrum diligentiū considerate volueris/nichil dissimile a claris pgenitoribz tuis esse facturum/quos non minus veneratio in ecclam dei ⁊ obedientia in sanctam sedem aplicam q̄ cetera glorioza facta illustrarunt/ Ipsam autē translationem cum facta solemniter sit/mutare sine reprehensione non possumus/Unum a te petimus carissime fili vt detractōibus sedis apostolice semper non credas/multa illorum passionibus tribuas/Pro certo habeas nos serenitatem tuam amare Illi cum possimus obsequi cupere/nec pretermitturos vnq̄ occasionem aliquam esse in qua tue bonitati placere cum deo possemus Q̄ si in aliquo preiudicatum tuis iuribus putas parati sumus tue celsitudini iusticiam cum omni benignitate administrare Datum rome nona decembris Anni .lx. Pontificatus nostri Anno tertio.

Ad eundem in eadem causa.
Pius epus seruus seruoz dei Carissimo in xpo filio Karolo regi France Illustri Salutem et aplicam benedictionem/Nisi tua signata manu ⁊ tuo fuisset impressa sigillo/nunq̄ tuam putauissemus eplam quam tuo nomine michael secretarij tuis nouissime ad nos detulit/multa enim continet que a tua prudentia et tuo scribendi more videntur aliena/ Sed neq̄ portitor neq̄ signum neq̄ subscriptio patitur vt tuas litteras esse dubitemus/que tamq̄ abs te misse reddite sunt/Eas ob res cogimur respondere et nostram excusare innocentiā/ Neq̄ enim nos sumus/qui vel tuam serenitatem vel alium q̄piam odio psequamur/aut odij causa quicq̄ agamus/ Nos quidem tuam mansuetudinem semp amauimus/ semp magnificauimus/ semp obseruauimus/ tum propter maiorū tuoz gloriā et magnifica gesta/ tum propter modestiam ⁊ religionem quas in te fitas didicimus/ Neq̄ sane vnq̄ in animo nostro fuit quicq̄ agere qd̄ tibi aut incommodū esset aut molestū/ Sed aliter tibi psuasum est vt sc̄pta tua ostendūt/ tam nobis/ q̄ sacro collegio nostro directa/ Ignoscat his diuina bonitas q̄ talia suggerūt quoz magnū est peccm/ sūma iniq̄tas/ mala mens/ malj animi/ Illorū est qui tuam excellentiam aduersus nos irritare aut pmouere nituntur.

similes illis sunt qui filium tuum a te alienauerunt **I**lli enim carnalem
patri filium abstulerunt/hij nobis spirituale auferre nituntur/sed minime
obtinebunt si tuam constantiam et moderationem retinebis et nostris verbis
auscultabis/quod non tam nostre sunt quam dei et filij eius christi/vicariatum
non nostris meritis sed sua dispensatione in terris gerimus/**A**udi ergo nos
fili et in caritate accipe quod ad tua scripta respondemus/**D**escribis de tornacensi
ecclesia/ad quam translatum est **T**ullensem episcopum haut equo animo fers/putasque
tibi iniuriam factam/quod preces tuas non exaudiuerim? quas pro cardinali con-
stantie ad nos porrexisti? et plurima subiungis quod paulo post captam at-
tingemus?/sed priusquam hoc agimus rem gestam accipe/hic enim et tua et nostra
causa melius cognosces/ffuerunt oratores tui vel bis vel ter priusquam vaca-
ret ecclesia tornacensi/dixeruntque nostrum antecessorem ecclesiam ipsam disposi-
tioni sue reseruasse ut contingens vacatione illi prouideret de persona tibi ac-
cepta/petieruntque ut nos idem efficerem? cum tue solemnitate plurimum
interesset in ea ciuitate quod tua esset episcopum prebere tue maiestati fidum et ac-
ceptum/**I**dem egere nobiscum ducis burgundie legati non semel sed iterum
atque iterum dicentes dyocesim tornacensem fere totam/et reddituum maxi-
mam partem in potestate ipsius ducis consistere/ad quem magnope pertineret
episcopum tornacensem/eum creati qui sibi amicus et carus esset/propter magnas
et opulentas flandrie ciuitates vicinas anglicis **I**n quibus status sui
robur consistit/**A**dicientes retroactis temporibus maxime a septuaginta
annis citra/nunquam in ea ecclesia presuisse/quod non ex caris ducis bur-
gundie fuisset/et quod vnus aliter promotus ab eugenio/tandem translatus ex-
stitit ad ecclesiam narbonneensem/cum pace illic potiri non posset/**I**n-
telleximus? rem
vramque arduam atque proplexam/nec vel tuis vel ducis oratoribus quicquam
certi promissum?/sed negantes nostri moris esse pro aliquo nominatum ec-
clesiam cathedralem reseruare/respondimus? contingente vacatione nos ec-
clesie illi ita prouisuros ut nulli causa querere merito esse debeat/**C**umque
tui oratores pro constantienensi cardinali reseruati ecclesiam peterent/**B**urgundi
vero pro episcopo traiectensi/dixerunt? apte/nulli duas ecclesias commissuros put ip-
si efflagitabant **N**ec sunt promissa nostra **N**ec acta vobiscum sunt ante va-
cationem **E**ratque nostrum desiderium ut nunquam hec vacatio nostro tempe
intercederet **C**um viderem?/absque turba et molestia huic ecclesie prouideri non
posse/**V**erum nobis **V**enas ex mantua reuersis/reddita sunt autentica
scripta et mandata pro que tornacensem et tullensem episcopi ex iustis causis desidera-
bant inuicem ecclesias suas resignare et ad alterutra transferri admi-
nimus nos resignationes/et translationes fecimus? de fratrum nostrorum con-
silio **D**einde cum viterbij essem? antequam translationes predictae effectum

fortiter fuissent nunciatus est nobis obitus epi toinacenſis / dimissimus cau-
sam ut sit vni cardinali et facta est relatio / in consistorio libere et grauiter
omnis frater nostri sententias suas dixere **Placuit** omnibus / tulleſem episcopum ad
ecclesiam sic vacante transferri **Nichil** sine consilio et matura deliberatione
fratrum egimus? Omnia eis aperuimus? quae vel tui vel alij oratores in hac cau-
sa exposuerant / quod pro se lecta nosset / fecimus? hanc translationem suadetibus
fratribus / quorum aliqui affirmauerunt tulleſem olim episcopum tue serenitati et fidelem
et acceptum esse / ac pro eius mediis tibi ut duci burgundie et placitum iri **Cum**
quod pater ille antiquus? qui multis annis cum laude toinacenſem administraret ec-
clesie in extremis vite / sponse sue de hac persona prouidendum esse censeret /
non videbatur eius vel vultum vel consilium spernendum **fecimus?** ergo hanc prouisionem /
nec vidimus? / aut fratres nostri viderunt / pensata loci et temporis qualitate
vtilis? posse prouideri **Quod** si hec tue serenitati non placet / non est tamen quod ea in
tua contumelia facta esse diiudices / cum nos te amemus? et honoratum speresse
velimus? **Et** iam ad partes tue episcopale reuertamur? eis quoque quoad possumus? satisfaci-
ciamus? **Dicis** in primis te nunquam cessaturum quousque tua deprecatio exaudiat
Non oportebit te diu contendere / si ea petieris quae cum honestate cedere va-
leamus? **Est** enim lucrum nostrum cum tibi ceterisque regibus iusta petentiibus? pla-
cemus? **Dicis** te loqui de re tui dominij / Jurisconsulti duplex dominium tra-
dunt / Alterum directum / alterum utile / **Civitas** ut aiunt utroque iure ad te perti-
net / dyocletiano directo tamen / **Ram** utile ducis est / quod multi pluris faciunt / nec
tua excellentia episcopibus haec tenent? vnum fecit quod in ducatu burgundie vacauit
runt / prout asseras et vere asseras / principatum illum / sicut et flandriam a tua co-
rona deprecere / **Dicis** te instare pro cardinali pro persona digna et bene mere-
ti / **Nichil** contra personam eius dictum est / **Laudamus** hominem et quouis hono-
re dignum censemus? **Cui** cardinalat? insignia misimus? **Habui** pileum / quod
uis egre ferimus? / si verum est quod aliqui retulerunt / eum scilicet in tua curia non vti
cardinalat? insignibus / quasi non accipere cum honore decenti / quod si ita est
debet tua excellentiam quae dicit se cardinales amare / in hac re ita prouidendum ne
dignitas cardinalat? in tua curia minor vel abiectior quam in alijs videatur /
Dicis non decere cardinalem pati repulsam / non patietur si ea petierit quae ab
quoque alteri? iniuria cum dei beneplacito cedere possunt / **Dicis** ecclesiam fuisse reser-
uatam et rem hanc a predecessore nostro calixto concessam / **Cum** calixtus obiit /
omnia eius promissa interierunt / si vixisset in hac diem tui mos gestus esset /
nunc de eo nihil possumus? iudicare / **Sciunt** docti reservationes suas ad
nostram tempora non extendi / **Dicis** tuos oratores impatienter a nobis auditos
fuisse et vacuos remissos / **Si** legati nostri ita in tua curia benigne viderentur
et audirent sicut tu in nostra / multo frequentius quam faciant / nuncios nostri

ad te accederent / sed tui quotiens volunt die noctuq; nos aduent / z que
volunt dicunt / nostri vix pluribus in mensibus tui copiam habent nec
a tuis curialibus benigne visuntur / q̄q̄ tua maiestas in omni audien
tia modesta est z prehumana / Nescimus quis ille est qui se dicat a no
bis impaciēter audiri / Duo cardinales ex tua natione interfuerūt q̄
vltimum in hac te oratorem audiui / Rothomagenē et Auinionenē / ip
si testari possunt qz vsq; in finem omni cū mansuetudine hominem audi
uim / q̄q̄ respondendo / aliqua eius verba paz moderata rephendim /
Remisi / Num vacuum in petitione tua sed plenū in suis / Nam grās
quas a nobis petiuit cunctas intuitu serenitat; tue accessim / libenti; tu
as q̄ suas auduissim / sed rei difficultas nō paciebat / Ille cū satisfacere
tibi nō posset / lassificat sibi / et immemor acceptę gracie nos crimina
tus est / Dicis neq; adrianum karoli magni / neq; leonem otthoni; ita
intercessionem tenuisse / vt nos tuas repulim / et qz nemo secretabat
ep̄s nisi laudat / et inuadit / a tuis p̄decessorib; Quid fecissent illi duo
romani pontifices in hoc casu nescim / qd fecim / ipsi scim / et facti nū
rationem reddere possum / Karolus z ottho romani impatores fuere z
hoc p̄uilegium a romana sede obtinuerūt qd refert p̄pter ingentia me
rita et quia ita tpa poscebant z arrianorū aliorūq; hereticorū factiones
quas impatoris malleo sterere oportuit / sed cū p̄uilegium vergeret ad
noxam reuocati est z successores illoz impatorū illi renunciauerūt in
uentu; vniuersitatis / Nam sicut ezechias serpentē enee a moyse erectum
in heremo abstulit idq; cōflauit qm̄ ydolatriam inducebat / Ita et p̄uile
gia auferenda sunt / q̄ p̄pter vtilitatē publicā accessa inueniunt esse dam
nosa / Subiungis qz neq; calixt; / neq; nycola; / neq; alius simile aduer
sus te agere attemptass; eius qd nos fecim / De mortuis nō est nostr;
iudicare qd facturi fuissent in humanis agentes / Nos certe aduersus
te nichil ex p̄posito egim / nec tibi aduersi sum / neq; acta nrā attemp
tata dici debēt q̄ fiunt in senatu ap̄lico / in loco q̄ dñs elegit / in p̄ma mū
di sede / in beati petri auditorio / in ipsi; saluatoris tribunali / Videant ne
ipsi attempatores sint q̄ nobis resistunt et secreta nrā impugnāt z apli
cis aduersantē mandatis / Dicis p̄ter spem tibi euemisse qz in te tam ho
nesta aduersantē romanū pontificem zc. Vide qd dicas / si tu id vis qd
papa nō putat faciendum / nō roman; pontifex tibi aduersatur / sed tu
ei aduersaris / z patri ac m̄grō tuo tradicis / cui; est de honestate iudi
cium longe magis q̄ tuum / Dicis / si tandē ita fiet vt ceptū est / te nō ab
re putatur aduersus te ceptū odium / Absit a tua bonitate ista hec cō
gitatio / quecumq; agemus in iusticie trutina suspendemus / et nos non

vnq̄ aut odium aut gratia ex tramite recto deturbabit/mitte has sus-
pitiones/neq̄ hijs aures adhibeto qui pessimum virus tuis auribus
instillare conatur/velis cuncta pensare neq̄ hominibus sue rei affecta-
tis/neq̄ ex tibi iph credito/Audi viros deū timētes/et an liceat tibi iu-
dicare sedis aplice iudicia/plene cognosces ⁊ intelliges/nichil nos in tu-
am ignominiam aut molitos esse aut moliri velle/Audicis tandem bo-
na ⁊ digna bono regi verba/Abfit inquis inter quos decreta patrum/
pacem et caritatem seruari volunt/scintillam crescere dissidij/Item vo-
tum nos facim?/nec nostra culpa/inter te nosq̄ vnq̄ subore ē dissidiū/
ffapit diuina pietas/ne castam tuam ⁊ piam mentē delatores eludāt/
⁊ ne tibi falsa p̄ veris ostendant/Dicis te obsequentiissimū ⁊ obediētē/
sancte sedis comane filium/Dic peccim? ne moleste pauca feras patris
verba/audies verba caritatis et fidei/neq̄ moueatis si amaritudinis ali-
quid habent/dulcia fient ⁊ suauissima si bono corde audient/Dicis te fi-
lium obediētē/Parce fili si hoc parū negam?/si filius obediētie es/
cur pragmati a sanzionē tenes atq̄ defendis/Eugeni? te hortat? est/
vt illam dimitteres/que nō est scdm̄ deum/Item peccit Nicola?/Item
rogauit calixt?/tres romani pontifices sancti ac venerandi patres mō-
nitione et legatū nunc lris te rogauere vt pragmatīcā relinq̄res m̄gm̄
in ecc̄la dissidij ac mali/tij nūq̄ audiuisti in hac pte vocem ecc̄le roma-
ne/Vbi erga tua obediētia vbi deuotio vbi religio/Plus regni tui ali-
quibus prelatīs q̄ romane fidei auscultasti/Loquim' cū fiducia sine fel-
le sine arrogancia/Amor in te noster loqui veget/Deus in tertijs p̄ fi-
lium suum ihesum xpm̄ crucifixum aplicam fidem erexit/et p̄mū ac sū-
mum tribunal esse voluit nulla potestas est q̄ huic equari possit/hec de
omni'ō hominibz ac dignitatibz iudicat/eam solus iudicat deus/Non
est de grege d̄m̄ico qui romanū pontificē/suum eē pastorem negat/Au-
di quid dicat d̄ns Qui nō colligit mecum Dispergit/Certe cū xpo non
colligit qui cū vicario eius non seminat/Pragmatica sanzio quam tui
subditi obseruant nō est ex aplico semine/quippe que neq̄ auctoritate
aplica neq̄ consilij generalis alicui auctoritate firmata est/Nam et si
decreta aliquoz consilioz in ea inserta sunt ⁊ pontificum sanziones/nic-
hil tamen ita repectū est vt promulgatum fuit/sed vel addiciones facte
sunt vel mutulaciones/qd̄ prelatīs tui regni facere/haud qua q̄ licuit/
et sine damno animaz suarum illis vti non possant/Tacem? q̄ multa
laycalibus manibus pragmatīca concedit que neq̄ humana neq̄ diuī-
na iura permittūt/Patere hec dici fili neq̄ inuitus audias veritatē/tui
aliquando antecessores pragmatīcam ferme similem ordinauerunt/

videntes id sine sede apostolica facere non posse abstinuerunt. Sequere
vestigia maiorum tuorum et dimitte hanc pragmaticam quam christianissimi
tui antecessores ignorauerunt/ et si quid est quod reformandum sit in eccles
tico regni tui statu consule apostolicam sedem quam tuis honestis desiderijs nun
quam deerit/ atque hoc modo filium te obedientem et obsequentissimum ap
pellare verissime poterim/ simulque tibi consules et regno. Dicis te non
quam preces potuisse nobis nisi honestas/ mutant tempora et negandas
reddunt multis ex causis/ et multa faciem honesti habent que diligent
ius inspecta iniusticiam continent/ Adde te ad iniuriam recepturum
nisi que postules impetres/ Iniurius eris ipse si sine causa te passum in
iurias dixeris et presertim ab ea sede que mater est iusticie et equitatis/
Postremo per amicitiam per caritatem per pacem quam erga te seruare
delemus? multo potius rogitas ut precibus tuis annuentes tornacensis ecclesie
cardinali constancie non mittam/ et tullenensis episcopi translationem reuocem?
Non egemus tot adiurationibus aut tot precibus/ nostrapote natura ti
bi morem gereremus si res ipsa ferret/ sed audiuisti quomodo res gesta est/
Iam tullenensis translatio est ex consilio vniuersi senatus apostolici et sue ecclesie
aliter prefecta/ quomodo fiet quod petis sine iniuria. Iam vero ventum est ut
partem que situm ius sit id sine cause cognitione auferri non debet/ Quod si ut
oratores tui dixerit et littere tue sonant preiudicium tibi factum putas
et hanc translationem iure estimas reuocandam/ Iudicium tibi rectum
equumque offerimus/ Causa hec de maioribus est et ad sedem romanam
pertinet/ persuade tibi et nullatenus dubites si causa cognita inuenierim?
ita esse ut arbitraris facile obtinebis ab hac sede que vult. Nichil enim
magis optamus quam tue serenitati per iusticiam complacere. Hec ad tuas
litteras. Ad ea que secretarius tuus exposuit non censemus respondendum
Ea enim dixit que de tua mente nullo modo esse putamus/ Datum Rome apud
sanctum petrum Anno incarnationis domini millesimo quingentesimo octavo viij kalendas aprilis/ ponti
ficatus nostri anno 3.

Dius episcopus seruus seruorum dei Dilecto filio nobili viro Philippo du
ci burgundie. Sed et apostolicam benedictionem/ Inualescente mag
no turcho fidei christiane aduersario et infinitos pene christianos sal
uatoris nostri ihesu christi sanguine in crucis patibulo habunde effuso
liberatos in suam seruitutem redigente felix recordationis predecesso
res nostri/ maxime nicolaus quintus et calixtus tertius curam assumpse
runt ne turchus iste preualeceret per vicibus prouidendi. Et quia sperabant
in europa posse tantum efficere/ quod reges et principes christiani se volun

tarios et fideles xpi milites in hoc necessario tempore ostenderent quis
 qz eoz ad aliam z orientē ptes misit dilectū filium luduicū de bouonia
 frēm ordinis minorū de obseruancia regulari/ vt his p sua prudētia rez
 loz hominumqz noticia xpianos orientē et alios xpianoz amicos ex
 citaret ad faciendū similiter arma contra turchum/ Nos autē cū in p̄deces
 soz p̄dictoz labores diuina ordinatione successim? mantuam accedēti
 simili spe ibidem xpianoz exercitū aduandū/eundē frēm luduicū misi
 m? cū instructionibz oportūnis xpianos z amicos xpianoz concordandi/
 et vt in turchos eos vires diuingerēt incitandi/data ei spe nos in euro
 pa nullaten? de futuros/accedens frater luduicus omnia sibi p nos cō
 missa diligentissime z prudētissime est execut?/ Qui vt optimā illoz re
 gum et p̄ncipum obediētiā z deuotionē quam habent ad hanc sedem
 aplicam intelligere possem? curauit secum aduenire dilectos filios/ni
 chaelē impatoris trapezunday/ Nicolaum regis p̄saz/ Costodam du
 cis georgiane/ Mamnethē assenlech soldani mesopotamie/ Nozathū
 werbercht in armenia dñm/oratores z nuncios q̄ nobis lrās attulerūt
 suoz dñoz exp̄mentes fauorē ad p̄sumptuosissimi turchi destructionē/
 z simul motiuam nrōz desiderioz executionem/ Quoniam vero talium
 regum et p̄ncipum oclusiones ad honorem dei z fidei nostre tuitionem
 tendunt/ ideo volum? tuam serenitatē p̄ncipem fieri/ Ipsiqz iniungim?
 vt cū p̄fato fratre luduico nuncio z oratore nostro ad tuam veniāt cel
 situdinē/et singula q̄ nobis verbo z scriptis responderūt plene referāt
 Desideram? itaqz a tua excellentia vt tam ipsum luduicū/q̄ ipsos ori
 entaliū oratores etiam nrā contemplatione ad tuam admittas audiēti
 am/ et suoz dñoz ad ea q̄ xpi sunt deuotionē attentē oñderes/ At tēdat
 qz tua nobilitas q̄ nō min? q̄ orientē rezes obligatē ad similia z maio
 ra in cōmunis hostis destructionē p̄ viribus impendenda/ Et de hoc nos
 ac ipsos/ simul et totam eccliam ratam z solatā reddes/eosdēqz q̄toti?
 ad nos remittas votiuē expeditos/ Commisimus autē dicto fr̄i luduico
 vt nrō nomine celitudinē tuam reddat certiorē/nos in omnibus man
 tue ordinatis p̄nos z paratos sine defectu futuros q̄tum ad nos atti
 net/q̄netiam vltra q̄ ibi oclusa sunt z nos ocernunt/ omnia nobis possi
 bilia in dei laudem adiciemus Datū rome apud sanctū petrū Anno in
 carnationis dñice. 1260. Idibus Ianuarij pontificatus nostri anno ter
 cio Sic signatum/ A de hiespato.

V Illustrissime dux burgundie Ego David Imperator trapezunday post
 plurima salutē libenter ad te scribo de hijs q̄ hic apud nos occurrunt

vt tum certior factus p̄ tua religione et amore erga fidem nostram pol-
his deliberare quid tibi agendū sit Nuper em̄ ego et reliqui xp̄iani p̄nci-
pes q̄ in istis summis regionibz fedus atqz ligam iniecim? inter nos/bel-
lum gerendi cōtra turchos/ et ego filiam catoianis fr̄is et p̄decessois mei
p̄porem dedi asambtech qui filius fuit carailuch potētissimi p̄ncipis/ Et
hoc feci vt ipse firm? sit et fidelis in liga quam nobiscum fecit/ et vt per-
seueret in bello gerendo cōtra turchum qui tenet cōstantinopolim cū quo
iam bellum gerere incepit/ multasqz illi regiones et oppida pugnando
cepit que prope confinia sua erant/ nunc vero reuersus est in patriam
suam Itaqz nos et ipse parati sumus et expectam? aduentum vestrum
cōtra infideles quemadmodū domin? papa ad nos scripsit et per summ
oratore[m] nobis significauit/ qd vos latini p̄ncipes debeat[is] iure dñitiam
in ciuitate mantuana vt faceretis exercitum contra infideles Quod si
facietis nos parati sumus Ego cū triginta biennibus et cū xxx milibus
hominum/ Asambtech promptus est exire ad bellum istud cum quinquag-
inta milibus hominum ad debellandam et subiugandam buchiam et
totam nataliam Quapropter rogo illuminatissimā dñationem tuam
vt placeat tibi dare aliqd p̄ncipium huic bello ex partibus hungarie
Nam si vos aliqd impedimentū etiam paruum turcho inferetis vt ipse
ad diuersas partes distrahatur/ nos adeo ipsum uegebim? ex latere nos-
tro vt facile destrui et debellari possit Et si dñatio tua deliberat ad hoc
intendere et venire et aliquem tuoz mittere/ nos omnes orientales p̄nci-
pes promittimus tibi prestare omne auxilium opem et quicquid in no-
bis erit ad recuperandam iherusalem et tē illius regem constituemus
Et vt scias qui sumus qui confederati sumus et hoc tibi promittimus
Ego in primis qui paratus sum vt dixi cum xxx biennibus et viginti mi-
libus hominum/ Georgius rex persarum promptus est cum quadragin-
ta milibus hominum/ Georgia dux georgiane paratus est cum viginti
milibus equitum/ Bendian rex mirigrelie cum suo filio promptus est
cum quadraginta milibus hominum quod illi facile erit/ Habia cum
suo fratre et suis baronibus cum triginta milibus hominum/ Racio gi-
thorum et aranzorum promittunt militare sub vexillo georgij regis
persarum/ Bardelch dominus armenie minoris cum decem milibus
hominum/ Asambtech affinis meus vt dixi infidelis promisit nobis
dare transitum et personaliter venire cum quinquaginta milibus homi-
num Sunt etiam nobiscum confederati duo alij infideles domini Caro
manus et domin? Dinoppi qui continue querunt quomō possint se vin-
dicare de turcho constantinopolitano et terras suas recuperare/ Aliud

impresentiay ad dominationem tuam non scribo nisi q̄ commendo tibi
michaelem de algeozij baronem et oratorem meū quē ad te mitto / cui
fidem plenam sup istis rebus adhibeas / q̄ verbis omnē intentionē et de
liberationē nr̄am exponet / Iterū te oro vt ne pmittas hoc nostrū pium
negocium ⁊ inceptū frustra fieri / qm̄ a deo factū credim⁹ / Ego ex illo tē
pe quo amicitia straxi cū hominib⁹ tuis q̄ ad has ptes puenerūt semp
michi agnitus es / tuiq; honoris ⁊ dignitatis fautor semp fui eroq; / **Da**
le in x̄po **Data** trappesunde in palacio nostre residence Anno dñi .12.19.
die xxij apilis.

Omnis l̄e supscriptio habeat / **Illustrissimo dño / dño phi**
lippo duci burgundie Maximo frise ⁊ herosolime regi.
Illustrissime dux burgundie Ego gorgora dux georgiane mit
to ad te plurimā salutē / Quoniam intellexi te esse fidelissimū
xp̄ianum ⁊ desiderasse semp alqd̄ agere qd̄ honori ⁊ amplitudi
ni esset sancte fidei nr̄e / sicut tui fecerūt antecessores / Ideo multū deside
ro tuā habere amicitia / Nam ego xp̄ian⁹ sum / et p̄ defensione ⁊ ampli
tudine illius sanctissime fidei mori cupio / Nec quicq; libeti⁹ facio q̄ bel
lum cū infidelib⁹ gerere / maior⁹ meor⁹ vestigia et s̄uetudinē imitando /
Post em̄ obitū patris mei multa cū illis bella gessi et sepissime grā dei
de illis victoriā habuī / multasq; ciuitates ipsoy debellando cepi / Et nisi
his superiōrib⁹ annis bella quodā inter me ⁊ aliquos p̄ncipes xp̄ianos
finitimos meos orta fuissent / maiora p̄fecto contra infideles gessissem /
S; imp̄naz qm̄ mandato dñi videlic; ludouici nostri patriarchi pacē
feci / cū omnibus xp̄ianis finitimis meis om̄ino decreui omnē meā facul
tatē ⁊ vires om̄s adhibere c̄tra turchos / Et q̄admodū p̄misi dño patri
arche nr̄o ego p̄sonaliter cū xx milib⁹ equitū ad hoc bellum c̄tra infide
les aggrediar / qd̄ vt facili⁹ fieri possit nō solam pacem sed fedus et li
gam feci cū omnib⁹ p̄ncipib⁹ xp̄ianis q̄ in istis sunt regionib⁹ / vt om̄i
nib⁹ copijs turchum q̄ tenet c̄stantinopolim inuadam⁹ / Confederati em̄
sum⁹ ego / et georgi⁹ rex psaz / Dauid impator trappesunde / Bendian⁹
rex mirigrelie / Habia dux anocahie / Bedebeth dñs armenie minoris et
alij dñi orientales **Habem⁹** etiam nobiscū in nr̄a c̄federatione tres potē
tes p̄ncipes infideles q̄ turchi c̄stantinopolitani sunt inimici **Caramanū**
sc; ⁊ ismaillerch filiū quondā dispendiarij / ⁊ assemblech filiū quondam
carailuci / q̄ assemblech cū c̄finia habeat ex ista nr̄a pte cū turcho c̄stanti
nopolis / p̄misi nobis dare adiūtū ad inuadēdum nataliā et nobiscū p̄so
naliter venire cū omni sua potētia / et in p̄mis capere ciuitatē burhie / et

vt illam possideat pro se et potatur/omnes nos capitulis et pactiomibus
conclusimus cum hac scilicet additione vt ipse sit semper amicissimus christianorum Et
si vos latini principes et populi venietis ad recuperandam domum sanctam
iherusalem ipse debeat prestare vobis omne quod poterit auxilium et
favorem Quamobrem nos hec omnia pacem ac ligam ex parte nostra
fecimus/que a quingentis annis citra in his nostris regionibus non sunt
audita/ Idque fecimus persuasum auctoritate domini patriarche nostri tum
litteris domini pape quibus ad nos scripsit/se et omnes principes latinos in ci-
uitate mantue debere venire et ibi congregato consilio exercitum prepa-
rare contra infideles/ Nos vero quia id vehementer cupimus vt possimus
vos vna nobiscum venire ad hanc rem perficiendam/mittimus nostros
oratores cum domino patriarcha nostro ad vos omnes principes
latinos et presertim ad te/ quoniam accepimus te et omnes de domo tua diu mi-
tumque desiderasse terram sanctam recuperare/ et vt possitis ex ipsis nos-
tris oratoribus intelligere quem animum habeamus omnes ad hoc ne-
gocium fidei et quid per nos actum sit hoc tempore/ Cupimus et ro-
gamus vt nostros oratores certiores faciatis vt ipsi postea referre pos-
sint an parati sitis et prompti sumere hoc bellum iustissimum vt sciamus
quo tempore ad arma progredi debeamus/ Hoc vnum vobis pollicemur
in vna estate debellare et auferre totam nataliam et quicquid dominus
othonianorum Id est ipse turchus constantinopolitanus postquam ex nostro late-
re Alteram vero partem domini sui que grecia est quam mare euphratum
diuidit vobis expugnandam relinquimus/ quod vobis facile erit Nam
ipse turchus in medio positus duorum exercituum/ cum resistere minime
poterit cito succumbet/ et nomen suum e terra delebitur Quas ob res
te ante omnes alios principes latinos oro vt super hoc velis cogitatio-
nem et curam suscipere et non sinas hanc commoditatem quam vobis
offerimus preterire Nec dedigneris nos imitari qui omnibus rebus
postpositis fidei utilitati intendimus et vacamus Quod si hanc rem quod
absit neglexeris nichil a nobis actum esset Nam hac conditione nos
obligati sumus ad hoc bellum si vos domini latini vna nobiscum eri-
tis/ alioquin soluti sumus ab ista liga et confederatione/ Omnia enim
nostra concilia et rationes dependent a litteris domini pape per domi-
num patriarcham ad nos allatis / quas veras esse presupposui-
mus Et finaliter hoc vno considerato quod si hoc tempore cum a no-
bis litis iuuati et adiuti nichil facietis / hic iniquissimus turchus inter-
im tantas vires et animos sumet vt quando ipsi resistere voluerit nul-
lo modo poteritis / et omnes nostri conatus si vos non respondeatis

inanes forent. **E**ritq; fere impossibile iterum nos in istis regionibus tam
p̄nis voluntatibus v̄niri sicut nunc sumus. **M**ulta essent dicenda q̄ p̄ meū
oratorē poteris agnoscere/cui fidem indubitātā p̄stare poteris/habeasq;
eū oro p̄mendatū. **D**ale in x̄po **D**ata in carceche āno .1279. xx. nouēbs.

Illustrissime dux burgundie **E**go georgi⁹ rex p̄sax te plurimū
saluto **E**t vt intelligas res q̄ geste sunt imp̄nar p̄ nos in orie
te istas l̄cās ad te scribo. **S**cias igitur me et om̄s p̄ncipes xp̄ia
nos q̄ moram⁹ in istis regionibus fecisse inter nos pacem et fedus ac li
gam ⁊ iurasse inuadere cū omni nr̄o conatu et potētia turchos/sed p̄
sectim illos q̄ sunt in constantinopoli qm̄ sunt xp̄ianoz inimicissimi. **I**n
qua quidē liga nos singuli aparatū et copias nr̄as obtulim⁹. **E**go p̄mi
si p̄sonaliter exire cū xl milibus hominū. **D**avid impator trapesunday
obtulit ⁊ paratas habet xxx biremes cū xx milibus hominū. **B**endiar⁹ rex
mirigētie omnē suam potētiam exhibuit. **G**ozgora dux georgiane p̄so
naliter venit cū xx milibus equitū. **R**abia dux anocahie cū suis fratrib⁹
⁊ baronibus p̄misit nobiscū ⁊ ipse venit cū omni sua potētia. **B**erdebek
dñs in armenia minorū pollicet⁹ est ad hanc nr̄am expeditionem xx mi
lia hominū. **S**unt etiam in dicta liga ⁊ alij ppli githiarani et sasom⁹ ⁊
tres dñi potētes turchi q̄ p̄mptissimi sunt mouere bellū domui othomia
noz/hoc est turcho dño constantinopolis/quoz vn⁹ est **G**araman⁹ alter
Ismailbekh filius quondā stipendiarij/terti⁹ **A**semblakh rex mesopota
mie filius quondā carailuci q̄ et potens ⁊ capitalis inimic⁹ turchi stan
tinopolitani est paratissim⁹ adimplere omnia q̄ p̄misit. **Q**ue quidē om
nia sup̄dicta inter nos capitulis p̄mis et alijs vinculis p̄misim⁹/rataq;
fecim⁹. **H**ac sc̄; additione adiecta/si vs latini vs mouebitis ⁊ nobiscum
vna eritis ex v̄stris partibus bellum turchis inferēdo. **A**lioqn̄ si vs nō
intendit⁹ hoc bellum suscipere/nos ad exsoluenda ea q̄ p̄misim⁹ nullo
mō sum⁹ obligati. **Q**uobrem rogo vt omnibus rebus postpositis velis ad
hoc bellum intēdere. **N**ec te distrahant aut diuertāt a tam sancto p̄posi
to alia quecūq; sint obstacula q̄ admodū ego feci/qui si difficultatibus q̄
michi occurrēbāt intēdere voluissem nunq̄ dño patriarche nr̄o paruil
sem/cui⁹ opera et mandato hec nr̄a liga ⁊ scordia inter nos facta est.
Nunc vero licet in quibusdā rebus tp̄alibus michi damno hec scordia
fueit tñ cōtētissim⁹ sum illud pegisse/cū spirituale a deo p̄miū p̄pter hoc
exptem. **I**mp̄nar aliud ad te nō scribo qm̄ mitto ad te oratorem meū
vna cū dño patriarcha nostro/cui⁹ verbis fidem adhibeas/qm̄ ex ipso
omnia poteris cognoscere/habeasq; eum p̄mendatū/et vt des illi tuas

litteras responsionis te oro / vt possim intelligere tuam sententiã et opi
nionem / Vale in xp̄sto Data in castris nostris prope tentorium Aono
1579 die quinta nouembriſ

Ad illustrissimũ maximũq; p̄ncipẽ philippũ burgundie
ducem p̄ aduentu oratorũ p̄ncipum orientis.

Ecce magi venerunt ab oriente ad stellam quã viderunt in occide
te / Si hodierno die xp̄iamissime p̄nceps de p̄uatis rebus aut
parum necessarijs essem apud tuam dñationẽ verba facturis
nõ aucterẽ p̄fecto sine animi commotioẽ quadã aut formidine dicere Non
enĩ ignarus sũ q̄ta tue celsitudinis diuina sapiẽtia toto terrarũ orbe ce
lebrata ac diuulgata ⁊ mee tenuitate minime sũ oblitus Ceterum q̄ti
ens breuis huius orationis nr̄e necessitate et publicã sanctissime religio
nis vtilitate meũ ipse cõsidero / toties animi timore atq; formidinẽ abi
cio / Vellem nos ter religiosissime p̄nceps vt dignitati ac m̄ḡnitudini re
rum de quib; in p̄nãz agẽ par esset orõ ⁊ ingemũ. Sed qm̄ necessitate
muneris mihi iniuncti id recusare nõ potui / fretus incredibili benignitate
ac sapiẽtia dñationis tue / q̄ acumine ingenij ex paucis multa p̄cipere
solet vtaiq; potero dicam Et dicam breuiter q̄ tanta res dici possit / qd̄ scz
afferat qd̄ petant hij clarissimi orientaliũ p̄ncipum oratores quos apud
dñationem tuã astare vides ⁊ tuam p̄ntiam augustissimã intueri Magni
ficus dñs michael de algeri orator / serenissimi dñi dauid impatoris
trapessundaz excellentissimus consul Nicholaus orator georgij alexan
dri magni regis persaz diligentissimus in rebus agendis / Mahumetus
mahumetista orator asserinberch turcumani regis mesopotannie infide
lis strenuus miles Custodam orator bellicosissimi gorgore ducis georgia
ne litteratissimus / Mozatus vautberch armenie minoris orator Et in p̄
mis religiosissimus pater ⁊ dominus dominus frater ludouicus patriarcha
anthiocenus orator sanctissimi dñi nostri pape qui quoniam ab incun
te etate in regionibus orientis versatus sit tanto vsu rerum diuinarum
et humanarum pollet vt consilio ⁊ auctoritate sua (qua plurimum va
let) apud illas exteras nationes effecerit vt omnes vniuersalem pa
cem ⁊ vnitatem amplecterentur et huius legationis potissima causa
fuerit Sed quia propter moram diuturni temporis quo apud illas
gentes versatus est non recte tenet vsum et consuetudini latini sermo
nis licet in alijs linguis sit peritissimus / et ipsi oratores sint latine lin
gue penitus expertes / Idcirco voluit et mandauit vt ego vice omnium
mea voce latine eorum sententiã explicarem / Nichi vero causam

aduentus eoz ad .d. tuam diligentius consideranti/mirum illud euange-
licum dici posse videt. Ecce magi venerunt ab oriente ad stellam qua vi-
derunt in occidente/nō aurum nō thus nō mirram q̄ caduca sunt affere-
tes sed alia quedā multo maiora deferentes pacem sc̄ et vniōnē cū occi-
dentalibz denūciātes/ xp̄ianos ad cōm̄ fidei nostre defensionē et ampli-
tudinē eph̄ortātes/ et te ad deus et ad gl̄am et immortalitatē tue dom̄
illustrissime exultātes/ Ad stellam inq̄ veniunt occidentalē hoc est ad
tuam .d. q̄ cū fidei lumē xp̄ianissim̄ semp̄ extiterit/ tum vero istis diebus
tanto splendorē effulgit ad orientē vsqz choruscans tum fama puulgatiss-
sima omniū gentiū et nationū/ tum p̄dicatione .R. d. patriarche/ vt ori-
entales p̄ncipes et nationes illuminās/ noua filia imire/ nouasqz res mo-
liri p̄ amplitudine sanctissime fidei xp̄iane docuerit/ et oratores suos
clarissimo lumine ad tuā vsqz p̄ntiam augustissimā pduerit/ et vt spe-
ram̄ amplissimo lumine vniuersū orbem illustrabit. Non em̄ casu aut
repentino quodā consilio vel temeritate aliqua ducti hij oratores ab illus-
trissimis p̄ncipibz eoz et pp̄lo missi veniūt ad .d. tuā sed matura delibera-
tione et diuina dispositione duunt. Nam q̄admodū magi illi ab oriē-
te ad saluatorē nostrum deum verū et auctōrē religionis xp̄iane puene-
rūt in ciuū iudi? surgentē fidei significātes/ sic ex hijsdē regionibz p̄ncipes
ad te dei nr̄i verum imitatorē p̄m̄ pacificū et religiosū p̄ncipem patro-
num et s̄cuatorē illius sanctissime fidei confugiūt/ proclamāt et inuocant
vt p̄ vetusta consuetudine tua/ vna sc̄cū non solum illam tuearis q̄ a bar-
baris ignominiose veat et lacerat sed exponere et amplificare velis et
domū sanctā iherl̄m a fedissima infidelium seruitute liberare q̄admodum
eam sup̄ioribz t̄pibz religiosi viri coli inhabitariqz curauisti. Nam li-
cet nonnulli p̄ncipes xp̄iani pace eoz dixerim regio nomine iherosolo-
mitano soleant insigniri/ tu t̄m̄ ne verbis sed re illum titulum iam pridē
tibi attribūisti ac vindicasti/ tū aspera contra infideles gerendo bella/ tum
xp̄ianos homines ibi degētēs ac cōmorātes opibz annuūsqz sumptibz
sustentando. Sed cū hec luce meridiana clariora sunt et in ore omnium
gentiū et nationū versent nō ero in p̄nax in hijz exponēdis occupat?
Veniam ad sanctā p̄amqz deliberationē p̄ncipiū orientaliū q̄ sup̄ioribz
annis tū p̄pter antiqua odia q̄ inter se exercebāt acerrima gererent
bella/ tū auctōre et p̄uasore .R. d. patriarcha pacem et vniōnē expetue-
rūt/ sedas ac ligam om̄s iecerūt et tū contra ceteros xp̄iane religionis in-
imicos/ tū maxime contra turculentissimū et immanissimū turchum stan-
tinopolitanū xp̄iani nominis inimicissim̄ admirabili quodā consensu diu-
rauerunt q̄ facile se deliberaturos hoc t̄pe p̄ opto habent si mō ex istis

occidentis partibus bellum vel paruum illi moueat/ Cogitantes igitur
ipsi principes diu multūq; ad q̄ potissimū occidētis p̄ncipē p̄ tanta re pa
genda mittere deberēt occurrebat in p̄mis illustrissima d̄-tua q̄ multa
p̄ fide et xp̄ianoz utilitate omni/ clarissima sanctissimaq; facinora pe
git Itaq; omni om̄i voluntate atq; sentētia postq̄ rem mature inter se
examinauerūt om̄ibusq; copijs maxi^m exercitū opauerūt/ nonnullisq;
p̄ncipib; infidelib; turchi t̄m constantinopolitam inimicissimis onera secū
adscit^{is} ac confederat^{is} decreuerūt tandē mittere suos oratores cū l̄tis et nū
cijs ad om̄s p̄ncipes occidentē/ sed in p̄mis ad illustrissimā potētissimāq;
d̄-tuā tamq̄ ad auctore et p̄ncipem hui^{us} belli felici auspicio gerēdi Man
dauerūtq; ipsis oratorib; vt p̄mo denunciēt tibi qd̄ ipsi p̄ncipes in orie
te p̄fecerint Deinde te orent et p̄stent vt cū sis sacri baptismat^{is} fon
te renatus et xp̄i saluatoris nomine insignit^{us} et inter xp̄ianos p̄ncipes
maxim^{us} ac potētissim^{us} tante comoditati tibi diuinit^{us} oblate desse noli/
p̄mo ad defendendū et amplificandū xp̄ianū noⁿ cū sūma laude et gla
nomis tui te p̄mptissim^{us} ac benignissim^{us} p̄beas/ Nec magnanime p̄nceps
oblatio nō est p̄fecto stemnēda nec vllō pacto negligēda/ in tanta p̄ser
tim animoz gentiū om̄iū orbis terraz cupiditate atq; ardore belli sus
cipiendi contra impiissimos hostes saluatoris nr̄i ihesu xp̄i et violatoris
gentium Verum q̄a xp̄iaⁿ noⁿ e terra delere et penit^{us} extinguere om̄i
conatu vitibusq; m̄iunē/ nec aliud modiq; temp^{us} expectare oportet/ ecce
remotissime gentes a nr̄o climate se offerūt orant obtestaturq; (qd̄ nū
q̄ auditiū nec lectū sup̄iori tpe ausim affirmare) teipsū eligūt orienta
les/ inter tot p̄ncipes occidentē/ te om̄s p̄ncipes te om̄s ppli et nationes
occiduaz partiū seq̄tur Te deniq; om̄s xp̄iani sitibundo pectore et ac
cincti armis expectāt/ t̄m p̄ncipio opus est Adeo em̄ xp̄ianoz omnium
animi q̄s audiui^{us} ad hoc iustissim^{us} bellum suscipiendū sunt parati at
q; inflammati vt si p̄ncipiū aliqd̄ fiet/ ingens et incredibilis hominum
multitudo confluet ad militandū sub fortissimis signis ac vexillis illustris
sime d̄-tue/ Quid dicam de sanctissimo nr̄o pontifice pio 2° homine vt
om̄ib; p̄spiciū est ingentis animi ac sapiētie qui p̄ suis in rem pub
licam xp̄ianam meritis nunc in terris p̄ altero colit^{us} deo? P̄fecto dies
noctesq; nil aliud cogitat/ nil aliud molit^{us} nisi quo mō/ qua via/ quib;
medijs/ turchum ipsū immamissim^{us} aggredi possit Cui^{us} quidē rei testimo
nio sunt et clarissime legationes quas vt p̄imum pontifex maxim^{us} est
declaratus ad om̄s orbis terraz p̄ncipes et nationes diligentissime misit/
et ipse p̄ter valitudinē suā asperissimo pennis tpe dimissa vrbe mantua
se stulit q̄ facili^{us} ibi celebrato consilio p̄paratisq; singuloz p̄ncipiū et pploz

copijs contra conatus impij turchi insurgeret **P**incipio itaq opus est
Quā igit hoc pncipium faciet/nō pncipiū tm̄ sed totā rem p̄fecisse vide
bit/ **H**ec et huiusmōi illustrissime pnceps d. tue p tua singulari sapi
entia consideranda relinq̄ Reuertar nūc ad oratores nr̄os/ **D**icil iph̄i pos
tulant nec pecuniā nec subsidiū regionū suar/ sed vt tu quē occidentales
sep̄tur ex hūgarie oris atq̄ ofinijs turcho cōstātinopolitano bellum infe
ras **I**ph̄i vero orientales ex alio latere turchie quā nataliā appellānt ip
sum vrgebūt adeo vehemētissime vt virtute duoz ep̄cituū ex diuerhis
lateribz pressa cernice manū victas p̄bere cogat/ sed de hoc satis **N**am
quid ipi p̄cāt q̄d offerāt q̄d polliceant/ q̄ etiā res sit facilis si mō aliq̄d
pncipiū iaciaf satis certū oratā d. tuam et lris et verbis arbitram^r **I**ta
q̄ ne idem sepi^r recensendo aures tuas in rebus arduis occupatas vide
re obtundere illa cōsulto p̄tereo/ **I**llud vero q̄d p̄p̄iū est hui^r orationis
nostre et vni ac desiderii omniū xp̄ianoz minime p̄termitto/orare scz
et obsecrari vt animi tui religionē et pietatē erga deū nostrū (quā semp
in pluribz difficultibzq̄ rebus ostendisti) nunc/nunc gloriose pnceps
p̄ fide p̄ salute omniū xp̄ianoz animū ostendas suscipe patrociniū si
dei sanctissime **V**entiat et male experiant hostes crucis potentia et fe
licitatē tuam in re militari **E**t vt finem aliq̄n faciam cū nullus sit p̄ter
te cui hec belli gerēdi puincia sit demandanda q̄ pietate religione q̄ nō
min^r fortuna et potētia q̄ sapiētia et ingenio atq̄ magnitudine excel
lis/q̄ deniq̄ rei militaris gl̄a om̄s facile supas/q̄ scis paci imponere fi
nem et parcere subiectis et debellare sup̄bos **I**ncibe oram^r p̄ immorta
lem deum ad hoc suscipiendū/defende religionē et fidem xp̄ianam ab in
curribz barbaroz/ **V**indica sanguinē tot xp̄ianoz humi spersum/ et q̄d
magis dolendū est animas tot fidelium xp̄ianoz in spurcissimā ac fe
dissimā sectam mahumeti p̄lapsas/ atq̄ in postez euenturas/ ad fidem
sanctissimā reuoca/barbaricū impetū ac rabiem inauditā qua ritu feraz
omni humanitate sublata in xp̄ianos trauulentissime seuitū est opesce
atq̄ cōtere **N**eq̄ eo animo quo aduersus alios hostes pugnare soles/
sed cū indignatione quadā atq̄ ira/velut si seruos tuos extra d. tuam re
petere videres/ **V**iscere etiam aliquando pnceps iustissime tantam ig
nominiā immissam xp̄iano populo et saluatori et deo nostro (q̄ vt nos
redimeret p̄ciosissimū ac sanctissimū sanguinem effundere non dubita
uit/in direptione inclite olim verbis et nunc infelicissime constantinopo
lis **E**xpugnata em̄ et in seruitutem redactā ipsa vrbe que fedissime ac
crudelissime gesserūt truces canes/q̄ta cedet et cruce manauerit dictū
incredibile est/homines partim crucidati/partim acerbissimo seruitutē

iugo subacti sunt/templa dei religiosissima polluta et tetro mahumeti
ritu sedata/sanctorum statue in frustra diuise/ymagines No parietibus de
picte partim luto partim stercoreibus deturpate/et in primis ipsius beate
marie virginis et matris vt fide digno testimonio accepturus es yma
go p hoc nephas ignominiose tractata/altaria diruta/reliquie martirum
porus obiecte/sacerdotes occisi/matrone et puelle ipseque sacre Virgines
raptę **M**obiles urbis inter vna et epulas ipse? turehorum ducis crudeliss
simi iugulati/simulachrum saluatoris nostri in cruce pendet in derisionem
atque contemptum sputo luto ac feditate iactatum/ **O** fides o pietas quis hec
credet/ **D**unt tamen/et hec et multo nephandiora in obprobrium fidei nostre ab
illis canibus gesta / nec quicquam augere crudelitatem sicutum est causa **H**
sic se res habuit vt ab hijs que tantis facinoribus interfuerunt fideliter est
relatum sanctissimo domino nostro summo pontifici et sacro collegio cardinalium/
Hic quod vetera recensent? quasi dehit aliquid indignum recenter et rudiulter
tius ab ipsis perpetratum **C**otidie de christianis triumphat nouas villas op
pidaque nanciscunt **N**on enim contenti sunt victoria miserime urbis constantinopolis vbi contra ius fasque superbe impant/crudeliter dominant /sed in nos
nefanda dictu molunt **N**oua consilia in pectore suo volunt vt christum si
bi constituant imperium/leges mutant et sua sanxerunt/omnia iura diuina
et humana peruertunt atque contaminant/ **C**risti vero cultores et eius morte
et sanguine redempti ad decus et ad libertatem nati et animo quo victi es
se solent que turpissime per vim per arma sub seruili atque intolerabili iugo
premuntur **Q**uas ob res inuictissime princeps si contra furorem et ra
biem insurgas/primum a deo immortalis cuius res agitur super que huma
na lingua dici possit mirum in modum glorificaberis/ **D**einde amicis tuis
et hijs qui pro tua celsitudine te colunt et obseruant carior in dies effi
cietis **I**nimicis vero tuis /si qui fortasse sint terrorem et formidinem non
paruam incuties **E**t demum deo nichil acceptius nichil in terris pre
tantius et maximo christianissimoque principi dignius agere posses que
omnia missa facere et omni cura et cogitatione de omni te publica christi
ana bene mereri **O**mnes profecto christi cultores qui sunt quique futuri
erunt vt grati vt memores vt iure optimo esse debebunt/glorie ac sapi
entie tue fauebunt/et que rei publice christiane tantum consilij ingenij
tui ostenderis in tanto ac tam communi bono immortales atque ingen
tes gratias habebunt nomenque tuum ad sidera tollent **A**dde etiam que
si iuxta philosophorum sententiam omnibus qui pacem conseruaue
rint adiuuauerint auerint certum est in celo diffinitum locum esse vbi
beati sempiterno euo fruantur quod tibi piissimo ac christianissimo principi pro

maximis atq; amplissimis meritis in rem publicam debebitur Profecto immortalia atq; simul perpetua utriusq; vite premia opabis Et stella q̄ in occidente clarissima visa est q̄ semp in fide christiana resplenduit/ orientales illuminabit et oratoribus iter ostendet/ et phœni lumine vniuersū terrarū orbem illustrabit Per infinita seculorū secula Amen.

Copia bulle dñi p̄ij pape secundi misse illustrissimo domino philippo duci burgundie.

Dius ep̄s seruus seruorū dei Dilecto filio nobili viro duci burgundie. Petrus a b. Descripseram? Superioribus mensibus carissimo in christo filio frederico romanorū imperatori augusto q̄ potuim? ac curatius vt causam defensionis eccle maguntine amplecti vellet ac operam daret liberationi venerabilis fratris nostri georgij ep̄i metren? et dilectorū filiorū karoli marchionis baden? et vdalrici comitis wertheimbergen? qui superiori estate rebus aduersis gestis a frederico comite palatini rhemi capti extiterūt Requisiuim? suam serenitatem vt aggredi vellet hec opera in quibus et glam sibi parare posset Rescripsit nobis nuper sua sublimitas/ animūq; p̄mptū quāde et optime dispositū demonstrauit Adiecit autem inter cetera nonnulla de puero p̄posito palatini p̄dicti eumq; accensum contra honorem nostrum et aplice sedis esse significauit/ quod post inducias noventerge imitatus inter ipsos/ idem palatin? astu et dolo nonnullis p̄ncipibus et p̄latis ac cōmunitatibus se iungere et colligare nitens est eo consilio vt aplice impiale mque dignitate p̄damnabili sua libidine confundere et pessundare possit Quadet impator obuiandū esse tantū iniquitati et ad cōseruationē utriusq; dignitatis p̄ ceteris vnam et expeditā viam nobis obtulit qua via vna opera occurrere possit malignitati palatini et complicum/ et liberatio ep̄i metren? aliorūq; captiuorū parari/ Ea ē vt nos simul cū ipso impatore cōmuni nomine/ nobilitati tue/ aut dilecto filio karolo nato tuo/ contra palatinum et dyetherum de ysemberch et comitem de katsenhelleboghe et illis adherentes ac sequaces/ capitaneatū cōmittamus lrasq; aplicas cū censuris et penis ecclesiasticis ad coercendū rebelles et hostes cōcedam? Placuit nobis et placet impatoris consilium idq; amplecti animo decreuim? Sed quia nescim? q̄ sit in hac re intentio tue nobilitatis deliberauim? prius ad te scribere vt nobis significes q̄d intēdas Nam si nouerim? tibi cordi hanc rem esse alacri animo capitaneatū hmoi vt impator censet deferem? Nobis em̄ gratū sup̄ modū futurū ē vt nobilitas tua aut filius tu? on? ipsū assumat/ et vt assumere volet affectuose hortam? ac requirim? Ad etiam

postulantes vt super eam rem tuam intencionem nobis notam facias si
eam acceptanda duxeris/nos festim lras aplicas ad te transmittem?
Confidentes nichilomin? qd ppter hoc non deseres religionē xpianam qn
ei ostra turchos vt sepe pollicit? es auxilia oportuna ipse prestes Erit igi
tur prudētie tue examinat? rebus id consilij capere qd dignū sit tanto pnci
pe et qd tibi z domui tue laude et glam afferat Ceterū ex ipsis impato
ris lras leto animo accepim? eum decreuisse/nra psertim cōtemplacione cō
cedere tibi regalem inuēstiturā sup q̄ in tui fauorē sepius ad celsitudinē
suam sc̄p̄hisse meminim? Et nō solum hoc facere deliberasse s̄ etiam af
finitatē tecū ostrahere ratione filij sui et filie tui nati//ac tibi vicariatū
imperij in terris gallicanis ultra rhenum concedere statuisse/qd pfecto
nobis est gratissimum Idq̄ serenitati sue et generositati tue prosperū
et felix esse optamus ad pacem z perpetuam consolationem vtriusq̄
vstrum ac sedis apostolice et xpiane religionis conseruationem z aug
mentū Datū rome apud sanctū petrū Anno incarnationis dñice 1262
xiiij kl februarij Pontificatus nostri anno q̄nto

Pius eps seruus seruoꝝ dei Dilecto filio nobili viro Philippo
duci burgundie Det a b Rumor ad nos delatus est nobilitatē
tuam q̄ magno et alto animo ytaliā petere cū valida classe/
ac demde in expeditionē ostra turchos immanēq̄ beluam mahumētē xpi
anum sanguinē sine fine ficientē nobiscū p̄ficisci p̄miserat/mutato consi
lio domi remanere/certūq̄ bellatoꝝ numeꝝ q̄ tuam vicem impleat mit
tere/Dubia res nobis est/Rundū veritate aperta nescimus an qd refer
tur credere debeamus/ffidem exposcit scribent? auctoritas/de q̄ et timor
epozic? q̄ et magnus est z habere se grauiā testimonia dicit Concreseat
constancia tua et votum z p̄missio et honor z ipsa rerum necessitas No
uimus te constantē esse ac persuerantē in p̄posito/Diu meditari soles
ac deliberare anteq̄ aliquod magni decernas/secretum inconcussum ser
uare Non est verisimile quod de p̄fectione tua iam pridem consulto
statuisti nunc mutatum ire Scimus autem multos et magnos viros
postq̄ audiuerē te ventur? conatos fuisse tuam p̄fectionem impedire/ml
tasq̄ tibi vel rationes vel causas exposuisse cur nō esset remiendū Inter
quos et soroz tua nobilissima z carissima et amantissimus filius tuus
vt relatum est dissuadentes iter/verba fecere/vehementibus precibus
teneras lacrimas ac suspiria miscentes/nec te tamen flectere potue
runt Mansisti penes tuam sententiam solidus et immutabilis sicut an
nosa quercus borealib? frustra concutitur spiritibus/aut aspera cautes

affiduis incassum agitare pcellis nec loco suo dimouetur. Ita et stans
animus tuus eo pncipe dignus/suasionibus quibuscumque reiectis usque in
hanc diem ppositum suum tenuit. Non est credibile pseuerantiam tuam
nunc pisse. Accedit votum publice factum quod sui natura inuolabile est
tamquam deo debitum. Vouete inquit scriptura et reddite. Non est fallendum nu-
men dei. Si seruanda est homini fides quomagis deo pstringere vota
impune non cedit. Ipse deus dominus est et iudex nec decipi potest. Tua nobili-
tas non consuevit homines fallere verax et dicti sui tenax. Non est cur cre-
damus te modo in voto tam solemniter tam publico tam sancto a tua bonitate re-
cedere ac mutare naturam. Obstant et pmissa tua farrariensis episcopo nomine
nostro ad te missa facta. Tenes memoria quam illi dixisti cum te lectulo decem-
tentem et egitudine laborantem inuenit. Affirmasti sanitatem cum illo ad te
missam et omnia facturam tuam nobilitatem per defensionem fidei missuramque in bre-
ui legatos cum potestate delibendi tam de transitu tuo quam de rebus alijs ad oppe-
ditionem necessarijs. Venere legati tui viri pstantes et in consilio tuo per
marium quem nos tybure ueniemes inter prima colloquia punctati sunt a no-
bis an adhuc pfecturi essemus? quod tibi per farrariensem episcopum fuerat significatum
hoc est an psonaliter contra turchos in bellum pfecturi essemus? Respondi-
mus nichil nos esse mutatos venturoque tibi pculdubio futuros comites.
Quo dicto subintulit legati se habere in mandatum ut affirmarent nobis excel-
lentiam tuam aut venturam ad nos esse et in sancta pfectione ituram/aut
in itinere moxituram. Credidimus oratoribus tuis et adhuc credimus. Se-
cuta est pmissio in consistorio publico facta/asseruerunt oratores tui in
magno conuentu rome coram nobis te prius venturum/nec villo pac-
to remansurum domi nisi tale impedimentum intererit quod toto mundo iu-
dice legitimum estinere. Vulgata est per orbem fama/nobilissimum ac
potentissimum burgundie ducem statuisse vna cum romano pontifice bel-
lum turchis inferre totisque conatibus defensionem religionis amplecti.
Audiuit tota xpianitas hanc tuam pmissionem. Creperere exinde animos
veneti atque in turchos multoquam prius audatiores effecti sunt. Hungaris
spes pulcherrima iniecta est qua se tandem de immantissimis hostibus
vltiscant/regnumque suum perpetuo turchoy molestia liberetur. Grecia
tota omnis illiriacus tractus de libertate cogitare cepit. Turchoy animos
non parum inuasit metus. Tanta est nominis tui estimatio. Quis nunc
arbitretur generositatem animi tui post tot promissiones ac spem tan-
tam de te prestitam velle mutare consilium/tristesque fideles xpisti po-
pulos reddere/et letosque crucis hostes. Nullum intercessit impedinen-
tum quod mundus legitimum iudicat / pmo nec triuple excusatio

nem ullam iudicasti sufficientem quippe quod neque senium neque debilitatem
tui obiceret/ atque idcirco te remorari conatibus asseruisti. Nunc te ob
has causas aut alias remansurum putet/ quod excusatum senserit non excusante
mundo. Vbi honor ubi estimatio tua remanet. Quid dicet populus. Nonne
illos se omnes christiani censerent/ Inclita francie domus/ honorem semper ceteris
rebus anteposuit/ nec tu francie sanguinis unquam fuisti prodigium? Nunquid
aduersus honorem sepe facere magna subiisti pericula aut nunc potissime
quod hactenus constantissimum/ et promissi dictique tenax atque obseruatissimum fuisti.
Nichil apud te iuuenem honore cari fuerit. Non est quod modo in etate ma
tura et cum maxime sapientis honoris contemptorem putem/ cuius nobis sola vel
paucis alijs relicta est semper voluptas/ Confidimus propterea te pro tua pru
dentia non ignorare quod periculosa sit tua domus remansio/ quantum rebus geren
dis noceat/ quantum christianos debilitat/ quantum vobis adiciat hostibus. Nam
quia audito aduentu tuo exterriti erant/ cognita remansione continua erigent
et in sanctum euangelium ferocius insultabunt. Nobisque amatissime filii si ve
rum fuerit quod arbitrari non possum/ mutati filij tui fama hanc paruam
afferret. Nam quod de victoria belli spem prope certam ceperam/ te nobis defi
ciente rem dubiam ceruimus. Veremur ne tuum exemplum sequentes socij/
remissiores efficiant/ atque querent cum hoste conditiones ut est natura mor
taliu regni quod fidei tenacior. Nec tua auxilia sine te tuum satis implere of
ficium poterunt. Nullus exercitus tuus tantus est quantum tu ipse. Nichil tantum va
let in bello quod auctoritas/ et sepe iam vincit opinio. Tu si nobis desis cui
us non est apud formidandos et apud nostros honoratissimum facile intelli
gis quantum rebus gerendis officias. Non est igitur cur opprimeris te consilio
mutato velle domi manere quod sepe dixisti/ et si tibi moriendum esset in hac
perfectione venturum te/ tamen quousque si venias ut confidimus/ in domino vita tua lon
gior erit et validi corporis/ et redibis cum gloria domum/ victor hostium/ christiane re
ligionis seruator. In domo timenda est ira dei. Scis quociens infirmita
tes quasi monitiones quedam te inuasurum. Tu triplicem monitionem dixisti fuisset
se/ vide quid agas. Caue ne monitiones domini irritas facias/ nec proferas ha
mana mandata diuinis. Nos quidem nisi aliud audiam/ expectamus/ excel
lentiam tuam cum desiderio/ et te venientem paupere videbimus/ et amplectabi
mus/ tecum proficiscemur in hostes quibus tota italia comes erit. Decretum enim
nostrum de decimis vicehmis et tricehmis et indulgentijs ab omnibus italiae
potentibus receptum est et omnia auxilia pro suis facultatibus promittunt. Nec
Florentini desunt viri prudentia potentes et opibus/ quousque de hijs aliquis fue
rat dubitatum/ nunc certum est eos egregie in turchos de expeditione latu
ros opem. Nobilis vir franciscus/ fortis dux mediolanensis unum ex filijs

suis se nobiscam promittit et cum eo equatum pedatumque validum. **D**ac
cessura sunt omnia te venturo quem admodum speramus ex voto. **Q**uod si deo
promittente propter peccata nostra tuus aduentus fuerit impeditus non tamen iter
nostrum retardabim? **E**t quis non fuerit perfectio nostra promissa nisi te
veniente? **I**bit? nichilominus nec fraudabim? sua spe populum christianum
faciem? quod promissum? et ultra quam promissum est. **N**emo dicturus est hoc
promisit pius pontifex et non fecit. **I**urum se dixit et non iuravit. **M**agnifica
verba protulit et non impleuit. **I**bit? auctoritate domino/mare intrabim? **I**n hos
tes nauigabim? **P**ro victoria nominis christianae pro defensione fidei totis
viribus nitemur. **N**on grauis etas nos retinebit. non impedita morbis
arteticis membra. non parcimonie ecclesie cura. non pericula maris. non
mortis metus. **D**icimus moriendum nobis esse nec honestius unquam vi
tam finire posse quam in exercitu pro christo saluatore et eius lege decertante.
Si christianae principes populi que auxilio fuerint neque pro fide laborantes de
seruerint nichil est quod de victoria desperemus. **S**i minus non deerit ut
confidim? ipse deus et saluator ihesus christus cuius res agitur. **C**onueuit
enim diuina pietas in se sperantes haud quam deserere cui tam facile est
cum paucis quam in multis vincere. et ibi cepit diuinum repetitum presidium
vbi humanum deficit auxilium. **I**n deo spem nostram collocabimus
ipse si vult victoriam nobis elargietur. **E**t si aliter maiestati sue placu
erit satis erit nobis pro defensione religionis quantum facultatis datum
fuerit eo processisse. **I**ustus est dominus deus nec ultra quam possunt homines
exigit. **N**obis cauendum est ne diuine voluntati aduersemur et ne po
pulos illulisse videamur. **C**umque vulgata sit nostra profectio dabimus o
peram ut opinionum hominum satisficiamus. diuineque voluntati pro
nostris viribus pareamus. tuam nobilitatem exorantes ac per viscera
misericordie domini nostri ihesu christi in caritate vera. perfecto corde obse
crantes ut et tu ipse idem facias. nec promissis tuis deo maxime. nobisque
factis deficias. **M**emineris domini dei tui et quanta susceperis ab eo bona.
nec velis ingratus videri nec verba cuiuspiam pluris perficias quam dei
mandata. **C**onsule honori tuo et anime tue nec expeditionem frustrare
quam fideles de te populi habent. **N**oli auferre spem quam nobis prebui
sti. consolare nos et vniuersam plebem christianam ut deus et pater domini
nostri ihesu christi et deus totius consolationis consoletur te in omnibus
aduersitatibus tuis feliciter. **E**t quod reliquum est temporis in hoc seculo
deo offer et consecra ut tandem in altera vita sui regni participem te faci
at. **C**upim? super hijs ut quam primum nobis respondeas. **D**atum senis viij
kl aprilis Anno 1262 Pontificatus nostri anno 6.

Pius eps seruus q̄ Nobili viro frederico comiti palatino sacri imperij electori Salutem/ Q̄ te dilectum de more filium non vocam? neq̄ benedicim? tibi faciunt opera tua qui et eccle ma guntine bona ad te detrahens aduersus aplice sedis mandata dietro puato et anathematisato iungere arma nō es veritus ea vltim? publi ca edicta ponere ne quis lēas nostras in tuis tentorijs vel publicare vel exequi audeat/mortem ei dminatus qui ostra fecerit/q̄s nichil est aliud q̄ p̄me sedis et ihesu xpi vicario rebellare Quibus ex rebus q̄uis non a nobis/ ipso tamen iure excommunicatus es et extra xpi eccliam factus Neq̄ dilectus filius appellari potes/neq̄ benedictionis capax haberis nec tua te tuentur edicta nec inhibitiones quibus applica decreta prohi bes ad te deferri Non flumina non montes non muri aut alie queuis munitiones excois a te aditū impedire possunt Dei fulmen est aplicum anathema cui nulla possunt arma resistere Tu longam eplam ad nos scripsisti vt epulares qd̄ fecisti/sed quanti momenti sint que dicis de? nouit et tu ipse scis/nec ignoram? iudicat te conscientia tua/que te cau sa moueit dietro tuo p̄us inimico auxilium prestare ostra iusticiam om nes intelligunt Potes multa dicere sed veritas in suo loco manebit Petis ne credamus inimicis tuis ne ve causam tibi demus querendi remedia quibus defendi possis/et arroganter aliqua per nfinas sub nectere videris Nos solum operibus credimus et ea que palam vide mus non possumus non credere/tua offensio notoria est et manifesta re bellio/Si te volueris emendare vt bonum filium decet apostolicis obedi re preceptis vtenuer p̄i patris officio nec redeuntem filium aspernabi mur/quin potius vitulum saginatum apponemus sicut in euangelio ege ga filium prodigum fecisse legitimus bonum patremfamilias Q̄ si per ges aplicam sedem impugnare et eius decreta contempnere senties ro manam esse maiorem eccliam q̄ vel tu sis vel quicumq̄ alius qui tibi opem offerre voluerit Prudens es et nosti que possunt aduersus te fieri et plane intelligis quia non potest vinci veritas et q̄ iniuste agen ti nulla satis tuta possunt inueniri prehdia Datum roma septimo ka lendas marcij.

Pius eps seruus seruoꝝ dei Dilectis filijs vniuersitati studij pa risiens̄ Salutem et aplicam benedictionem Pius et misericors deus noster vniuersē oditor creature q̄ sapiētia fīdauiū tercā/ omnia ordinās celestia et terrestria sacrosac̄am romanā ecclā; ea oplet tūtur caritate vt per successiuam picatioꝝ suozum mutationem/nulla

aduersus eam pcella nullas preualere possit spiritus tempestatis Da
 ne felicitis recordationis calixto papa 3° pdecessore nro de hui⁹ mōlis vi
 te valle viij p^o augusti ad celestē patriā euocato et iph⁹ funeris ac
 exequiaz celebratione solemni ac debita subsequita Nos vna cū fribus
 nostris sancte romane eccle cardinalib⁹ de quoz numero tunc eram⁹
 rome in aplico palacio apud sancti petri aploz pncipis basilicam in q̄
 dict⁹ pdecessor habitauerat ac debitū nature p^osoluerat mō ac tpe con
 gruis p futuri creatione pontificis curauim⁹ ouenire Nobisq⁹ cū eis dē
 fratribus sub deliberationis magne negotio quā tante rei qualitas exi
 gebat aliq̄ diu tractantib⁹ tandē iph⁹ frēs licet potuissent in alios ma
 ioris meriti p^osentire/ tñ sancti spūs (a quo sancta romana & vniuersa
 lis eccle ppi spona regit) infusione ipsoz animos sic afflante/ ad p^o
 nam nostram dirigentes vnanimiter vota sua/ nos tunc ēē sancte sabinē
 pbm⁹ cardinalem nescim⁹ q̄ occulto sed nobis tremēdo iudicio ad cel
 situdinis aplice fastigiū concorditer elegerūt Nos autē imbecillitatē nrē
 conscij nrāz paruitatē virium ad tanti oneris sarcinā digne pferendā
 agnoscentes postq̄ diu qd agendū foret cogitauim⁹ tandē cōsiderātes ro
 mani pontificis electionē nō ab hominib⁹ sed a diuina inspiratione pce
 dere cui⁹ nō licet resistere voluntati/ sperātesq⁹ eum q̄ ab inicio fundatio
 nis eccle infirma mundi elegit vt cōfunderet fortia vires suas nobis ad
 tanta gubernacula subministratur/ cupidi bene agere et pdesse poti⁹ q̄
 pesse in spū humilitatē colla submissim⁹ iugo aplice seruitutē Quapro
 pter deuotionē vestrā pcam⁹ quatin⁹ omnipotentē deum instanti⁹ expo
 retis a vestrisc⁹ omnib⁹ exorari curet vt nos p suam grām roborēt et
 dirigat in agendis Nos em̄ p nrē erga vos mentē affectu dispositi su
 m⁹ in casib⁹ occurētib⁹ vestrā deuotionē specialiū grāz p^orogatiuis et
 alijs bene placitē q̄tūm cū deo poterim⁹ cōfouere Datū rome apud sanc
 tū petrū Anno incarnationis dnice 1218. pridie nonas septēbris ponti
 ficatus nostri anno pmo.

Dius ep̄s seru⁹ seruoꝝ dei carissimo in xpo filio karolo francoꝝ
 regi illustri. Et a b Ut p^osoluerem⁹ omnipotentē deo & fideli po
 pulo vim ab infidelib⁹ patienti id cui⁹ causa ad hanc sedem su
 m⁹ assumpti de venerabiliū fratū nrōꝝ sancte romane eccle cardina
 liū cōsilio & assensu per certas nostras lras quas celsitudini tue pntibus
 mittim⁹ om̄s re zes et pncipes catholicos ad dietā solemnē mantue vel
 vtim in p^oprimis kl Junij celebrandā aplica voce duxim⁹ suocādos/ sta
 tuendo pcedente altissimo eo loco eodēq⁹ tpe ibidem psonaliter adesse

impedimentū posthabita que circumstant nos vndiq; Et si ergo ea mens
tua fuerit semp ad tuendū nomen sanctum dei vt non aplice sedis nec
cuiusq; alteri? exhortatione multū egeris tum q; hec nō solum nobis
est cordi sed dñico gregi in p̄mis necessaria/sublimitatē tuam hortam^r
in dño ⁊ p̄ illud sanctum baptisma in quo in x̄po renatus es ⁊ nomen
xp̄ianum geris requirit? vt velis p̄ os nostrū vocatus abiectis respā
bus omnib; qui p̄ honore dei nō sunt attendēdi ad eadem loca et ad di
em p̄scriptū p̄sonaliter interesse **E**tenim cū vicari? ihesu xp̄i in terris
hoc agat quē recte vudentē sequi xp̄ian? ppl's debet non debent p̄ncipes
terre grauem sibi ducere laborem ab illo susceptū amplecti/Habit? es
carissime fili deuotissim? p̄nceps fidei et religionis nostre p̄cipuus/nec
inmerito ob xp̄ianum nomen egregie a p̄genitoribus tuis defensum/
nomen xp̄ianissimi ab illis hereditarium habes **A**ccedit potentia lingu
laris qua ideo omnipotēs deus insigniti te voluit vt esset qui tpe neces
sario quale nunc imminet illam ad p̄tectionem sui gregis d̄ferret **E**rit
vt in dño d̄fidim? aduentus tuus maxime ad hoc salutaē opus utilita
tis/nō eo solum q; sapienti d̄filio tuo dirigere tantam molem gloriofissi
me poteris /sed q̄a gentes ⁊ regna audiētes xp̄ianissimū regem francoꝝ
relictis sedibus suis ad augendā et tuendam cōem causam altissimi cū
romano pontifice ouemisse/erulescent iph exemplū tuum nō fictati vt
pene ob hoc ipsū plus momētū ceteris omnib; allatur? appareas **P**ro
deo igitur carissime fili p̄ commendatioē eterna nominis tui p̄ d̄passione
fidelis populi d̄tinue feritati turchoz sanguinem suum fideliter dantis
exaudire clementer velis pias nostras huiusmōi p̄ces ⁊ fletu et lacri
nis oppresoz nobis impositas **N**ec em̄ v̄ta sunt opera regum hic camp?
in quo honeste decertare et triumphum vere salutis reportare cū gloria
possunt **C**etera fluxa sunt ⁊ caduca vix solide laudis in se habentia etiā
p̄sepe ingrata **Q** si casu aliquo qd̄ deo non placeat carendū nobis erit
tua p̄sentia ⁊ p̄ oratores d̄plere hoc mun? constituas/requirim? eo casu
celitudinē tuam vt cū pleno mādato illos transmittere velis nō ad de
cernenda solum ea quoz causa vocatus es sed ad d̄ponendā pacem vel
indicēdas treugas cū illis cū quib; esset tibi forsā d̄tentio vt demū pa
catis vtiq; fidelibus/ d̄cordius ceptū opus p̄sequi possim? **D**ixtam? tñ
d̄cessurum omnipotentē deum vt tua serenitas potius per seipsam q̄ per
oratores suos sit affutura/**A**tento q; mantuanā ciuitatem tui potissi
mū causa delegim? vt vel serenitas tua qd̄ p̄mū expetim? vel saltē p̄nci
pes aliqui de latere tuo illuc accedere facili? valeant **H**ortam^r q; et req̄
rim? vt per p̄sentē nuncium velit sublimitas tua optatū nobis responsū

Dare Datum rome apud sanctum petrum Anno incarnationis domini
ce. 1218. 3° ydus octobris Pontificatus nostri anno pmo.

Responso regis francie.

Beatissime pater paucis abhinc diebo beatitudinis vestre lras
per latores pntium suscepim? eazq; tenorem attente intellexi
m? Et quide in pmiss pfoluende sunt ipsi pietatq; fonti graz ac
tiones amplissime q; hoc tpe forte tristissimo ad resarciendas eccle sue
spose immaculate partes laefactas eandē btitudinē vocare dignat? ē/
Attollendū quoq; plurimū ppositū eius salutiferū et pie ephortatioēs
sincero animo amplectende. Verum cū hec res qua nulla maior p seip
sa satis exorare videat? et pncipes catholicos ad id psualos nimirū esse
credam? matura et salubri deliberatione scilij nō parum egere aspicia
tur/ suocationē solemnē p latorū pncipum et alioz viroz notabilium ec
clesiasticoz et seculariū regni nostri intra dieā assignatā facere/et tunc
q; deliberata conclusaq; extiterint p nros solennes oratores debita ptate
suffultos eidē btitudinē patefacere plane decreuim? Porro et si in rebo
humanis fluxis quide et caducis p sepe soleāt turbatoones accidere/ In
illius tñ misericordia et pietate sperandū est q; nescit abesse pie sperati
bus in se/ quoz tantā eccle sue dedit ptatem vt opto guissimis psecutio
nibus impioz seu? impugnat? tanto postmodū iph? miseratione adiu
ta potentioz surgit in aduersis Beati uoūne vestā cui hoc scm ppositū
pie credim? celsitus fore inspiratū ad eccle sue felix ministeriū dirigat? et
asertuet is cui? vices in terris geris pius et misericors dñs Scriptū etc.

Pius 2° ad ludouicum regem francie.

Dius etc. Carissime in xpo fili D et a b Accepim? ex lris venera
bilis frs nostri iohannis epi attrebatē quantā eum caritate
oplexus sis et q; pium erga nos et romanā cecliam geras affec
tū et q; ad tollendū de regno tuo astitutionē illam q; pragmatica dicta
est volenti et erecto sis animo laudam? deum et sue maiestati benedici
m? q; talem tibi mentē dedit. Nam qd aliud dicere possum? nisi q; dei be
neficio ex maximis piculis liberat? es et in hec tpa reseruat? vt esses q;
suscepto regno paterno/ sublatq; erroib/ libertatē sancte romane eccle
instaurares atq; restitueres et maiorū tuoz equata gla xpiano nomini
quieētē fidares. Benedict? dñs q; tue psone custos fuit et spm tuū erexit
vt cogitares q; pia et omni laude digna sunt. Sic magn? constantin? sic
duo theodosij sic karolus magn? et plures ex tuis pgenitoib/ immoz

tale nomen et inextingibilem consecuti sunt gloriam/ quia romanam
ecclesiam matrem suam debito sunt honore profecti/ quorum te vestigijs in
herentem et diligim? totis precordijs/ et laudam?/ et omnis te posteritas cele
brabit. **I**llud autem inter cetera commendam? quod absque consuetu et consultatio
ne multorum pragmaticam auferre constituisti quod admodum idem episcopus nobis
significauit. **D**apis certe et regem te magnam ostendis qui non regaris
sed regas. **O**ptim? enim princeps est qui per se recta cognoscit et operatur/
qualem te esse confidim?. **N**ec scriptura que ait ubi multa consilia ibi sa
lus multorum/ multitudinem requirit sed consiliorum maturitate et digestio
nem/ que res in paucis magis quam in multis reperitur. **N**eq? enim aut ho
nestas aut iusticia multitudinem facile suadet que varijs affectibus agi
tata ad prona frequenter inclinatur/ subita est consilientiam multitu
do/ neque bene se res habet ubi suffragia numerantur non ponderantur. **D**e
pe enim fit ut maior pars meliorem vincat. **F**acis que te decent qui sci
ens pragmaticam esse absque deo eam de regno tuo eliminare decreuisti.
Nec vis in deceptionem ducere an fieri debeant que tuiipse facienda
nouisti. **H**oc est regem esse/ et bonum regem/ et quem boni ament/ mali
timeant. **N**am qui per alios reguntur nec per se intelligunt que sunt agen
da/ contemptui sunt. **P**robamus igitur et commendamus admodum
que de tua liberatione circa pragmaticam episcopus attrebaten? scribit. **H**oc
tamurque ut que proposuisti in animo/ cito effectu facias. **N**eq? cum pos
sis hodie benefacere/ cras faciam dicas. **H**ylarem datorem diligit deus/
que iusta et honesta sunt nolunt moras/ fac tuam sapientiam sicut
nos cognoscimus ita et mundus omnis/ quam primum cognoscat. **N**eq? ali
quis dicere possit diu noluit quia diu deliberauit. **Q**ui si prelati tui et vni
uersitas aliquid ex nobis desideret te mediatore ad nos recurrat. **N**am
si quis unquam pontifex fuit gallice nationi affectus? ut multi fuerunt nos
certe inter primos reperiemur qui nomen et gentem huiusmodi hono
remus et diligamus. **N**e unquam postulatis honestis aduersabimur/ sci
musque dignum esse ut fratribus nostris cooperis in multis differam? eosque
honorem?/ pariterque viris doctis et que docti esse cupiunt in vniuersitati
bus litterarum studia sectantibus subueniendum esse non ignoram?. **A**b hijs enim
catholica fides defendit et doctrine lumen propagat. **A**ge igitur fili profice quod
in animo geris et confide nos tibi et regno tuo omnia accessuros que ratio et
honestas suadebit. **C**eterum quia regina cipri ad nos ex regno suo deiec
ta et ex terris profecta est et ad tuam credim? serenitatem proficiscetur con
filiu et auxiliu petens. **N**am regnum eius soldani egyptij gente occupatum
est. **E**t quia sicut accepimus mahumetus turchorum dominus greciam et

tra p̄suntē et multas alias in asia ciuitates ac prouincias de nouo si
bi subiecit ⁊ in europam victor ac tumens eo p̄posito reuertit vt xp̄ia
nitatē p̄terat ⁊ calcet/serenitatē tuam rogam⁹ et flentes petim⁹ vt res
picias in q̄ statu est catholica fides quō ex vno latere turchi ex alia sar
tacei urgent **P**one ante oculos lamētabilez xp̄ianoz voces q̄ p̄ asiam
⁊ greciam in medio nationis puerse cōstituti miserabilib⁹ modis affligū
tur **C**ogita in q̄ loco est sacrum dñi sepulchrū qd̄ inspicere absq; mahū
metoz voluntate non possum⁹. **S**ancta terra q̄ nobis lucem fidei p̄buit
nunc in tenebris est/totus oriens plen⁹ est spurcicia mahumetica que
etiam in europā suam vitus effudit/inde grecie hinc hispanie p̄te oc
cupata/nec dies est in qua nulle xp̄ianoz anime peccāt **R**odus in picu
lo ⁊ nobilis insula maris/quondā dicta peloponesus in p̄tate turchoz
est paucis excep̄t locis **E**pirus tota ad eos cōfluxit bulgaria valacia
et rauenna ex parte turchis parent **H**ungaria vuln⁹ expectat q̄a mul
tis afflictā cladib⁹ nō potest tantos belli motus sustinere nec est q̄ o
le⁹ eam/timet victorem mahumetē iam spolijs orientis ⁊ ahe vitib⁹
auctam/**T**imem⁹ sane illi genti timem⁹ ⁊ alijs q̄ sunt in hostiū circui
tu **N**ec nos sum⁹ qui succurrere possum⁹ **V**oluim⁹ oculos nr̄os mō huc
mō illuc ⁊ lustrat⁹ omnib⁹ xp̄ianoz p̄uincijs nemo regum nemo p̄nci
pum nobis occurrat q̄ tante rei subuenire possit nisi tu solus q̄ pius de
us sui ppli saluatorē vt cōfidim⁹ hucusq; saluauit incolumen nec p̄misit
in man⁹ te p̄septimū incidere **T**u dei ope hereditariū regnū in pace cōse
cutus es mortuo patre **P**hilippus burgundie dux clarus ⁊ potens tibi
obseptim⁹ est ⁊ ceteri duces et comites regni gl̄ant⁹ ⁊ tibi sine cōtro
uerfia parent **E**x anglia si volueris nichil tibi aduersabit **H**ispaniam
habes amicā/**O**mnes per circuitū te venerant⁹ ⁊ colunt et legationes ex
longinquis partib⁹ ac ex ipsa ytalia te honoratū ⁊ salutatū veniunt/
Magna est gl̄ia tua magnum est dei donum **I**ntellexit diuina pietas
cogitationes tuas ⁊ multa cognouit in animo tuo p̄posita esse ad cōmu
ne bonum **N**ec dubitami⁹ q̄n cū esses exul quodammō a regno tuo tecū
sepe dixeris **O** si paterno in solio aliquē sedeam q̄ta faciam tibi deus q̄ta
Certe nō paciar tuā hereditatē turchoz insania laniari **A**udiuit te de⁹
⁊ omnia tibi aduersa repulit/planauit iter tuū ⁊ te in aucto regno col
locauit excelsū p̄ rezibus terre **O**mnia tibi tranquilla dedit/si qd̄ aliquē
intra te deo p̄misisti id seruato/si nō p̄misisti qd̄ nō est vicinabile/recog
nosce beneficia que accepisti a dño deo tuo q̄ te filium regem creauit ⁊
regnum cū diu ex terris fuisti sūma cū gl̄a restituit **O**stende te gratum
diuine pietati ⁊ p̄ tantis beneficijs vicē repende **T**olle vt factuz orato

ri nrō spondisti pragmaticā cōstitutionē et hoc scō qd nō est difficile
 erige te totū in auxiliū xpiane religionis s̄ turchos/stude vt expeditio
 adūs9 hostes xpi fiat Exhibe te hu9 rei ducē z caput/nec dubita cūcta
 erūt tibi p̄spa Hoc ē negociū te dignū/tibi hec glā suata ē Nihil ē in
 q̄ te laudabili9 exercere possis/hēditaria h̄ tibi puincia ē Nam pu9re cōtra
 turchos z vincē et terrā scām recupaē z fidē saluare et cōnā ecclām ho
 nestare frācorū regū pp̄m est z hec tu cōmodissime p̄stare potes/vra frāto
 rum loboles sapiēcia z rez expientia p̄dit?/in opulēto et pacifico z po
 tētissimo regno sublimat? Omniū oculi in te respiciūt oīs afflicti te in
 uocāt/z nos p̄ter te nō videm? q̄ hec possit p̄stare/ideo ad te vnū recurri
 m9 xpiane fidei defensorē Tu g° et a nobis z a toto xpianoz pp̄lo roga
 tus z in p̄mis a deo cōmit9 p̄para te huic puincie ad quā felicit̄ dirigē
 dā omnia obtinebis a nobis q̄ a iusto z pio xpi vicario z b̄ti petri successo
 re obtineri debeat Datū rome xxvi octobris āno 1261 potificat9 nr̄i ā° 2°

Responso Ludouici regis francie

Ludouicus dei grā francorū rex Tibi sanctissi9 z b̄tissi9 patri nrō
 pio p̄pe z° Obedientiā filialē z plenos deuotionis affectūs Deum
 solū sciētes esse/cui9 puidentia b̄n cōsulit rebo hūanis/meliusqz
 regna z vtres religioē cingi atqz defendi q̄ armis et mēbris/te vicariū
 dei viuēt ea uenētioē p̄scq̄m vt sac̄ p̄btim in ecclasticā rebo tua moni
 ta reluti uocē pastoīs audire illisqz p̄ere p̄mpta mēte uelim? Quapropt̄
 b̄tissiē p̄ eth cōstitutio quedā in regno nrō quā p̄gmaticā uocāt m̄gno p̄
 latoz cōsētu maḡ t̄pis delibēatioē cōclusa fuit z iā callū obducta q̄ētū
 p̄pe fixit statū/tu t̄n̄ tuis ad nos l̄is illā a regno nrō auferri explodi
 abrogaiqz flagitas Nobis qz dilc̄is z fidel' cōsiliari9 n̄ iohēs ep̄s attre
 bacen9 quē cū p̄tate legati de latē ad h° n̄m regm̄ misisti cōmōraueit ea
 ad q̄ p̄ ipsū tibi nrō noīe pollicēda uouēda ex p̄mittēda nos an̄q̄ regm̄
 suscepissem9 religioīs instinet9 q̄dā deduceāt/nos nrā p̄missa ere q̄ ac
 cedēte modēatrice rez ecclasticay tua aucte studem9 ac volum9 Et id q̄
 dē tāto volum9 aio p̄p̄hozi q̄to nobis regm̄ frācie florēs et bello vacuū
 tueē de9 z p̄tegit Omni9 itaqz victimis potioē obia9 intelligētes assē
 hi sum9 his q̄ tuo noīe nobis apta sūt/ipa9 scz p̄gmaticā sanctio9 tibi tu
 eqz sedi eē infensā utpote q̄ in sedicōe z scismatē t̄pe atqz p̄ sedicōe9/secti
 omisqz a tua sede figurā nata sit/z q̄ dū tibi a q̄ sacre leges cōiunē z ma
 nant q̄tumlibet eripit auctoritatem omne ius et omnem legem dissol
 uūt/ Illud enim exortē qd idem cōsiliari9 noster nomine tue sanctitatz
 astruxit vt dum per pragmaticam ipsam summe in ecclesia tue sedis

auctoritas minuat. Dum prelati in regno nostro quoddam licencie
 templum per illam prestruere dum congruens unitas ad alia regna conformi
 tasque tolli videtur abroganda sit ipsa pragmatica pellendaque a regno nostro
 quippe que aduersus tuam sedem omnium ecclesiarum matrem ab inferioribus pre
 latis lata sit tamquam ut scriptura loquitur. Quomodo si eleuetur virga extra le
 uante se aut baculus que utique lignum est / que quidem beatissime pater licet ple
 rique docti homines confutare nitentur atque diluere multaque nos dehorta
 rent abrogare sanctionem ipsam. Te tamen principem totius ecclesie te antistitem
 sacrorum / te dominici gregis pastorem / precor et scimus teque iubente sequimur.
Tibi et beatissime petri cathedre consentimus / et iungimus. Itaque sicut mandasti
 ti pragmaticam ipsam a nostro regno nostroque viennenis delphinatu et omni di
 cione nostra per prelatos pellimus / decimus / scripturamque abrogamus. Et quam qualem
 ve ante pragmatice ipsius editionem circa ecclesiarum beneficiorum aliorumque
 rerum spiritualium dispositionem censuram moderationem in regno nostro om
 niumque ditione nostra tui predecessores Martinus quintus / et Eugenius quartus
 romani pontifices habebant et exercebant. Talem eandemque nostrum adiutori
 beatissimo petro tibi que ipsius successori reddimus / prestamus / et restituimus / cum
 summo imperio cum iudicio libero cum potestate non coacta. Tu enim cum scias
 quod auctoritas diuinitus tibi tradita possis quas per regnum nostrum et ecclesiarum in
 eo tranquillitate postulabimus. Non negliges res necessarias poterisque se
 quod optimum fuerit iudicare. Utque igitur deinceps in regno nostro potestate tua
 ut uoles atque illam exerceas. Nam ut hominum membra nulla attentioem
 capite uno atque una mente ducunt sic tuis sacris decretis ecclesie prelati in
 regno nostro et delphinatu consonantiam et obedientiam plenam refundent. Quod si
 forte obiter aliqui aut reclamabunt. Nos in christo regio pollicemur tue
 beatitudini atque premitimus exequi facere tua mandata omnium appellatio
 num aut appellacionis obstaculo prorsus excluso / eosque que tibi contumaces fu
 erint per tuo iussu comprimemus / et refrenabimus. Datum turonis sub magno
 sigillo nostro die xxvij mensis nouembrii Anno 1561. et regni nostri anno
 primo. Sic signata per regem in suo consilio W. verone. Boillot.

Pius papa 2us francisco fortie duci mediolaneis.
Bene cognitum putamus esse tue nobilitati primum sanctumque prohi
 tum nostrum succurrendi fidei catholice et christiani tutelae consu
 lendi. Id unum opus mente agimus / id totis sensibus sumus / explexi
 / et quod antea inauditum est christi corpus per salute omnium nobis commissarum ex
 ponere decreuimus / Inuicemque christi fideles toto christiano orbe / misimus / litteras
 cum plenissimis indulgentijs / premia vite eterne proposuimus / sequentibus nos

ad hoc certamen diuinam Quod sit ut confidamus de benignitate dei
 quod plures christianos vnde quaque aduenturos qui presulem romanum pastorem ex
 his patrum animarum in bella pro defensione sancti euangelii vadentem sequen-
 tur Decet nos ad hanc partem pie etiam respicere et curam gerere ut qui cru-
 cem tollentes iuxta preceptum domini vias nostras secuturi sunt humaniter et be-
 nigne recipiantur et ut ipsi bene susceptos se videant et ceteri ad id auxilium
 veniendum animentur. Hortamur itaque nobilitatem tuam cui non dubita-
 mus hoc sanctum opus cordi esse ut in terris et dominis tuis has facias ordi-
 nationes maximeque diligentissime obseruari. Primo ut peregrini omnes sine
 crucisignati fuerint sine non qui ad hanc expeditionem venturi sunt in omnibus
 terris et locis tuis omni humanitate et gratia tractentur et sub quibus et formi-
 dabilibus penis nemo presumat eos dicto vel factio ledere seu molestare. No-
 nete eorumque venientium tam auree quam argentee et eree expendantur et recipiantur
 tue videlicet pro valore et pretio et potestate eorum nec a quoquam possint vel debeant
 recusari. Victualia cuiuscumque generis ac panem et alia utilia humano usus
 necessaria vendantur solito pretio nec cari preterimentur quam hactenus consueverunt.
 Vectigalia et gabelle non exigantur ab eis nec passim fluminum aut portarum
 seu portuum et scapharum soluere appellentur. Denique omni gratia humanitate et be-
 nificencia eos tractari facias. Decet enim fideles ad tam necessarium bellum
 pro christo vadentes omni auxilio ope et favore prosequi. Datum petrioli dyocesis
 Senensis Pontificatus nostri anno 6°.

Copia cuiusdam breuis ad eundem.

Dilecte fili intelleximus ea que significata nobis tuo nomine fuerunt
 pro dilectum filium othonem oratorem tuum scilicet nobilitatem tuam iam
 adeptam esse civitatem genuensem quod nobis singulare attulit leticiam.
 Quocumque enim tue generositati leta et prospera succedere intelligimus non
 minori gaudio nos afficiunt quam si nos ad ipsos spectaret. Quam deum
 immortalis cuius benignitate tue felicitati omnia aspirant ut noua habet domi-
 nij accessio felix sit et fausta tibi liberisque tuis stabilis et diu permanens ut
 que potentia tua auctior erit eo et gloria et felicitas sit amplior et maiora fidei christi
 anime labant subsidia impedere possis ac exinde vniuersae italie totique christi-
 anitatis paci et quieti consulat. Nos enim non sine diuino numine hec tam le-
 ta tibi venire arbitramur ut que optima partem geris ad amplectendum de-
 fensionem populi fidelis opes et facultates habeas quibus possis ea que preclare
 accepisti exequi et adimplere. Ceterum ut proxime tibi scripsimus florentini
 lente admodum et cunctanter se habent in executione eorum que ex tua
 declaratione polliciti sunt. Hortamur tuam nobilitatem cui scimus eos merito

placitum tribuere illos coherere et inducas vt sine dilatione faciāt
que pmiserūt Angustia em̄ temporis z summa necessitas q̄ instat nihil
segniter aut tarde fieri postulat.

Copia cuiusdam breuis ad ep̄m vintemiliē gubernato-
rem perusij eiusdem pij secundi.

Quissime in xpo fili noscitur serenitas tua q̄ mentis feruore/ quo
ardore animi amplexi sum? tutelam ppli xp̄iani/ vt etiam qd̄
prioribz seculis inauditū est xp̄iū corpus quāuis senio et mor-
bis affectū p salute nobis om̄ssi gregis laboribz z piculis obiectaē nō
formidē? sed m̄zno animo p̄m sc̄mzq̄ p̄positū iam diu publicatū ad
implere omnino intendim? Cumq̄ res operosa sit z nemini dubiū esse
debeat magnā molem sumptuū nobis subeundā esse ad quam nequaquā
substācia n̄a est suffectura/ quā q̄ta cūq̄ sit cū corpe simul equo animo
exponere decreuim? Requiuim? a xp̄ianis omnibz z p̄cipue a n̄is et
aplice sedis subdit̄ oportuna subsidia Inter quos requisiti perusini pol-
liciti sunt certā pecunie z frumentū summā inpendere in subsidium quous
maiora ab ea ciuitate expectari debuissent q̄ opulenta z potens et inter
alias n̄a z eccle romane maxima/ singularia beneficia et indulta cose-
cuta est Contenti t̄j eramus eo qd̄ polliciti erant arbitantes bona fide
eos adimpleturos in tempore que xpo obtulerāt Sed multū nostra de-
cepta opinio est z cū tempus adimplendi p̄missi instat cernim? perusi-
noz dicta factis nō respondere vt appareat eos simulate nobiscū egisse
et verba dari voluisse Cumq̄ eoz p̄missa certis fucac̄ coloribz z equi-
fictis velament̄ palliare conent̄ rem in longum p̄trahunt dum labat̄
tempus vt vel nichil faciāt eoz q̄ pmiserūt vel parum ac pene nullum
fructū afferant operi Sed nos nō hij sum? qui veros filios a falsis et ve-
tam deuotionē a simulata nō cognoscam? Dolem? t̄j vt par est et an-
gimur animo q̄ pusim quoz vt eos decet p̄cipuum studiū in hoc sanc-
to opere futurum opinabam? non bona fide nobiscū incessisse videantur
sed nichil agunt Cum deo res agitur quā falli non p̄t et vt est scrutator
cordium/ p̄mia diligētibz se in veritate/ penam vero reprobis statuit Et
q̄a causa a nobis suscepta talis est vt p̄ eius auxilio xp̄ianos om̄s ob-
periculi magnitudinē non solum inducere sed opellere etiam merito de-
beam? p̄sertim subditos nostros Et ne perusini putēt se nobis vba de-
disse iactent volum? vt eis iterum memores beneficia et p̄uilegia q̄ a
sede aplice p̄ ceteris eccle ciuitatibz obtinēt ostendas q̄tum deo immoe-
tali debeāt q̄ eos in sūma felicitate z q̄ete locauit Apertas necessitatē fi-

dei catholice/demonstres fauorem nostrum Demiqz qm̄ que nobis p̄mi
serūt obseruare vel negligāt vel stemnūt/ne se nos ludificasse glozient
volum? eis mādes nr̄o nomine vt vsqz ad mediū mēsem mayi iustātis
q̄ndecim milia ducatorū auri de camera soluisse debeat Qz si reusauerūt
vel distulerūt declares ipso facto singulares p̄sonas iph? ciuitatē excoica
tas z ciuitatē ecclāstico subiacere interdicto Et nichilomin? decernim?
et mādam? vt p̄sone dicte ciuitatē eayqz tō vbilibz osticuta tā mobilia
q̄ immobilia in nr̄is z dicte ecclē ciuitatibz et terris capianē z detine
ant q̄ ex nūc huic opi applicam? et asiscam? Tu vero hāc rem toto pec
toze opletāis atqz ita te erigas vt intelligam? te nō pati vt bonis ve
bis z pollicitationibz possis illudi Datū petrioli vts.

V Sanctissimo d. n. dño pio pape secundo Franciscus
fortia vicecomes dux mediolani.

Litteras tuas beatissime pater vt ḡuissimas z ornatissimas ita
ardētissimi desiderij plenas xp̄ianeqz reipublice studiosas non
minori delectatione q̄ dolore/sūma tñ cū reuerēcia vti par est
legi atqz acuatissime p̄legi In quibz cū tam pie atqz elegāter xp̄iane
religionis fideiqz catholice calamitatē non mō vt l̄is sat erat narratā/
vrum sculptā effigiatāqz aduertere non potui nō vehementer dolere z
angi Nam o tempoz nostrorū ignominia singularē O p̄petuam etatis
nostre infamia O execrabile apud posteros nomē eoz qui viuunt Hij
populi q̄s cyrus vniuersa asya subacta in citeriore scythiam p̄m? duce
re ausus est q̄ vix a thamarū vidua fusi/plstrati z ad interemptionē de
leti sunt/regis capite in vterem sanguinis misso cū exprobratione illa/
latia te humano sanguine quem sicuti Quos inde post tempoz spacia
a perse/maiori cū apparatu/maiori qz exercitu terra mariqz in greciā duc
tos q̄ quisqz alius quaruūvis ante se aut post se etatū nationū gentiū
duxerit/temistocles parua manu vicit/fudit/z in asyam redire coegit/
alexander macedo subegit/et q̄ non mō a romāis olim rerum dñs ve
rum etiā a quibusuis alijs impatoribz non secus ac femine fugati/in
ptātem acti z peoz more domiti sunt/eosdem p̄plos esse dixi Nam et si
turchi illi p̄isci hys se populis immiscuerint eoz mollicies et vetus pa
trie asuetudo atqz habit? desides illos effeminatosqz reddiderūt/ Ita vt
no? dumtaxat turchorū apud eos manserit virtus mox etiā in scda ge
neratione extincta est Quotiens em̄ post ea tpa a finitimis victi sunt
Et ne longa exempla petamus/cum patrum nostrorū memoria/eius
qui hac etate turchis impat auus/sepius a tamberlano fusus/tandem

captus/et cathenis nudus iniectus est/nunc tandem procholoꝝ nō mo-
do in europa transire auri sunt/verum nobilissimā illius partē ⁊ apud
quā impiū olim fuisse ferūt/cū plerisq; alijs nō ignobilib; nationib;
occuparūt/dici puerūt/ferro igneq; vastarūt/templa dei sanctissima
et vetustissima pphanarūt/cū maxima nō p̄p̄loꝝ mō verum etiā p̄cerū
⁊ ipsoꝝ quoq; p̄ncipum inmanissima strage cū grauissima ⁊ ignomini-
osa nominis dñi nostri ihesu xp̄i iniuria velut sanctitas tua distincti?
copiosi? seriosi? scribit **E**rcata de hinc mea ex illis cū facile recognoue-
rim et q̄ multq; me de? optim? maximis donis gracijs beneficijs aupe-
rit/nullo eum grato studio fueri p̄seaut? **E**t qd̄ michi ḡm? succensendū
fore existimo cū stumax illi vt ais rebellisq; fueri/mltaq; in legē suā su-
p̄be deliquim/qd̄ neq; negare possum ⁊ facile fatēor nullo saltē digno o-
pere satisfecim/dolui quidē atq; vehemēter ingemui/**C**um tñ quib; p̄-
cellis q̄busue piculis petri nauicula agitatē lē tue me attentū reddide-
rint/et si pleraq; alia h° vnū vel maxime leuato dolore in spem p̄iter de-
lectationēq; me vertit/q̄ intelligā te quasi celo ad hāc tē dimisso recto-
re ad salutē portū ⁊ quidē incolumē eā reducē fore **A**ccedit ad h° potētis-
simi illi? p̄ncipis philippi duci burgūdie votū insupabile/laudeq; immōē-
li dignissim? **C**ui? virt? potētia auctoritas ad spem ip̄az plurimū s̄ferūt/
Verū ne eple modū excedā ad eā p̄tē me s̄ferā vñ ōnis itāz tuaz vi-
de? oziri intētio **H**ortat me sanctitas tua ac mlq; ⁊ quidē robustissimis
teq; ip̄lo dignissimis argumētis suadet pia atq; iusta arma p̄ salute
publica in mahumetē monstrū spurcissim? capere/magnanimiq; philippi
imitari ex? **E**t vel in p̄mis supremā maiestātē tuā sequi/q̄ ⁊ eternā filij
dei rēp̄sentat et vices illius gerit in terris **F**ratēor beatissime pater nul-
lam esse ad eternā felicitatē aut expeditiōē aut certiorē viā/aut fama
et glā digniorē/q̄ qd̄ sup̄est michi vite p̄ nomine ⁊ glā illius expone-
re q̄ humanā se induit carnem et mori elegit/q̄ humanū genus nō mor-
tale mō p̄ peccato sed mortuū factum ad vitā reduceret sempiternā **F**a-
tēor me philippo maiorē natu nō esse **V**erum rei militaris sciētia virtu-
te auctoritate felicitate p̄p̄rijsq; necessarijsq; impatoris munerib; non
michi mō sed omnib; multaz etatū impatorib; p̄ferendū esse **N**umera
clarissimas ei? victorias/gētes domitas/nationes subactas/p̄p̄los sub-
impiū missos et tandē rerū ab eo gestaz glā; añ oculos pone/quaz tel-
tis est germania testis gallia testis britānia/q̄q̄ sanctitati tue longe
notioēs esse q̄ in certior sim **E**t facile inde intelliges eum dignū esse in
quē moles tanti ⁊ tam amplissimi imperij deferaē/et cui? auspicijs xp̄ia-
na arma et signa militaria moueantur **H**umanissimum eum atq; mo-

delectatissimum principem et dignitatem tuam clementissimam ac sapientis-
simam scio. Sed vereor ne vires meas pace utriusque dixerim super modum ex-
istimantes opinione fallamini. Nolim tamen beatitudo tua dictum hoc opinemur quod
equum humeris meis fugiam onus imponi quod ve parere tibi fortassis reuilem.
Parebo enim iubeo quod iusseris et omnia pagam quam christianum hominem et tue sancti-
tatis studiosissimi decet tamen ob reuerentiam clauium timorem dei et pietatem in-
primam tamen quod innata quadam indignatione afficio quod etas nostra tanta et tam
infirmi ignominia notata sit. Opinaris ne beatissime pater quicquid vel na-
ture mee modum vel consuetudini aptum quod exercitium castrense profectum in quo
ab adolescentia mea educatus sum et usque ad hanc etatem versatus. Pax mihi fate-
or et in primis italica placet pro qua edificanda seruanda amplificanda nul-
lam opera nullum studium nullam industriam aut pretermissem aut pretermissem sum.
Verum otium temporis nature mee inimicum abhorrendum semper fugiendumque insu-
tui quod velut scribis testaturque medici in hac nouissima quam me ad exitum
appropinquat valitudine incidit. Neque uxoris igitur aut natoque blandimenta
neque delectatio principat neque deliciae mollicies in otium me oppellunt ne-
que labores et pericula quibus assuetus sum a capessendo bello hoc absterrebunt.
Neque necessariorum aut amicorum consilia mentem ab instituto diuertent quoniam
christi cruce sequar quoniam facultates omnes meas et ipsam quoque vitam pro christiana re-
ligione tuenda exponam sed super omnia pro eterna felicitate adipiscenda quam pro-
phetas promittit deus inde pro filium nunc pro te hijs omnibus proponit quod caput suum
blasphematores et inimicos fidei catholice deuouerunt. Consueui beatissime
pater ab amaris etiam minus quibus fidelia amicorum et necessariorum consilia et quod
te attente studiose diligenter audire indeque pro priuatis aut publicis negotijs
quod melius arbitrat sum eligere deliberare disponere facere. Nunquam satis apud me
probata est eorum condicio quam cum apud eos summa imperij vel regiminis sit regi-
malum quod regem existimat ne clementia tua apud me esse quecumque quam in eum fu-
rore vel dementiam verget quod dignitatem mee curam quam salutem publice studium quam
felicitatem desiderium dissuadere audeat aut me tante fortassis ignauie uxor-
die desidia ut tam facile in falso suasio suam traheret. Deus a me pi-
us hanc mentis stupiditatem auertat neque statim etiam mei iacturam formido.
Est enim ut tu dicis uxor uirtute ac rerum experientia perditam non minus dilecta quam
desiderata a populo. Est et galeaci promogenit me iam grandis et super etatem
pudens. Sunt et ueneti non fidei solum mihi sed amicitia singulari beniuolen-
ciaque iuncti. Sforzinos eo loco habeo quod tu ipse dicis. A christianissimo fran-
corum rege in omnem casum fauorem rebus meis auxilia subsidia prestantia prestola-
rer. Cum ceteris uero finitimis nulle in contumelias nulle simultates nulle
inimicitie sunt. Et super omnia dei mihi filium spero pro cuius gloria et nomine pug-

naturus sum optimum defensorem Itaque neque etas neque mollium delici-
arum cupiditas/neque domi reum mearum metus neque pecuniarum defectus quibus te
inueniendis optima opam nauaturum existimo a sanctissimo me desiderio
tuo atque ab instituto meo diuertent/Vereor tamen beatissime pater ne circa
duo nos breuitas temporis urgeat et quod ad terram apparatus terra marisque dispo-
nendum quantum huic maxime expeditionis moli necessarium est parum ad ver-
usque primum spatium datum esse existimem/et quod quia plerisque malis pristina egritu-
dinis reliquijs teneor quam nisi cotidie magno studio et diligentia curarent in
maximum me periculum traherent Instituerunt medici adhibito magni exami-
nis consilio balneis illas curare atque assumere/pollicenturque illis me ad sa-
lubrem et integram validitatem restituere/quod si factum ut spero fuerit aliacum
(quod deus auertat) legitima causa non aduenit/institui quantum super est in
vite per defendenda christianorum religione per fidei catholica ampliam per dei eu-
angelio seruando per mahumetum ydolatria ex sanctissimis dei templis iam non
solum apphanatam sed adulteratam pessundatam dirum expellendam deducere Nam
si decem pariter et decem filius per senatum populique sui victoria/si plerique alij
romani per patria/si innumerabiles pene omnium etatum gentium nationum
per mortali duntaxat gloria/se se deuouerunt/quod nobis faciendum censebimus quam
bus celestis gloria ac beatitudo eterna proponitur/Immo profecto in expedi-
tione hac et partem nostram per incorruptibili corruptibile per celesti terrestrem
per eterna mortalem per perpetua caduca exponem/ Et quod quod per tua singulari
prudentia magnaque rerum experientia oportune te desiderasse existimem quam ad
hanc maximam expeditionem necessaria sunt/tua tamen singulari bonitate et cle-
mentia fretus velud quam rei bellice studiosissimum fui dicam quod sentio Primum quod
in bellis suscipiendis considerandum est et magno consilio explorandum quanta sit in
imicorum potentia quantum et qualis exercitus quam sit eorum militandi disciplina atque
industria quam locorum sit/quibus vel se valeat exteris periculis auxiliisque tueri
vel impugnare hostem atque repellere De hinc ita se ad bellum parare ut
optima spes de victoria habeat/Turchorum quidem potentiam adeo spernen-
dam ut quam ad victoriam necessaria sunt negligam non censeo/neque ut ab
inferendo bello distam/timendam Vide quod capitula istinc ad me trans-
missa/de hinc illa eadem diligentia ac maiore studio a viris (ut par est cre-
dere) inimicorum vitium et facultatum expertis examinata atque digesta os-
tendant/Trecenta milia militum turchorum impatori ducturum fore affir-
mant/plerosque deinde alios mahumete secte reges tum ob eorum pericula/
tum quod sibi ac rebus suis gentibus populis regnis timebunt turchorum ruinam
desolationemque passuros/non recte existimant Ad quam litteram tue eos populos iner-
mes effeminatos imbelles esse respondet si atque beatissime pater maxi-

inam eoz ptem eiusmodi esse/ Verum in armis bellicisq; expeditionibz
vti facile meminisse possum? mltos etatq; nre anos cu maxima xpianoz
strage velsati sint/ arma habet ad emm? coninusq; pugnā?/ Pro eoz
lege atq; impatore nō mō parere impio s; mori q; docti atq; pati sunt
Habent p̄terea et ad inuadendū z ad fugiendū eqs agiles corpaq; eoz
agilia Adde etiā castris sepdecim vt plures affirmāt pugnatoz milia
q̄s zanectaios vocāt robur firmamentūq; militie/phalangis instar ar
mis assuetos rei bellice exptos diuersarū nationū diuersarūq; gentiū
mercede adductos Huic sicut nō timēdo ita non spernēdo exercitū quales
p̄ adipiscēda victoia vires opponēde sint qualesq; exercit? adducēdi z si cū
philippo ceterisq; in tuis lris nominatq; sac̄ erit gentiū ytalicarū/ earū
sc; q̄ in hāc expeditionē ducentē ad monstrū hoc vitulētum et fetidū cō
culandū te nō p̄uidisse mō s; p̄uidisse certior sū Noui em̄ sicut acumen
ingenij ita z maximaz rerū expientia ita singularē ac p̄e diuinā sapi
entia tuā Itaq; aliaz te nationū xpianaz p̄ncipes potētatozq; ad supplē
das exercit? tui vires aut vocasse aut vocatur nō dubito Et q̄q; amoniti
ones has p̄sumptioē certe nō carē q; minarūā instrui velim plane cog
nosco/fideliter tñ benignitati tue dictas/pie atq; humane suscipias oro
Si igif vt soles cetera omia ita hec q; recte instituisti/nō mō europa
mahumetra ydolatriā depellem?/ Q̄oz xpiana siḡ in asyā transducem?
ihrlm dei sacrariū recupabim?/ Ihesu no? fideq; catholicā sc̄m̄q; euāge
liū in ea loca restituem? in quibz p̄ aplos tradita olim atq; p̄pagata fu
erāt/delideratū triūphū romā ad sedē tuā reportaturi Capitoliū q; oblatā
ta laurea barbaricā orientaliū p̄ploz spolijs cingem?/ quibz tandē late
ran̄ petriq; basilicā exornabim?/ Verū qm̄ huic expeditioni p̄ntiam tuā
p̄statuū affirmas/cogitātū mihi atq; ipsū accurate p̄santi qd̄ vtilitatē
ad hāc rem gerendā qd̄ ve detrimētū eaipsa afferre valeat/mulē hinc
atq; inde argumētū et quidē firmissimis agitata mens neq; nō trahi in
varias diuersasq; sententias Hoc tñ vnum quietē michi ipsam speiq;
optime plenā reddit/q; intelligā rem hāc a te mature vt eius mos ex
poscit ḡuiter studiose diligēter cōsideratā Itaq; quicqd̄ a te excogitātū de
liberatū ve fuerit id̄ michi nō humano s; diuino cōsilio factū esse psuade
bo Datum mediolani viij kl̄ nouemb̄is Anno 1263.

Dus eps seru? seruoꝝ dei Dilecte filie nobili mulieri blanche me
diolani duxisse D et aplicam benedictionē Vicum tuū aduersꝝ
impios turchos arma sumere iubet de? Hoc em̄ ei scribim? Vi
de ne obstes Periculosū est diuine volūtati resistē Periclitatē xpiana

religio In foribus hostes assunt/ Prope ad radicem posita est scutis/mihi
 vigilam?/mihi forti aio resistim? hosti actū est de nomine xpiano/ Spes
 magna salutē in tuo vito sita ē si sūpserit arma et scutū ductorēq; se xpia
 nis pbuerit liberabit dñs in manu ei? pplm suū et immamissi^m draconē cō
 teret **Q** si puincia hāc reculauerit nec diuine vocatiōi paruerit cete
 ri q; se subtrahent/impedietq; sua culpa xpiane fidei expectata defensio/
 qd de sua magnitudine haud quāq; putam? cui mag; semp et p̄clara co
 di fuerūt **T**eipsam recem² ne viti p̄posito aduerseri?/ne retētes ire vo
 lentē/obijciēsq; more mulierū mille picula **A**māte est ab amato nō pos
 se diuellī/ **C**oncedim? ista iugio/nec miram² acerba tibi futūrā ei? ab
 sentia/hic maritalis exposcit affectio/ **S**i maior ē xpi caritas **S**i plus
 virū q̄ deū diligis nō es deo digna **I**n euāgelio hoc legisti Deo nichil
 negari p̄t/ **C**ave ne tui amoris causa virū a deo seiūgas **O**dire h^o est nō
 amare **N**oli esse impedimēto hīs q̄ diuina maiestas ordīnat **R**ecordae
 q̄t accepisti a deo bō nec velis in ḡta videri **D**eus hūc tibi quē diligis vi
 rū dedit/audabis ne p̄ puo tpe reposcētī negare **C**oncessum in multos
 ānos/in pauco mēse decedenti nō p̄mittes **C**ave ne celestē maiestātē
 offendas/in cui? manu est virū tuū auferre cū velit/nichil ei negandū
 est q̄ p̄t cogere **D**iuē veniat diuine tu? vt ea faciat q̄ iubet/hue debeat
 p̄cā sua h^o itinere et sue salutē consulat/eris tu q; meriti sui p̄iceps/hic p̄
 seuiuicio dei mariti absentia eq̄ animo tuleris **P**ropone tibi et iugio mo
 riendū eē aliqui/et q̄ etate p̄uetti ambo diu simul in h^o seculo eē nō pos
 sitis **F**ugit vitā mōrtis et quasi fum? cito euanescit/quetēda est altera
 q̄ neq; molestias habet neq; finē **I**lluc thesaurizandū est illuc aspirandū
Si virū tuū in puincia sibi decretā iusseris ire/aut ire volentē nō impe
 diueris et illi et sibi optime consulat/ambo p̄ hanc vitā cū xpo regnabit/
 alioq̄n et illi et tibi timem? **D**ortam² igit̄ ne viam viri impēdias ne ab
 sentia p̄iu t̄pis inuita sustineas **R**edibit ne dubita cito ad te gloriofus
 gaudebitq; et tui et sui causa **A**mbo in hoc ope celestē vite p̄mia p̄seq̄mi
 ni et q̄ fuisse in h^o mūdo felices in altero eritis beati **D**ius et misericors
 de? in animo tuo ponat q̄ suē sūt beneplacita volūtati **D**atū roma.

Vilectis filiis ciuitatis et officiatū ciuitatū leodiensī
 et patrie lousen.

Pius et dilecti filij **S** et a b **C**ommissa nobis desup cunctoz h
 deliū cura/nos vigilare cogit ne sathan diuisionis auctor/adū
 sari? noster p̄ualeat et creditas nobis oues aut mactet aut dil
 hpet **H**inc est q̄ causa ecclāsticē libertatē et iurisdictionis p̄seruāde p̄tra

ws p dilectū filiū electū leodieſi dñm vñm mota z ob hoc ecclāſtiā in
 terdictū poſitū/offeratq; vt intellexim? ea q̄ ad h? dñe ſblatioē; oportu
 na credū? Dignū arbitratū ſum? vt vices nrās in ea cā talit̄ interpona
 m? q̄ ecclā leodieſi reuelē z diuin? cult? reſumat/ atq; int̄ ws z ipſū
 dñm vñm bō paꝝ z concordia fiat et obueſ Ob quā rē felicit̄ pagendā mit
 tem? de primo viz pbatū ſufficiētī de hac ptāte fulcitū Quapropt̄ ws
 in caritate hortam? atq; aplīca auēte diſtrictē p̄cipiētes mādā? ne p
 ws aut p vrōs ſeu aliū quēq; deō dño vrō electo ſeu alijs q̄buſcūq; in
 hac cā adūſarijs moueatq; guerras/ aut via facti ſi ipos quicq; attēptatē
 p̄ſumatq; h̄ vētuz ad ws nr̄ ex pte expectet? ne ſanguinis effuſio ſi qd
 abſit int̄uenit deū offendat z cā; ipa; difficultiorē deſpatāq; reddat Da
 tū rome apud ſc̄m petrū ſub anulo piſcatois die xij Januarij a° 1186.

Pij pontificis maximi ad karolum cypriacum
 tractatus de amore incipit feliciter.

Actatū de amore olim ſenſu piterq; etate iuuenes/ cū nos
 ſc̄pſiſſe recolim? karole fili dilectiſſiē/p̄ma imodica pudorq;
 ac meror̄ aīm nēm vehemēter exercuāt Quippe q̄ ſciam?
 q̄q; p̄ſtati exp̄ſſe ſuim? duo ſtineī in eo libello aptā videlz
 h̄ heu laſciua nimis p̄uicentēq; amois hiſtoꝛiā. z moale qd̄ eā ſc̄q̄ē edi
 ficās dogma. Quoz p̄ fatuos atq; errātes video ſectari q̄ plar̄ios. Al
 terz heu dolor p̄ne nullos Ita imp̄uatū ē atq; eluſcatū infelix mōliū ge
 n? De amoē igit̄ q̄ ſc̄pſim? olim iuuenes/ ſtēnite o mōles atq; reſpūate
 De q̄mim q̄ nē dicim? et ſeni mag? iuueni credite Nec p̄uatū hoiez plu
 ris facite q̄ p̄tifiē Eneā reicite P̄iū ſuſcipite. Illud gētile no? parētes
 indidē nalcēti. h̄ xp̄ia in aplatu ſuſcepim? Porro ſi quē deſc̄pſim? eu
 riali lucrecieq; amoꝛē deuoti vt accepim? o miſeri o inſp̄iētes p̄legit?
 huc p̄p̄h? iamā accedite Qñ quidē nō duoz mō h̄ omiū amoꝛē ymo vt
 p̄ete ſingūt deū amois cupidinē q̄to valem? ingenio q̄to poſſum? ar
 tificio deſcribem? Si artē q̄rit̄ o ſc̄p̄toꝝ nr̄oz curioſi lectozes/ plus artē
 p̄fecto hic q̄ ibi reperiet? Si fructum. ſi ſpendiū. ſi ornātū. hic totus eſt
 fructus ſpendiū totum. de ornatu alioꝝ detur iudiciū.

Adminus effigiem laſciui nuper amoris
 Que nimium mentem mouit ymago meam
 Nec barbā malis nec corpe tegmen habebat
 Nudus terga manus pectora cura pedes
 At hameris ale ſuberant et flexilis arcus
 Lumina ſub t̄nere ceca ſupercilio

Cur puer imbeciles nulla lanugine malas
Cur melius nulla corpora veste tegat
Lumine cur careat pharetram cur gestet et arcum
Cur habeat pennas calliopea refer
Dic ego Dic retulit quehitas ilico causas
Maxima pegasei calliopea chozi
Qui sapit euitat male sana cupidinis arma
Et tantum pueros intrat ineptus amor
Siue q̄ est puero similis qui cepit amare
Et perit mente pingitur inde puer
Pingitur et nudus nullum seruare pudorem
Et meminit simplex et manifestus amans
Pingitur et cecus qz non bene cernit honestum
Nec scit quo victus quo ferat error amans
Vel quia que peccet credat secreta latere
Cuncta nec in sese lumina vela videt
Dic est omnis amans sic se sic omnia nescit
Consilium famam federa iura deos
Aurea q̄ curuo torquebat spicula cornu
Pungete corda fecus significatur amor
Q̄ leuibus volucres humeris suspendeat alas
Causa est huc illuc q̄ leuis errat amans
Vel q̄ amor cursum non semper seruat eundem
Nunc abit et paruas post redit inde moras
Dixerat et pressis obmutuit oesa labellis
Effudi tales protinus ore sonus
Quam vidi effigiem pharetram gestabat et arcum
Ipsa tamen in dextera non fuit vlla sua
Sed quoniam veterum sinece poemata vatium
Quos ego quid temere commemorasse putem
Dic quare nam tedas fertur gestare cupido
Dic precor armatas cur habet igne manus
Quehita verbis respondens musa duobus
Dic leuiter causam reddidit/ Vrit amor
Accipe lasciu que nam sit amoris ymago
Karole cypriace gloria magna soli
Ut melius miserum caueas dum nozis amorem
Et redeas ad te dum mea metra leges

Non insulse igitur ut est apud lactantium quidam poeta triumphum cupidinis describens. non modo potentissimi deorum cupidinē hunc esse victorē facit. Enumeratq; eum moribus singulorum quibus in partem cupidinis ditionēq; venissent. instruxit pompā in qua iupiter cum ceteris diis animum curru triumphatū ducit cathenatū. Eleganter id quidem a poeta figuratū. hunc tamen non multū distans a vero. Qui enim virtutē ē expers q̄ cupiditate aut libidinibus vincit. malis. non cupidini ut ille finxit hunc mori subiectus est sempiternē. Stultus autē marcus tullius inquit lactatū q̄ gayo verri ad ultra obiecit. eadē enim iupitē quē colebat admittit. Qui Plodio sororis incestū. At illi optio maris fuit et soror et iunior. Quis ē ergo tam excors q̄ hūc regere in celo putet q̄ ne in terra quidem debuit. Aspice q̄; phos vite ingros. moresq; eorum et vitā diligēter inquirere et inuenies paucis exceptis iracundos cupidos libidinosos arrogantes pteruos. et sub obtutu sapientie sua vicia palliātes. cum domi faciāt ea q̄ in scholis arguissent. Neticor fortasse accusandi gratia. Nonne id ipsum tullius fatet et querit in hec verba Tullius? Quotus quisq; phos inuenit q̄ sit ita morat? ita animo et vita instituit? ut ratio postulat q̄ disciplinā non ostentationē sciēte legē vite putet. q̄ obtinet ipse sibi et decreta pateat suis. / Videre licet alios p̄uē cupidos. alios glemitos libidinū suos ut cum eorum vita mirabiliter pugnet oratio. Hec cicero. Qua de re coacti sūt quāplures. Hic vero maxie q̄ sequunt in venere inq; libidinosos et molles p̄mo in brutales veneris mūdiciq; amatores taliter exclamare.

Prudenti?

Ha venus ad nutum trahis omnia numina celi
 Astra moues alioq; votas errore planetas
 Accendis gelidam sub fratris lampade phebem
 Tu fera. tu ceca. ceci tu ianua leti
 Corpora tu maculas animas in tartara mergis
 Abde caput tristi iam feruida pestis abyssis
 Occide prostibulum. manes p̄te. claudere auerno
 Inq; tehebrōsum noctis de trudere fundum

Architrenius

Cambesit frigidum pastorem pergama grecos
 A veneris surgens faculis amor ignis et ira
 Canduit alchides veneris messiq; fauilla
 Hoc sale sal hominum salomon insulsus amari
 Demeruit moxem qui amaro gessit amori

Iuuenalis

Sunt qui vicia herculis inuadunt et de virtute loquuti

Clunem agitant ego te ceuentem septe verbo:

Infamis varillus ait. quo deterior te?

Lozpidem rectus derideat ethiopem albus

Lactanti? Igitur quod docet tamen nec faciunt ipsis preceptis suis detrahunt pondus

Quis enim obtemperet cum ipsi preceptores doceant non obtemperare Bonum est autem recta et honesta precipere sed nisi et facias mendacium est Et est incongruens atque ineptum non pectore sed in labijs habere bonitatem.

Seneca in epistolis Plerique philosophorum tales sunt ut sint deserti in iudicium suum

Quos si audias in libidine in auaricia in ambitione porantes iudicium

suum profectos putes. adeo redundat ad ipsos maledicta in publicum missa

Quos non aliter intueri decet quam medicos. quorum tituli remedia habent piperides

venena Quosdam vero nec pudor tenet vicioz huius patrocina turpitudinis

sue fingunt ut ea honeste peccare videantur. Faciet enim sapiens quod non probabit

ut ea ad maiora transitum inueniat huius relinquet mores bonos huius tamen aptabit

et quibus alij vtuntur in gloriam aut voluptatem vtet agere rei causa.

Lactanti? institutionum libro 3o Aristippo cirenaicorum magistro cum thaidem non

libi secreto fuit consuetudo Quod flagitium quibus ille philosophus doctor sic defendebat

ut diceret multum inter se et ceteros thaidis amatores interesse quod ipse

habet thaidem. alij a thaidem haberent. Opulenta et bonis imitanda sapientia Huius

vero liberos in disciplina daret. ut discerent habere meretricem. Aliquid inter se

et perditos interesse dicebat quod illi sua bono perderet ipse gratias luxuriaret. In quo

plane sapientior meretrix fuit quam sic philosophum habuit per lenone ut ad se omnis

iuueneret? doctoris exemplo et auctoritate corrupta sine villo pudore duceret

Quid ergo interfuit quomodo philosophus ad meretricem famosissimam amaret cum eum

populi et rivales sui viderent omnibus perditis nequiores Nec satis fuit ita viuere.

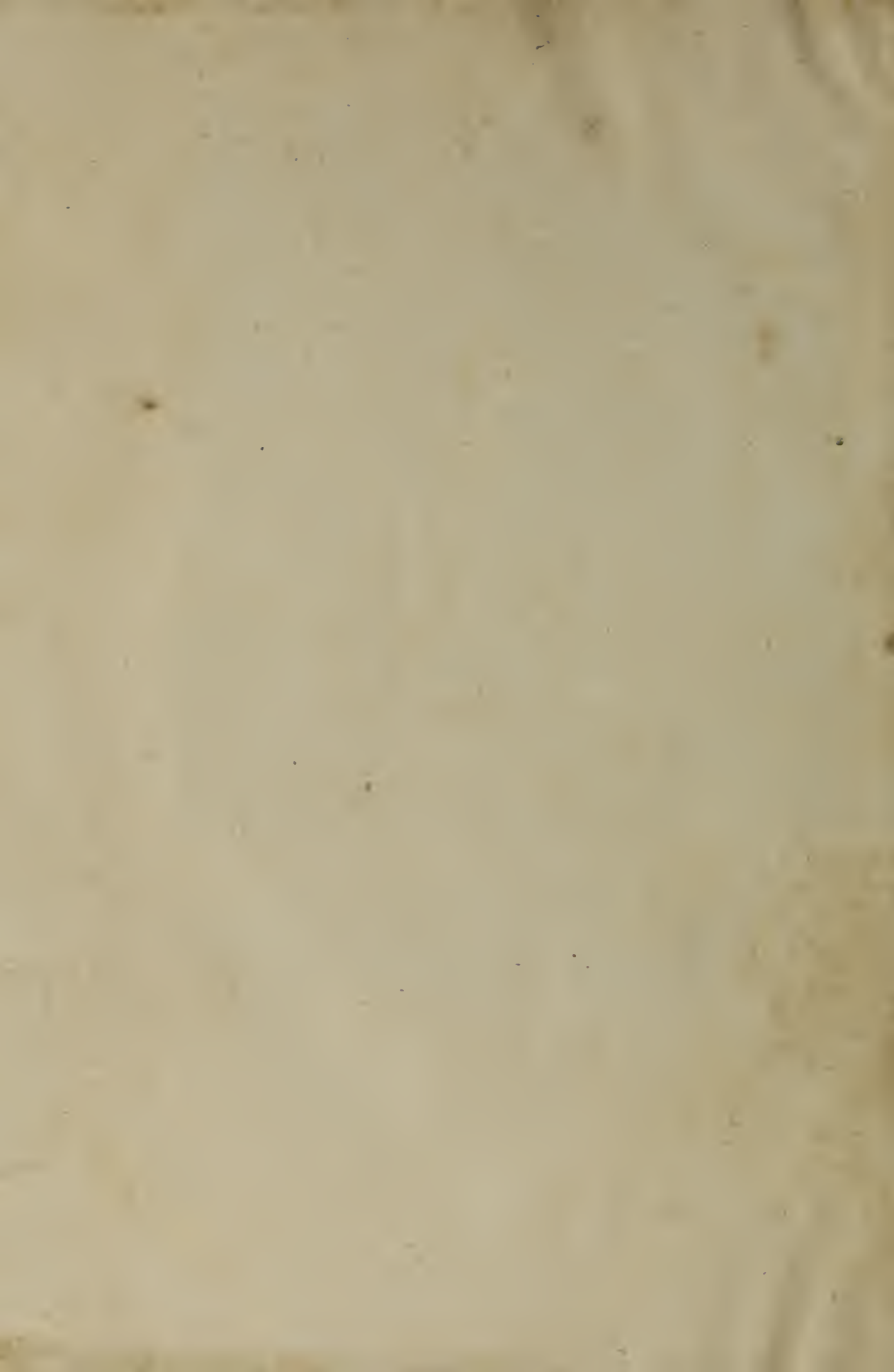
habetiam docere libidines cepit. ac mores suos de lupanari ad scholas transferat

tulit. differens voluptatem corporis esse summum bonum Que doctrina expectabilis

et pudenda non in corde philosophi huius in sinu meretricis est nata.

Tij secundi pontificis maximi/ cui ante summam episcopi
copatum primum quidem impiali secretario/ mox episcopo/
deinde etiam cardinali senenhi enee filio nomen erat/
familiares epistole date ad amicos in quadruplici vi
te eius statu feliciter finiunt : Anno salutis 1211

Campbell 22.

Printed with gothic type, in quarto.
38 lines to the page. It has 180 leaves;
the size of a leaf is 276 X 194 mm., and

the printed text measures 185 X 122 mm.
Decorative initials in red and blue. Old
leather binding.

The life story of Pope Pius II — better known under his former name, as Aeneas Sylvius — has been told in the most magnificent way in the ten frescoes which cover the walls of the Piccolomini Library in the Cathedral of Siena. Pinturicchio, one of the chief decorators of the Borgia Apartments and of the Sistine Chapel in the Vatican, painted these great murals which for brilliancy of color, and freshness of preservation, hardly have their parallel. One thinks of the Arena Chapel at Padua or of the Exchange Room at Perugia, but neither of these has the same exhilarating, even triumphant quality. At Padua the masterpieces of Giotto, sadly enough, are fading; and at Perugia the great allegorical figures of Perugino are covered with darkness. But the Library in the Siena Cathedral is like the scene of a glorious pageant: through the great windows the sun is pouring in upon bishops and princes, popes and emperors, upon gorgeous robes and prancing horses, upon colonnades and beautiful vistas of trees, rivers and rocks. The life of Aeneas Sylvius was embodied in this splendid parade.

The first of the paintings shows Aeneas Sylvius setting out in 1431 for Basel. Seated on his white charger, close to the Bishop of Fermo whose secretary he was, the young horseman looks like a real *condottiere*. And it took something of the determination of the soldier of fortune to place this youth of twenty-six, a few years before still a farmer's boy, into these surroundings. But the career of Aeneas was just beginning. He stayed for several years at the Council of Basel, frequently changing masters and taking part in various plots. Pinturicchio's second panel shows him standing before James, King of Scotland, fulfilling a secret mission to urge the Scottish King to attack England. That time he was secretary of Cardinal Albergati, who was scheming to force England to give up Burgundy. Returning to Basel, Aeneas took his seat in the Council. A vigorous opponent of Pope Eugenius IV, he exercised great influence in the deposition of the Pope and in the election of his successor, Felix V. Having served a number of bishops, Aeneas Sylvius now became secretary of the Pope himself.

He was still a layman, and he knew it — enjoying his freedom to the full. Facile with the pen, he gave himself up to his literary ambitions. He wrote a play, an erotic novel, and hundreds of sonnets, madrigals, and other love-poems. In 1442 he took part in the Diet of Frankfort. Here he met Frederick III, Emperor of Germany, and before long the most versatile of all secretaries who ever lived was engaged by the Emperor. Frederick III appreciated his secretary's poetic gifts. He made Aeneas poet-laureate — an event which Pinturicchio celebrated on his third panel.

As a diplomat Aeneas rendered important services to Frederick III. He was instrumental in reconciling the Emperor and the deposed Pope, with whom he also made his peace. Aeneas Sylvius at the feet of Pope Eugenius IV — is the subject of the fourth fresco in the Piccolomini Library. Soon afterwards Aeneas took orders as a sub-deacon, and a year later he was made Bishop of Siena by Pope Nicholas V. His advancement from then on was rapid. In 1456 Calixtus III raised him to the Cardinalate (Pinturicchio's fifth panel), and two years later he was elected Pope. The sixth fresco shows the new Pontiff on his throne, bestowing his blessings upon the crowd.

Pius II proved to be a man altogether different from Aeneas Sylvius. Formerly a friend of the humanists, he was now deeply concerned with matters of the Church. A few years before his accession came the fall of Constantinople, and the new Pope realized, as did few at that time, the danger of a Turkish invasion of Europe. A year after his election he called a congress at Mantua (seventh panel) to consider a crusade against the Turks. His attitude in ecclesiastical matters had also changed completely. A former advocate of the powers of the General Council over those of the Pope, from the Papal seat he condemned all such claims as execrable and heretical. He became zealous to promote faith within the Church, and was happy to canonize Catherine, a native of his town, and one of the loveliest of all medieval Saints. (Eighth panel.)

The new Pope knew well that the power of the Papacy had fallen since the time of Innocent III. Nevertheless, he had his hand in all the affairs of Europe. The French King, Louis XI, was in league with George Podiebrad, the powerful King of Bobemia — and Pius II supported against them the German Emperor and the King of Hungary. Meanwhile he pushed forward the cause of the Crusade. In June 1464 he himself took the cross and set out for Venice. On the way he was attacked with fever and, severely ill, was borne to Ancona, where he died. Pinturicchio's ninth fresco shows the sick Pontiff, surrounded by his anguished retinue. The last panel, over the entrance of the Library, represents the elevation of Cardinal Piccolomini, a nephew of Pius II, to the Papal throne. It was at the request of Pius III that Pinturicchio painted his great series of frescoes.

This is the life-story of Aeneas Sylvius, one of the most picturesque figures of the Renaissance. He himself told his biography in a far simpler and more spontaneous manner. His *Commentaries* is one of the frankest confessions that exist. There Aeneas speaks of his multitudinous activities without guile and with great charm.

The letters of Aeneas Sylvius are especially numerous. They were written in his informal style, and upon all kinds of subjects. Every incident of his life as told above is reflected in these letters. Among his many characteristics, they show also his great statesmanship, his diplomatic skill as well as his good judgment. The first letter in the selection printed in the present volume was written in April 1444; the last in January 1463.

Jan Veldener, the printer of the book, was a native of Würzburg. He began printing at Louvain in 1473, working there for four years. Though an excellent craftsman, he did not seem to have much luck, especially after Johann de Westfalia opened his shop in the same city. In 1477 Veldener moved to Utrecht, and from there to the neighboring Knilenburg, where he remained active till 1484.

Thomas Prince's copy.

